

KODI CIVIL I REPUBLIKËS SË KOSOVËS

LIBRI NJË

PJESA E PËRGJITHSHME

[...]

LIBRI DY

DETYRIMET

PJESA I DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

TITULLI I PARIMET THEMELORE

Neni 1 Përkufizimi i detyrimit

1. Detyrimi është detyra për përmbushje, ku njëra palë në marrëdhënie juridike, debitori, i detyrohet një pale tjetër, kreditorit.
2. Detyrimi mund të lindë nga një kontratë, dëmi i shkaktuar një personi tjetër [akti i paligjshëm], pasurimi i padrejtë, menaxhimi i punëve të tjetrit, aktet e njëanshme dhe çdo fakt tjetër që mund ta gjenerojë atë sipas ligjit.
3. Palët në një detyrim mund të jenë persona fizik ose juridik.

Neni 2 Liria e kontratës

1. Palët janë të lira për të rregulluar marrëdhëniet e tyre kontraktuale në bazë të vullnetit të tyre, brenda kufijve të përcaktuar nga dispozitat e detyrueshme, rendi publik dhe zakoni i mirë.
2. Brenda kufijve të përmendur në paragrafin 1, palët mund të lidhin kontrata të tjera nga ato të parapara me ligj dhe të përcaktojnë përmbajtjen e tyre.

Neni 3 Mirëbesimi

1. Gjatë kryerjes së obligimeve të tyre, gjatë kërkimit të mjetit juridik për mosrealizim, ose duke ushtruar të

drejtën për ta ndërprerë një detyrim, palët duhet të respektojnë parimin e mirëbesimit.

2. Mirëbesimi i referohet një standardi të sjelljes që karakterizohet nga ndershmëria, çiltërsia dhe konsiderata për interesat e palës tjetër në një detyrim.

Neni 4 Detyra e bashkëpunimit

1. Palët në një detyrim kanë për detyrë të bashkëpunojnë me njëri-tjetrin në përmbushjen e detyrimeve të tyre.

2. Palët në një detyrim duhet të përmbahen nga çdo veprim me të cilin përmbushja e detyrimeve të palëve të tjera do të bëhet me e vështirë.

Neni 5 Shpërdorimi i një të drejte

Çdo sjellje përmes të cilit bartësi i një të drejte vepron haptazi me qëllimin e vetëm të dëmtimit të tjetrit konsiderohet abuzim i të drejtës. Shpërdorimi i së drejtës nuk është i mbrojtur me ligj.

Neni 6 Detyrimi për përkujdesje

1. Palët në një detyrim duhet të veprojnë me kujdesin që kërkohet nga natyra e detyrimeve të tyre dhe të cilat në mënyrë të arsyeshme mund të priten në përputhje me rrethanat.

2. Gjatë përmbushjes së detyrimeve që rrjedhin nga veprimtaria e tyre profesionale, palët në një detyrim duhet të ushtrojnë detyrën më të lartë të kujdesit të kërkuar nga ligji. Nëse ata janë anëtarë të një grupi profesionistësh, standardet për të cilat janë përcaktuar nga një autoritet përkatës, ose nga vetë grupi, ata duhet të ushtrojnë kujdesin e shprehur në këto standarde.

Neni 7 Punët e tjera juridike

Përveç nëse nuk parashihet ndryshe me ligj, dispozitat që rregullojnë kontratat do të zbatohen, për aq sa është praktike, për punët tjera juridike.

Neni 8 Fusha e aplikimit

Dispozitat e këtij Libri do të zbatohen për detyrimet e rregulluara me ligje të tjera në masën që këto ligje nuk qeverisin çështjet të cilat janë të rregulluara nga ky Libër.

TITULLI II BURIMET E DETYRIMIT

KAPITULLI I KONTRATAT

NËNKAPITULLI I DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 9 Përkufizimi i kontratës

Një kontratë është një marrëveshje ndërmjet dy ose më shumë palëve e cila ka për qëllim të krijojë, rregullojë ose shuaj një marrëdhënie juridike detyruese midis tyre, apo të ketë ndonjë efekt tjetër juridik.

Neni 10 Efektet e kontratës

1. Kontrata krijon të drejta dhe detyrime për palët kontraktuese.
2. Kontrata mund ta japë një të drejtë në dobi të një personi të tretë.

Neni 11 Qëllimi për të lidhur një kontratë

1. Qëllimi për të lidhur një kontratë mund të jetë i shprehur apo i nënkuptuar nga sjellja.
2. Qëllimi për të lidhë kontratë duhet të jetë i lirë dhe i vërtetë.

Neni 12 Negociatat

1. Secila palë mund t'i ndërpres negociatat në çdo kohë për çfarëdo arsye dhe nuk është përgjegjëse për dështimin për të arritur marrëveshjen.
2. Pala që ka negociuar pa qëllim të vërtetë të arritjes së marrëveshjes me palën tjetër, është përgjegjëse për çfarëdo dëmi të shkaktuar gjatë negociatave.
3. Në qoftë se palët nuk arrijn marrëveshje , secila palë bartë shpenzimet e veta rreth negociatave si dhe shpenzimet e përbashkëta në pjesë të barabarta.
4. Nëse informacioni konfidencial jepet nga njëra palë gjatë rrjedhës së negociatave, pala tjetër është e detyruar që mos ta zbulojë këtë informacion apo ta përdorë atë për qëllimet e veta pavarësisht se lidhet kontrata apo jo. Pala që shkelë detyrimin, është përgjegjëse për çdo dëm të shkaktuar palës tjetër dhe duhet ti kthen palës tjetër çdo përfitim të marrë si rezultat i shkeljes.

Neni 13 Përmbajtja e detyrueshme e një kontrate

Dispozitat e detyrueshme të ligjit të cilat përcaktojnë pjesërisht ose plotësisht përmbajtjen e një kontrate, janë pjesë përbërëse të kontratës së tillë dhe zëvendësojnë dispozitat kontraktuese që janë në kundërshtim me to.

NËNKAPITULLI II ELEMENTET ESENCIALE

SEKSIONI I MARRËVESHJET MIDIS PALËVE

I. LIDHJA

Neni 14 Elementet esenciale

1. Një kontratë nuk konsiderohet e lidhur deri sa palët ta arrijnë marrëveshjen për të gjitha elementet esenciale të kontratës.
2. Elementet esenciale të kontratës janë:

2.1. Marrëveshja e palëve;

2.2. Objekti;

2.3. Shkaku;

2.4. Forma, kur kërkohet nga ligji dhe pa prejudikuar nenin ... [*Përmbushjes së kontratës i mungon forma e kërkuar*].

3. Palët, pasi të bien dakord për elementet esenciale të kontratës, mund të shtyjnë një marrëveshje për kushtet sekondare. Megjithatë, në rast të dështimit për të arritur një marrëveshje për kushtet e tilla, gjykata do t'i përcaktojë ato duke pasur parasysh rregullat për interpretimin e kontratave.

Neni 15

Koha dhe vendi i lidhjes së kontratës

1. Kontrata është e lidhur kur dhe në vendin ku pala që ka bërë ofertën merr pranimin nga pala tjetër.

2. Në rastin e pranimit me anë të përmbushjes, kontrata është e lidhur kur njoftimi i fillimit të përmbushjes arrin te ofertuesi. Në qoftë se, me kërkesë të ofertuesit, nga natyra e kontratës, për arsye të praktikave të cilat palët kanë përcaktuar ndërmjet tyre, ose sipas përdorimit, pala tjetër mund të pranojë ofertën pa e njoftuar ofertuesin, kontrata është lidhur kur fillon përmbushja e ofertës.

3. Në rastin e një kontratë të lidhur me mjete elektronike, kontrata konsiderohet e lidhur në vendin ku ofertuesi e ka selinë e regjistruar ose vendin e tij të banimit.

Neni 16

Pëlqimi i palës së tretë

1. Në qoft se për lidhjen e një kontrate nevojitet pëlqimi i personit të tretë, ky pëlqim mund të jepet para lidhjes së kontratës, përveç nëse me ligj nuk është paraparë ndryshe.

2. Pëlqimi i palës së tretë duhet të jepet në formën e përcaktuar të kontratës për të cilën kërkohet.

II. OFERTA

Neni 17

Oferta

1. Oferta është një propozim i cili ka për qëllim lidhjen e një kontrate.

2. Propozimi përbën një ofertë nëse është bërë për një ose më shumë persona të veçantë dhe përmban elementet esenciale të kontratës.

3. Një propozim i bërë për publikun dhe i cili përmban elementet esenciale të kontratës do të konsiderohet si ofertë, nëse nuk rrjedh ndryshe nga rrethanat apo përdorimi.

Neni 18

Ekspozimi i mallit

Ekspozimi i mallit të etiketuar me çmim, dhe propozimi për furnizimin e mallrave nga stoku me çmim të deklaruar, të bërë në një shpallje publike, qoftë me anë të transmetimit, shtypit, me telefon ose mjete të tjera të tilla si interneti, trajtohet si një ofertë deri kur stoku i mallrave nuk shpenzohet, përveç nëse rrethanat apo përdorimi tregojnë ndryshe.

Neni 19
Katalogët dhe njoftimet tjera

Dërgimi i katalogëve, i çmimoreve, tarifave dhe i njoftimeve të tjera nuk përbëjnë ofertë për lidhjen e kontratës, por vetëm ftesë për të bërë ofertë.

Neni 20
Revokimi i ofertës

Oferta mund të revokohet derisa kontrata të jetë lidhur; megjithatë, revokimi është i paefektshëm nëse oferta tregon se është e formës së prerë, ose në qoftë se oferta përfshinë një afat të caktuar për pranimin e saj.

Neni 21
Vdekja ose paaftësia pasuese e ofertuesit

Oferta është e paefektshme nëse vdekja ose paaftësia e ofruesit ndodh para se të pranohet, përveç kur me ligj është paraparë ndryshe.

III. PRANIMI

Neni 22
Pranimi

1. Pranim është çdo deklaratë ose sjellje që tregon miratimin e ofertës nga pranuesi.
2. Heshtja ose mosveprimi nga ana e pranuesit nuk përbën pranim. Megjithatë, në qoftë se pranuesi është i detyruar që mos të mbetet i heshtur ose joaktiv në pajtim me ligjin ose me marrëveshje ndërmjet palëve, në bazë të praktikave të cilat palët i kanë përcaktuar ndërmjet tyre ose me përdorim, heshtja apo mosveprimi i pranuesit përbën pranim.
3. Pa rënë ndesh me nenin ... [Kontrata detyruese vetëm për ofertuesin], çdo klauzolë në një ofertë ku heshtja ose mosveprimi i pranuesit do të interpretohet si pranim i ofertës, është e paefektshme.

Neni 23
Kontrata e detyrueshme vetëm për ofertuesin

Oferta për lidhjen e një kontrate që krijon detyrime vetëm për ofertuesin është e pakthyeshme menjëherë pasi që vjen në dijeni të pranuesit. Ky i fundit mund ta refuzojë ofertën brenda afatit të kërkuar për nga natyra e kontratës ose për nga përdorimi. Në mungesë të refuzimit të tillë, kontrata konsiderohet e lidhur.

Neni 24
Forma e ofertës

1. Oferta e kontratës për lidhjen e së cilës ligji kërkon formë specifike e detyron ofertuesin vetëm po qe se është bërë në këtë formë.
2. Ky rregull vlen edhe për pranimin e ofertës.

Neni 25
Afati i fundit për pranim

1. Pranimi i një oferte është efektiv vetëm nëse i dorëzohet ofertuesit brenda kohës së përcaktuar nga ofertuesi, apo si kërkohet nga natyra e kontratës ose sipas përdorimit.

2. Një pranim i vonshëm është megjithatë efektiv nëse ofertuesi menjëherë njofton palë tjetër se është trajtuar si një pranim i efektshëm.

3. Në qoftë se është e qartë nga dokumenti që përmban pranimin me vonesë i cili po të kishte arritur tek ofertuesi në kohën e duhur, po të mos kishte pasur vonesa në dërgimin e tij, pranimi me vonesë është pranim efektive, përveç nëse ofertuesi menjëherë njofton palën tjetër se ai e konsideron ofertën e tij si joefektive.

Neni 26

Pranimi i ofertës me propozimin për ndryshim

1. Pranimi i cili deklaron apo nënkupton shtesa apo ndryshime të cilat në thelb ndryshojnë kushtet e ofertës konsiderohet si ofertë e re.

2. Nëse shtesat apo modifikimet e deklaruara ose të nënkuptuara nga një pranim nuk ndryshojnë në mënyrë thelbësore kushtet e ofertës, kushtet shtesë ose të ndryshme bëhen pjesë e kontratës, përveç nëse oferta shprehimisht kufizon pranimin e kushteve të ofertës apo nëse ofertuesi menjëherë paraqet kundërshtim.

3. Shtesat apo ndryshimet në lidhje me çmimin, pagesën, cilësinë dhe sasinë e performancës, vendin dhe kohën e dorëzimit, shtrirjen e përgjegjësisë së njëres palë ndaj tjetrës ose zgjidhjen e mosmarrëveshjeve konsiderohen se në mënyrë thelbësore ndryshojnë kushtet e ofertës

IV. PARAKONTRATA

Neni 27

Përkufizimet

1. Parakontrata është kontratë në bazë të së cilës palët marrin përsipër detyrimin për ta lidhur kontratën në të ardhmen. Parakontrata mund të bëhet e detyrueshme për njërin ose të dyja palët.

2. Parakontrata përmban elementet esenciale të kontratës përfundimtare.

Neni 28

Forma

Nën dënimin e nulitetit, parakontrata lidhet në formën e njejtë të paraparë me ligj për lidhjen e kontratës përfundimtare.

Neni 29

Afati kohor

1. Parakontrata përcakton afatin kohor për lidhjen e kontratës përfundimtare. Në qoftë se nuk ka afat kohor të përcaktuar, ose nëse pala e cila e ka të drejtën për ta vendosur afatin kohor në parakontratë nuk e vendosë atë datë, gjykata do të vendosë një kufi të përshtatshëm kohor për kryerje, pasi që marrëveshja mes palëve dështon.

2. Afati për lidhjen e kontratës përfundimtare nuk konsiderohet i domosdoshëm, përveç kur rrjedh ndryshe nga qëllimi i palëve ose nga natyra e kontratës.

3. Nëse pala nuk vepron në përputhje me detyrimin për ta lidhur kontratën përfundimtare, pala tjetër mund të kërkojë nga gjykata që të urdhërojë palën tjetër ta lidhë kontratën përfundimtare gjer në një afatit kohor.

4. E drejta e paraparë në paragrafin 3 skadon gjashtë (6) muaj nga kalimi i afatit kohor të përcaktuar për

lidhjen e kontratës përfundimtare.

SEKSIONI II OBJEKTI

Neni 30 Objekti i detyrimit

1. Objekti i detyrimit mund të konsistojë në dhënie, bërjen ose mosbërjen e diçkaje.
2. Detyrimi duhet të jetë i mundshëm, i ligjshëm, i caktuar ose i cili mund të caktohet.

Neni 31 Kontrata nule

Kontrata është nule, kur objekti i detyrimit është absolutisht i pamundur, i paligjshëm, i pacaktuar ose i cili nuk mund të caktohet.

Neni 32 Kushti shtyrës

Kontrata e lidhur nën kushtin pezullues ose me afat kohorë, është e vlefshme në qoftë se objekti i detyrimit i cili në fillim ishte i pamundur është bërë i mundur para realizimit të kushtit apo skadimit të afatit.

Neni 33 Objekti i paligjshëm

Objekti i një detyrimi konsiderohet i paligjshëm në qoftë se është në kundërshtim me dispozitat e detyrueshme, me rendin publik dhe me zakonet e mira.

Neni 34 Kur objekti i detyrimit është i caktueshëm

1. Objekti i detyrimit është i caktueshëm në qoftë se kontrata përmban të dhënat me ndihmën e të cilave mund të caktohet objekti, apo nëse palët ia kanë lënë personit të tretë që ta caktojë objektin.
2. Në qoftë se ky person i tretë nuk dëshiron apo nuk mund ta caktojë objektin e detyrimit, kontrata është absolutisht nule.

SEKSIONI III SHKAKU

Neni 35 Shkaku i ligjshëm i kontratës

1. Kontrata duhet të ketë një shkak të ligjshëm.
2. Shkaku është i paligjshëm nëse është në kundërshtim me dispozitat e detyrueshme, rendin publik ose zakonet e mira.
3. Nëse nuk provohet ndryshe, prezumohet se çdo kontratë ka shkak të ligjshëm.
4. Në rast se nuk ka shkak ose shkak është i paligjshëm, kontrata është nule.

Neni 36 Motivet për lidhjen e kontratës

1. Motivet nga të cilat është lidhur kontrata nuk ndikojnë në plotfuqishmërinë e saj.
2. Megjithatë, ne qoftë se motivi i paligjshëm ka ndikuar esencialisht që një nga kontraktuesit të vendosë lidhjen e kontratës dhe në qoftë se kontraktuesi tjetër e ka ditur ose është dashur ta dinte atë motiv, kontrata do të jetë nule.
3. Kontrata pa shpërblim është gjithashtu nule kur kontraktuesi tjetër nuk ka ditur se motivi i paligjshëm ka pasur ndikim të madh në vendimin e palës tjetër kontraktuese.

SEKSIONI IV FORMA

Neni 37 Joformaliteti i kontratës

1. Lidhja e kontratës nuk i nënshtrohet asnjë forme, përveç nëse me ligj është rregulluar ndryshe.
2. Kontrata mund të ndryshohet ose të ndërpritet thjesht me marrëveshje të palëve, përveç kur forma specifike kërkohet me ligj.

Neni 38 Forma e kërkuar me ligj

1. Kur ligji kërkon një formë të veçantë për lidhjen e kontratës, kërkesa e tillë vlen për të gjitha modifikimet e mëvonshme në kontratë.
2. Kontrata mund të zgjidhet nga palët vetëm në të njëjtën formë të paraparë me ligj për lidhjen e saj.
3. Kontratat duhet të hartohen në formën e akteve noteriale në rastet e parapara me ligj.

Neni 39 Forma e kontraktuar

Kontrata e cila përmban kushtin i cili kërkon që marrëveshja të ndryshohet ose të ndërpritet në formë të caktuar, nuk mund të ndryshohet ose të ndërpritet ndryshe. Megjithatë, njëra palë mund të lejohet që me veprimin e saj ta konfirmojë një kusht të tillë në atë masë që pala tjetër e ka mbështetur atë veprim.

Neni 40 Mungesa e formës së kërkuar

1. Përveç nëse me ligj nuk është paraparë ndryshe, kontrata e cila nuk është lidhur në formën e përcaktuar me ligj është nule.
2. Kur palët pajtohen se kontrata duhet të lidhet në formë të veçantë, prezumohet se kontrata nuk është menduar të jetë ligjërish e detyrueshme përveç nëse është në atë formë.

Neni 41 Dyshimet mbi plotësinë e dokumentit

1. Në qoftë se kontrata është lidhur në formë të veçantë, si në bazë të ligjit ashtu edhe në bazë të vullnetit të palëve, vlen vetëm ajo që është shprehur në këtë formë.
2. Do të jenë të vlefshme ujdite e njëkohshme gojore për elementet sekondare për të cilat në kontratën formale nuk është thënë asgjë, në qoftë se nuk janë në kundërshtim me përmbajtjen e saj, apo nëse nuk

janë në kundërshtim me qëllimin për të cilin është parashikuar forma.

3. Marrëveshjet e njëkohshme gojore që i zvogëlojnë ose i lehtësojnë detyrimet e njërës ose të të dy palëve, janë gjithashtu të vlefshme, në qoftë se forma e veçantë është parashikuar vetëm në interesin e palëve kontraktuese.

Neni 42 Përpilimi i dokumentit

1. Kur për lidhjen e kontratës nevojitet përpilimi i dokumentit, kontrata është e lidhur kur dokumentin ta nënshkruajnë të gjithë personat që detyrohen prej saj.

2. Kontraktuesi që nuk di të shkruajë do të vë shenjë në gishtit në dokument të vërtetuar nga dy dëshmitarë ose nga gjykata apo ndonjë institucion tjetër.

3. Për lidhjen e kontratës dypalëshe mjafton që të dy palët ta nënshkruajnë një dokument ose që secila prej palëve të nënshkruajë kopjen e dokumentit të destinuar palës tjetër.

4. Kërkesa e formës me shkrim është e përmbushur, në qoftë se palët këmbëjnë letra ose merren vesh me ndonjë mjet tjetër që e bënë të mundur që me siguri të përcaktohet përmbajtja dhe personi, i cili e ka dhënë deklaratën.

5. Në qoftë se me ligj shprehimisht nuk caktohet ndryshe, forma me shkrim zëvendësohet edhe me deklarata me mjete elektronike, për të cilat zbatohen dispozitat e ligjit të veçantë.

Neni 43 Përmbushja e kontratës të cilës i mungon forma e kërkuar

1. Kontrata për të cilën ligji ka paraparë formë të veçantë do të konsiderohet e vlefshme edhe nëse nuk është lidhur në formën e tillë, kur palët plotësisht përmbushin detyrimet që rrjedhin nga kontrata.

2. Dispozita e paragrafit 1 nuk do të zbatohet nëse një kontrate i mungon forma noteriale e paraparë me ligj.

NËNKAPITULLI III ELEMENTET AKSIDENTALE

SEKSIONI I KUSHTET

Neni 44 Efektet

1. Kontrata do të konsiderohet e lidhur me kusht, në qoftë se krijimi ose shuarja e saj varen nga një gjendje e pasigurt.

2. Në qoftë se kontrata lidhet nën kusht pezullues dhe kushti plotësohet, efekti i kontratës fillon që nga lidhja e saj, përveç nëse me ligj parashihet ndryshe, natyra e kontratës ose vullneti i palëve del të jetë ndryshe.

3. Në qoftë se kontrata lidhet nën kushtin zgjidhës, kontrata pushon të vlejë në qoftë se ky kusht plotësohet.

4. Kushti konsiderohet se është plotësuar, në qoftë se realizimi i tij, në kundërshtim me parimin e ndershmërisë, e parandalon pala në dëm të së cilës është caktuar, ndërsa konsiderohet se nuk është

plotësuar në qoftë se realizimi i tij, në kundërshtim me parimin e ndërgjegjshmërisë dhe të ndershmërisë, e shkakton pala në dobi të së cilës është caktuar.

Neni 45

Efekti prapaveprues

Nëse nw pwrputhje me përmbajtjen e kontratës pasojat që krijohen me përmbushjen e një kushti kanë efekt që nga një moment më i hershëm kohor, atëherë, në rast të përmbushjes së këtij kushti, pjesëmarrësit janë të detyruar që t'i mundësojnë njëri tjetrit atë që do të kishin mundësuar, sikur pasojat të kishin lindur në çastin më të hershëm kohorë.

Neni 46

Kushti i paligjshëm ose i pamundur

1. Kontrata me kusht pezullues ose shpërbërës e cila është në kundërshtim me dispozitat e detyrueshme, rendin publik dhe zakonet e mira është nule.
2. Kontrata e lidhur nën kusht të pamundshëm pezullues është nule, ndërsa kushti i pamundshëm zgjidhës konsiderohet i paqenë.

Neni 47

Sigurimi i të drejtës kushtëzuese

Në qoftë se kontrata është e lidhur me kusht pezullues, kreditori, e drejta e të cilit është kushtëzuar, mund të kërkojë sigurimin përkatës të kësaj të drejte në qoftë se realizimi i saj është rrezikuar.

Neni 48

Mbrojtja e së drejtës së kushtëzuar

1. Përfituesi nga puna juridike e lidhur nën kushtin shtyrës, në rast të përmbushjes së këtij kushti, mund të kërkojë kompensimin e dëmit nga pala tjetër, në qoftë se para përmbushjes së kushtit me fajin e saj e ka pamundësuar ose kufizuar të drejtën e cila varet nga ky kusht.
2. Në rast të kontratës së lidhur nën kushtin zgjidhës, të njëjtën të drejtë dhe nën të njëjtat kushte e ka ai në dobi të të cilit rikthehet gjendja e mëhershme juridike.

Neni 49

Pavlefshmëria e disponimeve gjatë kohëzgjatjes së kushtit

1. Nëse dikush e ka në dispozicion një objekt nën kushtin shtyrës, atëherë çdo dispon tjetër i supozuar, para plotësimit të kushtit, bëhet e pavlefshëm në momentin e plotësimit të kushtit, për aq sa disponimi do të pengonte ose dëmtonte arritjen e qëllimit që varet nga kushti.
2. E njëjta vlen në rast të një kushti zgjidhës për disponimet , e cila shuhet me plotësimin e këtij kushti.
3. Dispozitat mbi mbrojtjen e të drejtave të personave të tretë në mirëbesim zbatohen me ndryshimet e nevojshme.

SEKSIONI II

AFATET KOHORE

Neni 50

Afatet kohore të efektit të kontratës

1. Përveç nëse me ligj është paraparë ndryshe, palët kontraktuese kanë të drejtë të pajtohen për një afat

kohor pas të cilit kontrata do të ketë fuqi ose në fund të së cilit kontrata pushon të ketë efekt.

2. Për llogaritjen e afateve kohore, vlejnë dispozitat e nenit .... [Llogaritja e periudhave të parashkrimit].

SEKSIONI III KLAUZOLA PËR KAPAR DHE DËNIME

Neni 51 Kapari konfirmues

1. Në qoftë se në momentin e lidhjes së kontratës njëra palë i jep palës tjetër një shumë parash apo gjë tjetër të zëvendësueshme si konfirmim të qëllimit për ta respektuar kontratën, kapari duhet të kthehet ose të numërohet në përmbushjen e detyrimit.

2. Nëse pala që ka dhënë kaparin është në vonesë të detyrimit, pala tjetër mund të tërhiqet nga kontrata dhe ta mbajë kaparin, ose mund të kërkojë përmbushjen e kontratës dhe kompensimin e dëmeve ashtu që kapari mbahet në llogari të dëmeve të cilat do të kompensohen nga gjykata.

3. Nëse pala që ka marrë kaparin është në vonesë të detyrimit, pala tjetër mund të tërhiqet nga kontrata dhe ta kërkojë dyfishin e kaparit, ose mund të kërkojë përmbushjen e kontratës dhe kompensimin e dëmeve ashtu që kapari mbahet në llogari të dëmeve të cilat do të kompensohen nga gjykata.

Neni 52 Kapari për heqje dorë nga kontrata

1. Nëse është paraparë se kapari i jep të drejtë njëres ose të dyja palëve për të hequr dorë nga kontrata, konsiderohet se kapari është dhënë në këmbim të së drejtës për t'u tërhequr nga kontrata.

2. Pala që heq dorë nga kontrata humbë kaparin e dhënë ose duhet ta kthejë dyfishin e kaparit të marrë.

3. E drejta e një pale për tërheqje nga kontrata ushtrohet duke njoftuar palën tjetër. Pala që heq dorë nga kontrata ka për detyrë ta japë kaparin njëkohësisht me ushtrimin e heqjes dorë. E drejta e heqjes dorë nuk mund të ushtrohet nëse pala që ka të drejtë të heq dorë nga kontrata fillon ta përmbushë detyrimin ose pranon punën nga pala tjetër.

4. Në rast dyshimi, kapari që njëra palë ia ka dhënë palës tjetër konsiderohet si konfirmim.

5. Në qoftë se palët nuk e kanë përcaktuar kohën deri kur e drejta për të hequr dorë nga kontrata mund të ushtrohet, ajo e drejtë mund të ushtrohet në çdo kohë brenda afatit kohor të kryerjes.

Neni 53 Përmbushja e pjesshme

1. Kontrata në mënyrë të qartë duhet të tregojë qëllimin që njëra palë duhet t'i jep kapar palës tjetër. Në rast dyshimi, shuma e parave apo ndonjë send tjetër i zëvendësueshëm që njëra palë ia jep pala tjetër do të trajtohet si pjesë e kryerjes.

2. Në rast të mospërmbushjes së kontratës, pagesa e bërë nga debitori si përmbushje e pjesshme e detyrimit të tij, nuk mbahet nga kreditori, nëse ai e shkëputë kontratën, pa cenuar të drejtën për të kërkuar kompensim të dëmeve.

Neni 54 Klauzola për dënim

1. Klauzola ku palët pajtohen që në rast të mospërmbushjes ose vonesës në kryerje, [edhe nëse afati kohor i përcaktuar nuk është esencial,] një ose dy prej tyre paguajnë një shumë parash ose kryejnë

ndonjë detyrim në favor të palës tjetër, me efektin e kufizimit të kompensimit të dëmeve, përveç nëse palët pajtohen për kompensimin e dëmeve tjera. Në rast dyshimi, klauzola për dënim konsiderohet se është përcaktuar vetëm për vonesat në kryerje.

2. Dënimi është i pagueshëm pavarësisht nga prova e dëmeve.

3. Kreditori nuk mund të kërkojë edhe përmbushjen e detyrimit edhe pagesën e dënimit, përveç nëse klauzola e dënimit parasheh vetëm vonesën në kryerje. Nëse klauzola e dënimit parasheh rastin e mospërmbushjes, kreditori nuk mund të kërkojë përmbushjen e detyrimit, pasi që ka kërkuar pagesën e dënimit.

4. Kreditori mund të mos kërkojë dënim kontraktues në rast se mos përmbushja ose vonesa ka ndodhur pa fajin e debitorit.

5. Nëse dënimi është i tepruar duke pasur parasysh interesin e palës tjetër në zbatimin e kontratës, dëmin që në fakt rezulton nga mospërmbushja ose nga vonesa në kryerje, dhe rrethanat tjera, duke përfshirë kryerjen e pjesshme të detyrimit të debitorit, gjykata mundet ex officio ta ulë dënimin për shumë të barabartë.

6. Marrëveshja për dënime është marrëveshje dytësore karshi detyrimit kryesor.

NËNKAPITULLI IV PËRFAQËSIMI

SEKSIONI I PËRFAQËSIMI NË PËRGJITHËSI

Neni 55 Burimet e përfaqësimit

1. Kontratat mund të lidhen nëpërmjet një përfaqësuesi.
2. Autorizimi për përfaqësim mund të bazohet në ligj ose të jepet nga personi i përfaqësuar.
3. Personave juridik gjithashtu mund t'i jepet autorizimi për përfaqësim.

Neni 56 Efekti i përfaqësimit

1. Kontrata të cilën e lidhë përfaqësuesi në emër të personit të përfaqësuar dhe në kuadrin e autorizimeve të përfaqësuesit, e obligon drejtpërdrejt të përfaqësuarin.
2. Përveç nëse ligji nuk parasheh ndryshe, përfaqësuesi duhet të veprojë shprehimisht në emër dhe për llogari të personit të përfaqësuar.
3. Në qoftë se përfaqësuesi dështon që shprehimisht të veprojë në emër të personit të përfaqësuar, kontrata megjithatë do të jetë e detyrueshme për personin e përfaqësuar në qoftë se pala tjetër ka ditur ose është dashur të dijë nga rrethanat që përfaqësuesi është duke vepruar si një përfaqësues.

Neni 57 Bartja e autorizimeve

1. Përfaqësuesi nuk mund të bëjë bartjen e autorizimeve ta veta në tjetrin, përveç nëse kjo i është lejuar me ligj ose me kontratë.

2. Përfashtimisht, ai mund ta bëjë këtë, në qoftë se është i penguar nga rrethanat që kontratën ta kryejë vetë, kurse interesat e të përfaqësuarit kërkojnë kryerjen e kontratës pa vonesë.

Neni 58 **Shkelja e autorizimit**

1. Kur përfaqësuesi i tejkalon kufijtë e autorizimit, i përfaqësuari është në obligim vetëm në qoftë se e miraton kapërcimin.
2. Në qoftë se i përfaqësuari nuk e aprovon kontratën brenda afatit që nevojitet rregullisht që kontrata e llojit të tillë të shqyrtohet e të vlerësohet, do të konsiderohet se aprovimi nuk është dhënë fare.
3. Aprovimi i specifikuar nga paragrafi paraprak ka efekt prapaveprues, në qoftë se palët nuk caktojnë ndryshe.
4. Në qoftë se pala tjetër nuk ka ditur dhe as që është dashur ta dinte për kapërcimin e autorizimit, menjëherë posa ta ketë mësuar për tejkalimin e bërë, mundet duke mos pritur që i përfaqësuari të deklarohet rreth kontratës, ta deklarojë se nuk e quan vetën të obliguar nga kontrata.
5. Në qoftë se i përfaqësuari e refuzon lejin, përfaqësuesi dhe i përfaqësuari janë solidarisht përgjegjës për dëmin që e ka pësuar pala tjetër, po që se kjo nuk ka ditur dhe as që është dashur te ishte ne dijeni për tejkalimin e autorizimit.

Neni 59 **Lidhja e kontratës nga një person i paautorizuar**

1. Kontrata e lidhur nga një person si përfaqësues i një personi tjetër, pa autorizim, nuk do të jetë drejtpërdrejt e detyrueshme për personin e përfaqësuar pa autorizim, përveç nëse ky i fundit më pas e ratifikon atë. Ratifikimi duhet të jenë në të njëjtën formë e cila kërkohej për lidhjen e kontratës.
2. Pavarësisht nga dispozitat e paragrafit 1, personi i përfaqësuar pa autorizim do të jetë i detyruar nga kontrata nëse me fajin e vet ka krijuar besim te pala tjetër se autorizimi për përfaqësim i është dhënë personit që vepron si përfaqësues, me kusht që gabimi i shkaktuar palës tjetër është i falshëm.
3. Pala me të cilën është lidhur kontrata mund të kërkojë që personi i përfaqësuar pa autorizim të deklarojë nëse kontrata ratifikohet brenda një afati kohor të arsyeshëm.
4. Nëse personi i përfaqësuar pa autorizim dështon ta ratifikojë kontratën brenda afatit të caktuar, kontrata do të konsiderohet nule.
5. Në mungesë të ratifikimit nga i përfaqësuari, personi që ka lidhur kontratën pa autorizim obligohet që të kompensojë dëmet e pësuar nga pala tjetër, me kusht që kjo e fundit nuk e di dhe nuk duhet të ketë ditur për mungesën e autorizimit për përfaqësim.
6. Pas ratifikimit, kontrata konsiderohet se është lidhur fillimisht me një autorizim për përfaqësim, pa cenuar të drejtat e palëve të treta.

Neni 60 **Konflikti i interesit**

1. Nëse kontrata lidhet nga përfaqësuesi në konflikt interesi me personin e përfaqësuar, personi i përfaqësuar mund të kërkojë anulimin e kontratës, në qoftë se pala e tretë ka ditur ose është dashur të dijë për konfliktin e interesit.

2. Konflikti i interesit supozohet se ekziston nëse përfaqësuesi ka lidhur kontratë me veten e tij, në emër të vet ose si përfaqësues i një pale të tretë, përveç nëse përfaqësuesi ka vepruar me autorizim të veçantë të personit të përfaqësuar, apo ishte i detyruar për të lidhur kontratën, ose përmbajtja e kontratës është përcaktuar në mënyrë të tillë që të përjashtojë një konflikt interesi, ose kontrata e lidhur nga përfaqësuesi nuk është e dëmshme për interesat e personit të përfaqësuar.

SEKSIONI II DISPOZITAT E VEÇANTA LIDHUR ME PROKURËN

Neni 61 Prokura

1. Prokura është akt juridik përmes të cilit një person i jep personit tjetër autorizimin për përfaqësim në lidhjen e kontratave ose për veprime tjera”
2. Pala e cila lidhë kontratë me një përfaqësues gjithmonë mund të kërkojë që dhënia e prokurës të vërtetohet dhe nëse prokura është dhënë me shkrim, që një kopje e prokurës e nënshkruar nga personi i përfaqësuar, t'i jepet palës.
3. Në qoftë se prokura jepet me shkrim, dokumenti që rezulton duhet t'i kthehet personit të përfaqësuar, kur prokura është ndërprerë.

Neni 62 Forma e veçantë e prokurës

Forma e parashikuar me ligj për ndonjë kontratë ose për ndonjë punë tjetër juridike vlen edhe për prokurën që jepet për lidhjen e kësaj kontrate, përkatësisht për ndërmarrjen e kësaj pune juridike.

Neni 63 Shtrirja e autorizimit

1. Përfaqësuesi mundet vetëm të lidhë ato kontrata apo të kryej ato punë juridike për të cilën i është dhënë prokura.
2. Personi që mban një autorizim të përgjithshëm lejohet vetëm për t'i lidhur ato kontrata ose punë tjera ligjore që mund të konsiderohen se bien brenda sferës së punës së zakonshme.
3. Kontrata ose puna tjetër juridike që nuk bie brenda sferës së detyrave të rregullta, mund të lidhet nga personi i autorizuar vetëm pasi ai të autorizohet në mënyrë të veçantë për ta lidhur atë kontratë apo për ta kryer atë punë.
4. Përfaqësuesi nuk mundet, pa autorizim të veçantë për secilin rast të veçantë, të ndërmerr detyrimin kambialor, të lidhë kontratë për dorëzaninë, për pajtimin, për gjykatën e zgjedhur ose arbitrazhin, për tjetërsimin apo ngarkimin e pronave të paluajtshme, që të përfshihet në një kontest, e as të heqë dorë nga ndonjë e drejtë pa shpërblim.

Neni 64 Revokimi dhe kufizimi i prokurës

1. Dhënësi i prokurës mund ta kufizojë ose ta revokojë prokurën, edhe nëse me kontratë ka hequr dorë nga kjo e drejtë.
2. Revokimi dhe kufizimi i secilës prokurë mund të bëhet me deklaratë pa formë të veçantë.
3. Në qoftë se me revokimin ose me kufizimin e prokurës është cenuar kontrata mbi dekretin ose kontrata mbi veprën, apo ndonjë kontratë tjetër i autorizuari ka të drejtë të kërkojë kompensimin e dëmit të

shkaktuar me këtë.

Neni 65 **Shuarja dhe kufizimi i prokurës**

1. Revokimi dhe kufizimi i prokurës do të ju komunikohet palëve të treta ose do të publikohet me mjete të përshtatshme.
2. Revokimi dhe kufizimi i prokurës nuk do të ketë efekt në lidhje me një palë të tretë që nuk e ka ditur dhe nuk duhet të ketë ditur se prokura është revokuar ose kufizuar.
3. Supozohet se pala e tretë kishte dijeni se prokura është revokuar apo kufizuar nëse revokimi dhe kufizimi i prokurës është komunikuar ose publikuar në të njëjtën mënyrë siç është komunikuar ose publikuar fillimisht.
4. Dispozitat e përcaktuara në paragrafët e mësipërm do të zbatohen për rastet tjera të shuarjes së prokurës.

Neni 66 **Rastet tjera të shuarjes të prokurës**

1. Prokura shuhet me shuarjen e personit juridik si i autorizuar, në qoftë se me ligj nuk është caktuar ndryshe.
2. Prokura shuhet me vdekjen e autorizuesit.
3. Prokura shuhet me shuarjen e personit juridik, përkatësisht me vdekjen e personit që e ka dhënë atë, përveç nëse kontrata ose puna tjetër juridike e kryer nuk mund të ndërpritet pa u shkaktuar dëm trashëgimtarëve ligjorë, apo nëse prokura vlen edhe në rast të vdekjes së dhënësit të prokurës, si me vullnetin e tij, ashtu edhe duke marrë parasysh natyrën e kontratës.

SEKSIONI III **LLOJET E VEÇANTA TË PROKURËS**

Neni 67 **Punëtorët**

1. Personat të cilët, në bazë të një kontrate të punësimit me një shoqëri tregtare, kryejnë punën që përfshinë shitjen e mallrave ose shërbimeve brenda lokaleve afariste, kanë të drejtë për të lidhur dhe përmbushur kontratat e ndërlidhura me shitjen e mallrave dhe shërbimeve të tilla, në përputhje me kushtet ose kufizimet e specifikuar në prokurë.
2. Personat e cekur në paragrafin 1 do të kenë të drejtë të pranojnë deklaratat në lidhje me të metat në mallra dhe shërbime dhe ankesa të tjera në lidhje me përmbushjen e një kontratë të lidhur nga ana e tyre, dhe për të marrë masa parandaluese në interes të shoqërisë tregtare për të cilën punojnë.

Neni 68 **Përfaqësuesit e shitjeve të udhëtimeve**

1. Përveç nëse shprehimisht nuk autorizohet, një përfaqësues i shitjes së udhëtimeve nuk ka të drejtë për të lidhur kontrata, por ai vetëm do të promovojë dhe merr porosi nga konsumatorët.
2. Edhe kur autorizohet për të lidhur kontrata, një përfaqësues i shitjes së udhëtimeve nuk duhet të kërkojë ose të mbledhë çmimin e shitjes, të japë një zbritje ose shtyrje të pagesës, ose të shmanget nga

kushtet e përgjithshme të kontratës, përveç nëse autorizohet në mënyrë specifike për këtë.

NËNKAPITULLI V INTERPRETIMI I KONTRATËS

Neni 69

Qëllimi i përbashkët i palëve kontraktuese

1. Në interpretimin e kontratës është e nevojshme për të përcaktuar qëllimin e përbashkët të palëve në vend të respektimit të kuptimit të fjalëpërfjalshëm të shprehjeve.
2. Qëllimi i përbashkët i palëve mund të nënkuptohet nga sjellja e palëve, edhe pas lidhjes së kontratës.
3. Nëse, pas zbatimit të dispozitave të këtij neni, kuptimi i kontratës është ende i paqartë, zbatohen dispozitat e neneve pasuese.

Neni 70

Interpretimi i kontratës si një e tërë

Klauzolat kontraktuese do të interpretohen me anë të njëra-tjetrës, duke i dhënë çdo klauzole kuptimin që rezulton nga kontrata në tërësi.

Neni 71

Fjalët dhe shprehjet me shumë kuptime

1. Termat dhe shprehjet që mund të kenë më shumë kuptime do të interpretohen në kuptimin që është më i përshtatshëm për natyrën dhe objektin e kontratës.
2. Në qoftë se njëra palë ka pasur qëllim që një term apo shprehje e përdorur në kontratë të ketë një kuptim të veçantë, dhe pala tjetër ka ditur ose është dashur të dijë qëllimin e palës së parë, termi apo shprehja do të interpretohet në mënyrën e synuar nga pala e parë.

Neni 72

Praktikat e vendosura në mes të palëve dhe praktikat zakonore lokale

Fjalët dhe shprehjet e dykuptimta të një kontrate do të interpretohen në dritën e praktikave të cilat palët i kanë përcaktuar ndërmjet tyre, ose, në rast se ka ende ndonjë dyshim, në bazë të praktikave zakonore të vendit ku është lidhur kontrata.

Neni 73

Interpretimi kundër autorit të klauzolës

Në rast paqartësie, klauzolat e përfshira në kushtet e përgjithshme të kontratës ose formularë tjerë të shtypur dhe të hartuar nga njëra prej palëve, do të interpretohen në dobi të palës tjetër.

Neni 74

Rregullat plotësuese

1. Klauzolat kontraktuale interpretohen në kuptimin që është më pak barrë për debitorin, nëse kontrata është pa shpërblim; nëse kontrata është me shpërblim, klauzolat kontraktuale interpretohet në kuptimin që arrin ekuilibër të drejtë midis interesave të palëve.
2. Nëse ka dyshime për kuptimin e një kushti në një kontratë të konsumit, do të mbizotërojë interpretimi që është më i favorshëm për konsumatorin.

3. Kontrata duhet të interpretohet në mirëbesim.

NËNKAPITULLI VI PAVLEFSHMËRIA E KONTRATËS

SEKSIONI I NULITETI

Neni 75 Përkufizimi

1. Kontrata e cila është në kundërshtim me dispozitat e detyrueshme, rendin publik ose zakonet e mira është nule, përveç nëse me ligji nuk parashihet ndryshe.

2. Kontrata është nule në çdo rast tjetër të parashikuar me ligj.

Neni 76 Efektet e nulitetit

1. Përveç rasteve kur me ligj është paraparë ndryshe, një kontratë nule nuk prodhon ndonjë efekt për periudhën para shpalljes së nulitetit.

2. Në qoftë se një kontratë është nule, secila palë duhet t'i kthejë gjithçka që ka marrë nga pala tjetër; në qoftë se kjo nuk është e mundur, ekuivalenti monetare i jepet palës tjetër.

3. Në rastet kur ka pasur kryerje sipas një kontrate e cila ka shkelur zakonet e mirë, rendin publik ose dispozitat e detyrueshme, kthimi mund të jepet vetëm kur kjo do të ishte e arsyeshme marrë parasysh rrethanat. Në përcaktimin se çfarë është e arsyeshme, duhet marrë parasysh qëllimin e rregullit të shkelur dhe çdo sanksion që mund të shqiptohet sipas atij rregulli, seriozitetin e shkeljes, dhe nëse të dyja palët kanë qenë në dijeni ose duhet të kishin qenë në njohuri rreth shkeljes.

4. Nëse nuk parashikohet ndryshe, kthimi i asaj që është transferuar apo furnizuar sipas kontratës nule, rregullohet me rregullat e pasurimit të padrejtë, me ndryshimet e nevojshme.

Neni 77 Nuliteti i pjesshëm

1. Nuliteti i ndonjë dispozite të kontratës nuk mund të ketë si pasojë nulitetin e kontratës, në qoftë se ajo mund të qëndrojë pa dispozitën nule, dhe në qoftë se ajo nuk ka qenë kusht apo motiv vendimtar për lidhjen e saj.

2. Kontrata do të jetë e vlefshme edhe atëherë kur dispozita nule ka qenë kusht ose motiv vendimtar i kontratës në rastin kur nuliteti është konstatuar pikërisht që kontrata të lirohej prej kësaj dispozite dhe të vlejë pa te.

Neni 78 Konversioni i kontratës nule

Kur kontrata nule i plotëson kushtet për vlefshmërinë e ndonjë kontrate tjetër, atëherë midis kontraktuesve do të vlejë kjo e dyta, në qoftë se kjo do të ishte në përputhje me qëllimin të cilin kontraktuesit e kanë pasur parasysh kur e kanë lidhur kontratën dhe në qoftë se mund të merret se këta do ta lidhin këtë kontratë po të ishin në dijeni për bazat për nulitetin e kontratës së tyre.

Neni 79 Pushimi i bazës për nulitet

Kontrata nule nuk bëhet e vlefshme në qoftë se baza për nulitet pushon së ekzistuari pas përfundimit të kontratës, përveç kur ligji parashikon ndryshe.

Neni 80

Përgjegjësia për nulitetin e kontratës

1. Pala e cila me faj ka shkaktuar që kontrata të jetë nule, obligohet që t'i kompensojë dëmet e pësuar nga pala tjetër për shkak të pavlefshmërisë së kontratës, nëse kjo e fundit nuk e ka ditur dhe nuk duhet të ketë ditur për arsyet e pavlefshmërisë.
2. Pala e cila ka ditur ose është dashur të dijë për arsyet e pavlefshmërisë së kontratës, por nuk e ka informuar palën tjetër, do të kompensojë dëmet e pësuar nga kjo e fundit për shkak të mbështetjes, pa faj, në vlefshmërinë e kontratës.
3. Përgjegjësia për pavlefshmërinë e kontratës është e kufizuar në shpenzimet dhe humbjet e pësuar nga pala kontraktuese në mbështetjen në vlefshmërinë e kontratës.

Neni 81

Legjitimiteti për të kërkuar ose deklaruar nulitetin

Përveç rasteve kur ligji parashikon ndryshe, nuliteti i kontratës mund të kërkohet nga çdo person që ka një interes, dhe mund të shpallet sipas detyrës zyrtare nga gjykata.

Neni 82

Pamundësia e parashkrimit të kërkesës për shpalljen e nulitetit

E drejta për të kërkuar shpalljen e nulitetit të kontratës nuk parashkruhet.

SEKSIONI II RRËZUESHMËRIA

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 83 Përkufizimi

1. Përveç nëse ligji nuk parasheh ndryshe, një kontratë të lidhur nga një palë e paaftë për kontraktim është e rrëzueshme.
2. Një kontratë është e rrëzueshme edhe në qoftë se vullneti i një pale ishte i dëmtuar.
3. Kontrata është e rrëzueshme në çdo rast tjetër të parashikuar me ligj.

Neni 84 Anulimi i kontratës

1. Pala në interes të cilës rrëzueshmëria e kontratës është përcaktuar, mund të kërkojë që kontrata të anulohet nga gjykata.
2. Pala që ka të drejtë të kërkojë anulimin e kontratës mund të validojë kontratën [ta konfirmojë synimin e saj për tu detyruar ligjërisht] shprehimisht ose tërthorazi. Nëse validimi [konfirmimi] bëhet me shkrim, ai duhet të përmbajë detajet e kontratës që do të validohet [konfirmohet], arsyet e rrëzueshmërisë dhe qëllimin e palës për ta konfirmuar atë.
3. Pala tjetër mund të kërkojë që pala në interes të cilës rrëzueshmëria e kontratës është përcaktuar, të validojë [konfirmojë qëllimin e saj të jetë e detyruar ligjërisht nga] kontrata brenda një afati të arsyeshëm.

4. Nëse pala që ka të drejtë të kërkojë anulimin e kontratës validon [konfirmon synimin e saj për të qenë e detyruar ligjërisht nga] kontrata, kontrata konsiderohet e vlefshme që nga fillimi.

Neni 85 **Efektet e anulimit**

1. Anulimi i kontratës nga gjykata ka fuqi prapavepruese.
2. Nëse nuk parashikohet ndryshe, kthimi i asaj që është transferuar apo furnizuar sipas kontratës e cila është anuluar, rregullohet me rregullat e pasurimit të padrejtë, me ndryshimet e nevojshme.
3. Anulimi i cili nuk është i bazuar në paaftësinë për kontratë, nuk cenon të drejtat e fituara nga titulli me shpërblim nga palët e treta që veprojnë në mirëbesim, i nënshtrohet efekteve të regjistrimit të padisë për anulimin.
4. Nëse kontrata është anuluar për shkak të paaftësisë së njëjës prej palëve, pala e tillë do të detyrohet që të kthejë çdo gjë që ka marrë, vetëm në atë masë sa ai ka përfituar nga kryerja e detyrimit të palës tjetër.

Neni 86 **Anulimi i kontratës shumëpalëshe**

Nëse baza e anulimit ka të bëjë me detyrimet e vetëm njëjës palë në një kontratë shumëpalëshe, kontrata nuk mund të shpallet nule, përveç nëse pjesëmarrja e kësaj partie konsiderohet si thelbësore sipas rrethanave.

Neni 87 **Përgjegjësia për anulimin e kontratës**

1. Pala e cila me faj ka shkaktuar që kontrata të jetë e rrëzueshme, obligohet që të kompensojë dëmet e pësuar nga pala tjetër për shkak të anulimit të kontratës, nëse kjo e fundit nuk e ka ditur dhe nuk duhet të ketë ditur për arsyet e rrëzueshmërisë.
2. Pala e cila ka ditur ose është dashur të dijë për arsyet e rrëzueshmërisë së kontratës, por nuk e ka informuar palën tjetër, do të kompensojë dëmet e pësuar nga kjo e fundit për shkak të mbështetjes, pa faj, në vlefshmërinë e kontratës.
3. Përgjegjësia për anulimin e kontratës është e kufizuar në shpenzimet dhe humbjet e pësuar nga pala kontraktuese në mbështetjen në vlefshmërinë e kontratës.

Neni 88 **Parashkrimi i së drejtës për të kërkuar anulimin**

1. E drejta për të kërkuar anulimin e kontratës parashkruhet një (1) vit nga dita kur pala në interes të cilës rrëzueshmëria e kontratës është përcaktuar, ka mësuar për bazat e rrëzueshmërisë, ose një vit pas përfundimit të kërcënimit.
2. Kjo e drejtë në çdo rast parashkruhet tri (3) vite nga dita e lidhjes së kontratës.
3. Duke u shmangur nga paragrafi 2, në rastin e një personi të paaftë, periudha e parashkrimit nuk skadon para kalimit të gjashtë (6) muajve pasi që paaftësia ka përfunduar ose është emëruar përfaqësuesi, pavarësisht nga data kur është lidhur kontrata.
4. Pala kundër së cilës kërkohet kryerja e një kontrate, gjithmonë mund të pretendojë rrëzueshmërinë e kontratës, edhe kur është paraparë e drejta për ta kërkuar anulimin.

II. PAZOTËSIA

Neni 89 Zotësia për të kontraktuar

1. Për të lidhur një kontratë të vlefshme, pala kontraktuese duhet ta ketë zotësinë për të vepruar, të kërkuar nga ligji.
2. Personi i paaftë mund të lidhë vetëm ato kontrata ku ligji parasheh se mund t'i lidhë pa pëlqimin e përfaqësuesit të tij ligjor. Megjithatë, përfaqësuesi ligjor më pas mund të miratojë kontratën e lidhur pa pëlqimin e tij paraprak.
3. Kontrata e lidhur nga pala pa zotësi për kontraktim do të jetë e rrëzueshme, në qoftë se ligji nuk i lejon atij që të lidhë kontratën, me kusht që kontrata nuk është miratuar më pas nga përfaqësuesi i tij ligjor.
4. Pala kontraktuese me një person, pa zotësi për ta lidhur kontratën, mund të kërkojë që përfaqësuesi i këtij të fundit të deklarojë nëse kontrata është miratuar. Në qoftë se përfaqësuesi ligjor nuk e miraton kontratën brenda tridhjetë (30) ditëve nga data e kërkesës për miratim, konsiderohet se e ka refuzuar miratimin.

Neni 90 E drejta e tërheqjes së palës kontraktuese me një person pa zotësi të kontraktimit

1. Pala kontraktuese me një person, pa zotësi për ta lidhur kontratën, mund të heqë dorë nga kontrata, nëse ai nuk e di dhe nuk duhet të ketë ditur pazotësinë e këtij të fundit për ta lidhur kontratën pa pëlqimin paraprak të përfaqësuesit të tij.
2. Nëse pala kontraktuese me një person, pa zotësi për ta lidhur kontratën, është mashtruar duke besuar se ky i fundit kishte marrë pëlqimin paraprak nga përfaqësuesi i tij, ai i ka të njëjtat të drejta të parashikuara në paragrafin 1.
3. E drejta e parashikuar në paragrafin 1 skadon tridhjetë (30) ditë pasi që pala kontraktuese mëson për pazotësinë e palës tjetër për ta lidhur kontratën, ose mëson se përfaqësuesi i këtij të fundit nuk e ka dhënë pëlqimin paraprak. Ajo gjithashtu skadon në qoftë se përfaqësuesi e miraton kontratën.

Neni 91 Fitimi i zotësisë për kontratë pas lidhjes së kontratës

Kur një palë fiton zotësinë për të kontraktuar, pasi që kontrata të jetë lidhur pa pëlqimin paraprak të përfaqësuesit të tij, ai mund të kërkojë që kontrata të anulohet nga gjykata brenda (3) tre muajve të fitimit të zotësisë për të kontraktuar, me kusht që kontrata ishte nuk miratohet nga përfaqësuesi i tij.

III. VULLNETI I PAPLOTË

Neni 92 Kanosja

1. Në qoftë se pala kontraktuese ose ndonjë i tretë me kanosje të paligjshme ka shkaktuar frikësim të bazuar te pala tjetër, kështu që kjo për këtë arsye e ka lidhur kontratën, pala tjetër mund të kërkojë që kontrata të anulohet.
2. Frika konsiderohet e bazuar në qoftë se nga rrethanat shihet se nga rreziku serioz është cenuar jeta trupi ose ndonjë e mirë tjetër e rëndësishme e palës kontraktuese ose e personit të tretë.

Neni 93

Lajthimi thelbësor

1. Lajthimi është thelbësor, në qoftë se ka të bëjë me elementet thelbësore të objektit, me personin me të cilin lidhet kontrata, në qoftë se lidhet duke marrë parasysh këtë person, si dhe me rrethanat të cilat sipas dokeve që praktikohen ose sipas qëllimit të palëve, konsiderohen vendimtare, ndërsa pala që është në lajthim nuk do ta lidhte përndryshe kontratën me përmbajtje të tillë.
2. Pala e cila është në lajthim mund të kërkojë të shpallet e pavlefshme kontrata për shkak të lajthimit thelbësor, përveç nëse gjatë lidhjes së kontratës pala nuk ka vepruar me kujdesin e duhur.
3. Nëse kontrata shpallet e pavlefshme për shkak të lajthimit, pala tjetër me mirëbesim ka të drejtë të kërkojë kompensim për dëmin e pësuar.
4. Pala e cila është në lajthim nuk mund t'i referohet lajthimit, në qoftë se pala tjetër është e gatshme ta përmbushë kontratën sikur lajthimi të mos kishte ekzistuar fare.

Neni 94

Lajthimi për motivin te kontrata pa shpërblim

Te kontrata pa shpërblim lajthim thelbësor konsiderohet edhe lajthimi për motivin që ka qenë vendimtar për marrjen përsipër të detyrimit.

Neni 95

Deklarata e tërthortë

Lajthimi i personit me anë të të cilit pala ka shprehur vullnetin e saj konsiderohet se është njësoj si dhe lajthimi në shfaqjen e vullnetit vetjak.

Neni 96

Mashtrimi

1. Në qoftë se njëra palë shkakton lajthim te pala tjetër, ose mban në lajthim me qëllim që me këtë ta shtyj për lidhjen e kontratës, pala tjetër mund të kërkojë të shpallet e pavlefshme kontrata edhe atëherë kur lajthimi nuk është thelbësor.
2. Pala që ka lidhur kontratë duke qenë e mashtruar, ka të drejtë që të kërkojë kompensim për dëmin e pësuar.
3. Në qoftë se mashtrimin e ka bërë personi i tretë, mashtrimi ndikon në vetë kontratën në qoftë se pala tjetër kontraktuese në kohën e lidhjes së kontratës ishte në dijeni ose është dashur të dinte për mashtrimin.
4. Kontrata pa shpërblim mund të shpallet e pavlefshme edhe kur mashtrimin e ka bërë personi i tretë, pavarësisht nëse pala tjetër kontraktuese në kohën e lidhjes së kontratës e ka ditur ose është dashur të dinte për mashtrimin.

Neni 97

Kontrata fiktive

1. Kontrata fiktive nuk ka efekt juridik ndërmjet palëve kontraktuese.
2. Në qoftë se kontrata fiktive fsheh ndonjë kontratë tjetër, atëherë kjo e dyta është e vlefshme, nëse janë plotësuar kushtet për vlefshmërinë e saj e saj juridike.
3. Fiktiviteti i kontratës nuk mund të theksohet ndaj personit të tretë.

**NËNKAPITULLI VII
KONTRATAT E DYANSHME**

**SEKSIONI I
PËRGJEGJËSIA PËR TË METAT MATERIALE DHE JURIDIKE**

**Neni 98
Përgjegjësia për të metat materiale dhe juridike**

1. Te kontrata e dyanshme, secili kontraktues përgjigjet për të metat materiale të mos përmbushjes së vet.
2. Kontraktuesi përgjigjet edhe për të metat juridike të përmbushjes dhe ka për detyrë të mbrojë palën tjetër nga të drejtat dhe kërkesat e personave të tretë me të cilat e drejta e saj do të përjashtohet ose kufizohet.
3. Përveç kur parashikohet ndryshe me ligj, dispozitat që rregullojnë përgjegjësinë e shitësit për të metat materiale dhe juridike zbatohen për detyrimet e debitorit, aq sa është praktike.

**SEKSIONI II
KUNDËRSHTIMI I MOSPËRMBUSHJES SË KONTRATËS**

**Neni 99
Rregullat e përmbushjes së njëkohshme**

1. Në kontratat e dyanshme asnjëra palë nuk e ka për detyrë ta përmbushë detyrimin e vet në qoftë se pala tjetër nuk e përmbushë, ose nuk është e gatshme që njëkohësisht ta përmbushë detyrimin e saj, me përjashtim kur është kontraktuar diçka tjetër ose është caktuar me ligj apo kur rrjedh diçka tjetër nga vetë kontrata.
2. Mirëpo, në qoftë se në gjykatë njëra nga palët thekson se nuk e ka për detyrë ta përmbushë detyrimin e vet, gjersa edhe pala tjetër nuk e përmbush të vetin, gjykata do t'i urdhërojë që ta përmbushë detyrimin e saj kur pala tjetër ta përmbushë të vetin.

**Neni 100
Kur përmbushja e detyrimit të njërës palë bëhet e pasigurt**

1. Në qoftë se është kontraktuar që së pari njëra palë ta përmbushë detyrimin e saj, e më vonë, pas lidhjes së kontratës, rrethanat materiale të palës tjetër keqësohen deri në atë masë sa që është e pasigurt nëse ajo do të mund ta përmbushë detyrimin e saj, ose nëse kjo pasiguri del nga shkaqet tjera serioze, atëherë pala që është detyruar ta përmbushë e para detyrimin e saj, mund ta shtyjë përmbushjen e tij gjersa pala tjetër mos ta përmbushë detyrimin e vet, apo derisa të mos të japë sigurim të mjaftueshëm se do ta përmbushë atë.
2. Kjo vlen edhe kur rrethanat materiale të palës tjetër kanë qenë në të njëjtën masë të vështira, qysh para lidhjes së kontratës, në qoftë se bashkë kontraktuesi i saj për këtë nuk ishte në dijeni e as që duhej të ishte në dijeni.
3. Në raste të tilla, pala që është detyruar që e para ta përmbushë detyrimin e vet mund të kërkojë që t'i jepet sigurimi brenda një afati të përshtatshëm, e pasi të kalojë ky afat pa rezultat, mund ta zgjidhë kontratën.

**SEKSIONI III
ZGJIDHJA E KONTRATËS PËR SHKAK TË MOSPËRMBUSHJES**

**Neni 101
Të drejtat e një pale në rast të mos përmbushjes nga pala tjetër**

1. Nëse një palë në një kontratë dypalëshe nuk e përmbushë detyrimin, pala tjetër mund të kërkojë përmbushjen e detyrimit ose të zgjidhë kontratën, pa cenuar të drejtën për të kërkuar kompensimin e dëmeve.

2. E drejta e një pale për zgjidhjen e kontratës ushtrohet duke njoftuar palën tjetër.

3. Kontrata nuk mund të zgjidhet nëse moszbatimi i një pale është i parëndësishëm, duke pasur parasysh interesin e palës tjetër.

Neni 102

Shkelja e afatit kohor për kryerje

1. Nëse njëra palë dështon në kryerjen e një detyrimi gjer në afatin kohor të përcaktuar, pala tjetër ka të drejtë ta zgjidhë kontratën në qoftë se palës tjetër i jepen një periudhë shtesë e kohës për kryerje.

2. Përjashtimisht nga paragrafi 1, një palë mund ta zgjidhë kontratën pa dhënë ndonjë periudhë kohore shtesë nëse:

2.1. pala tjetër e ka shprehur synimin e saj për moskryerje;

2.2. duket nga rrethanat se pala tjetër nuk do të jetë në gjendje që ta kryejë detyrimin në periudhën shtesë të kohës;

2.3. afati kohor i përcaktuar konsiderohet i domosdoshëm në interes të palës që ka për qëllim ta shkëpusë kontratën.

3. Në qoftë se pala tjetër nuk e përmbushë detyrimin brenda afatit shtesë të kohës, kontrata konsiderohet se ndërpritet në bazë të ligjit, përveç nëse pala e cila e ka dhënë periudhën shtesë të kohës, konfirmon brenda tri (3) ditëve interesin e saj në kryerjen e detyrimit të palës tjetër.

Neni 103

Afati kohor themelor

1. Palët kontraktuese mund të bien dakord që afati për kryerjen e detyrimit të njërës palë konsiderohet i domosdoshëm në interes të palës tjetër.

2. Pala që ka për qëllim të kërkojë kryerjen e detyrimit, pavarësisht skadimit të afatit kohor, e njofton palën tjetër brenda tri (3) ditëve, përndryshe kontrata konsiderohet se ndërpritet në bazë të ligjit.

Neni 104

Efektet e zgjidhjes

1. Nëse kontrata bilaterale zgjidhet për shkak të moskryerjes, të dyja palët lirohen nga detyrimet që rrjedhin nga kontrata.

2. Në qoftë se njëra palë e ka përmbushur kontratën tërësisht ose pjesërisht, ka të drejtë që t'i kthehen ato të cilat i ka furnizuar. Në rast se të dyja palët kanë të drejtë që të kërkojnë kthimin e çdo gjëje që kanë furnizuar, zbatohen rregullat për kryerjen e kontratave të dyanshme.

3. Zgjidhja nuk prekë asnjë klauzolë në kontratë që rregullon zgjidhjen e mosmarrëveshjeve ose ndonjë afat tjetër të kontratës të cilat veprojnë pas shkëputjes.

4. Zgjidhja nuk cenon të drejtat e fituara nga palët e treta në mirëbesim, përveç kur ligji parashikon ndryshe.

5. Pala e cila kthen të hollat ka për detyrë të paguajë kamatën që nga dita kur e ka marrë pagesën.

SEKSIONI IV ZGJIDHJA OSE REVIDIMI I KONTRATËS PËR SHKAK TË RRETHANAVE TË NDRYSHUARA

Neni 105 *Rebus sic stantibus*

1. Në qoftë se pas lidhjes së kontratës krijohen rrethanat që e vështirësojnë përmbushjen e detyrimit të njëres palë, apo në qoftë se për shkak të tyre nuk mund të realizohet qëllimi i kontratës, e si në njërin, ashtu edhe në rastin tjetër në atë masë sa që del e qartë se kontrata nuk i përgjigjet më asaj që është pritur nga palët kontraktuese dhe se sipas vlerësimit të përgjithshëm do të ishte e padrejtë të mbahet në fuqi e tillë siç është, pala të cilës i është vështirësuar përmbushja e detyrimit, përkatësisht pala e cila për shkak të rrethanave të ndryshuara nuk mund ta realizojë qëllimin e kontratës, mund të kërkojë që kontrata të zgjidhet apo të ndryshohet.

2. Zgjidhja e kontratës nuk mund të kërkohe në qoftë se pala thirret në rrethana të ndryshuara, ka pasur për detyrë që në kohën e lidhjes së kontratës të marrë në konsiderim këto rrethana ose ka mundur që këto t'i evitojë apo t'i përballojë.

3. Pala që kërkon zgjidhjen e kontratës nuk mund të thirret në rrethana të ndryshuara që janë shkaktuar pas skadimit të afatit të caktuar për përmbushjen e detyrimit të saj.

4. Kontrata nuk zgjidhet në qoftë se pala tjetër ofron ndryshimin e barabartë të kushteve përkatëse të kontratës.

5. Kur zgjidhet kontrata për shkak të rrethanave të ndryshuara, gjykata mund ta urdhërojë palën që kërkon zgjidhjen t'ia paguajë palës tjetër të gjitha shpenzimet e bëra para zgjidhjes së kontratës.

Neni 106 Detyrimi i njoftimit

Pala që është e autorizuar, që për shkak të ndryshimit të rrethanave të kërkojë zgjidhjen ose ndryshimin e kontratës, ka për detyrë që për qëllimin e saj ta njoftojë palën tjetër, posa të këtë mësuar se janë shkaktuar rrethanat e tilla. Pala që nuk e bën njoftimin do të jetë përgjegjëse për çdo dëm të shkaktuar nga pala tjetër.

Neni 107 Rrethanat e rëndësishme për vendim të gjykatës

Kur vendoset për zgjidhjen e kontratës, përkatësisht për zgjidhjen ose ndryshimin e rrethanave, gjykata merr parasysh qëllimin e kontratës, për rrezikun e zakonshëm për palët në kontraktuese gjatë kryerjes së kontratave kontratat të llojit të njëjtë, dhe për interesin e të dyja palëve.

Neni 108 Heqja dorë nga e drejta për tu thirrur në rrethana të ndryshuara

Palët munden me kontratë që më parë të heqin dorë nga e drejta për tu thirrur në rrethanat përkatëse të ndryshuara, përveç nëse kjo është në kundërshtim me parimin e ndërgjegjshmërisë dhe të ndershmërisë.

SEKSIONI V PAMUNDËSIA E PËRMBUSHJES

Neni 109 Pamundësia e përmbushjes për të cilën nuk përgjigjet asnjëra palë

1. Kur përmbushja e detyrimit e njëres palë në kontratën e dyanshme bëhet e pamundur për shkak të ngjarjes për të cilën nuk është përgjegjëse asnjëra as tjetra palë, shuhet edhe detyrimi i palës tjetër, e në qoftë se kjo ka përmbushur diç prej detyrimit të saj, mund të kërkojë kthimin sipas rregullave për pasurimin e pabazë.

2. Në rast të pamundësisë së përmbushjes së pjeshme, për shkak të ngjarjes për të cilën nuk është përgjegjëse as njëra as pala tjetër, pala tjetër mund ta zgjidhë kontratën në qoftë se përmbushja e pjeshme nuk u përgjigjet nevojave të saj, përndryshe kontrata mbetet në fuqi, ndërsa pala tjetër ka të drejtë të kërkojë zvogëlimin proporcional të detyrimit të saj.

Neni 110

Pamundësia e përmbushjes për të cilën përgjigjet pala tjetër

1. Kur përmbushja e detyrimit të njëres palë në kontratën e dyanshme detyruese është bërë e pamundur për shkak të ngjarjes për të cilën përgjigjet pala tjetër, detyrimi i saj shuhet, ndërsa ajo rezervon kërkesat e veta kundrejt palës tjetër; kërkesa do të zvogëlohet për aq sa ka mundur të ketë dobi nga lirimi i detyrimit të vet.

2. Përveç kësaj, ajo duhet që t'i cedojë palës tjetër të gjitha të drejtat që do të kishte ndaj personave të tretë lidhur me objektin e detyrimit të vet përmbushja e të cilit është bërë e pamundur.

3. Në rast se përmbushja e detyrimeve bëhet e pamundshme për njëren palë në një kontratë dypalëshe për shkak të ngjarjes për të cilën kjo palë është përgjegjëse, pala tjetër mund të kërkojë kompensim për mospërmbushje ose tërheqje nga kontrata dhe të kërkojë kompensimin e dëmit.

SEKSIONI VI

ZGJIDHJA E KONTRATËS PËR SHFRYTËZIM TË PADREJTË

Neni 111

Disproporcioni i tepruar mes detyrimeve përkatëse

1. Nëse ka një disproporcion të tepërt midis detyrimeve të palëve kontraktuese në kohën e lidhjes së kontratës, pala e dëmtuar mund të kërkojë që gjykata ta zgjidhë kontratën, me kusht që:

1.1. pala ishte në telashe ekonomike ose në gjendje nevoje me rastin e lidhjes së kontratës; dhe

1.2. pala tjetër ka ditur ose duhet të ketë ditur dhe shfrytëzoi avantazhin e situatës për përfitim.

2. Disproporcioni prezumohet të jetë i tepruar, nëse mungesa e ekuilibrit ekonomik mes detyrimeve përkatëse është më e madhe se gjysma e vlerës së detyrimit të palës së dëmtuar.

3. Zgjidhja e kontratës mund të shmanget nga pala kundër së cilës është kërkuar, duke ofruar ndryshimin e kontratës për të hequr disproporcionin e tepruar mes detyrimeve përkatëse.

4. E drejta për të kërkuar anulimin e kontratës pushon me skadimin e një (1) viti nga lidhja e kontratës.

5. Kontratat e rastit dhe kontratat e lidhura në bazë të një ankandi publik nuk mund të zgjidhen.

6. Kontrata që mund të zgjidhet, nuk mund të validohet [konfirmohet].

7. Heqja dorë nga e drejta për ta kërkuar zgjidhjen e kontratës është e paefektshme.

8. Zgjidhja e kontratës nuk cenon të drejtat e fituara nga palët e treta, varësisht nga efektet e regjistrimit të padisë për zgjidhje.

SEKSIONI VII KUSHTET E PËRGJITHSHME TË KONTRATËS

Neni 112 Përfshirja e kushteve të përgjithshme në kontratë

1. Kushtet e përgjithshme janë kushtet e kontratës të cilat janë të siguruara nga njëra palë dhe të cilat nuk janë të negociuar individualisht me palën tjetër.
2. Kushti i paraqitur nga njëra palë nuk negocohet në baza individuale, nëse pala tjetër nuk ka qenë në gjendje që të ndikojë në përmbajtjen e tij, në mënyrë të veçantë për shkak se ka qenë e përgatitur më parë për përdorim të përgjithshëm dhe të përsëritur.
3. Kushtet e përgjithshme janë të detyrueshme për palën tjetër, nëse ajo e ka ditur ose është dashur të dijë për to në kohën e lidhjes së kontratës.
4. Pala që i siguron kushtet e përgjithshme duhet të ndërmer hapa të arsyeshëm për t'ia tërhequr vëmendjen palës tjetër në lidhje me to, kur kontrata të lidhet.

Neni 113 Nuliteti

1. Një kusht i dhënë në kushtet e përgjithshme do të jetë nule qoftë se, duke pasur parasysh rrethanat ekzistuese në kohën e lidhjes së kontratës, natyrën e kontratës dhe të gjitha kushtet tjera të kontratës, një kusht i tillë është tmerrësisht i padrejtë për palën të cilës i janë dhënë kushtet e përgjithshme.
2. Për qëllim të paragrafit 1, klauzola që kufizon ose përjashton përgjegjësinë e njëres palë për moskryerje ose që ia lejon njëres palë për ta bërë punën në thelb ndryshe nga ajo që pala tjetër me arsye e pret, supozohet të jetë tmerrësisht e padrejtë.
3. Dispozita e paragrafit 1 nuk zbatohet për përshtatshmërinë në vlerën e detyrimeve të njëres palë në krahasim me vlerën e detyrimeve të palës tjetër.
4. Kushtet e përgjithshme të përfshira në kontratat e konsumatorit i nënshtrohen dispozitave të nënkapitullit IX të këtij Kapitulli I.

Neni 114 Konflikti në mes të kushteve të kontratës

Në rast të konfliktit në mes të një kushti të përgjithshëm dhe një kusht tjetër të kontratës, mbizotëron kjo e fundit.

SEKSIONI VIII CEDIMI I KONTRATËS

Neni 115 Kushtet e cedimit

1. Secila palë në kontratën dypalëshe mundet po qe se për këtë jep pëlqimin pala tjetër t'ia cedojë kontratën personit të tretë i cili me këtë gjë bëhet titullar i të gjitha të drejtave dhe detyrimeve të tij që dalin nga kjo kontratë.
2. Me cedimin e kontratës, marrëdhënia kontraktuese ndërmjet ceduesit dhe palës tjetër kalon në pritësin dhe në palën tjetër në momentin kur pala tjetër ka pranuar cedimin; në rast se pëlqimi është dhënë më parë, cedimi konsiderohet se ka ndodhur kur pala tjetër është njoftuar për cedimin.

3. Pëlqimi për cedimin e kontratës është i vlefshëm vetëm në rast se është dhënë në formën e parashikuar me ligj për lidhjen e kontratës së ceduar.

4. Kuptimi i dispozitave të të drejtave të palëve në lidhje me kontratën e marrjes përsipër të borxhit vlen edhe ndaj cedimit të kontratave.

Neni 116 **Përgjegjësia e cedentit**

1. Cedenti i përgjigjet cesionarit për vlefshmërinë e kontratës së ceduar.

2. Ai nuk i garanton se pala tjetër do t'i përmbushë detyrimet e saja nga kontrata e ceduar, përveç nëse për këtë është detyruar veçanërisht.

3. Ai nuk i garanton po ashtu palës tjetër se cesionari do t'i përmbushë detyrimet nga kontrata, përveç nëse për këtë është detyruar veçanërisht.

Neni 117 **Kundërshtimet**

Pala tjetër mund t'i paraqes cesionarit të gjitha kundërshtimet nga kontrata e ceduar, si edhe ato që i ka nga marrëdhëniet tjera me të, por jo edhe kundërshtimet që i ka ndaj cedentit.

NËNKAPITULLI VIII **KONTRATA NË DOBI TË NJË PERSONI TË TRETË**

Neni 118 **E drejta e drejtpërdrejtë e të tretit**

1. Kur dikush kontrakton në emër të tij ndonjë kërkesë në dobi të personit të tretë, atëherë personi i tretë fiton të drejtën vetjake dhe të drejtpërdrejtë ndaj debitorit, në qoftë se nuk është kontraktuar diç tjetër ose nuk del nga rrethanat.

2. Kontraktuesi ka të drejtë të kërkojë që debitori të kryejë ndaj personit të tretë atë që është kontraktuar në dobi të atij personit të tretë.

Neni 119 **Revokimi i dobive për personin e tretë**

1. Kontraktuesi mund t'i revokojë ose ti ndryshojë dobitë për personin e tretë gjithnjë derisa personi i tretë të mos deklarojë se e pranon atë që është kontraktuar në dobi të tij.

2. Në qoftë se është kontraktuar se debitori do të përmbushë atë për të cilën është detyruar në dobi të personit të tretë vetëm pas vdekjes së kontraktuesit, ky mundet deri atëherë, madje edhe me testamentin e tij, ta revokojë dobinë e kontraktuar për personin e tretë në qoftë se nga vetë kontrata ose nga rrethanat nuk del diçka tjetër.

Neni 120 **Prapësimet e debitorit ndaj të tretit**

Debitori mund t'i paraqesë personit të tretë të gjitha prapësimet që i ka ndaj kontraktuesit në bazë të kontratës me të cilën është kontraktuar përfitimi për të tretin.

Neni 121 **Refuzimi i të tretit**

Në qoftë se i treti e refuzon dobinë që është kontraktuar për te, apo nëse kontraktuesi e revokon, dobia i takon kontraktuesit po qe se diçka tjetër nuk është kontraktuar ose nuk del nga vetë natyra e kontratës.

Neni 122

Premtimi i veprimit të personit të tretë

1. Premtimi i bërë tjetrit se i treti do të kryejë ose do të lëshojë që të kryejë diçka, të tretin nuk e detyron, kurse premtuesi përgjigjet për dëmin që do të pësonte tjetri për shkak se i treti nuk donë të detyrohet që ta kryejë ose të lëshojë që të mos e kryejë veprimin e caktuar.

2. Premtuesi nuk do të përgjigjet në qoftë se i ka premtuar tjetrit se vetëm do të angazhohet tek personi i tretë që ky do të detyrohet që diçka të kryejë ose të lëshojë që të kryejë, kurse në këtë nuk ka pasur sukses përkundër gjithë angazhimit të nevojshëm.

NËNKAPITULLI IX KONTRATAT KONSUMATORE

SEKSIONI I FUSHA E APLIKIMIT DHE PËRKUFIZIMET

Neni 123

Fusha e aplikimit

Dispozitat e këtij Nën-kapitulli vlejnë për të gjitha kontratat që lidhen ndërmjet tregtarit dhe konsumatorit. Këto vlejnë edhe për kontratat për furnizimin e ujit, gazit, energjisë elektrike apo ngrohjes qendrore, duke përfshirë këtu furnizuesit publikë, deri në masën që këto mallra furnizohen në baza të kontratës.

Neni 124

Përkufizimet

1. Për qëllime të këtij Nënkapitulli do të zbatohen përkufizimet vijuese:

1.1. "Konsumator" do të thotë çdo person fizik i cili vepron për qëllime që nuk kanë të bëjnë me tregti, afarizmin, zanatin ose profesionin e tij;

1.2. 'tregtar' do të thotë person fizik apo juridik, pa marrë parasysh a është privat apo publik, i cili vepron, edhe përmes ndonjë personi tjetër që vepron në emrin e tij apo për llogari të tij, për qëllimet në lidhje me tregtinë, biznesin, zanatin apo profesionin e tij;

1.3. 'mallra' do të thotë sendet e luajtshme, pa marrë parasysh nëse montohen apo jo, me përjashtim të mallrave që shiten me anë të përbarimit apo ndryshe me veprimin e ligjit, duke përfshirë ato që shiten nën autorizimin e noterëve;

1.4. 'lokalet afariste' do të thotë lokal i paluajtshëm i shitjes, ku tregtari kryen aktivitetin e tij në baza të përhershme, apo çfarëdo lokali i luajtshëm i shitjes ku tregtari kryen aktivitetet e tij në baza të zakonshme;

1.5. 'mallrat e bëra sipas specifikimeve të konsumatorit' do të thotë mallra jo të parafabrikuara të prodhuara në bazë të zgjedhjes individuale apo vendimit të konsumatorit;

1.6. 'kontrata e shitjes' do të thotë kontrata sipas të cilës tregtari bart apo merr përsipër të bartë pronësinë e mallrave tek konsumatori, si dhe konsumatori paguan apo merr përsipër të paguajë çmimin e tyre, duke përfshirë kontratat që kanë për objekt edhe mallrat edhe shërbimet;

1.7. 'kontratë shërbimi' do të thotë çdo kontratë, ndryshe nga kontratat e shitjes, në bazë të të cilave tregtari kryen apo merr përsipër të kryejë shërbimin për konsumatorin dhe konsumatori paguan apo merr përsipër të paguajë çmimin e tij;

1.8. 'medium i qëndrueshëm' do të thotë çdo instrument që i mundëson konsumatorit apo tregtarit të ruajë informatat që i adresohen personalisht atij në mënyrë që të jenë të qasshme për një periudhë kohore për referim të mëtutjeshëm, adekuat për qëllimet e informimit dhe i cili mundëson riprodhimin e pandryshuar të informatave të ruajtura;

1.9. 'përmbajtja digjitale' do të thotë të dhëna që prodhohen dhe furnizohen në formë digjitale;

1.10. 'përmbajtje digjitale në rrjet' do të thotë përmbajtje digjitale që nuk furnizohet në një medium të prekshëm;

1.11. 'garancia' do të thotë çdo zotim nga tregtari apo prodhuesi ndaj konsumatorit, përtej detyrimit të tij ligjor të garancisë së përputhshmërisë, për të kthyer çmimin e paguar apo për të zëvendësuar, riparuar apo servisuar mallrat në çfarëdo mënyre nëse nuk përmbushin specifikimet apo kërkesat tjera që nuk kanë të bëjnë me përputhshmërinë e përcaktuar me deklaratën e garancisë apo në reklamata përkatëse në kohën e lidhjes, apo para lidhjes së kontratës;

1.12. 'kontratë ndihmëse' do të thotë kontrata me të cilën konsumatori merr mallrat apo shërbimet që kanë të bëjnë me një kontratë në distancë apo kontratë jashtë lokaleve si dhe ku ato mallra furnizohen apo ato shërbime kryhen nga tregtari apo një palë e tretë në bazë të një marrëveshjeje ndërmjet asaj pale të tretë dhe tregtarit;

1.13. 'ankand publik' do të thotë metodë e shitjes në të cilën mallrat apo shërbimet ofrohen nga tregtari për konsumatorët që marrin pjesë apo kanë mundësi të marrin pjesë në ankand personalisht, përmes një procedure transparente e konkurruese të ofertimit, të udhëhequr nga një drejtues ankandi, si dhe në të cilin ofertuesi i suksesshëm është i obliguar të blejë ato mallra apo shërbime.

SEKSIONI II KUSHTET E PADREJTA NË MARRËVESHJET MES TREGTARIT DHE KONSUMATORIT

Neni 125 Kushtet e padrejta të kontratës

1. Në kontratat që lidhen mes konsumatorëve dhe tregtarëve, kushtet e tyre konsiderohen të padrejta në rastet ku në të kundërtën e kërkesave të mirëbesimit, ato shkaktojnë mospërputhje mes të drejtave dhe detyrimeve që lindin nga kontrata, në dëm të konsumatorit.

2. Kushtet prezumohen të padrejta, përveç nëse provohen ndryshe, në rastet kur kanë për objekt apo për efekt:

2.1. përjashtimin apo kufizimin e përgjegjësisë së tregtarit në rast të lëndimit personal apo vdekjen e konsumatorit nga veprimi apo mosveprimi i tregtarit

2.2. përjashtimin apo kufizimin e veprimeve apo punëve juridike të konsumatorit ndaj tregtarit apo ndonjë pale tjetër në rast të mospërmbushjes së plotë apo të pjesshme apo përmbushjes joadekuate nga tregtari;

2.3. përjashtimin apo kufizimin e opsionit të barazimit të borxhit ndaj tregtarit me ndonjë kërkesë që konsumatori mund ta ketë ndaj tij;

2.4. vendosjen e kushtit për konsumatorin, përmbushja e të cilit varet vetëm nga vullneti i vetë tregtarit;

2.5. lejimin e tregtarit që të mbajë shumat e paguara nga konsumatori, ku ky i fundit nuk lidh kontratën apo tërhiqet nga ajo, pa i dhënë të drejtë konsumatorit të kërkojë nga tregtari dyfishin e shumës së paguar në rastet kur tregtari është pala që dështon të lidhë apo tërhiqet nga kontrata;

2.6. kërkimin nga cilido konsumator që dështon të përmbushë apo vonohet në përmbushjen e detyrimit të tij për të paguar si kompensim shumën e parave që dukshëm është e tepërt;

2.7. autorizimin vetëm të tregtarit që të zgjidhë kontratën ku e njëjta e drejtë nuk i jepet konsumatorit, apo lejimin e tregtarit që të mbajë shumën e paguar nga konsumatori për shërbimet që nuk janë ofruar ende, ku është vetë tregtari ai që zgjidh kontratën;

2.8. mundësimin që tregtari të zgjidhë kontratën me afat të pacaktuar pa njoftim të arsyeshëm, përveç në rastet kur ka baza adekuate për të bërë kështu;

2.9. vendosjen e një periudhe të njoftimit paraprak më të gjatë se tre muaj para përfundimit të afatit të kontratës siç është lidhur fillimisht apo është nënkuptuar të zgjatet në llogari të palës tjetër të kontratës;

2.10. zgjerimin e shtrirjes së pranimit nga konsumatori të kushteve me të cilat ai nuk ka pasur mundësi reale të njihet para lidhjes së kontratës;

2.11. mundësimin që tregtari të ndryshojë kushtet e kontratës në mënyrë të njëanshme, duke përfshirë trajtat e produktit apo shërbimit që ofrohet, pa ndonjë arsye të vlefshme të specifikuar në kontratë;

2.12. mundësimin që çmimi i mallrave apo shërbimeve të përcaktohet në kohën e dorëzimit apo ofrimit të shërbimit;

2.13. mundësimin që tregtari të rrisë çmimin e mallrave apo shërbimeve të furnizuara pa i dhënë konsumatorit të drejtën e zgjidhjes së kontratës nëse çmimi përfundimtar është tejte i lartë në krahasim me çmimin e caktuar fillimisht;

2.14. dhënien e të drejtës për tregtarin që të përcaktojë nëse mallrat dhe shërbimet e ofruara janë në përputhje me kontratën apo dhënien e të drejtës ekskluzive atij që të interpretojë klauzolat e kontratës;

2.15. kufizimin e përgjegjësisë tregtare në lidhje me zotimet që dalin nga kontrata e lidhur në emrin e tij nga agjentët e tij, ose vendosjen që përmbushja e zotimeve të tilla t'i nënshtrohet përputhshmërisë me formalitetet e caktuara;

2.16. kufizimin apo përjashtimin e të drejtës së konsumatorit për të refuzuar përmbushjen e detyrimeve të tij në rastet kur tregtari dështon të përmbushë detyrimet e tij që lindin sipas kontratës;

2.17. lejimin që tregtari të bartë të drejtat dhe detyrimet e tij tek një palë e tretë, në rastet kur kjo zvogëlon mbrojtjen e të drejtave të konsumatorit;

2.18. ngarkimin e konsumatorit me afate skadimi, kufizime të të drejtës së tij për të refuzuar përmbushjen e detyrimeve të tij, shmangie nga kompetenca e gjykatës, kufizimet në provat në dispozicion, bartjen e barrës së provës, kufizimet e lirisë së hyrjes në kontratë në raport me palë të treta;

2.19. vendosjen si gjykatë kompetente në rast mosmarrëveshjeje të një gjykate përveç asaj që gjendet në vendin ku konsumatori banon apo ka qëndrimin e tij;

2.20. Nënshtrimin e një të drejte apo detyrimi të konsumatorit ndaj një kushti që varet thjesht nga vullneti i tregtarit, në vend të një detyrimi me efekt të menjëhershëm mbi konsumatorin.

Neni 126

Vlerësimi i natyrës së padrejtë të kushteve

1. Natyra e padrejtë e një kushti vlerësohet duke marrë parasysh natyrën e mallrave apo shërbimeve për të cilat është lidhur kontrata, si dhe duke iu referuar të gjitha rrethanave ekzistuese në kohën e lidhjes së kontratës si dhe kushteve të tjera të të njëjtës kontratë apo ndonjë kontrate nga e cila varet ajo.

2. Vlerësimi i natyrës së padretë të kushteve nuk lidhet as me përkufizimin e lëndës kryesore të kontratës e as përshtatshmërisë së çmimeve të mallrave apo shërbimeve.
3. Kushtet të cilat riprodhojnë apo zbatojnë dispozitat urdhëruese të ligjit apo parimet e konventave ndërkombëtare në të cilat Kosova është palë nuk konsiderohen të padrejta.
4. Kushtet që janë negociuar individualisht nuk konsiderohen të padrejta.
5. Për kontratat e lidhura me nënshkrimin e një formulari të paracaktuar apo një kontrate standarde të hartuar për të rregulluar marrëdhënie të caktuara kontraktuale në mënyrë uniforme, tregtari bart barrën e të provuarit që kushtet janë negociuar individualisht me konsumatorin.

Neni 127 **Pavlefshmëria e kushteve të padrejta**

1. Kushtet që konsiderohen të padrejta në bazë të dispozitave të këtij Seksioni II konsiderohen të pavlefshme, derisa pjesa e mbetur e kontratës mbetet e vlefshme.
2. Kushtet janë të pavlefshme, edhe nëse janë negociuar individualisht, kur kanë për objekt apo efekt:
  - 2.1. përjashtimin apo kufizimin e përgjegjësisë së tregtarit në rast të lëndimit personal apo vdekjen e konsumatorit nga veprimi apo mosveprimi i tregtarit
  - 2.2. përjashtimin apo kufizimin e veprimeve apo punëve juridike të konsumatorit ndaj tregtarit apo ndonjë pale tjetër në rast të mospërmbushjes së plotë apo të pjesshme apo përmbushjes joadekuate nga tregtari
  - 2.3. zgjerimin e shtrirjes së pranimit nga konsumatori të kushteve me të cilat ai nuk ka pasur mundësi reale të njihet para lidhjes së kontratës.
3. Pavlefshmëria vepron vetëm për dobinë e konsumatorit dhe mund të vërtetohet ex officio nga gjykata.
4. Shitësi ka të drejtën e ankesës ndaj furnizuesit për dëmin e shkaktuar si rezultat i pavlefshmërisë së kushteve të shpallura të padrejta nga gjykata.

Neni 128 **Gjuha e thjeshtë dhe e kuptueshme**

Kur të gjitha apo disa kushte të kontratës i prezantohen konsumatorit me shkrim, këto kushte gjithmonë duhet të jenë të hartuara në gjuhë të thjeshtë dhe të kuptueshme.

SEKSIONI III **INFORMATAT DHE KËRKESAT FORMALE**

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 129 **Kontrata në distancë**

Kontrata në distancë është kontrata e lidhur mes tregtarit dhe konsumatorit në bazë të një skeme të organizuar të shitjes në distancë apo të ofrimit të shërbimeve pa praninë fizike të njëkohshme të tregtarit dhe konsumatorit, me anë të përdorimit ekskluziv të një apo më shumë mjeteve të komunikimit në distancë, deri në dhe duke përfshirë kohën në të cilën është lidhur kontrata.

Neni 130 **Kontrata jashtë lokaleve**

1. Kontrata jashtë lokaleve është çdo kontratë:

1.1. e lidhur në praninë fizike të njëkohshme të tregtarit dhe konsumatorit, në një vend që nuk është lokali apo zyra e biznesit të tregtarit;

1.2. lidhur në lokale afariste të tregtarit ose përmes mjeteve të komunikimit në distancë menjëherë pasi konsumatori ka qenë personalisht dhe individualisht i njoftuar në një vend që nuk është lokali i biznesit të tregtarit me praninë fizike të njëkohshme të tregtarit dhe konsumatorit; ose

1.3. lidhur gjatë një udhëtimi të organizuar nga tregtari me qëllim apo efekt të promovimit të dhe shitjes së mallrave apo shërbimeve tek konsumatori.

II. KËRKESAT PËR INFORMACION PËR KONTRATAT E KONSUMATORËVE

Neni 131

Kërkesat e informimit për kontrata në distancë apo jashtë lokaleve

1. Para se konsumatori të obligohet me një kontratë në distancë apo jashtë lokaleve, tregtari duhet t'i ofrojë konsumatorit informatat vijuese:

1.1 karakteristikat kryesore të mallrave apo shërbimeve, deri në masën e përshtatshme për mediumin e komunikimit dhe për mallrat dhe shërbimet;

1.2 identitetin e tregtarit, siç është marka tregtare;

1.3 adresën gjeografike ku është themeluar tregtari dhe, kur është e mundur, e tregtarit numrin e telefonit, numrin e faksit dhe emailin, për t'ia mundësuar konsumatorit kontaktin me tregtarin shpejt dhe të komunikojnë në mënyrë efikase;

1.4 ku vepron tregtari në emër të një tregtari tjetër, adresën gjeografike dhe identitetin e tregtarit tjetër;

1.5 nëse është ndryshe nga adresa e dhënë në pajtim me nën-paragrafin 1.3, adresa gjeografike e vendit të biznesit të tregtarit, si dhe, kur tregtari vepron në emër të një tregtari, adresën gjeografike të vendit të biznesit të atij tregtari, ku konsumatori mund t'i parashtrojë ankesat e mundshme;

1.6 çmimin e përgjithshëm të mallrave ose shërbimeve, duke përfshirë tatimet, ose kur natyra e mallrave ose shërbimeve është e tillë që çmimi nuk mund të llogaritet paraprakisht, mënyrën në të cilën llogaritet çmimi;

1.7 kur është e aplikueshme, të gjitha taksat tjera të lëvrimit dhe çdo kosto tjetër ose, kur këto taksa nuk mund të llogariten paraprakisht, fakti se taksat e tilla shtesë mund të jenë të pagueshme;

1.8 në rastin e kontratës me afat të pacaktuar ose të kontratës që përmban abonim, kostot totale në periudhën e faturimit ose (kur kontratat e tilla ngarkohen me normë fikse) kostot totale mujore;

1.9 kostoja e përdorimit të mjeteve të komunikimit në distancë për lidhjen e kontratës në të cilën ajo kosto kalkulohet ndryshe nga tarifa bazë;

1.10 rregullimet për pagesë, liferim, përmbushje, afatin brenda të cilit tregtari zotohet të dorëzojë mallrat apo të kryejë shërbimet;

1.11 kur është e mundshme, politikat e tregtarit për trajtimin e ankesave;

1.12 në rastet kur ekziston e drejta e tërheqjes, kushtet, afatet dhe procedurat për ushtrimin e asaj të drejte;

1.13 në rastin e kontratës së shitjes, një kujtesë se tregtari është nën detyrim ligjor për furnizimin e mallrave që janë në pajtim me kontratën;

1.14 kudo që është e mundur, ekzistimi dhe kushtet e ndihmës për konsumatorin pas shitjes, shërbimeve pas shitjes, si dhe garancive komerciale;

1.15 kudo që është e mundur, ekzistenca e kodeve relevante të sjelljes dhe se si mund të merren kopjet e tyre;

1.16 kohëzgjatja e kontratës, kudo që është e mundur, ose, nëse kontratat ka afat të pacaktuar apo përtërihet automatikisht, kushtet për zgjidhjen e kontratës;

1.17 kudo që është e mundur, kohëzgjatja minimale e detyrimeve të konsumatorit sipas kontratës;

1.18 kudo që është e mundur, ekzistenca dhe kushtet e depozitimit apo garancive të tjera financiare që duhen paguar apo ofruar nga konsumatori me kërkesë të tregtarit;

1.19 kudo që është e mundur, funksionaliteti, duke përfshirë masat e vlefshme teknike të mbrojtjes, së përmbajtjes digjitale;

1.20 kudo që është e mundur, kompatibiliteti relevant i përmbajtjes digjitale me harduer e softuer për të cilat tregtari është në dijeni apo mund të pritët me arsye të jetë në dijeni;

1.21 kudo që është e mundur, mundësia e adresimit në mekanizma të ankesës dhe zgjidhjes jashtëgjyqësore, të cilave i nënshtrohet tregtari, si dhe metodat për të pasur qasje në to.

2. Detyrimet parakontraktuale të informimit të përcaktuara me paragrafin 1 vlejné edhe për kontratat për furnizimin e shërbimeve publike, siç janë uji, gazi, energjia elektrike, apo ngrohja qendrore, apo të përmbajtjes digjitale në rrjet.

3. Informatat e përmendura në paragrafin 1 formojné pjesë përbërëe të kontratës në distancë apo jashtë lokaleve, si dhe nuk ndryshohen përveç nëse palët e kontratës pajtohen shprehimisht me ato ndryshime.

4. Nëse tregtari nuk respekton kërkesat e informimit për ngarkesat shtesë apo shpenzimet tjera të përmendura tek nënparagrafi 1.7 i paragrafit 1, konsumatori nuk bart ato ngarkesa e shpenzime.

5. Në rast të përdorimit të teknikave që lejojnë komunikimin individual, informatat e përmendura në paragrafin 1 ofrohen në gjuhën shqipe apo serbe, nëse kërkohet kështu nga konsumatori.

6. Sa i përket përmbushjes së kërkesave të informimit të përcaktuara me këtë nen, barra e dëshmisë është tek tregtari.

Neni 132

Kërkesat e informimit për kontrata konsumatore të tjera përveç atyre në distancë dhe jashtë lokaleve

1. Para se konsumatori të obligohet me kontratë tjetër nga ajo në distancë apo jashtë lokaleve, tregtari duhet t'i ofrojé konsumatorit informatat vijuese:

1.1 karakteristikat kryesore të mallrave apo shërbimeve, deri në masën e përshtatshme për mediumin e komunikimit dhe për mallrat dhe shërbimet;

1.2 identitetin e tregtarit, siç është emri tregtar, adresa gjeografike në të cilën është themeluar tregtari dhe numrin e telefonit të tregtarit;

1.3 çmimin e përgjithshëm të mallrave ose shërbimeve, duke përfshirë tatimet, ose kur natyra e mallrave ose shërbimeve është e tillë që çmimi nuk mund të llogaritet paraprakisht, mënyrën në të cilën llogaritet çmimi;

1.4 kur është e aplikueshme, të gjitha taksat tjera të lëvrimit dhe çdo kosto tjetër ose, kur këto taksa nuk mund të llogariten paraprakisht, fakti se taksat e tilla shtesë mund të jenë të pagueshme;

1.5 kur është e aplikueshme, rregullimet për pagesë, lëvrim, përmbushje, afatin brenda të cilit tregtari zotohet të dorëzojë mallrat apo të kryejë shërbimet;

1.6 kur është e mundshme, politikat e tregtarit për trajtimin e ankesave;

1.7 në rastin e kontratës së shitjes, një kujtesë se tregtari është nën detyrim ligjor për furnizimin e mallrave që janë në pajtim me kontratën;

1.8 kudo që është e mundur, ekzistimi dhe kushtet e ndihmës për konsumatorin pas shitjes, shërbimeve pas shitjes, si dhe garancive komerciale;

1.9 kohëzgjatja e kontratës, kudo që është e mundur, ose, nëse kontratat ka afat të pacaktuar apo përtërihet automatikisht, kushtet për zgjidhjen e kontratës;

1.10 kudo që është e mundur, funksionaliteti, duke përfshirë masat e vlefshme teknike të mbrojtjes, së përmbajtjes digjitale;

1.11 kudo që është e mundur, kompatibiliteti relevant i përmbajtjes digjitale me harduer e softuer për të cilat tregtari është në dijeni apo mund të pritët me arsye të jetë në dijeni.

2. Detyrimet parakontraktuale të informimit të përcaktuara me paragrafin 1 vlejné edhe për kontratat për furnizimin e shërbimeve publike, siç janë uji, gazi, energjia elektrike, apo ngrohja qendrore, apo të përmbajtjes digjitale në rrjet.

3. Obligimet e informimit parakontraktual të përmendura në paragrafin 1 nuk vlejné për kontratat që përfshijnë transaksione ditore dhe që përmbushen në kohën e përfundimit të tyre.

III. KËRKESAT FORMALE PËR KONTRATAT E KONSUMATORËVE

Neni 133

Kërkesat formale për kontratat në distancë

1. Në kuadër të kontratave në distancë, tregtari duhet t'i ofrojë informatat e parapara me nenin ... paragrafi 1 ['Kërkesat për informim për kontratat në distancë dhe ato jashtë lokaleve'], ose t'i vërë ato informata në dispozicion për konsumatorit, në mënyrën e përshtatshme për mjetet e përdorura të komunikimit në distancë. Informacioni i tillë duhet të jetë në gjuhë të thjeshtë dhe të kuptueshme dhe, për aq sa parashikohet, në medium të qëndrueshëm dhe të lexueshëm.

2. Nëse një kontratë në distancë e lidhur me anë të mjeteve elektronike e vë konsumatorin në detyrim të pagesës, tregtari duhet të sigurojë që:

2.1 konsumatori është i vetëdijshëm në mënyrë të qartë dhe të dukshme, si dhe drejtpërdrejt para se konsumatori të bëjë porosinë e tij të përcaktuar me Nenin ... ['Kërkesat për informim për kontratat në distancë dhe ato jashtë lokaleve'], paragrafi 1; dhe

2.2 Konsumatori, kur bën porosinë e tij, shprehimisht pranon që porosia nënkupton edhe obligimin e pagesës. Nëse bërja e porosisë përfshinë aktivizimin e një butoni apo një funksioni të ngjashëm, ai buton apo funksioni i ngjashëm duhet etiketuar në mënyrë lehtësisht të lexueshme vetëm me fjalët "urdhër me detyrim pagesë" apo formulim tjetër përkatës të qartë që bërja e porosisë nënkupton detyrimin e pagesës

për tregtarin. Nëse tregtari nuk ka përmbushur këtë kërkesë, konsumatori nuk konsiderohet të jetë i lidhur me kontratë apo me atë porosi.

3. Faqet tregtare të internetit duhet të tregojnë qartësisht dhe lexueshëm më së voni në fillim të procesit të porositzes nëse ka kufizime të liferimit apo dorëzimit, si dhe mjetet e pagesës që janë të pranueshme.

4. Nëse kontratat lidhet me anë të mjeteve të komunikimit në distancë, të cilat ofrojnë hapësirë apo kohë të kufizuar të prezantimit të informatave, tregtari do të ofrojë në ato mjete komunikimi, para lidhjes së kontratës së tillë, së paku informatat parakontraktuale në lidhje me karakteristikat kryesore të mallrave apo shërbimeve, identitetin e tregtarit, çmimin total, të drejtën e tërheqjes, kohëzgjatjen e kontratës, si dhe, nëse kontratat ka afat të pacaktuar, kushtet për zgjidhjen e kontratës, siç përcaktohet me Nenin ... [‘Kërkesat për informim për kontratat në distancë dhe jashtë lokaleve’], paragrafi 1.

5. Nëse tregtari bën një telefonatë me konsumatorin me qëllim të lidhjes së kontratës në distancë, ai, në fillim të bisedës me konsumatorin, duhet të zbulojë identitetin e tij, si dhe, kudo që është e mundur, identitetin e tregtarit në emër të të cilit ai bën thirrjen, si dhe qëllimin komercial të thirrjes.

6. Në rastet kur kontrata në distancë mund të lidhet me telefon, tregtari duhet të konfirmojë ofertën për konsumatorin i cili detyrohet vetëm pasi të ketë nënshkruar ofertën apo pasi të ketë dërguar pëlqimin me shkrim. Me pëlqimin e konsumatorit, konfirmimet e tilla mund të jepen në medium të qëndrueshëm (prekshëm).

7. Tregtari duhet t’i ofrojë konsumatorit konfirmimin e kontratës së lidhur, në medium të qëndrueshëm brenda një periudhe të arsyeshme pas lidhjes së kontratës në distancë, si dhe më së voni në kohën e dorëzimit të mallrave apo para se të fillojë kryerjen e shërbimeve. Ky konfirmim përfshinë:

7.1. Të gjitha informatat e përmendura tek Neni ... [‘Kërkesat për informim për kontratat në distancë dhe jashtë lokaleve’], paragrafi 1, përveç nëse tregtari ka ofruar informatat e tilla tashmë për konsumatorin në një medium të qëndrueshëm para lidhjes së kontratës në distancë; si dhe

7.2. kudo që është e mundur, konfirmimi i pëlqimit paraprak të shprehur të konsumatorit dhe pranimit në pajtim me nenin ... [‘Përrjashtimet nga e drejta për tërheqje’].

8. Nëse konsumatori dëshiron kryerjen e shërbimeve, apo furnizimin e ujit, gazit apo energjisë elektrike, apo të ngrohjes qendrore, që të fillojë gjatë periudhës së tërheqjes të përcaktuar me nenin ... paragrafi 2 [‘E drejta e tërheqjes’], tregtari kërkon që konsumatori të bëjë kërkesën e shprehur.

Neni 134

Kërkesat formale për kontrata jashtë lokaleve

1. Në kuadër të kontratave jashtë lokaleve, tregtari duhet të ofrojë informatat e parapara me nenin ... paragrafi 1 [‘Kërkesat për informim për kontratat në distancë dhe jashtë lokaleve’] për konsumatorin në letër, ose, nëse pajtohet konsumatori, në medium tjetër të qëndrueshëm. Informatat e tilla duhet të jenë të shkruara në gjuhë të thjeshtë e të kuptueshme.

2. Tregtari duhet t’i ofrojë konsumatorit një kopje të kontratës së nënshkruar ose konfirmimin e kontratës në letër, ose, nëse pajtohet konsumatori, në medium tjetër të qëndrueshëm, duke përfshirë, kudo që është e mundur, konfirmimin e pëlqimit të shprehur paraprak dhe pranimit të konsumatorit në pajtim me Nenin ... [‘Përrjashtimet e të drejtës së tërheqjes’], paragrafi 1.

3. Nëse konsumatori dëshiron kryerjen e shërbimeve apo furnizimit të ujit, gazit apo të energjisë elektrike, apo të ngrohjes qendrore që të fillojë gjatë periudhës së tërheqjes të përcaktuar me nenin ... [‘E drejta e tërheqjes’], paragrafi 2, tregtari duhet të kërkojë që konsumatori të bëjë atë kërkesë të shprehur në një medium të qëndrueshëm.

4. Konfirmimi i kontratës i dhënë në pajtim me paragrafin 2 duhet të përmbajë informatat e parapara me

Nenin ... [‘Kërkesat për informim për kontratat në distancë dhe jashtë lokaleve’], paragrafi 1.

SEKSIONI IV E DREJTA E TËRHEQJES

Neni 135

E drejta për tërheqje nga kontrata

1. Përveç nëse vlejnë përjashtimet e përcaktuara me nenin ... [‘Përjashtimet e të drejtës së tërheqjes’], konsumatori duhet të ketë një periudhë prej katërbëdhjetë (14) ditësh për t’u tërhequr nga kontrata në distancë apo ajo jashtë lokaleve, pa dhënë ndonjë arsye, si dhe pa shkaktuar shpenzime të tjera përtej atyre të përcaktuara me nenin ... paragrafi 2 [‘Obligimet e tregtarit në rast të tërheqjes’] si dhe Nenin ... [‘Obligimet e konsumatorit në rast të tërheqjes’].

2. Pa paragjykuar Nenin ... [‘Fshehja e informatave për të drejtën e tërheqjes’], periudha e tërheqjes e përmendur në paragrafin 1 skadon pas katërbëdhjetë (14) ditësh nga:

2.1. në rast të kontratave për shërbime, ditën e lidhjes së kontratës;

2.2. në rastin e kontratave të shitjes, ditën në të cilën konsumatori apo pala e tretë ndryshe nga bartësi, si dhe shënuar nga konsumatori, merr posedimin fizik të mallrave, ose:

2.2.1. në rastin e mallrave të shumëfishtë të porositur nga konsumatori në një urdhër-porosi dhe të lëvruara ndaras, ditën në të cilën konsumatori apo pala e tretë, ndryshe nga bartësi, si dhe shënuar nga konsumatori, merr posedimin fizik të mallrave të fundit;

2.2.2. në rast të lëvrimin të një malli që përbëhet nga disa tërësi apo pjesë, ditën në të cilën konsumatori apo pala e tretë përveç bartësit, si dhe shënuar nga konsumatori, merr posedimin fizik të tërësisë apo pjesës së fundit;

2.2.3. në rastin e kontratave për lëvrimin e rregullt të mallrave gjatë një periudhe të caktuar kohore, ditën në të cilën konsumatori apo pala e tretë përveç bartësit, si dhe shënuar nga konsumatori, merr posedimin fizik të mallit të parë;

2.2.4. në rastin e kontratave për furnizimin e ujit, gazit apo energjisë elektrike, në rastet kur ato nuk ofrohen për shitje në vëllime të kufizuara apo sasi të caktuara, të ngrohjes qendrore, apo të përmbajtjes digjitale në rrjet, ditën e lidhjes së kontratës.

3. Palët në kontratë mund të përmbushin detyrimet e tyre kontraktuale gjatë periudhës së tërheqjes. Megjithatë, në rastin e kontratave jashtë lokaleve, tregtarët nuk duhet të pranojnë për pagesë çeqe apo kambiale të cilat skadojnë më pak se pesëmbëdhjetë (15) ditë nga lidhja e kontratës për kontrata shërbimi apo nga marrja në posedim fizik të mallrave në kontratat e shitjes, si dhe nuk duhet t’i zbresin ato para atij afati.

Neni 136

Fshehja e informatave për të drejtën e tërheqjes

1. Nëse tregtari nuk i jep konsumatorit informatat për të drejtën e tërheqjes në përputhje me nenin ... paragrafi 1 [‘Kërkesat për informim për kontratat në distancë dhe jashtë lokaleve’], periudha e tërheqjes skadon dymbëdhjetë (12) muaj nga përfundimi i periudhës fillestare të tërheqjes, siç përcaktohet në pajtim me Nenin ..., paragrafi 2 [‘E drejta e tërheqjes’].

2. Nëse tregtari i ka dhënë konsumatorit informatat e parapara me paragrafin 1 të këtij neni brenda dymbëdhjetë (12) muajsh nga dita e përmendur në Nenin ... paragrafi 2 [‘E drejta e tërheqjes’], periudha e tërheqjes skadon katërbëdhjetë (14) ditë prej ditës në të cilën konsumatori ka marrë atë informatë.

Neni 137

Ushtrimi i të drejtës së tërheqjes

1. Para skadimit të periudhës së tërheqjes, konsumatori duhet të informojë tregtarin për vendimin e tij për t'u tërhequr nga kontrata. Për këtë qëllim, konsumatori mund të përdorë ose formularin model të tërheqjes, ose të parashtrijë ndonjë deklaratë tjetër të qartë që paraqet vendimin e tij për t'u tërhequr nga kontrata.
2. E drejta e tërheqjes konsiderohet të jetë ushtruar brenda periudhave të tërheqjes sipas nenit ..., paragrafi 2 [‘E drejta e tërheqjes’] dhe Neni ... [‘Fshehja e informatave për të drejtën e tërheqjes’] nëse komunikimi i ushtrimit të të drejtës së tërheqjes dërgohet nga konsumatori para se ajo periudhë të skadojë.
3. Përveç opsioneve të përmendura në paragrafin 1, tregtari mund t'i lejojë konsumatorit të plotësojë në mënyrë elektronike dhe të dorëzojë ose formularin model të tërheqjes ose çfarëdo deklaratë tjetër të qartë në faqen e internetit të tregtarit. Në këto raste, tregtari duhet t'i komunikojë konsumatorit vërtetimin e pranimit të tërheqjes së tillë në një medium të qëndrueshëm pa vonesë.
4. Barra e dëshmisë në lidhje me ushtrimin e të drejtës së tërheqjes është në anën e konsumatorit.

Neni 138

Efektet e tërheqjes

Ushtrimi i të drejtës së tërheqjes ndërpret detyrimet e palëve për të përmbushur kontratën në distancë apo jashtë lokaleve, apo për të lidhur kontratën në distancë apo jashtë lokaleve, në rastet kur është bërë një ofertë nga konsumatori.

Neni 139

Obligimet e tregtarit në rast të tërheqjes

1. Tregtari duhet të rimbursojë të gjitha pagesat e pranuar nga konsumatori, përfshirë edhe shpenzimet e lëvrimin, pa vonesa të panevojshme si dhe në çfarëdo rasti, jo më vonë se 14 ditë nga dita në të cilën ai është informuar për vendimin e konsumatorit për tërheqje nga kontrata.
2. Tregtari duhet të bëjë rimbursimin me anë të të njëjtave mjete të pagesës me ato që konsumatori ka përdorur për transaksionin fillestar, përveç nëse konsumatori shprehimisht është pajtuar ndryshe, si dhe me kusht që konsumatori të mos bartë ngarkesa apo tarifa si rezultat i atij rimbursimi. Në rast se pagesa është bërë me çek apo kambial, nëse këto nuk janë dorëzuar ende për pagesë, ato duhen kthyer si të tilla. Çdo dispozitë që kufizon rimbursimin e pagesave të bëra nga konsumatori si pasojë e tërheqjes është e pavlefshme.
3. Duke mos anashkaluar paragrafin 1, tregtarit nuk i kërkohet të rimbursojë shpenzimet plotësuese, nëse konsumatori shprehimisht ka zgjedhur një lloj liferimi ndryshe nga lloji më pak i shtrenjtë i liferimit standard që ofrohet nga tregtari.
4. Përveç nëse tregtari ka ofruar të marrë vetë mallrat, tregtari mund të mbajë atë rimbursim deri në pranimin e mallrave në kthim, ose deri sa konsumatori të ofrojë dëshmi që ka dërguar mallrat prapa, cilado që të jetë më e hershme.

Neni 140

Obligimet e konsumatorit në rast të tërheqjes

1. Përveç nëse tregtari ofron të marrë mallrat vetë, konsumatori duhet t'i dërgojë prapa mallrat apo t'i dorëzojë ato tek tregtari apo tek personi i autorizuar nga tregtari për të pranuar mallrat, pa vonesa të panevojshme, si dhe në çfarëdo rasti jo më vonë se katërmëdhjetë (14) ditë nga dita në të cilën ka komunikuar vendimin e tij për tërheqje nga kontrata tek tregtari në pajtim me Nenin ... [‘ushtrimi i së drejtës për tërheqje’]. Afati konsiderohet të jetë përmbushur nëse konsumatori i dërgon prapa mallrat para

skadimit të afatit prej katërbëdhjetë (14) ditësh.

2. Konsumatori duhet të mbajë vetëm koston e drejtpërdrejtë të kthimit të mallrave përveç nëse tregtari është pajtuar t'i bartë ose nëse tregtari ka dështuar të informojë konsumatorin që konsumatori do t'i bartë ato. Në rast të kontratave jashtë lokaleve ku mallrat janë dorëzuar në shtëpinë e konsumatorit në kohën e lidhjes së kontratës, tregtari, me shpenzimet e tij, duhet të marrë mallrat nëse për shkak të natyrës së tyre këto mallra nuk mund të kthehen normalisht me postë.

3. Konsumatori duhet të jetë përgjegjës për humbjen e vlerës së mallrave që rrjedh nga manipulimi i mallrave, ndryshe nga ai që është i domosdoshëm për përcaktimin e natyrës, karakteristikave dhe funksionimit të mallrave. Konsumatori në cilindo rast nuk bart përgjegjësi për asnjë humbje të vlerës së mallrave në rastin kur tregtari dështon të ofrojë njoftimin për të drejtën e tërheqjes në pajtim me nenin ..., paragrafi 1 ['Kërkesat për informim për kontratat në distancë dhe jashtë lokaleve'].

4. Kur konsumatori ushtron të drejtën e tërheqjes pasi të ketë bërë kërkesën në pajtim me në pajtim me nenin ... paragrafi 8 ['Kërkesat formale për kontratat në distancë'] ose Nenin ..., paragrafi 3 ['Kërkesat formale për kontrata jashtë lokaleve'], konsumatori duhet t'i paguajë tregtarit një shumë që është në proporcion me atë që është ofruar deri në kohën kur konsumatori ka informuar tregtarin për ushtrimin nga ana e tij të të drejtës së tërheqjes, në krahasim me mbulimin e plotë të kontratës. Shuma proporcionale që duhet paguar nga konsumatori për tregtarin kalkullohet në bazë të çmimit total të pajtuar me kontratë. Nëse çmimi total është i tepërt, shuma proporcionale llogaritet në bazë të vlerës së tregut të asaj që është ofruar.

5. Konsumatori nuk bart shpenzime për kryerjen e shërbimeve apo furnizimin e ujit, gazit apo energjisë elektrike, apo të ngrohjes qendrore, plotësisht apo pjesërisht, gjatë periudhës së tërheqjes, në rastet kur:

5.1. tregtari ka dështuar të ofrojë informata në pajtim me Nenin ... paragrafi 1 ['Kërkesat për informacion për kontratat në distancë dhe ato jashtë lokaleve']; ose

5.2. konsumatori nuk ka kërkuar shprehimisht që kryerja e shërbimeve të tilla të fillojë gjatë periudhës së tërheqjes në pajtim me nenin ..., paragrafi 3 ['Kërkesat formale për kontrata jashtë lokaleve'] dhe Nenin ... paragrafi 8 ['Kërkesat formale për kontratat në distancë'].

6. Konsumatori nuk bart asnjë shpenzim për furnizimin, e plotë apo të pjesëshëm, të përmbajtjes digjitale në rrjet, në rastet kur:

6.1. konsumatori nuk ka dhënë pëlqimin e tij të shprehur paraprak për fillimin e kryerjes së shërbimeve para përfundimit të periudhës 14-ditore të përmendur tek neni ... ['E drejta e tërheqjes'];

6.2. konsumatori nuk ka vërtetuar që ka humbur të drejtën e tij të tërheqjes kur ka dhënë pëlqimin e tij; ose

6.3. tregtari ka dështuar të bëjë konfirmimin e kontratës në pajtim me nenin ..., paragrafi 7 ['Kërkesat formale për kontratat në distancë'] ose Nenin ... paragrafi 2 ['Kërkesat formale për kontrata jashtë lokaleve'].

7. Përveç në rastet që përcaktohen me nenin ..., paragrafi 2 ['Obligimet e tregtarit në rast të tërheqjes'] si dhe këtë nen, konsumatori nuk krijon asnjë përgjegjësi si pasojë e ushtrimit të të drejtës së tij të tërheqjes.

Neni 141

Efektet e ushtrimit të të drejtës së tërheqjes në kontrata ndihmëse

Nëse konsumatori ushtron të drejtën e tij të tërheqjes nga kontrata në distancë apo ajo jashtë lokaleve, çdo kontratë ndihmëse automatikisht shkëputet, pa asnjë shpenzim për konsumatorin, përveç siç përcaktohet në nenin ... ['Obligimet e tregtarit në rast të tërheqjes'], dhe nenin ... ['Obligimet e konsumatorit në rast të tërheqjes'].

Neni 142
Përrjashtimet e të drejtës së tërheqjes

1. Dispozitat në lidhje me të drejtën e tërheqjes nuk vlejné në lidhje me kontratat vijuese në distancë dhe jashtë lokaleve:

1.1. kontratat e shërbimit pasi të jetë kryer plotësisht shërbimi, nëse kryerja ka filluar me pëlqimin e shprehur paraprak të konsumatorit, si dhe me vërtetimin që ai humb të drejtën e tij të tërheqjes pasi kontrata të jetë përmbushur plotësisht nga tregtari;

1.2. furnizimi i mallrave apo shërbimeve për të cilat çmimi varet nga luhatjet në tregun financiar, të cilat nuk mund të kontrollohen nga tregtari dhe të cilat mund të ndodhin gjatë periudhës së tërheqjes;

1.3. furnizimi i mallrave të prodhuara sipas specifikimeve të konsumatorit apo qartësisht të personalizuar;

1.4. furnizimi i mallrave që janë të mundshme të përkeqësohen apo të skadojnë shpejt;

1.5. furnizimi i mallrave të mbyllura që nuk janë të përshtatshëm për kthim për shkak të arsyeve të mbrojtjes së shëndetit apo atyre higjienike dhe të cilat janë hapur pas dorëzimit;

1.6. furnizimi i mallrave të cilat, pas dorëzimit, për shkak të natyrës së tyre, janë pandashëm të përzier me artikuj të tjerë;

1.7. furnizimi i pijeve alkoolike, çmimi i të cilave është pajtuar në kohën e lidhjes së kontratës së shitjes, dorëzimi i të cilave mund të bëhet vetëm pas tridhjetë (30) ditësh dhe vlera aktuale e të cilave varet nga luhatjet në treg të cilat nuk mund të kontrollohen nga tregtari;

1.8. kontratat në të cilat konsumatori posaçërisht ka kërkuar vizitën e tregtarit për qëllimet e kryerjes së riparimeve apo mirëmbajtjes urgjente. Megjithatë, atëherë kur në rastin e vizitës së tillë tregtari kryen shërbime përtej atyre që janë kërkuar posaçërisht nga konsumatori apo furnizon mallra përtej pjesëve ndërruese që përdoren domosdoshmërisht në mirëmbajtje apo në riparime, e drejta e tërheqjes vlen për ato shërbime apo mallra shtesë;

1.9. furnizimi i audio apo video regjistrimeve të blombuara apo softuerëve të blombuar kompjuterikë të cilët janë hapur pas liferimit;

1.10. furnizimi i gazetave, periodikeve apo revistave, me përjashtim të kontratave të abonimit për furnizimin e botimeve të tilla;

1.11. kontratat e lidhura në ankande publike;

1.12. ofrimin e akomodimit përveç atij për qëllime banimi, transportimin e mallrave, shërbimet e qiramarrjes së veturave, shërbimit hotelier apo shërbime në aktivitete argëtuese, nëse kontrata përcakton një datë apo periudhë specifike të përmbushjes;

1.13. furnizimi i përmbajtjes digjitale në rrjet, nëse përmbushja ka filluar me pëlqimin e shprehur paraprak të konsumatorit dhe me pranimin nga ai që me këtë humb të drejtën e tij të tërheqjes.

Neni 143
Përrjashtimet

1. Seksioni aktual nuk vlen për kontratat:

1.1. Për shërbime sociale, duke përfshirë banimin social, kujdesin e fëmijëve dhe përkrahjen për familje dhe persona në nevojë të përhershme dhe të përkohshme, duke përfshirë kujdesin afatgjatë;

1.2. Për kujdesin shëndetësor, qoftë ai i ofruar përmes institucioneve shëndetësore apo jo;

1.3. Për bixhoz, që përfshinë vënien e basteve me vlerë monetare në lojëra fati, përfshirë lotaritë, lojërat e kazinove dhe transaksionet e bastoreve;

1.4. Për shërbime financiare;

1.5. Për krijimin, përvetësimin apo bartjen e pronës së paluajtshme apo të drejtave mbi pronën e paluajtshme;

1.6. Për ndërtimin e objekteve të reja, transformimin substancial të objekteve ekzistuese dhe për qiramarrjen e hapësirave akomoduese për qëllime banimi;

1.7. Të cilat hartohen apo vërtetohet nga noteri apo ndonjë autoritet tjetër me funksion publik që është i pavarur dhe duhet të sigurojë që konsumatori hyn në kontratë vetëm pas shqyrtimit të kujdesshëm të të gjitha çështjeve ligjore;

1.8. Për furnizimin e artikujve ushqimorë, pijeve apo mallrave të tjera për konsum aktual në shtëpi, si dhe të cilat fizikisht furnizohen nga tregtari në raunde të shpeshta dhe të rregullta tek shtëpia, vendqëndrimi apo vendi i punës së konsumatorit;

1.9. Për shërbimet e transportit të udhëtarëve, me përjashtim të Nenit ... [Kërkesat formale për kontratat në distancë] paragrafi 2, dhe neneve ... [Tarifat për përdorimin e mjeteve të pagesës] dhe ... [Pagesat shtesë];

1.10. Të lidhura me anë të makinave automatike të shitjes apo lokaleve të automatizuara tregtuese;

1.11. Të lidhura me operatorë telekomunikacioni përmes telefonave në dispozicion të publikut të gjerë, për përdorimin e të cilave mjetet e pagesës mund të jenë monedhat dhe/ose kartelat, ose të lidhura për një lidhje të vetme përmes telefonit, internetit apo faksit të vendosur nga konsumatori.

2. Dispozitat e këtij Seksionit nuk vlejné për kontratat jashtë lokaleve për të cilat pagesa që duhet bërë nga konsumatori nuk tejkalon 50 Euro. Megjithatë, këto dispozita vlejné në rastin e kontratave të ndryshme jashtë lokaleve të lidhura nga të njëjtat palë në të njëjtën kohë, nëse shumta e vlerës së përgjithshme të atyre kontratave tejkalon 50 Eurot.

SEKSIONI V TË DREJTA TJERA TË KONSUMATORIT

Neni 144 Furnizimi i pakërkuar ('shitja në inerci')

Konsumatori përjashtohet nga obligimi për të bërë çfarëdo pagese në rast të furnizimit të pakërkuar të mallrave, ujit, gazit, energjisë elektrike, ngrohjes qendrore apo përmbajtjes digjitale. Në rastet e tilla, mungesa e reagimit nga konsumatori pas një furnizimi apo ofrimi të pakërkuar që përbën pëlqim.

Neni 145 Dorëzimi

1. Përveç nëse nuk merren vesh ndryshe në kontratën e shitjes, tregtari duhet të dorëzojë mallrat tek konsumatori pa vonesa të panevojshme si dhe më së voni brenda tridhjetë (30) ditësh nga data e nënshkrimit të kontratës.

2. Obligimi i dorëzimit konsiderohet të jetë përmbushur me bartjen e posedimit fizik apo kontrollit të

mallrave tek konsumatori.

3. Kur tregtari dështon të përmbushë obligimin e tij që të dorëzojë mallrat në kohën e marrë vesh me konsumatorin apo brenda afatit kohor të përcaktuar në paragrafin 1, konsumatori i bën thirrje që të bëjë dorëzimin brenda një periudhe shtesë kohore të përshtatshme për rrethanat. Nëse tregtari dështon të dorëzojë mallrat brenda asaj periudhe shtesë të kohës, konsumatori ka të drejtë të shkëpusë kontratën, pa paragjykuar kompensimin për dëmet.

4. Konsumatori nuk është i obliguar t'i lejojë tregtarit afatin shtesë të përmendur tek paragrafi 3 kur:

4.1. tregtari ka refuzuar shprehimisht të dorëzojë mallrat;

4.2. kur dorëzimi brenda periudhës së marrë vesh për dorëzim është esencjal, duke marrë parasysh të gjitha rrethanat e rastit; ose

4.3. kur konsumatori informon tregtarin, para lidhjes së kontratës, që dorëzimi deri në apo në datën e specifikuar është esencjal.

5. Në rastet e përmendura në paragrafin 4, kur tregtari dështon të dorëzojë mallrat në kohën e marrë vesh me konsumatorin ose brenda afatit kohor të përcaktuar me paragrafin 1, konsumatori ka të drejtë të shkëpusë kontratën menjëherë pa paragjykuar kompensimin e dëmeve.

6. Në rastin e shkëputjes së kontratës në përputhje me paragrafët 3 dhe 5, tregtari, pa vonesa të panevojshme, duhet të rimbursojë konsumatorin për të gjitha shumat e paguara sipas kontratës.

Neni 146

Tarifat për përdorimin e mjeteve të pagesës

1. Tregtarët nuk i ngarkojnë konsumatorët, në kuptimin e përdorimit të një mjeti të caktuar pagese, me shpenzimet për përdorimin e mjeteve të tilla, ose në rastet shprehimisht të përcaktuara, tarifat që tejkalojnë koston e bartur nga tregtari.

2. Institucioni që lëshon kartela pagese do ta rikreditojë konsumatorin me pagesa në rast të një pagese që tejkalon çmimin e marrëveshjes apo në rast të përdorimit mashtrues të kartelës paguese nga tregtari apo një palë e tretë. Institucioni që lëshon kartelën ka të drejtë ta debitojë tregtarin me shumat e kredituara tek konsumatorin.

Neni 147

Kalimi i rrezikut

1. Në kontratat ku tregtari i dërgon mallrat tek konsumatori, rreziku i humbjes apo i dëmtimit të mallrave që nuk shkaktohet nga shitësi i kalohet konsumatorit vetëm kur ai apo një palë e tretë e theksuar nga konsumatori, si dhe përveç bartësit, ka marrë në posedim fizik mallrat.

2. Megjithatë, rreziku i kalon konsumatorit me dorëzimin tek bartësi, nëse bartësi është angazhuar nga konsumatori të bartë mallrat dhe tregtari nuk ka ofruar atë shërbim, pa paragjykuar të drejtat e konsumatorit ndaj bartësit.

Neni 148

Komunikimi telefonik

Kur tregtari operon një linjë telefonike për qëllimin që konsumatorët të kontaktojnë tregtarin me telefon në lidhje me kontratat e lidhura me tregtarin, konsumatori që kontakton tregtarin nuk duhet të obligohet të paguajë më shumë se tarifa bazë.

Neni 149

Pagesat shtesë

1. Para se konsumatori të lidhet në kontratë apo për ofertë, tregtari duhet të kërkojë pëlqimin e shprehur të konsumatorit për çfarëdo pagese tjetër përtej çmimit të marrëveshjes për detyrimin kontraktual kryesor të tregtarit.

2. Nëse tregtari nuk merr pëlqimin e shprehur të konsumatorit, por e ka nënkuptuar duke përdorur opsionet e borxhit që konsumatori i duhet t'i refuzojë për të shmangur pagesën shtesë, konsumatori ka të drejtë të marrë rimbursimin e kësaj pagese.

Neni 150 **Fusha e aplikimit**

1. Neni ... [Dorëzimi] si dhe Neni ... [Kalimi i rrezikut] nuk vlejnë për kontratat për furnizim të ujit, gazit apo energjisë elektrike, kur ato nuk vihen në shitje për një vëllim të kufizuar apo sasi të përcaktuar, apo ngrohjes qendrore apo furnizimit të përmbajtjes digjitale në rrjet.

2. Nenet ... [Tarifat për përdorimin e mjeteve të pagesës], ... [Komunikimi me telefon] dhe ... [Pagesat shtesë] vlejnë vetëm për kontratat e shitjes dhe shërbimeve si dhe për kontratat për furnizimin e ujit, gazit, energjisë elektrike, ngrohjes qendrore apo përmbajtjes digjitale.

SEKSIONI VI **SHITJA E MALLRAVE DHE GARANCIVE TË NDËRLIDHURA**

Neni 151 **Fusha e aplikimit**

1. Ky seksion rregullon disa aspekte të kontratave të shitjes dhe garancitë përcjellëse për shitjen e mallrave. Për qëllimin e tillë, kontratat për këmbim dhe furnizim, si dhe me kontratat për punë dhe ato materiale, si dhe të gjitha kontratat tjera që kanë të bëjnë me furnizimin e mallrave që duhen prodhuar apo krijuar barazohen me kontratat e shitjes.

2. Për qëllimet e këtij Seksioni:

2.1. 'shitës' do të thotë person fizik apo juridik, person publik apo pruvat i cili, sipas një kontrate në përputhje me paragrafin 1, shet mallrat në kuadër të punës, zanatit apo profesionit të tij;

2.2. 'garanci' do të thotë zotimi nga një shitës apo prodhues ndaj konsumatorit, i bërë pa shpenzime shtesë, për të rimbursuar çmimin e paguar apo për të zëvendësuar, riparuar apo trajtuar mallrat e konsumatorit në çfarëdo mënyre nëse nuk i përmbushin specifikimet e përcaktuara në deklaratën e garancisë ose në reklamën relevante; dhe

2.3. 'riparim' do të thotë, në rast të mungesës së përputhshmërisë, sjelljen e mallrave në përputhshmëri me kontratën e shitjes, përfshirë dorëzimin e pjesëve që mungojnë.

3. Dispozitat e këtij Seksioni vlejnë edhe për shitjen e mallrave të dorës së dytë, duke marrë parasysh periudhën e përdorimit të mëhershëm, kufizuar tek të metat që nuk lindin nga përdorimi normal i atij artikulli.

Neni 152 **Përputhshmëria me kontratën**

1. Shitësi është i obliguar t'i dorëzojë mallrat konsumatorit, në përputhje me kontratën e shitjes.

2. Mallrat prezumohen të jenë në përputhje me kontratën nëse, si dhe kudo që është e mundur, ekzistojnë rrethanat vijuese:

2.1. ato janë të përshtatshme për qëllimet për të cilat mallrat e këtij lloji përdoren normalisht;

2.2. ato janë në përputhje me përshkrimin e dhënë nga shitësi dhe posedojnë cilësinë e mallrave që shitësi i ka dorëzuar konsumatorit si mostër apo model;

2.3. ato pasqyrojnë cilësinë dhe funksionimin që janë normale në mallrat e të njëjtit lloj si dhe që mund të priten me arsye nga konsumatori, duke marrë parasysh natyrën e mallrave dhe duke marrë parasysh deklaratat publike që janë bërë për to nga shitësi, prodhuesi apo përfaqësuesi i tij, veçanërisht në reklama apo në etiketa;

2.4. ato janë të përshtatshme për çfarëdo qëllimi të caktuar për të cilin konsumatori i kërkon dhe që i ka bërë të njohur për shitësin në kohën e lidhjes së kontratës dhe të cilat shitësi i ka pranuar, edhe nëse i nënkupton.

3. Nuk konsiderohet të ketë mungesë të përputhshmërisë nëse, në kohën kur është lidhur kontrata, konsumatori ka qenë i vetëdijshëm, apo arsyeshmërisht nuk mund të ketë qenë i pavetëdijshëm, mungesa e përputhshmërisë, apo nëse mungesa e përputhshmërisë ka origjinën në materiale apo udhëzime të ofruara nga konsumatori.

4. Shitësi nuk lidhet për deklaratat publike sipas paragrafit 2, nën-paragrafi 2.3, në rastet kur mund ta provojë që:

4.1. nuk ka pasur njohuri, si dhe me arsye nuk mund të ketë pasur njohuri, për deklaratat në fjalë;

4.2. deri në kohën e lidhjes së kontratës, deklarata është korrigjuar përshtatshëm në atë mënyrë që ka gjasë të ketë qenë e njohur nga konsumatori; ose

4.3. vendimi për të vlerë mallrat nuk mund të jetë ndikuar nga deklarata.

5. Çdo mungesë e përputhshmërisë që lind nga instalimi i parregullt i mallrave konsiderohet të jetë ekuivalent me mungesën e përputhshmërisë së mallrave nëse:

5.1. instalimi përbën pjesë të kontratës së shitjes dhe mallrat janë instaluar nga shitësi ose nën përgjegjësinë e tij; ose

5.2. konsumatori instalon produktin, me qëllim që të instalohet nga konsumatori, ndërsa instalimi i parregullt ndodh për shkak të të njëjës mangësie në udhëzimet e instalimit.

Neni 153

Të drejtat e konsumatorit

1. Shitësi është përgjegjës para konsumatorit për çfarëdo mungese të përputhshmërisë, e cila ekziston në kohën kur mallrat dorëzohen.

2. Në rast të mungesës së përputhshmërisë, konsumatori ka të drejtë të vërë mallrat në përputhshme pa pagesë me anë të riparimit apo ndërrimit, në pajtim me paragrafët 3, 4, 5 dhe 6, apo që të ketë zvogëlim përkatës të çmimit apo që të fitojë shkëputjen e kontratës në lidhje me ato mallra, në pajtim me paragrafët 7, 8 dhe 8.

3. Konsumatori mund të kërkojë nga shitësi të riparojë apo të ndërrojë mallrat, në secilin rast pa pagesë, përveç nëse kjo kërkesë është e pamundur apo joproporcionale.

4. Për qëllimet e paragrafit 3, korrigjimi i tillë konsiderohet joproporcional nëse shkakton shpenzime të shitësit të cilat, në krahasim me ndonjë masë tjetër alternative, janë të paarsyeshme, duke marrë parasysh:

- 4.1. vlerën që mallrat do të kishin nëse nuk do të kishte mospërputhshmëri;
  - 4.2. shkallën e mungesës së përputhshmërisë; si dhe
  - 4.3. nëse masa alternative do të mund të përdorej pa ndonjë bezdisje të madhe për konsumatorin.
5. Riparimet apo ndërrimet kryhen brenda një kohe të arsyeshme dhe pa bezdisje të madhe për konsumatorin, duke marrë parasysh natyrën e mallrave dhe qëllimin për të cilin konsumatori ka kërkuar mallrat.
6. Ngarkesat e përmendura në paragrafët 2 dhe 3 i referohetn shpenzimeve që janë të domosdoshme për të siguruar përputhshmërinë e mallrave, posaçërisht shpenzimet e shkaktuara për dorëzimin, punën dhe materialet.
7. Konsumatori mund të kërkojë zvogëlimin e përshtatshëm të çmimit apo të shkëpusë kontratën nëse:
- 7.1. riparimi apo ndërrimi është i pamundur apo joproportional;
  - 7.2. shitësi nuk ka kryer riparimin apo ndërrimin brenda kohës së arsyeshme;
  - 7.3. ndërrimi apo riparimi më parë i kryer nga shitësi ka shkaktuar bezdisje të konsiderueshme të konsumatorit.
8. Nëse mospërputhshmëria është e një rëndësie të vogël, për të cilën është e pamundur apo joproportionale të ndërmerren masat e riparimit apo ndërrimit, konsumatori nuk ka të drejtë të shkëpusë kontratën.

Neni 154 E drejta e korrigjimit

Në rastet kur shitësi fundor është përgjegjës ndaj konsumatorit për shkak të mungesës së përputhshmërisë që lind nga një veprim apo mosveprim i prodhuesit, shitësit paraprak në të njëjtin zinxhir të kontratave apo ndonjë ndërmjetësi, shitësi fundor ka të drejtë të marrë masa kundër personit apo personave përgjegjës në atë zinxhir kontraktual.

Neni 155 Afatet kohore

1. Shitësi mban përgjegjësi sipas nenit ... [‘Të drejtat e konsumatorit’] në rastet kur mungesa e përputhshmërisë bëhet e dukshme brenda dy (2) vitesh nga koha e dorëzimit të mallrave.
2. Konsumatori humb të drejtat e përcaktuara me Nenin ... [‘Të drejtat e konsumatorit’], paragrafi 2 nëse ai nuk informon shitësin për mungesën e përputhshmërisë brenda dy (2) muajsh nga data që e ka zbuluar atë. Megjithatë, ky njoftim nuk kërkohet nëse shitësi ka pranuar vetë mungesën e përputhshmërisë, apo e ka fshehur në mënyrë mashtruese.
3. Përveç nëse parashihet ndryshe, prezumohet që mungesa e përputhshmërisë që lind brenda gjashtë (6) muajsh nga dorëzimi ka ekzistuar në kohën e dorëzimit, me kusht që ky prezumim nuk është në përputhje me natyrën e mallrave apo natyrën e asaj mungese të përputhshmërisë.

Neni 156 Garancia

1. Garancia obligon ofertuesin sipas kushteve të theksuara në deklaratën e garancisë apo në reklamimin përcjellës.
2. Garancia duhet të theksojë që konsumatori ka të drejta ligjore në pajtim me këtë Seksion dhe që

garancia nuk ndikon në ato të drejta. Ajo gjithashtu do të përmbajë, në gjuhë të thjeshtë dhe të kuptueshme, përmbajtjen e garancisë dhe detajet esenciale të domosdoshme për parashtrimin e kërkesave sipas garancisë, duke përfshirë kohëzgjatjen dhe fushëveprimin territorial të garancisë dhe emrin e adresën e garantuesit.

3. Me kërkesë të konsumatorit, garancia vihet në dispozicion me shkrim apo në ndonjë medium tjetër të qëndrueshëm që është në dispozicion dhe i qasshëm për të.

4. Garancia duhet hartuar në gjuhën shqipe dhe serbe me shkronja të madhësisë së shtypit, jo më të vogla sesa shkronjat e madhësisë së shtypit për cilëndo gjuhë tjetër.

5. Nëse garancia shkel kërkesat tek paragrafët 2, 3 dhe 4, vlefshmëria e kësaj garancie nuk ndikohet në asnjë mënyrë; konsumatori gjithsesi mund të gëzojë garancinë dhe të kërkojë që ajo të respektohet.

Neni 157

Natyra detyruese e dispozitave

1. Çdo kusht kontraktual apo marrëveshje e lidhur me shitësin para se mungesa e përputhshmërisë të jetë e njohur për shitësin, e cila drejtpërdrejt apo tërthorazi mohon apo kufizon të drejtat që parashihen me këtë Seksion nuk janë obligative për konsumatorin. Pavlefshmëria mund të vendoset vetëm nga konsumatori dhe mund të përcaktohet edhe nga gjykatat.

2. Në rastin e mallrave të dorës së dytë, shitësi dhe konsumatori mund të pajtohen për të kufizuar kohëzgjatjen e përgjegjësisë të përcaktuar me nenin ... paragrafi 1 [‘Afatet kohore’] në një periudhë kohore prej jo më pak se një (1) vit.

Neni 158

Mbrojtja e ofruar me dispozita të tjera

Në rastet që nuk janë shfuqizuar apo ndryshuar nga ky Nënkapitull, vlejné Ligji i Kosovës për Mbrojtjen e Konsumatorit dhe aktet tjera ligjore në lidhje me mbrojtjen e konsumatorit për sektorin specifik.

KAPITULLI II SHKAKTIMI I DËMIT

NËNKAPITULLI I PARIMET E PËRGJITHSHME

Neni 159

Bazat e përgjegjësisë

1. Personi që shkakton dëm të padrejtë [ligjërish të relevant] ndaj tjetrit është i obliguar ta kompensojë atë, përveç nëse vërtetohet që dëmi është shkaktuar pa fajin e tij.

2. Personat janë përgjegjës në lidhje me veprimtaritë që rezultojnë me dëmtimin e mjedisit, pa marrë parasysh fajin.

3. Personat gjithashtu janë përgjegjës, pa marrë parasysh fajin, në çdo rast tjetër të përcaktuar me ligj.

4. Përgjegjësia civile për shpifjen dhe ofendimin rregullohen me ligj special.

Neni 160

Dëmi

1. Dëmi përbëhet nga dëmi material dhe ai moral.

2. Dëmi material përfshinë shpenzimet e bëra, humbjen e të ardhurave apo fitimeve, dëmtimin e pronës apo zvogëlimin e vlerës së saj, lëndimet e jetës, trupit apo shëndetit.

3. Dëmi moral përfshinë dhimbjen dhe vuajtjen, si dhe dëmtimi i cilësisë së jetës.

Neni 161 **Dëmi i ardhshëm**

1. Dëmi i ardhshëm mund të kompensohet nëse tregohet se ka probabilitet të arsyeshëm që mund të ndodhë si rezultat i fakteve të përcaktuara, sipas rrjedhës së rregullt të ngjarjeve.

2. Niveli i kompensimit të dëmit të ardhshëm mund të përcaktohet në mënyrë të barabartë dhe duke përdorur supozimet.

Neni 162 **Dëmi i padrejtë [dëmi ligjërishit relevant]**

1. Dëmi, qoftë ai material apo moral, është i padrejtë [ligjërishit relevant] nëse lind nga shkelja e një dispozite ligjore apo një të drejte të fituar me Kushtetutë apo me ligj.

2. Dëmi, qoftë ai material apo moral, është gjithashtu i padrejtë [ligjërishit relevant] nëse lind nga shkelja e një interesi të vlefshëm për mbrojtje ligjore, me kusht që të jetë e drejtë dhe e arsyeshme që të ketë kompensim.

3. Kur përcaktohet nëse një interes është i vlefshëm për mbrojtje ligjore, duhet pasur parasysh burimin e përgjegjësive, natyrën e dëmit, pritjet e personit që vuan dëmin dhe marrëdhënien e tij me personin që ka shkaktuar dëmin, si dhe konsideratat e politikave publike.

4. Për qëllimet e këtij neni, çdo keqësim i elementeve natyrore që përbëjnë mjedisin, si ajri, uji, dheu, flora dhe fauna, është dëm i padrejtë [ligjërishit relevant] ndaj Shtetit.

Neni 163 **Kërkesa për mënjanimin e rrezikut të dëmit**

1. Kushdo mund të kërkojë prej tjetrit që të mënjanojë burimin e rrezikut të dëmit të rëndësishëm që i kanoset atij ose numrit të pacaktuar njerëzish si dhe të përmbahet nga veprimtaritë nga të cilat rezulton trazimi ose rreziku i dëmit në qoftë se lindja e trazimit ose e dëmit nuk mund të parandalohet me masa përkatëse.

2. Gjykata do të urdhërojë sipas kërkesës së personit të interesuar që të ndërmerren masat përkatëse për parandalimin e shkaktimit të dëmit ose të shqetësimit, ose të evitohet burimi i rrezikut, me shpenzime të mbajtësit të burimit të rrezikut, në qoftë se ky vetë nuk e bën këtë.

3. Në qoftë se dëmi shkaktohet në ushtrimin e veprimtarisë me interes të përgjithshëm, për të cilën është marrë leja e organit kompetent, mund të kërkohet vetëm kompensimi i dëmit që i tejkalon kufijtë e rëndomtë.

4. Mirëpo edhe në këtë rast mund të kërkohet ndërmarrja e masave shoqërisht të arsyeshme për parandalimin e shkaktimit të dëmit apo për zvogëlimin e tij.

Neni 164 **Kërkesa që të pushohet me shkeljen e të drejtave të personalitetit**

1. Secili ka të drejtë të kërkojë nga gjykata ose nga organi tjetër kompetent të urdhërojë pushimin e veprimit që e shkel integritetin e personalitetit të njeriut të jetës personale e familjare e të drejtave të tjera

të personalitetit të tij.

2. Gjykata, përkatësisht organi tjetër kompetent mund të urdhërojë që të pushojë veprimi nën kërcënimin e pagimit të një shume të caktuar të hollash, të caktuara gjithsejtë ose në periudha të kohës në dobi të të dëmtuarit.

NËNKAPITULLI II PËRGJEGJËSIA BAZUAR NË FAJ

Neni 165 Faji

Faji ndodh kur një person i shkakton dëme një personi tjetër me dashje ose nga pakujdesia.

Neni 166 Mos-përgjegjësia e personave me probleme të shëndetit mendor

Personi i cili për shkak të çrregullimeve në zhvillimin mendor ose çrregullime tjera mendore nuk është i aftë për gjykim nuk do të mbahet përgjegjës për dëmin e shkaktuar një personi tjetër.

Neni 167 Përgjegjësia e personave përkohësisht të paaftë për gjykim

1. Personi i cili e ka humbur përkohësisht aftësinë e tij të gjykimit do të jetë përgjegjës për dëmin e shkaktuar një personi tjetër, përveç nëse tregohet se ai ka hy në gjendje të paaftësisë pa fajin e tij.

2. Në qoftë personi ka humbur përkohësisht aftësinë e tij të gjykimit me faj të dikujt tjetër, për dëmin do të përgjigjet ai që e ka sjellë në gjendje të tillë.

Neni 168 Përgjegjësia e të miturit

1. I mituri deri në moshën shtatë (7) vjeç nuk përgjigjet për dëmin të cilin ia shkakton tjetrit.

2. I mituri prej moshës shtatë vjeçare e tutje, deri në moshën katërbëdhjetë (14) vjeçare, nuk përgjigjet për dëmin e shkaktuar, përveç në qoftë se provohet se gjatë shkaktimit të dëmit ka qenë i aftë për të gjykuar.

3. I mituri mbasi t'i ketë mbushur katërbëdhjetë (14) vjet përgjigjet sipas rregullave të përgjithshme për përgjegjësinë për dëmin.

Neni 169 Vetëmbrojtja

Personi i cili në mbrojtje i shkakton dëm sulmuesit, nuk e ka për detyrë ta kompensojë dëmin, përveç në rastin e tejkalimit të vetëmbrojtjes së tepruar.

Neni 170 Gjendja e domosdoshmërisë

1. Nëse personi i shkakton dëme një personi tjetër për ta shpëtuar veten nga një rrezik të afërt ndaj jetës, lëndimit trupor ose shëndetësor, ose të pronës, ose të ndonjë të drejte tjetër themelore, dhe rreziku nuk mund të eliminohej pa shkaktuar dëme, detyrohet ta paguajë dëmshpërblimin në shumën e përcaktuar nga gjykata [me kusht që rreziku nuk ishte shkaktuar prej tij dhe dëmi nuk është në disproporcion me rrezikun].

2. Dispozita e paragrafit 1 zbatohet gjithashtu në qoftë se dëmi është shkaktuar për ta ruajtur një person të tretë nga rreziku i pashmangshëm i lëndimit të jetës, trupit apo shëndetit, pasurisë, apo ndonjë të drejte tjetër themelore të personit të tillë të tretë.

Neni 171

Pëlqimi i personit që pëson nga dëmi

1. Një person i cili në mënyrë të vlefshme jep pëlqimin për një akt që shkakton dëmin, dhe është në dijeni ose duhej të ishte në dijeni për pasojat e këtij pëlqimi, duhet të konsiderohet se i ka pranuar pasojat, me kusht që akti që ka shkaktuar dëmin nuk është i ndaluar me ligj.

2. Dispozita nga paragrafi 1 zbatohet edhe në qoftë se personi i cili pëson dëmin, ka marrë vullnetarisht këtë rrezik duke e ditur rrezikun e dëmit të pësuar.

Neni 172

Kontributi në faj nga ana e personit që pëson nga dëmi

Kur faji i personit që pëson nga dëmi i kontribuon shfaqjes së dëmit, kompensimi ulet në përputhje me shkallën e fajit.

NËNKAPITULLI III PËRGJEGJËSIA PËR TË TJERËT

Neni 173

Përgjegjësia për dëmet e shkaktuara nga personat me çrregullime të zhvillimit mendor apo çrregullime të tjera mendore

Nëse dëmi shkaktohet nga një person i paaftë për gjykim për shkak të çrregullimeve në zhvillimin mendor ose çrregullime tjera mendore, kompensimi paguhet nga personat që ishin të obliguar për ta mbikëqyrë personin e tillë, përveç nëse tregohet se mbikëqyrja është kryer me kujdesin e duhur ose që dëmi nuk mund të ishte shmangur.

Neni 174

Përgjegjësia e prindërve

1. Prindërit ose personat tjerë të detyruar me ligj për të ofruar kujdes prindëror për një të mitur nën shtatë (7) vjet janë përgjegjës për çdo dëm të shkaktuar prej tij dikujt tjetër.

2. Nëse i mituri është i moshës mbi shtatë (7) vjeçare por nën katërmëdhjetë (14) vjet, personat e përmendur në paragrafin 1, lirohen nga përgjegjësia nëse fëmija i mitur ishte në gjendje për të gjykuar kur dëmi është shkaktuar.

3. Nëse personi që e ka pësuar dëmin nuk mund ta merr kompensimin nga i mituri, gjykata, duke marrë parasysh kushtet financiare të palëve dhe të gjitha rrethanat tjera, mund t'i urdhërojë personat e përmendur në paragrafin 1 që të paguajnë kompensimin e barabartë.

Neni 175

Përgjegjësia e shkollave, organeve dhe institucioneve të tjera

Në qoftë se në kohën kur është shkaktuar dëmi i mituri i është besuar një shkolle, organi ose institucioni, ajo shkolle, ai organ apo institucion do të jetë përgjegjës për çdo dëm të shkaktuar nga i mituri, gjersa ai ishte nën mbikëqyrjen e tyre, përveç nëse tregohet se mbikëqyrja është kryer me kujdesin e duhur apo se dëmi nuk mund të ishte shmangur.

NËNKAPITULLI IV PËRGJEGJËSIA PËR PUNONJËSIT

Neni 176
Përgjegjësia e punëdhënësit

1. Personi juridik ose fizik me të cilin punonjësi ka punuar në kohën e shkakimit të dëmit është përgjegjës për dëmin e shkaktuar ndaj personit të tretë nga punonjësi gjatë punës apo në lidhje me punën, përveç nëse provohet se punonjësi ka vepruar ashtu siç ka qenë e nevojshme në rrethanat konkrete.
2. Pala e dëmtuar ka të drejtë të kërkojë kompensimin drejtpërdrejt nga punonjësi në rast se dëmin e ka shkaktuar me dashje.
3. Secili person që rimbursion palën e dëmtuar për dëmin e shkaktuar nga punonjësi me dashje apo nga pakujdesia e rënde ka të drejtë të kërkojë kthimin e shumës së paguar nga punonjësi.
4. Kjo e drejtë shuhet gjashtë (6) muaj pas ditës së pagesës së kompensimit.
5. Medispozitën e paragrafit 1 të këtij neni nuk preket në rregullat e përgjegjësisë për dëmin e shkaktuar nga sendet e rrezikshme ose nga veprimtaritë e rrezikshme.

Neni 177
Përgjegjësia për dëmin e shkaktuar nga organi i një personi juridik

1. Personi juridik përgjigjet për dëmin të cilin organi i tij ia shkakton personit të tretë gjatë ushtrimit ose lidhur me ushtrimin e funksioneve të tij.
2. Në qoftë se nuk është parashikuar ndryshe me ligj, personi juridik ka të drejtë në rimbursim nga personi i cili e ka shkaktuar dëmin me dashje ose nga pakujdesia e rëndë.
3. Kjo e drejtë shuhet gjashtë (6) muaj pas ditës së pagesës së kompensimit.

NËNKAPITULLI V
PËRGJEGJËSIA PËR DËMET E SHKAKTUARA NGA SENDET DHE VEPRIMTARITË E RREZIKSHME

I. SENDET E RREZIKSHME

Neni 178
Personat përgjegjës

1. Pronari ose poseduesi i sendit të rrezikshëm është përgjegjës për çdo dëm që rezulton nga ai send.
2. Personi i besuar me përdorimin e sendit të rrezikshëm, ose personi përgjegjës për mbikëqyrjen e sendit i cili nuk është i punësuar nga pronari ose poseduesi, është përgjegjës për çdo dëm që rezulton nga ai send, përveç nëse tregohet se dëmi ishte rezultat i të metave ose attributeve të fshehura të sendit.

Neni 179
Lirimi nga përgjegjësia

Personat e përmendur në nenin e sipërm, lirohen nga përgjegjësia në qoftë se tregohet se dëmi është shkaktuar ekskluzivisht nga një veprim i palës së dëmtuar ose të një personi të tretë dhe pasojat e atij veprimi nuk mund të ishin parashikuar apo shmangur. Personi që e ndihmon pronarin apo poseduesin në përdorimin e sendit të rrezikshëm nuk konsiderohet si person i tretë.

Neni 180
Largimi i paligjshëm i sendit të rrezikshëm

Nëse sendi i rrezikshëm largohet në mënyrë të paligjshme, personi i cili e ka larguar sendin e rrezikshëm është përgjegjës për çdo dëm që rezulton prej tij.

II. AKTIVITETET E RREZIKSHME

Neni 181 Aktivitetet e rrezikshme

1. Personi i cili kryen aktivitet të rrezikshëm është përgjegjës për çdo dëm që rezulton nga ai aktivitet.
2. Aktiviteti është i rrezikshëm në qoftë se krijon rrezik të rëndësishëm për dëm edhe kur kryhet me kujdesin e duhur dhe nuk është çështje e përdorimit të zakonshëm. Rreziku i dëmit mund të jetë i rëndësishëm duke pasur parasysh seriozitetin e dëmit apo gjasat për paraqitjen e dëmit.
3. Përgjegjësia civile për dëmet që rezultojnë nga aktivitetet e rrezikshme në mjedis rregullohet me ligj të veçantë.

NËNKAPITULLI VI PËRGJEGJËSIA PËR DËMET E SHKAKTUARA NGA MJETET MOTORIKE

Neni 182 Dëmi i shkaktuar nga mjetet motorike

1. Ngasësi i mjetit motorik detyrohet për kompensimin e dëmeve të shkaktuara me fajin e tij.
2. Përveç në rastin e fajit ekskluziv të njërit ngasës, secili ngasës përgjigjet në proporcion me fajësinë përkatëse.
3. Përveç provohet ndryshe, prezumohet që secili ngasës ka kontribuar në masë të barabartë në shkaktimin e aksidentit.
4. Pronari i mjetit motorik apo poseduesi i tij është bashkërisht dhe ndaras përgjegjës me ngasësin, përveç nëse ai dëshmon që mjeti motorik është përdorur pa autorizimin e tij.
5. Pronari i mjetit motorik apo poseduesi i tij është përgjegjës për dëmet që lindin nga të metat në mirëmbajtje apo prodhim të mjetit motorik, pa paragjykuar të drejtën e parashtrësave kundër prodhuesit.

NËNKAPITULLI VII PËRGJEGJËSIA PËR PRODUKTEVE TË MANGËTA

SEKSIONI I DISPOZITAT E PERGJITHSHME

Neni 183 Fusha e aplikimit

Në rastin kur një produkt i mangët shkakton vdekjen e personit, lëndimin e trupit apo shëndetit të tij, apo dëmton pronën e tij, prodhuesi i produktit detyrohet ta kompensojë dëmin e shkaktuar.

SEKSIONI II PËRKUFIZIMET

Neni 184 Produkti

1. Për qëllim të këtij Nënkapitulli, produkt është çdo pronë e luajtshme, edhe nëse është montuar brenda një prone tjetër të luajtshme apo të paluajtshme.

Neni 185
Të metat (defektet)

1. Produkti ka mangësi kur nuk ofron sigurinë që personi ka të drejtë të presë, duke marrë parasysh të gjitha rrethanat, si dhe posaçërisht prezantimin e tij, destinimin për të cilin arsyeshëm mund të pritët ta shërbejë, si dhe kohën kur është vënë në qarkullim.
2. Produkti nuk është i mangët thjesht për arsyen që në qarkullim është vënë një produkt më i mirë më vonë.

Neni 186
Prodhuesi

1. Për qëllim të këtij Nënkapitulli, prodhuesi është personi që ka prodhuar produktin përfundimtar, lëndën e parë apo një pjesë përbërëse. Prodhues është gjithashtu kushdo që me vënien e emrit, markës tregtare apo trajtave të tjera dalluese mbi produktin e paraqet veten si prodhuesi i atij produkti.
2. Prodhues është gjithashtu kushdo që importon produktin për shitje, huazim, qiradhënie apo ndonjë formë tjetër të shpërndarjes me qëllim ekonomik në rrjedhën e biznesit të tij.
3. Në rastet kur prodhuesi i produktit nuk mund të identifikohet, secili furnizues i produktit konsiderohet të jetë prodhuesi i tij, përveç nëse ai informon personin e dëmtuar, brenda një (1) muaji nga pranimi i kërkesës për identitetin e prodhuesit apo personit që e ka furnizuar me atë produkt. Rregulli i njëjtë vlen në rastin e produktit të importuar, nëse ky produkt nuk e tregon identitetin e personit të përmendur në paragrafin 2, edhe nëse emri i prodhuesit është i njohur.

Neni 187
Dëmi

1. Për qëllime të këtij nënkapitulli, dëmi do të thotë:
  - 1.1. dëmi i shkaktuar me vdekja ose me lëndime personale;
  - 1.2. dëmtimi ose shkatërrimi i pronës përtej produktit të mangët, me kusht që kjo pronë tjetër është e një lloji zakonisht të destinuar për përdorim apo konsum privat, si dhe është përdorur nga personi i dëmtuar kryesisht për përdorimin apo konsumin e tij privat.

SEKSIONI III
DISPOZITAT SHITESË LIDHUR ME PËRGJEGJËSISË E PRODHUESIT

Neni 188
Përgjegjësia e dy apo më shumë palëve për kompensim monetar

Nëse dy apo më shumë prodhues janë përgjegjës për kompensimin monetar të dëmeve për të njëjtin dëm, ato mbajnë përgjegjësi solidare dhe të ndarë.

Neni 189
Përgjegjësia e zvogëluar

1. Përgjegjësia e prodhuesit ulet kur dëmi shkaktohet nga të metat në produkt edhe nga veprimi ose mosveprimi i një pale të tretë.
2. Përgjegjësia e prodhuesit mund të ulet edhe kur, duke pasur parasysh të gjitha rrethanat, dëmi është shkaktuar nga të metat në produkt si dhe nga faji i personit të dëmtuar ose të ndonjë personi për të cilin personi i dëmtuar është përgjegjës.

**SEKSIONI IV
PËRJASHTIMI I PËRGJEGJËSISË SË PRODHUESIT**

**Neni 190
Kur prodhuesi nuk është obligohet ta paguajë kompensimin monetar**

1. Përgjegjësia e prodhuesit përjashtohet nëse:

1.1. ai nuk ka vënë produktin në qarkullim;

1.2. në rrethanat e dhëna, është e provueshme që të metat që kanë shkaktuar dëmin nuk ka ekzistuar në kohën kur prodhuesi e ka vënë produktin në qarkullim;

1.3. produkti as nuk është prodhuar nga ai për shitje apo për ndonjë formë tjetër të shpërndarjes për qëllime ekonomike, e as është prodhuar apo shpërndarë nga ai në rrjedhën e biznesit të tij;

1.4. të metat paraqiten për shkak të përputhshmërisë së produktit me ligjet dhe me rregulloret; ose

1.5. njohuritë shkencore dhe teknike në kohën kur prodhuesi ka vënë produktin në qarkullim nuk kanë qenë të tilla sa të mundësojnë zbulimin e të metave.

2. Obligimi i prodhuesit për ta paguar kompensimin monetar për një pjesë përbërëse gjithashtu përjashtohet nëse mangësia apo defekti mund t'i atribuohet dizajnit të produktit në të cilin është montuar ajo pjesë apo udhëzimeve që jepen nga prodhuesi i produktit.

**SEKSIONI V
BARRA E PROVËS**

**Neni 191
Barra e provës e personit të dëmtuar**

Personi i dëmtuar bart barrën e dëshmisë për mangësinë, dëmin dhe marrëdhënien kauzale ndërmjet mangësisë dhe dëmit.

**Neni 192
Barra e provës së prodhuesit**

Prodhuesi mban barrën e provës për arsyet për përjashtimin e përgjegjësive të përmendur në nenin ... ['Kur prodhuesi nuk është obligohet ta paguajë kompensimin monetar'].

**SEKSIONI VI
DISPOZITAT TJERA**

**Neni 193
Parashkrimi**

1. Kërkesa për kompensim parashkruhet pas tri (3) vitesh nga dita në të cilën pala me të drejtë të kompensimit merr njohuri, apo pritët të ketë njohuri, për dëmin, të metat dhe identitetin e palës përgjegjëse për atë kompensim monetar.

2. Në cilindo rast, kërkesa parashkruhet dhjetë (10) vite nga data në të cilën prodhuesi ka vënë në qarkullim produktin që ka shkaktuar dëmin, përveç nëse personi i dëmtuar në ndërkohë ka iniciuar procedurë ligjore kundër prodhuesit.

**Neni 194
Natyra detyruese**

Përgjegjësia e prodhuesve nuk mund të përjashtohet apo kufizohet paraprakisht. Çfarëdo marrëveshje në të kundërtën do të jetë e pavlefshme.

NËNKAPITULLI VIII RASTET E VEÇANTA TË PËRGJEGJËSISË

Neni 195 Përgjegjësia e organizatorëve të manifestimeve

Organizatori i tubimit të një numri të madh njerëzish në ambiente të mbyllura apo të hapura përgjigjet për dëmin e krijuar me vdekjen ose me lëndimin trupor që pëson dikush për shkak të rrethanave të jashtëzakonshme që mundtë krijohen në situatat e tilla siç janë lëkundja e masës, çrregullimet e përgjithshme.

Neni 196 Përgjegjësia që rrjedh nga kafshët

1. Mbajtësi i kafshës së rrezikshme është përgjegjës për çdo dëm të shkaktuar prej saj.
2. Mbajtësi i kafshës shtëpiake është përgjegjës për çdo dëm të shkaktuar prej saj, përveç nëse provohet se ka vepruar me kujdesin e duhur.

Neni 197 Përgjegjësia që rrjedh nga ndërtesat

1. Pronari ose poseduesi i një ndërtese ose strukture tjetër është përgjegjës për çdo dëm që buron nga rrënojat apo nga shembja e ndërtesës ose strukturës, përveç nëse tregohet se dëmi nuk ishte rezultat i neglizhencës në mirëmbajtje ose cilësisë së dobët të ndërtimit dhe se pronari ose poseduesi ka vepruar me kujdesin e duhur.
2. Pronari ose poseduesi i një ndërtese ose strukture tjetër është përgjegjës për çdo dëm që buron nga objektet të cilat kanë rënë poshtë nga ndërtesa dhe të cilat kanë qenë të vendosura në mënyrë të pakujdesshme.

Neni 198 Përgjegjësia për shkak të refuzimit të dhënies së ndihmës së domosdoshme

1. Çdo person i cili pa pasur rrezik për vete e refuzon dhënien e ndihmës personit, jeta ose shëndeti i të cilit rrezikohet haptazi, përgjigjet për dëmin e pësuar, në qoftë se ai këtë dëm sipas rrethanave të rastit është dashur të parashihej.
2. Gjykata mund ta përjashtojë këtë person nga kompensimi i dëmit nëse kërkohet nga rrethanat e rastit.

Neni 199 Përgjegjësia që rrjedh lidhur me detyrimin e lidhjes së kontratës

Çdo person i detyruar me ligj që ta lidhë një kontratë, duhet t'i kompensojë dëmet e shkaktuara nga moslidhja e asaj kontrate, në kohën e duhur me kërkesë të personit të interesuar.

Neni 200 Përgjegjësia lidhur me ushtrimin e punëve me interes të përgjithshëm

Organizatrat që ushtrojnë veprimtari komunale ose ndonjë veprimtari tjetër të ngjashme me interes publik, përgjigjen për dëmin në qoftë se pa shkak të arsyeshem ndërpresin ose kryejnë shërbimin jo me rregull.

NËNKAPITULLI IX KOMPENSIMI I DËMIT

SEKSIONI I DËMI MATERIAL

I. DISPOZITAT E PERGJITHSHME

Neni 201

Rivendosja e gjendjes së mëparshme dhe kompensimi në të holla

1. Personi përgjegjës ka për detyrë ta rivendosë gjendjen e cila ka qenë para se të shkaktohet dëmi.
2. Nëse rivendosja e gjendjes paraprake është tërësisht apo pjesërisht e pamundur, personi përgjegjës obligohet të paguajë kompensimin monetar.
3. Nëse kërkohet nga personi i dëmtuar, personi përgjegjës obligohet ta paguajë kompensimin monetar, përveç nëse rrethanat e rastit e arsyetojnë rivendosjen e gjendjes paraprake.

Neni 202

Kur lind detyrimi për kompensim

Detyrimi për kompensim lind në momentin kur ka ndodhur dëmi.

II. RREGULLAT PËR PËRCAKTIMIN E SHUMËS SË KOMPENSIMIT

Neni 203

Humbja dhe fitimi i humbur

1. Pala e dëmtuar ka të drejtë në kompensimin e humbjes së pësuar (humbja aktuale) dhe në kompensimin e fitimeve nga të cilat ka qenë e privuar (fitimi i humbur).
2. Shuma e kompensimit llogaritet në bazë të vlerave të tregut dhe çmimeve në kohën kur është nxjerrë vendimi i gjykatës, përveç kur parashikohet ndryshe me ligj.
3. Gjatë kalkulimit të lartësisë së fitimit të humbur merret në konsiderim fitimi që ka mundur të pritej me arsye sipas rrjedhjes së rregullt të gjërave ose sipas rrethanave të veçanta, e realizimi i të cilit është penguar nga veprimi i dëmtuesit ose nga lëshimi që të ndërmerret veprimin.

Neni 204

Dëmi që rrjedhë nga moskryerja ose vonesa në kryerjen e një detyrimi

1. Në rast të moskryerjes ose vonesës në kryerjen e një detyrimi, kompensimi e vë kreditorin sa më afër që është e mundur në pozitën në të cilën ai do të kishte qenë, po që se detyrimi të ishte kryer në mënyrë të rregullt.
2. Debitori është përgjegjës vetëm për dëmin që e ka parashikuar ose është dashur ta kishte parashikuar në kohën kur detyrimi ka lindur, përveç nëse moskryerja ose vonesa në kryerje ishte e qëllimshme apo nga neglizhenca e tepruar.
3. Debitori nuk është përgjegjës për dëmet e pësuar nga kreditori nëse kreditori i ka kontribuar moskryerjes ose vonesës në kryerjen e detyrimit.

4. Debitori nuk është përgjegjës për dëmet e pësuar nga kreditori nëse kreditori ka mundur t'i reduktonte humbjet duke ndërmarrë hapa të arsyeshëm. Kreditori ka të drejtë t'i mbulojë të gjitha shpenzimet e bëra në mënyrë të arsyeshme në përpjekje për ta zvogëluar dëmin.

Neni 205 **Reduktimi i kompensimit**

1. Në qoftë se dëmi është shkaktuar me veprimin në dobi të të dëmtuarit, gjykata mund ta urdhërojë palën dëmtuese që ta paguajë kompensimin e reduktuar, duke marrë në konsideratë nëse pala dëmtuese ka vepruar me kujdesin e duhur.

2. Kur faji i personit që pëson nga dëmi i kontribuon shfaqjes ose nivelit të dëmit, kompensimi zvogëlohet në përputhje me shkallën e fajit.

3. Gjkata mund ta zvogëlojë kompensimin nëse personi që ka pësuar nga dëmi duke e ditur rrezikun e dëmit të shkaktuar, vullnetarisht e ka marrë atë rrezik dhe konsiderohet se e ka pranuar atë.

Neni 206 **Përgjegjësia e ndarë**

1. I dëmtuari i cili ka kontribuar që dëmi të krijohet ose të jetë më i madh se sa përndryshe do të ishte, ka të drejtë vetëm në kompensimin përpjesëtimisht të pakësuar.

2. Përparagrafinparaprak, aplikohen dispozitatpër përgjegjësinë për përfaqësuesin ligjor dhe ndihmësin aplikohen me ndryshimet e nevojshme.

3. Kur është e pamundur të vërtetohet se cila pjesë e dëmit rezulton nga veprimi i të dëmtuarit, gjykata do të gjykojë kompensimin duke pasur parasysh rrethanat e rastit.

4. Dëmtuesi dhe i dëmtuari mbajnë barrën e provës për kontributin e atij tjetrit në shkaktimin dhe për kauzalitetin e këtij kontributi për dëmin dhe lartësinë e tij.

III. RREGULLAT E VEÇANTA PËR KOMPENSIM NË RAST TË VDEKJES, LËNDIMIT TRUPOR DHE DËMTIMIT TË SHËNDETIT

Neni 207 **Vdekja, lëndimi trupor dhe dëmtimi i shëndetit**

1. Vdekja, lëndimi i trupit të një personi, apo dëmtimi i shëndetit të tij, kompensohet pavarësisht nga kompensimi për dëmet tjera materiale apo morale.

2. Ligji mund të përcaktojë se si llogaritet kompensimi për vdekje, lëndim të trupit të personit apo dëmtim të shëndetit të tij.

Neni 208 **Shkalla e përgjegjësisë në rastin e vdekjes**

1. Në rast të vdekjes, kompensimi bëhet me anë të mbulimit të shpenzimeve të shërimit të provuar si dhe shpenzimeve të shkaktuara nga pala e vdekur për shkak të ndalimit apo zvogëlimit të kapacitetit të fitimprurjes apo rritjes pasuese të nevojave të tij për kohëzgjatjen e sëmundjes para vdekjes.

2. Nëse në kohën e dëmtimit, pala e vdekur ka pasur marrëdhënie me një palë të tretë në lidhje me të cilën ka qenë nën detyrim ligjor të mbajtjes së asaj pale të tretë, si dhe nëse pala e tretë është privuar nga drejta e mbajtjes si rezultat i vdekjes, pala përgjegjëse për pagesën monetare kompensohet palën e tretë në formë të rentës. Përgjegjësia për dëmet zbatohet edhe nëse në kohën e dëmtimit, pala e tretë nuk ka

qenë e lindur, por ka qenë e ngjizur.

3. Çdo person që shkakton vdekjen e tjetrit obligohet të kompensojë shpenzimet e varrimit të palës së vdekurit.

Neni 209

Niveli i përgjegjësisë në rast të lëndimit trupor ose të dëmtimit të shëndetit

Në rast të lëndimit të trupit të personit apo dëmtimit të shëndetit të tij, kompensimi bëhet me rimbursimin e shpenzimeve të trajtimit, bashkë me humbjet e shkaktuara nga pala e dëmtuar si pasojë e ndalimit apo zvogëlimit të përkohshëm apo të përhershëm të kapacitetit të tij të fitimprurjes, apo rritjes pasuese të nevojave të tij.

Neni 210

Kompensimi në formën e rentës

1. Në rast të vdekjes, të lëndimit trupor ose të dëmtimit të shëndetit, kompensimi caktohet, sipas rregullës, në formë të rentës, për gjithë jetën ose për një kohë të caktuar.

2. Renta e gjykuar në emër të kompensimit të dëmit paguhet për çdo muaj përpara, në qoftë se gjykata nuk cakton diç tjetër.

3. Kreditori ka të drejtë të kërkojë sigurim të nevojshëm për pagimin e rentës, përveç nëse kjo sipas rrethanave të rastit nuk do të ishte e arsyeshme.

4. Në qoftë se debitori nuk e jep sigurimin të cilin e cakton gjykata, kreditori ka të drejtë të kërkojë që në vend të rentës t'i paguhet një shumë e përgjithshme, lartësia e të cilit do të caktohet sipas lartësisë së rentës dhe kohëzgjatjes së mundshme të jetës së kreditorit, me zbritje të kamatave përkatëse.

5. Për shkaqe serioze kreditori mundet edhe në raste të tjera të kërkojë menjëherë ose më vonë, që në vend të rentës t'i paguhet një shumë e përgjithshme.

Neni 211

Ndryshimi në rrethana

Gjykata mundet me kërkesë të të dëmtuarit, që për të ardhmen ta rritë rentën, por mundet me kërkesë të dëmtuesit ta zvogëlojë ose ta heq, në qoftë se kanë ndryshuar në mënyrë të konsiderueshme rrethanat të cilat gjykata i ka pasur parasysh me rastin e nxjerrjes së vendimit për kompensim të dëmit.

Neni 212

Mosbartja e të drejtave

1. E drejta e kompensimit të dëmit në formë rente në rast të vdekjes së personit të afërt ose të lëndimit trupor ose të dëmtimit të shëndetit nuk mund t'i bartet personit tjetër.

2. Shumat e kompensimit, të cilat kanë arritur munden t'i barten tjetrit, në qoftë se lartësia e kompensimit është caktuar me marrëveshje të shkruar të palëve ose me vendim të formës së prerë.

SEKSIONI II DËMI MORAL

Neni 213

Modalitetet e reparacionit

1. Dëmi moral mund të kompensohet përmes kompensimit monetar apo formave të tjera të reparacionit

ekuivalente me kompensimin monetar.

2. Kompensimi për dëmet morale dhe materiale të shkaktuara me shpifje dhe ofendime rregullohet me ligj të veçantë.

Neni 214 **Kompensimi në të holla**

1. Në vlerësimin e dëmeve morale, duhen marrë parasysh të gjitha rrethanat e rastit, duke përfshirë intensitetin, kohëzgjatjen dhe pasojat e dëmtimit.

2. Ligji mund të përcaktojë se si llogaritet kompensimi i dëmeve morale.

Neni 215 **Dëmi moral i pësuar nga palët e treta si pasojë e vdekjes, lëndimit trupor apo dëmtimit të shëndetit të një personi**

1. Nëse dëmi moral i shkaktohet një pale të tretë si pasojë e vdekjes, lëndimit trupor apo dëmtimit të shëndetit të një personi, personi përgjegjës për ato dëme obligohet t'i ofrojë kompensim monetar asaj pale të tretë nëse në kohën e vdekjes, lëndimit apo dëmtimit ai person ka marrëdhënie personale posaçërisht të afërt me personin e lënduar.

2. Marrëdhënia e përmendur në paragrafin 1 prezumohet të ekzistojë, përveç nëse nuk vërtetohet e kundërta, ndërmjet të vdekurit apo personit të lënduar dhe bashkëshortes, fëmijëve, prindërve dhe motrave e vëllezërve të tij.

Neni 216 **Kompensimi për viktimën e veprës penale**

Çdo vuajtje e viktimës si pasojë e një veprë penale kompensohet nga kryesi.

Neni 217 **Trashëgimi dhe cedimi i kërkesës së kompensimit të dëmit moral**

1. Kërkesa e kompensimit të dëmit moral i kalon trashëgimtarëve vetëm në qoftë se është caktuar me vendim të formës së prerë ose me marrëveshje me shkrim.

2. Nën kushte të njëjta kjo kërkesë mund të jetë objekt cedimi, kompensimi dhe i përmbarimit.

Neni 218 **Përgjegjësia e ndarë dhe zvogëlimi i kompensimit**

Dispozitat për përgjegjësinë e ndarë dhe për zvogëlimin e kompensimit që vlejné për dëmin material zbatohen edhe për dëmin moral aq sa është praktike.

NËNKAPITULLI X **PËRGJEGJËSIA E DISA PERSONAVE PËR TË NJËJTIN DËM**

Neni 219 **Përgjegjësia solidare**

1. Për dëmin të cilin disa persona e kanë shkaktuar bashkërisht, përgjigjen të gjithë pjesëmarrësit solidarisht.

2. Nxitësi dhe ndihmësi, si dhe ai që ka ndihmuar që personat përgjegjës të mos zbulohen, përgjigjen

solidarisht me këta.

3. Përgjigjen solidarisht për dëmin e shkaktuar edhe personat që e kanë shkaktuar duke punuar pavarësisht njeri nga tjetri, në qoftë se nuk mund të vërtetohen pjesët e tyre në dëmin e shkaktuar.

4. Kur nuk ka dyshim se dëmin e ka shkaktuar ndonjë nga dy ose nga më tepër persona të caktuar, të cilët në ndonjë mënyrë janë të ndërlidhur midis tyre, ndërsa nuk mund të përcaktohet se cili prej tyre e ka shkaktuar dëmin, këta persona përgjigjen solidarisht.

Neni 220

Përgjegjësia solidare e porositësit dhe e kryesit të punëve

Porositësi dhe kryerësi i punëve në paluajtshmëri përgjigjen solidarisht ndaj personit të tretë për dëmin që i krijohet këtij lidhur me kryerjen e këtyre punëve.

Neni 221

Regresi i paguesit

1. Debitori solidar i cili paguan më tepër se sa është shuma e pjesës së tij në dëmin e e shkaktuar, mund të kërkojë prej secilit nga debitorët e tjerë që t'ia shpërblejnë atë që ka paguar për te.

2. Lartësinë e pjesës të secilit debitor veç e veç e cakton gjykata, duke marrë parasysh peshën e fajësisë së tij dhe peshën e pasojave që kanë dalë nga veprimi i tij.

3. Në qoftë se pjesët e debitorëve nuk mund të vërtetohen, secili ngarkohet me pjesë të barabartë, përveç nëse rrethanat e rastit kërkojnë ndryshe.

KAPITULLI III

PASURIMI I PADREJTË

NËNKAPITULLI 1 DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 222

Përkufizimi i pasurimit

1. Secili person që pasurohet pabazë në dëm të tjetrit është i detyruar të kthejë ato që i ka marrë ose ta zhdëmtojë ndryshe tjetrin për humbjen e tij.

2. Nëse pasurimi konsiston në përfitim, përfitimi marrë do të kthehet duke e transferuar apo, nëse përfitimi nuk është i transferueshëm, duke e paguar vlerën e tij. Detyrimi për ta kthyer përfitimin shtrihet në çdo fruta dhe interesa të marra nga përfitimi.

3. Personi mund të pasurohet me rritje të vlerës pasurore apo zvogëlim të detyrimeve, me pranimin e një shërbimi apo kryerjen e një pune, apo shfrytëzimin e vlerës pasurore të tjetrit.

Neni 223

Kur është pasurimi i padrejtë

1. Pasurimi është i padrejtë kur personi i pasuruar nuk ka të drejtë në pasurim ndaj personit në disavantazh në bazë të një kontrate apo akti tjetër ligjor, vendimi të gjykatës, ose në bazë të ligjit. Megjithatë, nëse kontrata e tillë apo akti tjetër ligjor, vendimi i gjykatës apo ligji është i pavlefshëm, i anuluar ose përndryshe bëhet joefektiv në mënyrë prapavepruese, personi i pasuruar nuk ka të drejtë në pasurim mbi këtë bazë.

2. Pasurimi është gjithashtu i paarsyeshëm nëse personi në disavantazh ia ka dhënë për një qëllim që nuk

është arritur ose për një pritje që nuk është realizuar, me kusht që personi i pasuruar ka ditur ose është dashur ta dijë qëllimin apo pritjen të tillë dhe ka pranuar ose me arsye mund të supozohet se ka pranuar që pasurimi shkakton rikthim.

3. Pasurimi nuk është i padrejtë në qoftë se personi në disavantazh e ka dhënë pëlqimin lirisht dhe pa lajthim.

NËNKAPITULLI II RREGULLAT E RESTITUCIONIT

Neni 224 Kur rikthimi nuk mund të kërkohet

Personi që paguan një shumë të hollash, pavarësisht se e ka ditur se nuk ka asnjë detyrim për të paguar, nuk ka të drejtë të kërkojë kthimin e pagesës së bërë, përveç nëse e ka rezervuar të drejtën e rikthimit në kohën e pagesës apo nëse pagesa është bërë nën kërcënim të dhunës.

Neni 225 Zbatimi i detyrimit natyror ose i ndonjë detyre morale

Nuk ka asnjë detyrim për kthimin e asaj që është dhënë për të kryer ndonjë obligim natyror apo detyrë morale.

Neni 226 Kthimi i parave

1. Secili që bën pagesë pa bazë, ka të drejtë ta kërkojë rikthimin e asaj që ka paguar. Ai gjithashtu ka të drejtë të marrë frytet dhe kamatat që nga dita e pagesës, nëse personi që i ka pranuar ato nuk i ka pranuar me mirëbesim, apo që nga dita e kërkesës, nëse ky i fundit ka qenë në mirëbesim.

2. Nëse, për shkak të një gabimi të falshëm, personi paguan borxhin e një tjetri duke besuar që është vetë debitor, ai ka të drejtë të kërkojë rikthimin e asaj që ka paguar, me kusht që kreditori të mos ketë bartur, në mirëbesim, titullin apo dorëzaninë e kredisë. Kreditori është gjithashtu i obliguar të kthejë frytet dhe kamatat që nga dita e pagesës, nëse ka qenë pa mirëbesim, ose nga dita e kërkesës, nëse ka qenë në mirëbesim. Kur rikthimi nuk mund të kërkohet, personi që ka paguar në vend të debitorit mund ta tërheqë atë nga të drejtat e kreditorit.

Neni 227 Kthimi i gjërave

1. Kushdo që pranon pa bazë një send, është i obliguar ta kthejë atë. Nëse ai send humbet ose shkatërrohet, edhe si pasojë e forcës madhore, personi që e ka pranuar sendin mala fides është i obliguar ta paguajë vlerën ekuivalente. Nëse sendi është përkeqësuar, ai obligohet të paguajë vlerën ekuivalente, ose ndryshe ta kthejë dhe të sigurojë zhdëmtimin për humbjen e vlerës.

2. Personi që ka pranuar sendin në mirëbesim është përgjegjës për humbjen ose shkatërrimin apo përkeqësimin deri në shkallën e pasurimit të tij, edhe në rastet ku ka shkaktuar humben, shkatërrimin ose përkeqësimin e sendit.

Neni 228 Kthimi i kompensimit të paguar pa bazë

Nuk ka asnjë detyrim për ta kthyer kompensimin e paguar pa bazë për dëmtim fizik, dëmtim të shëndetit ose vdekje, nëse marrësi ka vepruar në mirëbesim, edhe kur pagesa është bërë në bazë të një vendimi gjyqësor i cili më vonë u rishikua apo u anulua.

Neni 229
Përdorimi i sendit në dobi të tjetrit

Në qoftë se dikush e ka përdorur sendin e vet apo të tjetrit në dobi të tretit, kurse nuk ka kushte për aplikimin e rregullave mbi gjerimin e punëve të huaja, personi i tretë detyrohet ta kthejë sendin, nëse nuk mund t'ia paguaj vlerën e sendit.

Neni 230
Shpenzimet e bëra për një tjetër

Personi i cili bën shpenzime për të bërë diçka që dikush tjetër do të ishte i detyruar ta bëjë në përputhje me ligjin, ka të drejtë të kërkojë rimbursimin e shpenzimeve të bëra.

Neni 231
Përdorimi i sendit të huaj në dobi të vet

Nëse personi ka përdorur sendin e një personi tjetër për dobi të vet, ky i fundit mund të kërkojë përfitimin e fituar nga përdorimi i sendit, pa paragjykim në kompensim të dëmeve.

KAPITULLI IV
GJERIMI I PUNËVE TË HUAJA

NËNKAPITULLI I
RREGULLAT E PËRGJITHSHME

Neni 232
Përkufizimi dhe kushtet

Një punë e huaj mund të kryhet pa porosi vetëm në qoftë se puna nuk duron shtyrje dhe mund të shkaktohet dëmi ose humbet qartazi një dobi.

NËNKAPITULLI II
TË DREJTAT DHE DETYRIMET E GJERUESIT

Neni 233
Detyrimet e gjeruesit

1. Gjeruesi ka për detyrë ta njoftojë të zotin e punës për veprimin e tij sa ma parë që është e mundur dhe po ashtu ta njoftojë se do ta vazhdojë punën e filluar, në qoftë se për këtë ka mundësi të arsyeshme, derisa i zoti i punës të mos mund ta marrë përsipër kujdesin për te.
2. Pas mbarimit të punës, gjeruesi ka për detyrë të japë llogari dhe t'ia bartë atij gjithë atë, çka ka fituar nga kryerja e punës.
3. Në qoftë se me ligj nuk është përcaktuar diçka tjetër, gjeruesi ka detyrime të urdhërmarrësit.

Neni 234
Kujdesi i duhur dhe përgjegjësia

1. Gjatë kryerjes të punës së huaj gjeruesi ka për detyrë të udhëhiqet nga qëllimet faktike ose të supozuara të të zotit të punës.
2. Gjeruesi detyrohet të veprojë me kujdesin e duhur.
3. Gjykata mundet duke marrë parasysh rrethanat në të cilat dikush e ka filluar punën e huaj pa qenë i thirrur, të zvogëlojë përgjegjësinë e tij ose ta lirojë fare nga përgjegjësia për pakujdesinë.

4. Për përgjegjësinë e gjeruesit, i cili është i paaftë si për të vepruar vlejshëm dispozitat për përgjegjësinë e tij kontraktuese dhe jashtë kontraktuese.

Neni 235 **Të drejtat e gjeruesit**

1. Gjeruesi që ka vepruar në tërësi siç duhet dhe ka punuar ashtu siç kanë kërkuar rrethanat, ka të drejtë të kërkojë nga i zoti i punës të lirohet nga të gjitha detyrimet që i ka marrë përsipër për shkak të kësaj pune, të marrë mbi vete të gjitha detyrimet që i ka lidhur në emër të tij, të shpërblehet përtëgjitha shpenzimet e domosdoshme dhe të dobishme, edhe në qoftë se rezultati pritur nuk është arritur.

2. Gjeruesit i takon edhe kompensimi adekuat për mundin, në qoftë se e ka evituar dëmin nga i zoti i punës, ose në qoftë se ia ka siguruar përfitimin që në tërësi i përgjigjet qëllimeve dhe nevojave të tij.

Neni 236 **Kryerja e punëve të huaja me qëllim që t'i ndihmohet tjetrit**

Kush kryen punët e huaja me qëllim që t'i ndihmojë tjetrit, e nuk janë plotësuar kushtet për punë drejtim pa porosi, i takon e drejta e rimbursimit të shpenzimeve të bëra, por më së shumti deri në lartësinë e përfitimit që e ka realizuar tjetri.

Neni 237 **Marrja me vete e shtesave**

Çdo gjerues ka të drejtë t'i marrë me vete sendet me të cilat e ka shtuar pasurinë e huaj, e për të cilat shpenzimet e bëra nuk i shpërblehen, në qoftë se këto mund të ndahen pa u dëmtuar sendi të cilit i janë shtuar, por personi në punën e të cilit ka ndërhyrë, mundet t'i mbajë këto shtesa po qe se ia shpërblen vlerën e tyre të tashme.

NËNKAPITULLI III **KRYERJA E PUNËVE TË HUAJA PËRKUNDËR NDALESËS**

Neni 238 **Përgjegjësia e gjeruesit**

1. Kush e kryen punën e huaj përkundër ndalesës së zotit të punës, e për ndalesën ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni, nuk i ka të drejtat që i takojnë gjeruesit.

2. Ai përgjigjet për dëmin që e ka shkaktuar duke ndërhyrë në punët e huaja, edhe atëherë kur deri te kjo ka ardhur pa fajin e tij.

3. Kur ndalesa e kryerjes të punës është në kundërshtim me ligjin ose me moralin, e sidomos në qoftë se dikush kandaluar që tjetri ta përmbush ndonjë detyrim të tij ligjor që nuk duron shtyrje, vlejshëm rregullat e përgjithshme për gjerimin e punëve të huaja pa porosi.

NËNKAPITULLI IV **GJERIMI I RREMË**

Neni 239 **Gjerimi i rremë**

1. Kush e kryen punën e huaj me qëllim që për vete t'i mbajë përfitimet e arritura, edhe pse e di se puna është e huaj, ka për detyrë që me kërkesë të zotit të punës të japë llogari si gjerues dhe t'ia dorëzojë të gjitha përfitimet e arritura.

2. I zoti i punës mund të kërkojë kthimin në gjendje të mëparshme si dhe kompensimin e dëmit.

NËNKAPITULLI V APROVIMI

Neni 240 Aprovimi i të zotit të punës

Në qoftë së i zoti i punës, e aprovon më vonë punën që është kryer, gjeruesi konsiderohet si urdhër marrësi i cili ka punuar që nga fillimi me porosi të të zotit të punës.

KAPITULLI V VEPRIMET E NJËANSHME

NËNKAPITULLI I PREMTIMET

Neni 241 Efekti i detyrueshëm

Premtimi i njëanshëm për të kryer një obligim është detyrues për personin që e bërë premtimin në rastet e parashikuara me ligj.

NËNKAPITULLI II PREMTIMI PUBLIK

Neni 242 Premtimi detyrues

1. Premtimi i bërë publikisht për ta shpërblyer ose për ta kryer një detyrim në dobi të një personi, nëse ai e kryen një veprim të caktuar ose arrin një cak të caktuar, është detyrues për premtuesin.

2. Detyrimi i personit që ka bërë premtimin publik pushon nëse gjer në afatin e përcaktuar nuk merret asnjë njoftim nga dikush që e ka kryer veprimin apo e ka realizuar qëllimin për të cilin është në premtimi. Në qoftë se nuk është përcaktuar ndonjë afat kohor, ose nëse afati kohor nuk rezulton nga natyra ose qëllimi i premtimit, detyrimi i personit që e ka bërë premtimin pushon një (1) vit pas bërjes së premtimit publik.

3. Nëse disa persona e kryejnë veprimin ose e realizojnë veç e veç qëllimin e dhënë në premtim, detyrimi i premtuar do të bëhet në dobi të personit i cili e ka njoftuar premtuesin i pari. Nëse disa persona e kryejnë veprimin ose e realizojnë bashkërisht qëllimin e dhënë në premtim, secili ka të drejtë në një pjesë të detyrimit. Nëse detyrimi është i pandashëm, zbatohen rregullat për detyrimet e pandashme.

Neni 243 Revokimi i premtimit

1. Premtimi publik mund të revokohet para skadimit të afatit të përmendur në nenin ... ['premtimi detyrues'] vetëm nëse ka baza të arsyeshme, me kusht që revokimi është bërë në të njëjtën formë si edhe premtimi.

2. Revokimi është i paefektshëm në qoftë se personi që e ka kryer veprimin apo ka realizuar qëllimin e dhënë në premtim, nuk e di dhe nuk ka mundur ta dijë se premtimi ishte revokuar.

3. Ata që kanë bërë shpenzime para revokimit me qëllim të kryerjes së veprimin apo realizimit të qëllimit të dhënë në premtim, kanë të drejtë për rimbursim, përveç nëse personi që e ka bërë premtimin dëshmon se këto shpenzime ishin të panevojshme.

NËNKAPITULLI II PRANIMI I BORXHIT

Neni 244 Efektet

1. Pranimi i borxhit, e përjashton personin në dobi të së cilit është bërë, nga barra për ta provuar ekzistencën e borxhit.
2. Borxhi prezumohet se ekziston përveç nëse ka dëshmi që dëshmon të kundërtën.

NËNKAPITULLI III LETRAT ME VLERË

Neni 245 Përkufizimi

1. Letra me vlerë është dokument i transferueshëm me të cilin emetuesi (lëshuesi) i saj detyrohet ta përmbushë detyrimin e shkruar në këtë dokument poseduesit të saj të ligjshëm.
2. Letrat me vlerë të lëshuara në lidhje me tregtinë e mallrave dhe shërbimeve, letrat me vlerë në emër të borxhit të emetuara nga Banka Qendrore e Kosovës, si dhe instrumentet tjera financiare rregullohen me ligj të veçantë.

TITULLI III EFEKTET E DETYRIMEVE

KAPITULLI I TË DREJTAT E KREDITORIT DHE DETYRIMET E DEBITORIT

NËNKAPITULLI I E DREJTA NË KOMPENSIMIN E DËMIT

Neni 246 Përmbushja e detyrimit dhe pasojat e mos përmbushjes

1. Kreditori në marrëdhënien e detyrimit ka të drejtë që prej debitorit të kërkojë përmbushjen e detyrimit, ndërsa debitori ka për detyrë ta përmbushë atë me ndërjegje dhe në tërësi, në përputhje me përmbajtjen e tij.
2. Kur debitori nuk e përmbush detyrimin ose vonohet me përmbushjen e tij, kreditori ka të drejtë të kërkojë edhe kompensimin e dëmit që ka pësuar për këtë shkak.
3. Për dëmin për shkak të vonesës të përmbushjes së detyrimit përgjigjet edhe debitori të cilit kreditori i ka dhënë një afat të ri të arsyeshëm për përmbushjen e detyrimit.
4. Debitori përgjigjet edhe për pamundësinë e pjeshme apo të plotë të përmbushjes edhe pse kjo pamundësi nuk është shkaktuar me fajin e tij, në qoftë se është shkaktuar pas rënies në vonesë për të cilën përgjigjet.
5. Mirëpo, debitori shkarkohet nga përgjegjësia për dëmin në qoftë se provohet se sendi që është objekti i detyrimit është shkatërruar rastësisht dhe se ai detyrimin e vet e ka përmbushur në kohë.

Neni 247 Lirimi i debitorit nga përgjegjësia

Debitori lirohet nga përgjegjësia për dëmin në qoftë se provon se nuk ka mundurta përmbushë detyrimin e tij, përkatësisht se është vonuar me përmbushjen e detyrimit për shkak të rrethanave të krijuara pas lidhjes së kontratës të cilat nuk ka mundur t'i parandalojë, t'i evitojë ose t'iu shmanget.

Neni 248

Zgjerimi kontraktues i përgjegjësisë

Me kontratë mund të zgjerohet përgjegjësia e debitorit edhe për rastet për të cilat ai përndryshe nuk përgjigjet, përderisa kjo nuk është në kundërshtim me parimin e mirëbesimit dhe të drejtshmërisë.

Neni 249

Kufizimi dhe përjashtimi i përgjegjësisë

1. Përgjegjësia e debitorit për dashjen ose pakujdesinë e rëndë nuk mund të përjashtohet paraprakisht me kontratë.

2. Me kërkesën e palës së interesuar kontraktuese, gjykata mund ta anulojë edhe dispozitën kontraktuese për përjashtimin e përgjegjësisë për pakujdesinë e rëndomtë, në qoftë se një marrëveshje e tillë ka dalur nga pozita monopoliste e debitorit ose në përgjithësi nga marrëdhënia e pabarabartë e palëve kontraktuese.

3. Është e vlefshme dispozita e kontratës, me të cilën caktohet shuma më e lartë e kompensimit, në qoftë se shuma e caktuar kështu nuk është në disproporcion të hapur me dëmin dhe në qoftë se për rastin e caktuar nuk është caktuar diçka tjetër me ligj.

4. Në rastin e kufizimit të lartësisë së kompensimit kreditori ka të drejtë në kompensim të plotë në qoftë se pamundësia e përmbushjes së detyrimit është shkaktuar me dashje ose nga pakujdesia e rëndë e debitorit.

Neni 250

Vëllimi i kompensimit

1. Kreditori ka të drejtë në kompensim të dëmit të thjeshtë dhe të fitimit të humbur, të cilat debitori është dashur t'i parashikonte detyrimisht në kohën e lidhjes së kontratës, si pasoja të mundshme të shkeljes së kontratës e duke marrë parasysh faktet të cilat i ka pasur të njohura ose është dashur detyrimisht t'i kishte të njohura.

2. Në rast mashtrimi ose të mos përmbushjes me dashje, si dhe të mos përmbushjes për shkak të pakujdesisë së rëndë, kreditori ka të drejtë të kërkojë nga debitori kompensimin e të tërë dëmit, i cili është shkaktuar për shkak të shkeljes së kontratës, pa marrë parasysh atë se kreditori nuk ka ditur për rrethana të veçanta, për shkak të të cilave janë shkaktuar ato.

3. Në qoftë se me rastin e cenimit të detyrimit, përveç dëmit për kreditorin është krijuar edhe ndonjë fitim për të me rastin e caktimit të lartësisë së kompensimit, do të kihet parasysh në një masë të arsyeshme.

4. Pala e cila thirret në shkeljen e kontratës ka për detyrë të ndërmerr të gjitha masat e arsyeshme që të zvogëlohet dëmi i shkaktuar nga kjo shkelje, përndryshe pala tjetër mund të kërkojë zvogëlimin e kompensimit.

5. Dispozitat e këtij neni zbatohen, as sa është e mundur, edhe për mospërmbushjen e detyrimeve që nuk lindin nga kontrata, përveç kur parashikohet ndryshe me ligj.

Neni 251

Fajësia e kreditorit

Kur për dëmin e shkaktuar ose për madhësinë e tij ose për vështirësimin e pozitës së debitorit ekziston

fajësia e kreditorit ose e personit për të cilin përgjigjet ai, kompensimi zvogëlohet përpjesëtimisht.

Neni 252

Përgjegjësia për shkak të lëshimit të njoftimit

Pala kontraktuese e cila ka për detyrë ta njoftojë palën tjetër për faktet që kanë ndikim në marrëdhëniet e tyre reciproke, përgjigjet për dëmin të cilin e ka pësuar pala tjetër për shkak se nuk ka qenë e njoftuar me kohë.

Neni 253

Zbatimi i dispozitave për kompensimin e dëmit

Përveç kur parashikohet ndryshe me ligj, dispozitat për kompensimin e dëmit jo-kontraktor zbatohen aq sa është e mundur për kompensimin e dëmit që rezulton nga shkelja e detyrimit.

NËNKAPITULLI II

KUNDËRSHTIMI I VEPRIMEVE JURIDIKE TË DEBITORIT

Neni 254

Rregulla e përgjithshme

1. Secili kreditor kërkesa e të cilit ka arritur për pagesë dhe pa marrë parasysh se kur është krijuar, mund ta kundërshtojë veprimin juridik të debitorit të vet i cili është ndërmarrë në dëm të kreditorit.
2. Konsiderohet se veprimi juridik është ndërmarrë në dëm të kreditorit, në qoftë se për shkak të zbatimit të tij debitori nuk ka mjete të mjaftueshme për plotësimin e kërkesave të kreditorit.
3. Me veprimin juridik nënkuptohet edhe lëshimi për shkak të të cilit debitori e ka humbur ndonjë të drejtë pasurore ose me të cilin ndaj tij është krijuar ndonjë detyrim pasuror.

Neni 255

Kushtet e kundërshtimit

1. Disponimi me ngarkesë mund të kundërshtohet në qoftë se në kohën e disponimit debitori ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni se me disponimin e ndërmarrë u shkakton dëm kreditorëve të tij dhe në qoftë se personit të tretë me të cilin ose në dobi të cilit është ndërmarrë veprimi juridik, kjo i ka qenë e njohur ose ka mundur t'i jetë e njohur.
2. Në qoftë se personi i tretë është bashkëshort i debitorit, ose është i afërm nga gjaku në vijë të drejtë, ose në vijë të tërthortë deri në shkallën e katërt, ose sipas gjinisë së krushqisë deri në shkallën e dytë, supozohet se e ka pasur të njohur se debitori me disponimin e ndërmarrur i shkakton dëm kreditorit.
3. Te disponimet pa shpërblim dhe te veprimet juridike të barazuara me to, konsiderohet se debitori e ka ditur se me disponimet e ndërmarra i sjell dëm kreditorit, dhe për kundërshtimin e këtyre veprimeve nuk kërkohet që personi i tretë të ketë pasur dijeni ose ka mundur t'i jetë e njohur për të.
4. Heqja dorë nga trashëgimia konsiderohet disponim pa shpërblim.

Neni 256

Afati për paraqitjen e veprimit

1. Padia për kundërshtim mund të paraqitet brenda afatit prej një viti për disponimet nga paragrafi 1 i nenit paraprak, ndërsa për raste tjera brenda afatit prej tre vjetësh.
2. Afati nga paragrafi paraprak llogaritet që nga data kur është ndërmarr veprimi juridik i cili kundërshtohet, përkatësisht nga dita kur është dashur të ndërmerret veprimi i lëshuar.

Neni 257
Përgjashtimi i kundërshtimit

Nuk mund të kundërshtohen për shkak të dëmtimit të kreditorëve dhurimet e zakonshme të rastit, dhurimet shpërblyese, si dhe dhurimet e bëra nga falënderimi, në përpjesëtim me mundësitë materiale të debitorit.

Neni 258
Si të bëhet kundërshtimi

1. Kundërshtimi mund të bëhet me padi ose me kundërshtim.
2. Padia për kundërshtim paraqitet kundër personit të tretë me të cilin ose në dobi të të cilit është ndërmarrë veprimi juridik i cili kundërshtohet, përkatësisht kundër trashëgimtarëve të tij juridikë universal.
3. Në qoftë se personi i tretë e ka tjetërsuar me ndonjë punë me ngarkesë dobinë e përfituar nga disponimi i cili kundërshtohet, padia mund të ngritet kundër përfituesit vetëm në qoftë se ky e ka ditur se përfitimi i paraardhësve të tij ka mundur të kundërshtohet, e në qoftë se këtë dobi e ka tjetërsuar me ndonjë punë pa shpërblim, padia mund të paraqitet kundër përfituesit edhe në qoftë se ky nuk ishte në dijeni.
4. I padituri mund t'i shmanget kundërshtimit, në qoftë se e përmbush detyrimin e debitorit.

Neni 259
Efekti i kundërshtimit

Në qoftë se gjykata e aprovon kërkesëpadinë, veprimi juridik e humb efektin vetëm ndaj paditësit dhe vetëm atë sa nevojitet për plotësimin e kërkesave të tij.

NËNKAPITULLI III
E DREJTA E MBAJTJES (RETENCIONIT)

Neni 260
Ushtrimi i të drejtës së retencionit

1. Kreditori i kërkesës së arritur për pagesë i cili mban ndonjë send të debitorit ka të drejtën e retencionit në këtë send gjersa të mos i paguhet kërkesa.
2. Në qoftë se debitori është bërë i paafte për pagesë, kreditori mund të ushtrojë të drejtën e retencionit megjithëse kërkesa e tij nuk ka arritur për pagesë.
3. E drejta e retencionit të sendit vazhdon edhe pas kalimit të afatit të parashkrimit të kërkesës.

Neni 261
Përgjashtimet

Kreditori nuk ka të drejtën e retencionit kur debitori kërkon që t'i kthehet sendi i cili ka dalur nga posedimi i tij kundër vullneti të tij ose kur debitori kërkon që t'i kthehet sendi që i është dorëzuar kreditorit për ruajtje ose në shërbim.

Neni 262
Detyrimi i kthimit të sendeve përpara përmbushjes së detyrimit

Kreditori ka për detyrë t'ia kthejë sendin debitorit në qoftë se ky i ofron sigurim përkatës të kërkesës së tij.

Neni 263
Efekti i të drejtës së retencionit

Kreditori i cili e mban sendin e luajtshëm të debitorit në bazë së të drejtës së retencionit ka të drejtë të arkëtojë nga vlera e saj në të njëjtën mënyrë si kreditori i pengut, por ka për detyrë që ta njoftojë debitorin para se të fillojë ta realizojë arkëtimin.

KAPITULLI II TË DREJTAT E KREDITORIT NË RASTE TË VEÇANTA

Neni 264

Kur detyrimi përbëhet nga dhënia e sendeve të caktuara sipas llojit

Kur detyrimi përbëhet nga dhënia e sendeve të caktuara sipas llojit, ndërsa debitori vjen në vonesë, kreditori, pasi ta këtë njoftuar më parë debitorin, mundet sipas zgjidhjes së tij ta sigurojë sendin e të njëjtit lloj dhe të kërkojë nga debitori kompensimin e çmimit dhe kompensimin e dëmit ose të kërkojë vlerat e sendeve borxh dhe kompensimin e dëmit.

Neni 265

Detyrimi i dhënies së shërbimit

Kur detyrimi ka të bëjë me ofrimin e shërbimit, kurse debitori këtë detyrim nuk e ka përmbushur me kohë, kreditori mundet duke e njoftuar për këtë më parë debitorin, vetë me shpenzime të debitorit të kryejë atë që debitori e ka pasur për detyrë ta bënte, kurse nga debitori të kërkojë kompensimin për shkak të vonesës, si dhe kompensimin e dëmit tjetër që do ta kishte për shkak të mënyrës së këtillë të përmbushjes.

Neni 266

Kur detyrimi përbëhet nga mosveprimi

1. Kur detyrimi përbëhet nga mosveprimi, kreditori ka të drejtë të kompensimit të dëmit nga vetë fakti se debitori ka vepruar në kundërshtim me detyrimin e tij.
2. Në qoftë se diçka është ndërtuar në kundërshtim me detyrimin, kreditori mund të kërkojë që kjo të mënjanohet me shpenzime të debitorit dhe që debitori t'ia shpërblejë dëmin që ka pësuar lidhur me ndërtimin dhe mënjanimin.
3. Gjykata mundet, kur gjen se kjo është haptazi më e dobishme, duke marrë parasysh interesin shoqëror dhe interesin e arsyeshëm të kreditorit të vendosë që të mos rrënohet ajo që është ndërtuar, por që kreditorit t'i shpërblehet dëmi me të holla.

Neni 267

E drejta e kërkimit të kompensimit në vend të vendimit të gjykatës

1. Në qoftë se debitori nuk e përmbushë detyrimin e tij brenda afatit që i është caktuar me aktgjykim të formës së prerë, kreditori mund ta thërrasë që ta përmbushë në një afat të përshtatshëm të mëvonshëm dhe të deklarojë që pas skadimit të këtij afati nuk do ta pranojë përmbushjen, por do të kërkojë kompensimin e dëmit për shkak të mospërmbushjes.
2. Pas skadimit të afatit të mëvonshëm kreditori mund të kërkojë vetëm kompensimin e dëmit për shkak të mos përmbushjes.

Neni 268

Penalet gjyqësore

1. Kur debitorinuk e përmbush brenda afatit ndonjë detyrim të tij në hollatë përcaktuara me vendim të gjykatës të formës së prerë, gjykata mundet me kërkesë të kreditorit t'i caktojë debitorit një afat të përshtatshëm të

mëvonshëm dhe t'i caktojë me qëllim të ndikimit ndaj debitorit dhe pavarësisht nga çdo dëm, që debitori po qe se nuk e përmbush detyrimin e tij brenda këtij afati të ketë detyrë t'i paguajë kreditorit një shumë të hollash për çdo ditë vonese ose për ndonjë njësi tjetër kohore duke filluar nga skadimi i këtij afati.

2. Kur debitori e përmbush më vonë detyrimin e tij, gjykata mund ta zvogëlojë shumën e caktuar në këtë mënyrë duke pasur parasysh qëllimin për të cilin ka urdhëruar pagimin e saj.

PJESA IV SHUARJA E DETYRIMEVE

KAPITULLI I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 269 Shuarja e përmbushjes

1. Detyrimi shuhet kur ai përmbushet si dhe në rastet tjera të përcaktuara me ligj.
2. Me shuarjen e detyrimit kryesor shuhen dorëzania, pengu dhe të drejtat tjera aksesore.

KAPITULLI II PERFORMANCA

NËNKAPITULLI I DISPOZITAT E PERGJITHSHME

I. PËRMBUSHJA DHE SHPENZIMET E PËRMBUSHJES

Neni 270 Përmbushja nga ana e debitorit ose e personit të tretë

1. Detyrimin mund ta përmbushë jo vetëm debitori, por edhe personi i tretë.
2. Kreditori është i detyruar ta pranojë përmbushjen nga secili person i cili ka ndonjë interes juridik që detyrimi të përmbushet, madje edhe nëse debitori e kundërshton atë përmbushje.
3. Kreditori ka për detyrë të pranojë përmbushjen nga ana e personit të tretë, në qoftë se debitori pajtohet me këtë me përjashtim të rastit kur sipas kontratës ose nga vetë natyra e detyrimit, këtë përmbushje duhet ta bëjë debitori personalisht.
4. Kreditori mund të pranojë përmbushjen nga personi i tretë pa dijen e debitorit, madje edhe në rastin kur debitori e ka njoftuar se nuk pranon që personi i tretë ta përmbushë detyrimin e tij.
5. Në qoftë se debitori i ka ofruar që vetë ta përmbushë menjëherë detyrimin e vet, kreditori nuk mund të pranojë përmbushjen nga personi i tretë.

Neni 271 Përmbushja e personit të paaftë për të vepruar

1. Edhe debitori i paaftë për të vepruar mundet në mënyrë juridikisht të vlefshmetë përmbushë detyrimin në qoftë se ekzistimi i detyrimit është i padyshimtë dhe në qoftë se ka arritur afati për përmbushjen e tij.
2. Megjithatë, mund të kontestohet përmbushja në qoftë se personi i tillë e ka paguar borxhin e parashkruar, ose borxhin i cili rrjedh nga loja e fatit ose nga bastet.

Neni 272
Shpenzimet e përmbushjes

Shpenzimet e përmbushjes i bartë debitori, në qoftë se ato nuk i ka shkaktuar kreditori.

II. PËRMBUSHJA PËRMES SUBROGIMIT

Neni 273
Përmbushja me bartjen e të drejtës tek përmbushësi

1. Në rast të përmbushjes së detyrimit të huaj, secili përmbushës mund të kontrakttojë me kreditorin, para përmbushjes ose me rastin e përmbushjes, që kërkesa e përmbushur t'i kalohet atij me të gjitha të drejtat ose vetëm me disa të drejta aksesore.
2. Të drejtat e kreditorit mund të kalojnë në përmbushësin edhe në bazë të kontratës midis debitorit dhe përmbushësit të lidhur para përmbushjes.
3. Në këto raste subrogimi i përmbushësit në të drejtat e kreditorit krijohet në momentin e përmbushjes.

Neni 274
Subrogimi ligjor

Kur detyrimin e përmbush personi i cili ka ndonjë interes juridik në këtë çështje, atëherë i kalojnë këtij, në bazë të vet ligjit, në çastin e përmbushjes, kërkesat e kreditorit me të gjitha të drejtat aksesore.

Neni 275
Subrogimi në rast të përmbushjes së pjeshme

1. Në rast të përmbushjes së pjeshme të kërkesës së kreditorit, në përmbushësin kalojnë të drejtat aksesore me të cilat është siguruar përmbushja e asaj kërkesë vetëm në qoftë se nuk nevojiten për përmbushjen e pjesës së mbetur të kërkesës së kreditorit.
2. Kreditori dhe përmbushësi mund të kontrakttojnë se do të shfrytëzojnë garancione në përpjesëtim me kërkesat e veta, por mund të kontrakttojnë edhe se përmbushësi do të ketë të drejtën e arkëtimit me përparësi.

Neni 276
Provat dhe mjetet e sigurimit

1. Kreditori ka për detyrë t'ia dorëzojë përmbushësit mjetet me të cilat provohet ose sigurohet kërkesa.
2. Përjashtimisht, kreditori mund t'ia dorëzojë përmbushësit sendin të cilin e ka marrë peng nga debitori ose nga ndonjë tjetër, vetëm në qoftë se penglënësi është pajtuar me këtë, përndryshe, ajo mbetet në posedim të kreditorit që ta mbajë dhe ta ruajë për llogari të përmbushësit.

Neni 277
Sa mund të kërkohet nga debitori

Përmbushësi te i cili ka kaluar kërkesa, nuk mund të kërkojë nga debitori më tepër se sa i ka paguar kreditorit.

Neni 278
Përjashtimi i përgjegjësisë së kreditorit për ekzistimin dhe arkëtueshmërinë e kërkesës

1. Kreditori i cili e ka marrë përmbushjen nga personi i tretë nuk përgjigjet për ekzistimin dhe arkëtueshmërinë e kërkesës në kohën e përmbushjes.

2. Me këtë nuk përjashtohet aplikimi i rregullave mbi pasurimin pa bazë.

III. KUJT I BËHET PËRMBUSHJA

Neni 279

Personi i autorizuar

1. Përmbushja medoemos duhet t'i bëhet kreditorit ose personit të caktuar me ligj, me vendim gjyqësor, me kontratë midis kreditorit e debitorit, ose nga vetë kreditori.

2. Përmbushja është e vlefshme edhe kur i është bërë personit të tretë, në qoftë se kreditori e ka lejuar më vonë apo në qoftë se e ka përdorur atë.

Neni 280

Përmbushja e bërë kreditorit të paaftë për të vepruar

1. Përmbushja e bërë kreditorit të paaftë për të vepruar e liron debitorin, në qoftë se ka qenë dobishme për kreditorin ose objekti i përmbushjes ndodhet ende te ai.

2. Kreditori i paaftë për të vepruar mund të pajtohet, pasi të jetë bërë i aftë për të vepruar, për përmbushjen të cilin e ka marrë në kohën e paaftësisë së tij për të vepruar.

IV. LËNDA E PËRMBUSHJES

Neni 281

Përmbushja e saktë

1. Debitori është i obliguar të përmbushë atë që është përmbajtja e saktë e detyrimit të tij.

2. Përveç nëse pajtohet ndryshe kreditori, përmbushja nuk konsiderohet të jetë kryer nëse debitori ka dorëzuar një mall apo shërbim tjetër prej atij që ka qenë objekti i detyrimit.

3. Në rastin e përcaktuar me paragrafin 2, kreditori do të ketë të drejtë të refuzojë përmbushjen dhe të kthejë atë që i është dorëzuar. Ai gjithashtu do të ketë të drejtë të kërkojë mallin apo shërbimin që është objekt i detyrimit të debitorit.

Neni 282

Zëvendësimi i përmbushjes

1. Detyrimi shuhet në qoftë se kreditori në marrëveshje me debitorin pranon diçka tjetër në vend të asaj që ka borxh.

2. Në atë rast debitori përgjigjet sikurse shitësi për të metat materiale dhe juridike të sendit të dhënë në vend të asaj që ka borxh.

3. Megjithatë, kreditori në vend të kërkesës në bazë të përgjegjësisë së debitorit për të metat materiale ose juridike të sendit mund të kërkojë nga debitori, por jo më nga dorëzani, përmbushjen e kërkesës paraprake dhe dëmshpërblimin.

Neni 283

Dorëzimi me qëllim shitjeje

Në qoftë se debitori ia ka dorëzuar kreditorit ndonjë send ose ndonjë të drejtë tjetër për t'i shitur dhe nga shuma e realizuar të arkëtojë kërkesat e veta, ndërsa pjesën tjetër ia dorëzon, detyrimi shuhet vetëm kur kreditori të arkëtojë nga shuma e realizuar.

Neni 284
Përbushja e pjeshme

1. Kreditori ka të drejtë të refuzojë përbushjen e pjeshme të një detyrimi, edhe kur detyrimi i tillë është i ndashëm, përveç nëse parashihet ndryshe me ligj.
2. Përveç nëse pajtohet ndryshe kreditori, pranimi i përbushjes së pjeshme nuk shlyen detyrimin e debitorit, i cili vetëm se zvogëlohet si pasojë e pranimit të tillë.

Neni 285
Detyrimi i dhënies së sendeve të caktuara sipas llojit

1. Në qoftë se sendet janë caktuar vetëm sipas llojit, debitori ka për detyrë t'i jep sende të cilësisë mesatare.
2. Në qoftë se e ka pasur të njohur destinimin e sendit, ka për detyrë t'i jep sendet e cilësisë përkatëse.

V. LLOGARITJA E PËRMBUSHJES

Neni 286
Radha e llogaritjes

1. Kur midis personave të njëjtë ekzistojnë disa detyrime të njëllajta, kështu që atë që debitori e përbush nuk mjafton për t'i plotësuar të gjitha, atëherë, në qoftë se për këtë gjë nuk ekziston marrëveshja e kreditorit dhe debitorit, llogaritja bëhet me atë radhë të cilën e cakton debitori më së voni me rastin e përbushjes.
2. Kur nuk ekziston deklarata e debitorit mbi llogaritjen, atëherë detyrimet përbushen me radhë ashtu sikurse kanë arritur për përbushje.
3. Në qoftë se kanë arritur disa detyrime njëkohësisht për përbushje, së pari plotësohen ato, përbushja e të cilave është siguruar më pak, ndërsa kur janë siguruar të gjitha njësoj, atëherë më parë përbushën ato të cilat përbëjnë për debitorin barrë më të rëndë.
4. Në kuptim të këtij neni detyrimet që janë të barabarta përbushen me radhë sikur janë krijuar, e në qoftë se janë krijuar njëkohësisht, atëherë ajo që është dhënë në emër të përbushjes pjesëtohet në të gjitha detyrimet përpjesëtimisht me shumatat e tyre.

Neni 287
Llogaritja e kamatës dhe e shpenzimeve

Në qoftë se debitori përpos kërkesës kryesore ka borxh edhe kamata dhe shpenzime, llogaritja bëhet në atë mënyrë që së pari paguhen shpenzimet, pastaj kamata dhe në fund kërkesa kryesore.

VI. KOHA E PËRMBUSHJES

Neni 288
Afati kohor

1. Nëse përcaktohet një afat i përbushjes, prezumohet që ai të jetë në favor të debitorit, përveç nëse duket të jetë vendosur në favor të kreditorit, apo të të dyve.
2. Për llogaritjen e afateve kohore, zbatohen të njëjtat rregulla të nenit .... Aplikohet [Llogaritja e afatit të parashkrimit].

Neni 289
Nëse nuk caktohet afati

1. Nëse nuk është caktuar afati, kreditori mund të kërkojë menjëherë përmbushjen e detyrimit, përveç nëse natyra e kontratës, mënyra dhe vendi i përmbushjes, apo rrethana të tjera kërkojnë një afat të caktuar për atë përmbushje. Në këtë rast, nëse dështon marrëveshja mes palëve, afati i përshtatshëm për përmbushje caktohet nga gjykata.

2. Kur caktimi i afatit kohor për përmbushje i lihet vullnetit të kreditorit apo debitorit, si dhe personi me të drejtë nuk e cakton atë me kërkesë të palës tjetër, gjykata e cakton afatin e përshtatshëm për përmbushje.

Neni 290
Përmbushja para afatit

1. Nëse afati kohor caktohet në favor të debitorit, kreditori nuk ka të drejtë të kërkojë përmbushjen e detyrimit para kalimit të afatit kohor, përveç nëse debitori ka humbur aftësinë e pagesës, apo, për shkak të veprimit të vet, ka zvogëluar sigurimin të cilin e ka dhënë apo ka dështuar të ofrojë sigurimin të cilin e ka premtuar.

2. Në rastet kur debitori ofron përmbushjen e detyrimit para afatit, debitori nuk mund të kërkojë rimbursimin e pagesave të cilat i ka bërë në avans, edhe nëse nuk ka qenë i vetëdijshëm për ekzistencën e afatit kohor. Megjithatë, debitori mund të kërkojë rimbursimin, brenda kufijve të humbjes së pësuar, të shumës për të cilën është pasuruar kreditori si pasojë e përmbushjes së hershme.

3. Nëse është caktuar afati kohor në interes të kreditorit, kreditori ka të drejtë të kërkojë përmbushjen e detyrimit para skadimit të atij afati.

4. Nëse afati kohor është caktuar në interes të debitorit dhe të kreditor, asnjëri nuk ka të drejtë të ofrojë e as të kërkojë përmbushjen e detyrimit para skadimit të atij afati kohor.

Neni 291
Detyrimi monetar

1. Në rast se pagesat bëhen me ndërmjetësimin e bankës ose të organizatës tjetër pranë së cilës mbahet llogaria e kreditorit dhe derisa palët kontraktuese të mos e kenë përcaktuar ndryshe, konsiderohet se borxhi është likuiduar në kohën kur bankës ose organizatës pranë së cilës mbahet llogaria t'i ketë arritur dërgesa e të hollave në dobi të kreditorit ose urdhri i bankës së debitorit ose i organizatës që t'i akordojë llogarisë së kreditorit shumën e shënuar në urdhër.

2. Në rast se me kontratë është parashikuar pagesa me anë të postës, supozohet se palët janë pajtuar se me pagesën e shumës së debituar në postë, debitori e ka likuiduar detyrimin e vet ndaj kreditorit; në rast se palët nuk janë pajtuar për një mënyrë të tillë të pagesës, borxhi është i likuiduar kur kreditori të marrë dërgesën e të hollave.

VII. VENDI I PËRMBUSHJES

Neni 292
Rregullat e përgjithshme

1. Debitori është i detyruar ta përmbushë detyrimin, kurse kreditori ta pranojë përmbushjen në vendin e caktuar me punën juridike ose me ligj.

2. Kur vendi i përmbushjes nuk është caktuar, dhe nuk mund të caktohet as sipas qëllimit të punës, natyrës së detyrimit apo të rrethanave tjera, atëherë përmbushja e detyrimit bëhet në vendin ku debitori në kohën e krijimit të detyrimit e ka pasur selinë, respektivisht vendbanimin e vet, e në mungesë të vendbanimit, ku ka pasur vendqëndrimin e tij.

3. Mirëpo, në qoftë se debitori është person juridik që ka disa njësi në vende të ndryshme, atëherë si vend i përmbushjes konsiderohet selia e njësisë e cila duhet t'i zbatojë veprimet e domosdoshme për përmbushjen e detyrimit, në qoftë se kjo rrethanë për kreditorin me rastin e lidhjes së kontratës ka qenë e njohur ose është dashur të jetë e njohur.

Neni 293

Vendi i përmbushjes së detyrimeve në para

1. Detyrimet në para përmbushen në vendin ku kreditori e ka selinë, respektivisht vendbanimin, e në mungesë të vendbanimit aty ku e ka vendqëndrimin.
2. Në qoftë se pagimi bëhet me urdhër (virman), detyrimet në para përmbushën në selinë e institucionit financiar pranë së cilës mbahen paratë e kreditorit.
3. Në qoftë se kreditori e ka ndërruar vendin ku e ka pasur selinë, respektivisht vendbanimin e vet në kohën e krijimit të detyrimit, kështu që për këtë arsye janë rritur shpenzimet e përmbushjes, kjo rritje bie në ngarkim të kreditorit.

VIII. DËFTESA

Neni 294

Prezumimet lidhur me dëftesën

1. Kush e përmbush detyrimin në tërësi ose pjesërisht, ka të drejtë të kërkojë që kreditori për këtë gjë t'i lëshojë dëftesën me shpenzimet e veta.
2. Debitori i cili e ka paguar detyrimin në para përmes bankës ose postës, mund të kërkojë që kreditori t'i lëshojë dëftesën vetëm në qoftë se për këtë gjë ka shkak të arsyeshëm.
3. Në qoftë se është lëshuar dëftesa se është paguar kërkesa kryesore në tërësi, supozohet se janë paguar edhe kamatat dhe shpenzimet gjyqësore të tjera nëse ka pasur të tilla.
4. Në qoftë se debitori me pretime periodike, siç janë qiratë dhe kërkesat e tjera që përlogariten periodikisht, siç janë ato që krijohen me harxhimin e energjisë elektrike, ose të ujit, telefonit, ka dëftesën se e ka paguar kërkesën e arritur më vonë për pagesë, supozohet se i ka paguar edhe ato që kanë arritur më përpara për pagesë.

Neni 295

Refuzimi i dëftesës

Në qoftë se kreditori refuzon të lëshojë dëftesën, debitori mund të depozitojë në gjykatë objektin e detyrimit të vet.

IV. FLETËOBLIGACIONI

Neni 296

Kthimi i fletëobligacionit

1. Kur e përmbush detyrimin e vet në tërësi, debitori mundet, përpos dëftesës, të kërkojë nga kreditori që t'ia kthejë fletëobligacionin.
2. Kur kreditori nuk mund ta kthejë fletëobligacionin, debitori ka të drejtë të kërkojë që kreditori t'i lëshojë një dokument publik të vërtetuar se detyrimi ka pushuar së ekzistuari.
3. Në qoftë se debitorit i është kthyer fletëobligacioni, supozohet se detyrimi është përmbushur plotësisht.

4. Debitori që e ka përmbushur detyrimin vetëm pjesërisht, ka të drejtë të kërkojë që kjo përmbushje të shënohet në fletëobligacion.

NËNKAPITULLI II VONESA

SEKSIONI I VONESA E DEBITORIT

Neni 297 Përkufizimi

1. Debitori është në vonesë kur nuk e përmbush detyrimin brenda afatit të caktuar për përmbushje.
2. Në qoftë se afati për përmbushje nuk është caktuar, debitori është në vonesë kur kreditori ta ftojë që ta plotësojë detyrimin e vet, verbalisht ose me shkrim, ose duke filluar ndonjë procedurë, qëllimi i së cilës është realizimi i përmbushjes të detyrimit.

SEKSIONI II VONESA E KREDITORIT

Neni 298 Përkufizimi

Kreditore është në vonesë në qoftë se pa ndonjë shkak të arsyeshëm refuzon të pranojë përmbushjen, e pengon me veprimet e veta, apo nuk vepron siç kërkohet ashtu që debitori të përmbushë detyrimin e tij.

Neni 299 Efektet

1. Kur kreditore është në vonesë, vonesa e debitorit shuhet dhe kamata ndalon së rrjedhuri që nga dita e vonesës së kreditorit.
2. Rreziku i shkatërrimit apo dëmtimit aksidental të sendit i bartet kreditorit.
3. Kreditore në vonesë obligohet të kompensojë çdo dëm që pësohet nga debitori për shkak të vonesës, si dhe të rimburojë shpenzimet e bartura nga ai në lidhje me mbajtjen e atij sendi.

SEKSIONI III OFERTA FORMALE

Neni 300 Oferta formale

Efektet e përmendura në nenin ... ['Efektet'] lindin vetëm pasi të jetë bërë oferta formale në pajtim me dispozitat e këtij Seksioni dhe kreditore prapë refuzon të pranojë përmbushjen.

Neni 301 Kërkesat për vlefshmërinë e ofertës

1. Oferta është e vlefshme nëse:
  - 1.1. i bëhet kreditorit të aftë për të pranuar, apo një personi që ka autorizim ta pranojë për të;

1.2. bëhet nga një person i aftë që të përmbushë detyrimin;

1.3. përbëhet nga e gjithë shuma e gjërave që janë borxh, bashkë me kamatat dhe dëmet e likuiduara, si dhe shuma për dëmet e palikuiduara, duke hequr ndonjë shumë tjetër, kudo që vlen ajo;

1.4. detyrimi është bërë i pagueshëm;

1.5. kushti nga i cili varet përmbushja e detyrimit është plotësuar;

1.6. oferta i është bërë personit ose vendbanimit apo vendqëndrimit të tij;

1.7. oferta është bërë nga një noter apo ndonjë person tjetër autorizuar me ligj.

2. Debitori mund ta kushtëzojë ofertën me dhënien e pëlqimit nga kreditori për të liruar gjërat nga garancitë reale apo dorëzanitë tjera që kufizojnë të drejtat për disponimin e tyre.

Neni 302

Oferta për sende të luajtshme

1. Në rastin kur detyrimi ka për objekt paratë, letrat me vlerë ose të luajtshmet tjera që duhen dorëzuar në vendbanimin apo vendqëndrimin e kreditorit, oferta bëhet përmes dorëzimit fizik të sendeve. Oferta reale krijohet nga noterit apo përmbaruesi në pajtim me ligjin.

2. Nëse sendet e luajtshme duhen dorëzuar në një vend tjetër, oferta përbëhet nga ftesa për kreditorin që t'i pranojë ato, dhe tregon vendin dhe kohën ku debitori do t'i dorëzojë të luajtshmet. Ftesa krijohet nga përmbaruesi [dhe noterit?] në pajtim me ligjin.

Neni 303

Oferta e pronës së paluajtshme

1. Në rastin kur objekti i detyrimit është dorëzimi i pronës së paluajtshme, kreditori ftohet të marrë posedimin e pronës.

2. Ftesa krijohet nga përmbaruesi [dhe noterit?] në pajtim me ligjin.

Neni 304

Masat e ekzekutimit

Kreditori nuk mund të marrë masa ekzekutimi gjatë kohës në të cilën është në vonesë.

SEKSIONI IV DEPOZITIMI I GJËRAVE

Neni 305

Depozitimi në gjykatë

1. Debitori ka të drejtë të depozitojë sendin e borxhit apo të kërkojë nga pala e tretë të emërohet nga gjykata për ruajtjen e tij, vetëm pas bërjes së ofertës formale në pajtim me nenin [‘oferta formale’] përveç kur:

1.1. kreditori është i panjohur;

1.2. vendndodhja e tij është e panjohur; ose

1.3. ai nuk është i aftë të pranojë dhe nuk ka përfaqësues që mund ta pranojë për të.

2. Debitori është i obliguar të njoftojë kreditorin në lidhje me depozitimin apo emërimin e një pale të tretë për ruajtje, nëse debitori e di se kush është kreditori dhe vendbanimi apo vendqëndrimi i kreditorit është i njohur.

Neni 306 **Gjykata kompetente**

1. Depozitimi bëhet në gjykatën kompetente në vendin e përmbushjes, përveç nëse rrethanat kërkojnë që depozitimi të bëhet në gjykatën kompetente në vendin ku ndodhet sendi.

2. Çdo gjykatë tjetër me kompetencë lëndore duhet ta pranojë sendin në depozitë, ndërsa debitori ka për detyrë t'i japë kompensim kreditorit në qoftë se ky ka pësuar dëm nga depozitimi në gjykatën tjetër.

Neni 307 **Emërimi i një pale të tretë për ruajtje**

1. Në rastin kur objekti i detyrimit është dorëzimi i një prone të paluajtshme, apo ndonjë sendi tjetër që nuk mund të depozitohet në gjykatë, debitori mund të kërkojë që të emërohet një palë e tretë nga gjykata për ruajtjen në interesin e kreditorit.

2. Në rastin e pronës së paluajtshme, pala e tretë duhet të veprojë si kujdestar.

3. Gjykata mund të urdhërojë që sendi borxh të dorëzohet në një depo publike.

4. Emërimi i një pale të tretë për ruajtje ka efektin e depozitimit në gjykatë.

Neni 308 **Efkti i depozitimit**

Nëse sendi i depozituar është pranuar nga kreditori, ose vendimi i formës së prerë nga gjykata konstaton se kërkesat për vlefshmërinë e ofertës formale dhe depozitimit janë plotësuar, debitori lirohet nga detyrimi.

Neni 309 **Rikthimi i depozitimit**

1. Debitori mund ta rikthejë depozitën derisa kreditori të deklarojë se sendi i depozituar është pranuar ose një vendim i formës së prerë nga gjykata të konstatojë se kërkesat për vlefshmërinë e ofertës formale dhe depozitimit janë plotësuar.

2. Për rikthimin e sendit të depozituar ka për detyrë ta njoftojë kreditorin.

3. Në qoftë se debitori e merr sendin e depozituar, depozitimi konsiderohet se nuk ka ndodhur kurrë.

Neni 310 **Shpenzimet e depozitimit**

Shpenzimet e depozitimit të bërë në mënyrë të vlefshme mbulohen nga kreditori.

Neni 311 **Shitja në vend të depozitimit të sendit**

1. Nëse një send nuk është i përshtatshëm për depozitim ose për ruajtje, ose në qoftë se kostot e depozitimit ose ruajtjes janë të tepërta në krahasim me vlerën e saj, debitori mund të kërkojë nga gjykata që të autorizohet për ta shitur atë në ankand publik dhe, pasi që të zbriten kostot e shitjes, ta depozitojnë

shumën e fituar tek gjykata.

2. Në qoftë se sendi ka çmimin vijues, apo në qoftë se ka vlerë të vogël në krahasim me shpenzimet e shitjes publike, debitori lirisht mund ta shesë.

3. Në qoftë se sendi është i tillë që mund të shkatërrohet apo të priset, debitori ka për detyrë ta shesë pa shtyrje në një mënyrë sa më të përshtatshme.

4. Në çdo rast, debitori ka për detyrë ta njoftojë kreditorin për shitjen që ka ndërmend ta bëjë kurdo që të jetë e mundur, e pas shitjes së bërë ta njoftojë për çmimin e realizuar dhe për depozitimim e tij në gjykatë.

Neni 312

Shitja për të mbuluar shpenzimet e ruajtjes

1. Në qoftë se shpenzimet e ruajtjes nuk paguhen brenda afatit të arsyeshëm, gjykata do të urdhërojë me kërkesën e ruajtësit, që sendi të shitet dhe do të caktojë mënyrën e shitjes.

2. Nga shuma e realizuar prej shitjes do të zbriten shpenzimet e shitjes dhe shpenzimet e ruajtjes, ndërsa pjesa që mbetet do të depozitohet në gjykatë për kreditorin.

KAPITULLI III

MODALITETET TJERA TË SHUARJES SË DETYRIMIT

NËNKAPITULLI I KOMPENSIMI

Neni 313

Kushtet

1. Kur dy palë i kanë borxh njëri-tjetrit të holla ose gjëra tjera të zëvendësueshme të të njëjtit lloj dhe të njëjtës cilësi [gjëra të zëvendësueshme], cilido prej tyre mund ta kompensojë detyrimin e tij ndaj palës tjetër, nëse është konstatuar ekzistenca e dy detyrimeve si dhe vlera e tyre [shuma] dhe se janë vonuar në përmbushjen e tyre.

2. Edhe në qoftë se kushtet e këtij neni nuk janë plotësuar, palët mund t'i japin efekt me marrëveshje.

Neni 314

Efektet

1. Kompensimi shuan detyrimet e palëve deri në ujdinë për detyrimin më të vogël nga koha e ekzistencës së tij.

2. Nëse kompensimi paraqitet në procedurë ligjore, kompensimi futet në fuqi nga data kur gjykata vendosë për meritat e mosmarrëveshjes. [Megjithatë, nëse kundërpada e palës që kërkon kompensim nuk kundërshtohet nga pala tjetër, zbatohet dispozita e paragrafit 1].

3. Kompensimi nuk mund të përdoret ex officio nga gjyqtari.

Neni 315

Njoftimi i kompensimit

1. Kompensimi hyn në fuqi duke njoftuar palën tjetër. [Njoftimi hyn në fuqi kur të arrin tek pala tjetër].

2. Kur pala që ka dhënë njoftimin për kompensim ka dy ose më shumë detyrime ndaj palës tjetër, njoftimi është efektiv vetëm nëse përcakton detyrimin për të cilën ka të bëjë kompensimi.

Neni 316
Kompensimi pa reciprocitet

1. Garantuesi ka të drejtë për kompensim të detyrimit të debitorit ndaj kreditorit kundrejt detyrimit të kreditorit ndaj debitorit.
2. E njëjta e drejtë i jepet palës së tretë që ka krijuar një peng apo hipotekë mbi pronën e tij si garanci për detyrimin tjetrit.

Neni 317
Kërkesa e parashkruar

Parashkrimi nuk e përjashton kompensimin në qoftë se nuk ka ndodhur në kohën e ekzistencës së detyrimeve.

Neni 318
Kompensimi në monedhë të huaj

Kur palët i detyrohen njëra-tjetrës të holla në monedha të ndryshme, secila palë mund ta kompensojë të drejtën e palës kundër të drejtës së palës tjetër, përveç kur palët kanë rënë dakord që pala që e shpallë kompensimin duhet të paguhet vetëm në një monedhë të caktuar.

Neni 319
Kompensimi kundër kërkesës së caktuar

1. Debitori i kërkesës së ceduar mund t'ia kompensojë marrësit ato kërkesa të veta të cilat deri në njoftimin mbi cedimin ka mundur t'ia kompensojë ceduesit.
2. Ai mund ti kompensojë edhe ato kërkesa të veta nga ceduesi që i ka fituar para njoftimit për cedimin, afati i të cilave për cedim nuk ka skaduar në çastin kur është njoftuar për cedimin, por vetëm në qoftë se ky afat bie para afatit për përmbushjen e kërkesës së ceduar ose në të njëjtën kohë.
3. Debitori që i ka deklaruar pa rezervë marrësit se e pranon cedimin, nuk mund t'i kompensojë me kurrë farë kërkesë të vet nga ceduesi.
4. Në qoftë se kërkesa e ceduar është shkruar në regjistrat publikë, debitori mund t'ia bëjë kompensimin marrësit vetëm në qoftë se kërkesa e tij është e regjistruar me rastin e kërkesës së ceduar apo në qoftë se marrësi është njoftuar me rastin e cedimit për ekzistimin e kësaj kërkesë.

Neni 320
Kur kompensimi përjashtohet

1. Të poshtmet nuk mund të shuhet me kompensim:
  - 1.1. kërkesat të cilat nuk mund të sekuestrohen;
  - 1.2. kërkesat e sendeve, apo të vlerës së sendeve të cilat i janë dhënë debitorit për ruajtje, ose për huapërdorje, apo të cilat debitori i ka marrë në mënyrë të kundërligjshme, ose i ka mbajtur në mënyrë të kundërligjshme;
  - 1.3. kërkesat e krijuara nga shkaktimi i dëmit me dashje;
  - 1.4. kërkesat e kompensimit të dëmit, të cilat kërkesa janë krijuar me dëmtimin e shëndetit apo me shkaktimin e vdekjes;

1.5. kërkesat që rrjedhin nga detyrimi ligjor i ushqimit.

NËNKAPITULLI II FALJA E BORXHEVE

Neni 321 Marrëveshja

1. Detyrimi shuhet kur kreditori i deklaron debitorit se nuk do të kërkojë përmbushjen e tij dhe debitori të jetë dakord me këtë.
2. Për vlefshmërinë e kësaj marrëveshje nuk nevojitet që ajo të lidhet në formën sikur është kontraktuar puna nga e cila është krijuar detyrimi.

Neni 322 Falja e borxhit dorëzanit

1. Falja e borxhit dorëzanit nuk e liron debitorin kryesor, ndërsa falja e borxhit debitorit kryesor e liron dorëzanin.
2. Kur ka disa dorëzanë dhe kreditori e liron nga detyrimi njërin prej tyre, të tjerëve u mbetet detyrimi, por detyrimi i tyre zbritet për pjesën e dorëzanit të liruar.

Neni 323 Falja e përgjithshme e borxheve

Me faljen e përgjithshme të borxheve shuhen të gjitha kërkesat e kreditorit ndaj debitorit, përveç atyre për të cilat kreditori nuk ka ditur se ekzistojnë në çastin kur është bërë falja.

NËNKAPITULLI III PËRTËRIRJA (NOVACIONI)

Neni 324 Kushtet për përtëritje

1. Detyrimi shuhet në qoftë se kreditori dhe debitori janë pajtuar që detyrimin ekzistues të zëvendësojnë me një tjetër dhe në qoftë se detyrimi tjetër ka objekt të ndryshëm ose bazë juridike të ndryshme.
2. Marrëveshja e kreditorit dhe e debitorit me të cilën ndryshohet ose plotësohet dispozita mbi afatin, mbi vendin ose mbi mënyrën e përmbushjes, pastaj marrëveshja e mëvonshme mbi kamatën, mbi dënimin kontraktues, mbi sigurimin e përmbushjes, ose mbi ndonjë dispozitë tjetër aksesore, si dhe marrëveshja mbi dhënien e dokumentit të ri mbi borxhin, nuk konsiderohen si novacion.
3. Dhënia e kambialit ose e çekut për shkak të ndonjë detyrimi të mëparshëm nuk konsiderohet si novacion, përveç nëse kjo është kontraktuar ashtu.

Neni 325 Vullneti për të bërë novacion

Novacioni nuk ekziston, në qoftë se palët nuk e kanë deklaruar qëllimin që ta shuajnë detyrimin ekzistues kur kanë krijuar detyrimin e ri; atëherë detyrimi i mëparshëm nuk shuhet, por ekziston edhe më tutje krahas detyrimit të ri.

Neni 326
Efekti i novacionit

1. Me kontratën për novacionin detyrimi i mëparshëm shuhet, kurse detyrimi i ri krijohet.
2. Me detyrimin e mëparshëm shuhet edhe pengu dhe dorëzania, përveç nëse me dorëzanimë ose me pengdhënësin është kontraktuar ndryshe.
3. E njëjta gjë vlen edhe për të drejtat e tjera aksesore, të cilat kanë qenë të lidhura me detyrimin e mëparshëm.

Neni 327
Mungesa e detyrimit të mëparshëm

1. Novacioni është pa efekt në qoftë se detyrimi i mëparshëm ka qenë nul ose është shuar.
2. Në qoftë se detyrimi i mëparshëm ka qenë vetëm i rrëzueshëm, novacioni është i vlefshëm po qe se debitori e ka ditur për të metën e detyrimit të mëparshëm.

Neni 328
Efekti i anulimit

Kur kontrata mbi novacionin është shpallur e pavlefshme, konsiderohet se nuk ka pasur novacion dhe se detyrimi i mëparshëm as që ka pushuar së ekzistuari.

NËNKAPITULLI IV
KONFONDIMI

Neni 329
Konfondimi

1. Detyrimi shuhet me konfondim, kur i njëjti person bëhet si debitor ashtu edhe kreditor.
2. Kur dorëzani bëhet kreditor, detyrimi i debitorit kryesor nuk shuhet.
3. Detyrimet e regjistruara në regjistrat publike shuhen me anë të konfondimit vetëm pasi të bëhet regjistrimi i fshirjes.

NËNKAPITULLI V
PAMUNDËSIA E PËRMBUSHJES

Neni 330
Shuarja e detyrimit për shkak të pamundësisë së përmbushjes

1. Detyrimi shuhet kur përmbushja e tij bëhet e pamundur për shkak të rrethanave për të cilat debitori nuk mban përgjegjësi.
2. Debitori duhet të provojë rrethanat që e përjashtojnë përgjegjësinë e tij.

Neni 331
Kur objekt i detyrimit është sendi i llojit specifik

1. Në qoftë se objekt i detyrimit janë sendet e caktuara sipas llojit, detyrimi nuk shuhet as atëherë kur të gjitha ato që ka debitori nga këto sende zhduken për shkak të rrethanave, për të cilat ai nuk mban përgjegjësi.

2. Mirëpo, kur detyrimi ka si objekt sendet e caktuara sipas llojit që duhet të merren nga masa e caktuar e atyre sendeve, atëherë detyrimi shuhet kur zhduket e gjithë ajo masë.

Neni 332

Cedimi i të drejtave ndaj të tretit përgjegjës për pamundësinë e përmbushjes

Debitori i sendit të caktuar që është shkarkuar nga detyrimi i vet për shkak të pamundësisë së përmbushjes ka për detyrë t'i cedojë kreditorit të drejtën që do ta kishte ndaj personit të tretë për shkak të pamundësisë së krijuar

NËNKAPITULLI VI

MOHIMI I NDËRSJELLË, SKADIMI DHE NJOFTIMI I SHUARJES

Neni 333

Shuarja me marrëveshje të ndërsjellë

1. Me marrëveshje të ndërsjellë, palët janë të lira të zgjidhin kontratën në çdo moment.
2. Zgjidhja e njëanshme lejohet vetëm në lidhje me kontratat për afat të pacaktuar dhe në rastet tjera të përcaktuara me ligj.

Neni 334

Data e skadimit dhe ripërtërirja automatike

1. Kontrata për afat të pacaktuar pushon të prodhojë efekte në kohën e pajtuar nga palët, përveç nëse kontrata siguron ripërtërirjen automatike të kontratës. Në këtë rast, kontrata heshturazi përtërihet nëse pala nuk jep njoftimin e anulimit për palën tjetër brenda afatit kohor të specifikuar në kontratë.
2. Në rast të ripërtërirjes automatike të kontratës, kontrata ripërtërihet për një periudhë të barabartë me kohëzgjatjen e kontratës fillestare, përveç nëse kontrata apo ligji përcaktojnë ndryshe.

Neni 335

Denoncimi

1. Përveç nëse ligji përcakton ndryshe, secila palë në kontratën me afat të pacaktuar mund të zgjidhë kontratën duke i dhënë njoftim paraprak palës tjetër.
2. Kontrata konsiderohet e zgjidhur kur skadon periudha e njoftimit e përcaktuar me kontratë apo me ligj. Nëse periudha e tillë nuk ekziston, kontrata konsiderohet e zgjidhur pas skadimit të periudhës së kërkuar sipas përdorimit të saj, apo pas një afati kohor të përshtatshëm për natyrën e kontratës.

Neni 336

Efektet e zgjidhjes

Përveç nëse palët pajtohen ndryshe, zgjidhja e kontratës përmes pajtimit të ndërsjellë apo njoftimit për zgjidhje, apo për shkak të datës së skadimit, nuk ndikon në përmbushjen e ndonjë detyrimi që është dashur të bëhet para zgjidhjes së saj.

NËNKAPITULLI VII

VDEKJA

Neni 337

Vdekja

Me vdekjen e debitorit ose të kreditorit shuhet detyrimi vetëm në qoftë se është krijuar duke marrë

parasysh veçoritë personale të njëres nga palët kontraktuese ose aftësitë personale të debitorit.

TITULLI V LLOJET E NDRYSHME TË DETYRIMEVE

KAPITULLI I DETYRIMET MONETARE

NËNKAPITULLI I DISPOZITAT E PERGJITHSHME

Neni 338 Parimi i nominalizmit monetar

Kur detyrimi ka si objekt një shumë të hollash, debitori ka për detyrë të paguajë shumën e njëjtë të të hollave, përveç nëse kreditori dhe debitori merren vesh ndryshe në pajtim me ligjin.

Neni 339 Rivlerësimi i detyrimeve monetare

1. Palët kontraktuese mund të pajtohen që shuma e detyrimeve monetare të debitorit të përcaktohet në raport me ndryshimet në çmim të mallrave dhe shërbimeve të shprehura në indeksin e çmimeve të shitjeve dhe të përcaktuara nga një organizatë e autorizuar, në lidhje me ndryshimet në kursin valutor të huaj, ose në lidhje me ndryshimet në çmimet e tjera, përveç nëse një marrëveshje e këtillë është në kundërshtim me ligjin.

2. Në rast se palët kontraktuese pajtohen me rivlerësimin e detyrimeve monetare, rivlerësimi bëhet për periudhën nga fillimi i detyrimit e deri në përmbushjen e detyrimit, përveç nëse palët pajtohen ndryshe.

Neni 340 Përmbushja e parakohshme

1. Debitori mund t'i përmbushë detyrimet në para edhe para kohe.

2. Është nule dispozita e kontratës me të cilën debitori heq dorë nga kjo e drejtë.

3. Në rast të përmbushjes së detyrimit në të holla para kohe, debitori ka të drejtë të zbrësë kamatën nga shuma e borxhit për kohën prej datës së pagesës deri në ditën kur detyrimi të ketë arritur për pagesë, vetëm kur për këtë është i autorizuar me kontratë apo nëse kjo rrjedh nga doket.

NËNKAPITULLI II KAMATA

Neni 341 Kamata mbi borxhin

1. Debitori që është në vonesë në pagesën e një shume parash apo ndonjë pjesë të saj ka për borxh edhe kamatën e borxhit për kreditorin mbi pjesën e papaguar të asaj shume nga koha kur pagesa është dashur të kryhet deri në kohën e pagesës, përveç nëse palët janë marrë vesh ndryshe apo ligji përcakton ndryshe.

2. Norma e kamatës mbi borxhin përcaktohet me ligj.

3. Kreditori dhe debitori mund të pajtohen mbi një normë kamate mbi borxhin ndryshe nga ajo e përcaktuar me ligj.

Neni 342
Kompensimi i dëmit

Kreditori ka të drejtë në kamatëvonesën pa marrë parasysh nëse ka pësuar ndonjë dëm për shkak të vonesës së debitorit.

Neni 343
Ndalimi i kamatës në kamatë

1. Në kamatën e kontraktuar e cila ka arritur për pagesë, por nuk është paguar nuk rrjedh kamatëvonesa, përveç nëse është paraparë ndryshe me ligj.
2. Dispozita e kontratës se kamata do të rrjedhë mbi kamatëvonesë do të jetë nule.
3. Në shumën e papaguar mund të kërkohet kamatëvonesa vetëm nga dita kur gjykatës i është paraqitur kërkesa për pagimin e saj.

Neni 344
Kamata fajde

1. Norma e kamatës fajde përcaktohet me ligj.
2. Nëse palët kontraktuese pajtohen për një normë kamate që është fajde në kohën e lidhjes së kontratës, marrëveshja për pjesën e normës së kamatës që tejkalon normën e kamatës që lejohet me ligj është nule. [OSE “Nëse palët kontraktuese pajtohen për një kamatë fajde, dispozita relative është nule dhe nuk paguhet kurrfarë kamate.”]
3. Në rastin kur norma e kamatës nuk është fajde në kohën e lidhjes së kontratës, por në një kohë të mëvonshme tejkalon atë që lejohet me ligj, ajo zvogëlohet automatikisht brenda normës maksimale të kamatës që vlen kur ajo kamatë bëhet e pagueshme.

Neni 345
Kamata kontraktuale

1. Palët kontraktuese mund të pajtohen që, përveç shumës kryesore (kryegjësë), debitori të paguajë kamatën kontraktore me normën e përcaktuar në kontratë.
2. Nëse kontrata nuk përcakton ndryshe, kamata paguhet me normën e përcaktuar me ligj.

KAPITULLI II
DETYRIMET ME SHUMË OBJEKTE

NËNKAPITULLI I
DETYRIMET ALTERNATIVE

Neni 346
E drejta e zgjedhjes

Në qoftë se ndonjë detyrim ka dy ose më tepër objekte, por debitori ka për detyrë të jep vetëm një për t'u liruar nga detyrimi, atëherë, po qe se nuk është kontraktuar ndryshe, e drejta e zgjedhjes i takon debitorit dhe detyrimi shuhet kur ky ta ketë dorëzuar objektin të cilin e ka zgjedhur vet.

Neni 347
Parevokueshmëria dhe efekti i zgjedhjes së bërë

1. Zgjedhja quhet e bërë kur pala të cilës i takon e drejta e zgjedhjes e njofton palën tjetër për atë që e ka zgjedhur dhe nga ky moment zgjedhja nuk mund të ndryshohet.

2. Me zgjedhjen e bërë konsiderohet se detyrimi ka qenë që në fillim i thjeshtë dhe se që në fillim ka pasur si objekt sendin e zgjedhur.

Neni 348

Kohëzgjatja e të drejtës së zgjedhjes

1. Debitori ka të drejtë të zgjedhë gjithnjë derisa në procedurën e përmbarimit të dhunshëm një prej sendeve që është borxh të mos i dorëzohet plotësisht ose pjesërisht kreditorit sipas zgjedhjes së tij.

2. Në qoftë se e drejta e zgjedhjes i takon kreditorit dhe ky nuk deklarohet rreth zgjedhjes brenda afatit të caktuar për përmbushje, debitori mund ta ftojë që të bëjë zgjedhjen dhe për këtë t'i caktojë një afat të ri, pas skadimit të të cilit e drejta e zgjedhjes kalon në debitorin.

Neni 349

Zgjedhja që i besohet personit të tretë

Në qoftë se zgjedhjen duhet ta bëjë ndonjë person i tretë dhe këtë gjë ai nuk e bën, secila palë mund të kërkojë që zgjedhjen ta bëjë gjykata.

Neni 350

Kufizimi në objektin e mbetur

Në qoftë se një objekt i detyrimit është bërë i pamundshëm për shkak të ndonjë ngjarje për të cilën nuk mbajnë përgjegjësi asnjëra palë, detyrimi kufizohet në objektin e mbetur.

Neni 351

Kufizimi në rast të përgjegjësisë së njërës palë

1. Kur një objekt i detyrimit është i pamundur për shkak të ngjarjes për të cilën përgjegjësinë e mban debitori, detyrimi kufizohet në objektin e mbetur në qoftë se e drejta e zgjedhjes i takon këtij, e nëse e drejta e zgjedhjes i takon kreditorit, ky mundet pas zgjedhjes së vet të kërkojë objektin e mbetur ose kompensimin e dëmit.

2. Kur një objekt i detyrimit është bërë i pamundur për shkak të ngjarjeve për të cilat është përgjegjës kreditori, detyrimi i debitorit shuhet, por në qoftë se këtij i takon e drejta e zgjedhjes ky mund të kërkojë kompensimin e dëmit dhe ta kryejë detyrimin e vet nga objekti i mbetur, e në qoftë se e drejta e zgjedhjes i takon kreditorit – ky mund të japë kompensimin e dëmit dhe të kërkojë objektin e mbetur.

NËNKAPITULLI II

DETYRIMET FAKULTATIVE DHE KËRKESAT FAKULTATIVE

I. DETYRIMET FAKULTATIVE

Neni 352

Autorizimi i debitorit në detyrimin fakultativ

Debitori, detyrimi i të cilit ka një objekt, por të cilit i lejohet që të lirohet nga detyrimi i vet duke dhënë ndonjë objekt tjetër të caktuar, mund ta shfrytëzojë këtë mundësi gjithnjë derisa kreditori në procedurën e përmbarimit të detyrueshëm të mos ta ketë marrë tërësisht ose pjesërisht objektin e detyrimit.

Neni 353

Autorizimi i kreditorit në detyrimin fakultativ

1. Kreditori në detyrimin fakultativ mund të kërkojë nga debitori vetëm objektin e detyrimit, por jo edhe objektin tjetër me të cilin debitori, në qoftë se dëshiron mundet gjithashtu ta përmbushë detyrimin e vet.

2. Kur objekti i detyrimit bëhet pamundur për shkak të ngjarjeve përtëcilat debitori nuk përgjigjet, kreditori mund të kërkojë vetëm kompensimin e dëmit, por debitori mund të lirohet nga detyrimi duke dhënë objektin të cilin është i autorizuar ta japë në vend të objektit që është borxh.

II. KËRKESAT FAKULTATIVE

Neni 354

Rregulli i përgjithshëm

1. Kur me kontratë ose ligj është parashikuar që kreditori mundet në vend të objektit që është borxh të kërkojë nga debitori ndonjë objekt tjetër të caktuar, debitori ka për detyrë t'ia dorëzojë atë objekt, po qe se atë e kërkon kreditori.

2. Përndryshe, për kërkesa të këtilla fakultative vlejné sipas qëllimit të kontraktuesve dhe sipas rrethanave të punës, rregullat përkatëse mbi detyrimet fakultative dhe ato alternative.

KAPITULLI III

DETYRIMET ME DISA DEBITORË OSE KREDITORË

NËNKAPITULLI I

DETYRIMET E PJESËTUESHME

Neni 355

Pjesëtimi i detyrimeve dhe i kërkesave

1. Detyrimi është i pjesëtueshëm në qoftë se ajo që debitet mund të pjesëtohet dhe të përmbushet në pjesët që kanë cilësi të njëjta siç ka i tërë objekti dhe në qoftë se me këtë pjesëtim nuk humbë asgjë nga vlera e vet, ndërsa në të kundërtën detyrimi është i papjesëtueshëm.

2. Kur në ndonjë detyrim të pjesëtueshëm ka disa kreditorë, detyrimi pjesëtohet midis tyre në pjesë të barabarta, në qoftë se nuk është caktuar pjesëtimi tjetër dhe secili prej tyre përgjigjet për pjesën e vet të detyrimit.

3. Kur në ndonjë detyrim të pjesëtueshëm ka disa kreditorë, kërkesa pjesëtohet midis tyre në pjesë të barabarta, në qoftë se nuk është caktuar diçka tjetër dhe secili kreditor mund të kërkojë vetëm pjesën e vet të kërkesës.

Neni 356

Prezumimi i solidaritetit

Kur kadi s'ad debitorën ndonjë detyrim të pjesëtueshëm të krijuar me kontratë, në ekonomi atai përgjigjen kreditorit solidarisht, përveç në qoftë se kontraktuesit e kanë eliminuar shprehimisht përgjegjësinë solidare.

NËNKAPITULLI II

PËRGJEGJËSIA SOLIDARE

I. PËRGJEGJËSIA SOLIDARE E DEBITORËVE

Neni 357

Përmbajtja e solidaritetit të debitorëve

1. Secili debitor i detyrimit solidar është përgjegjës ndaj kreditorit për tërë detyrimin dhe kreditori mund ta kërkojë përmbushjen e tij nga çdo bashkë-debitor në çdo kohë deri sa të përmbushet plotësisht. Megjithatë, detyrimi do të shuhet dhe të gjithë bashkë-debitorët do të lirohen prej tij, nëse ndonjëri prej tyre

e përmbushë detyrimin.

2. Nga disa debitorë solidarë, secili mund të ketë borxh me afat tjetër të përmbushjes, në kushte të tjera dhe në përgjithësi me alternativa të ndryshme.

Neni 358 Kompensimi

1. Secili debitor solidar mund t'i referohet kompensimit që e ka bërë bashkë-debitori.

2. Debitori solidar mund të bëjë kompensimin e kërkesës së bashkëdebitorit të vet ndaj kreditorit me atë, që kreditori i detyrohet por vetëm për aq sa është pjesa e borxhit e këtij bashkë-debitori në detyrimin solidar.

Neni 359 Falja e borxheve

1. Falja e borxhit që bëhet në marrëveshje me një debitor solidar i liron nga detyrimi edhe debitorët e tjerë.

2. Megjithatë, në qoftë se falja ka pasur për qëllim ta lirojë nga detyrimi vetëm debitorin ndaj të cilit është falë borxhi, detyrimi solidar zvogëlohet për pjesën e cila sipas marrëdhënieve reciproke të debitorëve i takon atij, kurse debitorët e tjerë përgjigjen solidarisht për pjesën e mbetur të detyrimit.

Neni 360 Përtërirja (novacioni)

1. Me përrirjen të cilin kreditori e ka bërë me një debitor solidar, lirohen edhe debitorët e tjerë.

2. Megjithatë, në qoftë se kreditori dhe debitori e kanë kufizuar përrirjen vetëm në pjesën e detyrimit që i takon këtij, detyrimi i të tjerëve nuk shuhet, por vetëm zvogëlohet për atë pjesë.

Neni 361 Ujdia

Ujdia të cilën e ka kontraktuar një nga debitorët solidarë me kreditorin, nuk ka efekt ndaj debitorëve të tjerë, por këta kanë të drejtë ta pranojnë këtë ujdi në qoftë se ai nuk është i kufizuar vetëm në debitorin me të cilin është kontraktuar.

Neni 362 Konfuzioni

Kur në një person bashkohen cilësia e kreditorit dhe cilësia e debitorit të detyrimeve të njëjta solidarë, atëherë detyrimi i debitorëve të tjerë zvogëlohet për shumën e pjesës që i bie atij.

Neni 363 Vonesa e kreditorit

Kur kreditori bie në vonesë ndaj një debitori solidar, atëherë ky është në vonesë edhe ndaj debitorëve të tjerë solidarë.

Neni 364 Vonesa e një debitori dhe pranimi i borxhit

1. Vonesa e një debitori solidar nuk ka efekt ndaj debitorëve të tjerë.

2. E njëjta vlen edhe për pranimin e borxhit që do ta bënte një prej debitorëve solidarë.

Neni 365

Pezullimi dhe ndërprerja e parashkrimit dhe heqja dorë nga parashkrimi

1. Në qoftë se parashkrimi nuk rrjedh ose është ndërprerë ndaj njërit debitor, ai vazhdon të rrjedhë për debitorët e tjerë solidarë dhe mund të përfundoj, por debitori ndaj të cilit detyrimi nuk është parashkruar dhe i cili është dashur ta përmbushë ka të drejtë të kërkojë nga debitorët e tjerë ndaj të cilëve detyrimi është parashkruar që t'ia shpërblejë secili pjesën e vet të detyrimit.
2. Heqja dorë nga parashkrimi i kryer nuk ka efekt ndaj debitorëve të tjerë.

Neni 366

E drejta e përmbushësit në kompensim

1. Debitori i cili e ka përmbushur detyrimin ka të drejtë të kërkojë prej secilit bashkë-debitorë që t'i kompensojë pjesën e detyrimit që bie në të.
2. Ndërkaq, nuk ka ndikim rrethana së kreditori e ka liruar ndonjë nga bashkë-debitorët nga borxhi ose ia ka pakësuar borxhin.
3. Pjesa që bie në bashkë-debitorin nga e cila nuk mund të merret kompensimi, pjesëtohet përpjesëtimisht në të gjithë debitorët.

Neni 367

Pjesëtimi në pjesë të barabarta dhe përjashtimi

1. Në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër, ose nuk rezulton nga marrëdhëniet juridike të pjesëmarrësve në punë, mbi secilin debitor bie pjesa e barabartë.
2. Në qoftë se detyrimi solidar është kontraktuar në interes ekskluziv të një debitori solidar, atëherë ky ka për detyrë t'ia shpërblejë krejt shumën e detyrimit bashkëdebitorit, i cili e ka paguar kreditorin.

II. SOLIDARITETI I KREDITORËVE

Neni 368

Solidariteti nuk prezumohet

Kur në anën e kreditorit ka disa persona, këta janë solidarë vetëm kur solidariteti është i kontraktuar ose i caktuar me ligj.

Neni 369

Përmbajtja e solidaritetit

1. Secili kreditor solidar ka të drejtë të kërkojë nga debitori përmbushjen e tërë detyrimit, por kur njëri prej tyre paguhet, detyrimi shuhet edhe ndaj kreditorëve të tjerë.
2. Debitori mund t'ia përmbushë detyrimin kreditorit të cilin e zgjedh vet, gjithnjë derisa një kreditor të mos kërkojë përmbushjen.

Neni 370

Kompensimi

1. Debitori mund të bëjë kompensimin e detyrimit të vet me kompensimin që ka ndaj kreditorit i cili ia kërkon përmbushjen.
2. Kompensimi me kërkesën që ka ndaj ndonjë kreditori tjetër debitori mund ta bëjë vetëm deri në masën

e pjesës së kërkesës solidare që i takon këtij kreditori.

Neni 371
Falja e borxhit dhe përtrirja

Me faljen e borxhit dhe me përtrirjen ndërmjet debitorit dhe një kreditori, zvogëlohet detyrimi solidar për aq sa është shuma e pjesës së kësaj kërkesë të kreditorit.

Neni 372
Ujdia

Ujdia të cilën e ka lidhur një nga kreditorët solidarë me debitorin nuk ka efekt ndaj kreditorëve të tjerë, por këta kanë të drejtë që ta pranojnë këtë ujdi, me përjashtim kur ai ka të bëjë vetëm me pjesën e kreditorit me të cilin është lidhur.

Neni 373
Konfondimi

Kur në një person të një kreditori solidar bashkohet edhe cilësia e debitorit, secili prej kreditorëve të tjerë solidarë mund të kërkojë prej tij vetëm pjesën e vet të kërkesës.

Neni 374
Vonesa

1. Kur debitori bie në vonesë ndaj një kreditori solidar, atëherë ai është në vonesë edhe ndaj kreditorëve të tjerë.
2. Vonesa e një kreditori solidar ka efekt edhe ndaj kreditorëve të tjerë.

Neni 375
Pranimi i borxhit

Pranimi i borxhit që i është bërë një kreditori është në favor për të gjithë kreditorët.

Neni 376
Parashkrimi

1. Në qoftë se një kreditor e ndërprente parashkrimin ose në qoftë se ndaj tij nuk rrjedh parashkrimi, kjo nuk u shkon në favor kreditorëve të tjerë dhe ndaj tyre parashkrimi rrjedh edhe më tutje.
2. Heqja dorë nga parashkrimi që bëhet ndaj njërit kreditor u shkon në favor edhe kreditorëve tjerë.

Neni 377
Marrëdhëniet ndërmjet kreditorëve pas përmbushjes

1. Secili kreditor solidar ka të drejtë të kërkojë nga kreditori që e ka marrë përmbushjen nga debitori, që t'ia japë pjesën e cila i takon.
2. Në qoftë se nga marrëdhënia ndërmjet kreditorëve nuk rrjedh diçka tjetër, secilit kreditor solidar u takon pjesa e barabartë.

NËNKAPITULLI III
DETYRIMET E PAPJESËTUESHME

Neni 378
Detyrimet e papjesëtueshme

1. Për detyrimet e papjesëtueshme ku ka disa debitorë përshtatshëmrisht zbatohen dispozitat mbi detyrimet solidare.
2. Kur në detyrimin e papjesëtueshëm ka disa kreditorë ndërmjet të cilëve nuk është kontraktuar solidariteti dhe as që është caktuar me ligj, një kreditor mund të kërkojë që debitori t'i përmbushë atij vetëm në qoftë se është i autorizuarngakreditorët e tjerë që të pranojë përmbushjen, ndërsa secili kreditor mund të kërkojë nga debitori përmbushjen e gjithë detyrimit ose atë ta depozitojë në gjykatë.

TITULLI VI
NDRYSHIMI I KREDITORIT APO DEBITORIT

KAPITULLI I
CEDIMI I KËRKESËS ME KONTRATË

NËNKAPITULLI I
DISPOZITAT E PERGJITHSHME

Neni 379
Cilat kërkesa mund të kalohen me kontratë

1. Kreditori mundet që me kontratën e lidhur me personin e tretë t'i kalojë këtij kërkesat e veta, me përjashtim të atyre kërkesave kalimi i të cilave është i ndaluar me ligj, si dhe i atyre që lidhen me personalitetin e kreditorit, ose të cilat nga vetë natyra e tyre nuk mund t'i barten tjetrit.
2. Në rast se debitori dhe kreditori janë pajtuar që kreditori nuk mund të bartë kërkesën te tjetri, bartja nuk ka efekt ligjor.
3. Nëse me bartjen është dorëzuar dokumenti që vërteton ekzistencën e kërkesës nga e cila nuk rrjedh asnjë ndalesë e bartjes, bartja ka efekt në rast se pranuesi nuk e ka ditur dhe nuk ka qenë i detyruar të dijë për ndalesën e bartjes.
4. Në rast se debitori dhe kreditori në një kontratë komerciale janë pajtuar që kreditori nuk mund të bartë kërkesën monetare te tjetri, bartja megjithatë ka efekt. Në këtë rast, debitori po ashtu lirohet nga detyrimi në rast se ajo është përmbushur për personin që ka bërë kërkesën.

Neni 380
Të drejtat e aksesore

1. Me kërkesën kalojnë në pranuesin të drejtat aksesore, siç janë e drejta e para arkëtimit, hipoteka, pengu, të drejtat nga kontrata me dorëzanimë, e drejta në kamatë, dënimi kontraktues etj.
2. Ceduesi mund t'ia dorëzojë sendin peng pranuesit vetëm në qoftë se pengdhënësi e ka dhënë pëlqimin për këtë, përndryshe ajo mbetet pranë ceduesit për ta ruajtur për llogari të pritësit.
3. Presupozohet se kanë arritur për pagesë dhe se nuk janë paguar kamatat e ceduara me kërkesën kryesore.

Neni 381
Njoftimi i debitorit

1. Për bartjen e kërkesës nuk nevojitet pëlqimi i debitorit, por ceduesi ka për detyrë ta njoftojë debitorin mbi cedimin e bërë.

2. Përbushja e kryer ndaj cedusit para njoftimit mbi cedimin është i plotfuqishëm dhe e shkarkon debitorin nga detyrimi, por vetëm në qoftë se nuk ka ditur për cedimin, përndryshe detyrimi mbetet dhe ai ka për detyrë t'ia përbushë detyrimin cesionarit.

Neni 382
Cedimi i shumëfishtë

Në qoftë se kreditori iu ka ceduar të njëjtën kërkesë personave të ndryshëm, kërkesa i takon cesionarit për të cilin kreditori e ka njoftuar së pari debitorin përkatësisht i pari i cili i është lajmëruar debitorit.

NËNKAPITULLI II
RAPORTI MIDIS PRANUESIT DHE DEBITORIT

Neni 383
Raporti midis pranuesit dhe debitorit

1. Pranuesi ka ndaj debitorit të njëjtat të drejta të cilat ceduesi i ka pasur ndaj debitorit përpara cedimit.
2. Debitori mund t'i theksojë pranuesit përpos prapësimeve që ka ndaj tij edhe ato prapësime të cilat ka mundur t'ia theksojë ceduesit deri në momentin kur ka mësuar për cedim.

NËNKAPITULLI III
RAPORTI I CEDUESIT DHE I PRANUESIT

Neni 384
Dorëzimi i obligacionit

1. Ceduesi ka për detyrë t'i dorëzojë pranuesit obligacionin apo dokumentin tjetër mbi borxhin, në qoftë se ka një gjë të tillë si dhe provat e tjera mbi kërkesën e ceduar dhe mbi të drejtat aksesore.
2. Në qoftë se ceduesi ka kaluar në pranuesin vetëm një pjesë të kërkesës ai ka për detyrë t'i dorëzojë kopjen e legalizuar të obligacionit ose të ndonjë dokumenti tjetër me të cilin provohet ekzistimi i kërkesës së ceduar.
3. Ai ka për detyrë që me kërkesën e tij t'i lëshojë vërtetimin e legalizuar mbi cedimin.

Neni 385
Përgjegjësia për ekzistimin e kërkesës

Kur cedimi është bërë me anë të kontratës me shpërblim, ceduesi përgjigjet për ekzistimin e kërkesës në çastin kur është bërë cedimi.

Neni 386
Përgjegjësia për arkëtueshmëri

1. Ceduesi përgjigjet për arkëtueshmërinë e kërkesës së ceduar në qoftë se kjo gjë ka qenë kontraktuar, por vetëm deri në shumën e asaj që ka marrë nga cesionari, si dhe për arkëtueshmërinë e kamatave, të shpenzimeve rreth cedimit dhe të shpenzimeve të procedurës kundër debitorit.
2. Përgjegjësi më e madhe e ceduesit me mirëbesim nuk mund të kontraktohet.

NËNKAPITULLI IV
RASTE TË VEÇANTA TË CEDIMIT TË KËRKESAVE

Neni 387
Cedimi në vend të përbushjes ose me qëllim arkëtimi

1. Kur debitori në vend të përmbushjes së detyrimit të vet ia cedon kreditorit kërkesën e vet ose një pjesë të saj, në momentin e lidhjes e kontratës mbi cedimin shuhet detyrimi i debitorit deri në shumën e kërkesës së ceduar.
2. Kur debitori ia cedon kreditorit të vet kërkesën e vet vetëm me qëllim arkëtimi, detyrimi i tij shuhet, respektivisht zvogëlohet vetëm kur kreditori e arkëton kërkesën e ceduar.
3. Në të dy rastet cesionari ka për detyrë t'ia dorëzojë ceduesit të gjitha ato që ka arkëtuar përtej shumës së kërkesës së vet ndaj ceduesit.
4. Në rastin e cedimit me qëllim arkëtimi, debitori i kërkesës së ceduar mund ta përmbushë detyrimin e vet edhe ndaj ceduesit, madje edhe kur është i njoftuar për cedimin.

Neni 388 **Cedimi si siguri**

Kur cedimi është bërë me qëllim të sigurimit të kërkesës së cesionarit kundër ceduesit, cesionari ka për detyrë të sillet me kujdesin e duhur në arkëtimin e kërkesës së ceduar dhe pas arkëtimit të kryer, pasi të ndalë atë që nevojitet për të përmbushur kërkesën e vet ndaj ceduesit, t'ia dorëzojë këtij tepricën.

KAPITULLI II **NDËRRIMI I DEBITORIT**

NËNKAPITULLI I **MARRJA PËRSIPËR E BORXHIT**

I. DISPOZITAT E PERGJITHSHME

Neni 389 **Përkufizimi**

1. Kontrata për marrjen përsipër të borxhit është kontratë në mes të debitorit dhe një personi të tretë, për të cilin pajtohet kreditori, ku personi i tretë merr përsipër ta përmbushë detyrimin e debitorit ndaj kreditorit.
2. Për kontratën e lidhur kreditorin mund ta njoftojë secilin palë, dhe secilit prej tyre kreditori mund t'ia komunikojë pëlqimin e vet për marrjen përsipër të borxhit.
3. Supozohet se kreditori e ka dhënë pëlqimin, në qoftë se pa kufizim ka pranuar ndonjë përmbushje nga marrësi përsipër të borxhit, të cilën ky i fundit e ka bërë ky në emër të vet.
4. Kontraktuesit, por edhe secili prej tyre veç e veç, mund ta ftojnë kreditorin që në afat të caktuar të deklarohet se a pajtohet ose jo me marrjen përsipër të borxhit, dhe në qoftë se kreditori nuk deklarohet brenda afatit të caktuar, konsiderohet se nuk e ka dhënë pëlqimin e vet.
5. Kontrata mbi marrjen përsipër të borxhit ka efektin e kontratës mbi marrjen përsipër të përmbushjes, përderisa kreditori nuk e jep pëlqimin e vet për kontratën mbi marrjen përsipër të borxhit si dhe nëse ai refuzon ta jep pëlqimin.

Neni 390 **Borxhi i siguruar me hipotekë**

1. Kur me rastin e tjetërsimit të ndonjë sendi të palujtshëm mbi të cilin ekziston hipoteka e kontraktuar ndërmjet fituesit dhe tjetërsuesit, se fituesi do ta marrë përsipër borxhin ndaj kreditorit hipotekar, konsiderohet se kreditori hipotekar e ka dhënë pëlqimin për kontratën për marrjen përsipër të borxhit, nëqoftëseftesën me shkrim të tjetërsuesit nuk e ka refuzuar brenda tre (3) muajve ngamarrja e ftesës.

2. Në ftesën me shkrim duhet tërhequr vërejtja kreditorit për këtë pasojë, përndryshe ftesa do të konsiderohet sikur të mos jetë dërguar.

II. EFEKTET E KONTRATËS PËR MARRJEN PËRSIPËR TË BORXHIT

Neni 391 Ndërrimi i debitorit

1. Me marrjen përsipër të borxhit, marrësi vëhet në vendin e debitorit të mëparshëm, ndërsa ky lirohet nga detyrimi.

2. Në qoftë se në kohën e dhënies së pëlqimit të kreditorit për kontratën mbi marrjen përsipër të borxhit marrësi ka qenë i zhytur në borxhe, ndërsa kreditori për këtë nuk ishte në dijeni dhe as nuk duhej të ishte në dijeni, debitori i më parashëm nuk lirohet nga detyrimi, kurse kontrata mbi marrjen përsipër të borxhit e ka efektin e kontratës për hyrje borxh. Presupozohet se në kohën e dhënies së pëlqimit për marrjen e borxhit përsipër, kreditori nuk e ka ditur se marrësi përsipër të borxhit ka qenë i zhytur në borxhe.

3. Ndërmjet marrësit përsipër të borxhit dhe kreditorit mbetet i njëjti detyrim, i cili ka ekzistuar deri atëherë ndërmjet debitorit paraprak dhe kreditorit.

Neni 392 Të drejtat aksesore

1. Të drejtat aksesore të cilat kanë ekzistuar deri atëherë bashkë me kërkesën mbeten edhe më tutje, por dorëzanitë dhe pengjet që kanë dhënë personat e tretë pushojnë së ekzistuari në qoftë se dorëzanët e pengdhënësit nuk pajtohen të përgjigjen edhe për debitorin e ri. Pëlqimi jepet në formën e cila vlen për punën juridike me të cilën krijohet ajo e drejtë aksesore.

2. Në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër, marrësi përsipër i borxhit nuk përgjigjet për kamatat e papaguara, të cilat kanë arritur për pagesë deri ditën e marrjes përsipër të borxhit. E njëjta gjë vlen edhe për dënimin e kontraktuar që ka arritur për pagesë para se të bëhet e plotfuqishme marrja përsipër e borxhit.

Neni 393 Prapësimet

1. Marrësi përsipër i borxhit mund të paraqes ndaj kreditorit të gjitha kundërshtimet të cilat rrjedhin nga marrëdhënia juridike ndërmjet debitorit të mëparshëm dhe kreditorit, nga e cila del borxhi i marrë përsipër, si dhe kundërshtimet që i ka marrësi përsipër i borxhit ndaj kreditorit.

2. Marrësi përsipër i borxhit nuk mund të paraqes ndaj kreditorit kundërshtime të cilat rrjedhin nga marrëdhënia e tij juridike me debitorin e mëparshëm, dhe e cila marrëdhënie ka qenë bazë e marrjes përsipër të borxhit.

NËNKAPITULLI II MARRJA E BORXHIT

Neni 394 Përkufizimi

1. Kontrata për marrjen përsipër të borxhit është kontratë në mes të kreditorit dhe një personi të tretë, ku personi i tretë merr përsipër ta përmbushë detyrimin e debitorit ndaj kreditorit.

2. Përveç nëse kreditori pranon shprehimisht që ta lirojë debitorin e parë nga detyrimi, ky i fundit do të jetë

bashkërisht dhe individualisht përgjegjës me personin e tretë.

NËNKAPITULLI III MARRJA PËRSIPËR E PËRMBUSHJES

Neni 395 Përkufizimi

1. Marrja përsipër e përbushjes mund të bëhet me kontratë ndërmjet debitorit dhe ndonjë personi të tretë, me të cilën personi i tretë detyrohet ndaj debitorit se do ta përbushë detyrimin e tij ndaj kreditorit të tij.
2. Personi i tretë i përgjigjet debitorit, në qoftë se nuk e përbush me kohë detyrimin e vet ndaj kreditorit, kështu që kreditori kërkon përbushjen nga debitori.
3. Personi i tretë nuk e merr përsipër atë borxh dhe as që hyn në borxh dhe kreditori nuk ka kurrfarë të drejte ndaj tij.

PJESA II KONTRATAT E VEÇANTA

TITULLI I KONTRATA PËR SHITJEN

KAPITULLI I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 396 Përkufizimet

1. Me kontratën e shitjes detyrohet shitësi që sendin të cilin e shet t'ia dorëzojë blerësit dhe t'ia kalojë të drejtën e pronësisë, ndërsa blerësi detyrohet që shitësit t'ia paguajë çmimin dhe ta pranojë sendin.
2. Shitësi i ndonjë të drejte tjetër detyrohet se blerësit do t'ia kalojë të drejtën e shitur, ndërsa kur ushtrimi i asaj të drejte kërkon posedimin e sendit, t'ia dorëzojë edhe sendin.

Neni 397 Rreziku

1. Deri në dorëzimin e sendit blerësit, rrezikun nga shkatërrimi ose dëmtimi i rastësishëm të sendit e bartë shitësi, ndërsa me dorëzimin e sendit rreziku kalon në blerësin.
2. Rreziku nuk kalon në blerësin, në qoftë se për shkak të të metave të sendit të dorëzuar, ai e ka zgjidhur kontratën ose ka kërkuar zëvendësimin e sendit.

Neni 398 Kalimi i rrezikut në rast të vonesës së blerësit

1. Në qoftë se dorëzimi i sendit nuk është bërë për shkak të vonesës së blerësit, rreziku kalon në blerësin nga çasti kur ai bie në vonesë.
2. Kur objekt i kontratës janë sendet e caktuara sipas lloji, rreziku kalon në blerësin që gjendet në vonesë, në qoftë se shitësi i ka veçuar sendet e destinuar haptazi për të bërë dorëzimin dhe për këtë gjë i ka dërguar njoftimin blerësit.
3. Kur sendet e caktuara sipas llojit janë të një natyre të tillë që shitësi nuk mund ta veçojë një pjesë të

tyre, mjafton që shitësi t'i ketë kryer të gjitha veprimet e nevojshme që blerësi të mund t'i merr sendet dhe për këtë t'ia ketë dërguar njoftimin blerësit.

KAPITULLI II PJESËT PËRBËRËSE TË KONTRATËS PËR SHITJE

NËNKAPITULLI I SENDI

Neni 399 Rregullat e përgjithshme

1. Sendi që është objekt i kontratës duhet të jetë në qarkullim. Është nule kontrata për shitjen e sendit i cili është jashtë qarkullimit.
2. Për shitjen e sendeve, qarkullimi i të cilave është i kufizuar vlejné dispozita të veçanta.
3. Shitja mund të ketë të bëjë edhe me sendin e ardhshëm.

Neni 400 Kur sendi është shkatërruar para kontraktimit

1. Kontrata e shitjes nuk ka efekt juridik, në qoftë se në momentin e lidhjes së saj sendi që është objekt i kontratës ka qenë i shkatërruar.
2. Në qoftë se në çastin e lidhjes së kontratës sendi pjesërisht ka qenë i shkatërruar, blerësi mund ta zgjidhë kontratën ose të mbetet pranë saj me zbritjen proporcionale të çmimit.
3. Kontrata do të mbetet në fuqi dhe blerësi do të ketë vetëm të drejtën e zbritjes së çmimit në qoftë se shkatërrimi i pjesëshëm nuk e pengon realizimin e qëllimit të kontratës, ose në qoftë se për sendin e caktuar ekziston një zakon i këtille në qarkullimin juridik.

Neni 401 Shitja e sendit të huaj

Shitja e sendit të huaj i detyron palët kontraktuese, mirëpo blerësi që nuk ishte në dijeni ose nuk ka qenë i detyruar të jetë në dijeni se sendi është i huaj, mundet, po qe se për këtë shkak nuk mund të realizohet qëllimi i kontratës, ta zgjidhë kontratën dhe të kërkojë kompensimin e demit.

Neni 402 Shitja e së drejtës së kontestuar

1. E drejta e kontestuar mund të jetë objekt i kontratës së shitjes.
2. Kontrata me të cilën gjyqtari, avokati, përmbauesi, referenti gjyqësor apo ndonjë zyrtar tjetër gjyqësor blen, edhe përmes ndërmjetësve, të drejtën e kontestuar është nule në rastet kur e drejta e tillë është subjekt i gjykimit në gjykatën në të cilën punon, ose brenda kompetencës të së cilës ushtrojnë funksionet e tyre.

NËNKAPITULLI II ÇMIMI

Neni 403 Kur çmimi nuk është caktuar

1. Në qoftë se me kontratën e shitjes çmimi nuk është caktuar, ndërsa as kontrata nuk përmban të dhëna të mjaftueshme me të cilat do të mund të caktohej çmimi, kontrata nuk ka efekt juridik.

2. Kur me kontratën e lidhur ndërmjet ndërmarrësve nuk është caktuar çmimi dhe as që ka të dhëna të mjaftueshme me të cilat do të mund të caktohej çmimi, blerësi ka për detyrë të paguajë çmimin të cilin e ka arkëtuar rregullisht shitësi në kohën e lidhjes së kontratës, e në mungesë të kësaj çmimin e arsyeshëm.

3. Çmim i arsyeshëm konsiderohet çmimi i ditës (vijues) në kohën e lidhjes së kontratës dhe nëse çmimi nuk mund të përcaktohet, atëherë atë e cakton gjykata sipas rrethanave të rastit.

Neni 404 **Çmimi i caktuar**

Kur është kontraktuar çmimi më i lartë se që është ai për llojin e caktuar të sendeve që e ka caktuar organi kompetent, blerësi ka borxh vetëm shumën e çmimit të caktuar; në qoftë se çmimi i kontraktuar është paguar blerësi ka të drejtë të kërkojë që t'i kthehet diferenca.

Neni 405 **Kur është kontraktuar çmimi i ditës**

1. Kur është kontraktuar çmimi i ditës, blerësi paguan çmimin e përcaktuar me evidencë zyrtare në tregun e vendit të shitësit, në kohën kur është dashur të bëhej përmbushja.

2. Në qoftë se evidencë e tillë nuk ekziston, atëherë çmimi i ditës caktohet në bazë të elementeve me të cilat sipas dokeve të tregut përcaktohet çmimi.

Neni 406 **Kur caktimi i çmimit i është besuar personit të tretë**

Në qoftë se personi i tretë, të cilit i është besuar caktimi i çmimit nuk dëshiron ose nuk mundet ta caktojë çmimin, ndërsa kontraktuesit nuk dakordohen më vonë mbi caktimin e çmimit dhe as që e zgjidhin kontratën, do të konsiderohet se është kontraktuar çmimi i arsyeshëm.

Neni 407 **Kur caktimi i çmimit i është lënë njëerës palë kontraktuese**

Dispozita e kontratës me të cilën caktimi i çmimit i lihet në vullnetin e njëerës palë kontraktuese konsiderohet sikur të mos ishte kontraktuar fare. Në këtë rast, blerësi ka borxh çmimin sikur në rastin kur çmimi nuk është caktuar.

KAPITULLI III **DETYRIMET E SHITËSIT**

NËNKAPITULLI I **DORËZIMI I SENDEVE**

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 408 **Koha dhe vendi i dorëzimit**

1. Shitësi ka për detyrë t'ia dorëzojë sendin blerësit në kohën dhe në vendin e parashikuar me kontratë.

2. Shitësi e ka kryer parimisht detyrimin e dorëzimit ndaj blerësit, kur ai (shitësi) ia dorëzon blerësit sendin apo ia dorëzon dokumentin me të cilin mund të merret sendi.

Neni 409
Objekti i dorëzimit

1. Në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër, apo nuk rrjedh diçka tjetër nga vetë natyra e punës, shitësi ka për detyrë t'ia dorëzojë sendin blerësit në gjendje të rregullt bashkë me pjesët aksesore të tij.
2. Frutat dhe dobitë e tjera nga sendi i takojnë blerësit prej momentit kur shitësi e ka pasur për detyrë t'ia dorëzojë.

Neni 410
Kur është kontraktuar dorëzimi brenda një periudhe të caktuar

Kur është kontraktuar që dorëzimi i sendit të bëhet brenda një periudhe të caktuar, ndërsa nuk është caktuar se cila palë do të ketë të drejtë ta caktojë datën e dorëzimit brenda asaj periudhe, kjo e drejtë i takon shitësit, përveç kur nga rrethanat e rastit rrjedh se caktimi i datës së dorëzimit i është lënë blerësit.

Neni 411
Kur data e dorëzimit nuk është caktuar

Kur data e dorëzimit të sendit të blerësi nuk është caktuar, shitësi ka për detyrë ta bëjë dorëzimin brenda afatit të arsyeshëm pas lidhjes së kontratës duke marrë parasysh natyrën e sendit dhe rrethanat e tjera.

Neni 412
Kur vendi i dorëzimit nuk është caktuar me kontratë

1. Kur vendi i dorëzimit nuk është caktuar me kontratë, dorëzimi i sendit bëhet në vendin ku shitësi në momentin e lidhjes së kontratës e ka pasur vendbanimin e vet apo vendqëndrimin, nëse mungon vendbanimi, e në qoftë se shitësi e ka lidhur kontratën në kuadër të veprimtarisë së vet ekonomike të rregullt, atëherë vendi i dorëzimit është selia e tij.
2. Në qoftë se në çastin e lidhjes së kontratës palët kontraktuese e kanë ditur se ku ndodhet sendi, respektivisht se ku duhet të prodhohet, dorëzimi bëhet në atë vend.

Neni 413
Dorëzimi transportuesit

Në rastin kur sipas kontratës nevojitet që të bëhet transportimi i sendeve, ndërsa në kontratë nuk është caktuar vendi i përmbushjes, dorëzimi quhet i kryer me dorëzimin e sendit transportuesit ose personit i cili e organizon transportin.

Neni 414
Organizimi i transportit

Në qoftë se shitësi e ka pasur për detyrë t'ia dërgojë sendin blerësit, ai duhet që në mënyrë të zakonshme dhe në kushte të rëndomta të lidhë kontratën e nevojshme për realizimin e transportit deri në vendin e caktuar.

Neni 415
Shpenzimet

Shpenzimet e dorëzimit si dhe ato që i paraprijnë dorëzimit i bartë shitësi, ndërsa shpenzimet e dërgimit të sendit dhe të gjitha shpenzimet e tjera pas dorëzimit i bartë blerësi, në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe.

II. DORËZIMI I NJËKOHSHËM I SENDIT DHE PAGIMI I ÇMIMIT

Neni 416

Shtyrja e dorëzimit deri sa të paguhet çmimi

Në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër ose diçka tjetër nuk rrjedh nga zakoni, shitësi nuk e ka për detyrë ta dorëzojë sendin në qoftë se blerësi njëkohësisht nuk e paguan çmimin e tij ose nuk është i gatshëm ta bëjë këtë njëkohësisht, por as blerësi nuk e ka për detyrë të paguajë çmimin para se të ketë pasur mundësinë ta kontrollojë sendin.

Neni 417

Shtyrja e dorëzimit në rastin e transportit të sendit

1. Kur dorëzimi i sendit realizohet duke ia dorëzuar transportuesit, shitësi mund ta shtyjë dërgimin e sendit deri sa të paguhet çmimi ose ta dërgojë sendin ashtu që të rezervojë të drejtën e disponimit të tij gjatë kohës së transportit.

2. Në qoftë se e ka rezervuar të drejtën e disponimit të sendit gjatë kohës së transportit, shitësi mund të kërkojë që sendi të mos i dorëzohet blerësit në vendin e destinimit deri sa të mos e paguajë çmimin, ndërsa blerësi nuk e ka për detyrë ta paguajë çmimin para se të ketë pasur mundësinë ta kontrollojë sendin.

3. Kur kontrata parashikon pagimin kundrejt dorëzimit të dokumentit përkatës, blerësi nuk ka të drejtë të refuzojë pagimin e çmimit për shkak se nuk ka pasur mundësinë ta shikojë sendin.

Neni 418

Pengimi i dorëzimit të sendit të dërguar

1. Në qoftë se pas dërgimit të sendit vërtetohet se gjendja materiale e blerësit është e tillë sa që mund të dyshohet në mënyrë të bazuar se ai do të mund të paguajë çmimin, shitësi mund ta pengojë dorëzimin e sendit blerësit edhe atëherë kur blerësi ta ketë në dorë dokumentin që e autorizon të kërkojë dorëzimin e sendit.

2. Shitësi nuk mund ta pengojë dorëzimin në qoftë se këtë e kërkon ndonjë person i tretë i cili është posedues i rregullt i dokumentit që e autorizon të kërkojë dorëzimin e sendit, përveç nëse dokumenti përmban kushte (rezerva) lidhur me efektin e bartjes së tij apo në qoftë se shitësi dëshmon se poseduesi i dokumentit ka vepruar qëllimisht në dëm të shitësit.

NËNKAPITULLI II

PËRGJEGJËSIA PËR TË METAT MATERIALE

I. TË METAT MATERIALE

Neni 419

Të metat për të cilat është përgjegjës shitësi

1. Shitësi është përgjegjës për të metat materiale të sendit të shitur, pa marrë parasysh nëse ka qenë i vetëdijshëm për mangësitë e tilla, në përputhje me dispozitat e këtij nënseksioni.

2. E metë materiale është çdo defekt që substancialisht zvogëlon vlerën e sendit apo e bën të papërshtatshëm për qëllimin e atij sendi. Në veçanti, e metë materiale konsiderohet nëse:

2.1. sendi nuk ka cilësinë e pajtuar;

2.2. nuk është e përshtatshme për përdorimin e zakonshëm apo për përdorimin e posaçëm të

përcaktuar me kontratë;

2.3. nuk posedon atributet dhe karakteristikat që janë pajtuar posaçërisht.

Neni 420

Të metat për të cilat shitësi nuk përgjigjet

1. Shitësi nuk përgjigjet për të metat e specifikuar në paragrafët 1. dhe 3. nga neni paraparak në qoftë se blerësi në momentin e lidhjes së kontratës ishte në dijeni për këto të meta, ose ato nuk kanë mund të jenë të panjohura për atë.

2. E meta mund të jetë lehtësisht e njohur për blerësin nëse personi që vepron me kujdesin e duhur do ta vërente gjatë inspektimit, përveç nëse shitësi ka siguruar blerësin që sendi nuk ka pasur të meta.

Neni 421

Shikimi dhe të metat e dukshme

1. Blerësi inspekton sendin e pranuar sa më herët që është e arritshme si dhe njofton shitësin për çdo mangësi të vërejtur gjatë atij inspektimi.

2. Nëse blerësi e dërgon sendin tutje pa e ripaketuar, si dhe kur kontrata është lidhur shitësi ka ditur apo është dashur të ketë ditur mundësinë e një dërgimi të tillë tutje, inspektimi shtyhet deri në arritjen e sendit në destinimin e tij përfundimtar.

3. Njoftimi i mangësive të dukshme bëhet menjëherë kur inspektimi bëhet në praninë e të dyja palëve. Në të gjitha rastet tjera, njoftimi duhet të bëhet brenda tetë (8) ditësh nga inspektimi.

4. Kur blerësi nuk e njofton shitësin e për të metat e vërejtura gjatë inspektimit, sendi konsiderohet i pranuar.

Neni 422

Të metat e fshehura

1. Nëse të metat që nuk kanë mundur të vërehen gjatë inspektimit zbulohen më vonë, blerësi i jep njoftimin shitësit brenda tetë (8) ditësh nga dita kur janë zbuluar mangësitë. Në rast dështimi të njoftimit, sendi konsiderohet i pranuar.

2. Shitësi nuk përgjigjet për të metat të cilat shfaqen pasi të kalojnë gjashtë (6) muajve nga dorëzimi i sendit, përveç nëse me kontratë është caktuar ndonjë afat më i gjatë.

Neni 423

Njoftimi

1. Në rastin kur inspektimi nuk bëhet në praninë e të dyja palëve, njoftimi për të metat bëhet me shkrim për shitësin dhe duhet të përshkruajnë saktë të metat dhe të ftojnë shitësin të inspektojë sendin.

2. Njoftimi konsiderohet i bërë me kohë nëse dërgohet brenda afateve të përcaktuara me letër rekomande, telegram apo faks apo çfarëdo mjeti tjetër të besueshëm të komunikimit.

Neni 424

Kufizimi ose përjashtimi i përgjegjësisë së shitësit për të metat materiale

Klauzola kontraktuale që përjashton apo kufizon përgjegjësinë e shitësit për të metat materiale është nule nëse shitësi me mashtrim ka fshehur të metat e sendit.

Neni 425
Ankandi publik

Asnjë përgjegjësi nuk rrjedhë për të metat e sendit të shitur në ankand publik.

II. TË DREJTAT E BLERËSIT

Neni 426
Të drejtat e blerësit

1. Blerësi që njofton shitësin në kohën e duhur për të metat materiale ka të drejtë që:

1.1. të kërkojë që shitësi të heqë apo të riparojë të metat, ose të dorëzojë një send tjetër ekuivalent pa të meta;

1.2. të kërkojë zbritjen e çmimit blerës; ose

1.3. të deklarojë zgjidhjen e kontratës.

2. Blerësi humb të drejtën e tërheqjes nga kontrata nëse sendi është shkatërruar apo dëmtuar për shkak të fajit të tij apo si pasojë e forcës madhore, ose nëse blerësi ka transformuar sendin apo e ka bartur tek një palë e tretë. Në raste të tilla, blerësi ka të drejtë vetëm për zvogëlimin e çmimit të blerjes.

3. Në çdo rast, blerësi ka të drejtë të kompensimit të dëmeve të pësuara si pasojë e të metave materiale të sendit.

Neni 427
Kur shitësi i ka dhënë blerësit sasi më të madhe

1. Me kontratën e shitjes midis ndërmarrësve, kur shitësi i sendeve të caktuara sipas llojit ia ka dhënë blerësit sasinë më të madhe nga sa është kontraktuar, ndërsa blerësi brenda afatit të arsyeshëm nuk deklaron se e refuzon tepricën, do të konsiderohet se e ka marrë edhe këtë tepricë, kështu që ka për detyrë ta paguajë me të njëjtin çmim.

2. Në qoftë se blerësi refuzon të merr tepricën, shitësi ka për detyrë t'ia shpërblejë blerësit dëmin e shkaktuar.

Neni 428
Caktimi i çmimit për disa sende

1. Kur me një kontratë dhe për një çmim janë shitur disa sende ose një grumbull sendesh, ndërsa vetëm disa prej tyre kanë të meta, blerësi mund ta zgjidhë kontratën vetëm për sa u përket sendeve me te meta, por jo edhe për të tjerat.

2. Në qoftë se këto përbëjnë një tërësi kështu që ndarja e tyre do të ishte e dëmshme, blerësi mund ta zgjidhë kontratën në tërësi, apo në qoftë se ai megjithatë deklaron se e zgjidhë kontratën vetëm për sa u përket sendeve me të meta, shitësi nga ana e tij mund ta zgjidhë kontratën edhe për sa u përket sendeve të tjera.

Neni 429
Efektet e zgjidhjes për shkak të të metave

1. Zgjidhja e kontratës për shkak të të metave të sendit ka efekte të njëjta sikurse edhe zgjidhja e kontratave të dyanshme për shkak të mos përmbushjes.

2. Blerësi i debiton shitësit kompensimin për dobinë nga sendi edhe kur është në pamundësi që ta kthejë

krejtësisht ose një pjesë të tij, ndërsa kontrata megjithatë është zgjidhur.

Neni 430
Zbritja e çmimit

Zbritja e çmimit bëhet sipas raportit midis vlerës së sendit pa të meta dhe vlerës së sendit me të meta në kohën e lidhjes së kontratës.

Neni 431
Humbja e të drejtave

1. Të drejtat e blerësit, i cili e ka njoftuar me kohë shitësin mbi ekzistimin e të metave, shuhen pasi të ketë kaluar një (1) vitdukellologariturngaditaedërgimit të njoftimit shitësit, përveç nëse blerësi për shkak të mashtrimit nga ana e shitësit ka qenë i penguar t'i realizojë ato të drejta.

2. Blerësi i cili e ka njoftuar me kohë shitësin mbi ekzistimin e të metave mund pasi të ketë kaluar ky afat, në qoftë se ende nuk e ka paguar çmimin të realizojë kërkesën e vet për zbritjen e çmimit ose t' i shpërblehet dëmi, si kundërshtim kundër kërkesës së shitësit që t' i paguhet çmimi.

III. GARANÇIONI PËR FUNKSIONIMIN E RREGULLT TË SENDIT TË SHITUR

Neni 432
Përgjegjësia e shitësit dhe e prodhuesit

1. Kur shitësi i ndonjë makine, motori, te ndonjë aparati, ose te sendeve tjera si këto që i përkasin te ashtuquajtura "malliteknik", ia ka dorëzuar blerësit fletëgarancionin me të cilën prodhuesi garanton funksionim të rregullt të sendit gjatë një kohe të caktuar duke llogaritur nga dorëzimi i tij, blerësi mundet në qoftë se sendi nuk funksionon në rregull, të kërkojë si nga shitësi ashtu edhe nga prodhuesi që sendi të riparohet në afatin e arsyeshëm ose, nëse nuk e bën këtë, në vend të tij t'ia dorëzojë sendin i cili funksionon në rregull.

2. Me këto rregulla nuk preket në rregullat mbi përgjegjësinë e shitësit për të metat e sendit.

Neni 433
Kërkesa për riparim ose zëvendësim

1. Blerësi mundet për shkak të funksionimit jo në rregull të kërkojë nga shitësi, respektivisht nga prodhuesi riparimin ose zëvendësimin e sendit gjatë afatit të garancionit, pavarësisht se kur është shfaqur e meta në funksionimin e sendit.

2. Ai ka të drejtë në kompensimin e dëmit që ka pësuar për shkak se ka qenë i privuar nga përdorimi i sendit që nga momenti i kërkesës për riparimin ose zëvendësimin deri në kryerjen e tyre.

Neni 434
Zgjatja e afatit të garancionit

1. Në rast të ndonjë riparimi të vogël, afati i garancionit zgjatet aq sa blerësi ka qenë i privuar nga përdorimi i sendit.

2. Kur për shkak të funksionimit jo në rregull është bërë zëvendësimi i sendit, ose ndonjë riparim thelbësor të tij, afati i garancionit fillon të rrjedhë përsëri që nga zëvendësimi respektivisht që nga kthimi i sendit të riparuar.

3. Në qoftë se është zëvendësuar apo riparuar thelbësisht vetëm ndonjë pjesë e sendit, afati i garancionit

fillon të rrjedhë përsëri vetëm për atë pjesë.

Neni 435
Zgjidhja e kontratës dhe zbritja e çmimit

Në qoftë se shitësi nuk e kryen brenda afatit të arsyeshëm riparimin ose zëvendësimin e sendit, blerësi mund ta zgjidhë kontratën ose të bëjë zbritjen e çmimit dhe të kërkojë kompensimin e dëmit.

Neni 436
Shpenzimet dhe rreziku

1. Shitësi respektivisht prodhuesi ka për detyrë që me shpenzime të veta ta transportojë sendin deri në vendin ku duhet të riparohet ose të zëvendësohet, si dhe sendin e riparuar osetë zëvendësuar t'ia kthejë blerësit.

2. Gjatë asaj kohe shitësi respektivisht prodhuesi bartë rrezikun për shkatërrimin ose dëmtimin e sendit.

Neni 437
Përgjegjësia e kooperuesve

Kur në prodhimin e pjesëve të veçanta të sendit ose në zbatimin e veprimeve të veçanta kanë marrë pjesë disa prodhues të pavarur, përgjegjësia e tyre ndaj prodhuesit final për funksionimin jo të rregullt të senditqërezulton prej këtyre pjesëve ose prej këtyre veprimeve shuhet, kur shuhet përgjegjësia e prodhuesit final ndaj blerësit të sendit.

Neni 438
Humbja e të drejtave

Të drejtat e blerësit ndaj prodhuesit në bazë të fletëgarancionit shuhen pasi të ketë kaluar një vit, duke llogaritur nga dita kur ka kërkuar prej tij riparimin ose zëvendësimin e sendit.

NËNKAPITULLI III
PËRGJEGJËSIA PËR TË METAT JURIDIKE

Neni 439
Të metat juridike

1. Shitësi përgjigjet në qoftë se në sendin e shitur ekziston ndonjë e drejtë e të tretit e cila e përjashton, zvogëlon ose kufizon të drejtën e blerësit, e për ekzistimin e saj blerësi nuk është njoftuar, e as që ka dhënë pëlqimin që ta marrë sendin e ngarkuar me këtë të drejtë.

2. Shitësi i ndonjë të drejte tjetër garanton se ajo ekziston dhe se nuk ka pengesa juridike për realizimin e saj.

3. Në qoftë se në regjistrat publik është regjistruar ndonjë e drejtë e personave të tretë, e cila në realitet nuk ekziston, shitësi është i detyruar që me shpenzime te veta të bëjë çregjistrimin e asaj të drejte.

Neni 440
Njoftimi i shitësit

Në qoftë se konstatohet se personi i tretë paraqet një të drejtë mbi sendin, atëherë blerësi është i detyruar ta njoftojë shitësin për këtë, përveç nëse shitësi për këtë është në dijeni, dhe të kërkojë prej tij që brenda afatit të arsyeshëm ta lirojë sendin nga e drejta ose pretendimi i personit të tretë, ose kur objekt i kontratës janë sendet e caktuara sipas llojit, t'ia dërgojë sendin tjetër pa të metë juridike.

Neni 441
Sanksionet për të metat juridike

1. Në qoftë se shitësi nuk vepron sipas kërkesës së blerësit në rastin kur merret sendin nga blerësi kontrata zgjidhet sipas ligjit, e në rastin e zvogëlimit ose të kufizimit të së drejtës së blerësit, sipas dëshirës së vet blerësi mundet ta zgjidhë kontratën ose të kërkojë zbritjen proporcionale të çmimit.
2. Në qoftë se shitësi nuk e përmbush detyrën ndaj blerësit që në afatin e arsyeshëm ta lirojë sendin nga e drejta ose nga pretendimi i personit të tretë, blerësi mund ta zgjidhë kontratën në qoftë se për atë shkak qëllimi i saj nuk mund të realizohet.
3. Në çdo rast blerësi ka të drejtë për kompensimin e dëmit.
4. Në qoftë se blerësi nëçastin e lidhjes së kontratës ka qenë në dijeni për mundësinë që sendi t'i merret, ose që e drejta e tij t'i zvogëlohet ose t'i kufizohet, nuk ka të drejtë në kompensimin e dëmit në qoftë se ajo mundësi realizohet, por ka të drejtë të kërkojë kthimin, respektivisht zbritjen e çmimit.

Neni 442
Kur blerësi nuk e njofton shitësin

Blerësi, i cili duke mos njoftuar shitësin është lëshuar në kontest me personin e tretë dhe e ka humbur kontestin, megjithatë mund të thirret në përgjegjësinë e shitësit për të metat juridike, përveç nëse shitësi provon se ka disponuar mjete që të refuzohet kërkesa e personave të tretë.

Neni 443
Kur e drejta e personit të tretë është haptazi e bazuar

1. Blerësi ka të drejtë të thirret në përgjegjësinë e shitësit për të metat juridike edhe kur pa e njoftuar shitësin dhe pa kontest ka pranuar të drejtën e të tretit haptazi të bazuar dhe padyshim.
2. Në qoftë se blerësi ia ka paguar të tretit një shumë të hollash për të hequr dorë nga e drejta e vet e padyshimtë, shitësi mund të lirohet nga përgjegjësia e vet në qoftë se ia shpërblen blerësit shumën e paguar dhe dëmin e pësuar.

Neni 444
Kufizimi kontraktues ose përjashtimi i përgjegjësisë së shitësit

1. Përgjegjësia e shitësit për të metat juridike mund të kufizohet me kontratë ose të përjashtohet krejtësisht.
2. Në qoftë se në kohën e lidhjes së kontratës shitësi ka qenë në dijeni ose nuk ka mundur të mos ketë qenë në dijeni për ndonjë të metë në të drejtën e tij, dispozita e kontratës mbi kufizimin ose mbi përjashtimin e përgjegjësisë për të metat juridike është nule.

Neni 445
Kufizimet e natyrës juridiko-publike

Shitësi përgjigjet edhe për kufizime të veçanta të natyrës juridiko-publike të cilat nuk kanë qenë të njohura për blerësin, në qoftë se ai i ka ditur kufizimet ose ka ditur se ato mund të priten e nuk ia ka komunikuar blerësit.

Neni 446
Humbja e të drejtës

1. E drejta e blerësit në bazë të të metave juridike shuhet me skadimin e një (1) viti nga dita kur ka mësuar për ekzistimin e të drejtës së personit të tretë.

2. Në qoftë se personi i tretë, para skadimit të këtij afati ka iniciuar procesin, ndërsa blerësi e ka ftuar shitësin që të ndërhyjë në proces, e drejta e blerësit shuhet vetëm pasi të kenë kaluar gjashtë (6) muaj pas përfundimit të plotfuqishëm të kontestit.

KAPITULLI IV TË DREJTAT E BLERËSIT

NËNKAPITULLI I PAGIMI I ÇMIMIT

Neni 447 Koha dhe vendi i pagimit

1. Blerësi ka për detyrë të paguajë çmimin në kohën dhe në vendin e caktuar me kontratë.
2. Në mungesë të dispozitës kontraktuese ose dokeve tjera, pagesa bëhet në momentin dhe në vendin ku kryhet dorëzimi i sendit.
3. Në qoftë se çmimi nuk duhet të paguhet në momentin e dorëzimit, pagesa bëhet në vendbanimin respektivisht në selinë e shitësit.

Neni 448 Kamata në rast të shitjes me kredi

Në qoftë se sendi i shitur me kredi jep uzurfrukt ose dobi tjera, blerësi debiton kamatë prej momentit kur i është dorëzuar sendi pavarësisht nëse detyrimi i pagimit të çmimit ka rrjedhur ose jo.

Neni 449 Pagimi i çmimit në rastin e dërgesave të njëpasnjëshme

1. Në rastin e dërgesave të njëpasnjëshme, blerësi ka për detyrë të paguajë çmimin për çdo dërgesë në momentin e marrjes në dorëzim, përveç nëse është kontraktuar diçka tjetër ose rjedhë nga rrethanat e punës.
2. Në qoftë se në kontratën me dërgesat e njëpasnjëshme blerësi ia ka dhënë shitësit paradhënien, dërgimet e para arkëtohen nga paradhënia, po qe se nuk është kontraktuar diçka tjetër.

NËNKAPITULLI II MARRJA E SENDIT

Neni 450 Marrja e sendit

1. Marrja e sendit konsiston nga ndërmarrja e veprimeve të nevojshme për t'u bërë i mundur dorëzimi dhe mundësimi i pranimi dhe marrjes së sendit.
2. Në qoftë se blerësi pa ndonjë shkak të arsyeshëm refuzon marrjen e sendit, dorëzimi i të cilit i është ofruar në mënyrë të kontraktuar ose të zakonshme dhe me kohë, shitësi mundet të deklarojë se e zgjidhë kontratën, në qoftë se ka shkak të arsyeshme të dyshojë se blerësi nuk do ta paguajë çmimin.

KAPITULLI V DETYRIMI I RUAJTJES SË SENDIT PËR LLOGARI TË PALËS KONTRAKTUESE

Neni 451
Rastet e detyrimit te ruajtjes

1. Kur për shkak të vonesës së blerësit rreziku ka kaluar në blerësin para dorëzimit të sendit, shitësi ka për detyrë të veprojë me kujdes të duhur në ruajtjen e sendit dhe për këtë qëllim të ndërmerr masa të nevojshme.
2. E njëjta gjë vlen edhe për blerësin kur i është dorëzuar sendi, ndërsa ai dëshiron t'ia kthejë shitësit, qoftë për shkak se e ka zgjidhur kontratën, qoftë se ka kërkuar sendin tjetër në vend të tij.
3. Në njërin dhe rastin tjetër kontraktuesi i cili është i detyruar të ndërmarrë masa për ruajtjen e sendit ka të drejtë në shpërblimin e shpenzimeve të nevojshme për ruajtjen e sendit.

Neni 452
Kur blerësi nuk dëshiron ta marrë sendin që i është dërguar

Blerësi që nuk dëshiron ta pranojë sendin që i është dërguar në vendin e destinimit dhe që i është lënë atje në diskonim, ka për detyrë ta merr përsipër për llogari të shitësit, në qoftë se ky nuk është i pranishëm në vendin e destinimit, dhe as që ndodhet atje ndokush i cili kishte për ta marrë përsipër sendin për te, me kusht që kjo të jetë e mundur pa paguar çmimin dhe pa ndërlikime të mëdha ose shpenzime të tepruara.

Neni 453
E drejta e palës së detyruar për ta ruajtur sendin

Pala kontraktuese e cila sipas dispozitave paraprake ka për detyrë të marrë masa për ruajtjen e sendit, mundet nën kushte dhe pasoja të caktuara në dispozitat për depozitimin në gjykatë dhe shitjen e sendit që është borxh, ta depozitojë në gjykatë, t'ia dorëzojë për ruajtje ndonjë tjetri ose ta shesë për llogari të palës tjetër.

KAPITULLI VI
KOMPENSIMI I DËMIT NË RAST TË ZGJIDHJES SË KONTRATËS

Neni 454
Rregulla të përgjithshme

Kur kontrata e shitjes shuhet për shkak të shkeljes së kontratës nga ana e njëres palë kontraktuese, pala tjetër ka të drejtë në kompensim të dëmit të cilin atë e pëson sipas rregullave të përgjithshme për kompensim të dëmit të shkaktuar nga shkelja e kontratës.

Neni 455
Kur sendi ka çmimin vijues

1. Kur shitja është zgjidhur për shkak të shkeljes së kontratës nga ana e njëres palë kontraktuese, ndërsa sendi e ka çmimin rrjedhës, pala tjetër mund të kërkojë diferencën midis çmimit të caktuar në kontratë dhe çmimit rrjedhës në ditën e zgjidhjes së kontratës në tregun e vendit ku është kryer puna.
2. Në qoftë se në tregun e vendit ku është kryer puna nuk ka çmim rrjedhës, për llogaritjen e kthimit të pagesës merret në konsiderim çmimi rrjedhës i tregut i cili do të mund ta zëvendësonte në rastin konkret, të cilit i duhet shtuar diferenca e shpenzimeve të transportit.

Neni 456
Kur shitja ose blerja është bërë për mbulesë

1. Kur objekt i shitjes është një sasi sendesh të caktuara sipas llojit dhe kur njëra palë nuk e kryen me kohë detyrimin e vet, pala tjetër mund të bëjë shitjen respektivisht blerjen për mbulesë dhe të kërkojë

diferencën midis çmimit të caktuar me kontratë dhe çmimit të shitjes apo të blerjes për mbulesë.

2. Shitja dhe blerja për mbulesë duhet të bëhet në afatin e arsyeshëm dhe në mënyrën e arsyeshme.
3. Për qëllimin e shitjes përkatësisht blerjes, kreditori është i detyruar ta njoftojë debitorin.

Neni 457 **Kompensimi i dëmit tjetër**

Krahas të drejtës për kompensimin e dëmit sipas rregullave nga nenet paraprake, pala e cila i mbetet besnike kontratës ka të drejtë edhe në kompensimin e dëmit më të madh, në qoftë se e ka pësuar.

KAPITULLI VII **RASTET E VECANTA TË KONTRATËS PËR SHITJE**

NËNKAPITULLI I **SHITJA ME TË DREJTËN E PARABLERJES**

Neni 458 **Përkufizimet**

Me dispozitën kontraktuese mbi të drejtën e parablerjes obligohet blerësi që ta njoftojë shitësin mbi shitjen e sendit që ka ndërmend t'ia bëjë personit të caktuar, si dhe mbi kushtet e kësaj shitjeje dhe t'ia ofroj që ky ta blej sendin me të njëjtin çmim.

Neni 459 **Afatet për ushtrimin e të drejtës dhe për pagimin e çmimit**

1. Shitësi ka për detyrë ta njoftojë blerësin në mënyrë të sigurt mbi vendimin e vet për ta shfrytëzuar të drejtën e parablerjes brenda afatit prej tridhjetë (30) ditësh duke llogaritur që nga dita kur shitësi, e ka njoftuar mbi këtë shitjen që ka ndërmend ti bëjë personit të tretë.
2. Njëkohësisht me deklaratën se ai e blen sendin shitësi ka për detyrë ta paguajë çmimin e njoftuar personit të tretë ose ta depozitojë pranë gjykatës.
3. Në rast se në kontratën me të tretin është parashikuar afati për pagimin e çmimit – shitësi mund ta shfrytëzojë këtë afat vetëm në qoftë se ofron siguri të mjaftueshme.

Neni 460 **Mundësia e trashëgimit dhe e tjetërsimit**

E drejta e parablerjes së sendeve të luajtshme nuk mund të tjetërsohet dhe as të trashëgohet, në qoftë se me ligj nuk është caktuar ndryshe.

Neni 461 **Në rastin e shitjes publike të detyrueshme**

1. Gjatë ankandit publik të detyrueshëm përfituesi i të drejtës së parablerjes (blerësi) nuk mund të përdori të drejtën e vet të parablerjes.
2. Përfituesi i të drejtës së parablerjes e drejta e parablerjes e të cilit është shkruar në regjistrin zyrtar mund të kërkojë anulimin e shitjes publike, në qoftë se nuk është ftuar posaçërisht.

Neni 462 **Kohëzgjatja e të drejtës së parablerje**

1. E drejta e parablerjes shuhet në kohën e përcaktuar me kontratë.
2. Nëse koha nuk është përcaktuar me kontratë, e drejta e parablerjes shuhet pesë (5) vite pas lidhjes së kontratës.

Neni 463

Nëse është bërë bartja e pasurisë pa e njoftuar shitësin

1. Në qoftë se shitësi e ka shitur sendin dhe pronësinë e tij e ka bartur në personin e tretë, duke mos e njoftuar përfituesin e të drejtës së parablerjes (blerësin), megjithëse i treti e ka ditur ose është dashur ta dinte se përfituesi i të drejtës së parablerjes ka të drejtën e parablerjes, përfituesi i të drejtës së parablerjes mundet brenda gjashtë (6) muajsh, nga koha kur është njoftuar për kontratën e shitjes, të kërkojë që bartja të anulohet dhe sendi t'i cedohet këtij nën të njëjta kushte.
2. Në qoftë se shitësi e ka njoftuar në mënyrë jo të saktë blerësin mbi kushtet e shitjes së bërë personit të tretë, dhe nëse i treti e ka ditur këtë ose është dashur ta dinte, ky afat prej gjashtë (6) muajsh fillon të rrjedhë nga dita kur përfituesi i të drejtës së parablerjes ka mësuar për kushtet e vërteta të kontratës.
3. E drejta e parablerjes në çdo rast shuhet pasi të kenë kaluar pesë (5) vjet nga bartja e pronësisë në personin e tretë.

Neni 464

E drejta ligjore e parablerjes

Nëse personi mban të drejtën e parablerjes në pajtim me ligjin, dispozita për të drejtën kontraktuale të parablerjes në këtë Nënkapitull vlen vetëm për të drejtën ligjore të parablerjes për atë sa është e mundshme, përveç nëse ligji përcakton ndryshe.

NËNKAPITULLI II BLERJA NË PROVË

Neni 465

Përkufizimet

1. Kur është kontraktuar që blerësi të merr sendin me kushtet e aprovuara për të vërtetuar nëse i përgjigjet dëshirës së tij, blerësi ka për detyrë ta njoftojë shitësin brenda afatit të caktuar në kontratë ose sipas dokeve se a mbetet pranë kontratës, e në qoftë se nuk ka një të tillë, atëherë në afatin e arsyeshëm të cilin do t'ia caktonte shitësi, për ndryshe konsiderohet se ka hequr dorë nga kontrata.
2. Në qoftë se sendi i është dorëzuar blerësit për ta provuar deri në afatin e caktuar ndërsa ky nuk e kthen deri në skadimin e afatit ose nuk i deklaron shitësit se heq dorë nga kontrata, konsiderohet se ka mbetur pranë kontratës.

Neni 466

Prova objektive

Kur prova është kontraktuar për të vërtetuar nëse sendi ka cilësi të caktuara ose nëse është i përshtatshëm për përdorim të caktuar, mbetja në fuqi e kontratës nuk varet nga vlerësimi i blerësit, por nga fakti nëse ai ka me të vërtetë këto cilësi përkatësisht nëse është i përshtatshëm për përdorim të caktuar.

Neni 467

Rreziku

Rrezikun e shkatërrimit ose të dëmtimit të rastësishëm të sendit që i është dorëzuar blerësit për provë e

bartë shitësi derisa blerësi të deklarojë se mbetet pranë kontratës, përkatësisht deri në skadimin e afatit kur blerësi ka qenë i detyruar t'ia kthejë sendin shitësit.

Neni 468

Blerje pas kontrollimit dhe blerje duke rezervuar të drejtën për të provuar

Dispozitat për blerjen në provë do të zbatohen, për aq sa është e mundur, për blerjen pas kontrollimit të sendit dhe për blerjen duke e rezervuar të drejtën për testim.

NËNKAPITULLI III SHITJA SIPAS MOSTRËS OSE MODELIT

Neni 469

Shitja sipas mostrës ose modelit

1. Në rastin e shitjes sipas mostrës ose modelit, te kontratat ndërmjet ndërmarrësve në qoftë se sendi të cilin shitësi ia ka dorëzuar blerësit nuk është i njëjtë si mostra ose modeli, shitësi përgjigjet sipas dispozitave për përgjegjësinë e shitësit për të metat materiale të sendit, ndërsa në raste të tjera shitësi përgjigjet sipas dispozitave për përgjegjësinë për mos përmbushjen e detyrimit.

2. Shitësi nuk përgjigjet për të metat e njëtrajtësisë në qoftë se mostrën, përkatësisht modelin ia ka paraqitur blerësit vetëm për qëllim njoftimi dhe për caktim të përafërt të karakteristikave të sendit pa premtim të njëtrajtësisë.

NËNKAPITULLI IV SHITJA ME SPECIFIKI

Neni 470

Shitja me specifikim

1. Në qoftë se me kontratë është rezervuar e drejta për blerësin që të caktojë më vonë formën, masën ose ndonjë karakteristikë tjetër të sendit, ndërsa blerësi nuke kryen këtë specifikim deri në datën e kontraktuar, ose derisa të kalojë një afat i arsyeshëm, duke llogaritur nga kërkesa e shitësit për ta bërë këtë, shitësi mund të deklarojë se e zgjidhë kontratën ose të bëjë specifikimin sipas asaj që është në dijeni për nevojat e blerësit.

2. Në qoftë se vet shitësi kryen specifikimin, ai ka për detyrë ta njoftojë blerësin mbi hollësitë e tij dhe t'ia caktojë një afat të arsyeshëm që të bëjë një specifikim tjetër.

3. Në qoftë se blerësi nuk e shfrytëzon këtë mundësi, mbetet i detyruar specifikimi të cilin e ka bërë shitësi.

NËNKAPITULLI V SHITJA E KUSHTËZUAR

Neni 471

Kushtet

1. Shitësi i një sendi të caktuar të luajtshëm mundet që nëpërmjet një dispozite të veçantë në kontratë të ruaj të drejtën e pronësinë mbi sendin që i është dhënë blerësit derisa blerësi të paguaj çmimin e shitjes.

2. Ruajtja e të drejtës së pronësisë ka efekt për kreditorin e blerësit vetëm nëse nënshkrimi mbi kontratën që përmban dispozitën e ruajtjes së të drejtës së pronësisë është noterizuar para falimentimit të blerësit apo bashkëngjitjes së pronës së luajtshme.

3. Tek sendet të cilat mbahen regjistra të posaçëm publik, pronësia mund të rezervohet vetëm nëse një

gjë e tillë është përcaktuar me dispozitat mbi organizimin dhe administrimin e regjistrave të tillë.

Neni 472
Rreziku

Rreziku për shkatërrimin apo dëmtimin e rastësishëm të sendit merret përsipër nga ana e blerësit prej momentit të dorëzimit të sendit.

NËNKAPITULLI VI
SHITJA ME KËSTE

Neni 473
Përkufizimi

Me anë të kontratës së shitjes me këste, shitësi obligohet t'ia dorëzojë blerësit një send të posaçëm të luajtshëm para se çmimi i blerjes të paguhet në tërësi, dhe blerësi obligohet të paguaj me këste në periudha të caktuara kohore.

Neni 474
Forma e kontratës

Kontrata e shitjes me pagimin e çmimit në këste duhet të përpilohet në formë të shkruar.

Neni 475
Pjesët esenciale të kontratës

Tek shitja me para të gatshme, përveç sendit dhe çmimit të tij, dokumenti i kontratës duhet të përcaktojë edhe shumën totale të të gjitha kësteve, duke përfshirë edhe ato të paguara në momentin e lidhjes së kontratës, shumën e secilës pagesë së veçantë dhe numrin e tyre si dhe afatet kohore për secilën.

Neni 476
Zgjidhja e kontratës dhe kërkesa për pagimin e plotë të çmimit

1. Në rast se blerësi vonohet në kryerjen e pagesës së kështit fillestarë, shitësi mund ta zgjidhë kontratën.
2. Pas pagesës së kështit fillestar, shitësi mund ta zgjidhë kontratën në qoftë se blerësi vonohet me të paktën dy këste të njëpasnjëshme, që përbëjnë të paktën një të tetën e çmimit.
3. Përrjashtimisht, shitësi mund ta zgjidh kontratën kur blerësi vonohet me pagesën e një kështi të vetëm, në qoftë se për pagesën e çmimit nuk janë parashikuar më tepër se katër këste.
4. Në rastet e parashikuara në paragrafët 2 dhe 3 të këtij neni shitësi mundet që në vend që ta zgjidhë kontratën, të kërkojë nga blerësi pagimin e krejt shumës së mbetur të çmimit, por në këtë rast ka për detyrë t'i mundësoj blerësit një afat të ri prej pesëmbëdhjetë (15) ditësh.

Neni 477
Pasojat e kontratës së anuluar

1. Nëse kontrata anulohet shitësi duhet t'i kthej të gjitha kështet e pranuar së bashku me interesin që nga dita kur i ka pranuar si dhe t'i kthejë të gjitha shpenzimet e nevojshme që blerësi ka pasur për sendin.
2. Blerësi duhet t'ia kthej sendin shitësit në gjendjen në të cilën e ka pranuar si dhe të paguaj kompensimin për përdorimin e bërë të sendit gjerë në momentin e anulimit të kontratës.

NËNKAPITULLI VII
URDHRI I SHITJES

Neni 478
Përkufizimi

1. Me kontratën e urdhrit për shitje detyrohet urdhër marrësi që sendin e caktuar të luajshëm, të cilin ia ka dorëzuar urdhërdhënësi, ta shesë me një çmim të caktuar në afatin e caktuar ose që në atë afat t'ia kthejë urdhërdhënësit.

2. Urdhri i shitjes nuk mund të revokohet.

Neni 479
Rreziku i shkatërrimit dhe i dëmtimit të sendit

Sendi i dorëzuar urdhër marrësit mbetet në pronësinë e urdhërdhënësit dhe ai e bartë rrezikun e shkatërrimit ose të dëmtimit të tij të rastësishëm, por ai nuk mund ta disponojë deri sa të mos i kthehet.

Neni 480
Kur konsiderohet se urdhër marrësi e ka blerë sendin

1. Në qoftë se urdhër marrësi nuk e shet sendin dhe nuk ia dorëzon çmimin e caktuar urdhërdhënësit deri në afatin e caktuar, e as që e kthen në atë afat, konsiderohet se ai e ka blerë sendin.

2. Kreditorët e tij nuk mund të bëjnë sekuestrimit e sendit derisa ai të mos ia paguajë çmimin urdhër dhënësit.

TITULLI II
KONTRATA PËR KËMBIMIN

Neni 481
Përkufizimi

1. Me kontratën për këmbimin secila palë kontraktuese detyrohet ndaj palës tjetër kontraktuese ta dorëzojë sendin që këmbëhet, kështu që ai të fitojë të drejtën e pronësisë.

2. Objekt këmbimi mund të jenë edhe të drejtat e bartshme.

Neni 482
Efektet e kontratës për këmbimin

Me kontratën për këmbimin krijohen për secilin kontraktues detyrime dhe të drejta të cilat me kontratën e shitjes krijohen për shitësin.

TITULLI III
KONTRATA E DHURATËS

KAPITULLI I
PËRKUFIZIMI I PËRGJITHSHËM

Neni 483
Përkufizimet

1. Me kontratën për dhuratën një person (dhuratëdhënësi) merr përsipër që pa shpërblim të bartë të drejtën e pronësisë apo ndonjë të drejtë tjetër tek dhuratëmarrësi apo në ndonjë mënyrë tjetër të pasurojë dhuratëmarrësin nga llogaria e dhuratëdhënësit, si dhe dhuratëmarrësi të jep pëlqimin për një gjë të tillë.

2. Heqja dorë nga një e drejtë konsiderohet si dhuratë, nëse personi i detyruar jep pëlqimin për këtë.

3. Heqja dorë nga një e drejtë në lidhje me të cilën nuk ka ndonjë person të detyruar dhe e cila nuk është kaluar tek ndonjë person i tretë, nuk konsiderohet dhuratë.

Neni 484 Shpërblimi

Konsiderohet kontratë e dhuratës shpërblimi ose detyrimi moral i dhuratëdhënësit nëse dhuratëmarrësi nuk ka pasur të drejtë të kërkoj lëndën e këtij detyrimi me anë të padisë.

Neni 485 Dhurata e përzier

Nëse me të njëjtën kontratë apo me kontratë tjetër, dhuratëmarrësi detyrohet të pasurojë dhuratëdhënësin do të konsiderohet si kontratë e dhurimit vetëm në lidhje me vlerën shtesë.

Neni 486 Përbushja periodike

Nëse detyrimet e dhuratëdhënësit përbëjnë përbushje të kohëpaskohshme, ky detyrim shuhet me vdekjen e dhuratëdhënësit.

Neni 487 Përgjegjësia e dhuratëdhënësit për dëmin

1. Secili që me dijeni jep sendin e tjetrit si dhe ia fsheh këtë rrethanë dhuratëmarrësit është përgjegjës për dëmin.

2. Nëse sendi i dhuruar ka një të metë apo ndonjë veçori të rrezikshme si pasojë e së cilës i është shkaktuar dëmi dhuratëmarrësit, apo të tretit të dëmtuar, përgjegjës për këtë dëm është dhuratëdhënësi nëse dhuratëdhënësi ka qenë në dijeni apo është dashur të jetë në dijeni për të metën apo veçorinë e rrezikshme dhe për këtë nuk e ka lajmëruar dhuratëmarrësin.

KAPITULLI II FORMA

Neni 488 Forma

1. Nëse dhuratëdhënësi nuk e bartë menjëherë sendin apo të drejtën tek dhuratëmarrësi në mënyrë që dhuratëmarrësi të disponojë me të pa pengesa, atëherë kontrata e dhuratës duhet të jetë në formë të shkruar.

2. Nëse kontrata e dhuratës nuk është lidhur në formën e përcaktuar në paragrafin paraprak, dhuratëmarrësi nuk mund të kërkojë me anë të padisë përbushjen e saj.

KAPITULLI III REVOKIMI I KONTRATËS SË DHURATËS

Neni 489 Revokimi për shkak të varfërimit

1. Dhuratëdhënësi i cili pas realizimit të kontratës së dhuratës, bie në pozitë të tillë ku i rrezikohet mbijetesa mund ta revokojë kontratën e dhuratës.

2. Revokimi i përcaktuar në paragrafin paraprak nuk është i mundshëm nëse si pasojë e kësaj

dhuratëmarrësi do të jetë në pozitë ku i rrezikohet mbijetesa.

3. Dhuratëmarrësi mund ta mbaj dhuratën nëse dhuratëmarrësi i siguron dhuratëdhënësit mjetet e jetesës.

Neni 490

Revokimi për shkak të mosmirënjohjes së thellë

1. Dhuratëdhënësi po ashtu mund të revokojë kontratën për shkak të mosmirënjohjes së thellë nëse pas lidhjes së sajë dhuratëmarrësi sillet me dhuratëdhënësin apo me ndonjë person të afërt të tij në atë mënyrë që sipas parimeve themelore të moralit do të ishte e padrejtë për dhuratëmarrësin të mbante atë që ka marrë me dhuratë.

2. Dhurata po ashtu mund të revokohet nga trashëgimtari për arsye të mënyrës së sjelljes ndaj dhuratëdhënësit

3. Revokimi për shkak të mënyrës së sjelljes së dhuratëmarrësit është i mundshëm edhe për shkak të sjelljes së trashëgimtarit të dhuratëmarrësit.

4. Revokimi nuk është i mundur nëse mosmirënjohja e thellë e dhuratëmarrësit ndaj dhuratëdhënësit ndërpritet.

Neni 491

Revokimi për shkak të lindjes së pastajshme

Dhuratëdhënësi i cili bëhet me fëmijë pasi që është lidhur kontrata e dhuratës dhe i cili më parë nuk ka pasur asnjë fëmijë, mund ta revokojë dhuratën.

Neni 492

Pasojat e revokimit

1. Me anë të deklaratës së revokimit dhuratëdhënësi duhet të kërkojë kthimin e sendit apo të drejtës apo të pagesës së vlerës me të cilën dhuratëmarrësi është pasuruar në bazë të veprimit të dhuratës.

2. Nëse dhurata ende nuk është përmbushur, revokimi ka për pasojë ndërprerjen e detyrimit të dhuratëdhënësit.

Neni 493

Afatet për revokim

Kontrata e dhuratës mund të revokohet brenda një (1) viti nga dita kur dhuratëdhënësi ka mësuar për arsyet e revokimit.

Neni 494

Heqja dorë nga revokimi

Është e pavlefshme heqja dorë nga revokimi.

TITULLI IV KONTRATA E HUASË

KAPITULLI I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 495

Përkufizimet

1. Me kontratën e huasë huadhënësi obligohet t'ia dorëzojë huamarrësit një shumë të caktuar të hollash ose sasinë e caktuar të sendeve të tjera të zëvendësueshme, ndërsa huamarrësi obligohet ta kthejë pas një kohe të caktuar të njëjtën shumë të hollash, përkatësisht të njëjtën sasi sendesh të llojit dhe të cilësisë së njëjtë.

2. Mbi sendet e marra huamarrësi fiton të drejtën e pronësisë.

Neni 496 Kamata

1. Huamarrësi mund të obligohet që përveç kryegjësë të debitojë edhe kamatën.

2. Në kontratat ekonomike huamarrësi detyrohet të paguaj edhe kamatën, përveç nëse merren vesh ndryshe.

KAPITULLI II DETYRIMET E HUADHËNËSIT

Neni 497 Dorëzimi i sendeve të premtuara

1. Huadhënësi ka për detyrë t'i dorëzojë sendet e premtuara në kohën e kontraktuar, e në qoftë se afati i dorëzimit nuk është caktuar, atëherë duhet ta bëjë këtë kur ta kërkojë huamarrësi.

2. E drejta e huamarrësit për të kërkuar dorëzimin e sendeve të caktuara parashkruhet në tre (3) muaj nga vonesa e huadhënësit, e në çdo rast për një (1) vit nga lidhja e kontratës.

Neni 498 Gjendja e keqe materiale e huamarrësit

1. Në qoftë se vërtetohet se gjendja materiale e huamarrësit është e atillë që tregon se është e pasigurt a do të jetë në gjendje ta kthejë huan, huadhënësimund të refuzojë ta kryejë detyrimin e vet të dorëzimit të sendeve të premtuara, në qoftë se në kohën e lidhjes së kontratës nuk ka ditur, si dhe në qoftë se keqësimi i gjendjes materiale të huamarrësit ka ndodhur pas lidhjes së kontratës.

2. Huadhënësi do të ketë për detyrë ta kryejë detyrimin e vet në qoftë se huamarrësi ose ndokush tjetër për të ofron sigurim të mjaftueshëm.

Neni 499 Dëmi për shkak të të metave të sendeve të dhëna hua

1. Huadhënësi ka për detyrë t'ia kompensojë huamarrësit dëmin që do t'i shkaktohej për shkak të metave materiale të sendeve të dhëna hua.

2. Në qoftë se huaja është pa shpërblim, ai ka për detyrë ta shpërblejë dëmin vetëm në qoftë se ka qenë në dijeni për të metat e sendit, ose nuk ka mundur të mos dinte për to, ndërsa ai për to nuk e ka njoftuar huamarrësin.

KAPITULLI III DETYRIMET E HUAMARRËSIT

Neni 500 Afati për kthimin e huasë

1. Huamarrësi ka për detyrë që në afatin e kontraktuar t'i kthejë sendet e marra hua në sasi e në cilësi të

njëjtë.

2. Në qoftë se kontraktuesit nuk kanë caktuar afatin për kthimin e huas dhe as që ky mund të caktohet nga rrethanat e huas, huamarrësi ka për detyrë ta kthejë huan pasi të ketë kaluar afati i arsyeshëm, duke filluar që nga kërkesa e huadhënësit që huaja t'i kthehet e që nuk mund të jetë më i shkurtër se dy (2) muaj.

Neni 501 **Zgjedhja me rastin e kthimit të huasë**

1. Në qoftë se nuk janë dhënë hua të hollat, ndërsa është kontraktuar që huamarrësi do ta kthejë huan në të holla, huamarrësi megjithatë është i autorizuar që sipas dëshirës së vetë ti kthejë sendet e marra hua ose shumën e të hollave që i përgjigjet vlerës së këtyre sendeve në kohën dhe në vendin e caktuar në kontratë për ti kthyer.

2. E njëjta gjë vlen edhe në rastin kur nuk ka mundësi të kthehet e njëjta sasi e sendeve dhe të cilësisë e të llojit të njëjtë.

Neni 502 **Heqja dorë nga kontrata**

Huamarrësi mund të heqë dorë nga kontrata para se huadhënësi t'i dorëzojë sendet e caktuara por në qoftë se për këtë shkak do të ndodhte ndonjë dëm për huadhënësin, ka për detyrë ta kompensojë atë.

Neni 503 **Kthimi i huasë para afatit**

Huamarrësi mund ta kthejë huan edhe para afatit të caktuar për kthim, por kapër detyrë ta njoftojë huadhënësin që përpara mbi qëllimin e vet, dhe t'ia shpërblejë dëmin e shkaktuar.

KAPITULLI IV **HUAJA ME DESTINIM TË CAKTUAR**

Neni 504

Në qoftë se me kontratë është caktuar qëllimi për të cilin huamarrësi mund t'i përdorë të hollat e marra hua ndërsa ai i përdorë për ndonjë qëllim tjetër, huadhënësi mund të deklarojë se e zgjidhë kontratën.

TITULLI V **HUAJA PËR PËRDORIM**

KAPITULLI I **DISPOZITA TË PËRGJITHSHME**

Neni 505 **Përkufizimet**

Me kontratën për huapërdorjen, huadhënësi detyrohet të dorëzojë një send huamarrësit në përdorim pa shpërblim dhe huamarrësi detyrohet të kthejë sendin.

KAPITULLI II **DETYRIMET E HUAMARRËSIT**

Neni 506 **Përdorimi i sendit**

1. Huamarrësi mund të përdorë sendin vetëm për qëllimin e përcaktuar me kontratë.
2. Nëse qëllimi i përdorimit nuk është përcaktuar me kontratë, huamarrësi mund të përdorë sendin në përputhje me natyrën dhe qëllimin e sendit dhe me kujdesin e një përdoruesi të mirë.
3. Huamarrësi që e përdorë sendin në mënyrë jo të lejueshme është përgjegjës për çdo prishje apo shkatërrim të rastësishëm.

Neni 507 Mbajtja e sendit

1. Huamarrësi ngarkohet me shpenzimet e rregullta të mbajtjes së sendit.
2. Huamarrësi mund të kërkojë kthimin e shpenzimeve jo të rregullta të mbajtjes së sendit në përputhje me rregullat e mbajtjes. Me shuarjen e huapërdorjes, huamarrësi mund t'i ndajë pajisjet që ndahen nga lënda e huapërdorjes.

Neni 508 Transferimi i përdorimit

Huamarrësi nuk mund të transferojë përdorimin e sendit tek personi i tretë pa pëlqimin e huadhënësit.

Neni 509 Kthimi i sendit

1. Huamarrësi duhet të kthej sendin në kohën për të cilën janë marrë vesh.
2. Nëse koha nuk është përcaktuar, kontrata shuhet në momentin kur huamarrësi ka realizuar qëllimin e përcaktuar në kontratë apo në fund të periudhës në të cilën mund të bëhet përdorimi i tillë.
3. Nëse as koha e as qëllimi nuk janë përcaktuar me kontratë, huadhënësi mund të kërkojë sendin në secilën kohë që dëshiron.

Neni 510 Zgjidhja e kontratës

1. Huadhënësi mund të zgjidh kontratën pa njoftim paraprak dhe të kërkojë kthimin e menjëhershëm të sendit nëse:
  - 1.1. huamarrësi vdes;
  - 1.2. huamarrësi përdorë sendin në kundërshtim me kontratën ose e transferon tek personi i tretë pa pasur të drejtë;
  - 1.3. sendi i huapërdorjes i duhet huadhënësit për shkak të rrethanave të paparashikuara.

Neni 511 Përgjegjësia

Huamarrësi nuk është përgjegjës për asnjë përkeqësim apo ndryshim të sendit si rezultat i pasojave të zakonshme të përdorimit të bërë në përputhje me kontratën.

KAPITULLI III DETYRIMET E HUADHËNËSIT

Neni 512
Dëmi nga të metat

Nëse sendi i cili është objekt i huapërdorjes ka një të metë apo një veçori të rrezikshme si pasojë e së cilës dëmi është shkaktuar tek huamarrësi ose te i treti si i dëmtuar, ndërsa huadhënësi, ka qenë në dijeni apo është dashur të ishte në dijeni për metat apo veçorinë e rrezikshme por nuk e ka njoftuar huapërdormarrësin, atëherë huadhënësi është përgjegjës për dëmin.

TITULLI VI
QIRAJA

KAPITULLI I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 513
Përkufizimet

1. Me kontratën për qiranë, qiradhënësi detyrohet që t'ia dorëzojë sendin e caktuar qiramarrësit në përdorim, ndërsa qiramarrësi detyrohet t'i paguajë qiranë e kontraktuar.
2. Përdorimi përfshinë edhe frugëzimin e sendit (vjelja e frutave), në qoftë se nuk rrjedhë diçka ndryshe nga kontrata, ose nga zakoni.

KAPITULLI II
DETYRIMET E QIRADHËNËSIT

Neni 514
Dorëzimi i Sendit

Qiradhënësi ka për detyrë t'i dorëzojë qiramarrësit sendin e marrë me qira së bashku me aksesoret dhe pjesët përbërëse të tij.

Neni 515
Mirëmbajtja e sendeve

1. Qiradhënësi ka për detyrë t'i mirëmbajë sendet në gjendje të rregullt gjatë kohës së qirasë dhe për këtë arsye të bëjë riparime të nevojshme në të.
2. Ai ka për detyrë t'i kompensojë qiramarrësit shpenzimet që i ka bërë ky për mirëmbajtjen e sendit, e që do t'i kishte për detyrë ky t'i bënte.
3. Shpenzimet e meremetimeve të vogla të shkaktuara nga përdorimi i zakonshëm i sendit, si dhe shpenzimet e vetë përdorimit bien në ngarkim të qiramarrësit.
4. Mbi nevojën e riparimit qiramarrësi ka për detyrë ta njoftojë qiradhënësin.

Neni 516
Zgjidhja e kontratës dhe zbritja e qirasë për shkak të riparimeve

1. Në qoftë se meremetimet e nevojshme të sendit të marrë me qira pengojnë përdorimin e tij në një masë të konsideruar dhe për një kohë të gjatë, qiramarrësi mund ta zgjidhë kontratën.
2. Ai ka të drejtë në zbritjen e qirasë proporcionalisht me kufizimin e përdorimit të sendit për shkak të këtyre riparimeve.

Neni 517
Ndryshimet në sendin e marrë me qira

1. Qiradhënësi nuk mundet pa pëlqimin e qiramarrësit të bëjë ndryshime në sendin e marrë me qira gjatë kohës së qirasë, në qoftë kjo do të pengonte përdorimin e sendit.
2. Në qoftë se me ndryshimet e sendit do të zvogëlohej në një farë mase përdorimi i sendit nga ana e qiramarrësit, do të zvogëlohet edhe qiraja në përpjesëtimin përkatës.

Neni 518
Përgjegjësia për të metat materiale

1. Qiradhënësi i përgjigjet qiramarrësit për të gjitha të metat e sendit të marrë me qira që pengojnë në përdorimin e kontraktuar ose të zakonshëm të tij, pavarësisht nëse ka ditur ose jo për to, si dhe për të metat e veçorive apo të karakteristikave të parashikuara shprehimisht ose heshtazi me kontratë.
2. Nuk merren në konsiderim të metat e një rëndësisë të vogël.

Neni 519
Të metat për të cilat qiradhënësi nuk përgjigjet

1. Qiradhënësi nuk përgjigjet për të metat e sendit të marrë me qira të cilat në momentin e lidhjes së kontratës kanë qenë të njohura për qiramarrësin, ose nuk kanë mundur t'i mbeten të panjohura.
2. Qiradhënësi përgjigjet dhe për të metat e sendit të marrë me qira që janë zbuluar pas lidhjes së kontratës për shkak të pakujdesisë së rëndë, në qoftë se ky ka qenë në dijeni për këtë të metë dhe me dashje ka ometuar që për këtë ta njoftojë qiramarrësin.

Neni 520
Zgjerimi i përgjegjësisë për të metat materiale

Qiradhënësi përgjigjet për të gjitha të metat e sendit të marrë me qira, në qoftë se ka pohuar se ai nuk ka kurrfarë të metash.

Neni 521
Përfundimi i kontraktues ose kufizimi i përgjegjësisë

1. Përgjegjësia për të metat materiale të sendit të marrë me qira mund të përfundohet ose të kufizohet me kontratë.
2. Dispozita e kontratës me të cilën kjo përgjegjësi përfundohet ose kufizohet është e pavlefshme në qoftë se qiradhënësi ka qenë në dijeni për të metat dhe nuk e ka njoftuar qiramarrësin, ose nëse e meta është e atillë që bën të pamundur përdorimin e sendit të marrë me qira, ose kur qiradhënësi ka imponuar këtë dispozitë duke shfrytëzuar pozitën e vet dominuese.

Neni 522
Njoftimi i qiradhënësit mbi të metat dhe rreziqet

1. Qiramarrësi ka për detyrë ta njoftojë qiradhënësin pa shtyrje të panevojshme për secilën të metë të sendit të marrë me qira që do të tregohet gjatë kohës së qirasë, përveç në qoftë se qiradhënësi ka ditur për të metën.
2. Ai ka për detyrë gjithashtu ta njoftojë qiradhënësin për çdo rrezik të paparashikuar që do të kanosej gjatë kohës së qirasë, sendit të marrë me qira për të mundur të marrë masa të nevojshme.

3. Qiramarrësi i cili nuk e njofton qiradhënësin mbi shfaqjen e të metës, ose mbi rrezikun e lindur për të cilën ky nuk ka ditur humb të drejtën e kompensimit të dëmit që do të pësonte për shkak të ekzistimit të të metës ose rrezikut të paraqitur për sendin e marrë me qira dhe ka për detyrë ta shpërblejë dëmin që do ta pësonte qiradhënësi për këtë arsye.

Neni 523

Të drejtat e qiramarrësit kur sendi ka ndonjë të metë

1. Në qoftë se sendi i marrë me qira në momentin e dorëzimit ka ndonjë të metë që nuk mund të evitohet, qiramarrësi mundet sipas dëshirës së vet, ta zgjidhë kontratën ose të kërkojë zbritjen e çmimit të qirasë.
2. Kur sendi ka ndonjë të metë që nuk mund të evitohet pa ndërlikime të mëdha për qiramarrësin, ndërsa dorëzimi i sendit në afatin e caktuar nuk ka qenë pjesë esenciale e kontratës, qiramarrësi mund të kërkojë nga qiradhënësi ose evitimin e të metës në afatin plotësues, ose zbritjen e çmimit të qirasë.
3. Në qoftë se qiradhënësi nuk e eviton të metën në afatin e ri plotësues që ia ka caktuar qiramarrësi, qiramarrësi mund ta zgjidhë kontratën ose të kërkojë zbritjen e çmimit të qirasë.
4. Sidoqoftë, qiramarrësi ka të drejtë në kompensimin e dëmit.

Neni 524

Kur e meta paraqitet gjatë qirasë dhe kur sendi nuk ka veçori të kontraktuar ose të zakonshme

1. Dispozitat e nenit paraprak aplikohen edhe në rastin kur gjatë qirasë paraqitet ndonjë meta në sendin e marre me qira.
2. Ato aplikohen edhe në rastet kur sendi i marrë me qira nuk ka ndonjë veçori që sipas kontratës ose sipas praktikës duhet të kishte, apo kur kjo veçori humbë gjatë qirasë.

Neni 525

Përgjegjësia e qiradhënësit për të metat juridike

1. Kur dikush i treti pretendon që në sendin e marre me qira, ose në ndonjë pjesë të tij të ushtrrojë ndonjë të drejtë dhe i drejtohet me kërkesë të vet qiramarrësit, si dhe në qoftë se arbitrarisht e merr sendin nga qiramarrësi, ky ka për detyrë ta njoftojë për këtë qiradhënësin, përveç nëse ky është tanimë në dijeni për këtë, përndryshe do të përgjigjet për dëmin.
2. Në qoftë se vërtetohet se personit të tretë i takon ndonjë e drejtë e cila përjashton fare të drejtën e qiramarrësit në përdorimin e sendit, kontrata e qirasë zgjidhet vetvetiu në bazë të ligjit, ndërsa qiradhënësi ka për detyrë që qiramarrësit t'i shpërblejë dëmin e pësuar për këtë arsye.
3. Në rastin kur me të drejtën e personit të tretë vetëm kufizohet e drejta e qiramarrësit, ky mundet sipas dëshirës së vet ta zgjidhë kontratën ose të kërkojë zbritjen e qirasë, e në çdo rast kompensimin e dëmit.

KAPITULLI III

DETYRIMET E QIRAMARRËSIT

Neni 526

Përdorimi i sendeve sipas kontratës

1. Qiramarrësi detyrohet ta përdorë sendin me kujdesin e duhur.
2. Ai mund ta përdorë vetëm ashtu sikundër është caktuar me kontratë ose me destinimin e sendit.
3. Ai përgjigjet për dëmin e paraqitur nga përdorimi i sendit të marrë me qira në kundërshtim me kontratën

ose me destinimin e tij, pavarësisht nëse a e ka përdorur sendin ai ose ndonjë person që punon me urdhër të tij, ose ndonjë person tjetër të cilit ai ia ka bërë të mundur përdorimin e sendit.

Neni 527

Shkëputja e kontratës për shkak të përdorimit në kundërshtim me kontratën

Ne qoftë se qiramarrësi edhe pas paralajmërimit të drejtuar nga qiradhënësi, e përdorë sendin në kundërshtim me kontratën ose me destinimin e tij, ose e lë pas dore mirëmbajtjen e tij, kështu që ekziston rreziku i dëmit të konsideruar për qiradhënësin, ky mund ta shkëpus kontratën pa e dhënë afatin e denoncimit.

Neni 528

Pagimi i qirasë

1. Qiramarrësi ka për detyrë ta paguajë qiranë në afatet e caktuara me kontratë ose me ligj e në mungesë të kontratës dhe të ligjit, ashtu siç praktikohet në vendin ku sendi i është dorëzuar qiramarrësit.

2. Në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe ose në vendin e dorëzimit të sendit nuk praktikohet ndryshe, qiraja paguhet për çdo gjashtëmuor kur sendi është dhënë me qira për një ose për disa vjet e në qoftë se është dhënë për një kohë më të shkurtër, atëherë pasi të ketë kaluar kjo kohë.

Neni 529

Shkëputja e kontratës për shkak të mospagimit të qirasë

1. Qiradhënësi mund ta shkëpus kontratën e qirasë, në qoftë se qiramarrësi nuk paguan qiranë dhe këtë gjë nuk e bën as në afatin prej pesëmbëdhjetë (15) ditësh pasi qiradhënësi ta ketë ftuar që të kryejë pagesën.

2. Kontrata do të mbetet në fuqi në qoftë se qiramarrësi e paguan shumën e debituar të qirasë para se t'i komunikohet shkëputja e kontratës.

Neni 530

Kthimi i sendit të marrë me qira

1. Qiramarrësi ka për detyrë ta ruajë sendin e marrë me qira dhe pas mbarimit të qirasë ta kthejë të padëmtuar.

2. Sendi kthehet në vendin ku është dorëzuar.

3. Qiramarrësi nuk përgjigjet për harxhimin e sendit që krijohet nga përdorimi i tij i zakonshëm, si dhe për dëmtimet që rrjedhin nga vjetrimi i tij.

4. Në qoftë se gjatë kohës së qirasë ka bërë ndonjë ndryshim në send, ka për detyrë ta kthejë në gjendjen në të cilën ndodhej kur i është dhënë me qira.

5. Qiramarrësi mund t'i marrë me vete shtesat që ka bërë në send, në qoftë se mund të veçohen pa ndonjë dëmtim të tij, por qiradhënësi mund t'i mbajë po që se ia shpërblen vlerën e tyre në kohën e kthimit.

Neni 531

Shkëputja e kontratës për shkak të nënqirasë së palejueshme

Qiradhënësi mund ta shkëpusë kontratën e qirasë në qoftë se sendi i marrë me qira është dhënë në nënqira pa lejen e tij kur kjo sipas ligjit, ose sipas kontratës është e nevojshme.

Neni 532
Kërkesa e drejtpërdrejtë e qiradhënësit

Qiradhënësi mund t'i arkëtojë kërkesat e veta nga qiramarrësi të krijuara nga qiraja, mund të kërkojë drejtpërdrejtë nga nënqiramarrësi pagesën e shumës që ky i debiton qiramarrësit në bazë të nënqirasë.

Neni 533
Shuarja e nënqirasë në bazë të vetë ligjit

Nënqiraja shuhet në çdo rast kur shuhet qiraja.

KAPITULLI IV
SHITJA E SENDIT TË MARRË ME QIRA

Neni 534
Tjetërsimi pas dorëzimit me qira

1. Në rast të tjetërsimit të sendit i cili para kësaj i është dorëzuar ndonjë tjetrit me qira fituesi i sendit zënë vendin e qiradhënësit, kështu që pas kësaj, të drejtat dhe detyrimet nga qiraja lindin midis tij dhe për qiramarrësit.
2. Fituesi nuk mund të kërkojë nga qiramarrësi që t'ia dorëzojë sendin para se të ketë kaluar koha për të cilën është kontraktuar qiraja e në qoftë se kohëzgjatja e qirasë nuk është caktuar as me kontratë dhe as me ligj, atëherë para skadimit të afatit të denoncimit.
3. Për detyrimet e fituesit nga qiraja ndaj qiramarrësit përgjigjet bartësi si dorzan solidar.

Neni 535
E drejta e qirasë

1. Në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër, fituesi i sendit të dorëzuar me qira ka të drejtë në çmimin e qirasë, duke filluar që nga afati i parë i ardhshëm pas fitimit të sendit, nëse bartësi ka pranuar qiranë që më parë, bartësi duhet të njëjtën t'ia kthejë fituesit.
2. Që nga momenti kur është njoftuar mbi tjetërsimin e sendit të marrë me qira, qiramarrësi mund t'ia paguajë çmimin a qirasë vetëm fituesit.

Neni 536
Tjetërsimi i sendit të marrë me qira para se t'ia dorëzohet qiramarrësit

1. Në qoftë se sendi për të cilin është lidhur kontrata e qirasë i është dorëzuar fituesit, e jo qiramarrësit, fituesi zëne vendin e qiradhënësit dhe merr përsipër detyrimet e tij ndaj qiramarrësit në qoftë se në momentin e lidhjes së kontratës mbi tjetërsimin ka qenë në dijeni për ekzistimin e kontratës së qirasë.
2. Fituesi i cili në momentin e lidhjes së kontratës mbi tjetërsimin nuk ka qenë në dijeni për ekzistimin e kontratës së qirasë, nuk ka për detyrë t'ia dorëzojë qiramarrësit sendin, ndërsa qiramarrësi mund të kërkojë vetëm kompensimin e dëmit nga qiradhënësi.
3. Për detyrimet e fituesit nga dhënia me qira ndaj qiramarrësit përgjigjet bartësi si dorëzan solidar.

Neni 537
Shkëputja e kontratës për shkak të tjetërsimit të sendit

Kur për shkak të tjetërsimit të sendit të marrë me qira të drejtat dhe detyrimet e qiradhënësit kalojnë në fituesin, qiramarrësi mund ta shkëpusë kontratën në çdo rast, duke respektuar afatet ligjore të shkëputjes.

KAPITULLI V SHUARJA E QIRASË

Neni 538

Kalimi i kohës së caktuar

1. Kontrata e qirasë e lidhur për një kohe të caktuar shuhet me vetë kalimin e kohës për të cilën është lidhur.
2. E njëjta gjë vlen edhe në rastet kur në mungesë të vullnetit të kontraktuesve kohëzgjatja e qirasë është caktuar me ligj.

Neni 539

Përtëritja heshtazi e qirasë

1. Kur pasi të ketë kaluar koha për të cilën është lidhur kontrata e qirasë, qiramarrësi vazhdon ta përdorë sendin, ndërsa qiradhënësi nuk e kundërshton këtë, konsiderohet se është lidhur kontratë e re e qirasë me kohëzgjatje të pacaktuar, në të njëjtat kushte sikurse edhe në ato paraprake.
2. Sigurimet të cilat personat e tretë kanë dhënë për qiranë e parë, shuhet me të kaluar koha për të cilat është lidhur kontrata e parë.

Neni 540

Shkëputja

1. Kontrata e qirasë kohëzgjatja e së cilës nuk është caktuar dhe as që mund të caktohet nga rrethanat apo nga zakonet e vendit shuhet me njoftim për shkëputje të cilën secila palë mund t'ia japë tjetrës duke respektuar afatin a caktuar të njoftimit të shkëputjes.
2. Në qoftë se afati i njoftimit për shkëputje nuk është rregulluar me kontratë ose me ligj apo me zakonet e vendit, ai afat është tetë ditë por që njoftimi nuk mund të jepet në kohë të papërshtatshme.
3. Në qoftë se sendet e marra me qira janë të rrezikshme për shëndetin, qiramarrësi mund ta shkëpusë kontratën pa e dhënë njoftimin për shkëputje edhe në qoftë se në momentin e lidhjes së kontratës e ka ditur këtë.
4. Qiramarrësi nuk mund të heqë dorë nga e drejta e paraparë në paragrafin 3 të këtij neni.

Neni 541

Shkatërrimi i sendeve për shkak të forcës madhore

1. Marrja me qira pushon në qoftë se sendi i marrë me qira shkatërrohet nga ndonjë rast i forcës madhore.
2. Në qoftë se sendi i marrë me qira shkatërrohet pjesërisht ose vetëm dëmtohet, qiramarrësi mund ta zgjidhë kontratën, ose të mbetet edhe më tej në qiramarrje dhe të kërkojë zbritjen përkatëse të çmimit të qirasë.

Neni 542

Vdekja

Në rast të vdekjes të qiramarrësit ose të qiradhënësit qiraja, vazhdon me trashëgimtarë të tij po që se nuk është kontraktuar ndryshe.

TITULLI VII KONTRATË PËR PUNË

KAPITULLI I DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 543 Përkufizimet

Me kontratën për veprën kryerësi i punëve detyrohet të kryejë një punë të caktuar, sikurse është prodhimi ose riparimi i ndonjë sendi ose kryerja e ndonjë pune fizike ose intelektuale e të ngjashme kurse porositësi është i detyruar për atë të paguajë shpërblimin.

Neni 544 Marrëdhënia me kontratën e shitjes

1. Kontrata me të cilën njëra palë detyrohet të prodhojë një send të caktuar të luajtshëm prej materialit të vet konsiderohet në rast dyshimi kontratë për shitje.
2. Kontrata mbetet kontratë për veprën në qoftë se porositësi është detyruar të japë pjesën thelbësore të materialit të nevojshëm për prodhimin e sendit.
3. Në çdo rast kontrata konsiderohet kontratë për vepër, në qoftë se kontraktuesit kanë pas për qëllim veçanërisht punën e kryerësit.

Neni 545 Cilësia e materialit të kryerësit

1. Në qoftë se është kontraktuar që kryerësi të prodhojë një send prej materialit të vet, ndërsa nuk është caktuar cilësia, sipërmarrësi ka për detyrë të japë material të cilësisë së mesme.
2. Ai i përgjigjet porositësit për cilësinë e materialit njësoj si shitësi.

KAPITULLI II MBIKËQYRJA

Neni 546 Mbikëqyrja

Porositësi ka të drejtë të bëjë mbikëqyrjen e kryerjes së punës e të japë udhëzime kur kjo i përgjigjet natyrës së kontratës, ndërsa kryerësi ka për detyrë t'ia bëjë të mundur këtë.

KAPITULLI III LIDHJA E KONTRATËS PAS OFERTIMIT

Neni 547 Ftesa për ofertim të çmimit të punimeve

1. Ftesa e drejtuar numrit të caktuar ose të pacaktuar personash, në kushtet e caktuara dhe me garancione të caktuara, detyron ftuesin të lidhë kontratën për ato punime me atë që ofron çmimin më të ulët, përveç nëse këtë detyrim e ka përjashtuar me ftesën për ofertim.
2. Në rastin e përjashtimit të detyrimit për të lidhë kontratën, ftesa për ofertim konsiderohet si ftesë të interesuarve që ata të bëjnë oferta të kontratës sipas kushteve të shpallura.

Neni 548 Ftesa për ofertim për zgjidhjen artistike ose teknike të punëve të synuara

Ftesa e drejtuar numrit të caktuar ose të pacaktuar personash për ofertim për zgjidhjen artistike ose teknike të punimeve të synuara, detyrojnë ftuesin që sipas kushteve të përmbajtura në ftesë për ofertim të lidhë kontratën me pjesëmarrësin e ofertimit, zgjedhja e të cilit është pranuar nga komisioni me përbërjen e shpallur që përpara, përveç nëse këtë detyrim e ka përjashtuar në ftesën e ofertimit.

KAPITULLI IV DETYRIMET E KRYERËSIT

Neni 549 Te metat e materialit

1. Kryerësi ka për detyrë ta paralajmërojë porositësin për të metat e materialit që e ka dorëzuar porositësi, që i ka vënë re ose është dashur t'i vërejë, përndryshe do të përgjigjet për dëmin.
2. Në qoftë se porositësi i ka kërkuar që sendi të prodhohet prej materialit për të metat e të cilit kryerësi i'a ka treguar, kryerësi ka për detyrë të veprojë sipas kërkesës së tij, përveç nëse është e qartë se materiali nuk është i përshtatshëm për veprën e porositur ose në qoftë se prodhimi prej materiali të kërkuar do të mund t'i bëjë dëm prestigjit të kryerësit, në të cilin rast i kontraktuari mund ta zgjidhë kontratën.
3. Kryerësi ka për detyrë ta paralajmërojë porositësin për të metat në urdhrin e tij dhe për rrethana të tjera që ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni të cilat mund të jenë të rëndësishme për veprën e porositur ose për kryerjen në kohë, përndryshe do të përgjigjet për dëmin.

Neni 550 Detyrimi për ta kryer punën

1. Kryerësi ka për detyrë ta kryejë veprën si është kontraktuar dhe sipas rregullave të punës.
2. Kryerësi ka për detyrë ta kryejë veprën për kohën e caktuar, e në qoftë se kjo nuk është caktuar, atëherë për një kohë të arsyeshme që nevojitet për punë të tilla.
3. Kryerësi nuk përgjigjet për vonesë, të shkaktuar për shkak se porositësi nuk i'a ka dorëzuar materialin në kohë, apo për shkak se ka kërkuar ndryshime, apo sepse nuk i'a ka paguar paradhënien e kontraktuar dhe në përgjithësi për vonesë të shkaktuar nga sjellja e porositësit.

Neni 551 Zgjidhja e kontratës për shkak të shmangies nga kushtet e kontraktuara

1. Në qoftë se gjatë kryerjes së veprës tregohet se kryerësi nuk u përmbahet kushteve të kontratës dhe në përgjithësi nuk punon si duhet, kështu që vepra e kryer do të ketë të meta, porositësi mund ta paralajmërojë kryerësin për këtë dhe t'i caktojë afat plotësues që punën e vet t'ua përshtatë detyrimeve të veta.
2. Në qoftë se deri në skadimin e këtij afati kryerësi i punës nuk vepron sipas kërkesës së porositësit, ky mund ta zgjidhë kontratën dhe të kërkojë kompensimin e dëmit.

Neni 552 Zgjidhja e kontratës para kalimit të afatit

1. Në qoftë se afati është element thelbësor i kontratës, ndërsa kryerësi është aq në vonesë me fillimin ose me kryerjen e punës, sa që është e qartë se nuk do ta kryejë brenda afatit, porositësi mund ta zgjidhë kontratën dhe të kërkojë kompensimin e dëmit.
2. Porositësi ka të drejtën edhe atëherë kur afati nuk është element thelbësor i kontratës në qoftë se për shkak të vonesës së tillë porositësi qartazi nuk do të kishte interes për përmbushjen e kontratës.

Neni 553

Besimi i kryerjes së punës personit të tretë

1. Në qoftë se nga kontrata ose nga vetë natyra e kontratës nuk rrjedh diçka tjetër, kryerësi nuk e ka për detyrë që punën ta kryejë personalisht.
2. Kryerësi edhe me tej i përgjigjet personit për kryerjen e punës edhe kur punën nuk e kryen personalisht.

Neni 554

Përgjegjësia për bashkëpunëtorët

Kryerësi përgjigjet për personat të cilët sipas urdhrit të tij kanë punuar në punën që e ka marrë përsipër ta kryejë, sikur ta ketë kryer vet.

Neni 555

Kërkesa e drejtpërdrejtë e bashkëpunëtorëve të kryerësit ndaj porositësit

Për arkëtimin e kërkesave të veta nga kryerësi, bashkëpunëtorët e tij mund t'i drejtohen drejtpërdrejt porositësit dhe të kërkojnë prej tij që t'u paguajë këto kërkesa në ngarkim të shumës të cilën ai në këtë çast i ka borxh kryerësit, në qoftë se këto kërkesa janë pranuar.

Neni 556

Dorëzimi i sendit të prodhuar porositësit

1. Kryerësi ka për detyrë që sendin e prodhuar ose të riparuar t'ia dorëzojë porositësit.
2. Kryerësi lirohet nga ky detyrim, në qoftë se sendi që e ka prodhuar ose riparuar shkatërrohet nga një shkak, për të cilin ai nuk përgjigjet.

KAPITULLI V

PËRGJEGJËSIA PËR TË METAT

Neni 557

Kontrollimi i veprës së kryer dhe njoftimi i kryesit

1. Porositësi ka për detyrë ta kontrollojë veprën e kryer, nëse sipas rrjedhës së rregullt të të punës ky kontrollim është i mundur dhe për të metat e konstatuara pa shtyrje ta njoftojë kryerësin.
2. Në qoftë se porositësi nuk i përgjigjet ftesës së kryerësit që ta kontrollojë dhe pranojë veprën e kryer pa ndonjë shkak të arsyeshëm, konsiderohet se vepra është pranuar.
3. Pas kontrollit dhe pranimi të punës së kryer, kryerësi nuk përgjigjet më për të metat që kanë mund të vërehen me kontroll të zakonshme, përveç se ai ishte në dijeni për ato të meta dhe nuk e ka njoftuar porositësin.

Neni 558

Të metat e fshehta

1. Në qoftë se më vonë konstatohet ndonjë e metë e cila nuk ka mund të zbulohet me kontroll të zakonshëm, porositësi megjithatë mund të thirret në atë me kusht që për këtë ta njoftojë porositësin sa më parë, por jo më vonë se në afatin prej një (1) muaji nga zbulimi i saj.
2. Me kalimin e dy (2) viteve nga pranimi i punës së kryer, porositësi nuk mundet më të thirret në të meta.

Neni 559

Shuarja e së drejtës

3. Porositësi i cili e ka njoftuar kryerësin me kohë për të metat e veprës së kryer nuk mund të realizojë të drejtën e vet në rrugë gjyqësore pas kalimit të një (1) viti nga njoftimi i bërë.

4. Në qoftë se porositësi njoftuar kryerësin me kohë në lidhje me të metat, pas skadimit të afatit, porositësi mund ta ushtrojë të drejtën për ulje të pagesës dhe kompensimin e dëmit nëpërmjet prapësimit të kërkesës së kryerësit për pagesë.

Neni 560

Rastet kur kryerësi humb të drejtën të thirret në nenet paraprahe

Kryerësi nuk mund të thirret në ndonjë dispozitë të neneve paraprahe kur e meta ka të bëjë me faktet për të cilat ishte në dijeni ose nuk kanë mund t'i mbeten të panjohura, ndërsa për këto nuk e ka njoftuar porositësin.

Neni 561

E drejta e kërkesës për mënjanimin e të metave

1. Porositësi i cili e ka njoftuar me rregull kryerësin se puna e kryer ka ndonjë të metë, mund të kërkojë prej tij që të metën ta mënjanojë dhe për të t'ia caktojë afatin e arsyeshëm.

2. Ai ka të drejtë edhe për kompensimin e dëmit që pëson për këtë arsye.

3. Në qoftë se mënjanimi i të metës kërkon shpenzime të tepruara, kryerësi mund të refuzojë ta kryejë, por me këtë rast porositësit i takon, sipas zgjedhjes së tij, e drejta e zbritjes së shpërblimit ose zgjedhjes së kontratës si edhe e drejta e kompensimit të dëmit.

Neni 562

Zgjidhja e kontratës në rastin e veçantë

Kur puna e kryer ka të metë të tillë sa që veprën e bën të papërdorshme ose është kryer në kundërshtim me kushtet shprehimore të kontratës, porositësimundet, duke mos kërkuar mënjanimin paraprak të të metave, ta zgjidhë kontratën dhe të kërkojë kompensimin e dëmit.

Neni 563

E drejta e porositësit në rastin e të metave të tjera të veprës së kryer

1. Kur puna e kryer ka të metë, por vepra është megjithatë e përdorshme, respektivisht kur puna nuk është kryer në kundërshtim me kushtet e parapara shprehimisht të kontratës, porositësi ka për detyrë ta lejojë kryerësin që ta mënjanojë të metën.

2. Porositësi mund t'i caktojë kryerësit një afat të arsyeshëm për mënjanimin e të metave.

3. Në qoftë se kryerësi nuk e mënjanon të metën deri te kalimi i këtij afati, porositësi mundet sipas zgjedhjes se tij ta kryejë mënjanimin në llogari të kryerësit ose ta zbres shpërblimin ose ta zgjidhë kontratën.

4. Kur është fjala për të metë të parëndësishme, porositësi nuk mund të shërbehet me të drejtën e zgjedhjes së kontratës.

5. Në çdo rast ai ka të drejtë edhe për kompensimin e dëmit.

Neni 564

Zbritja e pagesës

Pagesa zbritet në përpjesëtim ndërmjet vlerës së punës së kryer pa të meta në kohën e lidhjes së kontratës dhe vlerës që do të kishte puna e kryer me të meta në atë kohë.

KAPITULLI VI DETYRIMET E POROSITËSIT

Neni 565 Detyrimi për ta pranuar punën

Porositësi ka për detyrë ta pranojë punën e kryer sipas dispozitave të kontratës dhe rregullave të punës.

Neni 566 Caktimi dhe ekzekutimi i pagesës

1. Pagesa caktohet me kontratë, në qoftë se nuk është caktuar me ndonjë tarifë të detyrueshme ose me ndonjë akt tjetër të detyrueshëm.
2. Në qoftë se pagesa nuk është caktuar, gjykata cakton pagesën sipas vlerës së punës, sipas kohës së nevojshme normalisht për punë të tillë dhe sipas pagesës të rëndomtë për këtë lloj të punës.
3. Porositësi nuk ka për detyrë ta paguajë para se ta ketë kontrolluar dhe lejuar, përveç nëse është kontraktuar ndryshe.
4. E njëjta gjë vlen në qoftë se është kontraktuar kryerja dhe dorëzimi i punëve pjesë-pjesë.

Neni 567 Llogaritja me garanci shprehimore

1. Në qoftë se pagesa është kontraktuar në bazë të llogaritjes me garanci shprehimore të kryerësit për saktësinë e tij, ai nuk mund të kërkojë shtimin e pagesës as edhe në qoftë se në punim ka dhënë më tepër punë dhe në qoftë se kryerja e punës ka kërkuar më tepër shpenzime se sa është parashikuar.
2. Me këtë nuk përjashtohet zbatimi i rregullave për zgjidhjen dhe ndryshimin e kontratës për shkak të ndryshimit të rrethanave
3. Në qoftë se pagesa është kontraktuar në bazë të llogaritjes pa garanci shprehimore të kryerësit për saktësinë e tij dhe gjatë punës tejkalimi i llogarisë tregohet i pashmangshëm, kryerësi duhet për këtë pa shtyrje ta njoftojë porositësin, përndryshe humb çdo kërkesë për shkak të shpenzimeve të shtuara.

KAPITULLI VII RREZIKU

Neni 568 Kur kryerësi e ka dhënë materialin

1. Në rast se kryerësi e ka dhënë materialin për prodhimin e sendit, kurse sendi dëmtohet ose shkatërrohet për arsye të ndryshme para se t'i dorëzohet porositësit, rrezikun e mban kryerësi dhe nuk ka të drejtë për kthimin e pagesës për materialin e dhënë e as për punën e tij.
2. Në qoftë se porositësi e ka kontrolluar punimin e kryer dhe e ka lejuar, konsiderohet se sendi i është dorëzuar, ndërsa te kryerësi ka mbetur në ruajtje.
3. Në qoftë se porositësi është vonuar për shkak të mospranimit të sendit të ofruar, rreziku i shkatërrimit ose i dëmtimit të rastësishëm të sendit kalon në atë.

Neni 569
Kur porositësi e ka dhënë materialin

1. Rrezikun e shkatërrimit ose dëmtimit të rastësishëm e bartë kryerësi, në qoftë se ai e ka dhënë materialin për prodhimin e sendit.

2. Në këtë rast, kryerësi ka të drejtë të pagesës vetëm në qoftë se sendi është shkatërruar ose dëmtuar pas rënies së porositësit në vonesë ose në qoftë se porositësi nuk i është përgjigjur ftesës të bërë me rregull për ta kontrolluar sendin.

Neni 570
Rreziku në rast të dorëzimit pjesë-pjesë

Në qoftë se është kontraktuar se porositësi do ta bëjë kontrollin dhe pranimin e pjesëve të veçanta ashtu si do të prodhohen, kryerësi ka të drejtë pagese për prodhimin e pjesëve që i ka kontrolluar dhe lejuar edhe në qoftë se ato pas tij do të shkatërroheshin tek ai pa fajin e tij.

KAPITULLI VIII
PENGU

Neni 571
Pengu i kryerësit

Për sigurimin e arkëtimit të kërkesave të kompensimit për punën dhe pagimin e materialit të shpenzuar dhe kërkesave të tjera në bazë të kontratës për veprë, kryerësi ka të drejtë pengu në sendet që i ka prodhuar ose riparuar, si dhe në sende të tjera që i'a ka dorëzuar porositësi lidhur me punën e tij, gjithnjë gjersa ato i mban dhe nuk pushon me vullnet t'i mbajë.

KAPITULLI IX
SHUARJA E KONTRATËS

Neni 572
Zgjidhja e kontratës me vullnetin e porositësit

Derisa vepra e porositësit nuk është kryer, porositësi mund ta zgjidhë kontratën kur të dojë, por në atë rast ka për detyrë t'i paguajë kryerësit pagesën e kontraktuar, të zvogëluar për shumën e shpenzimeve që ky nuk i ka bërë e që do të kishte për detyrë t'i bënte po të mos zgjidhej kontrata si edhe për shumën e fitimit që e ka realizuar në anën tjetër ose që me qëllim e ka lëshuar ta realizojë.

TITULLI VIII
KONTRATA PËR TRANSPORT

Neni 573
Përkufizimet

1. Me kontratën për transportin detyrohet transportuesi që të transportojë në vendin e caktuar ndonjë person ose send, ndërsa udhëtari, respektivisht dërguesi detyrohet që për këtë t'i paguajë shpërblimin e caktuar.

2. Transportuesi është personi i cili merret me transport si punë të rregullt të tij, ashtu edhe çdo person tjetër i cili detyrohet me kontratë të kryejë transportin me pagesë.

Neni 574
Detyrimet e transportuesit në transportin liniar

1. Transportuesi i cili kryen transportin në një linjë të caktuar (transporti liniar) ka përdetyrë që rregullisht dhe në gjendje të rregullt të mbajë linjën e shpallur.

2. Ai ka për detyrë të pranojë për transport çdo person dhe çdo send që përmbushin kushtet e caktuara me kushtet e përgjithshme të shpallura.

3. Në qoftë se mjetet e rregullta të transportit të transportuesit nuk mjaftojnë për kryerjen e të gjitha transporteve të kërkuara, përparësi kanë personat ose sendet për të cilat kjo është parashikuar me dispozita të veçanta, ndërsa përparësia e mëtejshme caktohet sipas radhës së kërkesave, por midis kërkesave të njëkohshme përparësia caktohet sipas gjatësisë më të madhe të transportit.

Neni 575 **Denoncimi i kontratës**

1. Dërguesi, respektivisht udhëtari mund të denoncojë kontratën para se të fillojë përmbushja e saj, por ka për detyrë ta shpërblejë dëmin të cilin transportuesi do ta pësonte për këtë shkak.

2. Kur transportuesi vonon me fillimin e transportit aq sa pala tjetër nuk ka më interes për transportin e kontraktuar, ose kur transportuesi nuk mund ose nuk donë të kryejë transportin e kontraktuar, pala tjetër mund të denoncoj nga kontrata dhe të kërkojë kthimin e shpërblimit të paguar për transportin.

Neni 576 **Shuma e pagesës së paguar për transport**

1. Në qoftë se shuma e pagesës për transport është caktuar me tarifë ose me ndonjë akt tjetër detyrues të shpallur, nuk mund të kontraktohet pagesa më e lartë.

2. Në qoftë se shuma e pagesës për transport nuk është caktuar me tarifë ose me ndonjë akt detyrues tjetër të shpallur e as me kontratë, transportuesi ka të drejtë për pagesë të zakonshme për këtë lloj transporti.

3. Dispozitat për pagesën në kontratë për punë zbatohen për çështjet tjera aq sa është e mundur.

Neni 577 **Kufizimi i zbatimit të dispozitave të kësaj pjese**

Dispozitat e këtij Titulli zbatohen në të gjitha llojet e transportit, përveç nëse me ligj parashihet ndryshe.

KAPITULLI II **KONTRATA PËR TRANSPORTIN E SENDEVE**

NËNKAPITULLI I **DISPOZITAT E PERGJITHSHME**

Neni 578 **Dorëzimi i sendeve**

Transportuesi ka për detyrë që sendin të cilin e ka pranuar për transport t'ia dorëzojë në vendin e caktuar dërguesit ose personit të caktuar (marrësit).

Neni 579 **Detyrat e dërguesit për ta njoftuar transportuesin**

1. Dërguesi ka për detyrë ta njoftojë transportuesin për llojin e dërgesës dhe për përmbajtjen dhe sasinë e saj dhe t'i komunikojë se ku duhet të transportohet dërgesa, emrin dhe adresën e marrësit të dërgesës, emrin dhe adresën e vet, si dhe çdo gjë të nevojshme që transportuesi të mund t'i përmbushë detyrimet e veta pa shtyrje dhe pengesa.

2. Kur në dërgesë ndodhen sende të çmueshme, letra me vlerë ose sende tjera të shtrenjta, dërguesi ka për detyrë që për këtë ta njoftojë transportuesin në momentin e dorëzimit të tyre për transport dhe t'ia komunikojë vlerën e tyre.

3. Kur është fjala për transportin e sendeve të rrezikshme ose të sendeve për të cilat nevojiten kushte të veçanta të transportit, dërguesi ka për detyrë që për këtë ta njoftojë transportuesin me kohë, kështu që ai do të mund të ndërmerë masa përkatëse të veçanta.

4. Në qoftë se dërguesi nuk i jep transportuesit të dhënat nga paragrafi 1 dhe 3 të këtij neni, ose i jep gabimisht përgjigjet për dëmin që do të shkaktohej për shkak të kësaj.

Neni 580 **Fletëngarkesa**

1. Kontraktuesit mund të merren vesh që për dërgesën e dorëzuar për transport të përpilohet fletëngarkesa.

2. Fletëngarkesa duhet të përmbajë emrin dhe adresën e dërguesit e të transportuesit, llojin, përmbajtjen dhe sasinë e dërgesës, si dhe vlerën e sendeve të çmueshme dhe sendeve të tjera të shtrenjta, vendin e destinimit, shumën e shpërblimit për transport, respektivisht shënimin se shpërblimi është parapaguar, dispozitën për shumën me të cilën është ngarkuar dërgesa, vendi dhe dita e lëshimit të fletëngarkesës.

3. Në fletëngarkesë mund të futen edhe dispozita të tjera të kontratës për transportin.

4. Fletëngarkesa duhet të jetë e nënshkruar nga të dy kontraktuesit.

5. Fletëngarkesa mund të përmbajë dispozitën "sipas urdhrin" ose të jetë e shënuar në prurësin.

Neni 581 **Kontrata për transportin dhe fletëngarkesa**

Ekzistimi dhe vlefshmëria juridike e kontratës për transportin janë të pavarura nga ekzistimi i fletëngarkesës dhe nga saktësia e saj.

Neni 582 **Vërtetimi për marrjen në dorëzim për transport**

Në qoftë se nuk është dhënë fletëngarkesa, dërguesi mund të kërkojë nga transportuesi që t'i lëshojë vërtetimin për marrjen e dërgesës për transport me të dhënat që duhet t'i përmbajë fletëngarkesa.

NËNKAPITULLI II **MARRËDHËNIA E DËRGUESIT DHE TRANSPORTUESIT**

Neni 583 **Paketimi**

1. Dërguesi ka për detyrë t'i paketojë sendet sipas mënyrës së parashikuar ose të praktikuar, kështu që të mos shkaktohet ndonjë dëm ose të rrezikohet siguria e njerëzve ose e të mirave.

2. Transportuesi ka për detyrë të paralajmërojë dërguesin për të metat e paketimit që mund të vihen re, përndryshe përgjigjet për dëmtimin e dërgesës që do të shkaktohej për shkak të këtyre të metave.

3. Transportuesi nuk përgjigjet për dëmtimin e dërgesës në qoftë se dërguesi, megjithëse iu ka tërhequr vërejtja për të metat e paketimit, ka kërkuar që transportuesi ta pranojë dërgesën për transport me këto të meta.

4. Transportuesi ka për detyrë që të refuzojë dërgesën në qoftë se të metat në paketimin e saj janë të tilla sa që mund të rrezikohet siguria e personave ose e të mirave, ose të shkaktohet ndonjë dëm.

5. Për dëmin që për shkak të metës në paketim e pësojnë personat e tretë deri sa sendi ndodhet te transportuesi, përgjigjet transportuesi, ndërsa ky ka të drejtë të kërkojë kompensimin nga dërguesi.

Neni 584

Pagesa për transport dhe shpenzimet në lidhje me transportin

1. Dërguesi ka për detyrë t'i paguajë transportuesit pagesën për transport dhe shpenzimet në lidhje me transportin.

2. Në qoftë se në fletëngarkesë nuk është theksuar se dërguesi paguan pagesën për transport dhe shpenzimet e tjera lidhur me transportin, supozohet se dërguesi ka udhëzuar transportuesin që pagesën ta arkëtojë nga marrësi.

Neni 585

Disponimi me dërgesën

1. Dërguesi mund të disponojë me dërgesën edhe t'i ndryshojë urdhrat e përmbajtura në kontratë dhe mund t'i urdhërojë transportuesit ta ndalë transportin e mëtejshëm të dërgesës, t'ia kthejë dërgesën, t'ia dorëzojë marrësit tjetër ose ta udhëzojë në një vend tjetër.

2. E drejta e dërguesit për t'i ndryshuar urdhrat shuhet pas arritjes së dërgesës në vendin e destinacionit, kur transportuesi i'a dorëzon marrësit fletëngarkesën ose kur transportuesie fton marrësin që të marrë dërgesën, ose kur marrësi e kërkon vet dorëzimin e saj.

3. Në qoftë se është lëshuar fletëngarkesa sipas urdhrat, respektivisht në prurësin, të dhënat e dërguesit nga paragrafi paraparak i takojnë ekskluzivisht zotëruesit të fletëngarkesës.

4. Personi i autorizuar që shfrytëzon të drejtën e dhënies së urdhërësave të reja transportuesit ka për detyrë t'ia shpërblejë shpenzimet dhe dëmin që i ka pasur për shkak të kësaj dhe që me kërkesën e tij t'i japë dorëzani se shpenzimet dhe dëmi do t'i shpërblehen.

Neni 586

Drejtimi i transportit

1. Transportuesi ka për detyrë ta kryejë transportin në mënyrën e kontraktuar.

2. Në qoftë se nuk është kontraktuar se në cilën rrugë duhet të bëhet transporti, transportuesi ka për detyrë që ta bëjë në atë rrugë që i përgjigjet më tepër interesave të dërguesit.

Neni 587

Pengesat gjatë kryerjes së transportit

1. Transportuesi ka për detyrë ta njoftojë dërguesin për të gjitha rrethanat që do të kishin ndikim në kryerjen e transportit dhe të veprojë sipas udhëzimeve që i merr nga ai.

2. Transportuesi nuk është i detyruar të veprojë sipas udhëzimeve të dërguesit, zbatimi i të cilave do të mund të rrezikonte sigurinë e personave ose të pronës.

3. Nëse nuk është e mundur të pritët për udhëzimet e dërguesit, transportuesi duhet ta njoftojë dërguesin dhe të kërkojë udhëzime të mëtejshme nga dërguesi. Në pritje të udhëzimeve të dërguesit, transportuesi duhet të veprojë me kujdesin e duhur.

4. Transportuesi ka të drejtë për shpërblimin e shpenzimeve që kanë ndodhur për shkak të pengesave të dala pa fajin e tij.

Neni 588

Pagesa në rastin e ndërprerjes së transportit

1. Në qoftë se për ndonjë shkak për të cilin përgjigjet transportuesi është ndërprerë transporti ai ka të drejtë në pjesën proporcionale të pagesës për transportin e kryer, por ka për detyrë që ta mbujtojë dëmin që do të krijohet për palën tjetër për shkak të ndërprerjes së transportit.

2. Në qoftë se transporti është ndërprerë për ndonjë shkak për të cilin nuk përgjigjet askush nga personat e interesuar, transportuesi ka të drejtë në diferencën midis pagesës së kontraktuar për transport dhe shpenzimeve të transportit nga vendi ku është ndërprerë transporti deri në vendin e destinimit.

3. Transportuesi nuk ka të drejtë as në një pjesë të pagesës, në qoftë se gjatë transportit dërgesa shkatërrohet për shkak të fuqisë madhore.

Neni 589

Kur dërgesa nuk mund të dorëzohet

1. Në qoftë se marrësi nuk mund të njoftohet për arritjen e dërgesës ose refuzon ta pranojë dhe në përgjithësi në qoftë se dërgesa nuk mund të dorëzohet ose në qoftë se marrësi nuk i'a paguan transportuesit shpërblimin që e ka për detyrë dhe shumat e tjera që e ngarkojnë dërgesën, transportuesi ka për detyrë ta njoftojë për këtë dërguesin, të kërkojë prej tij udhëzime dhe të ndërmerret masa të duhura për llogari të tij për ruajtjen e sendit.

2. Në qoftë se brenda afatit të arsyeshëm personi i autorizuar nuk pranon dërgesën, transportuesi ka të drejtë ta shesë dërgesën sipas rregullave për shitjen e sendit në rastin e vonesës së kreditorit dhe të arkëtojë kërkesat e veta nga çmimi i realizuar, ndërsa mbetjen ka për detyrë ta depozitojë në gjykatë për personin e autorizuar.

Neni 590

Përgjegjësia e transportuesit ndaj dërguesit

Në qoftë se transportuesi i'a ka dorëzuar dërgesën marrësit, ndërsa nuk e ka arkëtuar prej tij shumën me të cilën ka qenë e ngarkuar, ka për detyrë t'i'a paguajë këtë shumë dërguesit, por ka të drejtë të kërkojë rimbursimin nga marrësi.

NËNKAPITULLI III

MARRËDHËNIA E TRANSPORTUESIT DHE MARRËSIT

Neni 591

Njoftimi i marrësit për arritjen e dërgesës

1. Transportuesi ka për detyrë ta njoftojë marrësin pa vonesë se dërgesa ka arritur, t'i'a vejë në dispozicion si është kontraktuar dhe t'i paraqesë fletëngarkesën, nëse një fletëngarkesë e tillë është lëshuar.

2. Në rastin kur është lëshuar fletëngarkesa sipas urdhrorit ose në prurësin, ai ka për detyrë të veprojë sipas paragrafit 1. të këtij neni vetëm në qoftë se në fletëngarkesë është shënuar personi në vendin e destinimit se dërgesa ka arritur.

Neni 592

Dorëzimi i dërgesës kur është lëshuar duplikati i fletdërgesës

Transportuesi mund të refuzojë ta dorëzojë dërgesën, në qoftë se njëkohësisht nuk i jepet duplikati i

fletëngarkesës në të cilën e ka vërtetuar se dërgesa i është dorëzuar.

Neni 593

E drejta e marrësit për të kërkuar dorëzimin e dërgesës

1. Marrësi mund të ushtrojë të drejtat nga kontrata për transportin ndaj transportuesit dhe të kërkojë prej tij t'ia dorëzojë fletëngarkesën dhe dërgesën vetëm pasi që ajo të arrijë në vendin e destinimit.
2. Transportuesi ka për detyrë që me kërkesën e marrësit t'ia dorëzojë dërgesën para se ajo të arrijë në vendin e destinimit, vetëm në qoftë se për këtë e ka autorizuar dërguesi.
3. Marrësi mund të ushtrojë të drejtat nga kontrata për transportin dhe të kërkojë nga transportuesi t'ia dorëzojë dërgesën vetëm në qoftë se i plotëson kushtet e parashikuara në kontratën për transportin.

Neni 594

Vërtetimi i identitetit dhe i gjendjes së dërgesës

1. Personi i autorizuar ka të drejtë të kërkojë që me procesverbal të vërtetohet identiteti i dërgesës dhe në qoftë se dërgesa është dëmtuar, në çka qëndron ky dëmtim.
2. Në qoftë se vërtetohet se dërgesa nuk është ajo që i është dorëzuar transportuesit ose dëmtimi është më i madh se sa ka pohuar transportuesi, atëherë shpenzimet e vërtetimit i paguan transportuesi.

Neni 595

Detyrimi i marrësit për ta paguar transportin

1. Me marrjen në dorëzim të dërgesës dhe të fletëngarkesës, në qoftë se është lëshuar, marrësi detyrohet t'i paguajë transportuesit pagesën për transport, në qoftë se nuk është caktuar diçka tjetër në kontratën për transportin ose në fletëngarkesën, si dhe t'i paguajë shumat me të cilat është ngarkuar dërgesa.
2. Në qoftë se marrësi konsideron se nuk e ka për detyrë t'i paguajë transportuesit aq sa kërkon ky, ai mund të ushtrojë të drejtat nga kontrata vetëm në qoftë se në gjykatë e deponon shumë kontestuese.

NËNKAPITULLI IV

PËRGJEGJËSIA E TRANSPORTUESIT PËR HUMBJE, DËMTIM DHE VONESËN E DËRGESËS

Neni 596

Humbja ose dëmtimi i dërgesës

1. Transportuesi përgjigjet për humbjen ose për dëmtimin e dërgesës që do të shkaktoheshin prej çastit të marrjes në dorëzim deri në dorëzimin e saj, përveç nëse i janë shkaktuar me veprimin e personit të autorizuar, nga cilësia e dërgesës ose nga shkaqet e jashtme që nuk kanë mund të parashikohen si edhe të shmangen ose mënjanohen.
2. Janë nule dispozitat e kontratës për transport, të kushteve të përgjithshme të transportit të tarifave ose të ndonjë akti tjetër të përgjithshëm sipas të cilave kjo përgjegjësi zvogëlohet.
3. Është e plotfuqishme dispozita që cakton shumë më të lartë të kompensimit, me kusht që mos të jetë në disproporcion të dukshëm me dëmin.
4. Ky kufizim i shumës së kompensimit nuk vlen në qoftë se dëmin e ka shkaktuar transportuesi me dashje ose nga pakujdesia e rëndë.
5. Në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe, shumata e kompensimit caktohet sipas çmimit të tregut të dërgesës në kohën dhe vendin e dorëzimit për transport.

Neni 597

Humbja ose dëmtimi i dërgesës së sendeve të shtrenjta

1. Në rastin e humbjes ose të dëmtimit të dërgesës në të cilën gjendeshin sende të çmueshme, letra me vlerë ose sende të tjera të shtrenjta, transportuesi ka për detyrë të shpërblejë dëmin e shkaktuar, vetëm në qoftë se me rastin e dorëzimit të sendit për transport ka qenë i njoftuar për natyrën e këtyre sendeve dhe për vlerën e tyre, ose në qoftë se dëmin e ka shkaktuar me dashje ose nga pakujdesia e rëndë.
2. Në qoftë se me sendet e përmendura në dërgesë kanë qenë edhe sende të tjera, për humbjen ose dëmtimin e tyre transportuesi përgjigjet sipas rregullave të përgjithshme përpërgjegjësive të transportuesit.

Neni 598

Kthimi i pagesës së bërë për transport

Në rastin e humbjes së plotë të dërgesës, transportuesi ka për detyrë që përveç kompesnimit të dëmit, dërguesit t'i kthejë pagesën për transport në qoftë se ai është paguar.

Neni 599

Kur marrësi e merr dërgesën pa kundërshtim

1. Kur marrësi e merr dërgesën pa kundërshtim dhe i paguan transportuesit kërkesat e tij, shuhet përgjegjësia e transportuesit, përveç nëse dëmtimi është konstatuar me procesverbal para marrjes së dërgesës.
2. Transportuesi mbetet përgjegjës për dëmtimet e dërgesës që mund të viheshin re në momentin e dorëzimit, në qoftë se marrësi e ka njoftuar për këto dëmtime menjëherë pas zbulimit të tyre, por jo më vonë se tetë (8) ditë nga dorëzimi.

Neni 600

Përgjegjësia e transportuesit për vonesë

Transportuesi përgjigjet për dëmin e shkaktuar për shkak të vonesës, përveç nëse vonesa është shkaktuar nga ndonjë fakt që përjashton përgjegjësinë e tij për humbjen ose dëmtimin e sendit.

Neni 601

Përgjegjësia për ndihmësit

Transportuesi përgjigjet për personat që kanë punuar në kryerjen e transportit sipas urdhrimit të tij.

NËNKAPITULLI V

PJESËMARRJA E DISA TRANSPORTUESEVE NË TRASPORIN E DËRGESËS

Neni 602

Përgjegjësia solidare

1. Transportuesi, i cili ia beson ndonjë transportuesi tjetër kryerjen e transportit të dërgesës tërësisht ose pjesërisht që e ka pranuar për transport mbetet edhe më tej përgjegjës për transportin e saj që nga marrja deri te dorëzimi, por ka të drejtë në shpërblim nga transportuesi të cilit i'a ka besuar dërgesën.
2. Në qoftë se transportuesi tjetër e merr nga transportuesi i parë bashkë me dërgesën edhe fletëngarkesën, ai bëhet palë kontraktuese në transportin me të drejtat dhe detyrat e debitorit solidar dhe të kreditorit solidar, kontributet e të cilit janë në përpjesëtim me pjesëmarrjen e tij në transport.
3. E njëjta vlen edhe kur për kryerjen e transportit të ndonjë dërgese detyrohen me të njëjtën kontratë disa transportues, të cilët do të marrin pjesë në transport njëri pas tjetrit.

4. Secili prej disa transportueseve ka të drejtë të kërkojë që të vërtetohet gjendja e dërgesës në momentin kur i dorëzohet për kryerjen e pjesës së tij të transportit.
5. Transportuesit solidarë marrin pjesë në bartjen e dëmit përpjesëtimisht me kontributet e tyre në transport, përveç atij që provon se dëmi nuk është shkaktuar deri sa ai ka transportuar dërgesën.
6. Kundërshtimet e bëra transportuesit të mëvonshëm kanë efekt edhe ndaj transportuesve të mëparshëm.

Neni 603
Përgjegjësia e pjesëtarëve të transportuesve

Kur në kryerjen e transportit të një dërgese marrin pjesë njëri pas tjetrit disa transportues që i ka caktuar dërguesi, secili prej tyre përgjigjet vetëm për pjesën e vet të transportit.

NËNKAPITULLI VI
PENGU

Neni 604
Kur transportuesi ka peng

1. Për sigurimin e arkëtimit të pagesës për transport e të shpenzimeve të domosdoshme që i ka bërë lidhur me transportin, transportuesi ka të drejtën e pengut në sendet që i janë dorëzuar për transport dhe lidhur me transportin deri sa i mban dhe deri sa ka në dorë dokumentin me ndihmën e të cilit mund të disponojë me to.
2. Kur në kryerjen e transportit kanë marrë pjesë disa transportues njëri pas tjetrit, kërkesat e tyre lidhur me transportin janë të siguruara gjithashtu me këtë peng dhe transportuesi i fundit ka për detyrë, në qoftë se fletëngarkesa nuk përmban diçka tjetër, t'i arkëtojë të gjitha kërkesat sipas fletëngarkesës.
3. Kërkesat e transportuesit të mëparshëm dhe e drejta e tij e pengut kalojnë në transportuesin e mëvonshëm i cili i'a ka paguar këto kërkesa.
4. Kjo njësoj vlen në qoftë se transportuesi paguan kërkesat e shpeditarit.

Neni 605
Konflikti i të drejtave të pengut

1. Kur përveç të drejtës së pengut të transportuesit ekzistojnë në të njëjtin send njëkohësisht të drejtat e pengut të komisionarit, të shpeditarit dhe të magazinierit, përparësi arkëtimi kanë kërkesat e atyre kreditorëve të krijuara me shpeditimin ose transportimin dhe atë me rend të kundërt sipas të cilit janë krijuar.
2. Kërkesat e tjera të komisionarëve, të magazinierëve, të shpeditarëve dhe të transportuesit të krijuara nga dhënia e paradhënies arkëtohen vetëm pas pagimit të kërkesave të përmendura në paragrafin 1. të këtij neni sipas radhës që janë krijuar.

KAPITULLI III
KONTRATA PËR TRANSPORTIN E PERSONAVE

Neni 606
Dispozita e përgjithshme

Transportuesi ka për detyrë që transportin e personave ta kryej në mënyrë të sigurt me atë mjet të

transportit që është caktuar me kontratë për transportin dhe me ato kushte komoditeti dhe higjienike të cilat sipas llojit të mjetit transportues përkatës dhe largësisë së rrugës, konsiderohen të domosdoshme.

Neni 607

E drejta e udhëtarit për vendin e caktuar

Transportuesi ka për detyrë t'i japë udhëtarit atë vend dhe në atë mjet transporti si është kontraktuar.

Neni 608

Përgjegjësia e transportuesit për vonesë

1. Transportuesi ka për detyrë t'i transportojë udhëtarët në vendin e caktuar me kohë.
2. Ai përgjigjet për dëmin të cilin udhëtari do ta pësonte për shkak të vonesës, përveç nëse vonesa ka ardhur nga shkak i cili nuk ka mundur të mënjanohet as me kujdesin e duhur.

Neni 609

Përgjegjësia e transportuesit për sigurinë e udhëtarëve

1. Transportuesi përgjigjet për sigurinë e udhëtarëve nga fillimi i transportit deri në mbarim të tij, si në rastin e transportit me pagesë, ashtu edhe në transport falas dhe ka për detyrë që të shpërblejë dëmin që shkaktohet me dëmtimin e shëndetit, lëndimin ose vdekjen e udhëtarit, përveç nëse është shkaktuar me veprimin e udhëtarit ose shkakun e jashtëm i cili nuk ka mundur të parashihet, të shmanget ose të mënjanohet.
2. Nule janë dispozitat e kontratës dhe të kushteve të përgjithshme të transportit, të tarifës ose të ndonjë akti tjetër të përgjithshëm me të cilat zvogëlohet kjo përgjegjësi.

Neni 610

Përgjegjësia për bagazhin e dorëzuar për transport dhe sende të tjera

1. Bagazhin të cilin ia ka dorëzuar udhëtari, transportuesi ka për detyrë ta transportojë në të njëjtën kohë kur edhe udhëtarin dhe t'ia dorëzojë atë pas përfundimit të transportit.
2. Për humbjen dhe dëmtimin e bagazhit që i'a ka dorëzuar udhëtari, transportuesi përgjigjet sipas dispozitave për transportin e sendeve.
3. Për dëmtimin e sendeve që i mban me vete udhëtari përgjigjet transportuesi sipas rregullave të përgjithshme për përgjigjësinë.

TITULLI IX DEPOZITA

KAPITULLI I KONTRATA PËR DEPOZITËN

NËNKAPITULLI I DISPOZITAT E PERGJITHSHME

Neni 611 Përkufizimet

1. Me kontratën për depozitën detyrohet depozit marrësi që të pranojë sendin nga depozituesi për ta ruajtur dhe për ta kthyer, kur ky ta kërkojë.
2. Objekt i depozitës mund të jenë vetëm sendet e luajtshme.

Neni 612
Depozita e sendit të huaj

1. Kontratën për depozitën mund ta lidhë plotfuqishëm personi që nuk është pronar i sendit dhe depozitëmarrësi ka për detyrë t'ia kthejë sendin e këtij, përveç nëse vihet në dijeni se sendi është i vjedhur.

1. Në qoftë se personi i tretë me padi kërkon sendin nga depozitëmarrësi si pronar, depozitëmarrësi ka për detyrë ta informojë gjykatën nga cili person e ka marrë dhe njëkohësisht ta informojë depozitëmarrësin për padinë e paraqitur.

NËNKAPITULLI II
DETYRIMET E DEPOZITMARRËSIT

Neni 613
Detyrimet e ruajtjes dhe të njoftimeve

1. Depozitëmarrësi detyrohet ta mbajë sendin me kujdesin e duhur.

2. Në qoftë se është kontraktuar vendi ose mënyra e ruajtjes së sendit, depozitëmarrësimund t'i ndryshojë vetëm në qoftë se këtë e kërkojnë rrethanat e ndryshuara, përndryshe përgjigjet edhe për shkatërrimin e rastësishëm ose dëmtimin e rastësishëm.

3. Për të gjitha ndryshimet që do t'i vinte re në sendin dhe për rreziqet që sendet të prishen në cilëndo mënyrë qoftë depozitëmarrësi ka për detyrë të njoftojë depozitëdhënësin.

Neni 614
Dorëzimi i sendit tjetrit për ruajtje

Depozitëmarrësi nuk mundet pa pëlqimin e depozitëdhënësit, ose pa nevojë të domosdoshme t'ia dorëzojë dikujt sendin që i është besuar për ta ruajtur përndryshe përgjigjet edhe për shkatërrimin ose dëmtimin e tij pa dashje.

Neni 615
Përdorimi i sendit

1. Depozitëmarrësi nuk ka të drejtë ta përdorë sendin e besuar për ruajtje.

2. Në rast të përdorimit të palejuar të sendit, depozitëmarrësi i ka borxh depozituesit kompensimin gjegjës dhe i përgjigjet për shkatërrimin ose dëmtimin e rastësishëm të sendit i cili do të ndodhte me atë rast.

3. Kur në depozitë është dhënë ndonjë send i pakosmueshëm dhe depozitëmarrësit i është lejuar që ta përdorë, në marrëdhëniet e kontraktueseve zbatohen rregullat e kontratës për huapërdorjen, ndërsa për çështjet për kohën dhe vendin e kthimit të sendit rregullat e kontratës për depozitën, në qoftë se kontraktuesit diçka tjetër nuk kanë caktuar.

Neni 616
Përdorimi dhe dorëzimi i sendit personit tjetër

Kur depozitëmarrësi, pa pëlqimin e depozituesit dhe pa nevojë të domosdoshme, në kundërshtim me kontratën, e përdorë sendin, e ndryshon vendin ose mënyrën e ruajtjes së tij, ose kur sendi i është dorëzuar për ruajtje personit tjetër, ai nuk përgjigjet për shkatërrimin ose dëmtimin pa dashje të sendit që mund të ndodhnin edhe sikur te ketë vepruar në pajtim me kontratën.

Neni 617
Kthimi i sendit

1. Depozitarrësi ka për detyrë ta kthejë sendin posa ta kërkojë depozituesi me të gjitha frutat dhe fitimet e tjera që ka pasur nga sendi.

2. Në qoftë se është caktuar afati për kthimin e sendit, depozitdhënësi mund të kërkojë që sendi t'i kthehet edhe para kalimit të afatit, përveç nëse afati nuk është kontraktuar ekskluzivisht në interesin e depozitdhënësit.

3. Kthimi bëhet në vendin e dorëzimit të sendit depozitarrësit, në qoftë se me kontratë nuk është caktuar ndonjë vend tjetër, në të cilin rast depozitarrësi ka të drejtë në shpërblimin e shpenzimeve të bartjes së sendit.

NËNKAPITULLI III TË DREJTAT E DEPOZITARRËSIT

Neni 618

Kompensimi i dëmit dhe rimbursimi i shpenzimeve

Depozitarrësi ka të drejtë të kërkojë nga depozituesi që t'ia rimbursojë shpenzimet e domosdoshme për ruajtjen e sendit dhe dëmin që ka pasur për shkak të depozitës.

Neni 619

Pagesa

Depozitarrësi nuk ka të drejtë në pagesë, përveç nëse pagesa është kontraktuar, në qoftë se depozitarrësi merret me pranimin e sendeve për ruajtje ose në qoftë se pagesa ka mundur të pritët duke marrë parasysh rrethanat e punës.

Neni 620

Kthimi i sendit në rastin e depozitës falas

1. Depozitarrësi i cili është detyruar falas ta ruajë sendin për një kohë të caktuar mund t'ia kthejë depozituesit para kalimit të afatit të kontraktuar, në qoftë se vet sendit do t'i kanosej rreziku i shkatërrimit ose i dëmtimit ose në qoftë se ruajtja e tij e mëtejshme do të mund të shkaktonte dëmin.

2. Në qoftë se afati nuk është kontraktuar, depozitarrësi nga paragrafi 1 i këtij neni mundet në çdo kohë të denoncojë kontratën, por ka për detyrë që depozituesit t'i caktojë afatin e arsyeshëm për marrjen e sendit.

NËNKAPITULLI IV RASTET E VEÇANTA TË DEPOZITËS

Neni 621

Depozita e parregullt

Kur në depozitë janë dhënë sende të zëvendësueshme me të drejtë që depozitarrësi t'i konsumojë dhe me detyrim që t'i kthejë të njëjtën sasi sendesh të të njëjtit lloj, atëherë në marrëdhëniet e tij me depozituesin zbatohen rregullat e kontratës për huan, vetëm lidhur me kohën dhe vendin e kthimit do të zbatohen rregullat e kontratës për depozitën, në qoftë se kontraktuesit nuk kanë caktuar diçka tjetër.

Neni 622

Depozita në rast fatkeqësie

Kujt i është besuar sendi në rast të ndonjë fatkeqësie, psh. në rast zjarri, tërmeti, vërshimi ka për detyrë t'a ruajë me kujdesin e shtuar.

**TITULLI X
MAGAZINIMI**

**KAPITULLI I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME**

**Neni 623
Përkufizimet**

1. Me kontratën për magazinimin detyrohet magazinieri që të pranojë dhe ta ruajë mallin e caktuar dhe të marrë masa të nevojshme ose të kontraktuara për ruajtjen e tij në gjendje të caktuar dhe ta dorëzojë me kërkesën e dhënësit (të sendit për magazinim) ose të personit tjetër të autorizuar, ndërsa dhënësi obligohet t'i paguajë shpërblimin e caktuar.
2. Me rastin e dorëzimit të mallit depozitdhënësi ka për detyrë të japë të gjitha njoftimet e nevojshme për të dhe të deklarojë sa është vlera e tij.

**Neni 624
Përgjegjësi dhe disa detyrime të magazinierit**

1. Magazinieri përgjigjet për dëmin në mallin, përveç nëse provon se dëmi është shkaktuar për shkak të rrethanave që nuk kanë mund të shmangen ose të evitohen, ose është shkaktuar me fajin e dhënësit, të metave ose të vetive natyrore të mallit dhe ambalazhit jo të rregullt.
2. Magazinieri ka për detyrë t'ia tërheq vërejtjen depozitdhënësit për të metat ose cilësitë natyrore të mallit, përkatësisht për ambalazhin e parregullt, për shkak të të cilave mund të vijë deri te dëmtimi i mallit, posa t'i ketë vënë re të metat e përmendura ose është dashur t'i vinte re.
3. Në qoftë se në mall do të ndodheshin ndryshime të tilla të paevitueshme për shkak të të cilave ekziston rreziku që malli të prishet ose të shkatërrohet, magazinieri ka për detyrë, në qoftë se kjo sipas thirrjes së këtij nuk do të mund ta bënte me kohë depozitdhënësi, ta shesë mallin pa shtyrje në mënyrë më të përshtatshme.
4. Magazinieri ka për detyrë të ndërmarrë veprime për t'i ruajtur të drejtat e depozitdhënësit ndaj transportuesit që i'a ka dorëzuar mallin për llogari të depozitdhënësit në gjendje të dëmtuar ose të mangët.

**Neni 625
Kur ekziston detyra e sigurimit**

1. Magazinieri ka për detyrë ta sigurojë mallin e marrë për ruajtje vetëm në qoftë se kjo është kontraktuar.
2. Në qoftë se me kontratë nuk është caktuar se cilat rreziqe duhet t'i përfshijë sigurimi, magazinieri ka për detyrë ta sigurojë mallin kundër rreziqeve të zakonshme.

**Neni 626
Kufizimi i kompensimit**

Kompensimi i dëmit, të cilin magazinieri e ka për detyrë ta paguajë për shkak të shkatërrimit, zvogëlimit ose dëmtimit të mallit, prej pranimit të tij deri te dorëzimi nuk mund të kalojë vlerën e vërtetë të mallit, përveç nëse dëmin e ka shkaktuar me dashje ose nga pakujdesia e rëndë.

**Neni 627
Përzierja e sendeve të zëvendësueshme**

1. Magazinieri nuk mund t'i përziejë sendet e zëvendësueshme të pranuar me sendet e llojit të njëjtë dhe të cilësisë së njëjtë, përveç nëse depozitdhënësi ka dhënë pëlqimin për këtë ose në qoftë se është e qartë

se është fjala për sendet që mund të përzihen pa rrezik nga shkaktimi i dëmit për depozitdhënësin.

2. Në qoftë se sendet janë përzier, magazinieri mund me kërkesën e personit të autorizuar, pa pjesëmarrjen e personave të tjerë të autorizuar nga përzierja e sendeve të zëvendësueshme, ta ndajë pjesën që i takon.

Neni 628

Kontrollimi i mallit dhe marrja e mostrave

Magazinieri ka për detyrë t'i lejojë personit të autorizuar ta kontrollojë mallin dhe t'i marrë mostrat prej tij.

Neni 629

Kërkesat dhe pengu i magazinierit

1. Përveç pagesës për ruajtje, magazinieri ka të drejtë në rimbursimin e shpenzimeve që kanë qenë të nevojshme për ruajtjen e mallit.

2. Për kërkesat e veta nga kontrata për magazinimin dhe për kërkesat e tjera që rrjedhin në lidhje me ruajtjen e mallit ai ka të drejtën e pengut në këtë mall.

Neni 630

Tërheqja e mallit dhe shitja e mallit të patërhequr

1. Dhënësi mund ta tërheqë mallin edhe para afatit të kontraktuar.

2. Në qoftë se depozitdhënësi nuk e tërheq mallin pas kalimit të afatit të kontraktuar ose pas kalimit të vitit, në qoftë se nuk është kontraktuar afati për ruajtje, magazinieri mund në llogarinë e tij ta shesë mallin në shitje publike, por ka për detyrë ta njoftojë më parë për qëllimin e tij dhe t'i lë afat të ri, jo më pak se prej tetë ditësh që mallin ta tërheqë.

Neni 631

Të metat me rastin e pranimin të mallit

1. Marrësi i mallit ka për detyrë ta kontrollojë mallin në çastin e pranimin të tij.

2. Në qoftë se me rastin e pranimin të mallit vë re të metat, pranuesi ka për detyrë ta paralajmërojë menjëherë për këtë magazinierin, përndryshe konsiderohet se malli është pranuar në rregull.

3. Për të metat e mallit që nuk kanë mund të konstatohen në çastin e pranimin, marrësi ka për detyrë në mënyrë të sigurt ta lajmërojë magazinierin brenda shtatë ditësh, duke llogaritur nga dita e pranimin të mallit, përndryshe konsiderohet se malli është pranuar në rregull.

Neni 632

Zbatimi i rregullave për depozitën

Në kontratat për magazinimin përshtatshëmrisht zbatohen dispozitat përdepozitën, në qoftë se me rregullat e magazinimit nuk është rregulluar ndryshe.

KAPITULLI II FLETËMAGAZINIMI

Neni 633

Detyra e dhënies së fletëmagazinimit

Magazinieri i cili në bazë të ligjit është i autorizuar që për mallin e pranuar për magazinim të lëshojë

fletëmagazinimin ka për detyrë t'ia japë depozitëdhënësit me kërkesën e tij.

Neni 634

Pjesët përbërëse dhe përmbajtja e fletëmagazinimit

1. Fletëmagazinimi përbëhet nga certifikata dhe fletëpengu.
2. Dëftesa dhe fletëpengu përmbajnë këto të dhëna: emërtimin, përkatësisht emrin dhe profesionin e depozitëdhënësit, selinë përkatësisht vendbanimin e përhershëm të tij, emërtimin dhe selinë e magazinierit, datën dhe numrin e fletëmagazinimit, vendin ku ndodhet magazina, llojin, natyrën dhe sasinë e mallit, të dhënën se deri në cilën shumë është siguruar malli dhe të dhëna tjera të nevojshme për njohjen e mallit dhe caktimin e vlerës së tij.
3. Dëftesa dhe fletëpengu duhet t'i referohen njëra-tjetrës.

Neni 635

Fletëmagazinimi për pjesët e mallrave

1. Depozitëdhënësi mund të kërkojë që magazinieri t'i ndajë mallrat në pjesë të caktuara dhe që për secilën pjesë t'i lëshojë fletëmagazinim të veçantë.
2. Në qoftë se ka marrë fletëmagazinimin për krejt sasinë e mallit, ai mund të kërkojë që magazinieri t'i ndajë mallrat në pjesë të caktuara dhe në ndërrim të fletëmagazinimit që e ka marrë, t'i lëshojë fletëmagazinimin për secilën pjesë të veçantë.
3. Depozitëdhënësi mund të kërkojë që magazinieri t'i lëshojë fletëmagazinimin vetëm për një pjesë të mallit të zëvendësueshëm që e ka lënë te ai.

Neni 636

Të drejtat e poseduesit të fletëmagazinimit

1. Poseduesi i fletëmagazinimit ka të drejtë të kërkojë që t'i dorëzohet malli i shënuar në të.
2. Poseduesi i fletëmagazinimit mund të disponojë mallrat e shënuara në fletëmagazinimin me bartjen e fletëmagazinimit.

Neni 637

Bartja e dëftesës dhe e fletëpengut

1. Dëftesa dhe fletëpengu mund të barten me indosament, bashkë ose ndaras.
2. Me rastin e çdo bartjeje, në to duhet të shënohet data.
3. Me kërkesën e pranuesit të dëftesës ose të fletëpengut, bartja në të do të regjistrohet në regjistrin e magazinës, ku do të shkruhet edhe selia përkatësisht vendbanimi i përhershëm i tij.

Neni 638

E drejta e poseduesit të dëftesës

1. Bartja e dëftesës pa fletëpengun i jep marrësit të drejtën të kërkojë që t'i dorëzohet malli vetëm në qoftë se i paguan poseduesit të fletëpengut, ose i depoziton magazinierit për poseduesin e fletëpengut shumën që duhet t'i paguhet në ditën e rrjedhjes për pagesë të kërkesës.
2. Poseduesi i dëftesës pa fletëpeng mund të kërkojë që malli të shitet, në qoftë se me çmimin e realizuar mund të paguhet shuma të cilën ka të drejtë poseduesi i fletëpengut, me kusht që teprica e realizuar t'i

dorëzohet atij.

3. Kur është fjala për sendet e zëvendësueshme, poseduesi i dëftesës pa fletëpengun mund të kërkojë që magazinieri t'i dorëzojë një pjesë të mallrave me kusht që t'i depozitojë magazinierit për llogari të poseduesit të fletëpengut shumën përkatëse në të holla.

Neni 639

E drejta e poseduesit të fletëpengut

1. Bartja e fletëpengut pa dëftesë i jep marrësit të drejtën e pengut të mallit.
2. Me rastin e bartjes së parë në fletëpeng duhet të jenë të shkruara emërtimi, respektivisht emri dhe profesioni i kreditorit, selia e punës së tij afariste, respektivisht vendbanimi, shuma e kërkesës së tij, duke llogaritur edhe kamatën dhe datën e arritjes.
3. Marrësi i parë i fletëpengut ka për detyrë që pa shtyrje t'i paraqes magazinierit se në të është bërë bartja e fletëpengut, ndërsa magazina ka për detyrë ta regjistrojë këtë bartje në regjistrin e vet dhe në vetë fletëpengun të shënojë se ky regjistrim është bërë.
4. Pa kryerjen e veprimeve nga paragrafi paraprak, fletëpengu nuk mund të bartet më tej me indosament.
5. Fletëpengu që nuk përmban shumën e kërkesës së kreditorit të pengut, detyron në dobi të kreditorit të pengut tërë vlerën e sendit të shënuar në të.

Neni 640

Protesta për shkak të mospagimit dhe shitjes së mallit

1. Poseduesi i fletëpengut pa dëftesë, të cilit nuk i paguhet brenda afatit kërkesa e siguruar me fletëpeng, ka për detyrë që nën kanosjen e humbjes së të drejtave të kërkojë pagimin nga bartësi, të paraqes protestën sipas ligjit mbi kambialin.
2. Poseduesi i fletëpengut që e ka ngritur protestën mundet pas kalimit të tetë ditëve nga dita e arritjes së kërkesës, të kërkojë shitjen e mallit të lënë peng dhe e njëjta e drejtë i takon edhe bartësit që i ka paguar poseduesit të fletëpengut kërkesën e siguruar me fletëpeng.
3. Nga shuma e realizuar nga shitja ndahet shuma e nevojshme për mbulimin e shpenzimeve të shitjes, të kërkesës së magazinierit ngakontratapërmagazinimin dhe e kërkesave të tjera të tij të krijuara lidhur me lënien e mallit, e pastaj paguhet kërkesa e siguruar e poseduesit të fletëpengut, kurse mbetja i takon poseduesit të dëftesës.

Neni 641

Kërkesa e pagimit nga bartësi i fletëpengut

1. Poseduesi i fletëpengut mund të kërkojë pagimin nga bartësi vetëm në qoftë se nuk ka mundë të realizojë pagimin e plotë nga shitja e mallit peng.
2. Kjo kërkesë duhet të paraqitet nëafatinecaktuarnë ligjineveçantëpërkambialin përkërkesën kundër indosentëve dhe ky afat fillon të rrjedhë nga dita kur është bërë shitja e mallit.
3. Poseduesi i fletëpengut humb të drejtën për të kërkuar pagimin nga bartësi në qoftë se nuk do të kërkojë shitjen e mallit jo me vonë se brenda një (1) muaji nga data e protestës.

TITULLI XI URDHËRI (DEKRETI)

KAPITULLI I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 642 Përkufizimet

1. Me kontratën për urdhrin detyrohet dekretmarrësi ndaj dekretdhënësit që për llogari të tij të ndërmerr punë juridike të caktuara.
2. Njëkohësisht autorizohet dekretmarrësi për marrjen e këtyre punëve.
3. Dekretmarrësi ka të drejtë në pagesë për mundin e tij, përveç nëse diçka tjetër është kontraktuar ose rrjedh nga natyra e marrëdhënieve të ndërsjellta.

Neni 643 Personat që kanë për detyrë të përgjigjen në ofertën e urdhrit

Kush merret me kryerjen e punëve të huaja si profesion ose ofrohet publikisht për kryerjen e këtyre punëve ka për detyrë, në qoftë se nuk do të pranojë dekretin e ofruar që ka të bëjë me këto punë, për këtë shtyrje ta njoftojë palën tjetër, përndryshe përgjigjet për dëmin që do ta pësonte pala për shkak të kësaj.

KAPITULLI II DETYRIMET E DEKRETMARRËSIT

Neni 644 Ekzekutimi i urdhrit

1. Dekretmarrësi ka për detyrë ta kryejë dekretin sipas udhëzimeve të marra me kujdesin e ndërmarrësit të mirë. Ai mbetet në kufijtë e dekretmarrësit dhe të kujdeset krejtësisht për interesat e dekretdhënësit.
2. Kur dekretmarrësi konsideron se kryerja e dekretit sipas udhëzimeve të marra do të ishte e dëmshme për dekretdhënësin, ky ka për detyrë t'ia tërheqë vëmendjen e tij dhe të kërkojë udhëzime të reja.
3. Nëqoftëse dekretdhënësin u kërkohet të kryejë, dekretmarrësi ka për detyrë të veprojë me kujdes të duhur duke u udhëhequr nga interesat e dekretdhënësit, dhe sikurse dekretmarrësit do të kishte vepruar në rrethana të njëjta në çështjen e urdhrit pa shpërblim.

Neni 645 Shmangia nga dekreti (urdhri) dhe udhëzimi

1. Nga dekreti dhe udhëzimet e marra dekretmarrësi mund të shmanget vetëm me pëlqimin e dekretdhënësit, e kur për shkak të kohës së shkurtër ose të ndonjë shkak tjetër nuk ka mundësi të kërkojë pëlqimin e dekretdhënësit, ai mund të shmanget nga dekreti dhe udhëzimet vetëm në qoftë se sipas vlerësimit të të gjitha rrethanave ka mundësi të konsiderojë me bazë se këtë e kërkojnë interesat e dekretdhënësit.
2. Në qoftë se dekretmarrësi tejkalon kufijtë e dekretit ose të largohet nga udhëzimet e marra, jashtë rastit të parashikuar në paragrafin paraprak, nuk do të konsiderohet si dekretmarrës, porsia gjerues, përveç nëse dekretdhënësi më vonë jep pëlqimin për atë që ka bërë ky.

Neni 646 Zëvendësimi

1. Dekretmarrësi ka për detyrë ta kryejë dekretin personalisht.
2. Ai mund t'ia besojë kryerjen e dekretit tjetrit vetëm në qoftë se dekretdhënësi ia ka lejuar këtë, dhe në

qoftë se në këtë ka qenë i shtrënguar nga rrethanat.

3. Në këto raste ai përgjigjet vetëm për zgjedhjen e përfaqësuesit dhe për udhëzimet që ia ka dhënë.

4. Në raste e tjera ai përgjigjet vetëm për punën e zëvendësuesit, si dhe për shkatërrimin e rastësishëm ose të dëmtimit të sendit që do të shkaktoheshin te zëvendësuesi.

5. Dekretdhënësi mundet në çdo rast të kërkojë drejtpërdrejt nga zëvendësuesi kryerjen e detyrimit nga dekreti.

Neni 647 Dhënia e llogarive

Për punën e kryer dekretmarrësi ka për detyrë të japë llogari dhe t' dorëzojë pa shtyrje dekretdhënësit gjithçka ka marrë në bazë të kryerjes së punëve të besuara, pavarësisht nëse këto që ka marrë nga dekretdhënësi i ka borxh këtij ose jo.

Neni 648 Paraqitja e raportit

Dekretmarrësi ka për detyrë që me kërkesën e dekretdhënësit, të paraqes raport për gjendjen e punëve dhe të japë llogari edhe para kohës së caktuar.

Neni 649 Përgjegjësia për përdorimin e të hollave të dekretdhënësit

Në qoftë se dekretmarrësi është shërbyer për nevojat e veta me të hollat që i ka marrë për dekretdhënësin, ka për detyrë të paguajë kamatën sipas përqindjes më të lartë të lejueshme të kontraktuar, duke llogaritur nga dita e përdorimit, e për të hollat e tjera që janë borxh, që nuk i ka dorëzuar në kohë, kamatëvonesën, duke llogaritur nga dita kur ka pasur për detyrë ta dorëzojë.

Neni 650 Përgjegjësia solidare e dekretmarrësve

Në qoftë se kryerja e ndonjë pune u është besuar disave me dekret të njëjtë për ta kryer bashkërisht, ata përgjigjen solidarisht për detyrimet nga ky dekret, në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër.

KAPITULLI III DETYRIMET E DEKRETDHËNË-SIT

Neni 651 Paradhënia në të holla

Dekretdhënësi ka për detyrë që me kërkesën e dekretmarrësit t'i japë një shumë të caktuar të hollave për shpenzime të parashikuara.

Neni 652 Rimbursimi i shpenzimeve dhe marrja e detyrimeve

1. Dekretdhënësi ka për detyrë t'i shpërblejë dekretmarrësit, edhe atëherë kur munda i tij pa fajin e tij nuk ka pasur sukses, të gjitha shpenzimet e nevojshme që i ka bërë për kryerjen e dekretit, me kamatë nga dita kur janë bërë.

2. Ai ka për detyrë të marrë përsipër detyrimet që dekretmarrësi i ka marrë mbi vete, duke i kryer në emër të vet punët e besuara ose në ndonjë mënyrë tjetër ta lirojë prej tyre.

Neni 653
Kompensimi i dëmit

Dekretdhënësi ka për detyrë t'ia shpërblejë dekretmarrësit dëmin, të cilin ky e ka pësuar pa fajin e vet në kryerjen e dekretit.

Neni 654
Lartësia e pagesës

Në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe, dekretdhënësi ka borxh pagesën në lartësinë e zakonshme, e në qoftë se mungojnë doket e tilla, atëherë pagesën e drejtë.

Neni 655
Pagesa

1. Në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe, dekretdhënësi ka për detyrë t'i paguajë dekretmarrësit shpërblimin pas kryerjes së punës.
2. Në qoftë se dekretmarrësi pa fajin e vet e ka kryer urdhrin vetëm pjesërisht, atëherë ai ka të drejtë në pjesën e shpërblimit proporcional
3. Në qoftë se dekretmarrësi pa fajin e vet e ka kryer urdhrin vetëm pjesërisht, atëherë ai ka të drejtë në pjesën e shpërblimit proporcional.

Neni 656
Pengu

Për sigurimin e pagesës dhe të shpenzimeve dekretmarrësi ka të drejta të pengut në sendet e luajtshme të dekretdhënësit që i ka marrë në bazë të dekretit, si dhe në shumat në të holla që i ka arkëtuar për llogari të dekretdhënësit.

Neni 657
Përgjegjësia solidare e dekretdhënësve

Në qoftë se disa prej tyre i kanë besuar dekretmarrësit kryerjen e dekretit, ata i përgjigjen atij solidarisht.

KAPITULLI IV
PËRFUNDIMI I MANDATIT

Neni 658
Tërheqja nga kontrata

1. Dekretdhënësi mund të heq dorë nga kontrata.
2. Në rastin e heqjes dorë nga kontrata në të cilin dekretdhënësit i takon pagesa për punën e tij, dekretdhënësi ka për detyrë t'i paguajë dekretmarrësit pjesën përkatëse të pagesës dhe t'ia rimbursojë dëmin që e ka pësuar me heqjen dorë nga kontrata, në qoftë se për heqje dorë nuk ka pasur arsye të bazuara.

Neni 659
Njoftimi për shkëputje

1. Dekretmarrësi mund të shkëpusë dekretin kur të dojë, por jo në kohë të papërshtatshme.
2. Ai ka për detyrë t'i rimbursojë dekretdhënësit dëmin që ky e ka pësuar për shkak të shkëputjes së dekretit në kohë të papërshtatshme, përveç nëse për denoncim kanë ekzistuar shkaqe të bazuara.

3. Dekretdhënësi ka për detyrë të vazhdojë me kryerjen e punëve, të cilat nuk durojnë shtyrje edhe pas denoncimit të kontratës derisa dekretdhënësi do të mund të merrte kujdesin për to.

Neni 660

Vdekja, shuarja e personit juridik

1. Dekreti shuhet me vdekjen e dekretmarrësit.

2. Trashëgimtarët e dekretmarrësit kanë për detyrë që për vdekjen e tij ta njoftojnë dekretdhënësin dhe të ndërmarrin çka është e nevojshme për mbrojtjen e interesave të tij, gjersa nuk është në gjendje vetë të merrë kujdesin për to.

3. Dekreti shuhet me vdekjen e dekretdhënësit vetëm në qoftë se është kontraktuar kështu ose në qoftë sedekretmarrësikamarrëurdhërdukemarrë parasysh marrëdhëniet e veta personale me dekretdhënësin.

4. Në këtë rast dekretmarrësi ka për detyrë t'i zgjasë punët e besuara, në qoftë se do të shkaktohej dëmi për trashëgimtarët gjersa këta janë në pamundësi që të kujdesen vetë për to.

5. Në qoftë se dekretdhënësi ose dekretmarrësi është ndonjë person juridik,dekreti shuhet kur ai person pushon së ekzistuari.

Neni 661

Falimentimi, heqja e aftësisë për të vepruar

Dekreti shuhet kur dekretdhënësi ose dekretmarrësi falimenton ose kur i hiqet plotësisht ose pjesërisht aftësia për të vepruar.

Neni 662

Çasti i shuarjes së dekretit

1. Kur dekretdhënësi ka hequr dorë nga kontrata si dhe kur ka vdekur ose ka falimentuar, ose i është hequr plotësisht ose pjesërisht zotësia për të vepruar, dekreti shuhet në çastin kur dekretmarrësi ka mësuar për ngjarjen për shkak të cilës dekreti shuhet.

2. Kur dekretmarrësit i lëshohet një prokurë me shkrim, ka për detyrë ta kthejë atë pas shuarjes së dekretit.

Neni 663

Përrjashtimet

Kur dekreti është dhënë që dekretmarrësi të mund të arrijë përmbushjen e ndonjë kërkese të vet nga dekretdhënësi, dekretdhënësi nuk mund të heqë dorë nga kontrata dhe dekreti nuk shuhet as me vdekjen, as me falimentimin e dekretdhënësit ose dekretmarrësit, as kur njëri prej tyre është privuar plotësisht ose pjesërisht nga aftësia për të vepruar.

TITULLI XII DORËZANIA

KAPITULLI I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 664

Përkufizimet

Me kontratën mbi dorëzanimë obligohet dorëzani ndaj kreditorit se do ta përmbushë detyrimin e plotfuqishëm të debitorit të rrjedhur për pagesë, në qoftë se ky nuk e bën këtë.

Neni 665
Forma

Me kontratën mbi dorëzanimë obligohet dorëzani vetëm në qoftë se deklaratën mbi dorëzanimë ka bërë me shkrim.

Neni 666
Zotësia e dorëzimit për të vepruar

Vetëm personi me zotësi të plotë për të vepruar mund të detyrohet me kontratën për dorëzani.

Neni 667
Dorëzania për personin e paaftë për të vepruar

Kush obligohet si dorëzanë për detyrimin e ndonjë personi të paaftë për të vepruar, i përgjigjet kreditorit njësoj sikur dorëzani i personit të aftë për të vepruar.

Neni 668
Objekti i dorëzimit

1. Dorëzania mund të jepet për çdo detyrim të vlefshëm pavarësisht nga përmbajtja e tij.
2. Mund të hyhet dorëzanë edhe për detyrimin e kushtëzuar, si dhe për detyrimin e caktuar të ardhshëm.
3. Dorëzania për detyrimin e ardhshëm mund të revokohet para se të lind detyrimi, në qoftë se nuk është parashikuar afati në të cilin ai duhet të lind.
4. Dorëzania mund të jepet edhe për detyrimin e ndonjë dorëzanësi tjetër (dorëzani i dorëzimit).

Neni 669
Volumi i përgjegjësisë së dorëzimit

1. Detyrimi i dorëzimit nuk mund të jetë më i madh nga sa është detyrimi i debitorit kryesor, e në qoftë se është kontraktuar që të jetë më i madh, ai reduktohet në masën e detyrimit të debitorit.
2. Dorëzani përgjigjet për përmbushjen e krejt detyrimit për të cilin ka qenë dorëzan, në qoftë se përgjegjësia e tij nuk është e kufizuar në ndonjë pjesë të tij, ose në ndonjë mënyrë tjetër i është nënshtruar kushteve më të lehta.
3. Ai ka për detyrë t'i kompensojë shpenzimet e nevojshme që i ka bërë kreditori për arkëtimin e borxhit nga debitori kryesor.
4. Dorëzani përgjigjet edhe për çdo shtim të detyrimit i cili do të krijohej nga vonesa e debitorit ose për faj të debitorit, në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe.
5. Ai përgjigjet vetëm për atë kamatë të kontraktuar e cila ka rrjedhur për pagesëpas lidhjes së kontratës mbi dorëzanimë.

Neni 670
Kalimi i të drejtave të kreditorit në dorëzanimin (subrogimi)

Në dorëzanimin i cili e ka plotësuar kërkesën e kreditorit kalon kjo kërkesë me të gjitha të drejtat aksesore

dhe me garancitë e përmbushjes së saj.

KAPITULLI II RAPORTET E KREDITORIT DHE TË DORËZANËSIT

Neni 671 Format e dorëzarisë

1. Prej dorëzimit mund të kërkohej përmbushja e detyrimit vetëm pasi debitori kryesor të mos e përmbush brenda afatit të caktuar në thirrjen e drejtuar me shkrim (dorëzania subsidiare).
2. Kreditori mund të kërkojë përmbushjen nga dorëzani megjithëse nuk e ka thirrur më përpara debitorin kryesor në përmbushjen e detyrimit, në qoftë se s'ka dyshim se prej mjeteve të debitorit kryesor nuk mund të realizohet përmbushja e detyrimit apo në qoftë se debitori kryesor ka rënë në falimentim.
3. Në qoftë se dorëzania është obliguar si dorëzanie pagues, i përgjigjet kreditorit si debitori kryesor për krejt detyrimin dhe kreditori mund të kërkojë përmbushjen e tij si nga debitori kryesor ashtu edhe nga dorëzania apo nga të dy njëkohësisht (dorëzania solidare).
4. Dorëzani për detyrimin e lindur nga kontrata në ekonomi përgjigjet si dorëzanie pagues, në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër.

Neni 672 Solidariteti i dorëzansve

Disa dorëzania të një borxhi përgjigjen solidarisht, pavarësisht a kanë hyrë dorëzania bashkërisht ose secili prej tyre ka marrë përsipër detyrimin ndaj kreditorit veç e veç, me përjashtim kur në kontratë përgjegjësia e tyre është rregulluar ndryshe.

Neni 673 Humbja e të drejtës për afat

Në qoftë se debitori e ka humbur të drejtën në afat të caktuar për përmbushjen e detyrimit të tij, kreditori megjithatë nuk mund të kërkojë përmbushjen nga dorëzani para skadimit të këtij afati, në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe.

Neni 674 Falimentimi i debitorit kryesor

1. Në rastin e falimentimit të debitorit kryesor, kreditori ka për detyrë t'i lajmërojë kërkesat e veta në falimentim dhe për këtë gjë ta njoftojë dorëzanimin, ndryshe i përgjigjet dorëzimit për dëmin të cilin do ta pësonte ky për këtë gjë.
2. Pakësimi i detyrimit të debitorit kryesor në procedurën e falimentimit ose në procedurën e kompensimit nuk pas sjell edhe pakësimin përkatës të detyrimit të dorëzansit, kështu që dorëzani i përgjigjet kreditorit për krejt shumën e detyrimit të vet.

Neni 675 Rasti i përgjegjësive së zvogëluar të trashëgimtarit të debitorit

Dorëzani përgjigjet për krejt shumën e detyrimit për të cilën ka hyrë dorëzania edhe në rastin kur nga trashëgimtari i debitorit do të mund të kërkohej pagimi vetëm i asaj pjese të tij që i përgjigjet vlerës së pasurisë të trashëguar.

Neni 676 Kundërshtimet e dorëzimit

1. Dorëzani mund të ushtroj kundër kërkesës së kreditorit të gjitha kundërshtimet e debitorit kryesor, duke përfshirë edhe prapësimin e kompensimit, por jo edhe kundërshtime të tjera thjesht personale të debitorit
2. Heqje dorë e debitorit nga kundërshtimet, si dhe njohja e tij e kërkesave të kreditorit, nuk ka efekt ndaj dorëzantit.
3. Dorëzanimundtëushtrojkundërkreditoritedhekundërshtimetevetapersonale, përshembull, nulitetin e kontratës mbi dorëzanimin, parashkrimin e kërkesave të kreditorit ndaj tij, prapësimin e kompensimit të kërkesave reciproke.

Neni 677

Detyrimi i njoftimit të dorëzantit mbi ometimin e debitorit

Në qoftë se debitori nuk përmbush detyrimin e vet në kohë, kreditori ka për detyrë që për këtë gjë ta njoftojë dorëzantin, përndryshe do t'i përgjigjet për dëmin të cilin dorëzani do ta pësonte për këtë.

Neni 678

Shkarkimi i dorëzantit për shkak të vonesës së kreditorit

1. Dorëzani shkarkohet nga përgjegjësia në qoftë se kreditori, me thirrjen e tij pas rrjedhjes për pagesë të kërkesës, nuk kërkon përmbushjen nga debitori kryesor brenda një (1) muaji nga data e kësaj thirjeje.
2. Kur afati i përmbushjes nuk është caktuar, dorëzani shkarkohet nga përgjegjësia në qoftë se kreditori, me thirrjen e tij pas skadimit të një (1) viti nga lidhja e kontratës mbi dorëzanimin, nuk bën brenda një (1) muaji nga data e kësaj thirjeje deklaratë të nevojshme për caktimin e datës së përmbushjes.

Neni 679

Lirimi i dorëzantit për shkak të heqjes dorë nga mjetet e sigurimit

1. Në qoftë se kreditori heq dorë nga pengu ose cilëndo e drejtë tjetër me të cilën ka qenë siguruar përmbushja e kërkesës së tij, ose e humb nga pakujdesia dhe në këtë mënyrë bën të pamundur kalimin e kësaj të drejte në dorëzantin, ky shkarkohet nga detyrimi i vet ndaj kreditorit për aq sa do të mund të fitonte nga ushtrimi i kësaj të drejte.
2. Rregulla e paragrafit paraprak vlen si në rastin kur është fjala për të drejtën e lindur para lidhjes së kontratës mbi dorëzanimin, ashtu edhe në rastin kur ka lindur pas kësaj.

KAPITULLI III

RAPORTET E DORËZANËSIT DHE TË DEBITORIT

Neni 680

E drejta për të kërkuar rimbursim nga debitori

1. Dorëzani që ka përmbush detyrimin ndaj kreditorit, mund të kërkojë nga debitori t'i kompensojë të gjitha ato që i ka paguar në llogari të tij si dhe kamatën nga data e pagesës.
2. Ai ka të drejtë në kompensimin e shpenzimeve të krijuara në konteste me kreditorin që nga momenti kur e ka njoftuar debitorin mbi këtë konteste, si dhe në kompensimin e dëmit në qoftë se ka ekzistuar.

Neni 681

E drejta e dorëzantit të një debitori solidar

Dorëzani i një prej disa debitorëve solidarë mund të kërkojë prej cilido prej tyre që t'i kompensojë aq sa i ka paguar kreditorit, si dhe shpenzimet.

Neni 682
E drejta e dorëzimit në sigurimin paraprak

Edhe para se ta përmbushë kërkesën e kreditorit, dorëzani që është obliguar me dijen ose me pëlqimin e debitorit, ka të drejtë të kërkojë nga debitori t'i japë sigurim të nevojshëm për kërkesat e tij eventuale në rastet që vijojnë: në qoftë se debitori nuk e ka përmbushur detyrimin e vet në afatin e rrjedhjes për pagesë, po që se kreditori ka kërkuar në rrugë gjyqësore arkëtimin nga dorëzani dhe në qoftë se gjendja pasurore e debitorit është keqësuar mjaft pas lidhjes së kontratës mbi dorëzimin.

Neni 683
Humbja e të drejtës së kompensimit

1. Debitori mund të përdorë kundër dorëzimit, i cili pa dijen e tij ka bërë pagimin e kërkesës së kreditorit, të gjitha mjetet juridike me të cilat në momentin e kësaj pagese ka mundur të refuzojë kërkesën e kreditorit.
2. Dorëzani që ka paguar kërkesën e kreditorit, ndërsa për këtë gjë nuk e ka njoftuar debitorin, kështu që edhe ky në padijeni për këtë pagesë e ka paguar përsëri të njëjtën kërkesë, nuk mund të kërkojë kompensim nga debitori, por ka të drejtë të kërkojë nga kreditori që t'ia kthejë atë që ia ka paguar.

Neni 684
E drejta për kthimin e pjesës së paguar

Dorëzani i cili pa dijen e debitorit e ka paguar kërkesën e kreditorit, e cila më pas me kërkesën e debitorit është anuluar ose shuar me anë të kompensimit, mund vetëm të kërkojë nga kreditori kthimin e pjesës së paguar.

KAPITULLI IV
REGRESI I PAGUESIT NDAJ DORËZANVE TË TJERË

Neni 685
E drejta e kompensimit nga dorëzanët tjerë

Kur ekzistojnë disa dorëzanë, ndërsa njëri prej tyre paguan kërkesën e rrjedhur për pagesë, ai ka të drejtë të kërkojë prej dorëzaneve të tjerë që secili prej tyre t'ia kompensojë pjesën që i takon atij.

KAPITULLI V
PARASHKRIMI

Neni 686

1. Me parashkrimin e detyrimit të debitorit kryesor shuhet edhe detyrimi i dorëzimit.
2. Kur afati për parashkrimin e detyrimit të debitorit kryesor është më i gjatë se dy (2) vjet, detyrimi i dorëzimit parashkruhet pasi të kenë kaluar dy (2) vjet nga afati i rrjedhjes për pagesë të detyrimit të debitorit kryesor, përveç nëse dorëzani përgjigjet solidarisht me debitorin.
3. Ndërprerje e parashkrimit të kërkesave ndaj debitorit kryesor ka efekt edhe ndaj dorëzimit vetëm në qoftë se ndërprerja është shkaktuar nga ndonjë veprim i kreditorit para gjykatës kundër debitorit kryesor.
4. Ngecja e parashkrimit të detyrimit të debitorit kryesor nuk ka efekt ndaj dorëzimit.

TITULLI XIII
UJDIA

Neni 687
Përkufizimet

1. Me kontratën për ujdinë në mes të personave në kontest apo të cilët kanë paqartësi lidhur me ndonjë marrëdhënie juridike, kontestet ndërpriten me ndihmën e lëshimeve reciproke, respektivisht eliminohen pasiguritë dhe përcaktohen të drejtat dhe detyrimet e tyre reciproke.

2. Konsiderohet se ekziston një paqartësi edhe atëherë, nëse ushtrimi i një të drejte specifike është e pasigurt.

Neni 688
Shtrirja e lëshimeve reciproke

1. Lëshimet mund të ekzistojnë, midis tjerash, në njohjen e pjeshme ose të plotë të ndonjë kërkesë të palës tjetër ose në heqjen dorë nga ndonjë kërkesë e vet, në marrjen mbi vete të ndonjë detyrimi të ri, në zvogëlimin e shkallës së kamatës, në zgjatjen e afatit, në dhënien e pëlqimit për pagimin e kësteve të pjeshme; në dhënien e të drejtës së pendimit.

2. Lëshimi mund të jetë me kusht.

3. Kur vetëm njëra palë i bën lëshim palës tjetër dhe njeh, p.sh. kërkesën e palës tjetër, atëherë kjo nuk është ujdi dhe nuk i nënshtrohet rregullave të ujdisë.

Neni 689
Aftësia

Për lidhjen e kontratës për pajtimin është e nevojshme aftësia për disponim me të drejtën, e cila është objekt i ujdisë.

Neni 690
Objekti

1. Objekt i ujdisë mund të jetë çdo e drejtë me të cilën mund të disponohet.

2. E vlefshme është ujdia për pasojat pasurore të një çështje penale.

3. Objekt i ujdisë nuk mund të jenë kontestet që u përkasin marrëdhënieve statusore.

Neni 691
Zbatimi i dispozitës për kontratat e dyanshme

1. Për kontratën për ujdinë vlejnë dispozitat e përgjithshme mbi kontratat e dyanshme, në qoftë se për atë nuk është paraparë diçka ndryshe me ligj.

2. Në rastet kur në emër të ujdisë kontraktuesit kryejnë ndonjë punë tjetër, në ato marrëdhënie të tyre nuk zbatohen dispozitat e ligjit të cilat vlejnë për ujdinë, por ato të cilat vlejnë për punën e kryer.

Neni 692
Dëmtimi i pamasë

Për shkak të dëmtimit të pamasë nuk mund të kërkohet anulimi i ujdisë.

Neni 693
Efekti i ujdisë ndaj dorëzimit dhe pengdhënësit

1. Në qoftë se me ujdë është bërë përtërirja e detyrimit, dorëzani lirohet nga përgjegjësia për përmbushjen e tij dhe njëherit shuhet edhe pengu të cilën e ka dhënë ndonjë person i tretë.
2. Dorëzani dhe i treti që kanë dhënë sendin e tyre në peng mbeten edhe më tutje në detyrim, ndërkaq përgjegjësia e tyre mund të zvogëlohet me anë të pajtimit, por jo edhe të rritet, përjashtimisht nëse ata janë dakorduar me pajtimin.
3. Kur debitori me anë të ujdisë pranon kërkesën e kontestueshme, dorëzani dhe pengdhënësi rezervojnë të drejtën që kreditorit t'i paraqesin kundërshtimet nga të cilat debitori me anë të ujdisë ka hequr dorë.

Neni 694

Ujdia për punën e cila mund të kundërshtohet

1. E vlefshme është ujdia për punën juridike, kundërshtimin e së cilës njëra palë mund ta kërkojë, nëse pala në çastin e ujdisë ishte në dijeni për mundësinë e kundërshtimit.
2. Është e pavlefshme ujdia për punën juridikisht të pavlefshme kur kontraktuesit kanë ditur për pavlefshmërinë, por kanë dashur që këtë ta shmangin me ujdë.

Neni 695

Pavlefshmëria e ujdisë

1. Ujdia është e pavlefshme, në qoftë se është bazuar në lajthitje të të dy kontraktuesve dhe në qoftë se përmban marrëdhënie juridike e cila në të vërtetë nuk ekziston, si dhe në qoftë se pa lajthitjen e tyre nuk do të kishte asnjë kontest dhe pasiguri midis tyre.
2. E njëjta gjë vlen edhe kur lajthitja e kontraktuesve ka të bëjë me fakte të zakonshme.
3. Heqja dorë nga ky nulitet nuk ka efekt juridik dhe se ajo që është dhënë në emër të ekzekutimit të detyrimeve nga ajo marrëveshje mund të kërkohet që të kthehet.

Neni 696

Nuliteti i një dispozite të ujdisë

Dispozitat e ujdisë interpretohen si tërësi prandaj nëse një dispozitë e vetme është e pavlefshme, atëherë e tërë ujdia është e pavlefshme, përveç nëse nga vetë ujdia shihet qartë se ajo përbëhet nga pjesë të pavarura.

DISPOZITAT KALIMTARE

Neni 697

Detyrimet dhe kontratat para-ekzistuese

1. Dispozitat e Librit për Detyrimet nuk zbatohen për detyrimet që kanë lindur para hyrjes në fuqi të këtij Kodi Civil.
2. Kontratat në ekzistencë kur Kodi Civil hyn në fuqi duhet të ndryshohet në përputhje me dispozitat e reja brenda një viti. Pas skadimit të këtij afati kohor, dispozitat të këtij neni zbatohen edhe për kontratat e lidhura më parë.

Neni 698

Pikë në kohë për përgjegjësi

Për zbatueshmërinë e dispozitave të këtij Kodi Civil mbi përgjegjësinë dhe kompensimin, është vendimtare nëse dëmi ka ndodhur para ose pas hyrjes në fuqi të Kodit Civil, ose nëse dëmtimi është bërë

i njohur para ose pas hyrjes në fuqi të Kodit Civil.

Neni 699
Ligji i aplikueshëm për moskryerje

Nëse debitori ka dështuar në kryerje para se ky Kodi Civil të hyn në fuqi, pasojat e dështimit të kryerjes nuk rregullohen sipas dispozitave të Kodit Civil, edhe në qoftë se moskryerja vazhdon edhe më tej.

Neni 700
Shfuqizimi i ligjeve tjera

1. Me hyrjen në fuqi të këtij Kodi Civil, Ligji Nr. 04/L-077 mbi marrëdhëniet detyrimore do të shfuqizohet, përveç nëse dispozitat e mëposhtme parashohin ndryshe.

1.1. Neni 1058, paragrafi 3 i Ligjit Nr. 04/L-077 mbi marrëdhëniet detyrimore vazhdojnë të jenë të zbatueshme derisa çështja e kontratave bankare të rregullohet me ligj të veçantë.

1.2. Nënkapitulli 2 i Kapitullit 5 të Pjesës II të Librit 1 (nenet 217 deri 244) vazhdon të jetë i zbatueshëm derisa të shfuqizohet ose të zëvendësohet me një ligj të ri i cili mbulon lëndën e letrave me vlerë.

1.3. Nenet 381, 382 dhe 385 vazhdojnë të jenë të zbatueshme derisa norma statutore e fajdesë, vonesës dhe kamatës tjetër të rregullohen me ligj të veçantë.

1.4. Nenet 645 deri 661 vazhdojnë të jenë të zbatueshme derisa çështja e kontratave të ndërtimit të rregullohet me ligj të veçantë.

1.5. Nenet 700 deri 725 vazhdojnë të jenë të zbatueshme derisa çështja e marrëveshjes së licencave të rregullohet me ligj të veçantë.

1.6. Nenet 700 deri 725, nenet 785 deri 789, nenet 804 deri 833, nenet 834 deri 847, nenet 848 deri 867, nenet 1032 deri 1046 vazhdojnë të jenë të zbatueshme derisa çështja e marrëveshjeve të licencës, kontrata për komisionin, kontrata e agjencisë komerciale, kontratat e brokerimit, kontratat e transportit detar dhe asignacioni rregullohen me një kod komercial.

1.7. Nenet 918 deri 986 vazhdojnë të jenë të zbatueshme derisa çështja e sigurimit të ndërtimit të rregullohet me ligj të veçantë.

1.8. Nenet 880 deri 900 dhe nenet 901 deri 905 vazhdojnë të jenë të zbatueshme derisa kontrata për pakon e udhëtimeve të organizuara dhe kontratat e agjencive të udhëtimeve të rregullohen me ligj të veçantë.

2. Neni 5, Kapitulli VII, Kapitulli VIII, Kapitulli X dhe Kapitulli XV i Ligjit Nr. 04/L-121 për mbrojtjen e konsumatorit shfuqizohen me hyrjen në fuqi të këtij Kodi Civil.

3. Nenet 29 deri 37 të Ligjit Nr. 2004/18 për tregtinë e brendshme i ndryshuar me Ligjin nr. 04/L-005 për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit nr. 2004/18 për tregtinë e brendshme, shfuqizohen me hyrjen në fuqi të këtij Kodi Civil.

LIBRI TRE

PRONA

TITULLI I DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1 E drejta sendore

Të drejtat sendore mund të krijohen vetëm përmes ligjit. Dispozitat e përgjithshme dhe parimet themelore të këtij libri gjithashtu vlejnë për të drejtat sendore të cilat nuk parashihen në kodin civil, përveç nëse ligjet e veçanta parashohin ndryshe.

Neni 2 Kufizimet në pronësi dhe të drejtat tjera sendore në interes publik

1. Pronësia dhe të drejtat sendore të tjera mund të kufizohen ose të merren kundër vullnetit të titullarit vetëm sipas kushteve dhe procedurave të përcaktuara me ligj.

2. Të drejtat sendore publike, ose në vlera pasurore të përbashkëta, rregullohen me ligje të veçanta, përveç nëse në mënyrë specifike parashihet ndryshe në dispozita të tjera të Kodit.

Neni 3 Titullarët e të drejtave sendore

1. Çdo person fizik dhe juridik mund të fitojë të drejta sendore, përveç nëse është paraparë ndryshe me ligj.

2. Titullari i një të drejte sendore mund të paraqesë këtë të drejtë kundrejt cilitdo person, përveç nëse me ligj parashihet ndryshe.

3. Personat e huaj mund të fitojnë të drejta sendore nën kushte të reciprocitetit përveç kur parashikohet ndryshe me ligj. Fitimi i të drejtave sendore nga të huajt rregullohet me ligj të veçantë.

Neni 4 Përparësia e të drejtave sendore

Në qoftë se në një vlerë pasurore e vetme ekzistojnë disa të drejta sendore, atëherë përparësia e tyre përcaktohet sipas kohës së krijimit të tyre, përveç nëse me ligj parashihet ndryshe.

Neni 5 Mirëbesimi

1. Personi është në mirëbesim kur mban një të drejtë, duke injoruar dëmin ndaj të drejtës së të tjerëve.

2. Nuk ka mirëbesim nëse ai e di ose duhet ta dijë se po i dëmton të drejtat e të tjerëve.

Neni 6 Prezumimi i mirëbesimit

Në qoftë se fitimi i një të drejte sendore varet nga mirëbesimi i fituesit, do të prezumohet mirëbesimi, përveç nëse vërtetohet ndryshe.

Neni 7
Të drejtat e kufizuara sendore

1. Të drejtat sendore mund të kufizohen me të drejtat sendore në vlerat pasurore tjera ashtu si është paraparë me këtë Kod Civil.
2. Të drejtat e kufizuara sendore duhet të ushtrohen sipas natyrës së vlerës pasurore dhe sipas parimeve të rregulluara me dispozitat e këtij Kodi Civil.

Neni 8
Ndalimi i keqpërdorimit

1. Keqpërdorimi i të drejtave sendore është i ndaluar.
2. E drejta sendore keqpërdoret, nëse përdoren ekskluzivisht ose qartas për t'i shkaktuar dëm personave të tjerë ose vlerës pasurore të tyre.

Neni 9
Shuarja e të drejtave sendore

Të drejtat sendore nuk shuhen, përveç ashtu si përcaktohet me ligj.

TITULLI II
PËRKUFIZIMET

Neni 10
Vlera pasurore

Vlera pasurore konsiderohen prona e luajtshme, prona e paluajtshme dhe të drejtat jotrupore.

Neni 11
Kafshët

Kafshët nuk janë pronë. Ato mbrohen me statute të veçanta. Ato rregullohen me dispozitat që zbatohen për pronën, me modifikime të nevojshme, përveçse kur parashihet ndryshe.

Neni 12
Prona e luajtshme

1. Objektet trupore të pavarura që nuk janë në mënyrë të përhershme të lidhura me tokën ose pjesët e tokës dhe që në përgjithësi mund të lëvizin, janë pronë e luajtshme.
2. Objektet fizike që nuk janë trupore, siç janë drita ose energjia janë pronë e luajtshme jotrupore.

Neni 13
Prona e paluajtshme

1. Prona e paluajtshme është ajo që është në mënyrë të fortë dhe të përhershme e lidhur me tokën. Prona e paluajtshme përfshinë tokën (bujqësore, pyjet dhe kullotat), instalimet dhe ndërtimet mbi të dhe nën të, të cilat janë të lidhura në mënyrë të fortë për tokë, bimët me rrënjë në tokë dhe çdo gjë që nuk mund të lëvizë nga një vend në tjetrin pa u dëmtuar në thelbin.
2. Burimet natyrore në nëntokë nuk konsiderohen pronë e paluajtshme dhe janë subjekt i legjislacionit të veçantë.

Neni 14

Të drejtat jotrupore

Të drejtat jotrupore janë të drejta të cilat një person fizik ose juridik mund t'i ketë ose t'ia transferojë një personi tjetër fizik ose juridik, por që nuk kanë substancë fizike, siç janë të drejtat e autorit, markat tregtare, ose patentat apo kërkesat kryerjen e ndonjë akti të veçantë nga ndonjë person tjetër, në veçanti pagesë të parave.

Neni 15

Të konsumueshmet

1. Prona e konsumueshme e përcaktuar me ligj është pronë e luajtshme, përdorimi i synuar i së cilit konsiston në konsum ose në disponim.
2. Prona e luajtshme konsiderohet edhe e konsumueshme në qoftë se është pjesë e depos apo ndonjë grumbulli tjetër të pronës, përdorimi i synuar i së cilit është disponimi me pronë individuale.

Neni 16

Prona e zëvendësueshme

Prona e zëvendësueshme është pronë e luajtshme që në marrëdhëniet afariste zakonisht përcaktohen për kah numri, masa apo pesha.

Neni 17

Vlera pasurore e përbashkët

1. Vlera pasurore e përbashkëta si ajri dhe uji, ose vlera pasurore tjetër e përcaktuar me legjislacion të veçantë, nuk mund të jenë objekt i pronësisë apo i të drejtave sendore të kufizuara të ndonjë personi ose objekt i punëve juridike.
2. Çdo person mund t'i përdorë vlerat pasurore të përbashkëta brenda kufizimeve të parapara me ligj.

Neni 18

Pjesët përbërëse

1. Pjesë përbërëse është një pronë e luajtshme i cili sipas bindjes së përgjithshme konsiderohet si pjesë e një prone tjetër të luajtshme (pronës kryesore) ose e një prone të paluajtshme.
2. Pjesë përbërëse të një prone të paluajtshme përfshinë pronën e luajtshme që nuk janë vetëm përkohësisht të lidhura me tokën, qëndrojnë mbi tokë ose shtrihen nën tokë.
3. Pjesët përbërëse e kanë të njëjtin status ligjor sikur prona kryesore e luajtshme ose prona e paluajtshme dhe nuk mund të jenë objekt i një të drejte sendore të veçantë, përveç nëse janë ndarë nga prona kryesore e luajtshme ose prona e paluajtshme.
4. Pjesët e një prone që nuk mund të ndahen pa shkatërrimin e një sendi ose pa ia ndryshuar natyrën (pjesët thelbësore), nuk janë pjesë përbërëse dhe nuk mund të jenë subjekt i të drejtave të veçanta.

Neni 19

Mjetet ndihmëse

1. Mjetet ndihmëse janë pronë e luajtshme ashtu që, pa qenë pjesë përbërëse, i shërbejnë qëllimit ekonomik të pronës kryesore dhe janë në marrëdhënie hapësinore që korrespondon me këtë qëllim. Një pronë nuk është instalim në qoftë se ajo nuk konsiderohet si instalim në praktikën e zakonshme afariste.

2. Përdorimi i përkohshëm i një prone për qëllim ekonomik të një prone tjetër, nuk ia jep cilësinë e instalimit. Ndarja e përkohshme e instalimit nga prona kryesore nuk ia heq cilësinë e instalimit.

3. Mjetet ndihmëse të një ndërmarrjeje bujqësore janë bagëtia, pajisjet dhe makinat; më tej edhe prodhimet bujqësore dhe farërat, përderisa këto nevojiten për mbarëvajtjen e punëve në fermë derisa të mund të korren prodhimet dhe farërat pasuese.

4. Mjetet ndihmëse të pronës së paluajtshme, në të cilat ushtrohet një zeytari, prodhimtari industriale ose tregti, janë makinat, veglat dhe pajisjet tjera, të cilat duhen dhe përdoren për qëllimet e prodhimitarisë ose të tregtisë.

5. Të drejtat dhe detyrimet që kanë të bëjnë me pronën kryesore të luajtshme shtrihen edhe mbi mjetet ndihmëse, përveç nëse ndryshe është paraparë me ligj ose nga palët.

Neni 20 Frutat

1. Frutat e natyrës ose frutat e një objekti janë produkte të tokës apo të kafshëve apo rendiment tjetër i vjelë nga objekti, me funksionim në përputhje me përdorimin e synuar, pa zvogëluar vlerën e objektit.

2. Frutat civile ose frutat e së drejtës janë të ardhurat që rrjedhin nga një objekt nga funksionimi i ligjit ose për shkak të një veprimi juridik, siç janë qiraja, interesat dhe disa shpërndarjeve të korporatës në përputhje me përdorimin e synuar, pa e zvogëluar vlerën e së drejtës.

TITULLI III PRONËSIA

KAPITULLI I DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 21 Pronësia

1. Pronësia është e drejta e tërësishme mbi një pronë. Pronari mund të disponojë me pronën sipas dëshirës së tij, veçanërisht atë ta posedojë dhe ta përdorë, ta tjetërsojë dhe të përjashtojë të tjerët nga çfarëdolloj ndikimi, për sa kohë nuk kundërshtohet nga ligji ose nga të drejtat e një të treti.

2. Pronari i një kafshe duhet, gjatë ushtrimit të të drejtave të tij, t'i marrë në konsideratë dispozitat e veçanta për mbrojtjen e kafshëve.

Neni 22 Kufizimi i pronësisë

1. E drejta e pronarit mbi një pasuri të paluajtshme shtrihet në hapësirën mbi sipërfaqen dhe nën sipërfaqen e tokës. Megjithatë, pronari nuk mund t'i ndalojë ndikimet që ushtrohen në lartësinë apo thellësinë në të cilat ai nuk ka interes.

2. Kjo dispozitë nuk zbatohet për resurset natyrore, objektet kulturore, ujërat, instalimet e shërbimeve komunale ose resurset ose objekte tjera të përjashtuara me legjislacion të veçantë.

Neni 23 Të drejta të ngjashme

Dispozitat e këtij kapitulli zbatohen edhe për të drejtat jotrupore në atë masë sa janë të zbatueshme për atë kategori të të drejtave.

KAPITULLI II TË DREJTAT FQINJËSORE

Neni 24 Detyrimi për përkujdesje

1. Pronarët e pronave fqinje të paluajtshme janë të detyruar që t'i marrin parasysh të drejtat dhe interesat e fqinjëve të tyre dhe të drejtat e tyre t'i ushtrojnë ashtu që të mos cenohen apo dëmtohen të drejtat e fqinjëve të tyre.

2. Detyrimet për përkujdesjes dhe parimet e përcaktuara në këtë kapitull do të zbatohen edhe për raportin ndërmjet pronarit të një prone të paluajtshme dhe pronarit të ndërtesës, e cila gjendet mbi këtë pronë të paluajtshme, nëse sipas natyrës së tyre janë të zbatueshme edhe në këtë raport.

Neni 25 Ngatërrimi i kufijve

1. Në rast të ngatërrimit të kufirit, kur nuk mund të caktohet kufiri i vërtetë, atëherë zbatohen dispozitat relevante të Ligjit për Kadastrën.

2. Nëse nuk mund të caktohet kufiri i vërtetë për shkak të mungesës së të dhënave të duhura në kadastrë, ndarja përcaktohet nga posedimi. Në qoftë se nuk mund të përcaktohet posedimi, secilës ngastër të tokës duhet t'i ndahet nga një pjesë e madhësisë së barabartë të tokës së kontestuar.

3. Në qoftë përcaktimi i kufijve në bazë të këtyre dispozitave çon në një rezultat që nuk i përgjigjet rrethanave të përcaktuara, në mënyrë të veçantë me madhësi fikse të ngastrave të tokës, kufiri do të vendoset në aso mënyre që është e barabartë në lidhje me këto rrethana.

Neni 26 Shënimi i kufirit dhe strukturat e kufirit

1. Pronarët e pronave të paluajtshme fqinje janë të detyruar që të bashkëveprojnë gjatë caktimit e shenjave të përhershëm të kufirit, apo rivendosjen e tyre kur ato janë larguar ose janë bërë të panjohura.

2. Shpenzimet për caktimin apo rivendosjen e shenjave të përhershme të kufirit barten përgjysmë nga pronarët e pronave të paluajtshme fqinje, përveç nëse marrëdhëniet ekzistuese ligjore midis fqinjëve parashohin zgjidhje tjetër.

3. Nëse ndërmjet dy pronave të paluajtshme fqinje qëndron një strukturë kufizuese (veçanërisht mur, gardh, gardhishte, hendek, ledh, mezhdë) prezumohet se ai është pronësi e përbashkët e të dy pronarëve, nëse ai gjendet në kufi.

4. Nëse struktura kufizuese qëndron në njërin prej pronave të paluajtshme, prezumohet se ai gjendet në pronësi të pronarit, të cilit i takon prona e paluajtshme.

5. Lloji dhe procedura e mbajtjes së shenjave të kufirit duhet të mbahen sipas dokeve të zakonshme të rrethit.

6. Në qoftë se personit të tretë i shkaktohet dëm për shkak të mungesës së mirëmbajtjes së shenjave të kufirit, pronari i shenjës së kufirit është i detyruar për shpërblimin e dëmit të shkaktuar.

Neni 27 Pema në kufi

1. Në qoftë se një pemë gjendet në kufi midis pronave të paluajtshme, atëherë frutat e pemës dhe vetë pema u takon fqinjëve në pjesë të barabarta.

2. Secili fqinj mund të kërkojë largimin e pemës. Shpenzimet për largimin e pemës u bien barrë të fqinjëve në pjesë të barabarta. Fqinjë i cili kërkon largimin, ka për t'i bartur vetë shpenzimet, në qoftë se pronari tjetër heq dorë nga e drejta e tij për pemën. Kërkesa për largimin e pemës përjashtohet në rast se pema shërben si shënim i kufirit dhe, në bazë të rrethanave, nuk mund të zëvendësohet me ndonjë shenjë tjetër kufiri.

3. Kjo dispozitë gjen zbatim edhe për bimë të tjera, në qoftë se ato qëndrojnë në kufirin midis pronave të paluajtshme.

Neni 28 Emetimet

1. Pronari i një prone të paluajtshme nuk mund të ndalojë daljen e gazrave, avujve, tymit, blözës, nxehtësisë, zhurmës, dridhjeve dhe ndikimeve të ngjashme që dalin nga një pronë e paluajtshme, përderisa ndikimet nuk cenojnë ose cenojnë jo qenësisht përdorimin e pronës së paluajtshme. Një cenim i jo qenësishëm ekziston, nëse nuk janë tejkaluar vlerat kufizuese të parashikuara në ligje dhe në akte nënligjore.

2. E njëjta vlen edhe në rastet kur cenimi qenësor shkaktohet përmes një përdorimi të zakonshëm vendor të pronës së paluajtshme tjetër dhe nuk mund të pengohet përmes masave, që për përdoruesit në aspektin ekonomik është e pranueshme.

Neni 29 Frutat

Frutat që bien nga pema ose një shkurre në pronën e paluajtshme fqinje konsiderohen të jenë fruta të pronarit të pronës së paluajtshme fqinje prej momentit kur frutat ndahen nga pema.

Neni 30 Degët dhe rrënjët

1. Pronari i një prone të paluajtshme ka të drejtën që të prejë ose në ndonjë mënyrë tjetër t'i mënjanojë degët që rriten përtej kufirit të pronës së paluajtshme fqinje, nëse ato pengojnë dhe nëse pronari i pemës këtë nuk e bënë në afatin e arsyeshëm përkundër kërkesës së fqinjit. Një e drejtë e tillë nuk i takon pronarit, nëse kufiri mes pronave të paluajtshme gjendet në një pyll.

2. Rrënjët që rriten nga një pronë e paluajtshme fqinje, pronari i pronës së paluajtshme tjetër mund t'i shkurtojë vetëm atëherë, kur rrënjët shkatërrojnë apo rrezikojnë strukturën e një ndërtese ose të një kulture të bimëve të mbjella në pronën e paluajtshme të tij.

Neni 31 Hyrja e domosdoshme për marrjen e kafshëve

1. Kafshët që i takojnë një ekonomie shtëpiake mund të merren nga pronarët e tyre në pronat e paluajtshme fqinje të pronarëve të tjerë. Kjo vlen edhe për një luzmë bletësh.

2. Pronari i pronës së paluajtshme në të cilën ndodhen kafshët mund të refuzoj hyrjen, nëse ai menjëherë u dorëzohen kafshët pronarit të tyre.

Neni 32 Kalimi i domosdoshëm

1. Një kalim i domosdoshëm nëpër një pronë të paluajtshme duhet të lejohet, nëse prona e paluajtshme fqinje nuk ka asnjë qasje tjetër në një rrugë ose nëse kjo është e lidhur me një rrugë më të gjatë dhe nëse dobia për pronën e paluajtshme, në favor të së cilës lejohet kalimi, është më e madhe se sa dëmi për pronën e paluajtshme, nëpër të cilin duhet kaluar.

2. Drejtimi i kalimit të domosdoshëm duhet të caktohet në një mënyrë që i siguron kalimin më të përshtatshëm personit që e kërkon kalimin dhe më së paku e pengon fqinji, i cili e lejon kalimin.
3. Fqinji mbi pronën e paluajtshme të të cilit bëhet kalimi i domosdoshëm duhet të kompensohet me shpërblim periodik për përdorimin e pronës si dhe për çdo dëm të shkaktuar gjatë kalimit.
4. Kalimi i domosdoshëm ndërpritet kur përfundon nevoja e kalimit.
5. Ky nen zbatohet edhe për vendosjen e instalimeve për furnizim.

Neni 33 **E drejta e kalimit për ndërtesa**

Dispozita e nenit 32 i zbatohen për pronarin e ndërtesës i cili ka nevojë për kalim të domosdoshëm nëpër pronën e paluajtshme që e rrethon.

Neni 34 **Shfrytëzimi i përkohshëm i një prone të paluajtshme fqinje**

1. Pronari i një prone të paluajtshme mund të kërkojë nga pronari i një prone të paluajtshme fqinje që përkohësisht t'i mundësohet hyrja në pronën e paluajtshme fqinje me qëllim të kryerjes së punëve në pronën e paluajtshme të tij personale nëse punët nuk mund të kryhen në ndonjë mënyrë tjetër ose vetëm me shpenzime proporcionalisht shumë të larta. Punët duhet të lajmërohen me njoftim të duhur kohor para fillimit të tyre.
2. Pas shfrytëzimit, prona e paluajtshme fqinje duhet të kthehet përsëri në gjendjen e mëparshme.
3. Pronari i pronës së paluajtshme e cila është shfrytëzuar mund të kërkojë pagesën e kompensimit të arsyeshëm për shfrytëzimin e pronës së paluajtshme të tij. Kërkesa për kompensim skadon gjashtë (6) muaj pas përfundimit të punës.

Neni 35 **Shembja e ndërtesës**

Në qoftë se ekziston një rrezik serioz, që një ndërtesë apo një pjesë e saj të shembet dhe e rrezikon pronën e paluajtshme fqinje ose pronën e paluajtshme që e rrethon, pronari i pronës së paluajtshme që rrezikohet mund të kërkojë nga pronari i ndërtesës që t'i marrë të gjitha masat e nevojshme për shmangien e rrezikut.

Neni 36 **Ndërtimi përtej vijës së kufirit**

1. Në qoftë se pronari i një prone të paluajtshme gjatë ndërtimit të një ndërtese ka ndërtuar përtej kufirit, pronari i pronës fqinje nuk është i detyruar ta durojë ndërtimin përtej kufirit.
2. Fqinji duhet të shpërblehet përmes një rente në të holla, nëse ai ka kundërshtuar me shkrim pronarin që ka ndërtuar përtej kufirit. Kundërshtimi mund të parashtrohet vetëm brenda afatit prej një viti që nga çasti kur fqinji ka marrë dijeni për ndërtimin, por jo më vonë se pesë vite pas ndërtimit përtej kufirit. Renta paguhet prej momentit kur është bërë kundërshtimi.
3. Fqinji i pronës së paluajtshme, ku është ndërtuar ndërtesa, në kundërshtimin e parashtuar sipas paragrafit 2, nga pronari i ndërtesës mund ta kërkojë:
  - 3.1. që pronësia në ndërtesë të ndahet në vijën e kufirit;

3.2. që ndërtuesi të largojë pjesën e ndërtesës, e cila gjendet në pronën e paluajtshme të fqinjit që kundërshton; ose

3.3. që ndërtuesi të blejë pjesën e pronës së paluajtshme e cila është mbuluar me ndërtim.

4. Fqinji duhet ta shfrytëzoj njërën nga të drejtat e parapara më lartë në nën-paragrafin 3.1 dhe 3.2. brenda një viti nga kundërshtimi. Deri në ushtrimin e zgjedhjes dhe përfundimin e veprimit përkatës nga pronari i ndërtesës së ndërtuar jashtë kufirit sipas nënparagrafëve 3.1 deri 3.3., duhet të paguhet renta e paraparë në paragrafin 2 këtij neni.

5. Në qoftë se nuk parashtrohet kundërshtimi, pronari i pronës fqinje duhet ta pranojë atë ndërtim.

Neni 37

Përdorimi i përbashkët i instalimeve kufizuese

Në qoftë se dy ngastrat e tokës janë të ndara nga një hapësirë, kufi, qoshe, një hendek, një mur, mezhde, gardh ose në strukturë tjetër që i shërben të dy ngastrave të tokës, prezumohet se pronarët e ngastrave të tokës kanë të drejtën e përbashkët për ta përdorur strukturën, përveç nëse karakteristikat e jashtme tregojnë se struktura i takon vetëm njërit nga fqinjët.

Neni 38

Mënyra e përdorimit dhe e mirëmbajtjes

Nëse fqinjët kanë të drejtën e përbashkët për ta përdorur një nga instalimet e përcaktuara në nenin 37 secili prej tyre mund t'i përdorë ato për qëllimin e treguar nga natyra e tyre deri në atë masë se përdorimi i përbashkët i fqinjit tjetër nuk preket negativisht. Shpenzimet për mirëmbajtje u bien barrë fqinjëve në pjesë të barabarta. Për aq kohë sa njëri prej fqinjëve ka interes në vazhdimin e mbajtjes së instalimit, ai nuk mund të largohet apo të ndryshohet pa pëlqimin e tij. Për aq kohë sa njëri prej fqinjëve ka interes në vazhdimin e mbajtjes së instalimit, ai nuk mund të largohet apo të ndryshohet pa pëlqimin e tij. Përveç kësaj, marrëdhëniet juridike ndërmjet fqinjëve rregullohen nga dispozitat në bashkëpronësi.

Neni 39

Mihja

Një pronë e paluajtshme nuk guxon të mihet në atë mënyrë që sipërfaqja e pronës së paluajtshme fqinje të humbë mbështetjen e nevojshme, përveçse kur pronari i saj paraprakisht është përkujdesur për një përforsim tjetër të nevojshëm.

Neni 40

Rrjedha e ujit

Pronari i një prone të paluajtshme nuk guxon ta ndryshojë në dëm të fqinjët rrjedhën e ujit ose sasinë dhe cilësinë e ujit të rrjedhshëm, e cila rrjedh pranë apo nëpër pronën e paluajtshme të tij.

Neni 41

Kërkesat nga e drejta fqinjësore që nuk i nënshtrohen parashkrimit.

Kërkesat që burojnë nga ky kapitull nuk i nënshtrohen parashkrimit.

KAPITULLI III

FITIMI DHE HUMBJA E PRONËSISË

Neni 42

Mënyrat e fitimit të pronësisë

1. Pronësia mund të fitohet nga një transaksion juridik, parashkrimi fitues, vendim i gjykatës apo organit tjetër kompetent, trashëgimi, duke bashkuar pronën e luajtshme, përzjerjen e pronës, me përpunim, fitim të pronësisë së pronës pa pronarë, me gjetje, gjetje të thesarit ose me mënyra të tjera të parashikuara me ligj.

2. E drejta e pronësisë fitohet sipas paragrafit 1 të këtij neni, nëse të gjitha kushtet e parashikuara me ligj janë përmbushur.

NËNKAPITULLI I FITIMI ME PUNË JURIDIKE

Neni 43 Dispozita te përgjithshme

1. Pronësia kalon nga ish-pronari tek fituesi përmes një pune të vlefshme juridike, sipas modalitetit të përcaktuar me ligj.

2. Pronësia nuk mund të fitohet përmes një pune juridike përtej kornizës së autoriteteve të shitësit për tjetërsimin e pronës, përveç nëse fitimi i pronësisë gëzon mbrojtje në mirëbesim.

3. Çdo punë juridike, qëllimi i së cilës është fitimi i pronësinë së një prone të paluajtshme, duhet të bëhet me shkrim në mënyrë që të jetë e vlefshme.

4. Fitimi i pronësisë përmes një pune juridike nuk ka ndikim mbi të drejtat e palëve të treta në pronë, përveçse kur parashikohet ndryshe me ligj për ta mbrojtur personin, i cili në mirëbesim mbështetet në informacionin nga regjistri i të drejtave të pronës së paluajtshme ose nga regjistra të tjerë publik, qëllimi i të cilëve është vënia në dispozicion e të dhënave përkatëse.

SEKSIONI I FITIMI DHE HUMBJA E PRONËSISË SË PRONËS SË LUAJTSHME

Neni 44 Fitimi i pronësisë në pronë të luajtshme

1. Për fitimin e pronësisë në një pronë të luajtshme është e nevojshme një transaksion juridik i vlefshëm ndërmjet tjetërsuesit dhe fituesit të pronësisë si dhe dorëzimi i pronës tek fituesi i pronësisë.

2. Nëse fituesi e ka në posedim pronën e luajtshme, atëherë transaksioni juridik i vlefshëm është e mjaftueshme për kalimin e pronësisë.

3. Në qoftë se pronari është në posedim të pronës së luajtshme dhe dorëzimi mund të zëvendësohet me transaksioni juridik të vlefshëm midis pronarit dhe fituesit atëherë fituesi e fiton posedimin e tërthortë (indirekt) mbi pronën e luajtshme.

4. Në qoftë se një person i tretë ka në posedim pronën e luajtshme, atëherë dorëzimi i pronës mund të zëvendësohet në atë mënyrë që tjetërsuesi ia cedon fituesit të drejtën e kërkesës kundër personit të tretë për kthimin e pronës së luajtshme.

Neni 45 Fitimi në mirëbesim

1. Nëse prona e luajtshme e transferuar nuk i përket tjetërsuesit, fituesi megjithatë fiton pronësinë, përveç nëse fituesi në kohën e bartjes së posedimit nuk është me mirëbesim.

2. Nëse një pronë e luajtshme gjatë fitimit të pronësisë sipas nenit 44 paragrafi 2. nuk i takon tjetërsuesit, fituesi fiton pronësinë, përveçse në kohën kur ai fiton posedimin nuk është me mirëbesim.

3. Nëse një pronë e luajtshme gjatë fitimit sipas nenit 44, paragrafi 3 nuk i takon tjetërsuesit, fituesi bëhet pronar, nëse tjetërsuesi ia dorëzon atij (fituesit) sendin, përveçse në kohën kur ai merr sendin në posedimin indirekt nuk është me mirëbesim.

4. Nëse një pronë e luajtshme gjatë fitimit sipas nenit 44, paragrafi 4 nuk i takon tjetërsuesit, fituesi fiton pronësinë, kur tjetërsuesi cedon kërkesën ose kur ai (fituesi) fiton posedimin nga një i tretë, përveçse ai (fituesi) në momentin e cedimit ose të fitimit të posedimit nuk është me mirëbesim.

5. Fituesi nuk është me mirëbesim, kur ai ka qenë në dijeni apo nga pakujdesia e madhe nuk ka qenë në dijeni se prona nuk i takon tjetërsuesit.

Neni 46

Pamundësia e fitimit me mirëbesim për pronën e humbur pa vullnetin e pronarit

Nuk ka fitim të pronësisë me mirëbesim sipas nenit 45, në qoftë se prona i është vjedhur pronarit, i mungon ose i ka humbur në çfarëdo mënyre, përveç siç është paraparë në nenin 79 të këtij libri.

Neni 47

Të holla, letra me vlerë të prurësit ose pronë e luajtshme që tjetërsohet me ankand publik Rregulli sipas nenit 46, nuk zbatohet për të holla, letra me vlerë të prurësit si dhe për rastet e tjetërsimit të pronës së luajtshme përmes ankandit publik.

Neni 48

Kthimi i vlerës pasurore të kulturës kombëtare

1. Pasurori kulturore kombëtare quhet prona me vlerë artistike, historike ose arkeologjike, të cilat gjenden sidomos në institucione publike si në muze, arkiva ose biblioteka.

2. Vlera pasurore e kulturës kombëtare, e cila është hequr kundërligjshëm nga territori i Kosovës, ose sipas kontratës së huas nuk është kthyer në afatin e paraparë, atëherë ajo duhet të kthehet nga poseduesi ose mbajtësi te autoriteti kompetent.

3. Dispozitat e këtij neni zbatohet me kushtin e reciprocitetit faktik edhe për vlera pasurore kulturore, të cilat janë larguar nga territori sovran i vendeve të tjera.

Neni 49

Prezumimi i pronësisë në favor të poseduesit

1. Prezumohet në favor të poseduesit të pronës së luajtshme se ai është edhe pronar. Kjo nuk vlen kur poseduesit të mëparshëm prona i është vjedhur, i ka humbur, apo në ndonjë mënyrë tjetër jo të vullnetshme e ka humbur posedimin, me përjashtim për të holla ose për letrat me vlerë të prurësit.

2. Prezumohet në favor të poseduesit të mëparshëm se gjatë posedimit, ai ka qenë pronar i pronës.

Neni 50

Shuarja e të drejtave të palës së tretë

1. Nëse një pronë e luajtshme e tjetërsuar është i ngarkuar me të drejtën e një personi të tretë, atëherë kjo e drejtë shuhet me fitimin e pronësisë mbi atë pronë.

2. E drejta e personit të tretë nuk shuhet, nëse fituesi nuk është me mirëbesim në kohën kur është kryer bartja e pronësisë.

Neni 51

Fitimi i frutave

1. Frutat e një pronë e luajtshme i takojnë pronarit të pronës, nëse me ligj ose marrëdhënie juridike nuk rrjedh diçka tjetër.

2. Personi i cili e posedon pronë e luajtshme si pronar, e fiton pronësinë mbi frutat e pronës me ndarjen frutave nga kjo pronë. Fitimi i pronësisë mbi frutat nuk është i mundur nëse poseduesi pronarë nuk është me mirëbesim në kohën kur e fiton posedimin pronësor ose merr në dijeni për mungesën e të drejtës së tij para ndarjes së frutave nga prona.

Neni 52 Braktisja e pronësisë

Prona e luajtshme konsiderohet e braktisur kur pronari në mënyrë të qartë shprehet se përfundimisht heq dorë nga pronësia e tij mbi atë pronë.

SEKSIONI II FITIMI DHE HUMBJA E PRONËSISË NË PRONË TË PALUAJTSHME

Neni 53 Fitimi i pronës së paluajtshme

1. Për bartjen e pronësisë në pronë të paluajtshme është e nevojshme një transaksion juridik i vlefshëm ndërmjet tjetërsuesit dhe fituesit si bazë juridike dhe regjistrimi i ndryshimit i pronësisë në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.

2. Transaksioni për bartjen e pronës së paluajtshme duhet të lidhet me shkrim në prezencë të dy palëve pranë zyrës kompetente.

Neni 54 Mjetet ndihmëse

Në qoftë se fitohet pronësia në një pronë të paluajtshme, prezumohet se edhe mjetet ndihmëse janë fituar njëkohësisht.

Neni 55 Heqja dorë nga pronësia e regjistruar

1. Heqja dorë nga pronësia në një pronë të paluajtshme mund të bëhet kur pronari deklaron në zyrën kompetente se ai dëshiron të heqë dorë nga prona e paluajtshme dhe kjo deklaratë është regjistruar në Regjistrin e të drejtave në pronat e paluajtshme.

2. Në qoftë se hiqet dorë nga pronësia në një pronë të paluajtshme, atëherë pronësinë në atë pronë të paluajtshme e fiton subjekti publik kompetent në territorin e të cilës ndodhët prona e paluajtshme. Autoriteti publik kompetent e fiton të drejtën e pronësisë në këtë send me regjistrimin e të drejtës së pronësisë në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.

Neni 56 Heqja dorë nga pronësia e paregjistruar

1. Nëse pronë e luajtshme nuk regjistrohet, ajo bëhet pa pronarë nëse pronari, me qëllim të heqjes dorë nga pronësia, e braktisë posedimin e pronës.

2. Të drejtën e pronës së paluajtshme të braktisur dhe të paregjistruar e fiton subjekti publik kompetent në territorin e të cilës ndodhet prona e paluajtshme. Organi publik kompetent e fiton pronësinë në pajtim me dispozitat për parashkrimin fitues të pronës së paluajtshme.

NËNKAPITULLI II
FITIMI I PRONËSISË ME PARASHKRIM FITUES

Neni 57
Posedimi i ligjshëm

Në mënyrë që të lejohet parashkrimi, një person duhet ta ketë një pronë në posedim të vazhdueshëm dhe të pandërprerë, të qetë, publikut dhe të qartë.

Neni 58
Fitimi me parashkrim i pronës së paluajtshme me mirëbesim

1. Personi i cili me mirëbesim e ka njëzet (20) vjet në posedim të pandërprerë një pronë të paluajtshme ose një pjesë të saj, e fiton pronësinë në të.

2. Një person i cili është i regjistruar si pronar i një pasurie të paluajtshme në Regjistrin e Tokës pa e fituar pronësinë, e fiton pronësinë në qoftë se regjistrimi ka ekzistuar për dhjetë (10) vjet gjersa ai e ka pasur pronën e paluajtshme në posedim pronësor në mirëbesim dhe asnjë kundërshtim kundër këtij regjistrimi nuk është paraqitur gjatë kësaj periudhe.

Neni 59
Fitimi me parashkrim pas regjistrimit të pronës së paluajtshme

1. Personi i cili pa e fituar të drejtën e pronësisë është i regjistruar në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme si pronar i një prone të paluajtshme ose të një të drejte tjetër sendore, do të bëhet pronar, në qoftë se regjistrimi ka qëndruar tridhjetë (30) vjet dhe ai përgjatë kësaj kohe pronën e paluajtshme e ka pasur në posedim pronësor. Kalimi i afatit është i përjashtuar, në qoftë se është i regjistruar një ankesë për regjistrimin në Regjistrin e të drejtave në pronën e paluajtshme.

2. Këto dispozita aplikohen me ndryshimet e nevojshme në qoftë se në regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme është regjistruar një tjetër e drejte sendore në emër të një personi, por ai nuk e gëzon atë të drejtë, dhe kjo e drejtë imbrohet në bazë të dispozitave që rregullojnë posedimin. Regjistrimi është përcaktues për përparësinë e së drejtës.

Neni 60
Posedimi me të drejtën për parashkrim fitues të objekteve kulturore

1. Fitimi i pronësisë së pronës që kualifikohet si "objekt kulturor" në kuptim të nenit 1(1) të Direktivës së Këshillit 93/7/EEC, pavarësisht nëse objekti kulturor është larguar në mënyrë të paligjshme para ose pas 1 janarit 1993, apo fare nuk është larguar nga territori i një Shteti Anëtar, kërkon posedimin e vazhdueshëm të sendeve:

1.1. për një periudhë prej 30 vjetësh, me kusht që poseduesi, gjatë gjithë periudhës, e posedon në mirëbesim; ose

1.2. për një periudhë prej 50 vjetësh.

2. Krite më të ashpra mund të miratohen ose të mbahen në fuqi me ligj të veçantë.

Neni 61
Prezumimi i posedimit pronësor

Nëse një person ka pasur një pronë në posedim pronësor në fillim dhe në fund të një periudhe kohore, prezumohet se posedimi i tij pronësor ka ekzistuar edhe në periudhën e ndërmjetme.

Neni 62
Fitimi me parashkrim i pronës së luajtshme

1. Një person i cili ka në posedim pronësor një pronë të luajtshme për dhjetë (10) vite pa ndërprerje të posedimit e fiton pronësinë mbi këtë pronë me përfundimin e kohës prej dhjetë (10) vjetëve (fitimi me parashkrim), në qoftë se në fillimin dhe gjatë kohës prej dhjetë (10) viteve ai nuk ishte në dijeni se nuk i takonte atij e drejta e pronësisë.
2. Parashkrimi përjashtohet nëse personi gjatë fitimit dhe kohëzgjatjes së posedimit pronësor nuk ka qenë me mirëbesim ose nëse ai gjatë periudhës dhjetë-vjeçare e kupton se ai nuk ka të drejtë pronësie në pronën e luajtshme.
3. Nëse pronësia fitohet përmes parashkrimit, shuhet të drejtat e personave të tretë, të cilat të drejta janë krijuar para fitimit të pronësisë, përveç nëse pronari posedues nuk është me mirëbesim lidhur me këto të drejta gjatë fitimit të posedimit pronësor.

Neni 63
Pezullimi i parashkrimit

Parashkrimi pezullohet në qoftë se kërkesa për posedim kundër poseduesit pronësor, ose në rast të posedimit indirekt pronësor kundër poseduesit i cili e ka të drejtën për posedim nga poseduesi pronësor, konstatohet në bazë të dispozitave për pezullimin e parashkrimit për shuarje, që rregullohet në pjesën e përgjithshme. Megjithatë, pezullimi ndodh vetëm për të mirën e personit që shkakton atë.

Neni 64
Ndërprerja me humbjen e posedimit

1. Parashkrimi ndërpritet me humbjen e posedimit pronësor.
2. Ndërprerja konsiderohet të mos ketë ndodhur, nëse pronari posedues humb posedimit pronësor padashur dhe rimëkëmb atë brenda periudhës prej një viti ose nga veprimi juridik të themeluar brenda kësaj periudhe.

Neni 65
Ndërprerja me aktin e ekzekutimit

Parashkrimi ndërpritet duke ndërmarrë apo duke kërkuar një akt gjyqësor ose zyrtar të ekzekutimit.

Neni 66
Efekti i ndërprerjes

Në qoftë se afati i parashkrimit ndërpritet, koha që ka kaluar para ndërprerjes shpërfillet; dhe mund të fillojë periudha e re e parashkrimit pas përfundimit të ndërprerjes.

Neni 67
Fitimi me parashkrim dhe suksesion në titull

Nëse, si rezultat i vazhdimësisë në titull, trashëgimtarihin në posedim të pronarit të një pale të tretë, periudha e parashkrimit që ka kaluar në posedim të paraardhësit të titullit është në dobi të palës së tretë.

Neni 68
Poseduesi i trashëgimisë

Periudha e parashkrimit që ka kaluar në dobi të poseduesit të trashëgimisë rrjedhë në dobi të trashëgimtarit.

NËNKAPITULLI III
FITIMI ME VENDIM TË GJYKATËS OSE TË NJË AUTORITETI TJETËR

Neni 69
Efekti i vendimit

1. Pronësia fitohet me vendim të gjykatës ose të një autoriteti tjetër në rrethanat e parashikuara me ligj dhe në mënyrën dhe sipas kushteve të parapara me ligj.
2. E drejta e pronësisë fitohet në momentin kur vendimi i gjykatës hyn në fuqi, apo kur vendimi i një autoriteti tjetër të fitojë formën e prerë, përveç nëse përcaktohet ndryshe me ligj ose nëse del ndryshe nga objektivi për të cilin është miratuar vendimi.
3. Të drejtat sendore mbi pronën që i përkisnin personave të tjerë nuk humben pas fitimit të së drejtës së pronësisë me vendim të gjykatës ose të një autoriteti tjetër, përveç atyre të specifikuara në vendim ose në ligj, apo të cilat nuk mund të vazhdojnë të ekzistojnë për shkak të natyrës së pronës.

Neni 70
Fitimi i pronës sendore me vendim të gjykatës apo të një organi tjetër

1. Çdo person i cili e fiton të drejtën e pronësisë së një pasurie të paluajtshme me vendim të gjykatës ose të një autoriteti tjetër, është i autorizuar që ta regjistrojë të drejtën e fituar të pronësisë në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
2. Pronësia e pasurisë së paluajtshme të fituar me vendim të gjykatës ose të një autoriteti tjetër nuk mund ta kundërshtojë të drejtën e personit i cili, duke u mbështetur në të dhënat në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme, e kishte regjistruar të drejtën e tij mbi pronën e paluajtshme në mirëbesim para regjistrimit të së drejtës së fituar me vendim të gjykatës ose të një autoriteti tjetër.

NËNKAPITULLI IV
FITIMI PËRMES TRASHËGIMISË

Neni 71
Fitimi përmes trashëgimisë

1. Trashëgimtari e fiton pronësinë në pronën të cilën e ka trashëguar në momentin e hapjes së trashëgimisë, përveç kur parashikohet ndryshe me ligj.
2. Trashëgimtari autorizohet që ta regjistrojë të drejtën e tij të pronës së paluajtshme në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
3. Të drejtat sendore mbi pronën në fjalë që i përkisnin personave të tjerë nuk humben pas fitimit të së drejtës së pronësisë përmes trashëgimisë, përveç atyre të specifikuara me ligj, apo të cilat nuk mund të vazhdojnë të ekzistojnë për shkak të natyrës së pronës.
4. Trashëgimia rregullohet nga kodi civil.

NËNKAPITULLI V
BASHKIMI I SENDEVE SË LUAJTSHME, PËRZIERJA, PËRPUNIMI, FITIMI I PRONËSISË NË SENDET E LUAJTSHME PA PRONARË, GJETJA E SENDIT, GJETJA E THESARIT PA PRONAR

Neni 72
Kombinimi i pronës së luajtshme

1. Nëse pronat e luajtshme të pronarëve të ndryshëm bashkohen ashtu ndërmjet veti që bëhen përbërës qenësor të një prone të vetme të luajtshme, atëherë pronarët e deritanishëm bëhen bashkëpronarë të

pronës së re. Pjesëmarrjet përcaktohen sipas proporcioneve të vlerave, të cilat i kanë pasur pronat e luajtshme në momentin e bashkimit.

2. Në qoftë se në mesin e pronave të luajtshme njëri mund të caktohet si pronë e luajtshme kryesore, atëherë pronari i tij bëhet pronar i pronës së vetme. Pronarët e deritanishëm të cilët përmes bashkimit humbin pronësinë, fitojnë të drejtën për kompensim të vlerës së pronave të luajtshme të tyre nga pronari i ri.

3. Nëse shuhet pronësia në një pronë të luajtshme, atëherë shuhen edhe të drejtat e tjera që ekzistojnë në atë pronë. Kjo nuk vlen, kur pronari i pronës së ngarkuar bëhet bashkëpronar ose pronar i pronave të bashkuara.

Neni 73 Përzierja e pronave

Nëse pronat e luajtshme të pronarëve të ndryshëm përzihen ashtu që nuk mund të ndahen ose mund të ndahen vetëm me shpenzime jo proporcionale, atëherë gjen zbatim përkatës dispozita e nenit 72 të këtij libri.

Neni 74 Përpunimi

1. Personi i cili e krijon një pronë të re të luajtshme përmes përpunimit apo ndryshimit me materialin e vet, fiton pronësinë në pronën e re të përpunuar ose të ndryshuar.

2. Personi i cili e krijon një pronë të re të luajtshme përmes përpunimit apo ndryshimit me materialin e personave të tjerë e fiton pronësinë në pronën e re të krijuar, përveç në rast se vlera e përpunimit është qenësisht më e vogël se vlera e materialit me të cilin është krijuar prona e re e luajtshme.

3. Nëse vlera e përpunimit apo ndryshimit është saktësisht e barabartë me vlerën e materialeve të tjetrit, palët e fitojnë bashkëpronësinë mbi pronën e re të luajtshme në pjesë të barabarta.

4. Si përpunim konsiderohet edhe shkrimi, vizatimi, pikturimi, shtypja, gravimi apo një përpunim i ngjashëm i sipërfaqes.

5. Në rastin e fitimit të pronësisë në pronën e re të luajtshme të gjitha të drejtat ekzistuese në material shuhen. Pronari i pronës së re është i detyruar t'i kompensoj personat e tretë për humbjen e të drejtave të tyre.

Neni 75 Fitimi i pronësisë në sendet e luajtshme pa pronarë

1. Personi i cili e merr në posedim pronësor një pronë të luajtshme pa pronarë, e fiton pronësinë në atë pronë, nëse përvetësimi nuk është i ndaluar me ligj.

2. Një pronë të luajtshme bëhet pa pronarë nëse pronari me qëllim të heqjes dorë nga pronësia e braktisë posedimin e pronës.

3. Kafsha shtëpiake bëhet pa pronarë, kur nuk i kthehet pronarit sipas zakonit lokal.

Neni 76 Kafshët e egra

1. Kafshët e egra janë pa pronarë për aq kohë sa janë të lira. Kafshët e egra në kopshte zoologjike dhe peshqit në pellgje ose ujëra tjera të mbyllura private nuk janë pa pronarë.

2. Kur një kafshë e egër e kapur e rifiton lirinë, ajo bëhet pa pronarë nëse pronari nuk e ndjekë kafshën pa vonesë ose nëse ai heq dorë nga ndjekja.

3. Kafsha e zbutur bëhet pa pronarë, kur nuk kthehet në vendin e përcaktuar për të.

Neni 77

Humbja e pronësisë së luzmave të bletëve

1. Kur një luzmë bletësh ikë, ajo bëhet pa pronarë nëse pronari nuk e ndjekë brenda 48 orëve ose nëse ai heq dorë nga ndjekja.

2. Pronari i luzmës së bletëve gjatë ndjekjes mundet të futet në ngastrat e tokës që i përkasin të tjerëve. Nëse luzma ka hyrë në një koshere të pabanuar që i përket një personi tjetër, pronari i luzmës, me qëllim kapjes së saj, mund ta hapë kosheren dhe t'i heq apo thyej krehërit. Ai duhet të bëjë kompensimin e dëmit të shkaktuar.

Neni 78

Gjetjet

1. Personi i cili e gjen një pronë të luajtshme dhe e merr atë në posedim duhet sa më parë ta lajmërojë personin të cilit i ka humbur prona ose pronarin e pronës së gjetur.

2. Nëse gjetësi nuk e dinë identitetin apo vendndodhjen e personit që i ka humbur pronën e luajtshme ose të pronarit të pronës, gjetësi duhet pa ndonjë vonesë të panevojshme ta lajmërojë autoritetin kompetent për gjetjen e pronës dhe rrethanat e gjetjes. Nëse prona e luajtshme nuk ka vlerë më të madhe se dhjetë (10) Euro, njoftimi nuk është i nevojshëm.

3. Gjetësi është i detyruar për ruajtjen e pronës së luajtshme. Nëse pronës së luajtshme i kanoset prishja ose ruajtja e tij është e lidhur me shpenzime të mëdha në proporcion me vlerën e pronës, atëherë gjetësi është i detyruar t'ia dorëzojë pronën autoritetit kompetent për ta nxjerr atë në ankand publik.

4. Me kalimin e afatit prej një viti nga njoftimi i autoriteteve kompetente, gjetësi e fiton pronësinë në pronës së gjetur, përveç nëse gjetësi më parë merr dijeni për personin e legjitimuar për pranim e pronës ose ky e ka lajmëruar të drejtën e tij pranë autoritetit kompetent. Me rastin e fitimit të pronësisë, të drejtat e tjera në pronë do të shuhen.

5. Gjetësi mund të kërkojë një shpërblim për gjetjen nga personi që mbanë të drejtën për pranimin e pronës të gjetur. Shpërblimi i gjetësit është pesë për qind e vlerës së pronës deri në pesëqind (500) Euro.

Neni 79

Thesari pa pronar

1. Në qoftë se gjendet një pronë të luajtshme me vlerë të jashtëzakonshme, që ishte fshehur për një kohë të gjatë sa që pronari i saj nuk mund të konstatohet, atëherë pronësia mbi atë pronë fitohet në bazë të ndarjes në vijim: 1/3 për zbuluesin, 1/3 për pronarin e pronës së paluajtshme ku ishte fshehur dhe 1/3 i takon shtetit.

2. Në qoftë se prona të luajtshme është me vlerë historike, arkeologjike ose të artit, atëherë fitimi i pronësisë parashihet me dispozita të ligjeve të veçanta.

KAPITULLI IV

E DREJTA E PARABLERJES

Neni 80

Koncepti i së drejtës së parablerjes

1. Prona e paluajtshme ose bashkëpronësia në një pronë të paluajtshme mund të ngarkohet në atë mënyrë, që një person të ketë të drejtën e parablerjes.

2. E drejta e parablerjes mund të krijohet përmes ligjit ose përmes kontratës. E drejta kontraktuese e parablerjes krijohet përmes marrëveshjes ndërmjet pronarit të pronës së paluajtshme dhe personit që e ka të drejtën e parablerjes. E drejta e parablerjes bëhet e vlefshme ndaj personave të tretë, nëse regjistrohet në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.

3. E drejta e parablerjes mund të caktohet për një apo më shumë raste të blerjes, mirëpo kufizohet në rastin e shitjes nga pronari i cili e ka pronën e paluajtshme në kohën e dhënies së të drejtës së parablerjes ose nga trashëgimtarët e tij.

Neni 81

E drejta e ngarkesës mbi një pjesë

Një pjesë e një prone të paluajtshme mund të ngarkohet me të drejtën e parablerjes vetëm nëse ajo është pjesë e një bashkëpronari.

Neni 82

Njoftimi dhe ushtrimi i të drejtës së parablerjes

E drejta e parablerjes ushtrohet duke e njoftuar personin e detyruar me të drejtën e parablerjes. Ushtrimi i të drejtës së parablerjes pason përmes deklarimit ndaj të detyruarit për parablerje si dhe është e nevojshme forma e parashikuar për kontratën e shitjes.

Neni 83

Efektet e të drejtës së parablerjes

Ndaj personave të tretë e drejta e parablerjes ka efektin e një shënimi për sigurimin e kërkesës për bartjen e pronësisë.

Neni 84

Pagesa e çmimit blerës

1. Titullari i të drejtës së parablerjes duhet t'ia paguajë shitësit çmimin e shitjes.

2. Në qoftë se blerësi ose pasardhësi juridik i tij është regjistruar si pronar, atëherë i titullari për parablerje duhet të paguajë çmimin e shitjes së paguar nga blerësi te shitësi.

Neni 85

Lirimi i titullarit të parablerjes dhe i blerësit

1. Përderisa titullari për parablerje ka për t'ia paguar çmimin e shitjes blerësit apo pasardhësit juridik të tij, atëherë ai lirohet nga detyrimi për pagesën e çmimit të blerjes ndaj shitësit.

2. Në qoftë se blerësi apo pasardhësi juridik i tij humb pronësinë si pasojë e ushtrimit të së drejtës së parablerjes, atëherë blerësi lirohet nga detyrimi për pagesën e çmimit të shitjes, përderisa çmimi i blerjes që ka mbetur borxh prej tij nuk është paguar. Ai nuk mund të kërkojë kthimin e çmimit të paguar të shitjes.

Neni 86

Përfundimi i titullarit të panjohur të të drejtës së parablerjes

Nëse një titullar i të drejtës së parablerjes është i panjohur, ai mund të përfundohet nga ushtrimi i të drejtës së tij në të njëjtën mënyrë sikur një titullar i panjohur që ka përparësi të njoftimit i cili mund të përfundohet nga ushtrimi i të drejtës së tij sipas nenit 131 të këtij libri.

Neni 87
Zbatueshmëria e dispozitës së Librit për Detyrimet

Çdo çështje relevante që nuk është rregulluar këtu nga ky Kapitull rregullohet nga e Librit për Detyrimet.

KAPITULLI V
BASHKËPRONËSIA

NËNKAPITULLI I
BASHKË-PRONËSIA ME PJESË TË CAKTUARA

Neni 88
Bashkë-pronësia me pjesë të caktuara

1. Kur më shumë se një person ka të drejtë të përbashkët të pronësisë ose të drejta të tjera sendore, atëherë, përveç kur ligji çon në një përfundim ndryshe, zbatohen dispozitat e neneve 89 deri 96 të këtij libri.

2. Në qoftë se pjesët e bashkëpronarëve janë të pacaktuara, atëherë prezumohet se ato janë të barabarta.

Neni 89
Të drejtat e bashkëpronarëve me pjesë të caktuara

1. Një bashkëpronar me pjesë të caktuara ka të drejtë të posedimit dhe përdorimit të pronës së luajtshme dhe të paluajtshme në proporcion me pjesën e tij në atë masë sa nuk pengohet e drejta e bashkëpronarëve tjerë

2. Frutat e pronës së luajtshme dhe të paluajtshme ndahen në mes të bashkëpronarëve sipas pjesëve të tyre. Në qoftë se ndarja e frutave nuk është e mundshme, atëherë bashkëpronarët e fitojnë bashkëpronësinë mbi fruta.

3. Bashkëpronarët me pjesë të caktuara mund të disponojnë me objektin në bashkëpronësi me pjesë të caktuara në tërësinë e saj vetëm bashkërisht

4. Bashkëpronari me pjesë të caktuara mund të disponojë me pjesën e tij në send edhe pa pëlqimin e bashkëpronarëve të tjerë.

5. Në qoftë se objekt i bashkëpronësisë është një pronë e paluajtshme, atëherë secilit bashkëpronar i takon e drejtë e parablerjes. Në qoftë se disa bashkëpronarë parashtrojnë kërkesën për të drejtën e parablerjes, secilit i takon e drejta e parablerjes sipas pjesës së tij. E drejta e parablerjes ekziston edhe atëherë, kur një gjykatë ka urdhëruar shitjen e pjesës në ankand publik. E drejta e parablerjes nuk ekziston, nëse një bashkëpronar pjesën e tij ua shet trashëgimtarëve të tij.

Neni 90
Mbulimi i detyrimeve dhe i shpenzimeve

Çdo bashkëpronar me pjesë të caktuara i detyrohet bashkëpronarëve tjerë që t'i mbulojë detyrimet e pronës, e cila është objekt i bashkëpronësisë, si dhe shpenzimet e mirëmbajtjes, administrimit dhe përdorimit të përbashkët, në bazë të proporcionit të pjesës së tij

Neni 91
Shlyerja e borxhit të përbashkët

1. Nëse bashkëpronarët me pjesë të caktuara janë bashkërisht dhe individualisht përgjegjës për një detyrim që duhet shlyer në proporcion të pjesëve të tyre në pajtim me nenin 90 të këtij libri apo kanë hyrë në aso detyrimi me qëllim të shlyerjes së detyrimit, atëherë secili pronar i pjesës mund të kërkojë, me anulimin e bashkëpronësisë, që borxhi të shlyhet nga objekti i përbashkët.

2. Kërkesa mund të bëhet edhe kundër pasuesve të pronës.

3. Sa i përket shitjes së objektit të përbashkët, kërkohet fshirja e borxhit, shitja duhet të bëhet në pajtim me rregullat për shitjen e pengut, ose në rastin e një parcele toke me ankand të detyrueshëm, dhe të ardhurat ndahen.

Neni 92 **Administrimi i bashkëpronësisë**

1. Bashkëpronarët me pjesë të caktuara e administrojnë së bashku një pronë të luajshme apo të paluajshme, në të cilin ekziston bashkëpronësia.

2. Punët e administrimit të rregullt të bashkëpronësisë janë të pavlefshme pa pëlqimin e bashkëpronarëve, pjesët e të cilëve së bashku përbëjnë më shumë se pesëdhjetë (50) % përqind.

3. Për punët e administrimit të jashtëzakonshëm, veçanërisht ngarkimi i bashkëpronësisë dhe emërimi i administratorit, nevojitet pëlqimi i të gjithë bashkëpronarëve.

4. Çdo bashkëpronar me të pjesë të caktuara ka të drejtë që t'i ndërmarrë masat e nevojshme për ta mirëmbajtur objektin pa miratimin e bashkëpronarëve tjerë. Ai mund ta kërkojë paraprakisht pëlqimin e tyre për atë masë.

5. Vendimet e miratuara nga bashkëpronarët veprojnë edhe ndaj pasardhësve juridikë të një bashkëpronari.

Neni 93 **Pasardhësi i veçantë i një bashkëpronari me pjesë të caktuara**

Në qoftë se bashkëpronarët me pjesë të caktuara të një prone të paluajshme kanë rregulluar administrimin dhe përdorimin për kohë të pacaktuar apo të kufizuar të pronës së paluajshme apo e kanë përjashtuar shuarjen e bashkëpronësisë me pjesë të caktuara për periudhë kohore që nuk tejkalon dhjetë vjet, atëherë kjo marrëveshje është obliguese ndaj pasardhësit të veçantë të një bashkëpronari me pjesë të caktuara, vetëm nëse është e regjistruar në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajshme.

Neni 94 **Kërkesat e bashkëpronarëve me pjesë të caktuara**

1. Secili bashkëpronar me pjesë të caktuara mund të parashtrojë kërkesat kundrejt personave të tretë lidhur me tërë pronën.

2. Kërkesa për kthim dhe për prestimet që sipas natyrës së tyre janë të pandashme mund të parashtrohen nga bashkëpronari me pjesë të caktuara vetëm në rast kur prestimi është bërë ndaj të gjithë bashkëpronarëve.

Neni 95 **E drejta për shuarje**

1. Bashkëpronarët me pjesë të caktuara mund të kërkojnë shuarjen në çdo kohë, përveç kur shuarja do të ishte e dëmshme për interesat e bashkëpronarëve tjerë; Megjithatë, një kërkesë e tillë mund të bëhet edhe në kohën kur, duke marrë parasysh rrethanat, nuk mund të pritët në mënyrë të arsyeshme se rrethanat do të ndryshojnë së shpejti dhe në atë masë sa që shuarja nuk do ishte e dëmshme për

interesat e bashkëpronarëve tjerë. Gjykata kompetente për t'i kryer procedurat e shuarjes vendos për kundërshtimet ndaj shuarjes.

2. Bashkëpronarët me pjesë të caktuara nuk mund të heqin dorë paraprakisht nga e drejta e tyre për shuarje; megjithatë, ata mund të bien dakord për të vendosur kufizime mbi të drejtën për shuarje.

3. E drejta për të kërkuar shuarje mund të përjashtohet me marrëveshje për një periudhë kohore jo më të gjatë se dhjetë vjet.

4. Nëse e drejta për ta kërkuar shuarjen përjashtohet me marrëveshje, atëherë ende mund të kërkohet anulimi në qoftë se ka arsye bindëse për këtë.

5. Marrëveshja, me të cilën përjashtohet e drejta për ta kërkuar ndërprerjen ose është e kufizuar ashtu që bie ndesh me këto dispozita, është e pavlefshme.

Neni 96

Mënyrat e shuarjes së bashkëpronësisë me pjesë të caktuara

1. Bashkëpronësia me pjesë të caktuara mund të shuhet përmes njëres nga këto mënyra: ndarjes, një apo më shumë pronarë me pjesë të caktuara e fitojnë tërë pronën, tjetërsimit të pronës së luajtshme, ose vendosjes në ankand të pronës së paluajtshme.

2. Në qoftë se të gjithë bashkëpronarët me pjesë të caktuara vlerësojnë se tjetërsimi tek personi i tretë është i papranueshëm për të gjithë bashkëpronarët, atëherë prona mund të shitet në ankand publik dhe të ardhurat do të ndahen bashkëpronarëve sipas pjesëve të secilit.

3. Në qoftë se shuarja e bashkëpronësisë me pjesë të caktuara bëhet përmes ndarjes apo kur një apo më shumë bashkëpronarë e fitojnë pronësinë në tërë pronën, atëherë vlera duhet të përcaktohet përmes vlerësuesit të emëruar zyrtarisht, përveç nëse nuk heqin dorë të gjithë bashkëpronarët nga vlerësimi zyrtar.

4. Në qoftë bashkëpronarët me pjesë të caktuara nuk mund ta arrijnë pajtimin rreth mënyrës së procedurës për zgjidhjen e bashkëpronësisë, atëherë sendi i përbashkët, nëse është i luajtshëm, duhet të tjetërsohet përmes rregullave të shitjes së pasurisë që është peng, ndërsa kur është një pronë e paluajtshme përmes shitjes në ankand detyrues, ndërsa të ardhurat e krijuara duhet tu ndahen bashkëpronarëve në pajtim me pjesët e tyre. Në qoftë se tentativa për tjetërsimin e pronësisë nuk është e suksesshme, atëherë një bashkëpronarë mund të kërkojë përsëritjen, nëse ai i merr përsipër shpenzimet.

NËNKAPITULLI II

BASHKËPRONËSIA NË PJESË FRAKSIONALE

Neni 97

Bashkëpronësia në pjesë fraksionale

1. Kur më shumë se një person ka të drejtë të përbashkët të pronësisë ose të drejta të tjera sendore në aso mënyre që pjesët janë të caktuara, atëherë zbatohen dispozitat e këtij libri.

2. Bashkëpronësia me pjesë fraksionale mund të krijohet përmes ligjit ose përmes kontratës. Marrëveshja me të cilën krijohet bashkëpronësia mund të lidhet vetëm nëse shprehimisht është e lejuar me ligj.

3. Bashkëpronarët me pjesë fraksionale duhet të disponojnë së bashku me pronësinë dhe përgjigjen së bashku për detyrimet në lidhje me këtë pronësi.

4. Në rastet kur bashkëpronarët e një prone të paluajtshme kanë rregulluar menaxhimin dhe shfrytëzimin apo kanë përjashtuar përgjithmonë apo për një periudhë kohore të drejtën e kërkimit të shpërbërjes së bashkëpronësisë, apo kanë caktuar periudhën e njoftimit, përcaktimi i tillë ka efekt mbi pasardhësin në

interes të bashkëpronarit vetëm nëse është regjistruar si i tillë në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme si peng mbi hisen.

5. Dispozitat për bashkëpronësinë me pjesë të caktuara do të zbatohet për pronësinë e përbashkët përveç nëse me ligj parashihet ndryshe.

KAPITULLI VI MBROJTJA E PRONËSISË

Neni 98 Kërkesa për dorëzim

Pronari mund ta kërkojë dorëzimin e pronës së caktuar prej secilit person që nuk ka të drejtë posedimi.

Neni 99 Kundërshtimet e poseduesit

1. Poseduesi mund të refuzojë kthimin e pronës, nëse ai ose poseduesi indirekt, prej të cilit ai e derivon (nxjerr) kërkesën e tij për posedim ka të drejtë posedimi.

2. Në qoftë se një posedues indirekt i paautorizuar nuk ka lejen e të drejtës së posedimit nga pronari, atëherë pronari mund të kërkojë nga poseduesi direkt i autorizuar dorëzimin e pronës poseduesit indirekt ose kur poseduesi indirekt nuk mundet apo nuk dëshiron të posedojë pronën, atëherë t'ia kthejë vetë atij (pronarit).

Neni 100 Frutat pas parashtrimit të padisë

1. Poseduesi duhet t'i kthejë pronarit frutat që ai merr në pritje të procedurës gjyqësore.

2. Nëse për shkak të padisë poseduesi dështon të marrë frutat që do të merrte me rregullat e menaxhimit të mirë, ai është i obliguar të rimburojë pronarin deri në masën për të cilën është përgjegjës.

Neni 101 Kërkesat kundër poseduesit me mirëbesim

1. Poseduesi mund të kërkojë dorëzimin e frutave si dhe të përparësive të sjella nga përdorimi i pronës nga poseduesi me mirëbesim.

2. Personi i cili është i detyruar që pronarit t'ia dorëzojë frutat, mund të kërkojë shpërblim për shpenzimet e arsyeshme, të cilat janë krijuar për prodhimin apo për mbledhjen e frutave, me kusht që shuma që kërkohet për shpërblim të jetë më e ultë se vlera e frutave që duhet të dorëzohen.

3. Kërkesa për kthimin e frutave dhe shpërblimin e shpenzimeve parashkruhet në afat prej tri vjetësh nga kthimi i pronës tek pronari.

Neni 102 Kërkesat e poseduesit me mirëbesim

1. Poseduesi me mirëbesim mund të kërkojë nga pronari kompensimin e shpenzimeve të nevojshme si dhe të shpenzimeve të dobishme të lidhura me mbajtjen e pronës.

2. Një shpenzim i nevojshëm është harxhimi i pasurisë, i cili në kohën që u krye, ishte i nevojshëm për mbajtjen ose mbarëvajtjen e pronës sipas rregullit dhe standardit objektiv.

3. Shpenzim i dobishëm është çdo harxhim i pasurisë, i cili sipas standardit objektiv shpie tek rritja e vlerës së pronës.

4. Poseduesit me mirëbesim i takon e drejta e retencionit në pronë derisa pronari t'ia kompensojë poseduesit të gjitha shpenzimet e nevojshme dhe të dobishme.

5. Kërkesa për kompensimin e shpenzimeve parashkruhet në afat prej tri vjetësh nga dorëzimi i pronës.

Neni 103 **Posedimi më keqbesim**

1. Poseduesi është me keqbesim nëse ai ose detentori (mbajtësi) i tij ishte në dijeni, ose si rezultat i neglizhencës nuk e ka ditur, se nuk e ka pasur të drejtën e posedimit.

2. Si posedues me mirëbesim trajtohet si posedues me keqbesim nga çasti kur pronari kërkon kthimin e sendit ose kur paraqitet kërkesa për dorëzim të pronës sipas nenit 101 të këtij libri.

Neni 104 **Kërkesat kundër poseduesit me keqbesim**

1. Poseduesi me keqbesim duhet t'ia dorëzojë pronarit dobitë e sendit si dhe të shpërblej vlerën, nëse i ka harxhuar dobitë ose nëse ato dobi nuk i ka vjel.

2. Poseduesi me keqbesim është përgjegjës para pronarit për dëmin që shkaktohet, kur si pasojë e fajit të tij sendi përkeqësohet, shkatërrohet apo për ndonjë arsye tjetër është e pamundur kthimi i sendit.

Neni 105 **Kërkesat e poseduesit me keqbesim**

1. Poseduesi me keqbesim kundër pronarit ka të drejtën e shpërblimit të shpenzimeve të nevojshme.

2. Lidhur me këtë kërkesë poseduesi me keqbesim nuk ka të drejtën e retencionit.

Neni 106 **E drejta e mbajtjes nga poseduesi**

Poseduesi mund të refuzojë të kthejë pronën deri në pagesën e shpenzimeve që i detyrohen atij. Ai nuk ka të drejtë të mbajtjes nëse ka përfituar pronën me kundërvajtje të qëllimshme.

Neni 107 **Përgjegjësia e poseduesit të padrejtë**

Nëse poseduesi e ka krijuar posedimin përmes veprimeve të ndaluara ose përmes një vepre penale, atëherë ai i përgjigjet pronarit sipas dispozitave për shpërblimin e dëmit për shkak të veprimeve të palejuara.

Neni 108 **Përrjashtimi**

Kërkesat e pronarit dhe të poseduesit kundër njëri-tjetrit të parapara me nenet 98 deri 107 e përjashtojnë ndonjë kërkesë tjetër.

Neni 109 **Kërkesa për largimin dhe mos-përsëritjen e cenimit**

1. Nëse pronësia cenohet përmes largimit ose marrjes së posedimit, pronari mund të kërkojë ndërprerjen e mëtejme të cenimit. Nëse priten cenime të mëtejme, pronari mund të ngritë padi për cenimet e tilla.
2. Kërkesa kundër ndërhyrjeve në të drejtën e pronarit nuk mund të paraqitet, nëse pronari është i detyruar për durimin e ndërhyrjeve të tilla

TITULLI IV POSEDIMI

Neni 110 Posedimi

Personi i cili e ushtron pushtet faktik mbi një pronë është posedues i drejtpërdrejtë.

Neni 111 Fitimi i posedimit

Posedimi në një prone fitohet me krijimin e pushteti faktik mbi pronën. Marrëveshja e poseduesit të mëparshëm dhe e fituesit të posedimit është e mjaftueshme për fitimin e posedimit, nëse fituesi është në gjendje që të ushtrojë pushtetin mbi pronën në momentin e marrëveshjes.

Neni 112 Detentori i posedimit

Në qoftë se një person e ushtron pushtet faktik mbi një pronë për ndonjë person tjetër ose për biznesin e ndonjë personi tjetër apo në ndonjë raport të ngjashëm, në kuadër të cilave personi duhet t'i përgjigjet udhëzimeve të tjetrit rreth pronës, atëherë ai nuk është posedues.

Neni 113 Trashëgueshmëria

Me vdekjen e poseduesit, posedimi kalon tek trashëgimtari.

Neni 114 Fundi i posedimit

1. Posedimi shuhet kur poseduesi heq dorë nga pushteti faktik mbi pronën ose në ndonjë mënyrë e humb pushtetin faktik.
2. Posedimi nuk shuhet si rezultat i moslejimit të poseduesit për ushtrimi e kontrollit në një kohë të përkohshme.

Neni 115 Bashkëposedimi

Nëse disa persona e kanë bashkëposedimin e një prone, e drejta e një personi për përdorimin e pronës në raport me të tjerët dhe mbrojtja individuale e poseduesit për posedimin e tij është e kufizuar me të drejtën e personave të tjerë për përdorimin e objektit ashtu siç është paraparë përdorimi.

Neni 116 Posedimi i tërthortë

1. Posedues i tërthortë është personi i cili e jep posedimin e një prone bazuar në një peng, qira, depozitë, marrëveshje ose raporte juridik të ngjashme që i japin personit tjetër të drejtën e posedimit të pronës për një kohë të caktuar.

2. Nëse poseduesi i tërthortë e merr posedimin e tërthortë nga personi i tretë bazuar në marrëdhëniet juridike të parapara në paragrafin 1, atëherë personi i tretë është posedues i tërthortë.

Neni 117 **Poseduesi pronësor**

Poseduesi pronësor është personi që ushtron kontroll të drejtpërdrejtë apo të tërthortë mbi objektet me qëllim të veprimit me të si pronar, apo sikur të ishte pronar.

Neni 118 **Ndërhyrja e paligjshme në posedim**

1. Personi i cili e privon nga posedimi poseduesin ose e pengon në posedim kundër vullnetit të poseduesit vepron kundërligjshëm, përveç nëse privimi ose pengimi lejohen shprehimisht me ligj.

2. Posedimi i fituar si rezultat i pengimit të kundërligjshëm është me të metë. Pasardhësi i posedimit tillë duhet të pranojë të metën e posedimit, nëse poseduesi ishte në dijeni për të metën e pararendësit të tij në kohën kur poseduesi kishte fituar posedimin apo nëse posedimi me të meta i ishte kaluar poseduesit me trashëgimi.

Neni 119 **Vetëndihma e poseduesit**

1. Poseduesi mund të përdorë forcën e arsyeshme për mbrojtje nga veprimet e paligjshme në pengimin e posedimit të tij, në qoftë se ndërhyrja është konkrete dhe janë ndërmarrë masat adekuate për mbrojtje, menjëherë me paraqitjen e ndërhyrjes.

2. Nëse një pronë i merret poseduesit me pengim të kundërligjshëm, poseduesi mundet të përdorë forcë të arsyeshme që ta heq pronën nga penguesi i cili është zënë në vepër ose ndiqet.

3. Nëse poseduesi i pronës së paluajtshme privohet nga posedimi me anë të ndërhyrjes së paligjshme, ai posedues mund të rikthejë posedimin, menjëherë pas privimit të posedimit, duke larguar ndërhyrësin.

4. Të drejtat e poseduesit nga paragrafët e sipërm për vetëndihmën e poseduesit mund të ushtrohen edhe nga detentori në posedim sipas nenit 112 të këtij libri.

Neni 120 **Kërkesa në bazë të privimit të posedimit**

1. Nëse poseduesi privohet nga posedimi me ndërhyrje të paligjshme, poseduesi mund të kërkojë rivendosjen e posedimit nga personi i cili në raport me poseduesin është në posedim me të meta.

2. Kërkesa përjashtohet nëse posedimi që është hequr ka qenë me të meta në lidhje me poseduesin aktual apo me paraardhësin e tij titullar si dhe është fituar në vitin e fundit para privimit të posedimit

Neni 121 **Kërkesa në bazë të ndërhyrjes në posedim**

1. Nëse poseduesi pengohet në posedim në mënyrë të kundërligjshme, atëherë ai mund të kërkojë nga penguesi mënjanimin e pengesave. Nëse priten pengime në të ardhmen, poseduesi mund të kërkojë mbrojtje gjyqësore.

2. Kërkesa përjashtohet nëse poseduesi posedon pronën me të meta në lidhje me penguesin apo paraardhësin titullar të penguesit si dhe nëse posedimi është fituar në vitin e fundit para pengimit.

Neni 122
Shuarja e kërkesës për posedim

1. Kërkesa e bazuar tek nenet 120 dhe/ose 121 shuhet në përfundim të një viti pas aktit të ndërhyrjes së paligjshme, përveç nëse kërkesa parashtrohet me veprim juridik para kësaj date.
2. Shuarja gjithashtu ndodh nëse vendoset me aktgjykim të prerë dhe të plotfuqishëm, pasi të ndodhë akti i ndërhyrjes së paligjshme, që ndërhyrësi ka të drejtë mbi pronën, me anë të të cilës ai mund të kërkojë status posedimi që i përgjigjet mënyrës së tij të veprimit.

TITULLI V
DISPOZITAT MATERIALE PËR REGJISTRIMIN E TË DREJTAVE NË PRONË TË PALUAJTSHME

Neni 123
Të drejtat që janë subjekt i regjistrimit të detyrueshëm

1. Për fitimin, ndryshimin e përmbajtjes, bartjen, shuarjen e pronësisë, të drejtës së parablerjes, dhe të drejtave sendore të kufizuara në një pronë të paluajtshme është e nevojshme një punë juridike e vlefshme si bazë juridike ndërmjet titullarit dhe të një pale tjetër si dhe regjistrimi i ndryshimit juridik në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
2. Paditë që kanë për objekt të drejtën reale mbi pronën e paluajtshme gjithashtu i nënshtrohen regjistrimit.
3. Regjistrimi i shënimeve në regjistrin e të drejtave mbi pronën e paluajtshme i nënshtrohet kriterëve në ligjet e zbatueshme për regjistrimin e të drejtave mbi pronën e paluajtshme.

Neni 124
Kufizimi i mëvonshëm i dispozimit

Në qoftë se një titullar i një të drejte në pronë të paluajtshme ka parashtruar kërkesën për fitim, ndryshim ose shuarjen e një të drejte, kërkesa e tij mbetet e vlefshme edhe atëherë, nëse e drejta e tij është kufizuar pas parashtrimit të kërkesës në zyrën e regjistrimit të drejtave në pronat e paluajtshme.

Neni 125
Të drejtat e palës së tretë

Në qoftë se një pronë e paluajtshme është e ngarkuar me të drejtën e një personi të tretë, atëherë për shuarjen e së drejtës ngarkuese është i nevojshëm pëlqimi i personit të tretë. Në qoftë se pronari i pronës së paluajtshme është titullar i të drejtës që do të shuhet dhe kjo pronë e paluajtshme është e ngarkuar edhe me të drejtën e personit të tretë, atëherë është i nevojshëm pëlqimi i personit të tretë, nëse shuarja ka efekt në të drejtën e tij.

Neni 126
Përparësia e të drejtave

1. Përparësia ndërmjet disa të drejtave me të cilat është e ngarkuar një pronë e paluajtshme, përcaktohet sipas datës së regjistrimit të tyre. Të drejtat të cilat janë regjistruar në të njëjtën ditë dhe të njëjtin çast, kanë të njëjtën përparësi.
2. Regjistrimi i të drejtës gjithashtu përcakton përparësinë edhe atëherë kur puna juridike e nevojshme për fitimin e të drejtës kryhet pas regjistrimit.

Neni 127
Ndryshimi i radhës së përparësisë

1. Për një ndryshim të radhës së përparësisë është e nevojshme një marrëveshje në mes të titullarëve të drejtave të cilët preken nga ndryshimi i përparësisë dhe regjistrimi i ndryshimit në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
2. Nëse një hipotekë duhet të radhitet më poshtë në renditjen e të drejtave, atëherë përveç regjistrimit, është i nevojshëm edhe pëlqimi i pronarit të pronës së paluajtshme. Pëlqimi i tij është i parevokueshëm.
3. Në qoftë se e drejta e radhitur më poshtë në renditjen e të drejtave është e ngarkuar me të drejtën e një personi të tretë, atëherë është i nevojshëm edhe pëlqimi i tij.
4. Të drejtat tjera të cilat janë renditur në mes të të drejtave të ndryshuara në renditje, mbesin të pacenuara nga ndryshimi i përparësisë.

Neni 128 **Rezervimi i përparësisë së renditjes**

1. Pronari i një prone të paluajtshme, në rast të ngarkimit të pronës së paluajtshme me një të drejtë sendore, mund të rezervojë autorizimin që një e drejtë tjetër sendore vëllimi i të cilës është definuar në regjistrin të regjistrohet me përparësi para asaj të drejte.
2. Për rezervimin e përparësisë së renditjes, është i nevojshëm regjistrimi në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme, krahas regjistrimit të drejtave të cilat duhet të zbriten.
3. Në qoftë se një e drejtë me rezervim të përparësisë është regjistruar për një pronë të paluajtshme e cila është e ngarkuar me një të drejtë tjetër pa ndonjë rezervim të përparësisë, atëherë rezervimi i përparësisë do të jetë i vlefshëm vetëm për të drejtën e regjistruar më parë, në qoftë se kjo e drejtë nuk është e ranguar me një renditje më poshtë si rezultat i rezervimit të ri të përparësisë.

Neni 129 **Regjistrimi i rezervimit**

1. Rezervimi mund të bëhet në të drejtat e pronës së paluajtshme të regjistruar për të siguruar një kërkesë të një të drejte ose për ta ngarkuar pronën e paluajtshme ose për ndryshim të përmbajtjes apo renditjen e këtyre të drejtave. Regjistrimi është i lejueshëm edhe për sigurimin e një kërkesë të ardhshme apo të kushtëzuar.
2. Regjistrimi i një rezervimi mund të bëhet edhe në bazë të një mase të përkohshme gjyqësore për përbarimin e një vendimi gjyqësor ose gjatë një procedure të falimentimit.
3. Një disponim, i cili ndërmerret pas regjistrimit të rezervimit mbi pronën e paluajtshme apo mbi një të drejtë në pronë të paluajtshme është i pavlefshëm, nëse me këtë veprim cenohet rëndë kërkesa e siguruar me rezervim. Kjo vlen edhe atëherë, kur vendimi pason në rrugën e përbarimit të detyrueshëm, përmes një mase të përkohshme, ose gjatë procedurës së falimentimit.

Neni 130 **Efeki i rezervimit**

1. Kreditori i siguruar përmes rezervimit ka të drejtën që nga ndonjë palë e tretë, e cila kundrejt tij në mënyrë të pavlefshme ka fituar pronësinë ose ndonjë të drejtë tjetër në pronë të paluajtshme, të kërkojë pëlqimin për çdo ndryshim në regjistrin e cili është i nevojshëm për realizimin e kërkesës së tij të siguruar përmes rezervimit.
2. Përparësia e të drejtës sendore në pronë të paluajtshme e cila është siguruar përmes regjistrimit të rezervimit në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme, përcaktohet në bazë të momentit të regjistrimit të rezervimit në regjistrin.

3. Në qoftë se rezervimi është i regjistruar për sigurimin e kërkesës për rast të vdekjes, trashëgimtarët janë përgjegjës kundrejt të titullarit i cili e ka kërkesën e siguruar me rezervim

Neni 131

Shlyerja e rezervimit për kërkesat e përjashtuara

1. Nëse parashtrimi i kërkesës, të cilën shënimi duhet ta sigurojë është e përjashtuar për kohë të gjatë, pala e detyruar mund të kërkojë nga kreditori pëlqimin për mënjanimin e shënimit.

2. Në qoftë se kreditori, kërkesa e të cilit është siguruar përmes shënimit është i panjohur, atëherë përmes një procedure të shpalljes ai mund të përjashtohet nga e drejta e tij, nëse që nga regjistrimi i fundit në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme i cili ka të bëjë me shënimin kanë kaluar dhjetë vjet dhe në këtë periudhë kohore nuk ka pasuar asnjë njohje të së drejtës nga i detyruari.

Neni 132

Prezumimi ligjor

1. Në qoftë se një e drejtë është regjistruar në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme, prezumohet se ajo e drejtë i takon atij për të cilin është regjistruar.

2. Në qoftë se një e drejtë është shlyer nga Regjistri i të drejtave në pronë të paluajtshme, prezumohet se ajo e drejtë nuk ekziston më.

Neni 133

Korrigjimi i Regjistrit të të Drejtave mbi Pronën e Paluajtshme

1. Nëse përmbajtja e Regjistrit të të Drejtave mbi Pronën e Paluajtshme nuk është e përputhshme me statusin e vërtetë juridik në lidhje me të drejtën mbi pronën e paluajtshme, personi, e drejta e të cilit nuk është regjistruar apo është regjistruar gabimisht, apo është dëmtuar nga regjistrimi i pengut apo kufizimit që nuk ekziston, mund të kërkojë miratimin e korrigjimit të Regjistrit të të Drejtave mbi Pronën e Paluajtshme nga personi, e drejta e të cilit preket nga ky korrigjim.

2. Kërkesat për korrigjim të regjistrit të pronës së paluajtshme nuk i nënshtrohen parashkrimit.

TITULLI VI

TË DREJTAT E SIGURIMIT PRONËSOR

KAPITULLI I

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 134

Të drejtat e sigurimit pronësor

1. Një e drejtë e sigurimit pronësor legjitimon kreditorin e siguruar (sigurimarrësin), që në rast të shfaqjes së kushteve të caktuara me kontratë ose të caktuara me ligj, në veçanti tek arritshmëria e kërkesës së siguruar me përparësi para kreditorëve të tjerë të sigurdhënësit të kërkojë përmbushjen e kërkesës së siguruar si edhe të kamatës dhe kostove nga e mira e siguruar.

2. Sigurdhënësi mund ta krijojë të drejtën siguroese për sigurimin e një borxhi të vet ose si një dorëzanë për sigurimin e borxhit të një personi tjetër.

Neni 135

Baza ligjore

Të drejtat e sigurimit pronësor mund të krijohen vetëm në përputhje me dispozitat e ligjit.

Neni 136
Fusha e aplikimit

1. Dispozitat e këtij titulli zbatohen në të gjitha punët juridike dhe disponimet pa marrë parasysh formën e tyre, të cilat pas rregullimit të tyre ndjekin qëllimin që të krijojnë një siguri sendore. Dispozitat e këtij titulli zbatohen sidomos në:

1.1. një kontratë, përmes së cilës shitësi ia lë për shfrytëzim blerësit vlerat pasurore të blera, por kalimin e pronësisë mbi blerësin e bënë të varur nga kushti, që blerësi të paguajë çmimin e blerjes për vlerën pasurore të blerë (pengu i çmimit të blerjes); si dhe

1.2. një kontratë të qirasë, respektivisht një kontratë të lizingut (qirasë financiare), në të cilën qiradhënësi si pronar i vlerave pasurore të dhëna me qira respektivisht me lizing ia dorëzon qiramarrësit ose lizingmarrësit për shfrytëzim dhe për një fitim të mëvonshëm.

Neni 137
Përgjashtimet

1. Dispozitat e këtij titulli nuk zbatohen në:

1.1. krijimin e një të drejte sigurorese mbi kërkesën për pagën të një punëtori; dhe

1.2. shitjen e kërkesave në të holla në kuadër të shitjes së një ndërmarrje.

Neni 138
Marrëveshja sigurorese

1. Përmes marrëveshjes sigurorese, siguridhënësi detyrohet që sigurimarrësit t'ia vë një siguri sendore.

2. Marrëveshja sigurorese mund të jetë një kontratë e pavarur apo të jetë e përmbajtur në një kontratë tjetër, në veçanti në një kontratë kredie.

3. Siguridhënësi mund të jetë debitori i kërkesës së siguruar apo një i tretë.

Neni 139
Marrëveshjet nule

1. Marrëveshja, e cila është lidhur para arritshmërisë të kërkesës së siguruar është nule, nëse ajo përcakton që në rast të mos pagesës pas arritjes të kërkesës së siguruar vlera pasurore e siguruar të kalojë në pronësi të sigurimarrësit; ose vlera pasurore e siguruar të shitet me një çmim të caktuar.

2. Pas arritshmërisë të kërkesës së siguruar janë të lejuara marrëveshjet e përmendura në paragrafin e mëparshëm.

Neni 140
Kërkesa e siguruar

Një e drejtë pronësore e sigurimit mund të caktohet për sigurimin e kërkesave aktuale, të ardhshme ose të kushtëzuara.

Neni 141
Parashkrimi për shuarjen e kërkesës së siguruar

E drejta e sigurimit pronësor mund të ushtrohet edhe atëherë, kur kërkesa e siguruar është parashkruar.

KAPITULLI II PENGU

NËNKAPITULLI I DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 142 Pengu

1. "E drejta e pengut" (pengu) do të thotë krijimi i ndonjë interesi mbi pronën e luajtshme ose mbi ndonjë të drejte me anë të marrëveshjes ose me anë të ligjit, i cili i jep pengmbajtësit të drejtën për ta marrë në posedim atë pronë ose për ta shfrytëzuar atë të drejtë me qëllim të përmbushjes së ndonjë detyrimi ekzistues dhe të identifikueshëm që është siguruar me anë të pengut.

2. Kontrata e pengut mund t'i shmanget dispozitave të këtij kapitulli. Në raste të veçanta ajo mund të parasheh që pengu të sigurojë ndonjë detyrim i cili ka efekt vetëm pas lidhjes së kontratës së pengut.

Neni 143 Llojet e pengut

1. Nëse pengdhënësi dhe pengmbajtësi nuk janë marrë vesh në kontratën për pengun që pengu të jetë posedimor, pengdhënësi e ruan të drejtën për ta poseduar, përdorur dhe për t'i gëzuar të gjitha të drejtat në pronën e lënë peng, në aso mënyre siç ajo pronë përdoret zakonisht.

2. Pengu posedimor ka efekt ndaj personave të tretë vetëm atëherë kur të nënshkruhet kontrata për pengun dhe kur prona e lënë peng të ketë kaluar në posedim të pengmbajtësit ose të agjentit të caktuar nga pengmbajtësi.

3. Dhënia e bashkëposedimit mjafton në vend të dorëzimit të pronës së penguar nëse prona është nën kontrollin e përbashkët të mbajtësit të pengut, ose, nëse është në posedim të një pale të tretë, mund të dorëzohet vetëm tek pengdhënësi dhe pengmbajtësi bashkërisht.

4. Pengu pa posedim ka efekt ndaj palëve të treta vetëm atëherë kur të parashtrohet deklarata për njoftim sipas kriteve të vendosura me ligj.

5. Krijimi i të drejtë së pengut mbi ndonjë të drejtë kërkon regjistrimin e pengut në regjistrin e pengut.

Neni 144 Pengu ligjor

1. Dispozitat vijuese vlejnë edhe për të drejtën e pengut e cila krijohet në bazë të ligjit (e drejta pengut ligjor).

2. E drejta e pengut ligjor ka efekt ndaj palëve të treta vetëm atëherë kur të parashtrohet deklarata për njoftim sipas kriteve të vendosura me ligj.

Neni 145 Kontrata e pengut

1. Që një kontratë e pengut të jetë e vlefshme, nevojitet një dokument me shkrim i cili përmban të paktën këto të dhëna:

1.1. emrin dhe adresën e pengdhënësit dhe debitorit, në rast se pengdhënësi është një person tjetër nga debitori;

1.2. përshkrimin e detyrimit që duhet të sigurohet;

1.3. përshkrimin e pronës së lënë peng;

1.4. e dhëna se qëllimi i kontratës është caktimi i një pengu për pengmbajtësin;

1.5. nënshkrimet e palëve të kontratës; dhe

1.6. data, në të cilën pengdhënësi e nënshkruan kontratën e pengut.

2. Nëse kontrata e pengut është nënshkruar nga ndonjë person në emër të pengdhënësit, pengu është i vlefshëm vetëm nëse personi i cili e nënshkruan kontratën e pengut është i pavarur nga pengmbajtësi.

Neni 146 **Specifikimi i marrëveshjes**

Një kontratë pengu mundet, përveç të dhënave të kërkuara sipas dispozitave të nenit të mësipërm apo sipas dispozitave të tjera të kushtëzuese, të përmbajë edhe marrëveshjen e palëve rreth të drejtave dhe detyrimeve të tyre të ndërsjella. Kontrata mund të plotësohet, ndryshohet apo shkëputet në çdo kohë, me shkrim dhe me nënshkrimin e saj nga palët.

Neni 147 **Prona e lënë peng**

1. Peng mund të lihet çfarëdo prone e luajtshme ose ndonjë e drejtë e cila mund të bartet në mënyrë të ligjshme.

2. Pengu mbulon edhe produktet që janë të ndara nga prona e lënë peng.

3. Nëse pengu përfshin më shumë se një pronë, secila prona mund t'i nënshtrohet të gjithë kërkesës.

4. Licencat dhe lejet mbi minerale mund të lihen peng në përputhje me dispozitat për bartjen dhe barrën e mineraleve që përcaktohen me ligje speciale.

Neni 148 **Autorizimi për shitjen e pronës së lënë peng**

1. Pengdhënësi duhet të jetë pronar i pronës së lënë peng në kohën e lënies së pengut. Nëse pengdhënësi nuk është pronar i pronës së lënë peng, ai duhet të ketë autorizimin ligjor për vënien e të drejtës së pengut.

2. Prona që është në bashkëpronësi mund të lihet peng vetëm me pëlqimin e të gjithë bashkëpronarëve për atë peng.

Neni 149 **Fitimi me mirëbesim i të drejtës së pengut**

1. Në qoftë se pengdhënësi nuk është pronar i pronës së lënë peng apo nuk e ka autorizimin ligjor për ta lënë pengun, pengmbajtësi e fiton të drejtën e pengut vetëm nëse në kohën kur pengu prodhon efekt, pengdhënësi e ka në posedim pronën e pengut dhe pengmbajtësi mund të supozojë me mirëbesim se pengdhënësi është pronari ose e ka autorizimin ligjor për të lënë pengun.

2. Nëse ndaj një prone të pengut ekziston një e drejtë e ndonjë pale të tretë, pengmbajtësi e fiton të drejtën e pengut ndaj të cilit nuk ekziston ndonjë e drejtë, vetëm atëherë kur pengdhënësi e posedon të drejtën e pengut në kohën kur pengu prodhon efekt dhe pengmbajtësi mund të supozojë me mirëbesim se ndaj pengut nuk ekziston ndonjë e drejtë tjetër.

Neni 150
Pengu mbi sendet e zëvendësueshme

1. Në rastin e pengut pa posedim të pronës së zëvendësueshme, nëse pengdhënësi i përzien ato pandashëm me pronën e zëvendësueshme të një lloji dhe të cilësisë së njëjtë, atëherë pengdhënësi e konstaton sasinë në kohën e marrëveshjes së pengut dhe ia kumton pengmbajtësit pa vonesë të panevojshme.
2. E drejta e pengut përbëhet nga një kuotë përkatëse e gjendjes së tërësishme, e cila me çfarëdo ndryshimi të sasisë së tërësishme ndryshon në mënyrë përkatëse.
3. Pengdhënësi duhet të përkujdeset që të mbajë evidencë me shkrim mbi hyrjet dhe daljet për gjendjen e tërësishme dhe të ruajë dëshmitë për verifikimin e tyre.
4. Rregullat e sipërsënuara vlejné në mënyrë përkatëse tek një peng posedimor.

Neni 151
Pengu i pronës në të ardhmen dhe ruajtja në depo

1. Një e drejtë pengu mund të krijohet edhe në prona të përcaktuara në kontratën e pengut në të cilat pengdhënësi e fiton pronësinë ose autorizimin ligjor pas lidhjes së kontratës së pengut.
2. Një e drejtë e pengut mund të krijohet në një depo mallrash me përmbajtje të ndryshueshme nëse vendndodhja dhe përmbajtja e depos janë të përshkruara mjaft qartë në kontratën e pengut. Çdo pronë që shtohet në depo në të cilën është krijuar e drejta e pengut i nënshtrohet të drejtës së pengut prej momentit kur ai i shtohet depos.

Neni 152
Detyrimi i siguar

Një e drejtë e pengut është e vlefshme dhe e zbatueshme nëse detyrimi, i cili duhet të sigurohet përmes të drejtës së pengut, është i vlefshme dhe i zbatueshëm.

Neni 153
Fushëveprimi i detyrimit të siguar

1. Një e drejtë e pengut e siguron tërë shumën e detyrimit, duke përfshirë kapitalin dhe kamatën e papaguar, dënimet kontraktuese, shpenzimet e zbatimit, të mirëmbajtjes dhe shitjes së pronës së pengut.
2. Nëse debitori personal nuk është pronari i pronës së lënë peng, përgjegjësia nuk zgjerohet me transaksion ligjor që kryhet nga debitori personal pas lënies peng.
3. Kthimi i pronës së lënë peng me të cilin është siguar kryerja e detyrimit nuk do të thotë që kreditori ka hequr dorë nga e drejta e kërimit të shlyerjes së atij detyrimi.

Neni 154
Mbrojtja e pengdhënësit

1. Pengdhënësi mund të parashtrojë kundër pengmbajtësit mbrojtjen në dispozicion të një debitori personal ndaj një kërkesë. Nëse debitori personal vdes, atëherë pengmbajtësi nuk mund të bazohet tek fakti që trashëgimtari i tij apo saj ka përgjegjësi të kufizuar për atë detyrim.
2. Nëse pengmbajtësi nuk është debitor personal, ai nuk humb të drejtën e mbrojtjes për shkak të heqjes dorë nga debitori personal.

Neni 155
Ndryshimet e objektit të pengut ose rritja e detyrimit të siguruar

Pas krijimit të së drejtës së pengut, pengdhënësi dhe pengmbajtësi mund të pajtohen që ta rrisin detyrimin e siguruar ose ta rrisin pronën e pengut. Për çdo rritje e cila nuk është e bashkëngjitur apo e lidhur me pronën e pengut, duhet të trajtohet si krijim i një të drejte të re të pengut.

Neni 156
Siguria plotësuese

1. Pengmbajtësi mund të kërkojë siguri plotësuese apo adekuate, nëse prona e pengut nuk ofron siguri përkatëse për kërkesën e siguruar dhe nëse pengmbajtësi nuk ka mundur ta dijë këtë në kohën kur është lidhur kontrata e pengut.

2. Nëse pengdhënësi nuk jep siguri plotësuese apo adekuate, pengmbajtësi mund të kërkojë përmbushjen e menjëhershme të kërkesës së siguruar.

NËNKAPITULLI II
TË DREJTAT DHE DETYRIMET E PENGDHËNËSIT DHE PENGEMBAJTËSIT

Neni 157
E drejta e kontrollimit

Në rastin e pengut pa posedim, pengmbajtësi ka të drejtë që, pas njoftimit të dhënë me kohë pengdhënësit, ta kontrollojë pronën e lënë peng. Në rastin e pengut posedimor, pengdhënësi ka të drejtë që, pas njoftimit të dhënë me kohë pengmbajtësit, ta kontrollojë pronën e lënë peng.

Neni 158
Të drejtat dhe detyrimet e mbajtësit të pengut

1. Në rastin e pengut posedimor, pengmbajtësi nuk e përdorë dhe e ruan me kujdesin më të madh pronën e lënë peng. Presumohet që pengmbajtësi ka të drejtë në përfitime nga prona e lënë peng, nëse palët nuk pajtohen ndryshe.

2. Përveç në rastet kur palët pajtohen ndryshe, pengmbajtësi mund ta lë peng sërish pronën e lënë peng nëse ai mund të sigurojë që prona e lënë peng do t'i kthehet pengdhënësit, në përputhje me kushtet e kontratës së pengut. Pengmbajtësi i përgjigjet pengdhënësit për ndonjë dëmtim, për humbjen ose për ndonjë vonesë në kthimin e pronës së lënë peng.

Neni 159
Të drejtat dhe detyrimet e pengdhënësit

1. Për pengun pa posedim, pengdhënësi ka për detyrë ta përdorë pronën e lënë peng në mënyrën e përputhshme me përdorimin e zakonshëm të asaj prone.

2. Për pengun pa posedim që kanë efekt ndaj palëve të treta, pengdhënësi ruan të drejtën për:

2.1. Përdorur objektin e pengut në përputhje me qëllimin e tij. Nëse pengdhënësi dështon të shlyejë detyrimet e tij ndaj pengmbajtësit, ai humb atë të drejtë posedimi.

2.2. Qiradhënien e objektit të pengut dhe të hyjë në marrëveshje të tjera me të cilat objekti i pengut i bartet palës së tretë për përdorim dhe gëzim të përfitimeve, përveç nëse përcaktohet ndryshe me marrëveshje;

2.3. Të vënë sërish peng objektin e pengut, përveç nëse përcaktohet ndryshe me marrëveshje; ose

2.4. Të disponuar me objektin e pengut dhe bartur të drejtën e pronësisë tek një palë e tretë. Marrëveshja e pengut mund të tërheqë të drejtën e pengdhënësit për disponimin me objektin e pengut.

3. Marrëveshja e pengut mund të kufizojë përdorimin e objektit të pengut dhe të përcaktojë mënyrën në të cilën pengdhënësi mund ta përdorë atë më tutje. Marrëveshja e pengut mund të ndalojë mënyra të caktuara të përdorimit të objektit të pengut.

Neni 160

Disponimi me objektin e pengut pa posedim

1. Pengdhënësi mund të disponojë me objektin e pengut dhe të bartë të drejtën e pronësisë tek pala e tretë nëse kjo e drejtë nuk tërhiqet me marrëveshjen e pengut.

2. Pengdhënësi dhe pronari i ri i dërgojnë një pasqyrë njoftuese të bartësit tek regjistri i pengut, me shpenzime të pronarit të ri, si dhe pa vonesa të paarsyeshme.

3. Pengdhënësi dhe pronari i ri i objektit të pengut janë bashkërisht përgjegjës ndaj pengmbajtësit për dëmet që mund të shkaktohen si pasojë e dështimit për të regjistruar të drejtën e pengut, me shpenzimet e pronarit të ri, në regjistrin e pengut.

4. Blerësi fiton të drejtën e pronësisë me barrën e të drejtës së regjistruar të pengut.

Neni 161

Pengu mbi përfitimet

1. Pengu mund të krijohet ashtu që pengmbajtësi të ketë të drejtë të përfitimeve nga prona e lënë peng.

2. Nëse pengmbajtësi ka të drejtë të marrë frutat, ai është i detyruar të kujdeset për prodhimin e atyre frutave dhe të japë llogari për to.

3. Të ardhurat neto të frutave zbatohen ndaj pagesave që duhen bërë, si dhe nëse ka shpenzime dhe interes të pagueshëm, më së pari zbatohen në këto.

4. Mundësitë e degëzimit janë të pranueshme.

Neni 162

Rimbursimi i shpenzimeve

1. Nëse pengmbajtësi bën shpenzime në pronën e lënë peng, detyrimi i rimbursimit të pengdhënësit përcaktohet me dispozitat e gjerimit pa autorizim.

2. Pengmbajtësi ka të drejtë të heqë instalimin me të cilin ka furnizuar pronën e lënë peng.

Neni 163

Shkelja e të drejtave nga pengmbajtësi

1. Në rastin kur pengmbajtësi shkel të drejtën e pengdhënësit në masë të konsiderueshme, si dhe kur ai vazhdon me këtë sjellje kundërvajtëse pa marrë parasysh vërejtjen e dhënë nga pengdhënësi, pengdhënësi mund të kërkojë që prona e lënë peng të depozitohet me shpenzimet e pengmbajtësit, ose, nëse nuk është e përshtatshme për depozitim, që t'i dorëzohet një kujdestari që përcaktohet nga gjykata.

2. Në vend të depozitimit apo dorëzimit të sendit tek kujdestari, pengdhënësi mund të kërkojë kthimin e pronës së lënë peng në kthim të përbushjes së kreditorit. Nëse detyrimi është pa interes dhe nuk është bërë ende i pagueshëm, atëherë pengmbajtësi ka të drejtë vetëm për shumën e cila, me shtimin e interesit ligjor për periudhën nga pagesa e deri në datën e të paguarit, është ekuivalent me shumën e detyrimit.

Neni 164

Të drejtat e pengdhënësit në rast të dëmtimit të pashmangshëm

1. Nëse prishja e pronës së dhënë peng apo humbja e konsiderueshme e vlerës së tij mund të pritët, pengdhënësi mund të kërkojë kthimin e pronës së lënë peng në këmbim të dhënies së ndonjë sigurimi tjetër; dhënia e sigurimit me dorëzani është e përjashtuar.
2. Pengmbajtësi duhet të njoftojë pengdhënësin për dëmtimin e pashmangshëm pa kurrfarë vonese, përveç nëse njoftimi i tillë është praktikisht i pamundshëm.

Neni 165

Të drejtat e pengmbajtësit në rast të dëmtimit të pashmangshëm

1. Nëse prishja e pronës së dhënë peng apo humbja e konsiderueshme e vlerës së tij e pritur rrezikon sigurinë e pengmbajtësit, pengmbajtësi mund të vërë sendin e lënë peng për shitje me ankand publik.
2. Të ardhurat e tilla zënë vendin e pronës së lënë peng. Me kërkesën e pengdhënësit, të ardhurat nga shitja duhen depozituar.

Neni 166

Detyrimi për kthimin e pronës së lënë peng, e drejta e rikthimit të pronës së lënë peng

1. Pengmbajtësi është i detyruar të kthejë pronën e lënë peng tek pengdhënësi pas shuarjes së pengut.
2. Pengdhënësi mund të kërkojë kthimin e pronës së lënë peng në këmbim të përmbushjes së pengmbajtësit sapo që debitori të ketë të drejtë të përmbushë detyrimin.

Neni 167

Kufizimi në lidhje me kërkesat për kompensim

1. Pretendimet për shpërblim të penglënësit për shkak të ndryshimit ose përkeqësimit të pronës së lënë peng dhe pretendimet e pengmbajtësit për shpërblim të shpenzimeve lidhur me sendin dhe marrjen e ndonjë pajisje, parashkruhen pas gjashtë muajve.
2. Periudha e parashkrimit fillon, për pretendimin e pengdhënësit, në kohën kur prona e lënë peng i kthehet pengdhënësit, ose, për pengmbajtësin, pas shkëputjes së marrëveshjes së pengut.

NËNKAPITULLI III

PENGU DHE TË DREJTAT E PALËS SË TRETË

Neni 168

E drejta e pengut për detyrimet në të holla

1. Nëse një detyrim për pagesë në të holla është lënë peng, atëherë debitori i këtij detyrimi ("debitori i tretë") mund ta përmbushë detyrimin në përputhje me kontratën me pengdhënësin. Nëse pengdhënësi ose pengmbajtësi e ka njoftuar debitorin e tretë lidhur me lënien peng, debitori i tretë duhet t'ia bëjë pagesën pengmbajtësit pasi të ketë ardhur koha për pagesën e detyrimit të lënë peng.
2. Njoftimi për debitorin e tretë duhet të bëhet me shkrim, të përfshijë emrat e pengdhënësit dhe pengmbajtësin, të identifikojë kërkesën e siguruar me anë të pengut dhe të përmbajë udhëzime të sakta rreth mënyrës së pagesës për pengmbajtësin.

Neni 169

Kundërshtimet e debitorit të tretë

Debitori i tretë ka të drejtë të bëjë kundërshtimet e njëjta lidhur me kërkesën për pagesë nga pengmbajtësi, të cilat ai i ka kundër pengdhënësit si kreditori paraprak i detyrimit të lënë peng.

Neni 170

Përmbushja me përlllogaritje

1. Pas marrjes së pagesës nga debitori i tretë, pengmbajtësi ka të drejtë që ta përlllogarisë nga kjo pagesë shumën e cila i takon atij në bazë të kërkesës së siguruar me kërkesën e lënë peng. Deri atëherë kur kërkesa e siguruar të bëhet e arritshme për pagesë, pengmbajtësi duhet ta mbajë pagesën e marrë nga debitori i tretë, duke e përfshirë kamatën e cila rrjedh aty e tutje si një agjent në emër të pengdhënësit.

2. Nëse shuma të cilën debitori i tretë ia ka paguar pengmbajtësit është më e madhe se shuma që duhet paguar në bazë të kërkesës së siguruar, pengmbajtësi duhet t'ia paguajë pa vonesë të paarsyeshme pengdhënësit, shumën që është mbi vlerën e kërkesës.

3. Debitori i tretë, i cili duhet t'ia bëjë pagesën pengmbajtësit, duhet të njoftohet nga pengmbajtësi nëse kërkesa e siguruar është shuar përpara se të vijë koha e pagesës për pengmbajtësin.

Neni 171

Zbatimi i dispozitave për të drejtën e pengut për kërkesat në të holla

Dispozitat për të drejtën e pengut për kërkesat në të holla, do të zbatohen edhe për të drejtën e pengut në detyrimet tjera.

Neni 172

E drejta e pengut mbi letrat me vlerë

1. E drejta e pengut në një letër me vlerë, e cila është e lëshuar në emër të mbajtësit, vihet si një e drejtë e pengut mbi një pronë të luajtshme.

2. E drejta e pengut në një letër me vlerë sipas urdhrit ose në një letër indorsable me vlerë me emër krijohet përmes indosamentit dhe dorëzimit tek pengmbajtësi. Indosamenti duhet të ketë të shënuar, se është një indosament për pengvënien (indosament pengut).

3. Nëse letra me vlerë e lënë peng është në emër të kreditorit, krijohet e drejta e pengut, po që se pengdhënësi e njofton borxhliun se detyrimi nga letra me vlerë i është lënë peng pengmbajtësit.

4. E drejta e pengut në letra të pacertifikuara me vlerë krijohet përmes regjistrimit të së drejtës së pengut në regjistrat e atij institucioni, në regjistrat e të cilit mbahet llogaria për letrat me vlerë të lëna peng.

Neni 173

Dispozitat e zbatueshme për të drejtat e pengut në letrat me vlerë

Në të drejtën e pengut mbi letrat me vlerë zbatohen përshtatshëmrisht dispozitat rreth të drejtës së pengut.

Neni 174

Pengjet e shumëfishta dhe përparësia e tyre

1. Në qoftë se nuk është arritur marrëveshje tjetër, një pengdhënës mund të lë peng disa prona ose të drejtën e njëjtë.

2. Rangu i përparësisë së disa të drejtave të pengut të krijuara ndaj të së njëjtës pronë të pengut apo të drejtës, renditet sipas kohës kur këto kanë arritur efekte ndaj personave të tretë, përveç se kur parashihet ndryshe me ligj.

3. Të drejtat e pengut me efekte për personat e tretë kanë përparësi para të drejtave të pengut në mes të pengdhënësit dhe pengmbajtësit. Rangu i të drejtave të pengut pa efekte për persona të tretë renditet sipas kohës, kur këto të drejta janë bërë të vlefshme ndaj pengdhënësit.

Neni 175

Rregullat e posaçme për renditjen e të drejtave të pengut

1. Një peng posedues në të holla si dhe në letrat me vlerë të barteshe për pjesëmarrjet në shoqëri, rreth të drejtave në mallrat ose të drejtave në pagesë të të hollave ka përparësi para secilës të drejtë tjetër të pengut në këto vlera pasurore.

2. Një e drejtë e pengut për sigurimin e një kërkesë për pagesën e çmimit të blerjes (pengu i çmimit të blerjes) ka përparësi para çdo të drejte tjetër të pengut, të cilën pengdhënësi e kishte lënë peng mbi të njëjtin send, nëse:

2.1. ka fituar efekt ndaj personave të tretë; dhe

2.2. pengmbajtësi i njofton pengmbajtësit e mëparshëm për fitimin e një të drejte mbi çmimin e blerjes dhe atë më së voni, sapo pengdhënësi merr posedimin mbi vlerën pasurore të lënë peng. Në njoftim, pengmbajtësi mbi çmimin e blerjes duhet të shënojë se ai e ka një të drejtë të tillë peng apo së shpejti do ta fitojë; më tej njoftimi duhet të përmbajë përshkrimin e saktë të vlerës pasurore të lënë peng, mbi të cilin ekziston apo duhet të ekzistojë peng i çmimit të blerjes.

3. Nëse vihet një e drejte e re e pengut sipas paragrafit të dytë, kjo nuk e vazhdon rangun e të drejtës së pengut fillestar.

Neni 176

Ruajtja e renditjes gjatë ndërrimit të formës së pengut

1. Në qoftë se tek një peng posedues i kthehet vlera pasurore pengdhënësit, e drejta e pengut ruan rangun e saj të arritur deri tani vetëm atëherë, nëse më së voni gjatë kthimit të vlerës pasurore të lënë peng, përmbushen kushtet për vlefshmërinë e të drejtës së pengut pa posedim ndaj personave të tretë.

2. Nëse vlera pasurore e lënë peng, në të cilën ekziston një e drejtë e pengut pa posedim e vlefshme i dorëzohet pengmbajtësit, atëherë peng posedues ruan të njëjtin rang sikurse e drejta e pengut pa posedim që ekzistonte deri tani.

Neni 177

Ndryshimi i renditjes së pengut

1. Për ndryshimin e renditjes së drejtave të pengut, vlejné përshtatshmërisht dispozitat e nenit 127 të për regjistrin e pengut.

2. Nënshkrimet e personave pjesëmarrës nuk kanë nevojë për vërtetim por kërkohet vetëm regjistrimi në regjistrin e pengut.

Neni 178

Fitimi i pronësisë së lënë peng nga pala e tretë

1. Në bazë të dispozitave të këtij kodi, prona e lënë peng mund të ngarkohet apo të fitohet nga pala e tretë vetëm në bazë të ndonjë të drejte ekzistuese të pengut. Prona e lënë peng fitohet e pangarkuar, nëse:

1.1. prona e lënë peng është shitur në qarkullimin afarist të zakonshëm të pengdhënësit;

1.2. prona e lënë peng është shitur me pëlqimin e dhënë me shkrim nga të gjithë pengmbajtësit të cilët kanë ndonjë të drejtë të pengut në atë send;

1.3. prona e lënë peng është ndonjë aksion, borxh ose ndonjë instrument sigurie i ofruar në ndonjë treg të pranuar, ndonjë instrument negociimi apo dokument pronësie, ose para të gatshme; ose

1.4. blerësi mund të supozojë me mirëbesim në kohën e blerjes se ndaj pronës së lënë peng nuk ekziston ndonjë e drejtë tjetër.

2. Prona nga ndonjë depo, e shitur në qarkullimin afarist të zakonshëm të pengdhënësit, mund të fitohet e pangarkuar edhe nëse blerësi ka pasur njohuri për të drejtën e pengut.

Neni 179

Bartja e detyrimit të siguar

1. Bartja e kërkesës të siguar nga pengmbajtësi konsiderohet bartje e të drejtës së pengut që e siguron këtë kërkesë. Pengmbajtësi e njofton pengdhënësin lidhur me bartjen.

2. Nëse pengmbajtësi e bart vetëm një pjesë të kërkesës të siguar, pengmbajtësi i ri bëhet pengmbajtës i përbashkët me pengmbajtësin e vjetër deri në lartësinë e shumës së kërkesës që është bartur.

3. Pengdhënësit i takojnë të njëjtat të drejta kundrejt pengmbajtësit të ri me ato të cilat ai i ka pasur kundrejt pengmbajtësit paraprak.

Neni 180

Kalimi i kërkesës tek pengdhënësi

1. Nëse pengdhënësi nuk është debitor personal, atëherë, për aq sa ai përmbush kërkesën e pengmbajtësit, kërkesa i kalohet atij apo asaj.

2. Kalimi i kërkesës nuk mund të parashtrohet në dëm të kreditorit. Prapësimet nga debitori personal nën marrëdhënie juridike që ekziston mes tij apo saj dhe kreditorit nuk ndikohen.

Neni 181

Pengu i hises së bashkëpronarit

1. Nëse ka peng në lidhje me hisen e një bashkëpronari, pengmbajtësi ushtron të drejtat që lindin nga bashkëpronësia sa i përket menaxhimit të objektit nën peng dhe natyrës së përdorimit të tij.

2. Ndërprerja e bashkëpronësisë mundet, para se e drejta e pengmbajtësit për shitje të lindë, të kërkohej vetëm nga pengdhënësi bashkëpronar dhe pengmbajtësi bashkërisht. Pasi të ketë lindur e drejta e shitjes, pengmbajtësi mund të kërkojë që bashkëpronësia të shuhet pa pasur nevojë për pëlqim nga pengdhënësi bashkëpronar; pengmbajtësi nuk obligohet nga marrëveshja me të cilën bashkëpronarët kanë përjashtuar, përjetësisht apo përkohësisht, të drejtën e kërimit të shuarjes së bashkëpronësisë apo kanë përcaktuar periudhën për njoftimin e shuarjes së tillë.

3. Nëse bashkëpronësia shuhet, pengmbajtësi ka të drejtë të pengut mbi objektet pronësore që zënë vendin e hises.

4. E drejta e pengmbajtësit për të shitur hisen nuk preket këtu

Neni 182

Ndërprerja e pengut

1. E drejta e pengut shuhet nëse:

- 1.1. pengdhënësi dhe pengmbajtësi merren vesh për këtë;
  - 1.2. kërkesa e siguruar përmbushet ose shuhet për ndonjë arsye tjetër;
  - 1.3. prona ose e drejta e pengut apo ndonjë zëvendësim i tyre shuhet;
  - 1.4. prona ose e drejta e pengut ndryshohet ose inkorporohet me ndonjë pronë ose të drejtë tjetër e cila nuk ekziston në një formë të identifikueshme apo të ndashme;
  - 1.5. pengmbajtësi bëhet pronar i pronës ose i të drejtës të pengut;
  - 1.6. në rastin e pengut posedimor, përfundon pronësia e pengmbajtësit mbi pronën e lënë peng;
  - 1.7. bartet kërkesa e siguruar me anë të së drejtës së pengut, por kjo bartje nuk e përfshin të drejtën e pengut; ose
  - 1.8. një palë e tretë në mënyrë të vlefshme e fiton pronën ose të drejtën e pengut në pajtim me dispozitat e kodit civil.
2. Pas përfundimit të një pengut posedimor, pengmbajtësi ia kthen pengdhënësit pronën e lënë peng.

NËNKAPITULLI IV REGJISTRIMI I TË DREJTAVE TË PENGUT PA POSEDIM

Neni 183 Regjistrimi i njoftimit të pengut

1. Regjistrimi i të drejtës së pengut pa posedim në regjistrin e pengut prodhon efekt me regjistrimin e njoftimit të pengut në zyrën për regjistrimin e pengut. Njoftimi i pengut përfshinë:
- 1.1. identitetin e qartë të pengdhënësit, personit i cili duhet ta paguajë kërkesën e siguruar nëse nuk është pengdhënësi) dhe të pengmbajtësit;
  - 1.2. përcaktimin e veçantë apo të përgjithshëm të natyrës së detyrimit të siguruar;
  - 1.3. vlerën maksimale të detyrimit të siguruar të shprehur në para;
  - 1.4. përcaktimin e veçantë apo të përgjithshëm të pronës së lënë peng;
  - 1.5. nënshkrimin nga pengdhënësi ose në emër të tij; dhe
  - 1.6. datën e kontratës së pengut.
2. Një peng konsiderohet të jetë i regjistruar në regjistrin e pengut, atëherë kur njoftimi i pengut të ketë arritur në zyrën për regjistrimin e pengut në formën e parashikuar dhe duke e paguar taksën e parashikuar.

Neni 184 Kohëzgjatja e regjistrimit dhe vazhdimi

1. Regjistrimi në regjistrin e pengut është i vlefshëm për tri (3) vjet nga koha e regjistrimit.
2. Me kalimin e afatit tri (3) vjeçar, e drejta e pengut pa posedim e humb efektin e saj ndaj personave të tretë, përveç kur vazhdohet regjistrimi ose kur pengut pa posedim shndërrohet në peng posedimor

Neni 185
Shlyerja e regjistrimit

1. Nëse e drejta e pengut pa posedim shuhet, pengmbajtësi duhet që brenda një muaji ta regjistrojë këtë shuarje në regjistrin e pengut duke e paraqitur njoftimin për shlyerje në zyrën për regjistrimin e pengut.

2. Njoftimi për shlyerje përfshin nënshkrimin e pengmbajtësit dhe njoftimin se pengmbajtësi nuk kërkon më ndonjë të drejtë pengu mbi një pronë apo të drejtë siç është theksuar në njoftimin e pengut, i cili duhet të identifikohet me anë të numrit të dokumentimit të tij. Para se të regjistrohet njoftimi për shlyerje, i cili është nënshkruar nga ndonjë person që nuk është pengmbajtës atij duhet bashkëngjitur autorizimin me shkrim të dhënë nga pengmbajtësi.

3. Pengmbajtësi, i cili nuk e regjistron ose nuk e regjistron brenda kohës së parashikuar njoftimin për shlyerje, i përgjigjet pengdhënësit për dëmet e shkaktuara nga vonesa ose mosregjistrimi i njoftimit për shlyerje.

Neni 186
Themelimi i zyrës për regjistrimin e pengut

Zyra për regjistrimin e pengut themelohet me anë të një ligji të veçantë.

NËNKAPITULLI V
PROCEDURAT PËRMBARIMORE TË PENGUT

Neni 187
Dorëzimi i pronës së lënë peng tek pengmbajtësi

1. Nëse pengdhënësi ose debitori i detyrimit të siguar, nëse ky nuk është njëkohësisht pengdhënës, nuk e përmbush detyrimin e siguar ose kontratën e pengut, pengmbajtësi i pengut pa posedim mund të kërkojë dorëzimin e pronës së lënë peng.

2. Nëse pengdhënësi i pengut pa posedim nuk e dorëzon pronën e lënë peng, pengmbajtësi mund ta marrë në posedim pronën e lënë peng me ndihmën e gjykatës kompetente.

Neni 188
Përmbarimi gjyqësor i kërkesës për posedim

1. Pengmbajtësi i pengut pa posedim mund të paraqesë një kërkesë në gjykatën kompetente, që pa pjesëmarrjen dhe dëgjimin e pengdhënësit apo personave të tjerë atë ta autorizojë që pronën e lënë peng ta sekuestrojë dhe t'ia dorëzojë pengmbajtësit. Rreth kësaj kërkesë gjykata duhet të vendosë më së voni pesë (5) ditë pune pas datës së paraqitjes së kërkesës.

2. Procedura e sekuestrimit të objektit të pengut ekzekutohet brenda tri (3) ditësh nga data e lëshimit të urdhrit me të cilin aprovohet kërkesa e përmendur në paragrafin 1 të këtij neni.

3. Nëse objekti i pengut, për shkak të natyrës së tij, nuk është i përshtatshëm për bartje apo posedim, ose nëse është në interesin e pengmbajtësit, gjykata, me propozimin e pengmbajtësit, emëron një administrator që merr përsipër objektin e pengut deri në momentin e përmbushjes së kërkesës së siguar.

4. Pengdhënësi, ose debitori i detyrimit të siguar, mund të parashtrojë ankesë kundër urdhrit për sekuestrimin e objektit të pengut nga pengdhënësi apo personi në posedimin e tij, brenda tri (3) ditësh nga pranimi i urdhrit, duke theksuar që pretendimi i pengmbajtësit apo e drejta e pengut nuk ekziston, apo që borxhi është shlyer, si dhe nëse pengdhënësi ka shkaktuar dëme, si dhe i bashkangjet dëshmi të këtyre.

5. Ankesa nga paragrafi 4 i këtij neni nuk e vonon ekzekutimin. Ankesa të tilla do të zgjidhet nga gjykata, në përputhje me ligjin që rregullon procedurën përbarimore.

6. Ligji që rregullon procedurën e përbarimit gjithashtu rregullon procedurën e bartjes së posedimit të vlerës pasurore të lënë peng, përveç nëse përcaktohet ndryshe me ligj.

Neni 189

Disponimi i pronës së lënë peng

1. Në rast të vonesës, pengmbajtësi mund ta shesë, ta huazojë apo të disponojë në ndonjë mënyrë tjetër me pronën e lënë peng. Shtija e pronës së lënë peng mund të bëhet përmes ankandit publik apo në ndonjë mënyrë tjetër të përshtatshme. Pengmbajtësi duhet të përpiqet që ta arrijë vlerën e duhur të tregut gjatë shitjes së pronës së lënë peng.

2. Pengmbajtësi duhet ta njoftojë pengdhënësin së paku katërbëdhjetë (14) ditë para shitjes së pronës së lënë peng për kohën dhe vendin e shitjes. Ky njoftim duhet t'i dërgohet edhe debitorit të detyrimit të siguruar, nëse ky nuk është njëkohësisht pengdhënës, si edhe titullarëve të tjerë të së drejtës së pengut për të njëjtën pronë të lënë peng.

3. Pengmbajtësi mundet, përveç nëse nuk përcaktohet ndryshe, të zgjedhë nga më shumë prona të lëna peng ato që janë të disponueshme. Ai mund të disponojë vetëm ato prona të lëna peng që kërkohen për përmbushjen e kërkesës së tij.

4. Të ardhurat nga shitja e pronës së lënë peng llogariten sipas kësaj renditje:

4.1. me shpenzimet e arsyeshme, të cilat i janë shkaktuar pengmbajtësit në lidhje me ekzekutimin e të drejtës së tij për posedimin dhe shitjen e pronës së lënë peng;

4.2. me përmbushjen e detyrimit të siguruar;

4.3. me përmbushjen e ndonjë pengmbajtësi të rangut më të ulët për të njëjtën pronë të lënë peng, nëse para shitjes ky pengmbajtës ka bërë kërkesë me shkrim; dhe

4.4. mbetja e të ardhurave i paguhet pengdhënësit.

5. Kur shitet prona e lënë peng, pengdhënësi konsiderohet, për dobinë e pengmbajtësit, të jetë pronar, përveç nëse pengmbajtësi e di që pengdhënësi nuk është pronar.

6. Pengdhënësi mbetet përgjegjës në rast se shuma e fituar me anë të shitjes së pronës së lënë peng është më e vogël se detyrimi i siguruar.

Neni 190

Kufizimet për fitimin e pronës së lënë peng

1. Pengmbajtësi mund ta blejë pronën e lënë peng vetëm në ankand publik ose shitje private po që se prona e lënë peng shitet në një treg të njohur apo në rastet ku për pronën e lënë peng ekzistojnë çmime standarde gjerësisht të njohura.

2. Ankandi i pengdhënësit mund të refuzohet përveç nëse shuma paguhet në para të gatshme. E njëjta vlen për ofertën e debitorit, nëse prona e lënë peng është pjesë e përgjegjësisë për borxhin e një tjetri.

Neni 191

Pranimi i pronës së lënë peng

1. Pengmbajtësi mund t'i ofrojë pengdhënësit që ta pranojë pronën e lënë peng në përmbushje të plotë ose të pjesshme të detyrimit të siguruar. Oferta bëhet e detyrueshme nëse pengdhënësi shpreh pëlqimin

me shkrim dhe debitori i detyrimit të siguruar, nëse ky nuk është njëkohësisht pengdhënës, apo ndonjë palë tjetër me interes ligjor për ta përmbushur detyrimin e siguruar, nuk kundërshton me shkrim brenda katërbëdhjetë (14) ditëve pas marrjes së ofertës.

2. Pengdhënësi ose debitori i detyrimit të siguruar, nëse ky nuk është njëkohësisht pengdhënës, apo ndonjë palë tjetër me interes ligjor për ta përmbushur detyrimin e siguruar, mund ta shpengojë pronën e pengut pasi ta ketë përmbushur plotësisht kërkesën e siguruar.

3. Shpengimi mund të bëhet në çdo kohë, para se pengmbajtësi ta shesë apo ta pranojë pronën e lënë peng në përmbushjen e pjeshme apo të plotë të detyrimit të siguruar.

NËNKAPITULLI VI NJOHJA E TË DREJTAVE TË SIGURIMIT TË KRIJUARA NË VENDIN E HUAJ

Neni 192

Barazia e të drejtave të sigurimit të krijuara në vendin e huaj

1. Një e drejtë sigurimi e çfarëdolloj emërtimi dhe forme, e krijuar dhe ende e vlefshme sipas të drejtës së vendit të huaj, e ka efektin e një të drejte të vlefshme të pengut, nëse sendi i siguruar është sjellë në Kosovë.

2. Që nga koha kur vlera pasurore e lënë peng ka hyrë brenda kufijve të Kosovës, efektet e kësaj të drejte të pengut vlerësohen sipas ligjeve të zbatueshme në Kosovë.

3. Një e drejtë e pengut pa posedim duhet të lajmërohet për regjistrim në Zyrën e Regjistrimit të Pengut brenda tre muajve që kur vlera pasurore e lënë peng është sjellë në Kosovë. Të dhënat e nevojshme sipas nenit 156 i duhet të paraqiten në përkthim të vërtetuar në njërin nga gjuhët zyrtare në Kosovë.

KAPITULLI III HIPOTEKA

NËNKAPITULLI I DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 193

Hipoteka

“Hipoteka” do të thotë krijimi i interesit në pronën e paluajtshme me anë të marrëveshjes apo ligjit, që kreditorit të hipotekës (pengmbajtësit) i jep të drejtën të iniciojë procedurën për heqjen e të drejtës mbi pronën e vënë në hipotekë për pasurinë e tillë të paluajtshme, me qëllim të përmbushjes së një detyrimi që është siguruar me hipotekë dhe që duhet të paguhet.

NËNKAPITULLI II KRIJIMI I HIPOTEKËS

Neni 194

Krijimi i hipotekës me kontratë

Hipoteka krijohet përmes një kontrate ndërmjet pronarit të pronës së paluajtshme dhe kreditorit hipotekues si dhe përmes regjistrimit të hipotekës në Regjistrin e të drejtave të pronave të paluajtshme.

Neni 195

Kontrata e hipotekës

1. Kontrata e hipotekës lidhet me shkrim. Nënshkrimet e pronarit të pronës së paluajtshme dhe kreditorit hipotekues duhet të vërtetohen sipas të njëjtave rregulla sikurse punët e tjera juridike rreth pronës së paluajtshme.

2. Kontrata e hipotekës duhet të përmbajë së paku këto të dhëna:

2.1. emrat dhe adresat e pronarit të pronës së paluajtshme dhe të kreditorit hipotekues si dhe të debitorit të kërkesës së siguruar, në rast se ky nuk është njëkohësisht pronar i pronës së paluajtshme të ngarkuar;

2.2. përshkrimin e saktë të pronës së paluajtshme të ngarkuar sipas vendit, rrugës dhe numrit të shtëpisë; ose

2.3. të dhëna të tjera të sakta rreth pozitës si dhe numrin kadastral;

2.4. një fletë poseduese dhe vërtetimet rreth përdorimit të pronës së paluajtshme, nëse është e nevojshme;

2.5. shumën e kërkesës së siguruar përmes hipotekës, duke përfshirë edhe kamatën; eventualisht jepet shuma maksimale e kontraktuar;

2.6. paralajmërim me shkrim që në rast të vonesës së pagesës apo mospagesës, apo veprimeve tjera që konsiderohen si mospërmbushje në bazë të kontratës së palëve, kreditori i hipotekës mund të iniciojë procedurë të përmbarrimit që mund të rezultojë në humbje të pronësisë dhe dëbim nga prona e hipotekuar e paluajtshme;

2.7. çfarëdo dispozite tjetër në pajtim me vullnetin e palëve apo kriteret e detyrueshme, që nuk janë në kundërshtim me ligjet e aplikueshme.

3. Ligji mund të përcaktojë kërkesa të ndryshme për lloje të veçanta të hipotekave.

Neni 196 Marrëveshja nule

1. Krahas marrëveshjeve të përmendura në nenin 139 i, nule është edhe një marrëveshje, e cila arrihet para skadimit të afatit të përmbushjes së kërkesës së siguruar dhe kreditorit ia lejon të drejtën e shfrytëzimit të pronës së paluajtshme.

2. Nule është edhe një marrëveshje, përmes së cilës pronari i pronës së paluajtshme detyrohet kundrejt kreditorit hipotekues që pronën e paluajtshme mos ta shesë apo të mos e ngarkojë më tej.

Neni 197 Prona e paluajtshme e ngarkuar

Hipoteka shtrihet mbi të gjitha pjesët e pronës së paluajtshme të ngarkuar, duke përfshirë edhe ndërtesat që aty qëndrojnë apo janë të lidhura në mënyrë të pandashme me tokën.

Neni 198 Shtrirja e pengut

1. Hipoteka përfshinë edhe të gjitha pjesët tjera dhe frutat e pronës së paluajtshme, përderisa këto nuk janë të ndara nga njësia kryesore.

2. Hipoteka përfshinë edhe të gjitha mjetet ndihmëse të pronës së paluajtshme të cilat i përkasin pronarit të pronës së paluajtshme.

3. Përgjegjësia për hipotekën përfundon, nëse pjesët përbërëse, frutat ose mjetet ndihmëse shiten dhe largohen nga prona e paluajtshme, para se ato të jenë shënuar se ato sekuestrohen në dobi të kreditorit hipotekues. Në qoftë se një fitues i objekteve i largon ato nga prona e paluajtshme, pasi që kreditori hipotekues t'i ketë shënuar se ato sekuestrohen, atëherë sekuestrimi ndaj fituesit është i vlefshëm vetëm nëse ky gjatë largimit të objekteve nga prona e paluajtshme për këtë ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni.

Neni 199

Lirimi nga përgjegjësia pa shitje

1. Kur frutat, mjetet ndihmëse dhe pjesët përbërëse janë ndarë, brenda kufijve të menaxhimit të duhur, nga njësia e pronës së paluajtshme, atëherë përgjegjësia e tyre shuhet edhe pa shitjen e tyre nëse ato largohen nga prona e paluajtshme para sekuestrimin të tyre, përveç nëse heqja ndodh për qëllime të përkohshme

2. Mjetet ndihmëse dhe frutat lirohen nga përgjegjësia pa shitjen e tyre nëse ato e humbin cilësinë e të qenit, respektivisht mjete ndihmëse dhe frute, brenda kufirit të menaxhimit të duhur, para sekuestrimin të tyre.

Neni 200

Zgjatja e kërkesës së qirasë

1. Nëse prona e paluajtshme lëshohet më qira, hipoteka zgjatet për kohën e kërkesës.

2. Deri në masën që kërkesa ka arritur, lirohet nga përgjegjësia pas kalimit të një viti nga data e arritur, përveç nëse sekuestrohet në favor të kreditorit hipotekues para kësaj date. Nëse qiraja është paguar me avans, lirimi nuk zgjatet për kohën e qirasë për periudhë më të gjatë se muaji kalendarik aktual në kohën e sekuestrimin; nëse kjo e fundit hyn në fuqi pas ditës së pesëmbëdhjetë të muajit, lirimi gjithashtu zgjatet për qiranë për muajin kalendarik të radhës.

Neni 201

Pagesa e qirasë me parapagim

1. Nëse qiraja është marrë para se prona e paluajtshme të sekuestrohet në favor të kreditorit hipotekues, apo nëse është dhënë në ndonjë mënyrë tjetër para sekuestrimin, kjo dhënie vlen në lidhje me kreditorin hipotekues. Nëse pagesa përbëhet nga bartja e detyrimit tek pala e tretë, përgjegjësia për detyrimin shuhet; nëse një palë e tretë e fiton një të drejtë mbi detyrimin, ajo palë ka përparësi mbi hipotekën.

2. Pagesa nuk vlen për kreditorin hipotekues deri në masën që ndërlidhet me qiranë për periudhë më të vonshme se sa muaji kalendarik aktual në kohën e sekuestrimin; mirëpo, nëse ajo është bërë pas ditës së pesëmbëdhjetë të muajit, pagesa vlen për atë që ndërlidhet me qiranë për muajin kalendarik vijues.

3. Nëse prona e paluajtshme tjetërsohet pa barrë, kjo është e barasvlershme me bartjen e detyrimit palës së tretë.

Neni 202

Barazimi në kuadër të qirasë

Deri në masën që pagesa e qirasë nuk vlen në lidhje me kreditorin hipotekues, qiramarrësi nuk mund ta barazojë ndaj kreditorit hipotekues kërkesën e qiramarrësit për qiradhënësin.

Neni 203

Vlefshmëria ndaj akteve të përsëritura të përbushjes

Nëse e drejta për aktet e përsëritura të përbushjes ndërlidhet me pronësinë e pronës së paluajtshme, hipoteka i përfshinë kërkesat për ato akte të përbushjes. Dispozitat e nenit 200 paragrafit 2 fjalja e parë,

neni nenit 201 paragrafët 1 dhe 3 dhe nenit 202, vlejné me modifikimet e nevojshme. Shitja që është bërë para sekuestrimit në lidhje me kërkesën për aktin e përmbushjes që së pari vlen tre muaj pas sekuestrimit, nuk vlen në lidhje me kreditorin hipotekues.

Neni 204 **Përfshirja e detyrimit të sigurimit**

1. Nëse objektet që i nënshtrohen hipotekës mbulohen me sigurim për pronarin apo pronarin-shfrytëzues të pronës së paluajtshme, hipoteka e përfshin detyrimin kundrejt sigurvecit.
2. Përgjegjësia për detyrimin kundrejt sigurvecit shuhet, nëse objekti i siguruar kthehet në gjendjen e mëparshme apo ofrohet zëvendësim për të.

Neni 205 **Sigurimi i ndërtesave**

1. Nëse një ndërtesë është e siguruar, sigurveci nuk mund t'ia paguaj shumën e siguruar të siguruarit në lidhje me kreditorin hipotekues derisa sigurveci apo i siguruari ta ketë njoftuar kreditorin hipotekues që dëmi ka ndodhur, dhe këtë mund ta bëj pas kalimit të një muaji nga pranimi i njoftimit. Para skadimit të kësaj periudhe, kreditori hipotekues mund të bëjë kundërshtim tek sigurveci për sa i përket pagesës. Njoftimi mund të hiqet nëse kjo është e porealizueshme; në këtë rast afati prej një muaji llogaritet nga momenti në të cilin shuma e siguruar arrin për pagesë.
2. Kur kreditori hipotekues e ka njoftuar sigurvecin për hipotekën e tij, sigurveci mund ta paguaj të siguruarin, që ndërlidhet me kreditorin hipotekues, vetëm nëse kreditori hipotekues e ka dhënë miratimin e tij me shkrim për pagesën.
3. Përveç kësaj dispozitat që e rregullojnë pengun vlejné edhe në këtë rast; mirëpo, sigurveci nuk mund të pohojë se nuk e ka ditur për hipotekën e paraqitur në Regjistrin e të Drejtave të Pronës së Paluajtshme.

Neni 206 **Sigurimet tjera kundër dëmtimit**

Nëse prona e paluajtshme që nuk është ndërtesë është e siguruar, përgjegjësia për kërkesën kundër sigurvecit përcaktohet në pajtim me dispozitat e nenit 200 paragrafit 2 fjalisë 1 dhe nenit 201 paragrafët 1 dhe 3 të këtij libri.

Neni 207 **Dispozita e zëvendësimit**

Nëse në bazë të dispozitave të sigurimit, sigurveci është i obliguar që ta paguaj vetëm shumën e siguruar për zëvendësimin e objektit të siguruar, pagesa për të siguruarin në pajtim me ato dispozita vlenë edhe në lidhje me kreditorin hipotekues.

Neni 208 **Prona e paluajtshme me shumë pronarë**

Një pjesë e bashkëpronësisë mund të ngarkohet me hipotekë pa pëlqimin e bashkëpronarëve të tjerë ose të pronarëve të përbashkët.

Neni 209 **Hipoteka e përgjithshme**

1. Një hipotekë mund të vihet për të njëjtën kërkesë në disa prona të paluajtshme të të njëjtit pronar ose të pronarëve të ndryshëm (hipoteka e përbashkët). Secila pronë e paluajtshme përgjigjet për tërë kërkesën e siguruar.

2. Kreditori, në diskrecionin e tij, mund të kërkojë përmbushje nga secila pronë e paluajtshme në tërësi apo pjesërisht.

Neni 210 **Hipoteka e shumës maksimale**

1. Një hipotekë mund të vihet edhe për sigurimin e një shume maksimale të caktuar (hipoteka e shumës maksimale).

2. Hipoteka e shumës maksimale mund të sigurojë një kërkesë të veçantë apo të gjitha kërkesat nga një

3. Kamatat dhe shpenzimet e kërkesës së siguruar ose kërkesat mund të parashtrohen vetëm brenda shumës maksimale.

Neni 211 **Detyrimi i siguruar**

Nenet 153 dhe 154 të këtij libri vlejné përshtatshmërisht për hipotekën.

NËNKAPITULLI III **EFEKTET E HIPOTEKËS**

Neni 212 **Detyrimet e pronarit të pronës së paluajtshme të ngarkuar**

1. Pronari e administron, përdor dhe kujdeset për pronën e paluajtshme të ngarkuar, përfshirë edhe ndërtesat e ndërtuara në të, pjesët përbërëse, mjetet ndihmëse dhe frutat në atë mënyrë që është në pajtim me përdorimin e rregullt të asaj prone, dhe bënë mirëmbajtjen e nevojshme për ta siguruar ruajtjen e vlerës së saj.

2. Me kërkesë të kreditorit hipotekues apo nëse kërkohet nga marrëveshja e hipotekës, siguron pronën e paluajtshme të ngarkuar me shpenzime të veta.

3. Pronari i pronës së paluajtshme i lejon kreditorit hipotekues apo një të treti të autorizuar nga ky, këqyrjen e pronës së paluajtshme të ngarkuar, nëse për këtë paralajmërohet me kohë.

Neni 213 **Prishja dhe zvogëlimi i vlerës së pronës së paluajtshme të ngarkuar**

1. Në qoftë se prona e paluajtshme ka një të metë, të cilën kreditori hipotekues nuk e kishte vërejtur gjatë lidhjes së kontratës së hipotekës dhe për këtë arsye prona e paluajtshme nuk ofron sigurinë e mjaftueshme për kërkesën e siguruar, kreditori hipotekues mund të kërkojë një siguri plotësuese të arsyeshme ose pronarit t'ia caktojë një afat të arsyeshëm për t'i mënjeluar të metat.

2. Në qoftë se prona e paluajtshme e ngarkuar ka humbur në vlerë pas krijimit të hipotekës për arsye të paparashikueshme, vlen përshtatshmërisht paragrafi 1 i këtij neni.

3. Në qoftë se pas skadimit të afatit të caktuar nga kreditori hipotekues nuk mënjanohet e meta ose zvogëlimi i vlerës dhe nëse pronari i pronës së paluajtshme nuk ka ofruar siguri plotësuese të arsyeshme, kreditori hipotekues mund të kërkojë pagesën e menjëhershme të kërkesës së siguruar.

Neni 214
Kërkesa për masë të përkohshme

1. Në qoftë se pronari apo pala e tretë ndikon në pronën e paluajtshme të ngarkuar në atë mënyrë që paraqet frikë për dëmtimin e njësisë që e rrezikon sigurinë e hipotekës, kreditori hipotekues mund të kërkojë masë të përkohshme ndaluese

2. Në qoftë se ndikimi vjen nga pronari, gjykata, pas kërkesës nga kreditori hipotekues, i urdhëron që të ndërmerren masat që kërkohen për ta mënjeluar rrezikun. E njëjta vlen nëse paraqitet frikë për shkak se pronari nuk i ndërmerr masat e nevojshme të përkujdesjes kundër ndikimit të palëve të treta apo kundër dëmtimit.

Neni 215
Zvogëlimi i vlerës të mjetit ndihmës, pjesëve përbërëse dhe frutave

Dispozitat e nenit 213 dhe 214 vlejnë përshtatshmërisht nëse vlera e pjesëve përbërëse, mjeteve ndihmëse dhe frutave për të cilat vlen hipoteka, zvogëlohet apo hiqen nga prona e paluajtshme e ngarkuar në kundërshtim me parimet e mirëmbajtjes së rregullt dhe të duhur.

Neni 216
Kundërshtimet në lidhje me kërkesën e siguruar

1. Pronarit të pronës së paluajtshme i takojnë të gjitha kundërshtimet kundër kreditorit hipotekues të cilat i takojnë debitorit për shkak të kërkesës së siguruar ndaj kreditorit.

2. Pronarit të pronës së paluajtshme i takojnë përveç kësaj edhe kundërshtimet të cilat mund t'i bëjë të vlefshme një garantues ndaj kreditorit të detyrimit të siguruar.

3. Në qoftë se pronari i pronës së paluajtshme nuk është debitori i kërkesës së siguruar, ai mund të referohet në një kundërshtim të debitorit edhe atëherë, kur debitori ka hequr dorë nga ato.

4. Nëse debitori personal vdes, atëherë pronari nuk mund të bazohet tek fakti që trashëgimtari i tij apo saj ka përgjegjësi të kufizuar për atë detyrim.

Neni 217
Pandashmëria e hipotekës

1. Hipoteka siguron kërkesën deri në shlyerjen saj të plotë. Një pagesë e pjesëshme nuk cenon përmbajtjen e tërësishme të hipotekës.

2. Në rast të ndarjes së pronës së paluajtshme të ngarkuar, krijohet një hipotekë e përbashkët e cila ngarkon pronën e paluajtshme të krijuar nga ndarja, sipas nenit 209.

3. Nëse prona e paluajtshme i shtohet një prone tjetër të paluajtshme në regjistrin e të drejtave të pronave të paluajtshme, hipoteka ekzistuese mbi pronën e paluajtshme vlen edhe për pronën e paluajtshme të shtuar.

Neni 218
Mbarimi i hipotekës me njoftim

1. Në qoftë se arritshmëria e kërkesës së siguruar varet nga një denoncim i kontratës së hipotekës, në rast se pronari i pronës së paluajtshme të ngarkuar nuk është edhe debitor i kërkesës së siguruar, është i vlefshëm denoncimi i hipotekës, vetëm nëse denoncimi është deklaruar nga kreditori ndaj pronarit të pronës së paluajtshme të ngarkuar ose nga pronari ndaj kreditorit.

2. Nëse pronari i pronës së paluajtshme të ngarkuar nuk ka vendqëndrim në Kosovë ose nëse personi që bën njoftim për hipotekën është në paqartësi rreth personit, ndaj të cilit bëhet njoftimi, ose adresa e tij i është e panjohur, atëherë me kërkesë të kreditorit të detyrimit të siguruar, gjykata në rrethin e së cilës shtrihet prona e paluajtshme e ngarkuar, ia cakton pronarit një përfaqësues, ndaj të cilit kreditori mund ta shprehë njoftimin e hipotekës.

Neni 219

E drejta e pronarit për përmbushje të detyrimit të siguruar

Pronari i pronës së paluajtshme të ngarkuar ka të drejtë që ta përmbushë detyrimin ndaj kreditorit, nëse është plotësuar afati për përmbushje të detyrimit .

Neni 220

Kalimi i kredisë

1. Në qoftë se pronari nuk është debitori personal dhe ai përmbush detyrimin ndaj kreditorit hipotekues, atëherë bartët kërkesa e siguruar mbi atë, nëse ai përmbush detyrimin ndaj kreditorit.
2. Bartja nuk mund të realizohet në dëm të kreditorit hipotekues. Kundërshtimet e debitorit nga një punë juridike ndërmjet tij dhe pronarit të pronës së paluajtshme mbasin të pacenuara.
3. Në qoftë se për detyrimin ekziston një hipotekë e përbashkët, atëherë vlejné dispozitat e nenit 223 paragrafit 2 të këtij Kodi Civil.

Neni 221

Bartja e hipotekës tek debitori

Nëse debitori personal ia përmbush detyrimin kreditorit, hipoteka i bartet atij apo asaj deri në masën në të cilën ai mund të kërkoj kompensim nga pronari apo paraardhësi me titull të pronarit. Nëse debitori personal kompensohet pjesërisht, pronari nuk mund ta përmbarojë hipotekën, në masën që iu është bartur atij/asaj, në dëm të hipotekës së debitorit.

Neni 222

Zëvendësimi i detyrimit

1. Detyrimi për të cilën ekziston hipoteka mund të zëvendësohet me një detyrim tjetër. Ndryshimi kërkon marrëveshje të kreditorit dhe pronarit të pronës së paluajtshme, dhe regjistrim në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
2. Nëse detyrimi që e merr vendin e detyrimit tjetër nuk i përket kreditorit hipotekues të mëparshëm, miratimi i saj/tij kërkohet me shkrim dhe me nënshkrim të vërtetuar.

Neni 223

Realizimi përmes një pronari të vetëm nga hipoteka e përbashkët

1. Pronari i një prone të paluajtshme që së bashku me pronat tjera të paluajtshme është e ngarkuar përmes një hipoteke të përbashkët sipas nenit 209, mund ta përmbushë detyrimin ndaj kreditorit hipotekues në afatin e përmbushjes së detyrimit të siguruar.
2. Në qoftë se pronari i përmendur në paragrafin 1 mund të kërkojë shpërblim nga pronari i një prone tjetër të paluajtshme, atëherë në lartësinë e këtij detyrimi, atij i kalohet edhe hipoteka mbi pronën e paluajtshme.
3. Paragrafi 2 vlen në mënyrë përkatëse, nëse pronari i përmendur në paragrafin 1 ka kërkesa kundër disa pronarëve të pronave të paluajtshme të tjera, të cilat më parë kanë qenë të ngarkuara me një hipotekë të përbashkët.

Neni 224
Shuarja e hipotekës

1. Hipoteka shuhet përmes shlyerjes së regjistrimit në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
2. Shuarja e hipotekës mund të kërkohet, nëse:
  - 2.1. debitori i kërkesës së siguruar ka përmbushur kërkesën përmes pagesës ose në ndonjë mënyrë tjetër;
  - 2.2. kërkesa e siguruar shuhet për arsye të tjera;
  - 2.3. kreditori hipotekues heq dorë nga hipoteka në formën me shkrim dhe duke vërtetuar nënshkrimin e tij;
  - 2.4. kreditori hipotekues dhe pronari i pronës së paluajtshme së ngarkuar janë ose bëhen i njëjti person; ose
  - 2.5. prona e paluajtshme e ngarkuar shitet për të përmbushur detyrimin e siguruar.

Neni 225
Shuarja përmes përmbushjes nga prona e paluajtshme

1. Nëse kreditori përmbushet nga prona e paluajtshme, hipoteka shuhet.
2. Nëse kreditori përmbushet nga njëra pronë e paluajtshme me hipotekë të përgjithshme, lirohen edhe njësitë tjera.
3. Përmbushja nga të gjitha objektet për të cilat vlen hipoteka është ekuivalente me përmbushjen nga vetë prona e paluajtshme.

NËNKAPITULLI IV
RAPORTI NDAJ PERSONAVE TË TRETË

Neni 226
Vlefshmëria e hipotekës

1. Hipoteka për të qenë e vlefshme duhet të regjistrohet në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
2. Procedura dhe efektet e regjistrimit respektojnë ligjet e aplikueshme për themelimin e Regjistrin të të drejtave të pronës së paluajtshme.

Neni 227
Renditja e hipotekave

1. Në qoftë se ky Kod nuk përcakton ndryshe, renditja e disa hipotekave bazohet sipas kohës së regjistrimit të tyre në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
3. Për një ndryshim të renditjes vlejné dispozitat e nenit 127 të këtij Kodi.

Neni 228
Bartja e pronës së paluajtshme të ngarkuar

Një hipotekë është e vlefshme edhe kundrejt një fituesi të pronës së paluajtshme të ngarkuar.

Neni 229
Bartja e detyrimit të siguar

1. Me kalimin e detyrimit të siguar bartet edhe hipoteka tek kreditori i ri, nëse ky efekt nuk është përjashtuar nga palët.
2. Bartja e hipotekës bëhet e vlefshme vetëm përmes regjistrimit përkatës në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
3. Në qoftë se vdes pronari i pronës së paluajtshme dhe prona e paluajtshme e ngarkuar bartet tek disa trashëgimtarë, atëherë krijohet një hipotekë e përbashkët sipas nenit 209 të këtij libri.
4. Për mbrojtjen, të cilën pronari ka të drejta ta kërkojë kundër hipotekës në bazë të marrëdhënies ekzistuese ndërmjet tij dhe kreditorit të mëparshëm ai mund të mbështetet edhe në lidhje me kreditorin e ri.
5. Për bartjen e detyrimeve vlejné dispozitat përkatëse të Kodit Civil ose të ndonjë ligji tjetër të aplikueshëm.

NËNKAPITULLI V
PROCEDURAT PËRMBARIMORE TË HIPOTEKËS

Neni 230
Shkelja e kontratës si parakusht

Një shkelje e kontratës nga debitori i detyrimit të siguar ekziston, nëse debitori gjendet në vonesë të pagesës së dakorduar. Për këto raste, përshtatshëmrisht zbatohen dispozitat përkatëse të Librit për Detyrimet.

Neni 231
Përbushja e detyrimit të kreditorit hipotekues përmes përbarimit

1. Përbushja e detyrimit të kreditorit nga prona e paluajtshme dhe nga objektet tek të cilat shtrihet hipoteka rregullohet me dispozitat mbi procedurën e përbarimit kundër pronës së paluajtshme, të cilat përcaktojnë kushtet dhe procedurat.
2. Në rast të vonesës ose të një shkelje tjetër të kontratës nga debitori, kreditori hipotekues mund ta shesë pronën e paluajtshme të ngarkuar me procedure përbarimore dhe detyrimin e siguar ta përbushë me përparësi (nga të ardhurat e shitjes).
3. Nëse kërkesa që debitori të jetë në mospërbushje është plotësuar për sa i përket pronarit, kreditori ka të drejtë që ta kërkojë kamatën e mospërbushjes nga prona e paluajtshme.

Neni 232
E drejta e shpagimit nga palët e treta

1. Nëse kreditori kërkon përbushje të detyrimit nga prona e paluajtshme, çdo person që rrezikon humbjen e të drejtës mbi pronën për shkak të përbarimit, ka të drejtë që ta përbushë detyrimin ndaj kreditorit.
2. Përbushja e detyrimit mund të bëhet me depozitë ose me zëvendësim.

Neni 233
Hipoteka e pronarit

1. Nëse kërkesa për të cilën është krijuar hipoteka nuk ekziston më, pronari i pronës së paluajtshme ka të drejtë në atë hipotekë. Nëse kërkesa shuhet, pronari e fiton hipotekën.

Neni 234
Mbrojtja me efekt negativ në të drejtën

Nëse pronari ka të drejtë në mbrojtje që e përjashton në mënyrë të përhershme përmbarimin e hipotekës, atëherë ai mund të kërkojë që kreditori të heq dorë nga hipoteka.

Neni 235
Njoftimi për palët tjera

Të gjithë personat, të cilët janë të regjistruar si titullarë të një të drejte sendore në një pronë të paluajtshme të ngarkuar, duhet të njoftohen për hapjen e një procedure të përmbarimit ose një shitje jashtëgjyqësore të pronës së paluajtshme të ngarkuar në të njëjtën kohë sikurse pronari i pronës së paluajtshme.

TITULLI VII
SERVITUTET

KAPITULLI I
FRUTGËZIMI (UZUFUKTI)

NËNKAPITULLI I
FRUTGËZIMI (UZUFUKTI) MBI PRONË

Neni 236
Frutgëzimi (uzufukti)

1. Një pronë e paluajtshme apo e luajtshme mund të ngarkohen në mënyrë që personi në dobi të të cilit është bërë ngarkimi ka të drejtë ta shfrytëzojë dhe t'i vjelë të gjitha dobitë e pronës (uzufuktin), pa e prishur substancën e pronës.

2. Frutgëzimi mund të kufizohet përmes përjashtimit të shfrytëzimit të veçantë.

Neni 237
Bartja e frutgëzimit

1. Frutgëzimi i mbajtur nga një person fizik, nuk mund ta bartet. Prona e ngarkuar me frutgëzim mund t'i bartet një personi tjetër për ushtrimin e frutgëzimit.

2. Në qoftë se frutgëzuesi është një person juridik apo një shoqëri e përbashkët, frutgëzimi bartet, nëse vlera pasurore e personit juridik dhe një shoqëri e përbashkët bartët në personin tjetër në rrugën e suksesionit universal.

3. Nëse një ndërmarrje ose pjesë e një ndërmarrje e udhëhequr nga një person juridik bartet tek një person tjetër, atëherë frutgëzimi mund të bartet tek fituesi nëse kjo i shërben qëllimit të ndërmarrjes apo të një pjese të ndërmarrjes.

4. Përmbushja e këtyre kriterëve përcaktohet nga deklarata e autoritetit kompetent komunal. Kjo deklaratë është e obligueshme për gjykatat dhe autoritetet administrative.

Neni 238
Bartja apo kalimi i frutgëzimit

1. Në rast të kalimit apo bartjes së frutgëzimit, pranuesi hyn në të drejta dhe detyrime që ndërlidhen me frutgëzimin në lidhje me pronarin. Nëse në lidhje me këto të drejta dhe detyrime janë lidhur marrëveshje ndërmjet pronarit dhe personit juridik që e ka këtë të drejtë, ato realizohen në të mirë apo në dëm të pranuesit.

2. Bartja apo kalimi i frutgëzimit nuk e krijon detyrimin për dëmshpërblim as për pronarin e as për personat me të drejta sendore.

Neni 239 **Krijimi i frutgëzimit**

Një frutgëzim mund të krijohet me kontratë ose me vendim gjyqësor.

Neni 240 **Krijimi i frutgëzimit në pronë të luajtshme**

Frutgëzimi mbi një pronë të luajtshme krijohet ashtu që, pronari ia dorëzon pronën frutgëzuesit dhe të dytë janë pajtuar që frutgëzimi bartet tek frutgëzuesi.

Neni 241 **Krijimi i frutgëzimit në pronën e paluajtshme**

Për krijimin e frutgëzimit mbi një pronë të paluajtshme nevojitet një kontratë me shkrim që tregon se pronari dhe frutgëzuesi kanë për qëllim krijimin e frutgëzimit dhe regjistrimin e frutgëzimit në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.

Neni 242 **Shtrirja në mjetet ndihmëse**

1. Frutgëzimi mbi një pronë të paluajtshme shtrihet edhe mbi mjetin ndihmës të pronës, pa obligim për dorëzim të mjeteve ndihmëse tek frutgëzuesi.

2. Pronari dhe frutgëzuesi mund të merren vesh edhe ndryshe.

Neni 243 **E drejta e posedimit e frutgëzuesit**

Frutgëzuesi ka të drejtë ta posedojë pronën që është ngarkuar me frutgëzim.

Neni 244 **Ushtrimi i frutgëzimit**

1. Në ushtrimin e të drejtës së shfrytëzimit, frutgëzuesi duhet ta ruajë qëllimin aktual ekonomik të pronës dhe duhet të veprojë në pajtim me rregullat e menaxhimit të mirë.

2. Frutgëzuesi nuk mund të transformojë apo ndryshojë në masë substanciale pronën.

3. Në qoftë se në kohën e krijimit të frutgëzimit, prona e paluajtshme veç është shfrytëzuar për nxjerrjen e lëndëve të para, si për shembull gurë, zhavorr dhe rërë, atëherë frutgëzuesi mund të ndërtojë instalime të reja për nxjerrjen e lëndëve të para përveç kur qëllimi ekonomik i pronës ndryshohet materialisht si rezultat i instalimit.

Neni 245 **Mirëmbajtja e pronës**

1. Frutgëzuesi është i detyruar që ta mirëmbajë pronën në atë mënyrë që të mos dëmtohet substanca e tij.
2. Frutgëzuesi është i detyruar për ndreqjet dhe riparimet në atë masë që i përkasin mirëmbajtjes së zakonshme të pronës.
3. Frutgëzuesi nuk është përgjegjës për ndryshimet apo përkeqësimet e sendit që shkaktohen nga ushtrimi i rregullt i frutgëzimit.
4. Frutgëzuesi nuk është i detyruar që të përkujdeset për ndreqje dhe riparime të jashtëzakonshme por është i detyruar ta lejojë pronarin që ti ndërmerr ato ndreqje ose riparime.

Neni 246 **Kompensimi për shpenzimet**

Nëse frutgëzuesi bën shpenzime lidhur me pronën përtej asaj çka është e nevojshme për ruajtjen e substancës së pronës, pronari detyrohet ta rimburojë frutgëzuesin sipas dispozitave për shpenzimet e shkaktuara nga detentorë të paautorizuar.

Neni 247 **Detyrimi për njoftim nga frutgëzuesi**

Frutgëzuesi duhet ta njoftoi pronarin menjëherë për dëmtim apo për shkatërrim të pronës ose nëse është e nevojshme për ndreqje apo riparim të jashtëzakonshëm të pronës për shkak të një rreziku të paparashikuar. Informimi duhet të bëhet në të njëjtën mënyrë edhe për kërkesat e ndonjë personi të tretë mbi sendin.

Neni 248 **Pagesa e shpenzimeve**

1. Përderisa zgjatë frutgëzimi, frutgëzuesi është i detyruar t'i paguaj të gjitha pagesat e rregullta publike të lidhura me pronën siç janë tatimet dhe taksat. Frutgëzuesi, gjithashtu është i detyruar t'i paguaj edhe ngarkesat në pronë të cilat janë krijuar në kohën e themelimit të frutgëzimit, posaçërisht, interesin në kërkesat nga hipoteka dhe tatimet e tokës.
2. Ngarkesat e jashtëzakonshme publike, të përcaktuara mbi vlerën origjinale të pronës, pronari nuk ka nevojë t'i bartë.

Neni 249 **Mbrojtja e të drejtave të pronarit**

1. Në qoftë se kanoset një shkelje e madhe e të drejtave të pronarit, veçanërisht e drejta e kërkesës për mbajtje dhe kthim të pronës, atëherë pronari mund të kërkojë ofrimin e sigurimit. Në qoftë se frutgëzuesi nuk jep sigurinë, frutgëzimi vlen si i denoncuar.
2. Sigurimi duhet të bëhet në atë mënyrë që kërkesa kundër siguruesit t'i përkas pronarit.
3. Nëse frutgëzimi vlen si i denoncuar, atëherë frutgëzuesi ka të drejtën e shpërblimit adekuat për dobitë e pa vjela.

Neni 250 **Shfrytëzimi i sendit pa lejen e pronarit**

Në qoftë se frutgëzuesi përdorë pronën për të cilin nuk ka autorizim, pronari duhet t'ia tërheq vërejtjen. Në qoftë se frutgëzuesi vazhdon përdorimin pa autorizim përkundër vërejtjes së pronarit, pronari mund të paditë për pushimin e cenimit.

Neni 251
Mbrojtja e frutgëzuesit

Në qoftë se cenohet e drejta e frutgëzuesit, atëherë frutgëzuesi ka të njëjtat të drejta sikur të ishte pronar.

Neni 252
Parashkrimi që shuan kërkesën për kompensim

Kërkesat për shpërblim të pronarit për shkak të ndryshimit ose përkeqësimit të pronës, dhe kërkesat për frutgëzuesin për rimbursim të shpenzimeve ose lejen për largimin e ndonjë instalimi parashkruhen pas një viti.

Neni 253
Detyrimi i frutgëzuesit për kthimin e pronës

Frutgëzuesi është i detyruar që pronën t'ia kthejë pronarit pas mbarimit të frutgëzimit.

Neni 254
Vdekja e frutgëzuesit

1. Frutgëzimi shuhet:

- 1.1. me vdekjen e frutgëzuesit, nëse frutgëzuesi është një person fizik;
- 1.2. me shuarje, nëse frutgëzuesi është një person juridik.

Neni 255
Shuarja e frutgëzimit të braktisur nga frutgëzuesi

1. Frutgëzimi mbi një pronë të paluajtshme shuhet kur frutgëzuesi i jep pronarit njoftimin e shuarjes dhe shuarja regjistrohet në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
2. Frutgëzimi mbi një pronë të luajtshme shuhet kur frutgëzuesi i deklaron pronarit se e braktisë frutgëzimin.

Neni 256
Frutgëzimi mbi pjesën e bashkëpronësisë

1. Nëse frutgëzimi vendoset mbi një pjesë të bashkëpronësisë, atëherë frutgëzuesi pronën mund ta administrojë dhe ta shfrytëzojë si bashkëpronari.
2. Kërkesën për zgjidhjen e bashkëpronësisë në pronën në të cilën është krijuar frutgëzimi duhet të bëhen së bashku nga bashkëpronari dhe frutgëzuesi.
Nëse anulohet bashkëpronësia, frutgëzuesi e ka të drejtën e frutgëzimit në objektet që e marrin vendin e pjesës.

Neni 257
Frutgëzimi mbi në pronën e shpenzhueshme

Nëse prona e shpenzueshme është objekt i frutgëzimit, atëherë frutgëzuesi bëhet pronar i pronës. Pas përfundimit të frutgëzimit, frutgëzuesi duhet ta kompensojë pronarin e mëparshëm në lidhje me vlerën që prona ka pasur në kohën kur është dhënë frutgëzimi. Të dy, pronari i mëparshëm dhe frutgëzuesi, me shpenzimet e veta, mund t'i paguajnë ekspertët për t'ia përcaktuar vlerën e pronës. Pronari i mëparshëm dhe frutgëzuesi me marrëveshje mund të parashohin kushte tjera për frutgëzimin.

NËNKAPITULLI II FRUTGËZIMI NË TË DREJTA

Neni 258 Frutgëzimi në të drejta

1. Edhe të drejtat mund të jenë objekt i frutgëzimit.
2. Frutgëzimi në të drejta rregullohet nga dispozitat për frutgëzimin në të drejta me modifikimet e nevojshme, deri në masën që aspektet relevante shpijnë në përfundim të ndryshëm.

Neni 259 Krijimi i frutgëzimit në të drejta

1. Për krijimin e frutgëzimit në të drejta zbatohen përshtatshmërisht dispozitat e kalimit të së drejtës, me modifikimet e nevojshme.
2. Frutgëzimi nuk mund të krijohet në të drejtën e cila nuk mund të bartët.

Neni 260 Frutgëzimi në një të drejtë prestimi

Në qoftë se një e drejtë, e cila krijon një kërkesë për prestim, ngarkohet me frutgëzim, marrëdhënia juridike ndërmjet frutgëzuesit dhe personit të detyruar për prestim rregullohet nga dispozitat të cilat vlejné në mes të personit me të drejtë për ta kërkuar prestimin dhe personit të detyruar për të kryer me modifikimet e nevojshme.

Neni 261 Shuarja ose ndryshimi i të drejtës së ngarkuar

E drejta e ngarkuar me frutgëzim mund të shuhet ose ndryshohet përmes punës juridike vetëm me pëlqimin e frutgëzuesit.

Neni 262 Frutgëzimi në detyrime; njoftimi dhe arkëtimi

1. Frutgëzuesi i një detyrimi mund ta arkëtojë detyrimin, dhe në qoftë se përmbushja e detyrimit varet nga një njoftim i kreditorit, atëherë ai mund të njoftojë edhe në vend të kreditorit. Ai kujdeset për arkëtim të rregullt. Ai nuk është titullar për veprime të tjera në lidhje me detyrimet mbi pronën.
2. Dispozitat e paragrafit 1 më sipër janë të zbatueshme edhe për frutgëzimin në një tokë të ngarkuar me barrë.

Neni 263 Efekti i përmbushjes

1. Me prestimin e palës së detyruar te frutgëzuesi, kreditori i kërkesës për prestim fiton pronësinë e pronës dhe frutgëzuesi fiton frutgëzimin në pronë.
2. Në qoftë se pretohen pronat e konsumueshme, atëherë frutgëzuesi fiton pronësinë.

Neni 264 Frutgëzimi në detyrimet me kamata

1. Në qoftë se një detyrim me kamatë është e ngarkuar me një frutgëzim, do të vlejné dispozitat si në vijim:

1.1. Debitori mund t'ia paguajë kapitalin vetëm bashkërisht frutgëzuesit dhe kreditorit së bashku. Secili kreditor dhe frytëgëzues mund të kërkojë që atyre t'u paguhet së bashku; secili mund të kërkojë që, në vend të pagesës së plotë, të depozitohet për të dy së bashku.

1.2. Frutgëzuesi dhe kreditori mund të japin njoftim vetëm bashkërisht. Njoftimi i debitorit është i vlefshëm, vetëm nëse ai i deklarohet frutgëzuesit dhe kreditorit së bashku.

1.3. Frutgëzuesi dhe kreditori janë të detyruar për bashkëveprim tek arkëtimi i borxhit. Nëse koha e shlyerjes varet ngasi dhe tek denoncimi, nëse ky duket i nevojshëm për shkak të rrezikimit të sigurimit të borxhit.

1.4. Frutgëzuesi dhe kreditori janë të detyruar për bashkëpunim në investim për kapitalin e përbashkët dhe krijimin e frutgëzimit për në dobi të frutgëzuesit. Kreditori mund të refuzojë investimin e tillë nëse investimi nuk duket mjaft i sigurt.

Neni 265

Frutgëzimi në letrat me vlerë sipas prurësit ose në letrat me vlerë pa urdhër

1. Nëse një letër me vlerë sipas prurësit ose një letër me vlerë pa urdhër, e cila është e shënuar me indosament blanko ngarkohet përmes frutgëzimit, frutgëzuesi dhe pronari së bashku kanë të drejtën për posedimin e letrës me vlerë dhe të fletës së dividendës. Për posedimin e fletës së kamatës dhe fletës së pjesës së fitimit që i takojnë letrës me vlerë është i legjitimuar ekskluzivisht frutgëzuesi.

2. Si pronari ashtu edhe frutgëzuesi mund të kërkojnë, që letra me vlerë dhe fleta e dividendës të depozitohen me përcaktimin që kthimi mund të kërkohej vetëm nga frutgëzuesi dhe pronari së bashku.

3. Frutgëzuesi dhe pronari i letrës janë të detyruar ndaj njëri-tjetrit, që të bashkëveprojnë gjatë arkëtimit të kapitalit, gjatë furnizimit me fleta të reja të kamatës dhe të pjesëve të fitimit ose gjatë masave të tjera të administrimit të rregullt të vlerës pasurore.

Neni 266

Frutgëzimi në vlerat pasurore, në trashëgimi dhe në sipërmarrje biznesi

Frutgëzimi në një vlerë pasurore të personit, në një trashëgimi apo në një sipërmarrje biznesi, mund të krijohet ashtu që frutgëzuesi e merr frutgëzimin në pronat individuale që e përbëjnë atë vlerë pasurore, trashëgimi apo sipërmarrje.

Neni 267

Të drejtat e kreditorit të frutgëzuesit

1. Kreditorët e pronarit të vlerës pasurore të ngarkuar me frutgëzim mundet, në atë masë që kërkesat e tyre u paraqiten para dhënies së frutgëzimit, përmbushin kërkesat e tyre jashtë pronës së ngarkuar me frutgëzim.

2. Në qoftë se objekt i frutgëzimit është një send i konsumueshëm, atëherë kreditori i dhënësit të frutgëzimit mund të kërkojë nga frutgëzuesi shpërbllimin e vlerës së pronës. Përmbushja e kërkesës jashtë pasurisë së ngarkuar me frutgëzim është e përjashtuar.

Neni 268

Marrëdhënia ndërmjet frutgëzuesit dhe pronarit të vlerave pasurore

1. Në qoftë se një kërkesë e krijuar bëhet e arritshme para vënies së frutgëzimit, pronari mund të kërkojë nga frutgëzuesi që t'i kthejë sendet e nevojshme për përmbushjen e kreditorit. Ai ka të drejtën e përzgjedhjes; mirëpo, ai mund ta zgjedh vetëm sendet që janë të përshtatshme. Pronari është i obliguar

që ta përmbushë kreditorin në lidhje me frutgëzuesin deri në masën që sendet e kthyer janë të mjaftueshme.

2. Frutgëzuesi mund ta përmbushë detyrimin duke e dorëzuar sendin që e ka borxh. Kur sendi që është borxh nuk është në mesin e vlerave pasurore që i nënshtrohet frutgëzimit, frutgëzuesi ka të drejtë, me qëllim të përmbushjes së kreditorit, ta tjetërsojë sendin në mesin e vlerave pasurore, nëse nuk është e mundur që pa rrezik ta presë përmbushjen nga pronari. Ai duhet ta zgjedhë një objekt që është i përshtatshëm. Nëse ai është i obliguar që ta kompensojë vlerën e sendeve të konsumueshme ai nuk mund t'i tjetërsojë ato.

Neni 269

Përgjegjësia e frutgëzuesit

1. Kreditorët e pronarit detyrimet e të cilëve ishin të kamatizuara qysh në kohën e vënies, mund t'i kërkojnë kamatat për kohëzgjatjen e frutgëzimit edhe nga frutgëzuesi. Përshtatshmërisht vlen e njëjta edhe për prestimet e tjera të përsëritshme, të cilat gjatë administrimit të rregullt kryhen nga të ardhurat e vlerës pasurore, nëse kërkesa është krijuar para vënies së frutgëzimit.

2. Përgjegjësia e frutgëzuesit nuk mund të përjashtohet ose të kufizohet me marrëveshje në mes tij dhe dhënësit të frutgëzimit.

3. Frutgëzuesi detyrohet në lidhje me pronarin që t'i përmbushë kërkesat e kreditorëve në lidhje me kërkesat e parashtruara në nënseskionin

4. Pronari mund të kërkojë kthimin e objekteve me qëllim të përmbushjes vetëm nëse frutgëzuesi është në vonesë të përmbushjes së këtij detyrimi.

Neni 270

Frutgëzimi në ndërmarrje

1. Krijimi i frutgëzimit në ndërmarrje duhet të regjistrohet në Regjistrin e Bizneseve.

2. Frutgëzuesi ka të drejtë t'i shfrytëzojë dhe të operojë me të gjitha vlerat pasurore të ndërmarrjes dhe bëhet përfitues i të gjitha kërkesave që ndërmarrja i ka ndaj personave të tretë, përveç nëse dhënësi i frutgëzimit dhe frutgëzuesi janë pajtuar ndryshe.

3. Frutgëzuesi duhet ta udhëheq ndërmarrjen me kujdes dhe me ndërgjegje të një ndërmarrësi të zakonshëm.

4. Frutgëzuesi është titullar i të gjitha fitimeve të ndërmarrjes. Raporti financiar vjetor i ndërmarrjes përcakton shumën e fitimit për frutgëzuesin. Raporti financiar duhet të përgatitet sipas të njëjtave rregulla, të cilat vlejné për një ndërmarrje të pangarkuar me frutgëzim. Të gjitha raportet financiare duhet të determinojné shumën e zhvlerësimit dhe rezervatet e nevojshme për ndërmarrje.

5. Në rast të mbarimit të frutgëzimit, frutgëzuesi duhet të i'a kthen dhënësit ndërmarrjen me të gjitha vlerat pasurore të saj. Nëse vlera e pasurive rrjedhëse të kthyer është më e vogël sesa vlera e tyre para krijimit të frutgëzimit, frutgëzuesi duhet t'a kompensoj pronarin.

KAPITULLI III

SERVITUTET SENDORE

Neni 271

Servituti sendor

1. Servituti sendor është e drejta e pronarit përkatës të një prone të paluajtshme (prona e paluajtshme dominuese) që një pronë tjetër e paluajtshme (prona e paluajtshme e ngarkuar) në një mënyrë të caktuar

ta shfrytëzojë apo të ndaloj kryerjen e veprimi të caktuar ose të përjashtoj ushtrimin e së drejtës së caktuar, të cila rrjedhin nga e drejta e pronësisë në pronën e paluajtshme të ngarkuar.

2. Servituti sendor duhet t'i sigurojë ndonjë dobi titullarit të servitutit, përndryshe servituti është i palejuar.
3. Një servitut sendor nuk mund ta detyrojë pronarin e pronës së paluajtshme të ngarkuar për një veprim.

Neni 272 **Krijimi i një servituti sendor**

1. Servituti sendor krijohet në bazë të një punë juridike, një vendimi të organit shtetëror ose një ligji.
2. Për krijimin e një servituti sendor sipas punës juridike është e nevojshme një kontratë dhe regjistrimi në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme. Me kontratë palët duhet të merren vesh, për krijimin dhe përmbajtjen e servitutit sendor.
3. Dispozitat në paragrafin 1 dhe 2 të këtij neni do të zbatohen në të gjitha rastet përveç nëse me vendim administrativ ose me ligj të veçantë parashihet ndryshe.

Neni 273 **Ushtrimi i arsyeshëm i servitutit sendor**

1. Titullari i të drejtës së servitutit sendor duhet ta ushtron servitutin në atë mënyrë, që pasurisë së paluajtshme shërbyese ti paraqes ngarkesën më të vogël të mundshme.
2. Gjatë ushtrimit të një servituti sendor, titullari i servitutit i ruan në mënyrë adekuate edhe interesat e pronarit të pronës së paluajtshme të ngarkuar, derisa nuk cenohet ushtrimi i servitutit sendor.

Neni 274 **Detyrimi për mbajtjen e instalimeve**

1. Nëse ushtrimi i një servituti sendor përfshinë edhe shfrytëzimin e një instalimi në pronën e paluajtshme të ngarkuar, titullari i servitutit sendor duhet t'i mbajë këto instalime. Nëse instalimet mbahen në pronën e paluajtshme shërbyese vetëm për qëllim të ushtrimit të servitutit sendor, atëherë titullari i servitutit sendor duhet t'i mbajë instalimet në gjendjen e duhur, sikur kërkojnë interesat e pronarit të pronës së paluajtshme shërbyese.
2. Pavarësisht nga paragrafi 1, palët mund të dakordohen që pronari i pronës së paluajtshme të ngarkuar t'i mbajë pajisjet, nëse është në interes të titullarit të servitutit sendor.
3. Nëse edhe pronari mund ta bashkëpërdorë pajisjen, mund të caktohet që titullari i servitutit sendor ka për t'i mbajtur pajisjet e veta, përderisa është e nevojshme për ushtrimin e të drejtës së përdorimit të pronarit.
4. Për detyrimet për mbajtje, zbatohen përshtatshmërisht dispozitat për barrën sendore.

Neni 275 **Zhvendosja e ushtrimit të servitutit**

1. Nëse ushtrimi i servitutit sendor është i kufizuar në një pjesë të pronës së paluajtshme të ngarkuar, pronari mund të kërkojë që ushtrimi i frutgëzimit të zhvendoset në një vend tjetër që është më pak ngarkuese për të, duke u siguruar se kjo zhvendosje nuk i cenon interesat esenciale të titullarit të servitutit sendor.
2. E drejta për zhvendosje nuk mund të përjashtohet apo të kufizohet me punë juridike.

Neni 276
Ndarja e pronës së paluajtshme

1. Nëse prona e paluajtshme dominuese ndahet, servituti sendor vazhdon të mbetet për pjesët e veçanta. Nëse servituti sendor është i dobishëm vetëm për njërën pjesë, ai shuhet për pjesët tjera. Ushtrimi i servitutit sendor nuk mund të vështirësohet për pronën e paluajtshme të ngarkuar në rast të ndarjes së pronës së paluajtshme dominuese.
2. Nëse ndahet prona e paluajtshme e ngarkuar, servituti sendor vazhdon të mbetet për pjesët e veçanta.
3. Nëse ushtrimi i servitutit sendor kufizohet në një pjesë të caktuar të pronës së paluajtshme të ngarkuar, pjesët e tjera të pronës së paluajtshme lirohen nga servituti.

Neni 277
Mbrojtja me servitutit sendor

Nëse cenohet një servitut sendor, titullarit i takojnë të drejtat për pushimin e cenimit sipas nenit 109 të këtij libri.

Neni 278
Mbrojtja e poseduesit të ligjshëm

Në qoftë se poseduesi i një prone të paluajtshme dominuese pengohet në ushtrimin e një servituti sendor të regjistruar në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme, atëherë poseduesi përshtatshmërisht e gëzon të njëjtën mbrojtje të posedimit sikurse pronari, nëse lehtësimi është përdorur brenda një viti para pengimit, edhe madje vetëm një herë.

Neni 279
Shuarja e servitutit sendor

1. Për shuarjen e servitutit sendor janë të nevojshme deklarata e pronarit të pronës së paluajtshme dominuese për heqjen dorë nga servituti sendor dhe regjistrimi në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
2. Pronari i pronës së paluajtshme të ngarkuar mund të kërkojë shlyerjen e servitutit sendor, nëse servituti sendor nuk është më i nevojshëm për shfrytëzimin e pronës së paluajtshme dominuese ose nëse në mënyrë substanciale kanë ndryshuar rrethanat. Shlyerja e servitutit duhet të regjistrohet në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.

KAPITULLI IV
SERVITUTET PERSONALE TË KUFIZUARA

Neni 280
E drejta e shfrytëzimit

1. E drejta e përdorimit jepet në favor të një personi (personi që ka të drejtën e përdorimit) për përdorim të caktuar të një prone (prona e paluajtshme e ngarkuar) në përputhje me qëllimin e saj, duke ruajtur thelbin e saj.
2. E drejta e përdorimit mund të ekzistojë në pronën e paluajtshme e ngarkuar që është jo-harxhuese, pa marrë parasysh nëse ajo është e luajtshme ose e paluajtshme, si dhe në disa prona të luajtshme së bashku. Ajo nuk mund të ekzistojë mbi pronat e konsumueshme madje as në formën e një kuazi-të drejte të shfrytëzimit.

3. E drejta e shfrytëzimit mund të ekzistojë në të drejtën për rendimentin e frutave ose përfitime të tjera, në të cilin rast e drejta merret nga prona, dhe zbatohen përshtatshmërisht dispozitat për pronën sipas paragrafit 2 të këtij neni.

4. Kuptimi i çfarëdo të drejte të shfrytëzimit të pronës, merret në kuptimin e paragrafëve 2 dhe 3 të këtij neni, së bashku me të gjitha pjesët e tyre përbërëse.

5. E drejta e përdorimit nuk mund të gëzohet nga disa njerëz, përveç kur marrëdhënia e tyre është e drejtë e tillë që e drejta e shfrytëzimit i takon atyre së bashku.

6. E drejta e shfrytëzimit rregullohet në përputhje me rregullat e frutgëzimit, përveç kur parashikohet ndryshe me ligj ose nga natyra e së drejtës së shfrytëzimit.

Neni 281 Fushëveprimi

1. Personi që ka të drejtën e përdorimit është i autorizuar ta shfrytëzojë pronën e paluajtshme të ngarkuar për nevojat e tij duke e mbajtur atë, në masën e përcaktuar, në posedim, duke e shfrytëzuar dhe mbledhur të ardhurat nga ajo, duke ruajtur thelbin e saj.

2. Pronari i pronës së paluajtshme ushtron realizimin e kompetencave të personit që e ka të drejtën e shfrytëzimit të pronës, dhe mund ta zbatojë të drejtën e tij të pronësisë vetëm në qoftë se nuk rezulton në shkelje të së drejtës së personit që e ka të drejtën e shfrytëzimit. Përshtatshmërisht, të gjitha përfitimet që rrjedhin nga prona, pa shqetësuar personin që ka të drejtën e shfrytëzimit, i përkasin pronarit.

Neni 282 Vendbanimi

1. Vendbanimi i jep të drejtë titullarit të tij (personi që e ka të drejtën e banimit) ta përdorë shtëpinë apo një pjesë të saj të destinuar për banim (prona e paluajtshme e ngarkuar) në përputhje me qëllimin e saj, duke ruajtur thelbin e saj.

2. Vendbanimi vlerësohet në bazë të rregullave mbi përdorimin, përveç nëse parashihet ndryshe.

3. Në qoftë se e drejta e banimit e autorizon personin që ka të drejtë banimi për t'i përdorur të gjitha pjesët e një ndërtese të destinuar për banim me dobi të plotë, duke ruajtur thelbin e saj, e drejta është në fakt e drejtë e frutgëzimit të një ndërtese banimi dhe vlerësohet sipas rregullave të frutgëzimit.

4. Pronari mban të drejtën për të disponuar me ato pjesë të pronës së paluajtshme që nuk janë të destinuar për banim, si dhe nga pjesët e rezidenciale të ndërtimit të cilat nuk janë subjekt i së drejtës së banimit së personit i cili e ka të drejtën e banimit, por jo në mënyrë që ta parandalojë realizimin e të drejtës së banimit.

5. Në realizimin e të drejtës së banimit, pronarit nuk duhet t'i bëhet e pamundur ose e vështirë që ta kontrollojë tërë pronën e paluajtshme të cilën e ka në pronësi.

Neni 283 Nevojat e personit i cili e ka të drejtën e shfrytëzimit

1. Pavarësisht nga pasuria tjetër e tij, personi i cili e ka të drejtën e shfrytëzimit është i autorizuar ta shfrytëzojë pronën e paluajtshme të ngarkuar në përputhje me nevojat e tij, marrë parasysh moshën e tij, punësimin, profesionin dhe madhësinë e amvisërisë së tij.

2. Nevojat e personit i cili e ka të drejtën e shfrytëzimit përcaktohet në përputhje me gjendjen ekzistuese në kohën e krijimit të së drejtës së përdorimit. Ndryshimet e mëvonshme të punësimit dhe të profesionit

nuk ia japin të drejtën personit që ka të drejtën e shfrytëzimit ta zgjerojë të drejtën e shfrytëzimit, përveç nëse parashihet ndryshe.

3. Nevojat e personit që e ka të drejtën e shfrytëzimit përfshijnë nevojat e amvisërisë së tij, duke përfshirë çdo ndryshim në amvisëri që mund të pritët dhe të parashikohet (bashkëshortja dhe fëmijët e mitur, si dhe personat të cilët ai detyrohet t'i mbështesë në pajtim me ligjin) ose të cilat janë të domosdoshme për ruajtjen e amvisërisë.

Neni 284

Fitimi i frutave dhe i përfitimeve tjera

1. Personi që e ka të drejtën e shfrytëzimit i fiton frutat e pronës së paluajtshme të ngarkuar, kur i mbledh për nevojat e tij duke u bazuar në kompetencat e mëposhtme nga e drejta e shfrytëzimit, dhe e njëjta vlen edhe për të gjitha përfitimet e tjera të pronës.

2. Dispozita e paragrafit 1 të këtij neni në lidhje me fruta vlen edhe për qiratë, interesin dhe të ardhurat tjera që rrjedhin nga prona, si rezultat i marrëdhënies ligjore (frutat civile). Megjithatë, kur personi që e ka të drejtën e shfrytëzimit nuk është i autorizuar që të mbledhë asgjë që nuk ka të bëjë me periudhën e kohëzgjatjes së drejtës së tij të shfrytëzimit. Pjesa tjetër i takon pronarit të pronës së paluajtshme të ngarkuar, i cili mund t'i kërkojë.

Neni 285

Shpenzimet dhe barra

1. Të gjitha përfitimet që rrjedhin nga prona, pa e shqetësuar personin i cili e ka të drejtën e shfrytëzimit, i përkasin pronarit, dhe pronari detyrohet t'i bartë të gjitha shpenzimet e zakonshme dhe të jashtëzakonshme dhe barrën mbi pronën e paluajtshme të ngarkuar, si dhe të bartë shpenzimet e mbajtjes së saj në gjendje të mirë.

2. Nëse shpenzimet dhe barra tejkalojnë dobinë e pronarit, personi i cili e ka të drejtën e shfrytëzimit duhet t'i bartë shpenzimet e këtij dallimi, përveç nëse ai heq dorë nga e drejta e tij e shfrytëzimit.

Neni 286

Pabartshmëria

E drejta e banimit dhe e drejta e shfrytëzimit nuk mund të bartet apo jepet me qira.

KAPITULLI V BARRA MBI TOKË

Neni 287

Barra mbi tokë

1. Një pronë e paluajtshme mund të ngarkohet në atë mënyrë, që një përfituesi nga ngarkimi t'i paguhen në mënyrë të përsëritshme detyrime të caktuara nga prona e paluajtshme.

2. Barra sendore mbi tokë mund të caktohet si në favor të një personi të caktuar ose edhe në favor të pronarit përkatës të një prone tjetër të paluajtshme.

Neni 288

Krijimi i barrës

1. Për krijimin e barrës mbi tokë nevojitet një kontratë në formën e shkruar dhe regjistrimi i barrës në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.

2. Barra mund të krijohet edhe përmes ligjit.

Neni 289
Përgjegjësia personale e pronarit

1. Detyrimet e veçanta nga barra mbi tokë duhet t'i përmbushë pronari përkatës i pronës së paluajtshme, përveç nëse me ligj parashihet ndryshe.

2. Pronari i pronës së paluajtshme të ngarkuar me barrë mbi tokë përgjigjet edhe personalisht për të gjitha kërkesat që bëhen të arritshme gjatë kohëzgjatjes së pronësisë së tij, përveç nëse ndryshe është paraparë me një marrëveshje ndërmjet pronarit dhe përfituesit të barrës.

Neni 290
Detyrimet personale

Në prestimet individuale në barrët sendore, zbatohen përshtatshmërisht dispozitat lidhur me pagesën e kamatës për kërkesën e siguruar përmes hipotekës.

Neni 291
Ndarja e pronës së paluajtshme

1. Në qoftë se ndahet prona e paluajtshme përfituese nga barra sendore, atëherë barra sendore vazhdon të mbetet për pjesët e ndara.

2. Nëse detyrimi është i pjesëtueshëm, pjesët e të drejtës përcaktohen në proporcion me madhësinë e pjesës së ndarë.

3. Nëse detyrimi nuk mund të ndahet, pronari i pronës së paluajtshme të ngarkuar duhet të kryej detyrimin ndaj të gjithëve së bashku. Çdo përfitues mund të kërkojë nga pronari të përmbushë detyrimin për të gjithë përfituesit. Ushtrimi i të drejtës nga barra në rast të dyshimit, është e lejueshme vetëm në atë mënyrë që nuk paraqet vështirësi për pronarin e pronës së paluajtshme të ngarkuar.

4. Përfituesi mund të përcaktojë që të gjitha të drejtat nga barra sendore do të lidhen vetëm me njërën pjesë të pronës së paluajtshme të ndarë. Ky përcaktim duhet të regjistrohet në Regjistrin e të drejtave në prona të paluajtshme.

Neni 292
Pandashmëria e barrës mbi tokë

Barra mbi tokën ekzistuese në favor të pronarit aktual të një ngastre të tokës nuk mund të ndahet nga pronësia e kësaj ngastre të tokës.

Neni 293
Barra personale mbi tokë

1. Barra mbi tokën ekzistuese në favor të personit specifik nuk mund të lidhet me pronësinë e kësaj ngastre të tokës.

2. Nëse një kërkesë për një akt individual të performancës nuk është e transferueshme, e drejta nuk mund të tjetërsohet apo të ngarkohet.

Neni 294
Përjashtimi i personave të panjohur titullar të së drejtës

Në rastin e personave të panjohur titullar të së drejtës zbatohen dispozitat e nenit 109 me ndryshimet e nevojshme në lidhje me përjashtimin të drejtës së tij.

KAPITULLI VI E DREJTA E NDËRTIMIT

Neni 295 E drejta e ndërtimit

1. E drejta e ndërtimit është e drejta për të pasur pronësinë në një ndërtesë, mbi ose nën sipërfaqen e pronës së paluajtshme.
2. E drejta e ndërtimit e ngarkon pronën e paluajtshme në të cilën ekziston ndërtesa ose që do të ndërtohet
3. Ndërtesa e ndërtuar në bazë të së drejtës së ndërtimit konsiderohet si pjesë përbërëse e të drejtës së ndërtimit.
4. Kufizimi i të drejtës së ndërtimit në një pjesë të ndërtesës veçanërisht në një kat, nuk është i lejuar.
5. E drejta e ndërtimit është e tjetërsueshme dhe e trashëgueshme.

Neni 296 Zbatimi i të drejtës sendore

Në të drejtën e ndërtimit zbatohen përshtatshmërisht dispozitat e Kodit Civil për pronën e paluajtshme, posaçërisht ato për hipotekën.

Neni 297 Krijimi i të drejtës së ndërtimit

1. Për krijimin e të drejtës së ndërtimit është e nevojshme një kontratë në mes pronarit të pronës së paluajtshme dhe përfituesit me të cilën palët merren vesh për krijimin e të drejtës së ndërtimit si dhe regjistrimi i të drejtës në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme.
2. E drejta e ndërtimit mund të krijohet nga pronari i pronës së paluajtshme edhe për vetveten.
3. Kontrata për krijimin e të drejtës së ndërtimit përmban emrin e pronarit të pronës së paluajtshme, emërtimin e saktë të pronës së paluajtshme të ngarkuar me të drejtë ndërtimi, një përshkrim të saktë të pronës së paluajtshme dhe kohëzgjatjen e të drejtës së ndërtimit.
4. Kohëzgjatja e të drejtës së ndërtimit rregullohet me marrëveshje të palëve, nëse nuk është përcaktuar ndryshe me ligj të veçantë, por kohëzgjatja nuk mund të tejkalojë nëntëdhjetenëntë (99) vjet.

Neni 298 Përmbajtja fakultative e të drejtës së ndërtimit

1. Përmbajtja e të drejtës së ndërtimit mund të përcaktohen me marrëveshje edhe rreth:
  - 1.1. ngritjes, mirëmbajtjes dhe përdorimit të ndërtesës;
  - 1.2. kërkesave të pronarit të pronës së paluajtshme për shkak të shkëljes së detyrimeve, veçanërisht për shkak të shkëljes së detyrimeve për ngritjen, mirëmbajtjen dhe përdorimin e ndërtesës;
  - 1.3. sigurimit të ndërtesës dhe rindërtimit të saj në rast të shkatërrimit;
  - 1.4. bartjes së ngarkesave dhe taksave publike dhe private;

1.5. një detyrimi të titullarit për ndërtim, që të drejtën e ndërtimit t'ia kalojë pronarit të pronës së paluajtshme në rast të paraqitjes së kushteve të caktuara (rasti i shtëpisë);

1.6. autorizimit të pronarit të pronës së paluajtshme që të jepet pëlqimi për tjetërsim dhe ngarkim përmes hipotekës dhe barrës sendore; dhe

1.7. një detyrimi të titullarit për ndërtim për pagesën e shpërblimit për shfrytëzim dhe dënimet kontraktuese.

Neni 299 **Kompensimi për shfrytëzim**

1. Në qoftë se për kompensim për shfrytëzimin e pronës së paluajtshme është kushtëzuar një kompensim në pagesa të përsëritshme, atëherë për kompensimin e shfrytëzimit zbatohen përshtatshmërisht dispozitat për barrën sendore.

2. Kompensimi i shfrytëzimit duhet paraprakisht përcaktuar në lartësi të caktuar dhe për kohëzgjatjen e caktuar. Kompensimi i shfrytëzimit mund të llogaritet me ndonjë valutë të huaj. Sigurimi i vlerës së kompensimit të shfrytëzimit mundet përveç kësaj të lidhet me indekset zyrtare të cilat tregojnë një lidhshmëri faktike me të drejtën e ndërtimit.

3. Nëse nuk është e mundur që kompensimi i shfrytëzimit të lidhet me indekse të tilla, është e lejuar që të bëhet përshtatja në lartësinë e shkallës së inflacionit, të konstatuar në mënyrë zyrtare. Rrethanat personale të palëve nuk mund të merren në konsideratë kur bëhet ky përcaktim.

Neni 300 **Krijimi i pronësisë të veçantë mbi njësitë e ndërtimit**

1. Në të drejtën e ndërtimit mund të krijohet pronësi në njësi të veçanta të ndërtesës.

2. Në qoftë se e drejta e ndërtimit u takon disave bashkërisht, atëherë secilit prej bashkëtitullarëve duhet t'u lejohet pronësia në një ose më shumë hapësira të caktuara.

3. Në qoftë se ekziston vetëm një titullar për ndërtim, atëherë zbatohen në mënyrë përkatëse dispozitat për krijimin e pronësisë së veçantë në një njësi të ndërtesës nga ana e një pronari.

Neni 301 **Procedura e përmbarimit**

1. Në rastin e procedurave përmbarimore kundër një prone të paluajtshme të ngarkuar me një të drejtë të ndërtimit, dispozitat për procedurën përmbarore në një pronë të paluajtshme të ngarkuar me një servitut sendor zbatohen me modifikime të nevojshme.

2. Në rast kur përmbarimi i të drejtës së ndërtimit duhet të zbatohet kundër një prone të paluajtshme, atëherë zbatohen dispozitat për procedurën përmbarimore kundër një prone të paluajtshme me modifikime të nevojshme.

Neni 302 **Shuarja e të drejtës së ndërtimit**

1. E drejta e ndërtimit shuhet me kalimin e kohës së caktuar.

2. E drejta e ndërtimit mund të shuhet para kohe, në qoftë se pronari i pronës së paluajtshme dhe titullari i të drejtës së ndërtimit merren vesh me kontratë për zgjidhjen e të drejtës së ndërtimit.

3. Për shuarjen e të drejtës së ndërtimit zbatohen përshtatshëm dispoziat të cilat rregullojnë krijimin e të drejtës së ndërtimit.

4. Në qoftë se e drejta e ndërtimit është e ngarkuar me të drejtën e një pale të tretë, atëherë për zgjidhjen e të drejtës së ndërtimit nevojitet pëlqimi me shkrim i personit të tretë.

Neni 303

Shuarja e të drejtës së ndërtimit për mospagesë

Nëse titullari i të drejtës së ndërtimit është vonuar në pagesën e kompensimit për shfrytëzim në shumën prej dy pagesave vjetore, pronari i pronës së paluajtshme mund të përfundojë të drejtën e ndërtimit dhe të kërkojë nga titullari kthimin e të drejtës së ndërtimit.

Neni 304

Pasoja e shuarjes

1. Me shuarjen e të drejtës së ndërtimit, ndërtesa bëhet pjesë përbërëse e pronës së paluajtshme.

2. Nëse pronari dhe titullari i të drejtës së ndërtimit nuk janë marrë vesh ndryshe, atëherë pronari duhet të paguajë titullarit të drejtës së ndërtimit kompensimin në vlerë prej një të katërtën e vlerës së tregut të ndërtesës. Lartësia e kompensimit duhet të caktohet sipas vlerës së ndërtesës në ditën e mbarimit të së drejtës së ndërtimit.

Neni 305

Hipotekat dhe servitutet sendore mbi të drejtën e ndërtimit

1. Pas shuarjes të së drejtës së ndërtimit, kreditori nga një barrë e të drejtës së ndërtimit (kreditore hipotekues ose i legjitimuar nga barra sendore) fiton kërkesën për përbushje nga kërkesa për shpërblim.

2. Pronari lirohet nga detyrimi i tij që të paguajë shpërblimin, nëse ai kryen detyrimin plotësisht te kreditore hipotekues ose te të legjitimuarit nga barra sendore.

3. Përndryshe kreditore hipotekues dhe titullari nga barra sendore kanë të njëjtat të drejta, të cilat u takojnë atyre në të ardhurat në rast të përmbarimit të detyrueshëm.

TITULLI VIII DISPOZITAT KALIMTARE

Neni 306

Zbatimi i dispozitave për bartjen e pronësisë

1. Dispozitat e këtij Kodi Civil zbatohen në të gjitha bartjet e pronësisë për pronën e luajtshme dhe të paluajtshme pas hyrjes në fuqi të tij.

2. Në bartjet e pronës së paluajtshme, në të cilat në çastin e hyrjes në fuqi të këtij Kodi Civil ka ekzistuar puna juridike e marrëdhënieve detyimore, por vlefshmëria sipas të drejtës së vjetër është varur prej kushteve plotësuese (sidomos miratimit për regjistrim), zbatohen dispozitat e veçanta të tjera nga Kodi Civil.

Neni 307

Fitimi me mirëbesim

1. Fitimi me mirëbesim përcaktohet sipas dispozitës së nenit 44, në qoftë se çasti i fitimit të posedimit sipas nenit 45 paragrafi 1, 2 dhe 4 ose të fitimit të posedimit indirekt sipas nenit 45 paragrafit 3 ose të cedimit sipas paragrafit 4 ndodhet pas çastit të hyrjes në fuqi të Ligjit nr. 03/L-154.

2. Kjo vlen edhe për shuarjen e të drejtave të personave të tretë sipas nenit 49.

Neni 308 **Përrjashtimi i mirëbesimit**

Përrjashtimi i fitimit me mirëbesim përcaktohet me nenin 50, në qoftë se çasti i fitimit të posedimit ose posedimit indirekt si dhe cedimit ndodhet pas momentit të hyrjes në fuqi të Ligjit nr. 03/L-154, datë 25/06/2009. Kjo vlen nëse koha e humbjes së pronës kundër vullnetit ishte bërë para hyrjes në fuqi të këtij Kodi Civil.

Neni 309 **Dëshmia e përrmirësimit për fitimin e pronësisë**

1. Prezumohet se janë pronarë të pronës së paluajtshme personat, të cilët në ditën e hyrjes në fuqi të Ligjit nr. 03/L-154, më datë 25/06/2009, posedojnë një tapi/çertifikatë të së drejtës së pronësisë, që ata ose pasardhësit e tyre juridikë i emërton si pronar të një prone të paluajtshme dhe kjo tapi është lëshuar para 23 marsit 1989.

2. Prezumi sipas paragrafit 1 mund të rrëzohet vetëm përrmes një vendimi të plotfuqishëm të një gjykate.

3. Personat, të cilët në ditën e hyrjes në fuqi të Ligjit nr. 03/L-154, më datë 25/06/2009, posedojnë një tapi/çertifikatë të së drejtës së pronësisë të lëshuar pas 23 marsit 1989 e cila i emërton ata ose paraardhësit e tyre juridikë si pronarë të një prone të paluajtshme, duhet ta vërtetojnë këtë tapi në gjykatën kompetente të Kosovës sipas procedurës së paraparë me ligj.

Neni 310 **Regjistrimi i detyrueshëm i të drejtave në pronën e paluajtshme**

Për fitimin e pronësisë në pronën e paluajtshme, nevojitet regjistrimi në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme. Dokumentet e regjistruara në gjykatën kompetente para krijimit të Regjistrit të të drejtave të pronës së paluajtshme duhet të regjistrohen në Regjistrin e të drejtave të pronës së paluajtshme në zyrën kompetente kadastrale në mënyrë që të fitojë vlefshmërinë, me hyrjen në fuqi të Kodit Civil.

Neni 311 **Zbatimi i dispozitave *ratione temporis* për fitimin e pronës së luajtshme me parashkrim**

Nuk mund të fitohet pronësia e pronës së luajtshme përrmes parashkrimit fitues nëse pronari e ka humbur posedimin direkt dhe indirekt kundër vullnetit të tyre në mes të 23 marsit 1989 dhe hyrjes në fuqi të Ligjit nr. 03/L-154, datë 25/06/2009.

Neni 312 **Zbatimi i dispozitave *ratione temporis* për fitimin e pronës së paluajtshme me parashkrim**

Pronësia sipas nenit 58 paragrafit 2 dhe 59 të Kodit Civil mund të fitohet vetëm atëherë në qoftë se afati sipas nenit 58 paragrafit 2 dhe nenit 59 paragrafi 1 dhe paragrafi 2 (në rastin e të drejtave sendore përrjashtuar pronësinë), , ka filluar të rrjedhë nga çasti i themelimit të Regjistrit i të drejtave në pronën e paluajtshme dhe fillimit të veprimtarisë regjistruese.

Neni 313 **Kërkesat sipas neneve 98 deri në 109**

Kërkesat sipas neneve 98 gjer 109 mund të parashtrohen edhe atëherë nëse shpenzimet e nevojshme dhe të dobishme janë bërë para hyrjes në Kodit Civil.

Neni 314
Pronësia e njësisë në ndërtesë

1. Pronësia e veçantë në një njësi të ndërtesës duhet të regjistrohet me kërkesën e të legjitimuarit si barrë e pronës së paluajtshme. Për ndërtesën duhet të vihet një faqe (fletë) e veçuar e Regjistrit të të drejtave në pronë të paluajtshme lidhur me ndërtesën.

2. Fitimi i pronësisë së veçantë në njësi të ndërtesës është i mundshëm vetëm atëherë nëse pronësia e ndërtesës është regjistruar së barrë e një prone të paluajtshme.

Neni 315
Zbatimi i detyrueshëm i normave për pengun

Domosdoshmëria, kushtet dhe efektet e regjistrimit të një të drejte, duhet të përmbushin dispozitat, të cilat janë të zbatueshme në kohën e hyrjes në fuqi të Kodit Civil ose që mund të hyjnë në fuqi në të ardhmen.

Neni 316
Zbatimi i detyrueshëm i normave mbi hipotekat

Hipotekat, të cilat janë krijuar para hyrjes në fuqi së Kodit Civil, duhet të jenë në përputhshmëri me kushtet e aplikueshme të regjistrimit të themeluara me ligj.

LIBRI KATËR

FAMILJA

TITULLI I DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1 Fushëveprimi i rregullativës

Ky libër rregullon fejesën, martesën, marrëdhëniet ndërmjet prindërve dhe fëmijëve, përgjegjësinë prindërore, të drejtat e kontaktit në mes të fëmijëve, prindërve dhe kujdestarëve tjerë, adoptimin (birësimin), kujdestarinë, mbrojtjen e fëmijëve pa përkujdesje ose përgjegjësi prindërore, regjimin bashkëshortor, mbajtjen dhe mbrojtjen e të rriturve.

Neni 2 Familja

1. Familja është bashkësi e prindërve, fëmijëve dhe të afërmeve të tjerë të cilët në kuptim të këtij libri, kanë të drejta dhe detyrime të ndërsjella, si dhe është bashkësi tjetër themelore e jetesës ku rriten dhe ku kujdeset për fëmijët.
2. Familja është bërthamë natyrore dhe themelore e shoqërisë dhe gëzon të drejtën në mbrojtje të veçantë nga shteti.
3. Secili person ka të drejtën e respektimit të jetës së tij/saj private dhe familjare.

Neni 3 Rregullat parimore për marrëdhëniet familjare

1. Burri dhe gruaja kanë të drejta të barabarta. Ata i detyrohen njëri-tjetrit respekt dhe ndihmë të ndërsjellë. Kjo vlen edhe për bashkësinë jashtëmartesore.
2. Të drejtat e fëmijëve janë të mbrojtura. Të dy prindërit janë përgjegjës për rritjen dhe edukimin e fëmijëve të tyre deri në moshën 18 vjeç. Prindërit, organet kompetente shtetërore dhe gjykatat duhet në radhë të parë të marrin në konsideratë interesin më të mirë të fëmijës.
3. Prindërit dhe fëmijët detyrohen në ndihmë dhe konsideratë të ndërsjellë gjatë tërë jetës së tyre.
4. Ndalohet dhuna në familje. Secili ka të drejtë për mbrojtje nga dhuna në familje.

Neni 4 Trajtimi i barabartë

Të gjithë personat gëzojnë trajtim të barabartë të të drejtave dhe detyrimeve të parapara me këtë libër. Nuk do të ketë diskriminim të drejtpërdrejtë apo të tërthortë ndaj asnjë personi apo personave në bazë të gjinisë, moshës, gjendjes martesore, gjuhës, paaftësisë mendore apo fizike, orientimit seksual, përkatësisë apo bindjeve politike, prejardhjes etnike, kombësisë, religjionit apo besimit, racës, prejardhjes shoqërore, pronës, lindjes apo gjendjes tjetër.

Neni 5 Mbrojtja shoqërore

1. Fëmijët pa përkujdesje prindërore dhe ata me çrregullime mentale ose fizike të diagnostifikuara, si dhe prindërit të cilët nuk janë të aftë të krijojnë kushtet e domosdoshme jetësore për vete dhe për fëmijët e tyre, janë nën përkrahjen e veçantë financiare dhe shoqërore.

2. Bashkësia shoqërore ofron mbrojtjen e personave të moshuar dhe të rritur të cilët nuk mund të kujdesen për punët e tyre për shkak të sëmundjes ose hendikepit fizik, mendor ose psikologjik, në rastet kur nuk janë të aftë të sigurojnë kushtet e jetesës dhe nuk kanë persona të tjerë në gjini të cilët janë të detyruar me ligj për t'u ofruar asistencë.

3. Duhet të respektohet vullneti i çdo personi që nuk mund të kujdeset për punët e veta për shkak të moshës së vjetër apo sëmundjes ose hendikepit fizik, mendor ose psikologjik.

4. Paaftësimi me vendim të gjykatës nuk është i mundur.

Neni 6 Mbrojta institucionale e të drejtave

1. Organi i Kujdestarisë është një organ komunal administrativ kompetent për çështje sociale. Ai përbëhet nga një grup i ekspertëve me përvojë profesionale në fushën e veçantë të përgjegjësisë.

2. Organi i Kujdestarisë mundet gjithashtu të jetë organ (grup i ekspertëve siç është cekur më lartë) i veçantë i institucionit social i themeluar nga Kuvendi Komunal për të kryer detyrat e tilla.

3. Organi i Kujdestarisë është kryesisht organ kompetent për ofrimin e ndihmës profesionale dhe mbrojtjen e të drejtave dhe interesave të fëmijës dhe të anëtarëve të tjerë të familjes. Gjykata është organi kompetent për të vendosur për kontestet ndërmjet anëtarëve të familjes, si dhe për të gjitha masat e mbrojtjes së fëmijëve që ndodhin kundër vullnetit të prindërve.

4. Organet kompetente veprojnë me urgjencë në të gjitha procedurat në lidhje me çështjet ligjore familjare kur përfshihen fëmijët, dhe në të njëjtën kohë mbrojnë mirëqenien e fëmijëve.

5. Organi i Kujdestarisë pjesëmarrës në procedurë është i autorizuar të bëjë propozime për mbrojtjen e të drejtave dhe interesave të fëmijëve, të paraqes fakte të cilat nuk janë përfshirë, të propozojë administrimin e provave të domosdoshme, të ushtrojë mjetet juridike dhe të ndërmerr veprime tjera gjyqësore. Gjykata është e obliguar të ftojë në gjyq Organin e Kujdestarisë pjesëmarrës në procedurë në të gjitha seancat gjyqësore dhe t'i dorëzojë atij të gjitha vendimet.

Neni 7 Mirëqenia sociale dhe mbrojtja e veçantë

1. Për realizimin e të drejtave nga marrëdhëniet familjare, prindërve dhe fëmijës u sigurohet mbrojtje e posaçme me mjete të mirëqenies sociale.

2. Fëmijëve, prindërit e të cilëve nuk janë në gjendje apo nuk janë të vullnetit për të ushtruar përgjegjësinë prindërore, u jepet mbrojtje e veçantë.

Neni 8 Mbështetja

Gjatë zbatimit të këtij libri, personat juridik dhe fizik të cilët ofrojnë ndihmë profesionale ose zgjidhin kontestet ndërmjet anëtarëve të familjes do të bashkëpunojnë reciprokisht.

TITULLI II FEJESA, MARTESA DHE BASHKËSIA JASHTËMARTESORE

KAPITULLI I FEJESA

Neni 9 Përkufizimi

Fejesa është premtim i përbashkët i dy personave me gjini të kundërta për t'u martuar në të ardhmen.

Neni 10 Jo paditëshmëria për premtimin e gjobës

1. Askush nuk mund të paraqes padi për lidhjen e martesës nga fakti që ai ka qenë i fejuar.
2. Është i pavlefshëm premtimi i gjobës nëse lidhja e martesës nuk do të realizohet.

Neni 11 Përgjegjësia për të shpërblyer dëmin në rastin e heqjes dorë

1. Nëse personi i fejuar heq dorë nga fejesa, ai është i detyruar të kompensojë çdo shpenzim ose obligim të investuar në pritje të martesës fejuarit tjetër ose prindërve të të fejuarit tjetër apo personave tjerë të cilët kanë vepruar në emër të tyre.
2. Përgjegjësia për dëmet është e kufizuar deri në shkallën që shpenzimet apo detyrimet janë të arsyeshme në bazë të rrethanave.
3. Nuk ka përgjegjësi nëse ka pasur arsye të fortë për tërheqje.
4. Sipas dispozitave për fejesën, kufizimi kohor për çfarëdo padie është dy (2) vjet.

Neni 12 Përgjegjësia e të fejuarit tjetër për revokim

Nëse i fejuari është përgjegjës për refuzimin e tjetrit për shkak të arsyes së rëndësishme, siç është mashtrimi, ai është përgjegjës për pagesën e dëmeve sipas nenit 11 të këtij libri.

Neni 13 Kthimi i dhuratave

Nëse fejesa nuk përfundon me martesë, secili i fejuar mund të kërkojë nga tjetri kthimin e dhuratave të cilat i ka dhënë me rastin e fejesës. Në këtë rast do të zbatohen dispozitat për pasurim të padrejtë nga Libri II i këtij ligji. Në rast se njëri nga të fejuarit vdes, e drejta për të kërkuar shpërblimin e dëmit nuk do të ekzekutohet.

KAPITULLI II MARTESA DHE BASHKËSIA JASHTËMARTESORE

NËNKAPITULLI I MARTESA

Neni 14 Parimet

1. Martesa është bashkësi e regjistruar ligjërisht ndërmjet dy personave të sekseve të ndryshme, me anë të së cilës ata lirshëm vendosin që të jetojnë së bashku si burrë e grua.
2. Mashkulli dhe femra kanë të drejtë të lidhin martesë dhe të formojnë familje pa ndonjë kufizim në bazë

të racës, kombësisë apo religjionit, si dhe janë të barabartë gjatë lidhjes së martesës, vazhdimit të martesës dhe zgjidhjes së saj.

3. Çiftet e martuara gëzojnë të drejtën e mbrojtjes.

Neni 15 **Aftësia për të lidhur martesë**

1. Personi i cili është ligjërisht i paaftë në lidhje me martesën nuk hyn në martesë.

2. Përjashtimisht, gjykata mund të lejojë personin e tillë që të martohet me kërkesë. Në raste të tilla, gjykata mund të kërkojë mendimin e prindit, të mbikëqyrësit ose të kujdestarit të personit dhe të organit të kujdestarisë.

Neni 16 **Mosha martesës**

Aftësia për të lidhur martesë fitohet me mbushjen e vitit tetëmbëdhjetë (18) të moshës.

Neni 17 **Martesa me një fëmijë nën 18 vjeç**

1. Për shkaqe të arsyeshme dhe sipas kërkesës së tij, gjykata kompetente mund t'i lejojë martesën e fëmijës 16 ose 17 vjeçar me kërkesë të tij, nëse konstaton se personi i tillë ka arritur pjekurinë e nevojshme fizike dhe psikike për të ushtruar të drejtat e veta martesore dhe për të përmbushur detyrimet martesore.

2. Para se të marrë vendimin, gjykata do të kërkojë mendimin e Organit të Kujdestarisë, do ta dëgjojë fëmijën dhe prindërit përkatësisht kujdestarin. Gjukata gjithashtu do të dëgjojë personin me të cilin fëmija ka për qëllim të martohet dhe do të hetojë rrethanat tjera të rëndësishme për vendimin.

3. Me lidhjen e martesës para arritjes së moshës 18 vjeçare, fitohet aftësia e plotë për të vepruar.

Neni 18 **Certifikata për martesë; pranueshmëria e të huajve**

1. Personat me shtetësi të huaj duhet të sjellin certifikatën për martesë të ofruar nga autoritetet e vendit të vet e që dëshmon të drejtën e tyre për martesë, se nuk ka ndalesa dhe pengesa për martesë.

2. Certifikata bëhet e pavlefshme nëse martesa nuk lidhet gjashtë (6) muaj pas lëshimit të Certifikatës. Nëse certifikata cakton afat më të shkurtë kohor, ky afat do të aplikohet.

Neni 19 **Vullneti i lirë**

Martesa nuk do të jetë e plotfuqishme, nëse pëlqimi është arritur përmes shtrëngimit, kërcënimit ose lajthimit, apo të ndonjë mungese tjetër të vullnetit të lirë nga ana e bashkëshortëve të ardhshëm.

Neni 20 **Martesa ekzistuese**

Askush nuk mund të lidhë martesë të re, përderisa martesa e parë nuk pushon juridikisht.

Neni 21 **Gjinia e gjakut**

1. Martesa nuk mund të lidhet në mes të afërmeve në vijë të drejtë dhe në mes të vëllezërve dhe motrave në vijë të drejtë ose të tërthortë të gjakut. Daja/axha dhe mbesa, si dhe tezja/halla dhe nipi nuk mund marthohen me njëri-tjetrin.
2. Kjo zbatohet edhe nëse marrëdhënia shuhet si rezultat i adoptimit.
3. Gjinia e gjakut e bashkësisë jashtëmartesore është pengesë për martesë sikurse edhe ajo martesore.

Neni 22 Adoptimi

1. Gjinia e themeluar me adoptim është pengesë për martesë sikurse edhe gjinia e gjakut.
2. Për shkaqe të arsyeshme, gjykata kompetente mund ta lejojë martesën midis dy personave, gjinia e së cilëve është krijuar me adoptim.

Neni 23 Krushqia

Njerka dhe thjeshtri si dhe njerku dhe thjeshtra nuk mund të lidhin martesë nëse kanë jetuar së bashku si familje, përderisa thjeshtri ose thjeshtra ishte ende nën moshën tetëmbëdhjetë (18) vjeçare, pavarësisht nga fakti se martesa që e ka krijuar këtë marrëdhënie ka pushuar.

Neni 24 Kujdestaria

1. Martesa midis kujdestarit dhe personit nën kujdestari është e ndaluar gjatë kohës së kujdestarisë.
2. Për shkaqe të arsyeshme, gjykata kompetente mund të lejojë lidhjen e martesës midis personave nga paragrafi 1 i këtij neni, pasi të ketë marrë mendimin e Organit të Kujdestarisë.
3. Kujdestaria pushon pas martesës midis këtyre personave, ndërsa martesa vazhdon të mbetet në fuqi.

Neni 25 Kërkesa për martesë

1. Personat që dëshirojnë të lidhin martesë duhet të paraqesin kërkesë pranë ofiqarit të kuvendit komunal.
2. Certifikata e lindjes duhet t'i bashkëngjitet kërkesës dhe, kur është e nevojshme, duhet të provohen kërkesat për martesë të përcaktuara në ligj, dokumente tjera, siç është certifikata e divorcit, certifikata për martesë - pranueshmëria e të huajve ose pasaporta.
3. Për datën e lidhjes së martesës vendos ofiqari në marrëveshje me personat që dëshirojnë të lidhin martesën.

Neni 26 Informatë për regjimin pronësor bashkëshortor

1. Ofiqari njofton çiftin se me martesë, ata futen në regjimin pronësor-juridik të pjesëmarrjes së barabartë në fitimin e pronës.
2. Ai njofton çiftin se duhet ta lidhin një marrëveshje noteriale/në gjykatë në qoftë se dëshirojnë ta ndryshojnë regjimin pronësoro-juridik martesor.

Neni 27

Informimi i ndërsjellë

Pas parashtrimit të kërkesës për lidhjen e martesës, ofiqari do t'u rekomandojë personave që dëshirojnë të lidhin martesë që deri në datën e lidhjes së martesës, që në mënyrë të ndërsjellët të informohen lidhur me gjendjen e tyre shëndetësore, të vizitojnë konsulentin familjar për të siguruar mendimin profesional përkitazi me zhvillimin e marrëdhënieve harmonike martesore dhe familjare, të njihen me mundësitë dhe përparësitë e planifikimit të familjes, si dhe të pajtohen lidhur me mbiemrin e ardhshëm.

Neni 28

Lokacioni

1. Martesa bëhet në mënyrë solemne në lokalet posaçërisht të caktuara për këtë qëllim.
2. Lidhja e martesës mund të bëhet edhe në lokale tjera, nëse kjo kërkohet nga bashkëshortët e ardhshëm dhe nëse kërkesa e tyre bëhet për shkaqe të arsyeshme.

Neni 29

Procedura para nëpunësit të gjendjes civile

1. Për të lidhur martesë, është e nevojshme që dy persona të gjinisë së kundërt, në prani të të tjerëve, të shprehin në mënyrë të lirë vullnetin dhe pajtimin e tyre për martesë përpara ofiqarit.
2. Deklarata duhet të jetë pakushtëzuar dhe e menjëhershme.
3. Palët pjesëmarrëse gjatë lidhjes së martesës janë bashkëshortët, dy dëshmitarë dhe ofiqari.
4. Secili person me aftësi për të vepruar mund të jetë dëshmitar gjatë lidhjes së martesës.

Neni 30

Bashkëpunimi i ofiqarit

Ofiqari është i detyruar ta lejojë procedurën për lidhjen e martesës nëse nuk ekzistojnë pengesa dhe ndalesa. Ofiqari është i detyruar ta refuzojë bashkëpunimin në procedurën e martesës nëse ekziston ndonjë pengesë apo ndalesë.

Neni 31

Hyrja në martesë

Lidhja e martesës fillon me raportin e paraqitur nga ofiqari, duke treguar praninë e bashkëshortëve të ardhshëm dhe mosekzistimin e pengesave dhe ndalesave martesore të parapara me këtë libër. Kjo konstatohet në bazë të dokumenteve të parashtruara dhe deklaratave të bashkëshortëve të ardhshëm, si dhe deklaratave të dëshmitarëve.

Neni 32

Lidhja e martesës

1. Në rast se ofiqari konstaton mosekzistimin e pengesave dhe ndalesave për lidhjen e martesës, ai i njofton bashkëshortët e ardhshëm me dispozitat e këtij libri përkitazi me të drejtat dhe detyrimet e tyre edhe gjithashtu ua lexon këto dispozita.
2. Ofiqari duhet t'i pyes bashkëshortët e ardhshëm veç e veç nëse pajtohen të martohen me njeri-tjetrin.
3. Pasi t'i ketë siguruar deklaratat mbi pajtimin për hyrje në martesë, ofiqari e shpall martesën të lidhur.

Neni 33

Refuzimi i martesës

Në qoftë se ofiqari konstaton ekzistimin e çfarëdo pengese apo ndalese martesore, ai i komunikon gojarisht parashtruesve të kërkesës se nuk mund të lidhin martesë dhe harton procesverbalin lidhur me këtë.

Neni 34

Procedura administrative

1. Nëse personat që kanë paraqitur fletëparaqitjen për lidhjen e martesës nuk pajtohen me komunikimin verbal siç është përcaktuar në nenin 32 të këtij libri, ata mund të kërkojnë nga ofiqari që të nxjerrë aktvendim për refuzimin e fletëparaqitjes për lidhjen e martesës.
2. Paraqitja e ankesës kundër aktvendimit nga paragrafi 1 i këtij neni mund të bëhet brenda tetë (8) ditëve nga dita e njoftimit mbi moslejimin për lidhjen e martesës nga organet kompetente.
3. Sipas kërkesës nga paragrafi 2 i këtij neni, organi kompetent është i detyruar që në procedurën administrative të nxjerrë vendim në afat prej pesëmbëdhjetë (15) ditësh nga dita e pranimit të kërkesës.

Neni 35

Pjesëmarrja

Në rast se në datën e lidhjes së martesës nusja, dhëndëri apo që të dy nuk paraqiten dhe mungesën e tyre nuk e arsyetojnë, kërkesa për lidhjen e martesës do të konsiderohet se është tërhequr.

Neni 36

Libri amzë i martesave

1. Ofiqari e regjistron lidhjen e martesës në Librin amzë të martesave dhe i njëjti libër nënshkruhet nga bashkëshortët, dy dëshmitarët dhe ofiqari.
2. Menjëherë pas lidhjes së martesës, bashkëshortëve u lëshohet certifikata nga Libri amzë i martesave.

Neni 37

Çështjet paraprake

Personat që dëshirojnë të lidhin martesë në pajtim me rregullat fetare (religjioze) nuk mund ta bëjnë një gjë të tillë, përderisa ata nuk e dëshmojnë lidhjen e martesës ligjore me certifikatë të lëshuar nga regjistri i ofiqarit.

Neni 38

Dokumentacioni

1. Zyrtari nga bashkësia religjioze, përpara të cilit është lidhur martesë sipas rregullave fetare, i dërgon ofiqarit dokumentin e nënshkruar nga bashkëshortët, dëshmitarët dhe nga përfaqësuesi i bashkësisë fetare, duke e dokumentuar me këtë lidhjen e martesës.
2. Dokumenti i paraparë në paragrafin 1 të këtij neni do t'i dërgohet ofiqarit brenda afatit prej pesë ditësh nga dita e lidhjes së martesës.

Neni 39

Regjistrimi

1. Ofiqari është i detyruar që të regjistrojë martesën e lidhur në mënyrë religjioze brenda tri ditësh pas pranimit të dokumentit të paraparë në këtë libër.

2. Menjëherë pas regjistrimit të martesës religjioze në librin amëz të martesave, ofiqari do të lëshojë certifikatën e martesës fetare (religjioze).

NËNKAPITULLI II BASHKËSIA JASHTËMARTESORE

Neni 40 Përkufizimi i bashkësisë jashtëmartesore

1. Bashkësia jashtëmartesore është marrëdhënie faktike ndërmjet një burri të rritur dhe një gruaje të rritur të cilët haptazi jetojnë si çift, e karakterizuar me jetën e përbashkët që paraqet një karakter stabiliteti dhe vazhdimësie.
2. Bashkësia jashtëmartesore është e barabartë me statusin martesor nga aspekti i të drejtave dhe detyrimeve për përkujdesje, mbështetje financiare të ndërsjellë, dhe të drejtat pasurore ashtu siç është saktësuar në këtë libër.
3. Bashkësia jashtëmartesore nuk e jep efektin nga paragrafi 2 i këtij neni nëse në kohën e formimit të saj kanë ekzistuar këto pengesa martesore: martesa ekzistuese, gjinia e gjakut në shkallën e ndaluar nga ky ligj, gjinia adoptuese, sëmundja psikike dhe paaftësia ligjore, përveç nëse ndonjë pengesë ka pushuar ndërkohë.

Neni 41 Barra e provës

Personi i cili dëshiron t'i realizojë të drejtat nga bashkësia jashtëmartesore duhet ta provojë ekzistencën e saj.

Neni 42 Përfitimet

Gjatë bashkësisë jashtëmartesore, bashkëjetuesit i detyrohen njëri-tjetrit respektin e njëjtë, mirëkuptim të ndërsjellë dhe ndihmë sikur në bazë të martesës ligjore.

KAPITULLI III TË DREJTAT DHE DETYRIMET E BASHKËSHORTËVE

Neni 43 Parimet

1. Bashkëshortët në martesë janë të barabartë, në të gjitha marrëdhëniet personale dhe pronësore.
2. Martesa lidhet për tërë kohëzgjatjen e jetës.
3. Bashkëshortët janë të detyruar të jenë besnik ndaj njëri tjetrit dhe në mënyrë të ndërsjellë ta ndihmojnë, respektojnë dhe mbështesin financiarisht njeri tjetrin, posaçërisht në rastet kur njëri prej tyre nuk ka bazë të mjaftueshme materiale për jetesë.
4. Bashkëshortët do të zhvillojnë dhe shprehin ndjenjën e solidaritetit të ndërsjellë, si dhe solidaritetin ndaj fëmijëve të tyre të lindur në martesë apo të adoptuar.

Neni 44 Mbiemri martesor

1. Bashkëshortët duhet të caktojnë mbiemrin e tyre të përbashkët.

2. Me rastin e lidhjes së martesës, bashkëshortët me marrëveshje mund të vendosin:

2.1. që secili ta mbajë mbiemrin e vet;

2.2. që i përbashkët të jetë mbiemri i njërit prej bashkëshortëve;

2.3. që t'ia bashkëngjeshin mbiemrin e vet mbiemrit të njërit prej bashkëshortëve.

3. Kombinimi i mbiemrit nuk do të jetë i mundur, nëse mbiemrat e bashkëshortëve tanimë përbëhen nga mbiemri i dyfishtë. Në rast të tillë, vetëm njëri nga mbiemrat mund të kombinohet me emrin e bashkëshortit tjetër dhe të bëhet mbiemër martesor.

4. Në rast se bashkëshortët nuk vendosin lidhur me mbiemrin martesor, secili prej tyre mban mbiemrin e vet.

Neni 45

Vendbanimi, Ekonomia familjare, Profesioni

1. Bashkëshortët vendosin për vendin e banimit me marrëveshje.

2. Bashkëshortët vendosin për udhëheqjen e ekonomisë së përbashkët familjare me marrëveshje.

3. Në rast se njëri nga bashkëshortët është përgjegjës për mirëmbajtjen e shtëpisë, ai udhëheq shtëpinë në përgjegjësinë vetanake.

4. Që të dy bashkëshortët kontribuojnë në mirëmbajtjen e familjes në përpjestim me aftësitë e tyre individuale. Në qoftë se një bashkëshort është në krye të ekonomisë familjare dhe bashkëshorti tjetër fiton jetesën për familjen, prezumohet se që të dytë në mënyrë të barabartë kontribuojnë në shpenzimet martesore.

5. Secili bashkëshort është i pavarur në zgjedhjen e punës dhe profesionit. Ata duhet të marrin parasysh shqetësimet e bashkëshortit tjetër dhe të familjes.

KAPITULLI IV

REGJIMET E PRONËS NË MARTESE DHE NË BASHKËSINË JASHTËMARTESORE

NËNKAPITULLI I

PASURIA E FITUAR GJATË BASHKËSISË MARTESTORE

Neni 46

Parimi themelor

1. Regjimi i pasurisë së përbashkët vlen, nëse bashkëshortët nuk kanë janë pajtuar ndryshe në përputhje me nënkapitullin III.

2. Në bazë të regjimit të pronës martesore të "pasurisë së fituar gjatë bashkësisë martesore", prona (e tërë vlera pasurore) e bashkëshortëve mund të jetë pronë e veçantë e njërit prej bashkëshortëve apo pronë e përbashkët e të dy bashkëshortëve.

Neni 47

Prona e ndarë e bashkëshortëve

1. Prona e cila i ka takuar bashkëshortit në çastin e hyrjes në pasuri të fituar gjatë bashkësisë martesore do të mbetet pronë e veçantë e tij.

2. Prona e veçantë është gjithashtu edhe prona e fituar gjatë kohëzgjatjes së martesës përmes

trashëgimit, dhurimit apo ndonjë forme tjetër ligjore të fitimit të pronës me karakter personal, pavarësisht se a është nga bashkëshorti tjetër, ose nga personi i tretë.

3. Prona që zëvendëson pronën e veçantë pa pagesë shtesë është edhe pronë e veçantë.

4. Një prodhim arti, punë intelektuale apo pronë intelektuale konsiderohet pronë e ndarë e bashkëshortit/ës që e ka krijuar;

5. Secili bashkëshort në mënyrë të pavarur e administron dhe e posedon pronën e vet të veçantë gjatë gjithë kohës së martesës.

Neni 48 Prona e përbashkët

1. Prona e përbashkët e bashkëshortëve është pronë e fituar me punë ose si të hyra nga profesioni tjetër gjatë vazhdimit të martesës, si dhe të hyrat që rrjedhin në çfarëdo mënyre tjetër nga pronë e përbashkët ose e veçantë e bashkëshortëve.

2. Prona e përbashkët mund të përfshijë gjithashtu të drejtat sendore dhe të detyrimeve.

Neni 49 Blerja me mjete të veçanta dhe të përbashkëta

1. Çdo pronë e fituar pjesërisht nëpërmjet investimeve të pronës së veçantë të një ose të dy bashkëshortëve dhe pjesërisht me anë të pronës së përbashkët është pronë e përbashkët.

2. Kjo nuk llogaritet nëse pjesa e kontribuar nga pronë e përbashkët është në mënyrë disproporcionale e vogël.

3. Çdo bashkëshort i cili i kontribuon pronës së përbashkët siç përshkruhet në paragrafin 1 mund të kërkojë kompensim, siç parashihet në nenin 79.

4. Nëse aplikohet paragrafi 2, kompensimi paguhet me pronën e përbashkët, siç parashihet në nenin 79.

Neni 50 Detyrimet personale dhe të përbashkëta, detyrimet nga marrëdhëniet detyrimore

1. Çdo detyrim që nuk është pjesë e detyrimeve të përbashkëta sipas këtij neni konsiderohen detyrime të veçanta.

2. Detyrimet e përbashkëta janë:

2.1. detyrimet e krijuara bashkërisht nga të dy bashkëshortët;

2.2. detyrimet e krijuara nga njëri bashkëshort në mënyrë që të plotësojnë nevojat e duhura familjare;

2.3. detyrimet e bëra për përdorimin apo administrimin e pronës së përbashkëta, ose në interes të pronës së përbashkët;

2.4. detyrimet që lidhen me aktivitetet profesionale të bashkëshortit.

3. Detyrimet e përbashkëta mund të mbulohen nga pronë e përbashkët dhe nga pronë personale e bashkëshortit i cili ka krijuar borxhin. Nëse bashkëshortët janë bashkërisht dhe individualisht përgjegjës, detyrimet mund të mbulohen nga pronë personale e cilitdo bashkëshort.

4. Detyrimet personale që lidhen me marrëdhëniet detyrimore ose nga krimi gjithashtu mund të mbulohen

nga gjysma e vlerës neto të pronës së përbashkët, kur prona private e bashkëshortit debitor, të ardhurat dhe fitimet janë të pamjaftueshme për shlyerje.

Neni 51 **Barra e provës**

1. Prona mendohet të jetë pronë e përbashkët, përveç nëse provohet të jetë pronë e veçantë siç parashihet me nenin 47.
2. Detyrimet që nuk janë provuar të jenë detyrime të veçanta, janë detyrime të përbashkëta.

Neni 52 **Regjistrimi i pronave të paluajtshme**

1. Të drejtat e bashkëshortëve për pronën e paluajtshme, të cilat janë pronë e tyre e përbashkët, ashtu siç parashihet në nenin 48 dhe 49 regjistrohen në Regjistrin publik për pronën e paluajtshme në emër të të dy bashkëshortëve.
2. Kur vetëm njëri prej bashkëshortëve regjistrohet si bartës i së drejtës pronësore për pronën e përbashkët në regjistrin e të drejtave për pronën e paluajtshme, do të konsiderohet se regjistrimi është bërë në emër të dy bashkëshortëve. Bashkëshorti i cili nuk është i regjistruar si bartës i së drejtës pronësore në çdo kohë mund të aplikojë për regjistrim si pronë të përbashkët.

Neni 53 **Administrimi i bashkëpronësisë**

Pronën e përbashkët bashkëshortore gjatë martesës bashkëshortët e administrojnë dhe e disponojnë bashkërisht dhe me marrëveshje

Neni 54 **Aranzimet në lidhje me administrimin**

1. Pa rënë ndesh me paragrafin 3, bashkëshortët mund të pajtohen që administrimi dhe disponimi i pronës së përbashkët, në tërësi ose pjesë të saj, të bëhet nga njëri prej bashkëshortëve.
2. Kontrata mund të kufizohet edhe vetëm në administrim ose vetëm disponim. Kur nuk është kontraktuar ndryshe, administrimi përfshin edhe posedimin në kuadër të aktiviteteve të rregullta.
3. Aktet në vijim kërkojnë administrim të përbashkët:
  - 3.1. blerja, tjetërsimi dhe barrë mbi pronën e paluajtshme;
  - 3.2. lidhjen e marrëveshjeve të rëndësishme kreditore, garancive dhe sigurimeve tjera;
  - 3.3. dhënien e dhuratave të mëdha.
4. Kur një bashkëshort është ligjërisht i paaftë, siç parashihet në nenin 199a, bashkëshorti tjetër administron pronën e përbashkët.
5. Me kërkesë të njërit bashkëshort, gjykata mund ta zhvesh bashkëshortin tjetër nga e drejta për të administruar në tërësi ose në pjesë të pronës së përbashkët, kur bashkëshorti tjetër ka dështuar seriozisht në administrimin e pronës.

Neni 55 **Bazat për shpërbërjen e pasurisë së fituar gjatë bashkësisë martesore**

1. Regjimi i pronës së fituar gjatë bashkësisë martesore prishet nga cilado prej këtyre në vijim:

1.1. me vdekjen e njërit bashkëshort;

1.2. me anulimin e martesës;

1.3. me shkurorëzim;

1.4. me ndryshimin e regjimit të pronës bashkëshortore me marrëveshje të bashkëshortëve sipas nënkapitullit III.

Neni 56 Data e shpërbërjes

1. Shpërbërja e regjimit të pasurisë së fituar gjatë bashkësisë martesore hyn në fuqi:

1.1. në datën e vdekjes së njërit bashkëshort;

1.2. në rast të anulimit të martesës ose me divorc në datën e paraqitjes së kërkesës ose, nëse bashkëshortët janë ndarë më parë, në datën e ndarjes së tyre;

1.3. në rast të një marrëveshjeje për ta ndryshuar regjimin e pronës bashkëshortore sipas nënkapitullit III ose ta pjesëtojë një pjesë të pronës sipas nenit 57 në datën e ndryshimit.

Neni 57 Pjesëtimi me marrëveshje

1. Bashkëshortët, në çdo kohë, mund ta pjesëtojnë pronën e tyre të përbashkët me marrëveshje bashkëshortore sipas nenit 62.

2. Me anë të pjesëtimit, bashkëshortët bëhen bashkëpronarë me pjesë të caktuara, siç parashikohet në nenin 88 të Librit Tre.

3. Pjesëtimi nuk mund t'i shkaktojë dëme kreditorëve.

Neni 58 Subjektet dhe afatet

1. Personat që kanë të drejtë të kërkojnë pjesëtimin e pronës së përbashkët janë: bashkëshortët, trashëgimtarët e bashkëshortit të vdekur, kreditorët e njërit prej bashkëshortëve, në qoftë se mund të kërkojnë pagesë nga prona e përbashkët në bazë të nenit 50, paragrafi 3, dhe pretendimet e kreditorit nuk mund të realizohen nga prona e veçantë e bashkëshortit i cili është debitor.

2. Kreditorët nuk mund ta kërkojnë pjesëtimin pasi kërkesa e tyre të jetë parashkuar.

NËNKAPITULLI II MARRËDHËNIET PRONËSORE TË PERSONAVE NË BASHKËSI JASHTËMARTESORE

Neni 59 Parimet

Prona e fituar gjatë bashkësisë jashtëmartesore konsiderohet pronë e përbashkët për të njëjtën masë siç parashikohet në nënkapitullin I për çiftet e martuara ligjërisht. Dispozitat e këtij ligji në lidhje me vlerësimin dhe pjesëtimin e pronës së përbashkët të bashkëshortëve të martesës zbatohen në mënyrë analoge për pronën e çifteve në bashkësi jashtëmartesore.

NËNKAPITULLI III
MARRËVESHJET PARAMARTESORE DHE BASHKËSHORTORE DHE MARRËVESHJET PËR
BASHKËSI JASHTËMARTESORE

Neni 60
Parimet

1. Para lidhjes së martesës ose gjatë martesës në çdo kohë mund të lidhet një marrëveshje martesore (marrëveshje paramartesore).
2. Marrëveshja paramartesore hyn në fuqi në ditën e regjistrimit të martesës.
3. Me marrëveshje martesore, të fejuarit apo bashkëshortët përcaktojnë marrëdhëniet e tyre pronësore për të ardhmen në përputhje me nenet e mëposhtme.
4. Marrëveshja martesore nuk mund të përcaktohet duke iu referuar ligjit i cili nuk është më i vlefshëm ose ligjit të huaj.
5. Një person, i cili është ligjërish i paaftë, nuk mund të hyjë në marrëveshje martesore.

Neni 61
Ndarja e pronës

1. Me marrëveshje martesore, bashkëshortët mund të pajtohen:
  - 1.1. që regjimi ligjor pronësor ("pasuria e fituar gjatë bashkësisë martesore") të përjashtohet apo të ndërpritet; dhe
  - 1.2. që prona e fituar para dhe gjatë martesës të jetë pronë individuale e secilit bashkëshort ("ndarja e pronës").

Neni 62
Përcaktimi dhe pjesëtimi i pronës së përbashkët

Me marrëveshje martesore, bashkëshortët mund të pajtohen për përcaktimin dhe shpërndarjen e pronës së tyre të përbashkët në përputhje me nenin 57.

Neni 63
Marrëveshjet midis personave në bashkësi jashtëmartesore

Personat në bashkësi jashtëmartesore mund të lidhin një marrëveshje për ndarjen e pronës apo për përcaktimin dhe pjesëtimin e pronës së përbashkët para se ta fillojnë bashkësinë jashtëmartesore ose gjatë bashkësisë jashtëmartesore në çdo kohë.

Neni 64
Formulari, regjistrimi dhe vërtetimi noterial

1. Të gjitha marrëveshjet sipas neneve 61-63 janë të vlefshme vetëm nëse janë lidhur para noterit.
2. Noteri e lexon kontratën me zë dhe u shpjegon kontraktuesve pasojat e kontratës. Ai siguron se bashkëshorti që humb të drejtat përmes marrëveshjes, e kupton këtë fakt dhe se vendos lirshëm për ta nënshkruar marrëveshjen.
3. Kontrata përpilohet me shkrim dhe nënshkruhet pranë noterit pas sqarimit të nevojshëm të dhënë palëve, dhe e njëjta vërtetohet nga noteri.

4. Kontratat martesore që kanë të bëjnë me pronën e paluajtshme regjistrohen në regjistrin publik për të drejtat e paluajtshme.

TITULLI III SHUARJA E MARTESËS DHE E BASHKËSISË JASHTËMARTESORE

KAPITULLI I PARIMET

Neni 65 Parime të përgjithshme

1. Gjykata dhe çdo person i interesuar për shuarje të martesës do t'i ketë parasysh parimet e mëposhtme të përgjithshme:

1.1. institucioni i martesës duhet të ruhet;

1.2. bashkëshortët në martesë e cila mund të jetë shkëputur, duhet të inkurajohen t'i marrin të gjitha hapat e zbatueshëm përmes këshillimit për martesë, procedurave të pajtimit të parashikuara në këtë ligj, ose tjera për ta ruajtur martesën;

1.3. martesë e cila në mënyrë të pakthyeshme është shkëputur duhet të shuhet

1.3.1 me minimum të shqetësimit për palët dhe fëmijët e prekur;

1.3.2. të zgjidhet në atë mënyrë që të promovojnë sa më mirë marrëdhënie të vazhdueshme mes palëve dhe fëmijëve të prekur si është e mundur në rrethanat; dhe

1.3.3. pa shpenzime të paarsyeshme të përfshira në lidhje me procedurat që duhet ndjekur në sjelljen e martesës në një përfundim;

1.4. çdo rrezik për të keqe ose dhunë ndaj bashkëshortëve dhe fëmijëve duhet të shmanget.

Neni 66 Mënyrat e shuarjes së martesës

1. Martesa shuhet me vdekjen e bashkëshortit, shpalljen e bashkëshortit të zhdukur të vdekur, anulimit dhe shkurorëzimit.

2. Martesa zgjidhet vetëm pas parashtrimit të padis dhe me vendim të gjykatës përmes anulimit (martesa e pavlefshme) ose zgjidhjes (shkurorëzimit).

3. Anulimi ose shkurorëzimi prodhojnë efekte juridike kur aktgjykimi i gjykatës për anulimin ose shkurorëzimin e martesës marrin formën e prerë.

4. Kur bashkëshorti i zhdukur shpallet i vdekur, martesë zgjidhet në ditën kur vdekja e bashkëshortit të zhdukur arrihet me aktvendimin e formës së prerë.

Neni 67 Shuarja e bashkësisë jashtëmartesore

Për ta shuar një bashkësi jashtëmartesore, nuk kërkohet veprim ligjor.

Neni 68 Kolizioni i martesës

1. Martesa e lidhur në kohën e ekzistimit të martesës së mëparshme të njërit nga bashkëshortët është nule.
2. Martesa e re e lidhur në kohën e ekzistimit të martesës së mëparshme të njërit nga bashkëshortët nuk do të anulohet, nëse martesa e mëparshme është zgjidhur ndërkohë.
3. Kur të dy martesat zgjidhen njëkohësisht për shkak të vdekjes së bashkëshortit i cili ka hyrë në martesë të re duke qenë i martuar me person tjetër, martesa e re do të anulohet, përveç në rastet kur martesa e re ka zgjatur për disa vite, dhe kur bashkëshorti nga martesa e mëparshme nuk ka ndërmarrë veprime për të rivendosur bashkësi martesore dhe bashkësi jashtëmartesore.

Neni 69 **Frika, dhuna, kërcënimi**

Martesa do të anulohet nëse bashkëshorti e ka dhënë pëlqimin me anë të frikës, dhunës ose kërcënimit serioz.

Neni 70 **Mangësitë formale**

1. Martesa mund të anulohet nëse kërkesat formale për martesë të parapara në nenet 14-25 dhe 28 të këtij libri nuk janë plotësuar. Respektivisht nëse:
  - 1.1. bashkëshorti nuk ka aftësi për të vepruar për shkak të sëmundjes psikike të diagnostifikuar apo shkaqeve tjera; ose
  - 1.2. martesa është e lidhur në mes të personave në gjini gjaku, ose personave në gjini të adoptimit apo në gjini të krushqisë.

Neni 71 **Lajthimi dhe mashtrimi**

1. Martesa mund të anulohet nëse është lidhur në lajthim për sa i përket identitetit të bashkëshortit.
2. Martesa e lidhur me mashtrim të paramenduar për faktet të cilat po të njiheshin me kohë do ta ndalonin bashkëshortin tjetër ta lidhte këtë martesë dhe që tani e bëjnë jetën e përbashkët të padurueshme do të anulohet.

Neni 72 **Mungesa e qëllimit**

1. Martesa e lidhur pa qëllim të bashkëjetesës në mes bashkëshortëve është nule.
2. Martesa është e pavlefshme kur bashkëshortët me anë të martesës në të vërtetë nuk kanë qenë të interesuar të krijojnë bashkëjetesë, por të fshehin disa veprime juridike ose fillimisht dëshirojnë të arrijnë qëllime tjera (siç janë trashëgimi ligjor, pensioni familjar, ikja nga përgjegjësia penale, dhe keqpërdorimi i çfarëdo të drejte tjetër).
3. Martesa e tillë nuk do të anulohet nëse më vonë vendoset të krijohet bashkëjetesa.

Neni 73 **E drejta për të parashtruar padi**

1. Personat që kanë të drejtë të parashtrojnë padi për anulimin e martesës për shkaqet parapara në këtë Ligj janë bashkëshortët, prokurori publik dhe të gjithë personat tjerë të cilët kanë interes të drejtpërdrejtë juridik për anulimin e martesës.

2. Kur shkaqet e parapara në këtë Ligji shuhen, e drejta për të parashtruar padi për anulimin e martesës i takon vetëm bashkëshortit i cili ka pësuar nga lajthimi ose paaftësia ligjore. Padia duhet të parashtrohet brenda një viti nga data kur shkaqet e lartpërmendura shuhen.

KAPITULLI II SHKURORËZIMI

Neni 74 Parimet

1. Martesa mund të zgjidhet me shkurorëzim vetëm në bazë të vendimit të gjykatës me kërkesë të njërit bashkëshort ose të dy bashkëshortëve.
2. Njëri apo të dy bashkëshortët me marrëveshje të dyanshme mund të kërkojnë shkurorëzim duke parashtruar padi në gjykatën kompetente.
3. Nëse njëri nga bashkëshortët paraqet padi për shkurorëzim, kurse bashkëshorti tjetër më së voni deri në përfundimin e seancës kryesore gjyqësore, deklaron shprehimisht se nuk e kundërshton bazueshmërinë e padisë, do të konsiderohet se bashkëshortët kanë paraqitur propozimin për shkurorëzim me marrëveshje.

Neni 75 Arsyet për shkurorëzim

1. Martesa zgjidhet në qoftë se:

1.1. marrëdhëniet martesore janë çrregulluar seriozisht ose në mënyrë të vazhdueshme, ose kur për shkaqe të tjera janë zgjidhur në mënyrë të pakthyeshme; ose

1.2. të dy bashkëshortët kanë kërkuar shkurorëzimin.

Neni 76 Parimet e mbrojtjes

1. Gjykata nuk do e zgjidhë martesën gjatë shtatzënisë së gruas me fëmijën e përbashkët dhe deri sa fëmija e tyre i përbashkët t'i mbushë një (1) vjet, përveç nëse ekziston ndonjë vështirësi jashtëzakonisht e rëndë për gruan. Edhe nëse ka dyshime nëse gruaja është shtatzënë me fëmijën e përbashkët, martesa nuk do të zgjidhet.

2. Së bashku me kërkesën për shkurorëzim me marrëveshje të dyanshme, bashkëshortët janë të detyruar të parashtrorjnë marrëveshjen me shkrim për përkujdesje, edukim dhe ushqim të fëmijëve të tyre të përbashkët si dhe propozimin me shkrim mbi atë se si kontaktet personale mes fëmijës dhe të dy prindërve do të garantohen në të ardhmen.

3. Leja për shkurorëzim mund të mos jepet ose mund të shtyhet edhe pse martesa ka dështuar vetëm në raste të veçanta nëse dhe përderisa ruajtja e martesës bëhet për arsye specifike, të domosdoshme për interesin e fëmijës.

Neni 77 Mirëmbajtja paraprake e bashkëshortit dhe shtëpisë familjare

1. Bashkëshorti, i cili nuk është në gjendje ta sigurojë mirëmbajtjen e tij financiare, ka të drejtë për alimentacion të përkohshëm gjatë kohës sa zgjatë kontesti gjyqësor. Gjykata vendos mbi ekzistencën dhe masën e padisë në analogji me nenin 250 dhe me nenet në vijim, duke marrë parasysh gjendjen specifike të procedurës në vazhdim.

2. Nëse rrethanat e bëjnë të nevojshme, një bashkëshort mund të kërkojë që tjetri t'ia lejojë përdorimin e vetëm të shtëpisë bashkëshortore ose të një pjese të shtëpisë bashkëshortore për aq sa zgjatë kontesti martesor gjyqësor. Gjykata nxjerr vendimin duke pasur parasysh të gjitha rrethanat e rasti, veçanërisht interesat më të mira të fëmijëve që jetojnë në familje, dhunën e përdorur nga njëri bashkëshort ndaj tjetrit, ose ndaj fëmijëve, dhe të drejtat financiare dhe interesat e të dy bashkëshortëve.

KAPITULLI III MARRËDHËNIET PRONËSORE PAS PËRFUNDIMIT TË REGJIMIT TË PRONËS BASHKËSHORTORE

Neni 78 Pjesëtimi i pronës së përbashkët

Në datën e zgjidhjes së pronës së fituar gjatë bashkësisë martesore të përcaktuar në nenin 56, prona e përbashkët duhet të përcaktohet, të vlerësohet dhe të pjesëtohet ashtu siç parashihet në nenin 79 e tutje.

Neni 79 Kompensimi në mes të pronës së përbashkët dhe të veçantë

1. Para shpërndarjes, prona e përbashkët kompensohet për çdo kontribut për pronën personale të bashkëshortit.
2. Prona personale e secilit bashkëshort kompensohet për çdo kontribut në pronën e përbashkët.
3. Kontributi do të vlerësohet në bazë të vlerës së saj në kohën kur është bërë kontributi. Nëse një kontribut që është bërë nga prona e veçantë e njërit bashkëshort në pronën e përbashkët e ka humbur vlerën, kompensohet vetëm vlera e mbetur.
4. Kompensimi paguhet në të holla, përveç rasteve kur kjo shkakton vështirësi të panevojshme njërit bashkëshort.

Neni 80 Shpërndarja e detyrimeve të përbashkëta

Nëse prona e përbashkët nuk është e mjaftueshme për t'i mbuluar detyrimet ekzistuese ndaj pronës së përbashkët, të gjitha detyrimet e përbashkëta të mbetura pas shpërndarjes mund të mbulojnë nga secili bashkëshort. Bashkëshorti i cili ka paguar detyrimet e përbashkëta pas shpërbërjes së bashkësisë ka rikurs ndaj bashkëshortit tjetër për gjysmën e pagesës.

Neni 81 Ndarja e sendeve me një bashkëshort

1. Duhet kushtuar vëmendje për të siguruar që pjesa e secilit bashkëshort përfshinë ato sende të pronës së përbashkët të cilat shërbejnë për zeje ose profesion.
2. Nëse vlera e sendeve nga paragrafi 1 është jo proporcionalisht e madhe në krahasim me vlerën e pronës së përgjithshme të përbashkët, do të bëhet pjesëtimi edhe i atyre sendeve, përveç nëse bashkëshorti të cilit këto pjesë duhet t'i takojnë ia siguron bashkëshortit tjetër kompensimin përkatës në të holla të vlerës bashkëshortit tjetër, respektivisht ia cedon sendet tjera me vlerë të barabartë. Për këto kompensime qëllimi kërkohet të miratohet nga të dy bashkëshortët.
3. Secilit bashkëshort do t'i dorëzohen ato sende të pronës së përbashkët të cilat i shërbejnë ekskluzivisht përdorimit të tij personal.

Neni 82

Ndarja e sendeve të përdorura nga ana e bashkëshortit tjetër

1. Secili prej bashkëshortëve mund të kërkojë që sendet e luajshme në pronën e përbashkët t'i ndahen në emër të pjesës në pronën e përbashkët bashkëshortit tjetër i cili ato sende i ka ndalur pas ndërprerjes së bashkësisë së jetës dhe ka qenë në posedim të tyre të qetë të pandërprerë së paku tre (3) vjet, ose i ka blerë ato për përdorim vetanak pa miratimin e bashkëshortit tjetër.

2. Në zbatim të paragrafit 1, bashkëshorti tjetër mund të kërkojë t'i ofrohet pjesa përkatëse nga sendet tjera dhe nëse vlera e këtyre sendeve nuk është e mjaftueshme, ka të drejtë që dallimi t'i paguhet në të holla.

Neni 83

Përcaktimi i pronës së përbashkët në rast të mosmarrëveshjes

Nëse nuk arrihet marrëveshja në lidhje me atë se cila pjesë e bashkëshortëve i takon pronës së përbashkët, ajo duhet të vendoset nga gjykata.

Neni 84

Parimi i ndarjes së barabartë dhe vështirësitë

1. Prona e përbashkët që mbetet pas shlyerjes së detyrimeve dhe kompensimit, siç parashihet në nenin 49, paragrafin 3, i ndahet bashkëshortëve në pjesë të barabarta.

2. Në rastet e vështirësive të jashtëzakonshme, Gjykata mund ta përshtatë shpërndarjen.

3. Për të shmangur një vështirësi të jashtëzakonshme që nuk është e arsyeshme edhe duke pasur parasysh interesat e justifikuara të dy bashkëshortëve, gjykata mund të anulojë ose të modifikojë çfarëdo marrëveshje bashkëshortore nga nenet 61 - 63.

Neni 85

Sendet për përdorim të fëmijëve

Bashkëshortit që i besohen fëmijët e përbashkët për ruajtje dhe edukim përveç pjesës së tij, i jepen edhe sendet që i shërbejnë vetëm fëmijëve ose që janë të destinuara vetëm për përdorimin e tyre të drejtpërdrejtë, përveç nëse vlera e tyre është jo proporcionalisht e madhe në krahasim me vlerën e pronës së përgjithshme të përbashkët.

Neni 86

Vendimi i gjykatës për banesën martesore

1. Nëse bashkëshorti në procedurën e shkurorëzimit nuk pajtohet mbi atë se kujt duhet t'i jepet e drejta që të jetojë në të ardhmen në banesën nga martesja ose për ndarjen e pajisjeve të shfrytëzuara bashkërisht dhe gjërave të tjera që i takojnë shtëpisë, vendimi duhet të nxjerrët nga gjykata në kërkesë të njërit apo të dy bashkëshortëve.

2. Gjykata do të vendosë duke pasur parasysh çdo rast individual, e në veçanti rastet kur vendimi prek mirëqenien e fëmijëve dhe pozitën sociale të bashkëshortëve.

Neni 87

E drejta e parablerjes

Kur pjesa e bashkëshortit nga prona e përbashkët përcaktohet në formë të prerë, bashkëshorti tjetër ka të drejtën e parablerjes së asaj pjesë.

KAPITULLI IV EMRI PAS DIVORCIT

Neni 88 Emri pas divorcit

1. Bashkëshorti i cili në rastin e martesës e ka ndryshuar mbiemrin, pas zgjidhjes së martesës mund të marrë mbiemrin e mëparshëm.
2. Deklarata për marrjen mbiemrit të mëparshëm duhet të jepet brenda afatit prej gjashtë muajve pas zgjidhjes së martesës.
3. Deklarata i paraqitet ofiqarit i cili mban regjistrin amë të martesave për vendin në të cilin është lidhur martesë sipas vendbanimit të deklaratë dhënësit.

TITULLI IV MARRËDHËNIET NDËRMJET PRINDËRVE DHE FËMIJËVE

KAPITULLI I AMËSIA DHE ATËSIA

NËNKAPITULLI I AMËSIA

Neni 89 Përkufizimi

Gruaja e cila e ka lindur fëmijën është nëna e saj.

NËNKAPITULLI II ATËSIA

Neni 90 Parimi

1. Baba i fëmijës së lindur në martesë do të konsiderohet burri i nënës së fëmijës nëse fëmija është lindur gjatë martesës.
2. Nëse martesë përfundon me vdekjen e burrit, baba i fëmijës së lindur në martesë, do të konsiderohet burri i nënës së fëmijës nëse fëmija është lindur gjatë martesës ose brenda afatit prej 300 ditësh pas mbarimit të martesës.

Neni 91 Atësia përmes njohjes ose verifikimit nga gjykata

1. Nëse fëmija nuk ka baba sipas nenit 90, ose në qoftë se atësia është refuzuar në mënyrë të vlefshme, ai do të konsiderohet i ati që e njeh fëmijën si të tijin.
2. Në qoftë se asnjë burrë nuk e pranon fëmijën, baba do të konsiderohet personi atësia gjenitale e së cilit është verifikuar nga gjykata.

Neni 92 E drejta për njohjen e atësisë

Atësia mund t'i njihet një mashkulli i cili ka arritur moshën gjashtëmbëdhjetë (16) vjeçe dhe i cili nuk është ligjërisht i paafte siç parashihet në nenin 199a, paragrafi 1.

Neni 93
Parimet mbi njohjen e atësisë

1. Mashkulli i cili është i gatshëm ta marrë pozitën e babait të fëmijës, duke përfshirë të gjitha detyrimet që rrjedhin nga ky pozicion mund të pranojë atësinë dhe të lejojë regjistrimin e këtij fakti në procesverbalin e ofiqarit.
2. Atësia mund të njihet para Organit të Kujdestarisë, gjykatës apo organit tjetër të autorizuar me ligj. Këto organe janë të detyruara që pa vonesë të dërgojnë procesverbalin e vërtetuar tek ofiqari kompetent, i cili duhet të regjistrojë fëmijën në regjistrin e të lindurve.
3. Deklarata për njohjen e atësisë nuk mund të jepet përmes përfaqësuesit me prokurë.

Neni 94
Kërkesa nënës për njohje

1. Nëna e fëmijës, atësia e së cilës nuk është përcaktuar ende, mund të jep deklaratë me gojë në lidhje me personin që ajo e konsideron baba të fëmijës që do të shkruhet në procesverbal pranë ofiqarit ose pranë organit të autorizuar për të përgatitur dokumentet publike ose dokumente të vërtetuara.
2. Kur e merr deklaratën e nënës për identitetin e atit të fëmijës së saj, ofiqari do ta ftojë personin e shënuar të deklarohej për atësinë e vet drejtpërdrejt para ofiqarit ose të ofrojë dokumentin e vërtetuar brenda afatit prej 30 ditësh. Letërthirja për një person të këtillë medoemos i dorëzohet personalisht dhe sipas mënyrës me të cilën sigurohet fshehtësia.
3. Për veprimet që i ndërmerret dhe për deklaratat me gojë të nënës së fëmijës dhe të personit për të cilin nëna pohon se është atë i fëmijës, ofiqari do të përpilojë procesverbalin.
4. Nëse personi i ftuar deklaron se nuk është atë i fëmijës ose brenda afatit prej 30 ditësh nuk deklarohej për atësinë e fëmijës, ofiqari lidhur me këtë gjë do ta informojë nënën e fëmijës.
5. Nëse personi i ftuar deklaron në procesverbal para ofiqarit se konsideron veten atë të fëmijës, dhe kjo është e regjistruar në procesverbal ose në dokumentin e verifikuar, ofiqari zyrtarisht do ta regjistrojë si atë të fëmijës, në regjistrin amë të të lindurve dhe për regjistrimin duhet të informojë nënën e fëmijës.

Neni 95
Njohja e atësisë para lindjes dhe pas vdekjes së fëmijës

1. Deklarata për njohjen e atësisë mund të jepet edhe para lindjes së fëmijës. Deklarata e tillë prodhon efektin juridik me kusht që fëmija të lindet i gjallë.
2. Pas vdekjes së fëmijës atësia mund të vërtetohet vetëm me vendimin e gjykatës me kërkesën e personave të autorizuar, nëse për këtë gjë kanë interes juridik.

Neni 96
Pëlqimi i nënës

1. Njohja e atësisë prodhon efekt juridik dhe regjistrohet në librin amë të të lindurve vetëm nëse me njohjen pajtohet nëna e fëmijës.
2. Deklaratën mbi pëlqimin për njohjen e atësisë mund ta japë nëna sipas rregullave të përcaktuara me nenin 98.
3. Ofiqari ka për detyrë ta ftojë nënën e fëmijës që brenda afatit prej 30 ditësh të deklarohej për njohjen e atësisë nëse ajo nuk e ka paraqitur më parë personin e njëjtë si baba të fëmijës.

Neni 97
Pëlqimi i fëmijës

1. Nëse fëmija është më i vjetër se gjashtëmbëdhjetë (16) vjeç është i nevojshëm edhe pëlqimi i tij për njohjen e atësisë. Ky pëlqim jepet sipas mënyrës së rregulluar me nenin 98. Kur fëmija është ligjërisht i paaftë, pëlqimi jepet nga përfaqësuesi i tij ligjor.

2. Pavarësisht nga mosha e fëmijës, kujdestari duhet të japë pëlqimin e tij sa i përket lejes së Organit të Kujdestarisë kur nëna nuk është gjallë, ose ka qenë e privuar nga përgjegjësia prindërore me vendim të gjykatës në bazë të nenit 135, ose përgjegjësia prindërore është pezulluar sipas nenit 138 ose ajo është e panjohur.

Neni 98
Efkti juridik i deklaratës së njohjes

1. Deklarata për njohjen e atësisë, si dhe deklaratat e nënës dhe të fëmijës, si dhe pëlqimi për njohjen e atësisë nuk mund të revokohen pasi që të hyjnë në fuqi.

2. Personi i cili ka dhënë deklaratën për njohjen e atësisë, mund të kërkojë anulimin e deklaratës nëse ajo është dhënë me shtrëngim, për shkak të mashtrimit ose në lajthim.

3. Padia për anulimin e deklaratës mund të paraqitet brenda afatit prej gjashtë muajsh nga data kur shtrëngimi është bërë i ditur, apo gabimi është vërejtur.

Neni 99
Atësia përmes verifikimit nga gjykata

1. Personi i cili e konsideron vetën baba të fëmijës, fëmija dhe nëna e fëmijës mund ta paraqesin padinë për vërtetimin e atësisë së fëmijës.

2. Fëmija i lindur jashtë martesës mund të paraqet padinë për vërtetimin e atësisë në çdo kohë.

3. Nëse fëmija është nën 18 vjeç ose ligjërisht është i aftësinë, padinë në emër të tij mund të paraqet nëna. Nëse nëna nuk është e gjallë ose është e privuar nga përgjegjësia prindërore me vendim të gjykatës nga neni 135 ose përgjegjësia prindërore është pezulluar nga neni 138, ose kur nëna është e panjohur, padinë mund të paraqet kujdestari me lejen e Organit të Kujdestarisë.

4. Nëna mund të paraqet padinë për vërtetimin e atësisë derisa të ketë të përgjegjësinë prindërore për fëmijën.

Neni 100
Veprimi sipas detyrës zyrtar

1. Nëse nëna ka shënuar personin e caktuar si baba të fëmijës së vet, kurse brenda një viti nga dita e lindjes së fëmijës nuk e fillon procedurën për vërtetimin e atësisë, organi i kujdestarisë sipas detyrës zyrtare mund të fillojë procedurën në emër të fëmijës. Me atë rast fëmijës i caktohet kujdestari i posaçëm për zhvillimin e procedurës.

2. Organi i kujdestarisë nuk do të fillojë procedurën për vërtetimin e atësisë sipas detyrës zyrtare nëse nëna e kundërshton këtë gjë.

NËNKAPITULLI III
KUNDËRSHTIMI I ATËSISË

Neni 101
Kundërshtimi i atësisë nga burri

1. Burri mund të kundërshtojë atësinë e fëmijës të cilin e ka lindur gruaja e tij gjatë martesës nëse konsideron se nuk është baba i fëmijës.

2. Padia për kundërshtimin e atësisë mund të paraqitet brenda afatit prej gjashtë muajsh nga dita e marrjes në dijeni të faktit që vë në dyshim atësinë e tij. Kërkesa nuk mund të dërgohet më vonë se afati prej 10 vjetësh nga lindja e fëmijës.

3. Nëse burrit të nënës së fëmijës i është hequr plotësisht aftësia për të vepruar, padinë për kundërshtimin e atësisë së tij mund ta ngritë kujdestari i tij me lejen e Organit të Kujdestarisë.

Neni 102

Kundërshtimi i atësisë nga nëna

1. Nëna mund të kundërshtojë se është baba i fëmijës së saj personi i cili, sipas nenit 90, konsiderohet baba i fëmijës.

2. Padia për kundërshtimin e atësisë nga nëna duhet të paraqitet brenda afatit prej gjashtë muajsh nga lindja e fëmijës.

Neni 103

Kundërshtimi i atësisë me iniciativën e fëmijës

1. Fëmija mund të kundërshtojë atësinë e personit i cili me këtë ligj konsiderohet si baba i tij.

2. Fëmija mund të paraqesë padinë për kundërshtimin e atësisë. Nëse fëmija është nën 18 vjeç ose është ligjërisht i paaftë, padinë në emër të tij mund ta paraqet nëna, e nëse nëna nuk është e gjallë ose ka vendqëndrimin e panjohur, apo nuk ka aftësi ligjore ose i është hequr e përgjegjësia prindërore, padinë mund ta paraqet kujdestari me lejen e organit të kujdestarisë.

3. E drejta e padisë së fëmijës nuk parashkruhet.

Neni 104

Kundërshtimi i atësisë nga personi i tretë për fëmijën jashtëmartesor

1. Personi që e konsideron veten baba i fëmijës mund të kërkojë pavlefshmërinë e atësisë së personit i cili e ka vërtetuar atësinë nën nenet 90 dhe 99 paragrafin 1 me kusht që me po atë padi të kërkojë që të vërtetohet atësia e tij.

2. Nëse atësia është konstatuar sipas nenit 90, kjo vlen vetëm në rastet kur personi ka jetuar në bashkësi jashtëmartesore me nënën e fëmijës në kohën e zënies së fëmijës, me kusht që me po atë padi të kërkojë që të vërtetohet atësia e tij.

3. Padia mund të paraqitet brenda afatit prej një viti nga regjistrimi i atësisë së kundërshtuar në regjistrin amë të të lindurve.

Neni 105

Trashëgimi i të drejtave

1. E drejta për padi për kundërshtimin e atësisë nuk kalon tek trashëgimtarët e personave të autorizuar, sidoqoftë trashëgimtarët mund të vazhdojnë procedurën e filluar nëse për këtë gjë kanë interes juridik.

2. Pas vdekjes së fëmijës nuk lejohet kundërshtimi i atësisë.

Neni 106

E drejta e qasjes në informacion dhe sqarim të atësisë

1. Gjithkush ka të drejtën e qasjes në informacion në lidhje me linjën prindërore të tij brenda kufijve të përcaktuar me ligj. Fëmija mund të kërkojë informacion nga nëna dhe babai i tij dhe nga institucioni mjekësor, i cili ka kryer mbarësimin artificial, pasi të ketë mbushur moshën 14 vjeçare.

2. Në mënyrë që të qartësohet linja natyrore prindërore, nëna, babai ligjor dhe fëmija mbi 14 vjeçar mund të kërkojnë kryerjen e testit të atësisë nga babai ligjor, respektivisht nga fëmija.

3. Një njeri i cili e bën të besueshme se ai është babai gjenetik i fëmijës, dhe fëmija është mbi 14 vjeç, i cili e bën të besueshme se një njeri është i ati i tij gjenetik, mund të kërkojnë kryerjen e testit të atësisë nga njëri-tjetri.

4. Testi atësisë nuk do të kryhet, në qoftë se kjo do të rezultonte në efekt të konsiderueshëm negativ për interesin më të mirë të fëmijës, i cili efekt do të ishte i paarsyeshëm për fëmijën, edhe madje duke marrë parasysh shqetësimet e personit i cili e ka të drejtën për sqarim.

5. Sqarimi i atësisë në bazë të këtij neni, nuk ka ndonjë ndikim tek prindësia ligjore, siç rregullohet në nenet 90 - 105.

NËNKAPITULLI IV DISPOZITAT E POSAÇME PËR PRINDËSINË E FËMIJËS SË ZËNË ME ASISTENCË MJEKËSORE

Neni 107 Ngjizja artificiale gjatë martesës

1. Atësisë nuk mund t'i refuzohet për një fëmijë i cili është ngjizur me asistencë mjekësore gjatë martesës.

2. Përrjashtimisht, burri i nënës mund ta kundërshtojë atësinë e fëmijës nëse fëmija është ngjizur pa pëlqimin e tij me shkrim.

Neni 108 Ngjizja artificiale jashtë martesës

Prindësia nuk mund të refuzohet për një fëmijë të lindur jashtë martesës, në qoftë se partneri i nënës ka dhënë pëlqimin e tij me shkrim për të pranuar asistencë mjekësore me qëllim që të bëhet prind i fëmijës.

TITULLI V MBROJTJA E FËMIJËVE DHE PËRGJEGJËSIA PRINDËRORE

KAPITULLI I PARIMET

Neni 109 Parimet e mbrojtjes së fëmijës

1. Çdo njeri detyrohet t'i respektojë interesat më të mira të fëmijës në të gjitha çështjet që kanë të bëjnë me të. Interesi më i mirë i fëmijës duhet të jetë bazë e të gjitha veprimeve dhe vendimeve të marra nga trupi i Kujdestarisë dhe nga gjykatat.

2. Shteti detyrohet që ta respektojë, mbrojë dhe avancojë të drejtat e fëmijëve.

3. Fëmijët kanë të drejtë të rriten në familje me prindër. Fëmijët që nuk jetojnë bashkë me të dy prindërit kanë të drejtë t'i takojnë rregullisht prindërit me të cilët nuk jetojnë;

4. Shteti detyrohet t'i sigurojë mbrojtje fëmijëve pa përgjegjësi prindërore, në mënyrë që atyre t'u sigurohet një mjedis i mbrojtur familjar, sa herë që kjo është e mundur.

5. Fëmijët me të meta të diagnostifikuara mendore ose fizike kanë të drejtë për kujdes të posaçëm, për një jetë të përshtatshme, në kushte të jetës që garantojnë dinjitetin e tyre dhe lehtësojnë pjesëmarrjen e tij aktive në jetën shoqërore.

6. Shteti detyrohet t'i ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme për t'i mbrojtur fëmijët nga lënia pas dore, nga trajtimi çnjerëzor, eksploatimi emocional dhe seksual i çfarëdo lloji.

7. Fëmijët e lindur jashtë martesë kanë të njëjtat të drejta sikurse fëmijët e lindur në martesë.

8. Fëmijët e adoptuar kanë të drejtat e njëjta ndaj adoptuesve, sikurse fëmijët ndaj prindërve.

Neni 110 **Jeta me prindërit**

1. Fëmijët nën 18 vjeç kanë të drejtë të jetojnë me prindërit e tyre.

2. Fëmijët mund të jetojnë ndaras nga prindërit e tyre vetëm nëse kërkohet nga interesat e përbashkëta të fëmijëve dhe prindërve ose në qoftë se është e pashmangshme për t'i mbrojtur ata nga rreziku i madh; në këtë rast Gjykata duhet të vendosë në bazë të këtij ligji, në bazë të nenit 134 e tutje.

Neni 111 **Mbajtja e kundërligjshme e fëmijës**

Përgjegjësia prindërore për fëmijën përfshinë të drejtën për të kërkuar dorëzimin e fëmijës nga çdo person i cili është në mënyrë të paligjshme e mban larg nga prindërit, ose nga njëri prind.

Neni 112 **Parimet e përgjegjësisë prindërore**

1. Fëmija është nën përgjegjësi prindërore deri sa të mbushë moshën tetëmbëdhjetë (18) vjeçare.

2. Përgjegjësia prindërore përfshinë të drejtat dhe detyrat që kanë për qëllim të sigurojnë mirëqenien emocionale, sociale dhe materiale të fëmijës, duke u kujdesur për të, duke mbajtur raporte vetjake me të, duke i siguruar atij mirërritjen, edukimin, arsimimin, përfaqësimin ligjor dhe administrimin e pronës.

3. Duke i zbatuar këto parime, prindërit duhet t'i kenë në konsiderim aftësitë, prijet dhe dëshirat e fëmijëve të tyre.

Neni 113 **Kontributi personal dhe shfrytëzimi i shërbimeve publike**

Prindërit detyrohen të japin kontribut personal për zhvillimin e fëmijëve të tyre sa më mirë që mundën. Nëse është e nevojshme, ata detyrohen t'i përdorin shërbimet e institucioneve sociale.

KAPITULLI II **EMRI I FËMIJËS**

Neni 114 **Përcaktimi i emrit dhe mbiemrit të fëmijës**

1. Fëmijës ia caktojnë mbiemrin prindërit me marrëveshje.

2. Fëmija e merr mbiemrin sipas mbiemrit të njërit ose të të dy prindërve.

3. Kombinimi i mbiemrit nuk do të jetë i mundur, nëse mbiemrat e njërit apo të dy bashkëshortëve tanimë përbëhen nga dy mbiemra. Në rast të tillë vetëm njëri nga mbiemrat mund të kombinohet me njërin emër

të bashkëshortit tjetër dhe të bëhet mbiemri i fëmijës.

4. Fëmijëve të përbashkët prindërit nuk mund t'ua caktojnë mbiemra të ndryshëm.

5. Kur prindërit nuk mund të arrijnë marrëveshjen për mbiemrin e fëmijës, mbiemri përcaktohet nga Organi i Kujdestarisë, në pajtim me dispozitat e paragrafit 2, pasi t'i dëgjojë të dy prindërit.

Neni 115 Përbashkëtimet

1. Nëse njëri prind nuk është gjallë ose është privuar nga përgjegjësia prindërore me vendim të gjykatës nga neni 135 ose përgjegjësia prindërore është pezulluar nga neni 138, ose kur njëri prind është i panjohur, prindi tjetër vendos për mbiemrin e fëmijës.

2. Nëse asnjëri prind nuk është gjallë ose që të dy prindërit janë privuar nga përgjegjësia prindërore me vendim të gjykatës nga neni 135 ose përgjegjësia prindërore e të dyve është pezulluar nga neni 138, ose kur prindërit janë të panjohur, Organi i Kujdestar vendos për mbiemrin e fëmijës.

Neni 116 Mbiemri i fëmijës pas ndryshimit në statusin e familjes

1. Fëmija nën moshën 18 vjeçare të cilit i është caktuar mbiemri pas ndërrimit të statusit familjar me njohjen e atësisë, me lidhjen e martesës ndërmjet prindërve, me vërtetimin e atësisë, përkatësisht me kundërshtimin e atësisë, mund t'i caktohet mbiemri i ri, brenda afatit prej dy muajsh pas ndërrimit të statusit të familjes.

2. Nëse mbiemri i ri i caktohet fëmijës me të vjetër se tetë (8) vjeç, është i nevojshëm edhe pëlqimi i tij.

3. Deklarata për caktimin e mbiemrit i paraqitet ofiqarit i cili mban regjistrin amë të të lindurve për fëmijën, ose ofiqarit sipas vendbanimit të deklaratë dhënësit.

KAPITULLI III PËRFAQËSIMI DHE KAPACITETI LIGJOR I FËMIJËS NËN 18 VJEÇ; ADMINISTRIMI ME PRONËN E FËMIJËS; DISPONIMI I TË ARDHURAVE TË FËMIJËS

Neni 117 Përfaqësimi

1. Prindërit obligohen dhe kanë të drejtë që ta përfaqësojnë ligjërisht fëmijët e tyre deri sa të arrijnë moshën 18 vjeçe.

2. Të gjitha dërgimet dhe deklaratat që duhet t'i bëhen fëmijës, mund t'i dërgohen njërit ose tjetrit prind, e nëse prindërit nuk jetojnë së bashku, prindit me të cilin jeton fëmija.

Neni 117a Kapaciteti ligjor i fëmijës nën 18 vjeç

1. Fëmija që ka mbushur moshën 12 vjeçe, mund të kryejë punë juridike me pëlqimin e mëparshëm të përfaqësuesit të tij ligjor.

2. Fëmija që ka mbushur 15 vjet, me pëlqim të përfaqësuesit të tij ligjor në mënyrë të pavarur mund të themelojë marrëdhënien e punës dhe të disponojë me të ardhurat e veta personale dhe me pronën që e ka fituar me punën e vet, pa rënë ndesh me nenin 242.

3. Fëmija që ka mbushur moshën 12 vjeçe, mund të kryej në mënyrë të vlefshme punë të vogla juridike të

jetës së përditshme, në qoftë se kështu përmbushë detyrimet e veta me mjetet e veta.

Neni 118
Administrimi i pronës

Pronën e fëmijës nën 18 vjeç e administrojnë në dobi të fëmijës prindërit e tij.

Neni 119
Parimi

1. Prindërit, mund t'i shfrytëzojnë të ardhurat nga prona e fëmijës së tyre për ushqimin, edukimin dhe arsimimin e tij, si dhe të vëllezërve e motrave që jetojnë në ekonominë e njëjtë familjare, nëse familja nuk ka mjete të mjaftueshme.

2. Prindërit me lejen e Organit kompetent të Kujdestarisë mund ta tjetërsojnë ose ta ngarkojnë pronën e fëmijës vetëm për mbajtje, kujdes dhe edukim.

KAPITULLI IV
USHTRIMI I PËRGJEGJËSISË PRINDËRORE

Neni 120
Përkufizimi i përgjegjësisë prindërore, ushtrimi nga prindërit

1. Përgjegjësia prindërore përfshinë të gjitha të drejtat dhe detyrimet prindërore të përcaktuara më këtë libër.

2. Ushtrimi i të drejtave dhe obligimeve prindërore duhet të realizohet në interesin më të mirë të fëmijës.

3. Kujdesin prindëror e ushtrojnë prindërit bashkërisht dhe me marrëveshje.

4. Nëse njëri prind nuk është gjallë ose është privuar nga përgjegjësia prindërore me vendim të gjykatës nga neni 135 ose përgjegjësia prindërore është pezulluar nga neni 138, ose kur njëri prind është i panjohur, përgjegjësia prindërore i përket prindit tjetër.

Neni 121
Vendimi i Organit të Kujdestarisë me kërkesë të prindërve

Pa rënë ndesh me nenet 124 dhe 125, Organi i Kujdestarisë vendosë për kërkesën e njërit ose të dy prindërve në çështjet, në të cilat prindërit nuk janë në gjendje të arrijnë marrëveshje, duke pasur parasysh interesat më të mira të fëmijës.

Neni 122
Ushtrimi i përgjegjësisë prindërore në rastin e ndarjes së prindërve

1. Nëse prindërit jetojnë në ndarje, ata ende ushtrojnë përgjegjësinë prindërore bashkërisht nëse gjykata nuk ka vendosur ndryshe sipas nenit 124.

2. Prindërit vendosin me kë do të jetojë fëmija.

3. Është gjithashtu e mundur që të pajtohen për një model ku fëmija pjesërisht banon me njërin prind dhe pjesërisht me prindin tjetër.

Neni 123
Ushtrimi i përgjegjësisë prindërore gjatë ndarjes

Në rastet kur prindërit nuk jetojnë së bashku, dhe fëmija jeton me njërin nga prindërit, përgjegjësia

prindërore të përditshme ushtrohet nga prindi me të cilin jeton fëmija.

Neni 124

Vendimi i gjykatës për përgjegjësisë prindërore në rastin e shkurorëzimit

1. Kur gjykata kompetente në kontestin martesor e merr aktgjykimin me të cilin zgjidhet ose anulohet martesa, dhe ku njëri apo të dy prindërit e kanë kërkuar atë vendim, me atë aktgjykim gjykata do të vendosë për përgjegjësinë prindërore, ruajtjen dhe edukimin e fëmijëve.

2. Nëse prindërit nuk janë marrë vesh për rastin e cekur në paragrafin 1 ose nëse marrëveshja e tyre nuk u përgjigjet interesave të fëmijëve, gjykata vendosë sipas nenit 125.

Neni 125

Vendimi i gjykatës për përgjegjësisë prindërore në rastin e ndarjes së prindërve

1. Në rastet kur prindërit nuk jetojnë së bashku dhe ata nuk mund të arrijnë marrëveshje se me cilin prej tyre fëmija do të jetojë, gjykata, me kërkesë të njërit prind, vendosë se vendbanimi i fëmijës do të jetë tek nëna apo babai.

2. Në rastet kur prindërit nuk jetojnë së bashku, secili prej tyre mund të kërkojë nga gjykata besimin e përgjegjësisë së vetme. Me kërkesë të njërit ose të dy prindërve, gjykata mund t'ia besojë përgjegjësinë e vetme prindërore babait apo nënës ose mund t'ia ngarkojë përgjegjësinë të dy prindërve.

3. Gjkata mund t'ia besojë si përgjegjësi e vetme njërit prej prindërve disa pjesë të përgjegjësisë prindërore, siç është e drejta për të përcaktuar vendbanimin e fëmijës, për të përcaktuar fenë e fëmijës ose të drejtën për të administruar çështjet financiare.

4. Gjkata e bazon vendimin e saj pasi ka dëgjuar mendimin dhe propozimin e Organit të Kujdestarisë dhe ka hetuar të gjitha rrethanat përkatëse të rastit në:

4.1. interesin më i mirë të fëmijës (marrëdhënia ndaj prindërve dhe anëtarëve të tjerë të familjes, edukimi dhe zhvillimi, kontaktet sociale); dhe

4.2. vullneti i fëmijës.

5. Nëse prindërit bien dakord se cilit prej tyre duhet t'ia besohet përgjegjësia e vetme prindërore, gjykata e vërteton marrëveshjen e tyre nëse ajo nuk shkelë dukshëm interesat më të mira të fëmijës.

6. Mendimi i fëmijës, i cili është i aftë të japë pikëpamjet e tij/saj, do të merret parasysh nga gjykata në çdo procedurë rreth përgjegjësisë prindërore. Mendimit të tij do t'ia jepet pesha e duhur në pajtim me moshën dhe aftësinë e tij për të kuptuar.

7. Nëse fëmija është më i vjetër se 15 vjet, fëmija vendosë se me cilin prind dëshiron të jetojë. Në këto raste, gjykata ndjekë vullnetin e fëmijës nëse kjo nuk shkelë dukshëm interesat më të mira të fëmijës.

8. Gjkata, me kërkesën e njërit prind do të ndryshojë vendimin mbi përgjegjësinë, nëse këtë gjë e kërkojnë rrethanat e ndryshuara.

Neni 126

Përgjegjësia e përbashkët dhe e vetme prindërore

1. Kur të dy prindërit kanë përgjegjësi të përbashkët prindërore, ndërsa ata nuk jetojnë së bashku, ata vendosin me marrëveshje për të gjitha çështjet me rëndësi për zhvillimin e fëmijës, siç janë edukimi, shkollimi, kujdesi shëndetësor, vendbanimi, feja.

2. Kur fëmija jeton me njërin nga prindërit, përgjegjësia prindërore e përditshme ushtrohet nga prindi me

të cilin jeton fëmija.

3. Kur njërit prind i është besuar përgjegjësia e vetme prindërore në bazë të nenit 125 paragrafit 2, ky prind vendosë vet për të gjitha çështjet e fëmijës.

Neni 127

Besimi i përkohshëm nga prindërit palës së tretë

1. Kur këtë e kërkojnë interesat e fëmijës, prindi ose prindërit mundën përkohësisht t'ia besojnë fëmijën palës së tretë për kujdes dhe edukim, nëse ky person i plotëson kushtet e kujdestarit.

2. Nëse prindërit ose prindi i cili e ushtron përgjegjësinë prindërore shkojnë përkohësisht në vend tjetër të banimit brenda apo jashtë Kosovës, ata ose ai mund t'ia besojnë fëmijën për kujdes dhe edukim vetëm personit i cili i plotëson kushtet e kujdestarit.

Neni 128

Besimi i fëmijës njërit prind ose personit të tretë

1. Në rast të vdekjes së prindit i cili e ka ushtruar vetë përgjegjësinë prindërore sipas vendimit të gjykatës ose sipas marrëveshjes me prindin tjetër, si dhe në rast kur ai prind e humbë aftësinë për të vepruar ose e braktisë fëmijën, prindi tjetër ka të drejtë të kërkojë që personi tek i cili ndodhet fëmija t'ia dorëzojë fëmijën për ruajtje dhe edukim.

2. Në rast të kontestit ndërmjet prindërve dhe personit të tretë, gjykata kompetente mund të vendosë që fëmija t'ia besohet për ruajtje dhe edukim personit të cili ndodhet fëmija, ndonjë personi ose institucioni tjetër, nëse në bazë të mendimit dhe propozimit të marrë nga Organi i Kujdestarisë, pasi t'ia hetojë të gjitha rrethanat, konstaton se interesat e fëmijës e kërkojnë një gjë të tillë.

Neni 129

Shqyrtimet e Gjykatës dhe të organit të kujdestarisë

1. Gjykata ose Organi i Kujdestarisë, i cili e merr vendimin mbi besimin e fëmijës për përgjegjësi të vetme tek njëri prind, obligohet që të vendosë në interesin më të mirë të fëmijës. Gjykata e cila vendosë për besimin e fëmijës, duhet t'ia hetojë të gjitha rrethanat që janë të rëndësishme për zhvillimin e duhur fizik dhe mendor dhe edukimin e fëmijës, si dhe vullnetin e fëmijës.

2. Në rast se fëmija është me moshë mbi 10 vjeç, gjykata do të marrë parasysh posaçërisht nevojat emocionale dhe dëshirat e fëmijës. Nëse e mendon të nevojshme, gjykata do të merr parasysh mendimin e ekspertëve.

KAPITULLI V TË DREJTAT E KONTAKTIT

Neni 130

Parimet

1. Fëmijët që nuk jetojnë së bashku me të dy prindërit, kanë të drejtë që t'ia ushtrojnë të drejtat e tyre të kontaktit me prindin tjetër.

2. Çdo prind nuk e ka vetëm të drejtë por edhe detyrë që të kontaktojë me fëmijën.

3. Fëmijët dhe gjyshërit e kanë të drejtën e kontaktit.

4. Personat tjerë me lidhje të afërt me fëmijën, në veçanti ata të cilët kanë jetuar në familje të përbashkët me fëmijën për periudhë të konsiderueshme kohore, e kanë të drejtën e kontaktit.

5. Të drejtat e kontaktit të fëmijëve, prindërve dhe gjyshërve duhet të ushtrohen në interesin më të mirë të fëmijës. Në rastet kur janë kundër interesit më të mirë të fëmijës, këto të drejta nuk mund të ushtrohen.

Neni 131

Të drejtat e kontaktit me prindërit

1. Nëse fëmija jeton vetëm me njërin prind ose me personin e tretë ose në institucion, prindërit do të merren vesh për mënyrën e mbajtjes së kontakteve personale me fëmijën. Në rast të kontestit, vendimin lidhur me këtë gjë e merr gjykata kompetente.

2. Gjkata kompetente përsëri mund të rregullojë mënyrën e mbajtjes së kontakteve personale të prindërve me fëmijët, nëse këtë gjë e kërkojnë rrethanat e ndryshuara.

3. Nëse prindi i cili ushtron përgjegjësinë prindërore pengon kontaktet personale të fëmijës me prindin tjetër, gjykata e rregullon edhe mënyrën e mbajtjes së kontakteve personale të fëmijës me prindin i cili nuk e ushtron përgjegjësinë prindërore, nëse vlerësimi i të gjitha rrethanave të rastit tregon se kjo është e domosdoshme për mbrojtjen e fëmijës.

4. Gjkata mund t'i caktojë ditët dhe orët gjatë të cilave realizohen kontaktet.

5. Gjkata mund të vendosë masa të veçanta në mënyrë që të konstatohet se fëmija trajtohet mirë dhe kthehen tek prindi tjetër pas kohës së kontaktit.

KAPITULLI VI

MBIKËQYRJA E PËRGJEGJËSINË PRINDËRORE DHE MASAT NË RAST SE RREZIKOHET MIRËQENIA E FËMIJËS

Neni 132

Mbikëqyrja nga Organi i Kujdestarisë

1. Organi i Kujdestarisë ushtron mbikëqyrjen e përgjithshme dhe të vazhdueshme ndaj ushtrimit të përgjegjësisë prindërore.

2. Të gjitha masat që prekin të drejtat e prindërve të fëmijës, duhet të autorizohen me vendim të gjykatës.

Neni 133

Masat urgjente të Organit të Kujdestarisë

1. Nëse Organi i Kujdestarisë mëson për rrezikun ekzistues për fëmijën për shkak të abuzimit të së drejtës prindërore ose çfarëdo rreziku për fëmijën nga neglizhenca serioze e detyrave prindërore, detyrohet që urgjentisht të ndërmerr masa për mbrojtjen e personalitetit, të drejtave dhe interesave të fëmijës.

2. Masat e ndërmarra sipas paragrafit 1, pa pëlqimin e shprehur të prindërve, duhet të dërgohen për miratim dhe për mbikëqyrje tek Gjkata kompetente në afat prej 72 orësh.

3. Para se të skadojë afati prej 72 orëve, organi i kujdestarisë rastin duhet ta paraqesë në gjykatën kompetente, e cila vendosë për kujdesin, dhe nëse kërkohet, edhe për përgjegjësinë prindërore të fëmijës.

Neni 134

Marrja e fëmijës nga përkujdesja e prindërve

1. Fëmija nuk do të largohet nga kujdesi i prindit/prindërve të tij/saj ose të kujdestarit të tij ligjor pa lejen e tyre apo pa urdhër të gjykatës.

2. Përjashtimisht, kur organi i kujdestarisë ka arsye të bazuar për të besuar se ekziston rrezik serioz i drejtpërdrejtë për shëndetin, sigurinë apo mirëqenien e fëmijës, organi i kujdestarisë mund të hyjë në cilin do vend dhe të largojë fëmijën në një vend të sigurt, ku ai/ajo do të ketë përkujdesje për një periudhë që nuk kalon 72 orë.

3. Para se të skadojë afati prej 72 orëve, organi i kujdestarisë rastin duhet ta paraqesë në gjykatën kompetente, e cila vendosë për kujdesin, dhe nëse kërkohet, edhe për përgjegjësinë prindërore të fëmijës. Nëse e kërkojnë rrethanat, gjykata mund të jep urdhër për vlerësim për një periudhë 21 ditësh, për të mundësuar hetime të mëtutjeshme dhe vlerësime, deri në të cilën kohë çështja duhet të paraqet në gjykatë për shqyrtim të mëtejshëm. 4. Kur një fëmijë merret në përkujdesje, përgjegjësia prindërore e prindërve nuk shuhet; detyrimet e tyre ndaj fëmijës vazhdojnë.

Neni 135

Privimi nga përgjegjësia prindërore - abuzimi ose lënia pas dore

1. Vetëm nëse prindërit abuzojnë me ushtrimin e të drejtës prindërore ose seriozisht neglizhojnë ushtrimin e detyrimeve prindërore ose nuk janë në gjendje që ta mbrojnë fëmijën dhe kështu shkaktojnë rrezik serioz për mirëqenien e fëmijës, ata mund të privohen nga përgjegjësia prindërore.

2. Nëse ka masa me të cilat fëmija mund të mbrohet pa privuar prindërit nga përgjegjësia prindërore, këto masa duhet të merren para heqjes së përgjegjësisë prindërore.

3. Prindërit mund të privohen nga përgjegjësia prindërore për të gjithë fëmijët ose nëse kjo kërkohet nga rrethanat e posaçme, ata privohen nga përgjegjësia prindërore vetëm ndaj njërit fëmijë.

4. Vendimin mbi privimin e prindërve nga përgjegjësia prindërore e merr gjykata kompetente në procedurë jashtëkontestimore pasi të ketë marrë mendimin nga Organi i Kujdestarisë dhe pasi të ketë hetuar të gjitha rrethanat relevante lidhur me rastin individual.

Neni 136

Procedura

1. Vendimi për privimin e përgjegjësisë prindërore mund të iniciohet nga prindi tjetër, Organi i Kujdestarisë ose Gjykata.

2. Organi i Kujdestarisë është i detyruar të fillojë procedurën nëse mëson për ekzistimin e shkaqeve për privimin e përgjegjësisë prindërore.

Neni 137

Rikthimi i përgjegjësisë prindërore

1. Kur arsyet që kanë shkaktuar privimin e përgjegjësisë prindërore pushojnë të ekzistojnë, prindit ose prindërve me vendim të gjykatës duhet t'iu kthehet përgjegjësia prindërore.

2. Me qëllim të ribashkimit të prindit (ose prindërve) me fëmijën, Organi i Kujdestarisë duhet të ndërmerr masa të cilat mundësojnë bashkimin, pa cenuar interesin më të mirë të fëmijës.

3. Kërkesa për besimin e përgjegjësisë prindërore mund të parashtrohet nga prindi dhe nga Organi i Kujdestarisë.

4. Në kontestet martesore dhe kontestet lidhur me marrëdhëniet mes prindërve dhe fëmijëve, dhe nëse njoftohet përmes rrugëve tjera, gjykata mundet sipas detyrës zyrtare të merr vendim për kthimin e përgjegjësisë prindërore, nëse konkludon se janë plotësuar kushtet për këtë.

Neni 138

Pezullimi i përgjegjësisë prindërore

1. Përgjegjësia prindërore e njërit prind pezullohet në qoftë se ai është ligjërisht i paaftë sipas nenit 199a.
2. E njëjta vlen edhe për prindin nën moshën 18 vjeçare në qoftë se ai nuk e ka fituar aftësinë e plotë për të vepruar në bazë të nenit 17 paragrafit 4. Ai e ka kujdesin e fëmijës së bashku me një kujdestar. Kujdestari respekton vullnetin e prindit për sa kohë që nuk është në kundërshtim me interesin më të mirë të fëmijës.
3. Përgjegjësia prindërore e njërit prind pezullohet nëse gjykata konstaton se ai nuk mundet në fakt të ushtrojë përgjegjësinë prindërore për periudhë të gjatë kohore.
4. Në rastet e përshkruara në paragrafin 1 dhe 3, përgjegjësia prindërore rikthehet nëse gjykata konstaton se arsyeja e pezullimit nuk vlen më.

KAPITULLI VII ZGJATJA KOHORE E PËRGJEGJËSISË PRINDËRORE

Neni 139 Parimi

Përgjegjësia prindërore mund të zgjatet edhe pas moshës madhore të fëmijës nëse ai për shkak të sëmundjes psikike të diagnostifikuar, zhvillimit psikik të ngecur ose të të metave fizike apo për shkaqe të tjera mjekësore nuk është i aftë që të kujdeset vetë për personalitetin, të drejtat dhe interesat e veta.

Neni 140 Procedura

1. Vendimi për zgjatjen e përgjegjësisë prindërore kujdestarisë merret nga gjykata kompetente në procedurë jokontestimore me kërkesën e të dy prindërve, apo të një prindi kur ky prind ka pasur përgjegjësinë për fëmijë, ose të Organit të Kujdestarisë.
2. Propozimi për zgjatjen e përgjegjësisë prindërore paraqitet para së të mbushë fëmija moshën madhore, sidoqoftë gjykata mund ta zgjasë kujdesin prindëror edhe në rastin kur kërkesa nuk është paraqitur me kohë, nëse në kohën e arritjes së moshës madhore kanë ekzistuar shkaqet për zgjatjen e kujdesit prindëror.

Neni 141 Pushimi i zgjatjes kohore

Kur pushojnë shkaqet për shkak të të cilave është zgjatur përgjegjësia prindërore ndaj personit madhor, gjykata, me kërkesën e atij personi, të prindërve ose të organit të kujdestarisë, do të marrë vendimin mbi pushimin e kujdesit prindëror.

Neni 142 Regjistri

Vendimi mbi zgjatjen ose përfundimin e përgjegjësisë së zgjatur prindërore do të shënohet në regjistrin amë të të lindurve, e nëse ai person ka pronë të paluajtshme edhe në regjistrat publike për pronën e paluajtshme.

TITULLI VI MBROJTJA E FËMIJËVE PA PËRGJEGJËSI PRINDËRORE

Neni 143 Fëmijët pa përgjegjësi prindërore

1. Fëmijë pa përgjegjësi prindërore konsiderohet fëmija prindërit e të cilit nuk janë gjallë, prindërit e të cilit

janë të panjohur ose janë të zhdukur;

2. Një fëmijë pa përgjegjësi prindërore konsiderohet të jetë edhe fëmija prindërit e të cilit, përgjithmonë ose përkohësisht, janë privuar nga përgjegjësia prindërore me vendim të gjykatës në bazë të nenit 135, ose përgjegjësia prindërore e tyre është pezulluar sipas nenit 138.

Neni 144

Mjetet për mbrojtjen e fëmijëve pa përgjegjësi prindërore

1. Fëmija pa përgjegjësi prindërore gëzon mbrojtje të posaçme sociale.
2. Format themelore të mbrojtjes juridike dhe familjare të fëmijëve pa përgjegjësi prindërore në kuptim të këtij ligji janë: kujdestaria, strehimi familjar, strehimi rezidencial dhe adoptimi.

Neni 145

Zbatimi i mbrojtjes

1. Vendimi mbi zbatimin e cilësdo formë të mbrojtjes së fëmijëve pa përgjegjësi prindërore merret pas shqyrtimit të hollësishëm të secilit rast individualisht.
2. Organi kompetent do të nxjerrë përfundim për formën e mbrojtjes së familjes për fëmijën që i plotëson kërkesat e fëmijës në masën më të madhe.

Neni 146

Kompensimi për humbjen e përgjegjësisë prindërore

Mbrojtja e fëmijëve pa përgjegjësi prindërore, në pajtim me nevojat e këtyre fëmijëve realizohet përmes sigurimit të kushteve për zhvillim të tillë të fëmijëve, të cilat do të kompensojnë në mënyrën më të mirë humbjen e prindërve ose të përgjegjësisë prindërore.

TITULLI VII

ADOPTIMI

KAPITULLI I

PARIMET E ADOPTIMIT

Neni 147

Lejueshmëria e adoptimit

1. Adoptimi i fëmijës është i lejuar vetëm nëse i shërben mirëqenies së fëmijës dhe nëse pritët që mes prindit adoptues dhe fëmijës do të krijohet marrëdhënia prind-fëmijë.
2. Personi i cili është kyçur në veprime të paligjshme, ose në veprime që janë në kundërshtim me moralin, në marrjen ose prurjen e fëmijës për qëllim të adoptimit apo i cili e ka autorizuar ose i ka dhënë shpërblim personit të tretë për ta bërë këtë mund vetëm ta adoptojë fëmijën nëse kjo është e domosdoshme për mirërritjen e fëmijës.

Neni 148

Parimi për kërkesat martesore

1. Bashkëshortët mund ta adoptojnë fëmijën vetëm bashkërisht;
2. Personi i pamartuar mundet t'a adoptojë fëmijën vetëm.

Neni 149

Përrjashtimet nga kërrkesat martesore

1. Përrjashtimisht vetëm njëri nga bashkëshortët mund ta adoptojë fëmijën, por kjo kërrkon edhe pëlqimin e bashkëshortit tjetër.
2. Ai mundet gjithashtu të adoptojë fëmijën vetëm, nëse bashkëshorti tjetër nuk mund të adoptojë fëmijën për shkak të paafëtisë ligjore apo për shkak se ai ende nuk ka mbushur moshën 21 vjeç.
3. Me kërrkesën e palës adoptuese dhe me pëlqimin e personave të cilët kanë marrë pjesë në procedurën e adoptimit, bashkëshorti tjetër mund të përrfshihet më vonë në adoptim nëse i plotëson kushtet e parashikuara me ligj.

Neni 150

Periudha provuese

1. Adoptimi, si rregull nuk do të themelohet derisa adoptuesi të kujdeset për fëmijën për një kohë të arsyeshme të përrcaktuar nga gjykata por që nuk kalon periudhën tre muajsh.
2. Periudha provuese do të iniciohet, mbikëqyrret dhe vlerësohet vazhdimisht nga Organi i Kujdestarisë që gjykatës i siguron raport sipas nevojës.
3. Gjykata merr vendim në fund të gjykimit. Mirëpo, gjykata mund të vazhdojë gjykimin për një periudhë shtesë deri në tre muaj nëse në mes të palëve ka mospajtime ose për shkak të rrethanave të tjera të arsyeshme, të cilat i janë vënë në dijeni nga organi i kujdestarisë ose nga ekspertët për fëmijë të përrfshirë në procedure.

Neni 151

Të drejtat dhe detyrimet

Adoptimi, mes palës adoptuese dhe të adoptuarit themelon të njëjtat të drejta dhe detyrime që ekzistojnë mes prindërve dhe fëmijëve.

KAPITULLI II PËLLQIMI PËR ADOPTIM

Neni 152

Pëlqimi i fëmijës

1. Për adoptim kërrkohet pëlqimi i fëmijës. Pëlqimi për fëmijën me paafësi ligjore ose që është më i ri se 14 vjet, mund të jepet vetëm nga përrfaqësuesi i tij ligjor, përrkatësisht kujdestari i tij.;
2. Në të kundërtën, fëmija mund ta jap pëlqimin e vet;
3. Në rast se shtetësia e prindit adoptues dallon nga ajo e fëmijës, Organi i Kujdestarisë duhet ta miratojë procedurën.

Neni 153

Pëlqimi i prindërve

1. Për adoptimin e fëmijës kërrkohet pëlqimi i prindërve.
2. Pëlqimi nuk mund të jepet para se ti ketë mbushur fëmija tetë javë.
3. Është valid edhe kur personi që e jep pëlqimin nuk i din personat e caktuar adoptues.
4. Kur fëmija ka baba biologjik i cili ende nuk është i ati ligjor, ky burrë mund ta kundërshtojë adoptimin

dhe të kërkojë atësinë ligjore. Në qoftë se atësia verifikohet dhe nuk është në kundërshtim me interesin më të mirë të fëmijës, babai biologjik e merr atësinë ligjore dhe përgjegjësinë prindërore. Adoptimi do të ndalet.

Neni 154 **Kërkimi i informatave**

Në rast se i adoptuari e ka të gjallë vetëm njërin prind, gjykata do t'i drejtohet anëtarëve të afërt të familjes të prindit të vdekur të fëmijës për të dhënat që do të ishin të rëndësishme për vendimin për adoptim. Sidoqoftë nuk kërkohet pëlqimi.

Neni 155 **Zëvendësimi i pëlqimit të njërit prind**

1. Gjukata me kërkesën e fëmijës, do të zëvendësojë pëlqimin e njërit prind, nëse ky i fundit vazhdimisht dhe në masë të madhe i cenon detyrat e tij ndaj fëmijës ose me sjelljen e tij ka demonstruar indiferencë ndaj fëmijës, dhe nëse adoptimi nuk bëhet, kjo do të shkaktojë humbje të konsiderueshme për fëmijën.
2. Pëlqimi po ashtu mund të zëvendësohet me vendim të gjykatës nëse cenimi i detyrave, edhe pse jo i vazhdueshëm, është po ashtu i madh dhe parashihet që fëmija nuk mund t'i besohet tutje prindit për përgjegjësi në mënyrë të përhershme.
3. Pëlqimi do të zëvendësohet kur është e qartë se njëri prind e ka braktisur fëmijën për më shumë se gjashtë muaj dhe nuk dihet vendqëndrimi i tij;
4. Pëlqimi i njërit nga prindërit mund të zëvendësohet nga Gjukata nëse ai është vazhdimisht i pa aftë për të siguruar kujdes të nevojshëm për mirëritjen e fëmijës për shkak të sëmundjes së rëndë psikike të diagnostifikuar apo pa aftësisë së rëndë psikike dhe emocionale të diagnostifikuar dhe nëse fëmija nuk mundet pa adoptim të rritet në familje nëse adoptimi nuk themelohet dhe si rezultat i kësaj zhvillimi i tij do të dëmtohet seriozisht.

Neni 156 **Deklarata e pëlqimit**

1. Pëlqimi duhet t'i deklarohet gjykatës kompetente dhe bëhet i plotfuqishëm në kohën e dorëzimit.
2. Pëlqimi nuk mund të bëhet me kusht dhe me përcaktimin e kohës e as nuk mund të bëhet nga përfaqësuesi. Ai është i përvokueshëm për atë që pëlqimi nuk është dhënë me lajthim apo me shtrëngim ose mashtrim.
3. Nëse personi që jep pëlqimin është me aftësi të kufizuar të veprimit, pëlqimi i tij nuk kërkon miratimin e përfaqësuesit të tij ligjor.
4. Pëlqimi do të bëhet i paplotfuqishëm nëse kërkesa është tërhequr ose adoptimi është refuzuar.
5. Pëlqimi i prindit do të bëhet i paplotfuqishëm nëse fëmija nuk adoptohet brenda tri viteve nga data kur pëlqimi bëhet efektiv.

Neni 157 **Pavlefshmëria e adoptimit**

Një adoptim është i pavlefshëm nëse gjatë procedurës së dhënies së adoptimit të këtillë, shihet qartë se kushtet nga nenet 147 - 156, 177 - 179 nuk janë plotësuar.

KAPITULLI III **I ADOPTUARI DHE ADOPTUESI**

Neni 158
Fëmija nën 18 vjeç

Mund të adoptohet vetëm fëmija nën 18 vjeç.

Neni 159
Adoptuesi

1. Pala adoptuese duhet t'i ketë cilësitë personale të nevojshme për ushtrimin e suksesshëm të të drejtave dhe detyrimeve prindërore.
2. Palë adoptuese mund të jetë personi që nuk është ligjrisht i paaftë dhe që i ka cilësitë personale të nevojshme për ushtrimin e suksesshëm të të drejtave dhe detyrimeve prindërore.

Neni 160
Mosha minimale

1. Prindi i ardhshëm adoptues duhet t'a ketë arritur moshën 21 vjeçare.
2. Nëse bashkëshortët kanë ndërmend të adoptojnë fëmijë, njëri nga bashkëshortët duhet ta ketë arritur moshën 25 vjeç dhe bashkëshorti tjetër duhet ta ketë arritur moshën 21 vjeç.

Neni 161
Marrëdhëniet ndërpersonale

1. Nuk mund të adoptohet personi në gjini në vijën e drejtë, as vëllai dhe motra.
2. Kujdestari nuk mund ta adoptojë të personin nën kujdesin e vet përderisa organi kompetent të mos e shkarkojë nga detyra e kujdestarit.

Neni 162
Përgjegjësia ligjore e adoptuesit

Personi i cili me urdhër të gjykatës e ka humbur përgjegjësinë prindërore nuk mund të jetë adoptues.

Neni 163
Nënshtetësia

1. Adoptues mund të jetë vetëm qytetari i Kosovës.
2. Përjashtimisht, shtetasi/banori i huaj mund të jetë palë adoptuese nëse fëmija nuk mund të adoptohet ose të birësohet në Kosovë dhe/ose ekzistojnë arsye të bazuara për veprimin e tillë nëse fëmija ka nevoja të veçanta dhe ka nevojë për trajtim të specializuar, që nuk mund t'i ofrohet në Kosovë.
3. Për adoptimin e fëmijës nga shtetasi i huaj nevojitet pëlqimi paraprak nga organi administrativ, kompetent për punët e politikës sociale.

KAPITULLI IV
EFEKTET LIGJORE TË ADOPTIMIT

Neni 164
Efekt i ligjor

1. Nëse fëmija adoptohet nga bashkëshortët ose nëse bashkëshorti e adopton fëmijën e bashkëshortit tjetër, ai fëmijë e fiton statusin ligjor të fëmijës së përbashkët të bashkëshortëve.

2. Në raste tjera, fëmija e fiton statusin ligjor të fëmijës të prindit adoptues.
3. Në të gjitha rastet nga paragrafi 1, bashkëshortët kanë të drejtë në përgjegjësi të përbashkët prindërore, në rastet nga paragrafi 2 i këtij neni prindi adoptues ka të drejtë në përgjegjësi prindërore.

Neni 165

Krijimi dhe përfundimi i marrëdhënieve familjare

1. Me adoptim krijohen marrëdhënie familjare ndërmjet adoptuesit dhe personave në gjini në një të anë, dhe ndërmjet të adoptuarit dhe pasardhësve të tij në anën tjetër, me të gjitha të drejtat dhe detyrimet.
2. Me themelimin e adoptimit shuhen të drejtat dhe detyrimet e të adoptuarit ndaj prindërve të tij dhe personave në gjini të tjerë në familje si dhe të drejtat dhe detyrimet e prindërve dhe familjes ndaj tij.

Neni 166

Nuk ka provë të amësisë dhe atësisë pas adoptimit

Pas adoptimit, nuk lejohet vërtetimi i amësisë ose atësisë së fëmijës së adoptuar.

Neni 167

Përfundimi i marrëdhënieve të fëmijës me të afërmit dhe kërkesat

1. Me përfundimin e adoptimit, marrëdhënia ligjore mes fëmijës dhe pasardhësve të tij dhe të kushërinjve të tij shuhet së bashku me të drejtat dhe detyrimet që rrjedhin nga kjo.
2. Kërkesat e fëmijës të cilat janë bërë para adoptimit veçanërisht ato që kanë të bëjnë me anuitetet, pensionin për bonjak dhe pagesat tjera periodike që korrespondojnë, nuk do të preken me adoptim, kjo nuk do të zbatohet për kërkesat për mbajtje.

Neni 168

Vazhdimi i marrëdhënies me kushërinjtë

1. Nëse prindërit adoptues janë kushërinj të shkallës së dytë ose të tretë të fëmijës në vijë të gjakut ose nga martesat, do të ndërpritet vetëm marrëdhënia mes fëmijës dhe pasardhësve të tij në një të anë dhe prindërve të tij në anën tjetër, juridikisht përfundojnë së bashku me të drejtat dhe detyrimet që dalin nga kjo.
2. Nëse bashkëshorti e adopton fëmijën e bashkëshortit tjetër, marrëdhënia nuk shuhet juridikisht në raport me kushërinjtë e prindit fillestar nëse ky prind e ka pasur përgjegjësinë prindërore dhe ka vdekur.

Neni 169

Mbiemri i fëmijës

1. Fëmija e merr mbiemrin e personit adoptues sikur të ishte mbiemri i tij.
2. Nëse çifti i martuar adopton fëmijë ose nëse njëri nga bashkëshortët e adopton fëmijën e bashkëshortit tjetër dhe bashkëshortët nuk kanë mbiemër të përbashkët të martesës, ata duhet të përcaktojnë mbiemrin e lindjes së fëmijës duke bërë deklaratë në gjykatë para se të shqiptohet adoptimi.
3. Gjykata mundet gjatë shqiptimit të adoptimit:
  - 3.1. Të ndryshojë emrin e parë të fëmijës ose të shtojë një apo më shumë emra të parë nëse kjo është në interes të mirëqenies së fëmijës;
  - 3.2. Familja e re, me pëlqim të fëmijës vendos ti jap mbiemrin e ri para ose pas mbiemrit të mëparshëm, nëse kjo është në interes të mirëqenies së fëmijës.

4. Kur i adoptuari është më i vjetër së dhjetë vjet, pëlqimi i tij kërkohet për ndryshimin e mbiemrit dhe çdo ndryshim të emrit.

Neni 170 **Të dhënat në lidhje me adoptimin**

1. Të dhënat për adoptimin dhe rrethanat e tij nuk duhet të zbulohen ose hetohen pa pëlqimin e adoptuesit dhe fëmijës përveç nëse këtë e kërkojnë arsye të veçanta të interesit publik.

2. Në moshën madhore i adoptuari ka të drejtë në qasje në të gjitha informatat lidhur me adoptimin e tij dhe me kërkesë të tij do ti ofrohen informata personale për prindërit e tij biologjik.

Neni 171 **Shuarja e adoptimit**

Marrëdhënia e adoptimit është e përhershme. Ajo mund të ndërpritet vetëm nëse parakushtet e dispozitave në vijim janë plotësuar.

Neni 172 **Anulimi i adoptimit**

1. Gjykata mundet të anulojë marrëdhënien e adoptimit në bazë të kërkesës, nëse kjo ka qenë e themeluar pa kërkesë të adoptuesit, pa pëlqimin e fëmijës ose prindit.

2. Kërkesa të cilës i mungon pëlqimi i nevojshëm është e pavlefshme vetëm nëse deklaruesi:

2.1. në kohën e deklaramentit ka qenë në gjendje të pavetëdijshme ose të çmendurisë së përkohshme, nëse kërkuesi ka qenë juridikisht jo kompetent për të kryer punë juridike, ose nëse fëmija më i ri se 14 vjet ose i paaftë për të vepruar e ka dhënë personalisht pëlqimin e tij dhe të vendimit të bërë për këtë arsye;

2.2. ka dështuar të kuptojë procedurat e adoptimit ose edhe pse ai ka qenë në dijeni për këtë, nuk ka pasur për qëllim të kërkojë adoptim ose të shpreh pëlqimin e tij për procedurat e adoptimit;

2.3. ka bërë gabim lidhur me identitetin e fëmijës ose fëmija që adoptohet ka bërë gabim lidhur me identitetin e adoptuesit;

2.4. është shtyrë të bëjë deklaratë në mashtrim lidhur me rrethanat materiale; ose

2.5. padrejtësisht me kërcënim është shtyrë të bëjë deklaratë.

3. Anulimi mund të mos bëhet nëse deklaruesi e ka ratifikuar kërkesën ose pëlqimin pas shuarjes së metave të përmendura në paragrafin 2.

4. Padia për anulim mund të paraqitet brenda afatit prej gjashtë muajsh nga dita kur është marrë në dijeni shkaku i anulimit e më së voni brenda prej një viti nga data e themelimit të adoptimit.

Neni 173 **S'ka anulim për shkak të mungesës së pëlqimit**

Marrëdhënia e adoptimit nuk mund të shuhet, nëse mirëqenia e fëmijës do të dëmtohej qenësisht, përveç nëse interesat dominuese të adoptuesit e kërkojnë shuarjen.

Neni 174 **Shuarja sipas detyrës zyrtar**

1. Para se fëmija të arrijë moshën 14 vjeçare, Gjykata kompetente mund të shuajë marrëdhënien e adoptimit me procedurë të vetën, nëse për çfarëdo arsye kjo bëhet e nevojshme për mirëqenien e fëmijës.

2. Nëse fëmija është adoptuar nga çift i i martuar, marrëdhënia e adoptimit mes fëmijës dhe vetëm njërit nga bashkëshortët po ashtu mund të mbarohet.

3. Marrëdhënia e adoptimit mund të shuhet vetëm nëse:

3.1. nëse në rastin nën paragrafin 2 bashkëshorti tjetër ose prindi biologjik është i pajtimit të marrë përsipër kujdesin dhe rritjen e fëmijës dhe nëse ushtrimi i përgjegjësisë prindërore nga ai nuk do të ishte në kundërshtim me mirëqenien e fëmijës ose

3.2. nëse shuarja do të lejonte adoptim të ri të fëmijës.

Neni 175 Efektet e shuarjes

1. Shuarja ka efekt vetëm për të ardhmen. Nëse Gjykata e shuan marrëdhënien e adoptimit me kërkesën e adoptuesit pas vdekjes së tij ose me kërkesën e fëmijës pas vdekjes, kjo ka efekt të njëjtë si shuarje e marrëdhënies së adoptimit para vdekjes.

2. Me shuarjen e adoptimit, marrëdhënia e fëmijës dhe pasardhësve të tij me kushërinjtë e mëparshëm bazuar në adoptim ndërpritet së bashku me të drejtat dhe detyrat e krijuara.

3. Në të njëjtën kohë marrëdhënia mes fëmijës dhe pasardhësve të tij dhe kushërinjtë natyral së bashku me të drejtat dhe detyrat që dalin nga kjo ripërtërihen me përjashtim të përgjegjësisë prindërore;

4. Gjykata do t'ia kthejë përgjegjësinë prindërore prindërve biologjik, nëse dhe përderisa kjo nuk është në kundërshtim me mirëqenien e fëmijës; në të kundërtën do të emërojë një kujdestar.

5. Nëse prindërit adoptues janë çift i martuar dhe shuarja prek vetëm të drejtat e njërit bashkëshort, efektet e cekura në paragrafin 2 rezultojnë vetëm në mes fëmijës dhe pasardhësve të tij në njërën anë dhe bashkëshortit të këtij të fundit dhe kushërinjve të tij në anën tjetër; efektet nën paragrafin 3 nuk rezultojnë.

Neni 176 Efektet në mbiemër

1. Me shuarjen e adoptimit, fëmija humb të drejtën të bartë mbiemrin e adoptuesit si mbiemër të tij.

2. Gjykata kompetente mundet me kërkesë të fëmijës, të vendosë që fëmija të mbajë mbiemrin që e ka fituar përmes adoptimit, nëse fëmija ka interes të arsyetuar që ta bartë këtë mbiemër.

KAPITULLI V NDËRMJETËSIMI I ADOPTIMIT

Neni 177 Ndërmjetësimi i adoptimit

1. Qëllimi i ndërmjetësimit të adoptimit është të arrijë vendosjen e fëmijës (të adoptuarit) tek personi i cili dëshiron të marrë fëmijën nën përkujdesjen dhe përgjegjësinë e tij (adoptuesi).

2. Ndërmjetësimi i adoptimit gjithashtu nënkupton realizimin dhe administrimin e të dhënave lidhur me fëmijën i cili do të vendoset, si dhe të dhënat për prindërit e ardhshëm të cilët dëshirojnë të adoptojnë fëmijën edhe nëse fëmija nuk ka lindur në kohën kur njoftimi është dhënë

Neni 178
Autoriteti kompetent për adoptim

1. (1) Procedura e adoptimit është në kompetencë të gjykatës. Gjykata mund të kërkojë këshilla nga organi i kujdestarisë gjatë marrjes së vendimit mbi adoptim.
2. Organi i Kujdestarisë do të caktojë vetëm personel të trajnuar posaçërisht i cili do të jetë i përshtatshëm për detyrën, kjo për shkak të veçorive personale si dhe i cili do të ketë përvojë profesionale të punës me fëmijë.

Neni 179
Konfidencialiteti dhe mbrojtja e të dhënave

1. Gjykata kompetente dhe organi i kujdestarisë janë përgjegjës për mbrojtjen e të dhënave dhe privatësinë e informacioneve, të mbledhura gjatë procesit të adoptimit.
2. Vendimi mbi adoptimin u dorëzohet vetëm palëve të cilat marrin pjesë në procedurën e adoptimit në pajtim me ligjin.

TITULLI VIII
VENDOSJA E ORGANIZUAR NË FAMILJE

Neni 180
Parimet

1. Vendosja e fëmijës në familje është formë e organizuar shoqërore e përkujdesjes së fëmijëve në familjen tjetër.
2. Fëmijët, të cilët nuk kanë prindër, ose për të cilët prindërit kanë humbur përgjegjësinë prindërore në bazë të nenit 135, ose që janë marrë nga përkujdesi i prindërve në bazë të nenit 134, vendosen në një tjetër familje për t'i siguruar kushtet e nevojshme të zhvillimit, edukimit dhe përgatitjes së tyre për punë dhe jetesë të pavarur.
3. Nëse prindërit ende e kanë përgjegjësinë prindërore, nevojitet që prindërit të bien dakord për vendosjen në familje kujdestare.

Neni 181
Vendosja

1. Fëmijëve, të cilët nuk kanë prindër, ose për të cilët prindërit kanë humbur përgjegjësinë prindërore në bazë të nenit 135, ose që janë marrë nga përkujdesi i prindërve në bazë të nenit 134, u garantohej vendosja në familje gjersa të konsiderohet se janë në gjendje të punojnë dhe jetojnë si të pavarur.
2. Vendosja është e mundshme në familjen që i ka të dy prindërit ose njërin prind.
3. Pas vendosjes së fëmijës në familjen kujdestare, Organi i Kujdestarisë ndërmerr menjëherë të gjitha masat e domosdoshme që të adresojë dhe në të ardhmen të mënjanojë të gjitha rrethanat të cilat e kanë bërë të domosdoshme vendosjen në familje përkujdesëse. Si rregull, vendosja zgjatë vetëm për kohëzgjatjen e rrethanave që janë bërë shkas për atë vendosje.
4. Në qoftë se prindërit e fëmijës ende e kanë përgjegjësinë prindërore dhe janë kundër vendosjes në familje kujdestare, Gjykata duhet të vendosë nëse fëmija megjithatë të vendoset në atë familje kujdestare.

Neni 182
Të drejtat e prindërve përkujdesës

1. Vendosja në familje bëhet në familjen e cila mund t'i përmbushë me sukses detyrimet prindërore, posaçërisht në pikëpamje të kujdesit, të edukimit, të arsimimit dhe të aftësimin të drejtë të fëmijës për jetë të pavarur.

2. Vendosja e fëmijës në familje do të bëhet vetëm në familjen në të cilën prindi ose prindërit të cilit i besohet fëmija i plotëson të gjitha kushtet e parashikuara me këtë ligj për fëmijë dhe përgjegjësinë prindërore.

Neni 183

Vendosja e fëmijëve me nevoja të veçanta, të lënë pas dore dhe atyri me aftësi të kufizuar

Zgjedhja e familjes në të cilën vendoset fëmija me nevoja të veçanta, të lënë pas dore, apo fëmija me aftësi të kufizuar, bëhet me propozim të grupit profesional të caktuar nga Organi i Kujdestarisë, i cili duhet të përbëhet nga punëtorët social, pedagogët, psikologët dhe mjekët si dhe nga ekspertët tjerë, të zgjedhur varësisht nga shkaqet që kërkojnë vendosjen e fëmijës në familje.

Neni 184

Kompetenca Ligjore, dokumentimi

1. Organi i Kujdestarisë i komunës në territorin e së cilës fëmija ka vendbanimin apo vendqëndrimin, merr vendim për vendosjen e fëmijës në familje.

2. Para marrjes së vendimit për vendosjen në familje, Organi i Kujdestarisë nga paragrafi 1 siguron dokumentacionin e plotë mbi të gjitha të dhënat me rëndësi për marrjen e vendimit për vendosjen e fëmijës në familje, si dhe për familjen në të cilën vendoset fëmija.

Neni 185

Kontrata e shkruar, e drejta në vizitë, pagesa

1. Në bazë të vendimit për vendosjen e fëmijës në familje, Organi i Kujdestarisë lidhë kontratën me shkrim me njërin prej prindërve të familjes në të cilën do të vendoset fëmija.

2. Familja në të cilën është vendosur fëmija ka për detyrë që t'i bëjë të mundur vizitat e prindërve të fëmijës, përveç kur Organi i Kujdestarisë cakton ndryshe për interes dhe mirëqenie të fëmijës.

3. Familja në të cilën fëmija është vendosur ka të drejtë në pagesë.

Neni 186

Ndërprerja e vendosjes

1. Vendosja në familje pushon:

1.1. Me marrëveshjen e palëve kontraktuese;

1.2. Me heqjen dore nga kontrata;

1.3. Me arrijtjen e moshës madhore të fëmijës, përkatësisht me aftësimin e tij për jetë të pavarur ose kur fëmija martohet para kësaj moshe;

1.4. me adoptimin e fëmijës; ose

1.5. me vdekjen e fëmijës ose me vdekjen e anëtarit të familjes i cili ka lidhur kontratën për vendosjen në familje.

2. Në rast të vdekjes së njërit nga prindërit e familjes nga paragrafi 1, kontrata për vendosjen në familje mbetet në fuqi nëse prindi tjetër, brenda afatit prej një muaji e njofton Organin kompetent të Kujdestarisë

për vazhdimin e vendosjes së fëmijës në familje dhe nëse disponon me garancinë se familja në të ardhmen do t'i plotësojë kushtet e përcaktuara me këtë ligj.

Neni 187 **Shkëputja e kontratës**

1. Familja në të cilën është vendosur fëmija mund të heqë dorë nga kontrata brenda afatit të parashikuar në kontratë.
2. Organi i Kujdestarisë mund ta shkëpusë kontratën për vendosje në familje vetëm në rastin kur rrethanat e ndryshuara në familjen e fëmijës tregojnë se nuk ka nevojë të mëtutjeshme për të vazhduar vendosjen.

Neni 188 **Heqja dorë nga kontrata**

1. Nëse familja në të cilën është vendosur fëmija pushon të plotësojë ndonjërin prej kushteve nga neni 182, përkatësisht nëse nuk është realizuar qëllimi i vendosjes, Organi i Kujdestarisë mund të vendosë për heqjen dorë nga kontrata për vendosjen në familje.
2. Me vendimin nga paragrafi 1 caktohet dita e pushimit të vendosjes së fëmijës.
3. Organi i Kujdestarisë i cili ka marrë vendimin për zgjidhjen e kontratës për vendosjen në familje e siguron ruajtjen, kujdesin dhe shkollimin e mëtejshëm të fëmijës.

Neni 189 **Mbikëqyrja**

1. Organi i Kujdestarisë mbikëqyr zhvillimin e fëmijës, siguron se mbrojtja, kujdesi dhe edukimi i fëmijës bëhet në përputhje me dispozitat e këtij ligji si dhe me dispozitat e kontratës për vendosjen e fëmijës.
2. Organi kompetent i Kujdestarisë i kushton vëmendje të posaçme zhvillimit të fëmijës lidhur me qëllimet të cilat kanë shkaktuar vendosjen e fëmijës në familje.
3. Organi i Kujdestarisë ka obligim të informojë familjen në të cilën është vendosur fëmija për arsye (mangësitë në sigurimin e kujdesit, mbrojtjen dhe edukimin e fëmijës) që kanë shkaktuar vendosjen e fëmijës. Ky duhet të japë propozime për mënjanimin e këtyre fakteve në të ardhmen, dhe të marrë masa sociale të rregullta dhe me kohë të cilat janë parashikuar në këtë ligj.

Neni 190 **Detyrimet e familjes përkujdesëse për të informuar**

Familja përkujdesëse ka për detyrë ta njoftojë Organin Kujdestar për çështjet që kanë të bëjnë me gjendjen shëndetësore, edukimin si dhe të gjitha rrethanat që janë me rëndësi për zhvillimin e fëmijës.

Neni 191 **Informatat reciproke të organeve kompetente**

1. Nëse vendosjen në familje e ka caktuar një organ, kurse mbikëqyrjen e ushtron organi tjetër, organi i cili e ushtron mbikëqyrjen ka për detyrë që për zhvillimin e fëmijës ta informojë organin që ka caktuar vendosjen në familje.
2. Nëse organi mbikëqyrës nga paragrafi 1 nxjerrë përfundim se është shkaktuar ndonjë nga kushtet e përcaktuara në nenet 186 - 188 për zgjidhjen e kontratës, lidhur me këtë gjë pa vonesë e njofton organin që ka caktuar vendosjen në familje.

TITULLI IX
MASAT MBROJTËSE DHE KUJDESTARIA PËR FËMIJËT DHE TË RRITURIT

KAPITULLI I
KUJDESTARIA PËR FËMIJËT

Neni 192
Parimet e kujdestarisë për fëmijët

1. Fëmijët vendosen në kujdestari dhe gëzojnë mbrojtje nga institucionet publike kur të dy prindërit:

1.1. nuk janë të gjallë, janë të panjohur ose janë zhdukur;

1.2. janë privuar nga përgjegjësia prindërore me vendim të gjykatës në bazë të nenit 135, ose nëse përgjegjësia prindërore pezullohet sipas nenit 138.

Neni 193
Kompetenca ligjore dhe qëllimet e kujdestarisë për fëmijët nën 18 vjeç

1. Gjykata vendosë nën kujdestari fëmijën nën moshën 18 vjeç i cili është pa përgjegjësi prindërore.

2. Kujdestari i fëmijës nën 18 vjeç ka për detyrë që të kujdeset me mirëbesim për personalitetin e të miturit, posaçërisht për shëndetin e të miturit, edukimin e arsimimin e tij dhe për zhvillimin e aftësisë për të bërë jetë të pavarur.

Neni 194
Aftësia për të vepruar, shfrytëzimi i të ardhurave

1. Nëse fëmija nën 18 vjeç është nën kujdestari, aftësia e tij për të vepruar është plotësisht e barabartë me kapacitetin e një fëmije nën 18 vjeç nën përgjegjësi prindërore. Kujdestari jep leje, në vend të prindërve.

2. Për veprimet që nuk mund të kryhen nga kujdestari, nevojitet leja e Organit të Kujdestarisë.

3. Fëmija nën kujdestari që e themelon marrëdhënien e punës, mund t'i disponojë vetë të ardhurat e tij personale dhe të hyrat që i ka fituar me punën e tij. Përveç kësaj ai ka për detyrë që të kontribuojë për ushqimin e tij, edukimin dhe arsimimin në nivel të arsyeshëm.

Neni 195
E drejta për ankesë

Fëmija që ka mbushur 14 vjet ka të drejtë të ushtrojë ankesë kundër vendimit të kujdestarit, të Organit të Kujdestarisë dhe kundër organeve tjera të cilat mohojnë lejen e nevojshme për plotfuqishmërinë e cilisdo punë juridike nga ana e tij.

Neni 196
Kompetencat e kujdestarit

1. Kujdestari mund të ndërmarrë veprimet e poshtëshënuara vetëm me lejen paraprake të Organit të Kujdestarisë:

1.1. t'ia besojë fëmijën shtëpisë së bonjakëve ose ndonjë organizate tjetër për fëmijë për ruajtje, edukim dhe arsimim, t'ia besojë fëmijën ndonjë personi për edukim, mirërritje dhe kujdes ose që ta vendosë të miturin për një kohë të gjatë për mjekim në institucionin shëndetësor;

1.2. të iniciojë ndërrimin e shkollës;

1.3. të vendosë për zgjedhjen e profesionit ose ushtrimin e profesionit të fëmijës;

1.4. të marrë edhe masat tjera të rëndësishme, lidhur me personalitetin dhe interesat e fëmijës.

Neni 197

Informacionet nga Organi i Kujdestarisë

1. Qendra sociale së cilës i është besuar fëmija ose institucioni në të cilin është dërguar, si dhe personi të cilit i është besuar për ruajtje dhe edukim apo institucioni shëndetësor në të cilin është vendosur për mjekim, kanë për detyrë ta informojnë kujdestarin dhe Organin e Kujdestarisë për të gjitha çështjet e rëndësishme për jetën, shëndetin, edukimin dhe arsimimin e personit nën kujdestari, si dhe lëshimin e mundshëm nga institucionet dhe të vendqëndrimit të tij të ri.

2. Personat dhe institucionet nga paragrafi 1 kanë për detyrë që para lëshimit të të fëmijës nën përkujdesje ta informojnë me kohë lidhur me këtë gjë Organin e Kujdestarisë, në mënyrë që të mund t'i ndërmarrë me kohë masat për mbajtjen dhe sigurimin e fëmijës.

Neni 198

Përfundimi i kujdestarisë

1. Kujdestaria ndaj fëmijës përfundon:

1.1. me arritjen e moshës 18 vjeçare;

1.2. me lidhjen e martesës para mbushjes së moshës 18 vjeçare;

1.3. me adoptim; ose

1.4. me kthimin e përgjegjësisë prindërore tek prindërit e tij.

Neni 199

Prona e kujdestarit dhe raportet

1. Në rast të pushimit të kujdestarisë, Organi i Kujdestarisë kërkon nga kujdestari që brenda afatit të caktuar të përgatisë raportin për punën e vet dhe të shpërndajë vlerën pasurore të fëmijës dhe t'ia dorëzojë fëmijës për administrim, respektivisht prindit ose adoptuesit.

2. Dorëzimi i vlerës pasurore bëhet në praninë e kujdestarit, fëmijës, përkatësisht të prindit ose adoptuesit dhe të përfaqësuesit të Organit të Kujdestarisë.

KAPITULLI II

KUJDESTARIA E TË RRITURVE

Neni 199a

Aftësia ligjore

1. Personi i rritur është i paaftë për kontraktim në qoftë se nuk është në gjendje të ushtrojë lirisht vullnetin e tij për kohë të gjatë (të paaftësisë ligjore).

2. Deklarata ligjore e dhënë në gjendjen e paaftësisë është e pavlefshme.

3. Personi që ligjërisht është i paaftë mundet të kryej në mënyrë të vlefshme punë të vogla ligjore të jetës së përditshme, në qoftë se kështu menjëherë i përmbushë detyrimet e veta me mjetet e veta.

Neni 200

Kujdestaria

1. Nëse një person mbi moshën 18 vjeçare (i rritur), për shkak të moshës së vjetër apo sëmundjes fizike, mendore apo psikologjike apo handikapit, nuk mundet të kujdeset për punët e tij në tërësi ose pjesërisht, gjykata e cakton nën kujdestari. Organi i Kujdestarisë ia cakton atij një kujdestar sipas neneve 209 e tutje.
2. Kujdestaria nuk mund të vendoset kundër vullnetit të lirë të të rriturit.
3. Qëllimi i kujdestarisë ndaj personave të moshës madhore është mbrojtja e personalitetit të tyre dhe do të manifestohet në radhë të parë me kujdesin personal, aftësim për jetë të pavarur dhe me mjekim.
4. Kujdestari ka të drejtë që ligjërisht ta përfaqësojë personin nën kujdestari.
5. Vendosja nën kujdestari nuk ka ndikim në aftësinë juridike për të vepruar të personit nën kujdestari.

Neni 201 **Rezervimi i pëlqimit**

1. Për aq sa është e nevojshme për të parandaluar një rrezik të konsiderueshëm për personin ose pronën e personit nën kujdestari, gjykata urdhëron që personi nën kujdestari të kërkojë pëlqimin e kujdestarit për deklarimin e qëllimit.
2. Rezervimi i pëlqimit nuk mund të shtrihet në deklaratat të qëllimit që kanë të bëjnë me lidhjen e martesës dhe për dispozitat *mortis causa*.
3. Kur urdhërohet rezervimi i pëlqimit, personi nën kujdestari megjithatë nuk e kërkon pëlqimin e kujdestarit të tij, nëse deklarimi i qëllimit thjesht jep një avantazh ligjor të personit nën kujdestari.

Neni 202 **Detyrimet e kujdestarit**

1. Kujdestari i personit nën kujdestari ka për obligim të kujdeset për punët ligjore të personit, personalitetin e tij, shëndetin dhe në veçanti për kushtet e vendosjes së tij, nëse nevojitet vendosja.
2. Kujdestari posaçërisht do të kujdeset për gjendjen e veçantë të personit nën kujdesin e tij me shqyrtim të veçantë të shkaqeve për të cilat personit i janë hequr ose kufizuar të drejtat. Kujdestari do t'i mundësojë personit nën kujdesin e tij të jetojë jetë të pavarur dhe me dinjitet për aq sa është e mundur.
3. Kujdestaria kufizohet nga gjykata për çështjet që janë të domosdoshme për të plotësuar nevojat dhe mangësitë e personit nën kujdestari.
4. Kujdestari siguron mundësinë, në kuadër të aftësive të personit nën kujdestari, për të zhvilluar jetën e tij sipas dëshirave dhe ideve të tij. Kujdestari ia respekton dëshirat e personit nën kujdestari gjer në masën ku ato nuk janë në kundërshtim me interesat më të mira të këtij të fundit dhe mund të realizohen nga kujdestari.
5. Nëse kujdestari konkludon se rrethanat të cilat tregojnë se nevoja për vazhdimin e kujdestarisë ka pushuar ose ka ndryshuar, respektivisht në rast të nevojës për revokim të vendimit të mëparshëm, ai ka për detyrë të informojë Organin e Kujdestarisë pa vonesë.

Neni 203 **Kompetencat e gjykatës**

1. Pavarësisht nga neni 222, kujdestari duhet të ketë leje paraprake nga Gjykata përpara se të vendosë se një i rritur do të:

1.1 pranojë trajtim mjekësor serioz;

1.2. të vendoset në shtëpi;

1.3. heqë dorë nga shtëpia e tij apo nga hapësira e tij e jetesës;

1.4. të sterilizohet.

2. Pas dëgjimit të Organit të Kujdestarisë dhe pas mbledhjes së të gjitha informatave të nevojshme Gjykata vendosë në interesin më të mirë të të rriturit. Gjykata duhet të merr parasysh vullnetin e lirë të të rriturit.

3. Nëse i rrituri nuk është ligjërisht i paaftë sipas nenit 199a, kujdestari nuk mund t'i ndërmerr të gjitha masat e përmendura në paragrafin 1 pa pëlqimin e tij.

Neni 204 Masat e përkohshme

1. Gjykata pranë së cilës ka filluar procedura për realizimin e kujdestarisë, ka për detyrë që lidhur me këtë gjë ta informojë menjëherë Organin e Kujdestarisë, i cili, kur është e nevojshme, atij personi do t'ia caktojë kujdestarin e përkohshëm.

2. Të drejtat dhe detyrimet e kujdestarit të përkohshëm janë të barabarta me të drejtat e kujdestarit.

3. Detyrat e kujdestarit të përkohshëm pushojnë kur caktohet kujdestari i përhershëm ose me vendimin e gjykatës me të cilin mohohet kujdestaria në rastin specifik.

Neni 205 Autorizimi afatgjatë

1. Personi (autorizuesi) mundet, për rastin në të cilin bëhet i paaftë për të bërë të marrë vendime të vlefshme ligjore në të ardhmen apo për t'u kujdesur për punët e tij, t'ia besojë autoritetit ligjor për të marrë vendime në emër të tij çdo personi tjetër të cilin e zgjedh vet (i autorizuari). Autorizimi mund të kufizohet në çështjet e caktuara.

2. I autorizuari mund të jetë person i rritur me aftësi të plotë juridike për të vepruar.

3. Autorizimi afatgjatë mund të tërhiqet në çdo kohë.

4. Për të qenë i vlefshëm, autorizimi afatgjatë duhet të nënshkruhet nga autorizuesi, i autorizuari, dhe dy dëshmitarë.

5. Të gjitha udhëzimet dhe kufizimet e parashikuara në nenet 202, 203, 221, 222 dhe 225 për kujdestarin zbatohen edhe ndaj të autorizuarit.

6. Në rast se i autorizuari abuzon me pushtetin e tij ose bëhet e qartë se autorizuesi nuk dëshiron që të vazhdojë me autorizimin, gjykata mundet t'ia heqë këto të drejta të autorizuarit.

Neni 206 Mbikëqyrja

1. Organi i Kujdestarisë ka për detyrë të bëjë mbikëqyrje të përhershme të kushteve të jetës të personit të rritur nën kujdestari, kushtet e tij mjekësore dhe nëse ekzistojnë, kushtet që shkaktojnë humbjen ose kufizimin e aftësisë së tij për të vepruar. Organi i Kujdestarisë merr raporte të rregullta nga kujdestari ose nga institucioni ku është vendosur personi, respektivisht institucioni shëndetësor ku personi nën kujdestari trajtohet ose është vendosur për trajtim.

2. Nëse personi nën kujdestari nuk është në gjendje ta bëjë këtë vetë, Organi i Kujdestarisë inicion të

gjitha procedurat e nevojshme të Gjykatës, nëse nevoja për kujdestari ka përfunduar ose ka ndryshuar, përkatësisht në rast të nevojës së revokimit të vendimit të mëparshëm.

KAPITULLI III KUJDESTARËT PËR RASTE TË VEÇANTA

Neni 207

Kujdestaria për raste të veçanta për vlerësimin e kontesteve

1. Kujdestari për raste të veçanta do të emërohet për fëmijën në rastet kur edhe pse prindërit e ushtrojnë përgjegjësinë prindërore, mes tyre dhe fëmijës ekziston kontest, pra për punë juridike të dukshme që kanë të bëjnë me pronën e fëmijës.
2. Personit nën kujdestari mund t'i caktohet përkohësisht kujdestari special për kontestet e rënda mes tij dhe kujdestarit.
3. Prindërit, palët adoptuese, kujdestarët, kushërinjtë dhe fqinjët janë të detyruar të njoftojnë Organin e Kujdestarisë kur të vihen në dijeni për çështjet ose rastet e cekura në paragrafët 1 dhe 2.

Neni 208

Dispozitat e përgjithshme

1. Me rastin e emërimit të kujdestarit për rastet e veçanta, Organi i Kujdestarisë do të caktojë vëllimin, detyrimet dhe të drejtat e kujdestarit të veçantë, duke pasur parasysh rrethanat e secilit rast individual.
2. Dispozitat mbi të drejtat, detyrimet dhe përgjegjësitë e kujdestarit zbatohen edhe ndaj kujdestarit të veçantë.

KAPITULLI IV PARIMET DHE KOMPETENCA LIGJORE NË ÇËSHTJET E KUJDESTARISË

NËNKAPITULLI I PARIMET DHE EMËRIMI I KUJDESTARIT

Neni 209

Parimet

1. Çështjet e kujdestarisë kryhen dhe realizohen nga ana e Organit të Kujdestarisë.
2. Nëse çështja shkelë të drejtat prindërore apo ndërmerren masa kundër vullnetit të prindërve ose kundër vullnetit të të rriturit nën kujdestari, atëherë gjykata duhet të vendosë.
3. Nëse çështja është e rëndësisë së madhe për personin nën kujdestari (vendosja në shtëpi, trajtim i rëndësishëm mjekësor), ose nëse rregullohet me ligj, gjykata duhet të vendosë.
4. Për të mbrojtur të drejtat dhe interesat e personit nën kujdestari, Organi i Kujdestarisë i ndërmerr të gjitha masat e nevojshme për të realizuar qëllimin e kujdestarisë në mënyrën më të mirë.
5. Organi i Kujdestarisë gjatë përgatitjes, realizimit dhe zbatimit të vendimeve dhe masave të veta, do t'i shfrytëzojë të gjitha format e përshtatshme të mbrojtjes speciale, metodat e punës sociale dhe punëve tjera profesionale që do të thotë shërbimet e organizatave sociale si dhe institucioneve shëndetësore dhe edukative.
6. Organi i Kujdestarisë siguron se të gjitha të drejtat dhe interesat e personit nën kujdestari janë të garantuara në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

Neni 210 Kujdestari

1. Kujdestari i caktohet personit nën kujdestari nga Organi i Kujdestarisë.
2. Atij i besohen të gjitha të drejtat dhe detyrimet e nevojshme për të realizuar detyrat e tij ligjore.
3. Si kujdestar mund të jetë çdo person i cili i ka cilësitë personale dhe aftësitë e nevojshme për përmbushjen e detyrave të kujdestarit dhe i cili më parë jep pëlqimin që të bëhet kujdestar.
4. Kujdestari në radhë të parë caktohet nga mesi i personave në familjen e personit nën kujdestari. Organi i Kujdestarisë do të vendosë nëse kjo gjë është në interes të personit nën kujdestari.
5. Para caktimit të kujdestarit, Organi i Kujdestarisë e informon atë për rëndësinë e kujdestarisë, të drejtat dhe detyrimet dhe siguron të gjitha informatat tjera të rëndësishme të nevojshme për kryerjen e detyrave të kujdestarit.

Neni 211 Përjashtimet nga e drejta për kujdestari

1. Një person nuk mund të jetë kujdestar nëse
  - 1.1. ka humbur më parë përgjegjësinë prindërore ose kujdestarinë për shkak të një vendimi të Gjykatës;
  - 1.2. është ligjërisht i paaftë për të vepruar ose nën kujdestari;
  - 1.3. interesat e tij janë në konflikt të dukshëm me interesat e personit që do të vendoset nën kujdestari;
  - 1.4. nëse dyshohet se marrëdhënia me personin nën kujdestari apo me prindërit e fëmijës nën kujdestari mund të shkaktojë konflikte.

Neni 212 Detyrimi për ta pranuar kujdestarinë dhe përjashtimet

1. Personat në gjini të gjakut me personin që do të vendoset nën kujdestari në vijë të drejtë dhe pasardhësit në vijë të drejtë, vëllezërit dhe motrat e babait apo nënës të personit nën kujdestari, janë të detyruar me ligj që të pranojnë detyrën e kujdestarit nëse i përmbushin kërkesat ligjore për kujdestari.
2. Personat në gjini gjaku nuk janë të detyruar të pranojnë detyrën e kujdestarit nëse:
  - 2.1. janë nën moshën 18 vjeçare;
  - 2.2. nëse për shkak të sëmundjes, të metave trupore ose për shkak të natyrës së profesionit ose të shërbimit ata nuk janë mjaft të aftë për të përmbushur këtë detyrë;
  - 2.3. nëse ata tashmë kanë detyrën e kujdestarit ose nëse ata tashmë kujdesen për dy ose më shumë fëmijë të huaj;
  - 2.4. personi kujdeset vet për dy apo më shumë fëmijë nën moshën 18 vjeç.

Neni 213 Kërkesa e personit nën kujdestari

Me rastin e caktimit të kujdestarisë, Organi i Kujdestarisë do të merr parasysh kërkesën e personit të

vendosur nën kujdestari, nëse ai është në gjendje të shpreh interesin e tij. Dëshirat e të afërmeve do të merren gjithashtu parasysh nëse kjo është në interes të personit i cili do të vendoset nën kujdestari.

Neni 214
Kujdestaria e më shumë se një personi

Personi i njëjtë me anë të marrëveshjes mund të emërohet si kujdestar i më shumë se një personi, nëse kjo nuk është në kundërshtim me interesat e personave nën kujdestari.

Neni 215
Kujdestaria e ushtruar drejtpërdrejt nga Organi i Kujdestarisë

1. Organi i Kujdestarisë mund të vendosë që mos ta emërojë personin e tretë si kujdestar, por t'i përmbushë detyrimet e kujdestarit drejtpërdrejt, në qoftë se kjo është në interes të personit i cili do të vendoset nën kujdestari.

2. Me aktvendimin mbi ushtrimin e drejtpërdrejtë të punëve të kujdestarit përfaqësuesi i Organit të Kujdestarisë është i caktuar që të drejtojë detyrat në emër të kujdestarit.

3. Detyrat e kujdestarit të cilat kërkojnë autorizimin nga Organi i Kujdestarisë apo pjesëmarrja e organit në cilëndo mënyrë tjetër, në mënyrë që të vërtetohet vendimi, mund të drejtohet nga përfaqësuesi i Organit të Kujdestarisë vetëm nëse ky person e ka autorizimin administrativ të Organit të Kujdestarisë. Ai do të veprojë në përputhje me çfarëdo urdhërese nga ana e Organit të Kujdestarisë dhe të veprojë në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

Neni 216
Delegimi i detyrimeve

Nëse Organi i Kujdestarisë përgjithësisht e merr rolin e kujdestarit ose kryen detyrat speciale të kujdestarit drejtpërdrejt, është i autorizuar t'ia besojë detyrat e caktuara profesionistëve tjerë të cilët mund të veprojnë në emër të tij dhe nën mbikëqyrje të tij.

NËNKAPITULLI II
KOMPETENCA LIGJORE, DETYRIMET DHE TË DREJTAT E KUJDESTARIT

Neni 217
Besimi

Pa rënë ndesh me nenin 202, Organi i Kujdestarisë përcakton detyrat e kujdestarit dhe shtrirjen e autoritetit.

Neni 218
Detyrimet e kujdestarit

1. Kujdestari posaçërisht është i detyruar që të kujdeset me mirëbesim për personalitetin, dhe të drejtat dhe interesat e personit nën kujdestari, dhe ta administrojë pronën e tij me kujdes si dhe ta informojë Organin e Kujdestarisë për drejtimin e kujdestarisë.

2. Kujdestari posaçërisht është i detyruar, me ndihmën e Organit të Kujdestarisë, të shfrytëzojë të gjitha mjetet e domosdoshme të ndihmës sociale me qëllim që të sigurohen të gjitha kërkesat materiale të nevojshme për zbatimin e masave të caktuara të kujdestarisë.

3. Kujdestari ka për detyrë t'i paraqet raporte të rregullta për punën vet Organit të Kujdestarisë.

Neni 219
Inventari i pronës

1. Nëse personi nën kujdestari ka pronë substanciale, Organi i Kujdestarisë është i obliguar t'ia bashkangjesë raportit të tij të punës një inventar dhe raportin e vlerësimit të kësaj prone. E njëjta vlen edhe për personin i cili kryen detyrat e kujdestarit në emër të Organit të Kujdestarisë.

2. Inventari i pronës duhet të ofrojë të dhënat e mëposhtme:

2.1. të dhënat për personin nën kujdestari;

2.2. të dhënat për kujdestarin, respektivisht personin i cili vepron si kujdestar në emër të Organit të Kujdestarisë për të administruar pronën e personit nën kujdestari;

2.3 të dhënat për personin i cili mban sendet ose pronën në emër të personit nën kujdestari.

3. Nëse Organi i Kujdestarisë kur kjo është juridikisht e lejuar, ka filluar procedurën e kujdestarisë, mund të bëjë inventarin dhe vlerësimin e pronës së personit nën kujdestari dhe të ndërmerr masat e nevojshme që të mbrohet prona edhe para marrjes së vendimit përfundimtar mbi vënien nën kujdestari.

Neni 220 Përfaqësimi

1. Kujdestari sipas ligjit e përfaqëson personin nën kujdestari (përfaqësuesi ligjor).

2. Nëse detyrimet e kujdestarit ushtrohen drejtpërdrejtë nga Organi i Kujdestarisë apo nëse kujdestari ka autorizim të kufizuar, Organi i Kujdestarisë përfaqëson personin nën kujdestari përmes njërit nga përfaqësuesit apo ndonjë personi profesional të autorizuar.

Neni 221 Ndalimi i përfaqësimit

1. Kujdestari nuk mund ta përfaqësojë personin nën kujdestari në punët e mëposhtme juridike:

1.1. Në punët juridike mes personit nën kujdestari dhe bashkëshortes së tij, bashkëjetuesit apo një nga të afërmit e tij në vijë të drejtë, përveç nëse puna juridike kufizohet në përmbushjen e ndonjë detyrimi;

1.2. Në punët juridike të cilat përfshijnë transferimin ose barrën nga e drejta e pengut, hipotekës ose dorëzansisë, nëse kjo nënkupton një kërkesë të siguruar të të miturit ndaj kujdestarit;

1.3. Në punët juridike të cilat përfshijnë heqjen apo zvogëlimin e të drejtave të siguruara të cekura më lartë apo të cilat shkaktojnë detyrimin e personit nën kujdestari në një dispozitë të këtillë;

1.4. Në procedurat gjyqësore në mes të personave të caktuar në paragrafin 1 si dhe në procedurat gjyqësore të një çështjeje të caktuar në paragrafët 2 dhe 3.

Neni 222 Kërkesa e lejes për punët juridike

1. Kujdestari kërkon lejen e Organit të Kujdestarisë:

1.1. për të hyrë në punë juridike, me të cilat personi nën kujdestari është i detyruar në disponim të vlerave pasurore në tërësi ose të trashëgimisë, ose trashëgimisë së ardhshme ose pjesës së një trashëgimie të tij të ardhshme;

1.2. Për heqjen dorë të personit të nga trashëgimia në tërësi apo pjesërisht;

1.3. Për kontratën e cila përkrah shitjen e firmës si tërësi ose kontratën e cila përkrahë themelimin e

kompanisë së bashku me personat e tjerë;

1.4. Për kontratën e lizingut të pronës së paluajtshme apo ndërmarrjeve komerciale;

1.5. Për rentë apo lizing apo kontrata tjera me të cilat personi i bindet detyrimeve të tij të rregullta, nëse kësaj kontrate i kalon koha prej një viti pasi që personi e arrin moshën madhore;

1.6. Të një kontrate të stazhit të punës, nëse kjo kontratë e obligon personin në më shumë se një vit;

1.7. Për raporte kontraktuale të punës, nëse ato e detyrojnë personin në më shumë se një vit;

1.8. Për pranimin e parave në kredinë e personit nën kujdestari;

1.9. Për përvetësimin e dëftesës së borxhit ose dëftesës së borxhit nga detyrimi apo të hyrjes në angazhim të ndërrimit apo të ndonjë letre tjetër e cila mund të bartët me nënshkrim;

1.10. Për marrje nga obligimi financiar apo të një nënshkrimi;

1.11. Për garantim të dhënies së kompetencës me prokurës;

1.12. Për të hyrë në një marrëveshje miqësore apo një marrëveshje të arbitrazhit, përveç nëse sendi diskutabil mund të vlerësohet dhe nuk tejkalon 200 Euro ose përveç nëse marrëveshja korrespondon saktësisht me propozimin e gjykatës.

2. Nëse kujdestari ka hyrë në punë juridike pa lejen e Organit të Kujdestarisë, validiteti i punës juridike varet nga miratimi i mëvonshëm nga Organi i Kujdestarisë.

3. Nëse një person përfaqëson personin nën kujdestari në emër të Organit të Kujdestarisë, siç parashihet nga neni 200 paragrafi 3, ai gjithmonë ka nevojë për lejen paraprake të Organit të Kujdestarisë.

Neni 223 Kërkesat për leje

Leja mund t'i jepet vetëm kujdestarit personalisht.

Neni 224 Kërkesa për veprimet që duhet të ndërmerren

1. Kujdestari, prokurori publik, komuna në territorin e së cilës personi nën kujdestari ka vendbanimin ose vendqëndrimin, personi i afërt në gjini i personit nën kujdestari, organizatat humanitare ose personat e tretë të pa përfshirë, mund të bëjnë kërkesë apo propozim për çdo çështje para Organit të Kujdestarisë për të ndërmarrë veprimet dhe masat e nevojshme të kujdestarisë për të mbrojtur interesat e personit nën kujdestari.

2. Kundër aktvendimit të Organit të Kujdestarisë më të cilin refuzohet ndërmarrja e veprimeve dhe masave të kujdestarisë, paraqitësi i kërkesës nga paragrafi 1 i këtij neni mund t'i parashtrojë ankesë organit të shkallës së dytë brenda afatit prej 15 ditësh nga dita e marrjes së vendimit.

Neni 225 Punët juridike në mes të kujdestarit dhe personit nën kujdestari

Kujdestari mund të kryej punë juridike me personin nën kujdestari vetëm nëse Organi i Kujdestarisë konstaton se ajo është në interes të personit nën kujdestari.

TITULLI X BASHKËSIA FAMILJARE

Neni 226

Kontributi familjar

1. Në rast se një anëtar i bashkësisë familjare ia transferon pronën një anëtari tjetër të bashkësisë apo e zgjeron pronën e këtij anëtari në mënyra tjera pa kompensim të duhur, kjo konsiderohet të jetë i bazuar në kontratë të përbashkët implicite ("kontributi familjar").

2. Nëse shuhet bashkësia familjare ndërmjet anëtarit të bashkësisë familjare i cili e ka dhënë kontributin dhe anëtarit të bashkësisë familjare i cili e kanë marrë kontributi, lindë e drejta për kompensim të përshtatshëm në bazë të parakushteve të mëposhtme:

2.1. personi që jep kontributin në mënyrë të arsyeshme, pret që të merr pjesë në përfitimet e kontributit;

2.2. periudha kohore gjatë së cilës personi në fakt ka marrë pjesë në përfitimet nga kontributi ka qenë e shkurtër në mënyrë disproporcionale; dhe

2.3. kontributi ishte i madh në vlerë.

3. Parimet e përcaktuara në paragrafin 1 zbatohen edhe kur personi që bën kontributin nuk mund të merr pjesë në përfitimet nga prona për shkak të vdekjes së tij, ose për shkak të vdekjes së personit që merr kontributin.

Neni 227

Rregullat e përgjithshme mbi të drejtat pronësore

Në marrëdhëniet pronësore ndërmjet anëtarëve të bashkësisë familjare, zbatohen rregullat e përgjithshme të së drejtës pronësore, përveç nëse nuk parashihet ndryshe me këtë Libër.

TITULLI XI

MIRËMBAJTJA

KAPITULLI I

PARIMET

Neni 228

Përkufizimet dhe parimet

1. Mbjajtja financiare në kuptimin e këtij ligji nënkupton detyrimin financiar dhe material.

2. Të afërmit në vijë të drejtë janë të detyruar të sigurojnë mbajtje financiare reciprok.

Neni 229

Gjendja e nevojshme (skamja)

Vetëm personat të cilët financiarisht nuk mundën të mbajnë vetën janë të pranueshëm për mbajtje financiare.

Neni 230

Aftësia e shërbimit

1. Personat të cilët duke marrë parasysh të gjitha detyrimet personale nuk janë në gjendje të sigurojnë mbajtje financiare pa rrezikuar mjetet e tyre financiare të arsyeshme nuk janë të detyruar të sigurojnë mbajtje financiare.

2. Prindërit të cilët bien në paragrafin 1, janë të detyruar të sigurojnë mbajtje financiare për fëmijët e

pamartuar nën moshën 18 vjeçare me të gjitha mjetet. Kjo gjithashtu vlen për fëmijët në moshën në mes 18 dhe 26 vjeç përderisa ata jetojnë në shtëpinë e prindërve të tyre apo njërit prind dhe janë ende në shkollim të përgjithshëm.

3. Detyrimi i cekur në paragrafin 2 nuk është i zbatueshëm nëse është ndonjë i afërm tjetër i cili është i detyruar të sigurojë mbajtje financiare. Ai gjithashtu nuk do të zbatohet nëse mbështetja e fëmijës mund të merret nga vlera pasurore e fëmijës.

Neni 231

Detyrimi për informim reciprok për gjendjen financiare

1. Të afërmit në vijë të drejtë janë të detyruar, në bazë të kërkesës t'i paraqesin njëri tjetrit të hyrat dhe gjendjen financiare.

2. Në bazë të kërkesës, personi i cili është i detyruar të jap mbajtje, do të paraqesë dëshmi me shkrim dhe dokumente për të dëshmuar të ardhurat e tij dhe gjendjen financiare.

Neni 232

Përparësia e personave me detyrime

1. Bashkëshorti është fillimisht i detyruar t'i jap mbajtje financiare bashkëshortit tjetër.

2. Në rast se detyrimi për mbajtje financiare ekziston ndërmjet disa të afërmve, së pari kanë detyrim pasardhësit e pastaj të afërmit e vijës paraardhëse.

3. Detyrimi për dhënien e mbajtjes financiare për personat në gjini të gjakut caktohet sipas radhës me të cilën mund të thirren në trashëgimi.

4. Ndërmjet disa të afërmve të cilët janë në marrëdhënie të natyrës së njëjtë, të gjithë këta kanë detyrime në proporcion me mundësitë e tyre financiare. Personi i cili drejtpërdrejt përkujdeset për fëmijën në kujdesin e tij shtëpiak e përmbushë pjesën e tij duke siguruar kujdesin dhe shkollimin.

Neni 233

Zhvendosja e përparësisë

1. Deri sa i afërmi nuk është i detyruar të jap mbajtje financiare, detyrimi kalon në të afërmit e radhës në bazë të radhës së pastajme të detyrimit

2. Përgjegjësia e bashkëshortit për t'i dhënë mbajtje financiare bashkëshortit të tij kalon në të afërmit e personit që ka nevojë vetëm në rastet e pamundësisë financiare siç është cekur në nenin 230, paragrafin 1.

Neni 234

Rregulla e ndarjes së detyrimit të më shumë personave për dhënien e mbajtjes financiare

Në rast se më shumë se një person ka nevojë dhe personi që ka detyrim të sigurojë mbajtje financiare për të gjithë nuk është në gjendje të ofrojë mbajtje të plotë nën arsyet e cekura në nenin 230, paragrafin 1, detyrimi ndahet mes të gjithë të afërmve që janë të detyruar derisa mbajtja financiare të jetë garantuar plotësisht.

Neni 235

Shtrirja e mbajtjes

1. Shtrirja e mbajtjes duhet të jetë adekuate me kushtet nën të cilat ka jetuar personi që ka të drejtë në mbajtje. Në rast se personi ka jetuar në kushte të rënda, mbajtja duhet të sigurojë së paku minimumin që nevojitet për të mbajtur një jetë të rëndomtë dinjitoze.

2. Mbjtja përfshin të gjitha kërkesat e domosdoshme për jetë, duke përfshirë të gjitha shpenzimet e domosdoshme për trajnim dhe shkollim për të fituar profesion.

Neni 236
Forma e mbajtjes

1. Mbjtja në radhë të parë duhet të jetë në para.
2. Personi i detyruar të ofrojë mbajtje në të holla mund të kërkojë leje nga Organi i Kujdestarisë që t'i lejohet të ofrojë mbajtje në ndonjë formë tjetër nëse situata e veçantë e kërkon këtë.
3. Mbjtja duhet të jepet në paradhënie për çdo muaj.

Neni 237
Mos-heqja dorë nga mbajtja

Personi i cili ka të drejtë në mbajtje, nuk mund të heq dorë nga e drejta e tij për mbajtje në të ardhmen.

Neni 238
Përfundimi i të drejtës për mbajtje financiare

1. E drejta e mbajtjes ndërmjet dy personave përfundon nëse ndonjëri nga ata vdes.
2. Kjo nuk do të zbatohet për detyrimet e prindit ndaj fëmijës. Në këtë rast detyrimet e tij kalojnë tek trashëgimtari ligjor.

KAPITULLI II
MBAJTJA E FËMIJËVE DHE DETYRIMET PËR MBAJTJEN E FËMIJËVE

Neni 239
Aplikimi i parimeve

Parimet e përgjithshme të përgjegjësisë së prindërve të parashikuara me këtë Libër do të aplikohen në rast se nuk është rregulluar ndryshe në nenet vijuese.

Neni 240
Mbjtja financiare

1. Prindërit janë të detyruar që të ofrojnë mbajtje financiare për fëmijët e tyre nën 18 vjeç.
2. Nëse fëmija nuk e ka përfunduar shkollimin, prindërit kanë detyrim të ofrojnë mbështetjen e nevojshme për të siguruar shkollimin, respektivisht edukimin në fakultet deri sa fëmija të arrijë moshën 26 vjeç.

Neni 241
Mbjtja e fëmijës së mitur në rastet e veçanta

Nëse fëmija i moshës madhore nuk është në gjendje të punojë për shkak të sëmundjes, të metave fizike dhe mentale, dhe i cili nuk ka sasi të mjaftueshme të mjeteve financiare për shpenzimet e tij financiare, prindërit kanë për detyrim të sigurojnë ndihmën financiare deri sa një situatë e tillë të mbarojë.

Neni 242
Detyrimi i fëmijës

Nga moshë 15 vjeçare e tutje, fëmija i cili fiton të ardhura me punën e tij, është i detyruar që financiarisht të kontribuoj për mbajtjen e tij dhe nëse e kërkon nevoja edhe për kontribut të arsyeshëm për mbajtjen e prindërve dhe motrave e vëllezërve, nëse jeton me ta në ekonominë e njëjtë familjare.

Neni 243
Mos shuarja e detyrimeve me humbjen e kujdestarisë prindërore

Prindit të cilit i është hequr përgjegjësia prindërore nuk lirohet nga detyrat për t'i mbajtur fëmijët e tij.

Neni 244
Detyrimet e fëmijëve ndaj prindërve të vet

1. Fëmijët kanë për detyrim të japin mbajtje financiare për prindërit e tyre nëse ata nuk janë të aftë për punë dhe nuk kanë të ardhura minimale për të jetuar.
2. Përjashtimisht, gjykata mund të refuzojë kërkesën për mbajtje financiare, nëse prindit iu ka hequr përgjegjësia prindërore ose nuk ka ofruar mbajtje financiare për fëmijën përkundër mundësive financiare.
3. Përjashtimi i cekur në paragrafin 2 do të zbatohet nëse gjykata pas vërtetimit të të gjitha rrethanave të rastit konkludon se detyrimi i fëmijës do të paraqiste një padrejtësi të hapur ndaj fëmijës.

Neni 245
Detyrimet e njerikut/ës ndaj thjeshtërit/ës

1. Njerku dhe njerka kanë për detyrim të ofrojnë mbajtje financiare për thjeshtërit e tyre nëse ata nuk kanë të afërm të tjerë të cilët në përputhje me këtë libër kanë për detyrim të sigurojnë mbajtje financiare apo kanë vetëm të afërm të cilët janë financiarisht të paaftë.
2. Detyrimi i njerkës apo njerkut vazhdon edhe pas vdekjes së partnerit të tyre i cili ka qenë prind natyror i fëmijës, nëse thjeshtri/ra dhe njerku apo njerka jetojnë në bashkësi jashtëmartesore para vdekjes së njërit bashkëshort.
3. Kjo nuk do të aplikohet nëse martesë ndërmjet prindit dhe njerkës apo njerkut të fëmijës është anuluar.

Neni 246
Detyrimet e thjeshtrit/ës ndaj njerkut/ës

Thjeshtëri/ra kanë për detyrim të ofrojnë mbajtje financiare për njerkun dhe njerkën në përputhje me nenin 244 nëse këta kanë ofruar mbajtje financiare dhe kujdes për një kohë të arsyeshme. Nëse njerku apo njerka kanë fëmijë të vet, atëherë këto detyrime ndahen me fëmijët tjerë.

KAPITULLI III
MBAJTJA MARTESORE (ALIMENTACIONI)

Neni 247
Përcaktimi i alimentacionit

Alimentacioni është mbajtje financiare e bashkëshortëve apo ish-bashkëshortëve.

Neni 248
E drejta e bashkëshortëve në alimentacion

1. Bashkëshorti i cili nuk ka mjete të mjaftueshme për mbajtje financiare, i cili nuk është i aftë të punojë ose që për arsye tjera nuk mund të punësohet, ka të drejtë në mbajtje financiare nga bashkëshorti tjetër në proporcion me mundësitë e tij financiare.
2. Gjukata duke i marrë parasysh të gjitha rrethanat e rastit mund të refuzojë kërkesën për alimentacion, nëse alimentacioni është kërkuar nga bashkëshorti me keqbesim ose nëse ai e ka braktisur bashkëshortin pa ndonjë arsye të bazuar.

Neni 249
Alimentacioni për kujdesin e fëmijës

Bashkëshorti i ndarë mund ta kërkojë alimentacionin nga bashkëshorti tjetër përderisa ai do të kujdeset dhe e mbanë fëmijën e përbashkët dhe për këtë arsye i bëhet e pamundur të punojë.

Neni 250
Alimentacioni për pleqëri

1. Bashkëshorti i ndarë mund të bëjë kërkesë për alimentacion ndaj bashkëshortit tjetër që nga momenti i:

1.1. shkurorëzimit;

1.2. mbarimit të kujdesit dhe mbajtjes së fëmijës së përbashkët;

1.3. përfundimit të kushteve të parashikuara në nenin 251 dhe 252 ai nuk mund të pranohet në marrëdhënie të punës për shkak të moshës së tij të vjetër.

Neni 251
Alimentacioni për shkak të sëmundjes apo paaftësisë

Bashkëshorti i shkurorëzuar mund të bëjë kërkesë për alimentacion nga bashkëshorti tjetër nëse dhe që nga momenti i shkurorëzimit, mbarimit të kujdesit dhe mbajtjes së fëmijës të përbashkët dhe përfundimit të kushteve të parashikuara në nenin 252 të këtij libri ai nuk mund të pranohet në marrëdhënie të punës për shkak të sëmundjes, paaftësisë apo të metave të tija psikike apo mentale.

Neni 252
Alimentacioni për shkak të papunësisë, kërkesa për ndryshim

1. Për atë që sa alimentacioni nuk mund të sigurohet nga nenet 249 - 251, bashkëshorti i shkurorëzuar mund të kërkojë alimentacion nëse dhe për atë që ai nuk është në gjendje të gjejë punë pas momentit të shkurorëzimit.

2. Në rast se të hyrat nga punësimi nuk i plotësojnë nevojat dhe ai nuk ka të drejtë për alimentacion nga nenet 249 - 251, ai ka të drejtë të kërkojë ndryshimin si alimentacion për të arritur mbajtje financiare.

Neni 253
Punësimi i përshtatshëm

1. Nga bashkëshorti i shkurorëzuar mund të kërkohet që të angazhohet në punë të përshtatshme.

2. Punësimi është i përshtatshëm nëse ai është në përputhje me arsimimin, aftësitë dhe shëndetin e bashkëshortit të shkurorëzuar dhe ai përshtatet nivelit të jetesës. Kjo varet nga kohëzgjatja e martesës dhe koha që bashkëshorti i shkurorëzuar ka qenë i angazhuar në përkujdesje dhe arsimim të fëmijës së përbashkët.

3. Bashkëshorti i shkurorëzuar duhet të angazhohet për arsimimin e mëtejshëm apo rikualifikimin, nëse kjo është e mundur dhe e domosdoshme për të gjetur punë.

Neni 254
Gjendja e nevojshme (skamja)

Bashkëshorti i shkurorëzuar nuk mund të kërkojë alimentacionin për derisa ai është në gjendje të mbaj vetën nga të ardhurat apo nga prona e tij.

Neni 255
Niveli i alimentacionit

Niveli i alimentacionit varet nga standardi jetësor në martesë. Mbajtja e gjendjes së jetesës kërkon gjithashtu shpenzime për sigurim të përshtatshëm shëndetësor dhe shpenzimet për arsimim të mëtejshëm apo rikualifikim në përputhje me nenin 253 paragrafin 3.

Neni 256
Kufizimi apo përfundimi i detyrimit

1. Padia për alimentacion mund të kufizohet apo të refuzohet. Kjo varet nga ajo se deri në çfarë mase kërkesa është e paarsyeshme.

2. Padia do të jetë e paarsyeshme nëse:

2.1. periudha kohore sa ka zgjatur martesja ishte shumë e shkurtër dhe nuk kishte fëmijë të përbashkët. Në këto raste, mbajtja jepet vetëm për një periudhë jo më të gjatë sesa që ka zgjatë martesja;

2.2. qoftë edhe duke marrë parasysh interesin e fëmijëve të përbashkët, padia për mbajtje pa kufizim kohor, ose në masë të plotë, do të ishte e padrejtë në rrethanat e dhëna. Duhet të merret parasysh mosha e fëmijëve;

2.3. Padiësi është fajtor për krim apo sulm të rëndë të paramenduar kundër bashkëshortit tjetër; ose

2.4. Padiësi me qëllim shkakton nevojshmërinë e tij.

Neni 257
Aftësia për alimentacion

1. Personat të cilët duke marrë parasysh të gjitha detyrimet tjera nuk janë në gjendje të japin alimentacion pa rrezikuar mbajtjen e tyre të arsyeshme, nuk janë të detyruar ta sigurojnë mbajtjen.

2. Detyrimi mbetet për aq sa ata janë në gjendje të sigurojnë alimentacion.

Neni 258
Detyrimi për informim reciprok për gjendjen financiare

1. Bashkëshortët e shkurorëzuar janë të detyruar t'i paraqesin njëri tjetrit të hyrat dhe gjendjen financiare sipas kërkesës.

2. Në bazë të kërkesës do të ofrohen prova me shkrim dhe dokumente tjera në mënyrë që të provohen për të hyrat dhe gjendjen financiare.

Neni 259
Rregulli i përparësisë tek personat e detyruar

1. Detyrimin për alimentacion së pari e mban bashkëshorti i shkurorëzuar.

2. Nëse dhe deri sa bashkëshorti i shkurorëzuar nuk ofron alimentacion të mjaftueshëm, detyrimi kalon njëjtë sikur mbajtja financiare, në të afërmit e të paditurit sipas radhës së trashëgimisë.

Neni 260
Forma e alimentacionit

1. Alimentacioni së pari duhet të bëhet në të holla.

2. Personi që ka detyrim të jap alimentacion, mund të kërkoj leje nga Organi i Kujdestarisë ose Gjykata që të lejohet të jap mbajtje në ndonjë formë tjetër nëse situata e veçantë e kërkon një gjë të tillë.

3. Të hollat duhet të jepen për çdo muaj në paradhënie.

4. Në vend të pagesës mujore kërkuesi mund të kërkojë një shumë satisfaksioni. Kjo bëhet vetëm nëse ka baza të arsyeshme dhe kjo pjesë e shumës nuk do të rezultojë në një ngarkesë të pa ndershme të personi i cili është i detyruar të siguroj alimentacion.

Neni 261

Ujdia

Bashkëshortët mund të lidhin ujdi për alimentacion pranë Gjykatës në të cilën zhvillohet procedura për alimentacion.

Neni 262

Shuarja e të drejtës

E drejta e bashkëshortit të shkurorëzuar për alimentacion pushon kur kushtet nga nenet 248-252 nuk zbatohen më, kur koha për të cilën gjykata ka përcaktuar alimentacionin kalon, kur bashkëshorti i shkurorëzuar i cili gëzon këtë të drejtë rimartohet ose hyn në bashkësi jashtëmartesore ose vdes.

Neni 263

Vazhdimi i të drejtave

1. Detyrimi për alimentacion nuk shuhet me vdekjen e personit të detyruar por kalon tek trashëgimtari ligjor. Në këtë rast të gjitha kufizimet në vlerën e alimentacionit pushojnë dhe shuma përcaktohet sërish, varësisht nga aftësitë financiare të trashëguesit.

2. Kjo gjithashtu zbatohet për kërkesën për alimentacion për muajin kur kërkuesi lidhë martesë të re ose vdes.

Neni 264

Rishfaqja e të drejtës për ta pranuar alimentacionin

Në rastin kur një person i cili ka të drejtë për alimentacion lidhë martesë të re dhe kjo më vonë zgjidhet me shkurorëzim, dhe nëse ai kujdeset për fëmijën e përbashkët nga martesa e parë ka të drejtë të paraqesë kërkesë për alimentacion ndaj bashkëshortit të mëparshëm.

Neni 265

Alimentacioni në rastet e anulimit të papritur të martesës

Në rast se martesa është anuluar, bashkëshorti i cili në kohën e lidhjes së martesës nuk i ka ditur arsyet e pavlefshmërisë së saj, mund t'i kërkojë bashkëshortit tjetër që ta sigurojë alimentacionin nën kushtet në të cilat bashkëshorti i shkurorëzuar duhet të plotësojë kërkesën për alimentacion.

KAPITULLI IV

DISPOZITAT E VEÇANTA PËR MBROJTJEN E FËMIJËVE TË PRINDËRVE TË PAMARTUAR

Neni 266

Detyrimet e babait të pamartuar

1. Babai i fëmijës është i detyruar të jap mbajtje financiare nënës gjatë intervalit kohor prej 6 javë para lindjes së fëmijës dhe tetë javë pas lindjes së fëmijës.

2. Kjo është e lidhur gjithashtu me të gjitha shpenzimet e shtatzënisë dhe lindjes së fëmijës.

3. Për deri sa nëna nuk mund të siguroj marrëdhënie të punës për shkak të sëmundjes së shkaktuar nga shtatzënia apo nga lindja, detyrimi për të siguruar mbajtje financiare për fëmijën dhe alimentacioni për gruan mund të zgjatet.

4. E njëjta do të aplikohet nëse nëna nuk mundet të punojë për shkak të kujdesit dhe mirërritjes së fëmijës.

5. Kjo do të aplikohet gjithashtu në rastet kur fëmija ka lindur i vdekur apo ka vdekur pas lindjes apo gjatë paftësisë së fëmijës së shkaktuar me lindje.

Neni 267 Kufizimet

1. Detyrimet për të siguruar mbajtjen fillojnë 6 javë para lindjes dhe përfundojnë tre vite pas lindjes.

2. Kufizimi trevjeçar mund të vazhdohet nëse pikërisht mendohet për nevojën që të sigurohen kushtet jetësore të gruas dhe fëmijës.

Neni 268 Rregullat e përgjithshme mbi detyrimet e mbajtjes ndërmjet të afërmve

1. Të gjitha dispozitat nga detyrimi i mbajtjes ndërmjet të të afërmve do të zbatohen po ashtu edhe për fëmijët nga prindërit e pamartuar.

2. Detyrimin për alimentacion në radhë të parë e ka babai e pastaj të afërmit tjerë.

Neni 269 Detyrimet e nënës së pamartuar

Nëse babai është i detyruar për kujdesin dhe rritjen e fëmijës, ai mundet të kërkojë mbajtjen financiare të cekur në nenin 266 paragrafin 4.

Neni 270 Refuzimi i kërkesës

Gjykata mund ta refuzojë kërkesën për alimentacion vetëm nëse kërkuesi është fajtor për sulm të rëndë të paramenduar ose për krim të ngjashëm kundër partnerit.

Neni 271 Heqja dorë nuk është e mundshme

Nuk mund të hiqet dorë nga e drejta për alimentacion në mes të partnerëve të pamartuar.

TITULLI XII DISPOZITAT KALIMTARE

Neni 272 Koha e aplikimit në përgjithësi

1. Pa rënë ndesh me nenet 273 e tutje, ky libër do të zbatohet për të gjitha marrëdhëniet familjare, pa marrë parasysh nëse ato kanë ekzistuar para ose pasi që ky libër ka hyrë në fuqi.

2. Ky libër nuk zbatohet për kontratat e lidhura para ##. ##. ## (data e hyrjes në fuqi të Kodit Civil).

3. Nëse një person ka fituar ndonjë të drejtë sipas ligjit të vjetër, ato të drejta do të mbeten të paprekura.

Neni 273

Koha e zbatimit në lidhje me regjimin e pronës martesore

1. Ligji i ri nuk zbatohet, nëse regjimi i pronës ka përfunduar para ##. ##. ## (data e hyrjes në fuqi të Kodit Civil). Kjo vlen edhe në qoftë se procedura gjyqësore për këtë çështje ka filluar pas kësaj dite.
2. Nëse palët e treta, siç janë kreditorët, kanë pretendime ekzistuese kundër njërit ose të dy bashkëshortëve, ato palë nuk duhet të pësojë asnjë dëm nga dispozitat e reja.

Neni 274

Koha e zbatimit në lidhje prindësinë, me përgjegjësinë prindërore dhe kujdestarinë

1. Dispozitat për prindësi zbatohen për të gjithë fëmijët që kanë lindur më ose pas datës ##. ##. ## (data e hyrjes në fuqi të Kodit Civil).
2. Ky libër vlen për çdo procedurë gjyqësore dhe administrative për të drejtat prindërore dhe për kujdestarinë që kanë filluar më ose pas datës##. ##. ## (data e hyrjes në fuqi të Kodit Civil).
3. Masat e mbrojtjes për fëmijët apo për të rriturit pa kapacitet ligjor mbeten në fuqi. Ato mund të ndryshohen sipas ligjit të ri nga autoritetet kompetente.

Neni 275

E drejta për të zgjedhur zbatimin e ligjit të ri

Çiftet e martuara, anëtarët e një familjeje të zgjeruar dhe çiftet në bashkësi jashtëmartesore mund t'i zgjedhin dispozitat e ligjit të ri të familjes, edhe për proceset e përfunduara.

Neni 276

Dispozitat procedurale që mbesin në fuqi

Të gjitha dispozitat e natyrës procedurale, të cilat nuk janë transferuar nga Ligji Nr. 2004/32 në këtë libër, mbeten në fuqi.

Neni 277

Dispozitat e të Drejtës Ndërkombëtare Private që mbesin në fuqi

Të gjitha dispozitat e të drejtës ndërkombëtare private, të cilat nuk janë transferuar nga Ligji Nr. 2004/32 në këtë libër, mbeten në fuqi.

LIBRI PESË

TRASHËGIMIA

TITULLI I DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1 Qëllimi i librit për trashëgiminë

1. Ky libër rregullon të drejtat e trashëgimisë.
2. Trashëgimia është kalimi me ligj ose në bazë të testamentit i pasurisë (trashëgimit) së personit të vdekur (trashëgimlënësit) tek një ose më shumë persona (trashëgimtarët ose legatarët), sipas rregullave të caktuara në këtë Kod.
3. Për qëllime të këtij Libri emrat në gjininë mashkullore nënkuptojnë edhe emrat në gjininë femërore, si edheanasjelltas pa diskriminim.

Neni 2 Objekti i trashëgimisë

1. Objekt i trashëgimisë janë sendet dhe të drejtat që i përkasin trashëgimlënësit.
2. Objekt i trashëgimisë mund të jenë edhe detyrimet e një trashëgimlënësit.

Neni 3 Barazia në trashëgimi

1. Të gjithë personat fizikë, në kushte të njejta, janë të barabartë në trashëgimi.
2. Fëmijët e lindur jashtë martesë, kur atësia është njohur ose verifikuar, si dhe fëmijët e adoptuar janë të barabartë me fëmijët e lindur gjatë martesës.
3. Fëmija i adoptuar nuk trashëgon familjen e origjinës së tij dhe as familja nuk e trashëgon atë.
4. Shtetasit e huaj janë të barabartë me qytetarët e Republikës së Kosovës në lidhje me trashëgiminë.

Neni 4 Fitimi i trashëgimit

1. Trashëgimi fitohet me vdekjen e trashëgimlënësit.
2. Çdo person fizik mund të trashëgohet.

Neni 5 Koha dhe vendi i hapjes së trashëgimisë

1. Personin e vdekur fizik (trashëgimlënësin) e trashëgon ai, i cili prej momentit të vdekjes së tij ka fituar të drejtën për të trashëguar.
2. Çdo person është i aftë për të trashëguar, përveç nëse nuk është parashikuar ndryshe me këtë Kod.

3. E drejta për të trashëguar fitohet në momentin e vdekjes së trashëgimlënësit. Trashëgimtari i thirrur për të trashëguar mund të heqë dorë nga kjo e drejtë sipas dispozitave të këtij Libri. Në këto raste konsiderohet se ai nuk e ka fituar këtë të drejtë asnjëherë.

Neni 6

Mbi marrëveshjet për trashëgiminë e ardhshme

Çdo marrëveshje mes trashëgimtarëve të ardhshëm, ose mes trashëgimtarëve të ardhshëm dhe personave të tretë, lidhur me një trashëgimi ende të pahapur është e pavlefshme.

Neni 7

Zotësia për të trashëguar

1. Personi që në kohën e hapjes së trashëgimisë është gjallë, ose është zënë para vdekjes së trashëgimlënësit dhe ka lindur i gjallë, ka zotësi për të trashëguar.

2. Konsiderohet se ka qenë zënë në kohën e hapjes së trashëgimisë, ai person që ka lindur i gjallë brenda 300 ditëve nga vdekja e trashëgimlënësit.

Neni 8

Bazat për trashëgimi

E drejta për të trashëguar fitohet në bazë të ligjit, testamentit ose kontratës.

Neni 9

Trashëgimia ligjore në përgjithësi

Trashëgimia me ligj zbatohet kur trashëgimlënësi nuk ka lënë një testament të vlefshëm, nëse ai nuk ka lidhur një kontratë të vlefshme për së gjalli ose në rastet kur prona e trashëgimlënësit nuk është përfshirë në kontratën e vlefshme të lidhur ndërmjet ë gjallëve.

Neni 10

Disponimi në rast vdekje (*mortis causa*)

Kur trashëgimlënësi nuk ka trashëgimtar, e drejta për të trashëguar i kalon Komunës, e cila fiton të njëjtën pozitë si me trashëgimtarët ligjorë. Komuna nuk mund të heqë dorë nga trashëgimia.

TITULLI II

TRASHËGIMIA LIGJORE

Neni 11

Trashëgimtarët ligjorë

1. Trashëgimtarë ligjorë janë: fëmijët e trashëgimlënësit, të adoptuarit e tij dhe pasardhësit e tyre, bashkëshorti, prindërit, vëllzërit e motrat dhe pasardhësit e tyre, gjyshi e gjyshja dhe pasardhësit e tyre.

2. Bazuar në ligj, bashkëshorti jashtëmartesor gëzon të njëjtat të drejta si bashkëshorti martesor, përveç se kur parashikohet ndryshe me ligj.

3. Bashkësia jashtëmartesore këtë libër nënkupton marrëdhënia faktike, siç përcaktohet në Neni 40 të Librit për Familjen, e cila duhet të ketë ka zgjatur së paku pesë vjet, ose së paku tre vjet, në rastet kur nga kjo marrëdhënie është i lindur një fëmijë dhe ajo ka përfunduar për shkak të vdekjes së trashëgimlënësit.

4. Këta persona thirren në trashëgim sipas radhës së caktuar në këtë Kod.

KREU I RADHËT E TRASHËGIMISË

Neni 12

Pasardhësit dhe bashkëshorti i trashëgimlënësit

1. Trashëgimlënësin e trashëgojnë para të gjithëve fëmijët dhe bashkëshorti.
2. Pavarësisht nga paragrafi 3 i këtij neni, subjektet e paragrafit 1 i këtij neni do të trashëgojnë në pjesë të barabarta.
3. Në rastet kur se trashëgimlënësi ka më shumë se tre fëmijë, atëherë bashkëshorti pasjetues do të trashëgojë një të katërtën e pasurisë së trashëgimlënësit.

Neni 13

E drejta e përfaqësimit

1. Në rastet kur njëri prej fëmijëve të trashëgimlënësit ka vdekur para tij, në vend të këtij fëmije thirren në trashëgim të paslindurit e tij, dhe nëse edhe këta të fundit kanë vdekur thirren në trashëgim nipërit e këtij fëmije.
2. Personat nga paragrafit 1 i këtij neni trashëgojnë pjesë të barabarta.

Neni 14

Prindërit dhe bashkëshorti i trashëgimlënësit

1. Pasurinë e trashëgimlënësit që nuk ka lënë pasardhës e trashëgojnë prindërit dhe bashkëshorti i tij.
2. Prindërit e trashëgimlënësit trashëgojnë gjysmën e pasurisë trashëgimore në pjesë të barabarta, kurse gjysmën tjetër të pasurisë e trashëgon bashkëshorti i trashëgimlënësit.
3. Nëse trashëgimlënësi nuk ka lënë bashkëshort pasjetues, prindërit e trashëgimlënësit e trashëgojnë tërë pasurinë në pjesë të barabarta.
4. Nëse është pasjetues vetëm njëri prind i trashëgimlënësit, ai do të trashëgojë gjysmën e pasurisë trashëgimore.
5. Nëse të dy prindërit e trashëgimlënësit kanë vdekur para tij, e tërë pasuria trashëgimore trashëgohet nga bashkëshorti i trashëgimlënësit.

Neni 15

Vëllezërit dhe motrat e trashëgimlënësit dhe pasardhësit e tyre

1. Në rastet kur nuk ka bashkëshort ose pasardhës të mbetur gjallë dhe një nga prindërit e trashëgimlënësit ka vdekur para tij, pjesën e pasurisë trashëgimore që do t'i takonte sikur të kishte jetuar pas trashëgimlënësit, e trashëgojnë, në përputhje me nenin 14, fëmijët e tij (vëllezërit dhe motrat e trashëgimlënësit), nipat e stërnipat e tij dhe pasardhësit e tjerë në përputhje me dispozitat mbi trashëgimin nga fëmijët e pasardhësit e tjerë të trashëgimlënësit, të këtij Kodi.
2. Nëse të dy prindët e trashëgimlënësit kanë vdekur para trashëgimlënësit, pjesën e pasurisë trashëgimore që do t'i takonte secilit prej tyre sikur të kishin jetuar pas trashëgimlënësit e trashëgojnë pasardhësit përkatës, sipas përcaktimeve në paragrafin 1 të këtij neni.
3. Në të gjitha rastet, vëllezërit dhe motrat e trashëgimlënësit vetëm nga ana e atit trashëgojnë në pjesë të barabarta pjesën e pasurisë trashëgimore të atit, vëllezërit dhe motrat vetëm nga ana e nënës trashëgojnë në pjesë të barabarta vetëm pjesën e nënës. Vëllezërit dhe motrat, prej së njëjtës nënë dhe

të njëjtit at, trashëgojnë në pjesë të barabarta me vëllezërit dhe motrat nga ana e të atit pjesën e të atit, kurse me vëllezërit dhe motrat nga ana e nënës pjesën e nënës.

Neni 16

Trashëgimi i një prindi që ka vdekur pa pasardhës

Në rast se nuk ka bashkëshort apo pasardhës të mbetur gjallë, si edhe në rastet kur të dy prindërit e trashëgimlënësit kanë vdekur para trashëgimlënësit dhe njëri nga prindërit nuk kanë lënë asnjë pasardhës, pjesa e pasurisë trashëgimore që do t'i takonte këtyre pasardhësve trashëgohet nga pasardhësit e prindit tjetër.

Neni 17

Gjyshërit dhe gjyshet e trashëgimlënësit

1. Pasurinë trashëgimore të trashëgimlënësit që nuk ka lënë pasardhës, bashkëshort, prindër apo pasardhës të këtyre të fundit, e trashëgojnë gjyshërit dhe gjyshet e tij.
2. Gjysmën e pasurisë trashëgimore e trashëgojnë gjyshi dhe gjyshja nga ana e atit, kurse gjysmën tjetër gjyshi dhe gjyshja nga ana e nënës.

Neni 18

Të drejtat e gjyshërve të të njëjtit trung

1. Gjyshi dhe gjyshja të të njëjtit trung trashëgojnë në pjesë të barabarta.
2. Nëse ndonjë nga parardhësit e të njëjtit trung ka vdekur para trashëgimlënësit, pjesën e pasurisë trashëgimore që do t'i takonte sikur të kishte jetuar pas tij trashëgimlënësit e trashëgojnë fëmijët e tij në përputhje me rregullat për trashëgimin nga pasardhësit e tij.
3. Të drejtat trashëgimore të gjyshit dhe të gjyshes të të njëjtit trung dhe të pasardhësve të tyre rregullohen sipas dispozitave për trashëgimin prej prindërve dhe vëllezërit e motrat e tij.

Neni 19

Trashëgimi i gjyshërve të të njëjtit trung pa pasardhës

Në rastet kur, gjyshi dhe gjyshja e të njëjtit trung kanë vdekur para trashëgimlënësit dhe nuk kanë lënë pasardhës të tyre, pjesën e pasurisë trashëgimore që do t'u takonte sikur të kishin jetuar pas trashëgimlënësit e trashëgojnë gjyshi dhe gjyshja e trungut tjetër, sikurse është caktuar në nenin 18 të këtij Libri.

KREU II

TRASHËGIMI NGA ANA E AUTORITETEVE PUBLIKE

Neni 20

Komuna si trashëgimtar ligjor i radhës së fundit

1. Nëse trashëgimlënësi nuk ka lënë trashëgimtarë, thirret në trashëgim Komuna, ku trashëgimlënësi ka pasur vendbanimin ose vendqëndrimin e tij të fundit.
2. Nëse vendbanim ose vendqëndrim i tij ka qënë jashtë territorit të Republikës së Kosovës, atëherë pasuria trashëgimore i takon Komunës ku trashëgimlënësi ka pasur vendbanim ose vendqëndrim e tij të fundit në vend . Në rastet kur trashëgimlënësi nuk ka banuar apo qëndruar asnjëherë në Republikën e Kosovës, pasuria trashëgimore i takon shtetit.

KREU III

DISPOZITA TË VEÇANTA PËR DISA TRASHËGIMTARË

Neni 21
Trajtimi i barabartë i fëmijëve të trashëgimtarit

Fëmijët e lindur në martesë dhe jashtë martesë, kur atësia është njohur ose verifikuar si dhe të adoptuarit dhe pasardhësit e tyre kanë të drejta të barabarta në trashëgimi

Neni 22
Barazia e të adoptuarve në trashëgimi

I adoptuari dhe pasardhësit e tij kanë të drejta të njëjta trashëgimore ndaj adoptuesit, sikurse fëmijët e adoptuesit dhe pasardhësit e tjerë të tij.

Neni 23
Pasojat e kërkesës për pushimin e adoptimit

I adoptuari dhe pasardhësit e tij nuk e trashëgojnë adoptuesin, nëse adoptuesi ka paraqitur kërkesë për pushimin e adoptimit, nëse kërkesa e tij j vërtetohet pas vdekjes se ka qenë e bazuar.

KREU IV
TË DREJTAT MBI SENDET E SHTËPISË DHE TË DREJTAT E BASHKËSHORTIT

Neni 24
Trashëgimi i sendeve shtëpiake

1. Sendet shtëpiake që janë përdorur për plotësimin e nevojave të përditshme të bashkëshortit pasjetues apo trashëgimtarëve të tjerë, të cilët kanë jetuar në të njëjtën shtëpi, të tilla si mobilet, pajisjet, etj., do të trashëgohen nga bashkëshorti i pasjetues dhe pasardhësit e trashëgimlënësit, me përjashtim të rasteve kur këto sende janë me vlerë të konsiderueshme.

2. Personat e përcaktuar në paragrafin 1 të këtij neni, fitojnë bashkëpronësinë në pjesë të barabarta mbi sendet shtëpiake të veçuara.

Neni 25
Uzefrukti i bashkëshortit

1. Pa rënë në kundërshtim me të drejtën e tij për të trashëguar, Bashkëshorti pasjetues mbijetues ka të drejtë për të jetojë uar në shtëpinë bashkëshortore e martesës deri në për një periudhë prej një viti pas vdekjes së trashëgimlënësit, pa cënuar të drejtën e tij për të trashëguar.

2. Nëse shtëpia bashkëshortore është marrë nga bashkëshorti pa pajtimin e tij, ai mund ta kërkojë kthimin nga personi, në posedim të cilit ndodhet shtëpia.

Neni 26
Regjimi i pasurisë bashkëshortore

1. Bashkëshorti pasjetues i trashëgimlënësit ka të drejtë të kërkojë pjesën e tij në pasurinë e përbashkët martesore. Kjo pjesë e pasurisë nuk llogaritet në pjesën e pasurisë trashëgimore e, në të cilën bashkëshorti ka të drejtë, sipas këtij Kodi ose sipas testamentit të trashëgimlënësit.

2. Nëse trashëgimlënësi dhe bashkëshorti i tij kanë pasur pasuri të përbashkët në përputhje me regjimin e pasurisë së përbashkët, vetëm pjesa që i takon trashëgimlënësit pas pjestimit së pasurisë së përbashkët bëhet objekt i trashëgimisë.

3. Nuk mund të interpretohet në frymën e kufizimit të së drejtës së bashkëshortit pasjetues asnjë dispozite e ketij libri mbi të drejtat e fituara sipas dispozitave të Librit të Familjes, lidhur me mbarimin e regjimit të pasurisë së përbashkët.

Neni 27
Kur bashkëshorti nuk ka të drejtë për të trashëguar

1. E drejta e trashëgimit midis bashkëshortëve pushon me shkurozimin ose me anulimin e martesës.
2. Bashkëshorti nuk ka të drejtë të trashëgojë:

2.1. nëse në kohën e vdekjes së trashëgimlënësit janë përmbushur kushtet për shuarjen e martesës me shkurozëzim dhe trashëgimlënësi ka paraqitur kërkesë ose ka dhënë pëlqimin për shkurozëzim;

2.2. nëse trashëgimlënësi ka pasur të drejtë të paraqesë kërkesë për anulimin e martesës dhe e ka paraqitur një të tillë.

KREU V
PERSONAT QË PËRFITOJNË NGA DETYRIMI PËR USHQIM OSE MBAJTJA

Neni 28
Mbi të drejtat e personave ndaj të cilëve trashëgimlënësi ka paguar detyrimin për ushqim ose mbajtjen

1. Çdo detyrim i trashëgimlënësit për të siguruar ushqim dhe mbajtjetrasferohet tek trashëgimia si detyrim, nëse personi që përfiton nga detyrimi për ushqim ose mbajtja nuk i ka mjetet e nevojshme për jetesë.
2. Trashëgimtarët ose legatarët janë përgjegjës për përmbushjen e këtij detyrimi në përputhje me dispozitat mbi përgjegjësinë e kreditorëve të trashëgimlënësit.

KREU VI
TRASHËGIMTARËT E DOMOSDOSHËM

NËNKAPITULLI I
PARIMET

Neni 29
Mbi trashëgimtarët e domosdoshëm në përgjithësi

1. Trashëgimtarë të domosdoshëm janë: pasardhësit e trashëgimlënësit, të adoptuarit e tij dhe pasardhësit e tyre, prindërit dhe bashkëshorti i tij.
2. Gjyshërit e trashëgimlënësit, motrat dhe vëllezërit e trashëgimlënësit janë trashëgimtarë të domosdoshëm vetëm nëse janë plotësisht të paaftë për punë dhe nuk kanë mjete për jetesë.
3. Personat e cekur në paragrafin 1 dhe 2 të këtij neni janë trashëgimtarë të domosdoshëm nëse janë thirrur për trashëgim sipas neneve 11-19 të këtij Libri.

Neni 30
Bashkësia jashtëmartesore

Personat në bashkësi jashtëmartesore nuk janë trashëgimtarë të domosdoshëm.

Neni 31
Pjesa e domosdoshme dhe e disponueshme pasurisë trashëgimore

1. Trashëgimtarët e domosdoshëm kanë të drejtë mbi pasurinë trashëgimore, të cilën trashëgimlënësi nuk mund të disponojë, e cila quhet pjesë e domosdoshme.

2. Pjesa e domosdoshme e pasardhësve dhe bashkëshortit përbën një të dytën e pjesës që do t'i takonte secilit si trashëgimtar ligjor në pajtim me dispozitat mbi trashëgiminë sipas neneve 12 – 19 të këtij Libri, ndërsa pjesa e domosdoshme e trashëgimtarëve të tjerë një të tretën e saj..

NËN-KAPITULLI II LLOGARITJA E PJESËS SË DOMOSDOSHME

Neni 32 Përcaktimi i vlerës së pasurisë trashëgimore

1. Vlera e pasurisë trashëgimore në bazë të së cilës llogaritet pjesa e domosdoshme llogaritet në këtë mënyrë:
2. Së pari, inventarizohen dhe vlerësohen të gjitha të mirat që ka pasur trashëgimlënësi në çastin e vdekjes, duke llogaritur këtu të gjitha ato të drejta që ka disponuar me testament, si dhe të gjitha detyrimet e të tretëve borxhet që ia kanë të tjerët, si edhe ato që i detyrohet a ka ndonjë trashëgimtar, me përjashtim të detyrimeve btë cilat qartazi nuk mund të përmbushen prej debitoreve të tij.
3. Nga vlera e përcaktur e pasurisë që ka pasur trashëgimlënësi në momentin e vdekjes, zbritet shuma e detyrimeve të tij, shuma e shpenzimeve të inventarizimit e vlerësimit të pasurisë trashëgimore, si edhe e shpenzimeve të varrosjes së trashëgimlënësit.
4. Pjesës që mbetet i zbritet vlera e të gjitha dhurimeve që trashëgimlënësi ka bërë në çfarëdo mënyre ndaj ndonjë trashëgimtari ligjor brenda dhjetë viteve të fundit para vdekjes, duke përfshirë edhe dhurimet e bëra trashëgimtarëve që kanë hequr dorë nga trashëgimia, ose dhurimeve, të cilat trashëgimlënësi ka urdhëruar të mos i llogariten trashëgimtarit në pjesën e tij trashëgimore.
5. Kësaj shume i zbritet edhe vlera e dhurimeve që trashëgimtari në vitin e fundit të jetës së tij u ka bërë personave të tjerë që nuk janë trashëgimtarë ligjorë, me përjashtim të dhurimeve të rëndomta.

Neni 33 Çfarë konsiderohet dhurim

Për qëllime të këtij Libri, dhurim konsiderohet çdo heqje dorë nga një e drejtë, falja e detyrimit, çdo transferim i pasurisë në interes të një trashëgimtari në emër të pjesës trashëgimore, me qëllim themelimin apo zgjerimin e familjes, ushtrimin e një mjeshtërie, apo çdo disponim tjetër pa shpërblim.

Neni 34 Caktimi i vlerës së dhurimit

Vlera e dhurimit përcaktohet në bazë të vlerës së saj në momentin e dhurimit.

Neni 35 Dhurimi në formë të sigurimit

Kur dhurimi përbëhet nga sigurimi në dobi të dhuratëmarrësit, si vlerë e dhurimit merret shuma e primeve që ka paguar trashëgimlënësi, nëse kjo shumë është e barabartë ose më e vogël se shuma e siguruar. Në rastet kur shuma e primeve është më e madhe se shuma e siguruar, si vlerë e dhurimit merret shuma e siguruar.

Neni 36 Veçimi i sendeve shtëpiake

Sendet shtëpiake që një trashëgimtar ose bashkëshorti trashëgon sipas dispozitave të këtij Libri nuk llogariten në pjesën e domosdoshme apo në pjesën trashëgimore të një trashëgimtari.

NËN-KAPITULLI III
ZVOGËLIMI I DISPONIMIT ME TESTAMENT DHE KTHIMI I DHURATËS PËR SHKAK TË CËNIMIT TË
PJESËS SË DOMOSDOSHME

Neni 37

Cënimi i pjesës së domosdoshme

1. Nëse pjesa e domosdoshme është cenuar, disponimi me testament do të zvogëlohet, kurse dhurimi do të kthehet në masën që nevojitet për plotësimin e pjesës së domosdoshme.
2. Pjesa e domosdoshme cenohet kur vlera e përgjithshme e disponimit me testament dhe e dhurimit tejkalon pjesën e disponueshme.. Kjo vlerë përfshin dhurime dhe disponime me testament,të cilat trashëgimlënësi ka urdhëruar që të mos i llogariten trashëgimtarit të domosdoshëm në pjesën trashëgimore të tij. Kjo nuk do të përfshijë dhuratat, të cilat janë bërë më shumë se dhjetë vjet para vdekjes së trashëgimlënësit.

Neni 38

Radha e zvogëlimit dhe e kthimit

1. Nëse pjesa e domosdoshme është cenuar, zvogëlohen disponimet me testament dhe nëse pjesa e domosdoshme nuk plotësohet në këtë mënyrë, atëherë dhurimet kthehen.
2. Nëse dhurata nuk mund të kthehet si send, dhuratëmarrësi duhet të kthejë vlerën e saj sipas dispozitave mbi kthimin e pasurimit të pa bazë.

Neni 39

Zvogëlimi proporcional i trashëgimisë sipas testamentit

Disponimet me testament zvogëlohen në të njëjtën masë, pa marrë parasysh natyrën dhe vëllimin e tyre, apo pa marrë parasysh nëse gjenden në një ose më shumë teste, me përjashtim të rasteve kur parashihet ndryshe me testament.

Neni 40

Legu i privilegjuar

Nëse trashëgimlënësi ka lënë disa legë dhe ka urdhëruar që ndonjë leg të paguhet para të tjerëve, ky leg do të zvogëlohet vetëm nëse vlera e legëve të tjerë nuk mjafton për t'u plotësuar pjesa e domosdoshme.

Neni 41

Zvogëlimi proporcional i legëve

1. Trashëgimtari me testament, pjesa trashëgimore e të cilit duhet të zvogëlohet për t'u plotësuar pjesa e domosdoshme, mund të kërkojë zvogëlimin proporcional të legëve që ai duhet t'i paguajë, nëse në testament nuk parashihet diçka tjetër.
2. Dispozita nga paragrafi 1 i këtij neni vlen edhe për legatarin, të cilin trashëgimlënësi e ka urdhëruar të paguajë diçka nga legu i vet.

Neni 42

Radha e kthimit të dhurimeve

1. Kthimi i dhurimeve bëhet duke filluar nga dhurimi i fundit dhe vazhdone radhë deri tek dhurimet më të hershme, mbrapa në kohë.
2. Dhurimet e bëra njëkohësisht kthehen në mënyrë proporcionale nga vlera e dhurimit.

Neni 43
Pozita e dhuratëmarrësit që kthen dhurimin

Sa i përket sendit të dhuruar që është i detyruar ta kthejë, dhuratëmarrësi konsiderohet si posedues në mirëbesim (*bona fide*) deri në ditën që ka marrë dëgjimin për kërkesën që të kthejë dhurimin.

Neni 44
E drejta e kërkesës për zvogëlimin e disponimeve me testament dhe kthimin e dhurimeve

1. Vetëm trashëgimtarët e domosdoshëm mund ta kërkojnë zvogëlimin e disponimeve me testament dhe kthimin e dhurimeve, të cilat çënojnë pjesën e domosdoshme.
2. Kjo e drejtë nuk mund të çënohet nga kreditorët e trashëgimtarit të domosdoshëm.

Neni 45
Parashkrimi i kërkesës

Zvogëlimi i disponimeve me testament mund të kërkohet brenda tre viteve nga shpallja e testamenti, ndërsa kthimi i dhurimeve brenda tre viteve h nga vdekja e trashëgimlënësit, përkatësisht nga dita që ka marrë formën e prerë vendimi për shpalljen e tij si të vdekur ose vendimi me të cilin konfirmohet vdekja e tij.

KREU VII
LLOGARITJA E DHURIMEVE DHE E LEGËVE NË PJESËN TRASHËGIMORE

Neni 46
Llogaritja e dhurimeve të trashëgimtarit ligjor

1. Çdo trashëgimtar ligjor i llogaritet në pjesën trashëgimore çdo gjë që ka marrë dhurim nga trashëgimlënësi në çfarëdo lloj mënyre.
2. Nëse dhurimi është bërë prej më shumë se dhjetë vjet para vdekjes së trashëgimlënësit, ai nuk merret parasysh.
3. Fitimet nga dhurimi të bëra deri në vdekjen e trashëgimlënësit nuk merren parasysh.
4. Dhurimi nuk llogaritet, nëse trashëgimlënësi ka deklaruar në kohën e dhurimit, më vonë ose në testament, se dhurimi nuk do të llogaritet në pjesën trashëgimore ose nga rrethanat mund të konkludohet se ky ka qenë vullneti i trashëgimlënësit.
5. Ky nen nuk çënon dispozitat për pjesën e domosdoshme

Neni 47
Llogaritja e legut trashëgimtarëve ligjorë

Legu që i është lënë trashëgimtarit ligjor llogaritet në pjesën trashëgimore të tij, përveç rasteve kur nga testamenti del se trashëgimlënësi ka dashur që trashëgimtarit të marrë legun përpos pjesës së tij trashëgimore.

Neni 48
Llogaritja e dhurimeve dhe e legëve

1. Dhurimet dhe legët llogariten në atë mënyrë që trashëgimtarët e tjerë marrin nga pasuria trashëgimore vlerën përkatëse dhe pastaj ajo që mbetet nga pasuria trashëgimore ndahet midis të gjithë

trashëgimtarëve.

2. Nëse sendet dhe të drejtat që ka pasur trashëgimlënësi në momentin e vdekjes nuk mjaftojnë që trashëgimtarët e tjerë të marrin vlerën përkatëse, trashëgimtari në dobi të të cilit bëhet llogaritja nuk është i detyruar t'u kthejë diçka nga ajo që ka marrë.

3. Ky nen nuk çënon dispozitat për pjesën e domosdoshme.

Neni 49

E drejta e trashëgimtarit të cilit nuk i llogaritet dhurimi ose legu

1. Në rastet kur sipas vullnetit të trashëgimlënësit, dhurimi ose legu nuk duhet t'i llogaritet trashëgimtarit në pjesën trashëgimore të tij, ky i fundit mban dhurimin respektivisht legun dhe merr pjesë me trashëgimtarët e tjerë në ndarjen e pasurisë trashëgimore sikur të mos kishte marrë fare dhurim ose leg.

2. Kur ka trashëgimtarë të domosdoshëm dhe sipas vullnetit të trashëgimlënësit dhurimi ose legu nuk duhet t'i llogaritet ndonjë trashëgimtari në pjesën trashëgimore të tij, ky trashëgimtar do të mund të mbajë dhurimin përkatësisht legun brenda kufijëve të pjesës së domosdoshme.

Neni 50

E drejta e trashëgimtarit që ka hequr dorë nga trashëgimi

Trashëgimtari që ka hequr dorë nga trashëgimi e mban dhurimin brenda kufijëve të pjesës së domosdoshme.

Neni 51

E drejta e kthimit të dhurimit

1. Trashëgimtari ka të drejtë të kthejë në pasurinë trashëgimore sendin që i është dhuruar.

2. Në këtë rast vlera e tij nuk do t'i llogaritet në pjesën trashëgimore dhe përsa i përket shpenzimeve që ka bërë për sendin dhe dëmtimeve që ka pësuar sendi, ai do të konsiderohet posedues me mirëbesim, derisa të provohet e kundërta.

Neni 52

Shpenzimet e mbajtjes së trashëgimtarit

1. Ajo që është shpenzuar për mbajtjen e trashëgimtarit dhe për shkollimin e detyrueshëm të tij nuk do të llogaritet në pjesën trashëgimore të tij.

2. Gjykata do të vendosë sipas rrethanave nëse shpenzimet që ka bërë trashëgimlënësi për shkollimin e mëtejshëm të trashëgimtarëve do të llogariten në pjesën trashëgimore të tyre dhe në ç'masë, duke marrë parasysh sidomos vlerën e pasurisë trashëgimore dhe shpenzimet e shkollimit si dhe aftësinë e trashëgimtarëve të tjerë për të mbajtur veten.

Neni 53

Dhurimet e rëndomta

Dhurimet e rëndomta nuk llogariten në pjesën trashëgimore.

Neni 54

Dhurimet e bëra personit të zëvendësuar nga një tjetër në trashëgimi

1. Nëse një person është zëvendësuar si trashëgimtar nga një ose disa persona të tjerë sepse ka qënë i padenjë, sepse është përjashtuar nga trashëgimia me testament, ose sepse është privuar nga pjesa e domosdoshme, çdo dhurim që i është bërë personit që zëvendësohet nuk llogaritet në pjesën e

trashëgimtarit apo trashëgimtarëve që e zëvendësojnë atë në trashëgim.

2. Nëse një person zëvendësohet si trashëgimtar nga një ose disa persona të tjerë për shkak se ai ka vdekur para trashëgimlënësit, ose për shkak se ka hequr dorë nga trashëgimia, çdo dhurim që i është bërë këtij personi llogaritet në pjesën e trashëgimtarit apo të trashëgimtarëve që e zëvendësojnë atë në trashëgim.

Neni 55

Llogaritja e detyrimit të trashëgimtarit ndaj trashëgimlënësit

Çdo detyrim i trashëgimtarit ndaj trashëgimlënësit do të llogaritet në pjesën e atij trashëgimtari sipas rregullave të përgjithshme për kompensimin.

Neni 56

Kush mund të kërkojë llogaritjen

Secili trashëgimtar ka të drejtën të kërkojë që dhurimet dhe legët të llogariten në pjesën trashëgimore të një trashëgimtari tjetër.

TITULLI III

TRANSAKSIONET NDËRMJET TË GJALLËVE (NË LIDHJE ME TRASHËGIMINË (INTER VIVOS)

Neni 57

Qëllimi dhe pjesëmarrësit

1. Një person mund të cedojë pasurinë e tij, dhe të ndajë pasurinë e tij ndërmjet pasardhësve dhe bashkëshortit të tij, me anë të kontratës ndërmjet të gjallëve, si veprim juridik i rregulluar në nenet 59-62.

2. Kontrata ndërmjet të gjallëve në lidhje me trashëgiminë ka për qëllim të kompensojë transferimet e rëndësishme që i janë bërë ceduesit, duke i dhënë atij të drejtat e mirëmbajtjes së përjetshme, ose duke ndarë sende të caktuara me një ose disa prej pasardhësve të tij.

3. Një kontratë ndërmjet të gjallëve në funksion të trashëgimisë mund të bëhet në formën e një kontrate për mbajtje të përjetshme, sikurse rregullohet në nenin 66 të këtij Libri.

Neni 58

Kushtet për vlefshmërinë e cedimit dhe pjestimi

1. Cedimi dhe pjesëtim i pasurisë është i vlefshëm vetëm nëse të gjithë pasardhësit e ceduesit që do të ishin trashëgimtarët ligjorë të ceduesit në kohën kur është bërë cedimi dhe bashkëshorti i ceduesit janë pajtuar me këtë.

2. Gjyqtari pasi lexon kontratën u shpjegon palëve pasojat e saj. Gjyqtari sigurohet që të gjitha palët të cilat humbin të drejta përmes marrëveshjes e kuptojnë atë dhe se ato me vullnet të plotë vendosin për të nënshkruar marrëveshjen.

3. Kontrata për cedim dhe ndarje lidhet në formë të shkruar, nënshkruhet para gjyqtarit pas shpjegimit të dhënë palëve dhe verifikohet nga gjyqtari.

4. Nuk mund të përfaqësohet ceduesi apo ndonjëri nga personat që nevojitet të japin pëlqimin sipas paragrafit 1 të këtij neni. Nëse një person nuk e ka dhënë pëlqimin e tij, ai mund ta japë më vonë, në formën e parashikuar në paragrafët 2 dhe 3 të këtij neni.

5. Cedimi dhe pjestimi mbeten të vlefshëm nëse pasardhësi që nuk e ka dhënë pëlqimin ka vdekur para ceduesit pa lënë pasardhës të tij, ose nëse ky pasardhës ka hequr dorë nga trashëgimi, apo është bërë

i padenjë.

Neni 59 **Objekti i cedimit dhe i pjesëtimit**

1. Cedimi dhe pjesëtimi kanë efekte vetëm përsa i përket pasurisë së trashëgimlënësit në kohën e arritjes së marrëveshjes, ose për një pjesë të saj.
2. Çdo dispozitë, e cila parashikon pjestimin e pasurisë të fituara nga ceduesi pas lidhjes së marrëveshjes është e pavlefshme.

Neni 60 **Pasuria e ceduar nuk hyn në pasurinë trashëgimore**

1. Nëse trashëgimlënësi ka bërë cedimin dhe pjesëtimin e të gjithë apo një pjese të pasurisë së tij midis të gjallëve, pasuria e tij trashëgimore përbëhet vetëm nga pasuria që nuk është ceduar dhe pjesëtuar, si dhe nga çdo pasuri të fituar pas cedimit dhe pjesëtimit.
2. Pasuria që kanë marrë paraardhësit e tij me anë të cedimit dhe pjesëtimit nuk hyn në pasurinë trashëgimore të ceduesit dhe as nuk merret parasysh në përcaktimin e vlerës së pasurisë trashëgimore.

Neni 61 **Kur konsiderohen pjesët e ceduara si dhurime**

1. Nëse me cedimin dhe pjesëtimin nuk është pajtuar ndonjëri nga pasardhësit, atëherë pjesët e pasurisë që u janë ceduar pasardhësve të tjerë konsiderohen si dhurime dhe pas vdekjes së parardhësit me to veprohet sikurse me dhurimet e bëra ndaj trashëgimtarëve. Ky parashikim vlen edhe në rastet kur cedimi është bërë më shumë se dhjetë vjetë para vdekjes së trashëgimlënësit.
2. Dispozita nga paragrafi 1 i këtij neni zbatohet edhe në rastet kur pas cedimit dhe pjesëtimit të bërë me marrëveshje me të gjithë trashëgimtarët, ceduesit i lind fëmijë ose rishfaqet trashëgimtari që ka qenë shpallur i vdekur.

Neni 62 **Ruajtja e së drejtës me rastin e cedimit dhe pjesëtimit**

1. Në rast cedimi dhe pjesëtimi të pasurisë, ceduesi mund të ruajë të drejtën e uzufuktit në të gjitha të mirat e ceduara, ose në disa prej tyre, për vete, për bashkëshortin e vet, për vete dhe për bashkëshortin e vet, për ndonjë person tjetër, apo të kontraktojë rentën e përjetshme në natyrë, në të holla, ose në mbajtjen e përjetshme.
2. Nëse uzufukti ose renta e përjetshme janë kontraktuar për ceduesin dhe bashkëshortin e tij së bashku, në rast vdekjeje të ndonjërit prej tyre uzufukti ose renta i takon në tërësi bashkëshortit tjetër deri në vdekjen e tij, në rast se e nuk kontraktohet dicka tjetër, apo nëse nuk del ndonjë rrethanë tjetër e rastit.

Neni 63 **Detyrimet e ceduesit**

1. Pasardhësit midis të cilëve ceduesi ka pjesëtuar pasurinë e vet nuk përgjigjen për detyrimet e tij, nëse nuk është përcaktuar dicka tjetër me rastin e cedimit dhe të pjesëtimit.
2. Kreditorët e ceduesit mund të kundërshtojnë cedimin dhe pjesëtimin sipas dispozitave të parapara për kundërshtimin e dispoimeve pa shpërblim të debitorit.

Neni 64 **Shuarja e kontratës**

1. Ceduesi ka të drejtë të kërkojë pasardhësit ti kthejë atë që ka marrë me anë të cedimit dhe pjesëtimit, në rast se ai ka tregun mosmirënjohje të vrazhdët ndaj tij. Nëse kthimi i sendit (*restitutio in rem*) nuk është i mundur si i tillë, pasardhësit duhet të kthejnë vlerën në përputhje me dispozitat për pasurimim të pa bazë.
2. Ceduesi gëzon të njëjtën të drejtë, a nëse pasardhësi nuk i jep atij ose dikujt tjetër ushqimin e caktuar me marrëveshjen e cedimit dhe të pjesëtimit, apo nëse nuk shlyen detyrimet e ceduesit sikurse është ngarkuar me të njëjtën marrëveshje.
3. Në rastet e tjera të detyrimeve të papërbushura të përcaktuara në marrëveshjen e cedimit dhe të pjesëtimit gjykata, duke i kushtuar kujdes rëndësisë së detyrimit për cedimin dhe rrethanave të tjera të rastit, vendos nëse ka të drejtë ceduesi të kërkojë kthimin e të mirave që i ka dhënë apo vetëm të drejtën të përmbushjen e detyrimeve.

Neni 65 **Të drejtat e trashëgimtarëve pas shuarjes së kontratës**

1. Pasardhësi i detyruar t'i kthejë ceduesit atë që ka marrë me rastin e cedimit dhe pjesëtimit do të mund të kërkojë pjesën e vet të detyrueshme pas vdekjes së ceduesit, me kusht që to mos jetë përjashtuar nga trashëgimi, të mos jetë bërë i padenjë të trashëgojë ceduesin apo të mos ketë hequr dorë nga trashëgimi.
2. Kur llogaritet madhësia e pjesës së domosdoshme të tij, pjesët e pasurisë që trashëgimlënësi gjatë jetës së vet ua ka ceduar dhe pjesëtuar pasardhësve të tjerë të tij do të konsiderohen si dhurim.

Neni 66 **Kontrata për mbajtjen e përrjetshme**

1. Me kontratën për mbajtjen e përrjetshme, pala kontraktuese (pala mbajtëse) merr përsipër dërgimin dhe shpërndarjen e pronës për të mbështetur palën tjetër kontraktuese ose ndonjë person tjetër (pala e mbajtur). Pala tjetër kontraktuese ja kalon palës tjetër kontraktuese tërë ose një pjesë të pasurisë, ku dorëzimi i pasurisë shtyhet deri në vdekjen e dorëzuesit.
2. Një kontratë e tillë mund të përfshijë pasuri të paluajtshme duke përfshirë pasurinë e luajtshme të destinuar për përdorimin dhe gëzimin e pasurive të paluajtshme, si dhe pasuri të tjera të luajtshme të palës së mbajtur. Pasuria e paluajtshme, si dhe çdo pasuri tjetër e mbuluar nga marrëveshja duhet të citohet në kontratë.
3. Përveç detyrimit mirëmbajtjes ose në vend të tij pala kontraktuese mund të pajtohet kujdeset dhe të mbrojë tjetrin, të punojë në pronën e tij apo të merr pjesë në një funeral pas vdekjes së tij, si edhe çdo detyrim i ngjashëm për qëllim të mbështetjes së tjetrit deri në vdekjen e tij.
4. Pala mbajtëse është përgjegjëse vetëm për detyrimet mbajtjes, nëse kjo është e përcaktuar në mënyrë specifike në kontratë.

Neni 67 **Forma e kontratës**

1. Gjyqtari ë lexon kontratën dhe u shpjegon palëve pasojat e saj. Gjyqtari sigurohet që të gjitha palët të cilat humbin të drejta përmes marrëveshjes të kuptojnë këtë dhe se ato me vullnet t ë plotëvendosin për të nënshkruar marrëveshjen.

2. Kontrata e mbajtjes së përhjetshme ë lidhet në formë të shkruar dhe nënshkruhet para gjyqtarit pas shpjegimit të dhënë palëve dhe verifikohet nga gjyqtari.

Neni 68
Anulimi i kontratës

1. Palët kontraktuese mundën me marrëveshje të anulojnë një kontratë të mbajtjes së përhjetshme, edhe pas fillimit të përmbushjes së saj.

2. Nëse në bazë të një kontrate të mbajtjes së përhjetshme vjen deri te ndryshimi i rrethanave të cilat palët nuk kanë mundur ti parashohin, të tilla që përmbushja e kontratës bëhet në mënyrë të konsiderueshme më e vështirë për njërën nga palët, gjykata pas kërkesës së palës rishikon marrëdhënien e tyre ose e anulon atë, duke marrë në konsideratë të gjitha rrethanat.

3. Secila palë mund të kërkojë që kontrata të anulohet nëse pala tjetër nuk arrin të përmbushë detyrimet e saj.

TITULLI IV
TRASHËGIMIA SIPAS TESTAMENTIT

Neni 69
Përkufizimi i testamentit

1. Testament do të thotë shprehje e vullnetit të fundit e dhënë në formën e paraparë me ligj, me të cilin trashigimlënësi urdhëron si të veprohet me pasurinë e tij pas vdekjes së tij.

2. Dy ose më shumë persona nuk mund të bëjnë një testament me të njëjtin akt, as në dobi të një të personi të tretë, as sa i përket disponimeve reciproke.

TITULLI IV
TRASHËGIMIA SIPAS TESTAMENTIT

Neni 69
Kuptimi i testamentit

1. Testamenti wshtw shprehje e vullnetit të fundit e tw trashigimlënësi, me të cilin ai urdhëron si të veprohet me pasurinë e tij pas vdekjes së tij, në formën e paraparë me ligj..

2. Dy ose më shumë persona nuk mund të bëjnë një testament me të njëjtin akt, as në dobi të një të personi të tretë, as sa i përket disponimeve reciproke.

KREU I
KUSHTET E PËRGJITHSHME PËR VLEFSHMËRINË E TESTAMENTIT

Neni 70
Zotësia për të përpiluar testament

1. Testament mund të bëjë çdo person që ka zotësi për të vepruar dhe i cili i ka mbushur 18 vjet.

2. Testament mund të bëjë edhe personi që ka zotësi për të vepruar e i ka mbushur 16 vjet.

3. Vlefshmëria e testamentit nuk preket nëse trashëgimlënësi humb zotësinë për të vepruar pas përpilimit të tij.

4. Personi që në kohën e përpilimit të testamentit nuk është në gjendje të kuptojë pasojat e tij (mungesa e zotësisë për testament), nuk mund të bëjë testament.

Neni 71
Vlefshmëria e testamentit

1. Nëse përmbajtja e testamentit lejon më shumë se një interpretim, atëherë i jepet interpretimit sipas të cilit dispozita mund të jetë efektive.
2. Mungesa e efektivitetit të një numri të dispozitave të përmbajtura në një testament do të rezultojë në mos-efikasitetin e dispozitave tjera vetëm nëse supozohet se testatori nuk do ti kishte hartuar ato pa dispozitën joefektive.

Neni 72
Pavlefshmëria e testamentit për shkak të të metave në vullnetin e trashëgimlënësit

1. Testamenti është i pavlefshëm nëse është bërë me kanosje, shtrëngim ose mashtrim.
2. Disponimet me testament janë të pavlefshme kur janë bërë nga trashëgimlënësi si rezultat i lajthimit.
3. Nëse vetëm disa dispozita të testamentit janë bërë me kanosje ose me shtrëngim, për shkak të mashtrimit ose në lajthim, atëherë vetëm këto dispozita konsiderohen të pavlefshme

Neni 73
Nulimi i testamentit për shkak të paaftësisë së trashëgimlënësit dhe për shkak të të metave në vullnetin e tij

1. Nulimin e testamentit për shkak të paaftësisë së testatorit për të vepruar ose për shkak se testatori nuk ka pasur moshë madhore, si dhe nulimin e testamentit ose të disa dispozitave të tij për shkak të kanosjes ose shtrëngimit, mashtrimit ose lajthimit, mund ta kërkojë vetëm personi që ka interes juridik, brenda afatit prej një viti nga dita kur ka marrë dijeni se ekzistojnë shkaqet e pavlefshmërisë, e më së largu 10 vjet nga shpallja e testamentit.
2. Afati prej një viti nuk mund të fillojë para se të shpallet testamenti.
3. Nulimi i testamentit ndaj personit me keqbesim mund të kërkojë 20 vjet pas shpalljes së testamentit.

KREU II
KËRKESAT FORMALE PËR VLEFSHMËRINË E TESTAMENTIT

Neni 74
Testamenti holografik

1. Testamenti është i vlefshëm nëse testatori e ka shkruar atë, datuar dhe nënshkruar me dorën e vet ose ka vënë gishtin e vet.
2. Data e testamentit duhet të tregojë ditën, muajin dhe vitin.
3. Nënshkrimi duhet të përmbajë mbiemrin e testatorit dhe të paktën njërin prej emrave të tij dhe duhet vënë në fund të testamentit.

Neni 75
Testamenti me shkrim në praninë e dëshmitarëve

1. Testatori që di të shkruajë e të lexojë mund të bëjë testamentin duke nënshkruar me dorë dokumentin pa marrë parasysh kush e ka përpiluar, në praninë e dy dëshmitarëve, duke deklaruar para tyre se testamenti është i tij.
2. Dëshmitarët nënshkruhen në vetë testamentin dhe është e dobishme të shënohet cilësia e tyre si

dëshmitarë.

Neni 76

Testamenti gjyqësor nëse testatori është në gjendje ta lexojë

1. Testamentin mund t'ia përpilojë testatorit sipas kërkesës së tij, gjyqtari i gjykatës kompetente, i cili më parë duhet të vërtetojë identitetin e testatorit.
2. Testamentin e përpiluar, gjyqtari ia lexon testatorit dhe e njofton me pasojat juridike të testamentit të përpiluar.
3. Pasi testatori të lexojë dhe të nënshkruajë testamentin e këtillë, gjyqtari shënon në vetë testamentin se testatori e ka lexuar dhe e ka nënshkruar atë në praninë e tij.

Neni 77

Testamenti gjyqësor nëse testatori nuk është në gjendje ta lexojë

1. Në rast se testatori nuk është në gjendje të lexojë testamentin që ia ka përpiluar gjyqtari, ky ia lexon testatorit në praninë e dy dëshmitarëve. Testatori pastaj në praninë e po këtyre dëshmitarëve e nënshkruan testamentin ose e vë në të shenjën e gishtit të vet, pasi të deklarojë se ky është testamenti i tij.
2. Dëshmitarët duhet ta nënshkruajnë testamentin.
3. Gjyqtari duhet të konstattojë në procesverbal se të gjitha këto veprime janë bërë. Ky procesverbal duhet nënshkruar nga testatori, dëshmitarët dhe gjyqtari.

Neni 78

Dorëzimi i testamentit në gjykatë për ruajtje

1. Testatori mund t'ia besojë për ruajtje gjykatës kompetente testamentin e bërë me dorën e vet, testamentin me shkrim në prani të dëshmitarëve ose testamentin gjyqësor në zarf të hapur ose të mbyllur.
2. Gjykata bën një procesverbal për testamentin që ka marrë, kurse vetë testamentin e vendos në një zarf të veçantë, të cilin e vulos dhe e ruan në gjykatë.

Neni 79

Kush mund të jetë dëshmitar kur përpilohet testamenti me shkrim në prani të dëshmitarëve dhe në testamentin gjyqësor

1. Kur bëhet testamenti me shkrim në prani të dëshmitarëve (neni 75) dhe testamenti gjyqësor (neni 76), dëshmitarë duhet të jenë personat madhorë, të cilëve nuk u është hequr zotësia për të vepruar dhe që dinë të shkruajnë, të lexojnë dhe të kuptojnë gjuhën e testamentit.
2. Nuk mund të jenë dëshmitarë kur përpilohet testamenti me shkrim në prani të dëshmitarëve dhe testamenti gjyqësor, as të përpilojnë testamentin sipas tregimit të testatorit personat me cilësinë e gjyqtarit, pasardhësit e testatorit, të adoptuarit e tij dhe pasardhësit e tyre, parardhësit e tij, prindërit e tij adoptues, personat e tij në gjini ne vijë të tërthortë deri në shkallën e katërt, bashkëshortët e të gjithë këtyre personave dhe bashkëshorti i testatorit.

Neni 80

Dispozitat në dobi të gjyqtarit, të dëshmitarëve dhe të kushërinjve të afërt të tyre

Janë të pavlefshme dispozitat e testamentit me të cilat i lihet diçka gjyqtarit që ka përpiluar testamentin, dëshmitarëve me rastin e përpilimit të tij, si dhe paraardhësve, pasardhësve, vëllezërve e motrave dhe

bashkëshortëve të këtyre personave.

Neni 81 Testamenti me gojë

Testatori mund të deklarojë vullnetin e tij të fundit me gojë para dy dëshmitarëve, vetëm nëse për shkak të rrethanave të jashtëzakonshme nuk është në gjendje të bëjë testamentin me shkrim.

Neni 82 Dëshmitarët e testamentit me gojë

Kur bëhet testamenti me gojë dëshmitarë mund të jenë vetëm ata personat që mund të jenë dëshmitarë kur bëhet testamenti gjyqësor, por nuk janë domosdoshmërisht të detyruar të dinë të shkruajnë e të lexojnë.

Neni 83 Detyrat e dëshmitarëve të testamentit me gojë

1. Dëshmitarët para të cilëve testatori ka deklaruar me gojë vullnetin e tij të fundit kanë për detyrë të përpilojnë deklaratën me shkrim të testatorit dhe ta dorëzojnë atë sa më parë në gjykatë, ose ta përsërisin me gojë para gjykatës, duke treguar kur, ku dhe në çfarë rrethanash testatori ka deklaruar vullnetin e tij të fundit.

2. Testamenti me gojë bëhet i pavlefshëm nëse nuk deklarohet në gjykatë nga dëshmitarët 30 ditë pas pushimit të rrethanave të jashtëzakonshme në të cilat ai është bërë, në pajtim me paragrafin 1 të këtij neni. Në lidhje me këtë periudhë aplikohen dispozitat e Librit të Detyrimeve mbi ndërprerjen dhe pezullimin e afatit të parashkrimit.

Neni 84 Dispozitat e testamentit me gojë në dobi të dëshmitarëve dhe të personave të tyre të afërt

Janë të pavlefshme dispozitat e testamentit me gojë me të cilat u lihet diçka dëshmitarëve me rastin e përpilimit të tij, bashkëshortëve të tyre, të paraardhësve të tyre, pasardhësve të tyre, personave në gjini gjaku të tyre në vijë të tërthortë gjer në shkallën e katërt dhe të bashkëshortëve të të gjithë këtyre personave.

Neni 85 Kontestimi i testamentit për mungesë së formës së kërkuar

1. Testamenti mund të kontestohet vetëm për shkak të mungesës së formës së kërkuar, pas hapjes së trashëgimisë, nga personi që ka interes juridik, brenda afatit prej një viti nga dita që ka marrë dijeni për testamentin, e më së largu brenda 10 vjetësh pas shpalljes së testamentit.

2. Afati prej një viti fillon me shpalljen e testamentit.

Neni 86 Të provuarit e testamentit të asgjësuar, të humbur, ose të harruar

Testamenti i asgjësuar rastësisht ose me veprimin e ndonjë personi tjetër, i humbur, i harruar diku pas vdekjes së testatorit ose para vdekjes së tij, por pa vullnetin e tij, do të prodhojë efektet e testamentit të vlefshëm po qe se personi i interesuar provon se testamenti ka ekzistuar, se është asgjësuar, është humbur, është harruar diku, dhe se ka qenë i përpiluar në formën e përcaktuar me ligj dhe nëse provon përmbajtjen e asaj pjese të testamentit në të cilën mbështetet.

KREU III PËRMBAJTJA E TESTAMENTIT

Neni 87
Caktimi i trashëgimtarit

1. Testatori mund të caktojë me testament një ose më shumë trashëgimtarë.
2. Trashëgimtarë në bazë të testamentit janë personat të cilët testatori i ka caktuar që të trashëgojnë tërë pasurinë e tij, ose një pjesë të pasurisë.
3. Trashëgimtar do të konsiderohet edhe personi të cilit i janë lënë me testament një ose më shumë sende ose të drejta të caktuara, po qe se vërtetohet vullneti i testatorit që ky person të jetë trashëgimtar i tij.

Neni 88
Disponimi për qëllime të lejuara dhe themelimi i fondacionit

1. Testatori mund të urdhërojë me testament që një send ose e drejtë ose një pjesë e pasurisë trashëgimore ose tërë pasuria trashëgimore të përdoret për të arritur një qëllim të lejuar.
2. Nëse testatori ka urdhëruar të themelohet fondacioni dhe ka caktuar mjetet për të arritur qëllimin e tij, fondacioni ekziston nga momenti i marrjes së lejes nga organi kompetent.
3. Kur testatori ia lë me testament pasurinë organeve publike, ose institucioneve të tjera, ai mund të caktojë në testament qëllimin për të cilin duhet të përdoret pasuria.

Neni 89
Detyrimet dhe kushtet

1. Testatori mund të ngarkojë me ndonjë detyrim personin të cilit i lë ndonjë përfitim nga pasuria trashëgimore.
2. Dispozitat testamentare mund të bëhen me kushte ose afate.
3. Kushtet dhe barrët e pamundshme, të palejuara dhe jomorale, si dhe ato që janë të pakuptueshme ose kontradiktore, konsiderohen sikur nuk ekzistojnë.

Neni 90
Caktimi i trashëgimtarëve dhe i përfituesve të tjerë

Trashëgimtarët, legatarët dhe personat e tjerë, të cilëve u janë lënë me testament disa përfitime, konsiderohen të caktuar nëse testamenti përmban shënime në bazë të të cilave mund të vërtetohet se kush janë ata.

Neni 91
Interpretimi i testamentit

1. Dispozitat e testamentit interpretohen sipas qëllimit të vërtetë të testatorit.
2. Në rast se qëllimi i testatorit nuk mund të përcaktohet, interpretimi që është më i favorshëm për trashëgimtarin ligjor, ose - nëse u jepet - personave të cilëve me testament i ngarkohet një detyrim, do të mbizotërojë.

KREU IV
LEGU

Neni 92
Lënia e legut

Testatori mund të lërë me testament një ose më shumë lege.

Neni 93 **Përmbajtja e legut**

1. Testatori mund të lërë një ose më shumë sende të caktuara ose ndonjë të drejtë personit të caktuar, të urdhërojë trashëgimtarin ose ndonjë person tjetër, të cilit i lë diçka që nga ajo që i është lënë të japë ndonjë send një personi të caktuar, t'i paguajë një shumë të hollash, ta lirojë nga ndonjë borxh e ta mbajë ose në përgjithësi të bëjë diçka, të përmbahet nga ndonjë veprim ose të fitojë diçka në dobi të tij.

2. Kjo mënyrë e të trashëguarit quhet leg, kurse personi të cilit i është destinuar legu quhet legatar.

Neni 94 **Kush ka detyrim të ekzekutojë legun**

1. Në bazë të testamentit legatari ka të drejtë të kërkojë ekzekutimin e legut nga personi që është ngarkuar me testament që të ekzekutojë legun.

2. Nëse për ekzekutimin e legut janë ngarkuar disa persona, secili përgjigjet në përpjestim me pjesën e pasurisë trashëgimore që merr, përveç nëse nga testamenti mund të konkludohet se testatori ka dashur që ata të përgjigjen në mënyrë tjetër.

Neni 95 **Legu i lënë organeve publike ose institucioneve**

Kur testatori ia lë me testament pasurinë organeve publike ose institucioneve të ndryshme ka të drejtë të caktojë qëllimin për të cilin duhet të përdoret pasuria.

Neni 96 **Ekzekutimi i legut**

1. Kur trashëgimtari i ngarkuar me legun ose barrën ka vdekur para testatorit ose është bërë i padenjë, ka hequr dorë nga trashëgimi dhe testatori nuk ka caktuar një trashëgimtar tjetër në vend të tij për përmbushjen e detyrimeve në lidhje me legun ose me barrën, trashëgimtarët ose trashëgimtarët ligjor, të cilëve u shtohet ose u kalon pjesa e trashëgimisë, nuk do të jenë në gjendje të refuzojnë ekzekutimin e legut për shkak të këtyre rrethanave.

2. Nëse përmbushja e detyrimeve në lidhje me legun ose barrën është lidhur ngushtë me personin që për shkaqet e mësipërme nuk mund ose nuk do të jetë trashëgimtar, legu dhe barra bëhet e pavlefshme.

Neni 97 **Ekzekutimi proporcional**

Në rast se ndërmjet trashëgimtarëve asnjëri prej tyre nuk është ngarkuar nga testatori për të përmbushur legun, secili trashëgimtar detyrohet të kontribuojë për përmbushjen e tij sipas pjesës së tyre të trashëgimit.

Neni 98 **Zvogëlimi i legeve dhe detyrimeve**

1. Trashëgimtari nuk është i detyruar të ekzekutojë në tërësi leget, vlera e të cilave tejkalon vlerën e asaj pjese të trashëgimit të pasurisë, të cilën trashëgimlënësi ka mundur ta disponojë lirisht.

2. Kjo vlen edhe për legatarin, nëse vlera e legeve ose e barrëve që duhet t'i ekzekutojë tejkalon vlerën e legut të tij.

3. Në këto raste të gjitha leget dhe barrët zvogëlohen në përpjestim të njëjtë, po që se testatori nuk ka urdhëruar ndonjë gjë tjetër.

Neni 99
Shuarja e legut në përgjithësi

Legu shuhet nëse legatari vdes para testatorit, heq dorë nga legu ose është i padenjë. Në këto raste objekti i legut i mbetet personit që ka qenë i detyruar ta ekzekutojë, po që se nga vetë testamenti nuk rezulton ndryshe.

Neni 100
Shurja në lidhje me objektin e legut

Legu shuhet edhe kur testatori ka shpenzuar objektin e legut, ose ky objekt vetëvetiu ka pushuar së ekzistuari derisa ka qenë gjallë trashëgimlënësitestatori, ose rastësisht është asgjesuar pas vdekjes së tij.

Neni 101
Parashkrimi i legut

E drejta për të kërkuar ekzekutimin e legut parashkruhet brenda 1 viti nga dita kur legatari ka marrë dijeni për të drejtën e vet dhe ka qenë i autorizuar të kërkojë ekzekutimin e legut, e më se voni prej 3 vjetëve nga dita kur ka pasur mundësi të kërkojë ekzekutimin e legut.

KREU V
EKZEKUTUESIT

Neni 102
Caktimi i ekzekutuesit

1. Testatori mund të caktojë me testament një ose më shumë persona si ekzekutues.
2. Ekzekutues i testamentit mund të jetë çdo person që ka zotësi për të vepruar.
3. Personi që është caktuar të jetë ekzekutues i testamentit nuk është detyruar të marrë përsipër këtë detyrë.

Neni 103
Detyrat e ekzekutuesit

1. Pëveç rasteve kur testatori nuk ka caktuar ndonjë gjë tjetër, ekzekutuesi i testamentit ka sidomos për detyrë të kujdeset për ruajtjen e pasurisë trashëgimore, ta drejtojë atë, të kujdeset për pagimin e borxheve dhe legeve, dhe në përgjithësi të kujdeset që testamenti të ekzekutohet ashtu si ka dashur testatori.
2. Nëse ka disa ekzekutues të testamentit ata kryejnë detyrat që u janë besuar së bashku, përveç nëse testatori ka caktuar ndryshe.
3. Ekzekutuesi duhet të dëgjojë trashigimtarët para se të ndajë trashëgiminë në mes tyre.

Neni 104
Llogaridhënia dhe shpërblimi i ekzekutuesit

1. Ekzekutuesi i testamentit është i detyruar t'i japë llogari gjykatës për punën e vet.
2. Ai ka të drejtë për shpërblimin e shpenzimeve dhe shpërblimin për punën e vet që do të paguhet në

ngarkim të pjesës disponibile të pasurisë trashëgimore e sipas vendimit të gjykatës.

Neni 105
Shkarkimi i ekzekutuesit

1. Gjykata në bazë të propozimit, ose sipas detyrës zyrtare, mund të shkarkojë ekzekutuesin e testamentit, po që se puna e tij nuk është në pajtim me vullnetin e testatorit ose me ligjin.
2. Ekzekutuesi i shkarkuar i testamentit përgjigjet për dëmin që është shkaktuar nga veprimet e tij si ekzekutues.

Neni 106
Ekzekutuesi i caktuar nga gjykata

Testatorii mund t'i kërkojë Gjykatës të emërojë një ekzekutues, ose të emërojë një të tillë nëse ekzekutuesi i caktuar nga testatori refuzon të marrë detyrën ose është shkarkuar nga gjykata kompetente

KREU VI
REVOKIMI I TESTAMENTIT

Neni 107
Parimi

1. Testatori mund të revokojë kurdoherë testamentin në tërësi ose pjesërisht në njërin nga format e parapara me dispozitat për përpilimin e testamentit.
2. Testatori mund të revokojë testamentin me shkrim dhe me asgjësimin e dokumentit.

Neni 108
Raporti midis testamentit të mëparshëm dhe të mëvonshëm

1. Nëse me testamentin e mëvonshëm nuk revokohet shprehimisht testamenti i mëparshëm dispozitat e testamentit të mëparshëm mbeten në fuqi, po që se nuk janë në kundërshtim me dispozitat e testamentit të mëvonshëm.
2. Nëse testatori ka asgjësuar testamentin e mëvonshëm, testamenti i mëparshëm mbetet në fuqi.

Neni 109
Disponimi i sendit të lënë me testament

Çdo disponim i mëvonshëm nga ana e testatorit të sendit të caktuar që ia ka lënë dikujt me testament ka si pasojë revokimin e lënies me testament të këtij sendi.

TITULLI V
PADENJËSIA DHE PËRJASHTIMI I TRASHËGIMTARËVE TË DOMOSDOSHËM

KREU I
PADENJËSIA
Neni 110
Mbi padenjësinë në përgjithësi

1. Nuk mund të trashëgojë personi i padenjë për të trashëguar.
2. Padenjësia nuk i pengon pasardhësit e personit të padenjë të trashëgojnë njësoj sikur personi i padenjë të kishte vdekur para trashëgimlënësit.

Neni 111
Padenjësia për trashëgim

1. I padenjë për të trashëguar është ai person që:

- 1.1. Me dashje ka vrarë ose ka tentuar të vrasë trashëgimlënësin, bashkëshortin, fëmijët dhe prindërit e tij;
- 1.2. Ka bërë ndaj trashëgimlënësit kallëzim ose dëshmi të rreme, për kryerjen e një vepre penale për të cilën parashikohet dënim me heqje lirie;
- 1.3. Me mashtrim, kanosje e dhunë ka shtyrë trashëgimlënësin të bëjë, të ndryshojë ose të shfuqizojë testamentin ose ka përpiluar vetë një testament të rremë ose e ka përdorur atë për interesa të tij apo të të tjerëve;
- 1.4. Është sjellë ndaj trashëgimlënësit në mënyrë poshtëruese dhe e ka keqtrajtuar atë; ose
- 1.5. Nuk e ka përmbushur detyrimin për të mbajtur apo ndihmuar trashëgimlënësin.

Neni 112
Vlerësimi kryesisht i padenjësisë sipas detyrës zyrtare

Për padenjësinë gjykata kujdeset sipas detyrës zyrtare, përveç në rast padenjësie për shkeljen e detyrimit të mbajtjes dhe për mosdhënien e ndihmës së domosdoshme trashëgimlënësit.

Neni 113
Falja për padenjësi

Trashëgimlënësi ka të drejtë të falë personin e padenjë për ta trashëguar, me kusht që falja e tillë të bëhet shprehimisht me testament, ose kur faljen, ndonëse nuk është bërë shprehimisht, trashëgimlënësi e ka shënuar në testament se e ka njohur padenjësinë dhe megjithatë e cakton atë si trashëgimtar.

KREU II
PËRJASHTIMI I TRASHËGIMTARËVE TË DOMOSDOSHËM NGA TRASHËGIMI DHE PRIVIMI NGA PJESA E DOMOSDOSHME NË DOBI TË PASARDHËSVE

Neni 114
Shkaqet e përjashtimit

1. Trashëgimlënësi në testamentin e tij mund të përjashtojë nga trashëgimi trashëgimtarin që ka të drejtë për pjesën e domosdoshme:

- 1.1. Nëse ai me shkeljen e ndonjë detyrimi ligjor ose moral ka bërë cenim të rëndë ndaj trashëgimlënësit;
- 1.2. Nëse ka bërë me dashje ndonjë vepër të rëndë penale ndaj trashëgimlënësit, bashkëshortit, fëmijës ose prindit të tij.

Neni 115
Përjashtimi i plotë ose i pjesshëm

Përjashtim nga trashëgimi mund të jetë i plotë ose i pjesshëm.

Neni 116
Kushtet për vlefshmërinë e përjashtimit

1. Trashëgimlënësi që dëshiron të përjashtojë ndonjë trashëgimtar duhet ta shprehë këtë në mënyrë të qartë si dhe të tregojë shkakun e këtij përjashtimi.
2. Shkaku i përjashtimit duhet të ekzistojë në kohën e përpilimit të testamentit.
3. Në rast kontesti rreth bazueshmërisë së përjashtimit, detyrën për të provuar se përjashtimi është i arsyeshëm e ka ai që mbështetet në përjashtim.

Neni 117 **Pasojat e përjashtimit**

Me përjashtimin trashëgimtari humb të drejtat trashëgimore në vëllimin në të cilin është përjashtuar, kurse të drejtat e personave të tjerë që mund të trashëgojnë trashëgimlënësin caktohen sikur i përjashtuari të kishte vdekur para trashëgimlënësit.

Neni 118 **Privimi nga pjesa e domosdoshme në dobi të trashëgimtarëve**

1. Nëse trashëgimtari i domosdoshëm ka shumë borxhe ose është plangprishës, trashëgimlënësi mund ta privojë në tërësi ose pjesërisht nga pjesa e domosdoshme e tij në dobi të pasardhësve të tij.
2. Ky privim mbetet i plotëfuqishëm vetëm nëse në momentin e hapjes së trashëgimisë i privuari ka fëmijën e mitur ose nipin e mitur nga fëmija i vdekur më parë ose ka fëmijën madhor ose nipin madhor nga fëmija i vdekur më parë që janë të paaftë për punë.

TITULLI VI **KREDITORËT E PASURISË**

Neni 119 **Mbi borxhet e trashëgimisë në përgjithësi**

1. Trashëgimtarët janë përgjegjës për borxhet që ngarkojnë trashëgiminë në proporcion me pjesën e tyre dhe deri në vlerën e tyre të pjesës trashëgimore.
2. Borxhet që ngarkojnë trashëgiminë janë: barrët mbi trashëgiminë, borxhet personale të trashëgimlënësit, shpenzimet e varrimit, shpenzimet e nevojshme për ruajtjen dhe administrimin e pasurisë deri në momentin e ndarjes së trashëgimisë.

Neni 120 **Përgjegjësia e legatarit për borxhet e trashëgimlënësit**

Legatari nuk përgjigjet për borxhet e trashëgimlënësit nëse trashëgimlënësi nuk ka përcaktuar ndryshe në testament.

Neni 121 **Legu i lënë kreditorit**

Kur testatori i ka lënë legun kreditorit të vet, ky ka të drejtë të kërkojë përmbushjen e detyrimit ndaj tij, po që se nga testamenti nuk rezulton se qëllimi i testatorit ka qenë ndryshe.

Neni 122 **Prioriteti i kreditorëve mbi legatarët**

1. Kreditorët e trashëgimlënësit kanë përparësi në përmbushjen e kërkesave para legatarëve.
2. Nëse leget janë ekzekutuar para pagimit të kreditorëve, kreditorët duhet ta kërkojnë këtë leg sipas

dispozitave të Librit të Detyrimeve për pasurimin e pa bazë.

Neni 123
Veçimi i pasurisë trashëgimore

1. Kreditorët e trashëgimlënësit brenda afatit prej tre muajsh nga hapja e trashëgimit mund të kërkojnë që pasuria trashëgimore të veçohet nga pasuria e trashëgimtarit. Në këtë rast trashëgimtari nuk mund të disponojë sendet dhe të drejtat e pasurisë trashëgimore, as të paguajë kreditorët e tij prej trashëgimisë, derisa nuk janë paguar kreditorët që kanë kërkuar veçimin.
2. Kreditorët e trashëgimlënësit që kanë kërkuar veçimin e pasurisë trashëgimore borxhet e veta mund t'i nxjerrin vetëm nga pasuria trashëgimore.
3. Për pasurinë trashëgimore të veçuar gjykata mund të caktojë kujdestar.

TITULLI VII
KALIMI I PASURISË TRASHËGIMORE TE TRASHËGIMTARËT

KREU I
HAPJA E TRASHËGIMIT

Neni 124
Vdekja dhe shpallja e personit i vdekur

1. Me vdekjen e personit hapet trashëgimi i tij.
2. Të njëjtin efekt e ka edhe shpallja e personit si të vdekur.

Neni 125
Hapja e trashëgimit të personit të shpallur i vdekur dhe fillimi i afateve

1. Si ditë e hapjes së trashëgimit të personit që është shpallur i vdekur konsiderohet dita kur aktvendimi mbi shpalljen e personit i vdekur ka marrë formën e prerë, po qe se në vetë vendimin si ditë e vdekjes nuk është caktuar ndonjë ditë tjetër.
2. Në rast të shpalljes së personit i vdekur, afatet fillojnë të llogariten nga dita kur aktvendimi për shpalljen e tij person i vdekur ka marrë formën e prerë.

Neni 126
Vdekja e njëkohshme

Nëse dy ose më shumë persona vdesin në të njëjtin aksident, ose nëse nuk është e njohur cila është radha kronologjike e vdekjes, asnjëri prej tyre nuk do të konsiderohet i gjallë në çastin e hapjes së trashëgimisë.

Neni 127
Trashëgimtarët e panjohur

1. Nëse nuk dihet nëse ka trashëgimtarë, gjykata me anë të shpalljes do t'i thërrasë personat që pretendojnë se kanë të drejtë për trashëgim që të paraqiten në gjykatë.
2. Nëse me kalimin e një viti nga dita e shpalljes nuk paraqitet asnjë trashëgimtar, pasuria trashëgimore i dorëzohet komunës kompetente, por me këtë trashëgimtari që do të paraqitet më vonë nuk privohet nga e drejta që t'i dorëzohet pasuria trashëgimore ose pjesa që i takon

Neni 128
Kujdestaria për trashëgimtarët e panjohur

1. Pasuria e paluajtshme i dorëzohet komunës në territorin e së cilës ndodhet, kurse pasuria e luajtshme i dorëzohet komunës në territorin e së cilës trashëgimlënësi ka pasur vendbanimin në Kosovë.
2. Nëse trashëgimlënësi në kohën e vdekjes nuk ka pasur vendbanim në Kosovë, pasuria e luajtshme i dorëzohet komunës në territorin e së cilës ndodhet gjykata kompetente.
3. Nëse trashëgimtari nuk e ka kërkuar trashëgiminë brenda 20 viteve nga data e shpalljes së testamentit, ose kur nuk ka testament që nga vdekja e trashëgimlënësit, trashëgimlënësi do të konsiderohet pa trashëgimtarë ligjor ose testamentarë dhe do të aplikohen dispozitat e këtij ligji në lidhje me të drejtat në trashëgimi të komunave, sipas nenit 21.

Neni 129
Kujdestari i pasurisë trashëgimore

1. Kur nuk dihen të gjithë ose disa prej trashëgimtarëve, kur nuk dihet vendbanimi i tyre, si edhe në rastet e tjera kur ka nevojë për këtë, gjykata cakton kujdestarin e përkohshëm të pasurisë trashëgimore, i cili është i autorizuar që në emër të trashëgimtarit të padisë dhe të paditet, të realizojë kërkesat dhe të paguajë borxhet dhe të përfaqësojë trashëgimtarët në përgjithësi.
2. Caktimi i kujdestarit të përkohshëm nga gjykata për trashëgimtarin që është i paaftë të mbrojë interesat e tij apo është i mitur rregullohet me dispozitat e Librit të Familjes.
3. Gjkata është e autorizuar të caktojë të drejta dhe detyra të veçanta të kujdestarit të pasurisë trashëgimore.
4. Nëse vetëm një ose disa bashkëtrashëgimtarë nuk janë të njohur, ose vendbanimi i këtyre bashkëtrashëgimtarëve nuk dihet, gjykata mund të caktojë njërin prej bashkëtrashëgimtarëve të mbetur si kujdestar të trashëgimisë.

KREU II
HEQJA DORË NGA TRASHËGIMI

Neni 130
Heqja dorë në përgjithësi

1. Trashëgimtari mund të heq dorë nga trashëgimi me deklaratë të dhënë pranë gjykatës deri në përfundimin e procedurës së trashëgimisë.
2. Heqja dorë vlen vetëm për trashëgimtarin që heq dorë dhe jo edhe për pasardhësit e tij.
3. Trashëgimtari, i cili ka hequr dorë konsiderohet sikur të mos ketë qenë trashëgimtar.
4. Pasardhësit e trashëgimtarit që heq dorë, të cilët do të trashëgojnë në vend të tij, mund të heqin dorë nga trashëgimi sipas të njëjtave rregulla si çdo trashëgimtar i menjëhershëm.

Neni 131
Shpjegimi dhe forma

1. Gjyqtari do të lexojë deklaratën dhe të shpjegojë pasojat e saj trashëgimtarit që heq dorë. Gjyqtari sigurohet që trashëgimtari që heq dorë e kupton këtë dhe se ai me vullnet vendos për të dhënë deklaratën.
2. Deklarata do të bëhet në formën me shkrim, nënshkruhet para gjyqtarit pas shpjegimit të dhënë dhe verifikohet nga gjyqtari.

3. Nëse trashëgimtari që heq dorë është një fëmijë i mitur, ai përfaqësohet nga prindërit e tij, ose, nëse prindërit nuk kanë zotësi prindërore, nga Kujdestari i tij. Leja për heqjen dorë nga Organi i Kujdestarisë është e nevojshme.

Neni 132

Kalimi i së drejtës së heqjes dorë nga trashëgimi

1. Nëse trashëgimtari ka vdekur para se të përfundojë shqyrtimi i pasurisë trashëgimore dhe nuk ka hequr dorë nga trashëgimi, e drejta e heqjes dorë kalon tek trashëgimtarët e tij.

2. Nëse janë disa trashëgimtarë të trashëgimtarit të vdekur, ata nuk janë të detyruar të heqin dorë bashkarisht dhe secili prej këtyre trashëgimtarëve të trashëgimtarit të vdekur mund të heqin dorë për pjesën e trashëgimisë së trashëgimlënësit që i takon pjesës së tij në trashëgiminë e trashëgimtarit të vdekur.

Neni 133

Personi që nuk mund të heqë dorë nga trashëgimi

1. Nuk mund të heqë dorë nga trashëgimi trashëgimtari që ka disponuar tërë pasurinë trashëgimore ose një pjesë të saj.

2. Masat që merr një trashëgimtar i vetëm për të ruajtur pasurinë trashëgimore, si dhe masat e administrimit vijues, nuk e privojnë nga e drejta që të heqë dorë nga trashëgimi.

Neni 134

Përmbajtja e deklaratës mbi heqjen dorë nga trashëgimi

1. Heqja dorë nga trashëgimi nuk mund të jetë e pjesëshme apo me kusht.

2. Heqja dorë në dobi të trashëgimtarit të caktuar nuk konsiderohet si heqje dorë nga trashëgimi, por si deklaratë për cedimin e e pjesës trashëgimore tek trashëgimtari i caktuar.

Neni 135

Heqja dorë nga trashëgimi që nuk është hapur

Heqja dorë nga trashëgimi që nuk është hapur nuk ka kurrfarë efekti juridik.

Neni 136

Parevokueshmëria e deklaratës për heqjen dorë ose për pranimin e trashëgimit dhe nulimi saj

1. Deklarata për heqjen dorë nga trashëgimi ose për pranimin e trashëgimit nuk mund të revokohet.

2. Trashëgimtari që ka dhënë deklaratën mund të kërkojë nulimin e kësaj deklarate, po qe se ajo është dhënë me kanosje, dhunë, për shkak të mashtrimit ose lajthimit.

Neni 137

Si trashëgohet pjesa e personit që heq dorë nga trashëgimi

Pjesa e trashëgimisë së trashëgimtarit ligjor që ka hequr dorë nga trashëgimi trashëgohet sikur ky trashëgimtar të kishte vdekur para trashëgimlënësit, përveç nëse nuk rezulton ndryshe nga testamenti.

Neni 138

Parashkrimi i së drejtës për të kërkuar pasurinë trashëgimore

1. E drejta për të kërkuar pasurinë trashëgimore si trashëgimtar i trashëgimlënësit parashkruhet ndaj

poseduesit me mirëbesim brenda një viti nga dita që trashëgimtari ka marrë dijeni për të drejtën e vet dhe për poseduesin e sendeve nga pasuria trashëgimore dhe në çdo rast jo më vonë se 10 vjetë duke llogaritur për trashëgimtarin ligjor nga dita e vdekjes e trashëgimlënësit, kurse për trashëgimtarin me testament nga shpallja e testamentit.

2. Ndaj poseduesit me keqbesim kjo e drejtë parashkruhet brenda 20 vjetësh nga koha parashikuar në paragrafin 1.

KREU III NDARJA E TRASHËGIMIT

Neni 139 E drejta për ndarje

1. Ndarjen e trashëgimit mund ta kërkojë çdo trashëgimtar në çdo kohë, por jo në një kohë të papërshtatshme.

2. Kjo e drejtë nuk parashkruhet.

3. Kontrata me të cilën trashëgimtari heq dorë nga e drejta që të kërkojë ndarjen, si dhe dispozita e testamentit me të cilën ndalohet ose kufizohet ndarja është nul.

Neni 140 Bashkësia e trashëgimisë

1. Trashëgimtarët e administrojnë dhe e disponojnë bashkarisht pasurinë trashëgimore, deri në kohën e ndarjes së saj.

2. Nëse nuk ka ekzekutues të testamentit e trashëgimtarët nuk pajtohen për administrimin e pasurisë trashëgimore, gjykata me kërkesën e njërit prej tyre do të caktojë administratorin, i cili për të gjithë ata do të administrojë pasurinë trashëgimore. Gjykata mund t'i caktojë secilit trashëgimtar pjesën e pasurisë trashëgimore që do të administrojë.

3. Gjykata mund të caktojë administrator edhe ndonjërin nga trashëgimtarët.

4. Administratori me lejen e gjykatës mund të disponojë sende nga pasuria trashëgimore, po qe se është i autorizuar për këtë me testament apo nëse kjo i nevojitet për t'i paguar shpenzimet ose për të mënjeluar ndonjë dëm.

Neni 141 Cedimi i pjesës trashëgimore para ndarjes

1. Para ndarjes, secili trashëgimtar mund të cedojë pjesën e tij të trashëgimisë, në tërësi ose pjesërisht, bashkëtrashëgimtarëve.

2. Kontrata për cedimin e pjesës trashëgimore do të jetë e vlefshme vetëm nëse është lidhur para gjyqtarit.

3. Gjyqtari do të lexojë kontratën dhe të shpjegojë trashëgimtarëve pasojat e saj. Gjyqtari sigurohet që të gjithë trashëgimtarët e kuptojnë këtë dhe se trashëgimtari i cili cedon pasurinë e bën këtë me vullnet.

4. Kontrata do të lidhet në formën me shkrim, nënshkruhet para gjyqtarit pas shpjegimit të dhënë palëve dhe verifikohet nga gjyqtari.

5. Kontrata e cedimit e lidhur nga trashëgimtari, dhe personi i cili nuk është trashëgimtar, detyron vetëm trashëgimtarin që pas ndarjes t'ia dorëzojë pjesën e vet bashkëkontraktuesit; dhe pala tjetër

kontraktuese nuk do të fitojë asnjë të drejtë tjetër deri në ndarjen e pasurisë trashëgimore.

6. Bashkëtrashëgimtarët kanë të drejtën e parablerjes në pajtim me dispozitat e Ligjit të së Drejtës Reale. Kjo e drejtë parashkruhet për secilin bashkëtrashëgimtar dy muaj pasi bashkëtrashëgimtari është njoftuar me shkrim për transferën. Nëse disa bashkëtrashëgimtarë e ushtrojnë të drejtën e tyre të parablerjes, ata e fitojnë bashkarisht pjesën e trashëgimisë, në proporcion me pjesët e tyre respektive në raport me gjithë trashëgiminë.

Neni 142

E drejta e trashëgimtarëve që kanë bashkëjetuar ose kanë punuar në një bashkësi me trashëgimlënësin

1. Me kërkesën e trashëgimtarit që ka bashkëjetuar ose ka punuar në një bashkësi me trashëgimlënësin gjykata, kur gjen se ka bazë të arsyeshme për këtë kërkesë, mund të vendosë që t'i lihen disa sende të luajtshme ose të paluajtshme ose grupe sendesh që do t'i takonin pjesës së trashëgimtarëve të tjerë, kurse ky t'u paguajë me të holla vlerën e këtyre sendeve, brenda afatit që cakton gjykata duke marrë parasysh rrethanat e rastit.

2. Për shumën e caktuar në këtë mënyrë këta trashëgimtarë derisa ta paguajnë kanë pengun ligjor për pjesët e pasurisë trashëgimore që i janë dhënë trashëgimtarit, i cili është i detyruar t'u bëjë pagesën.

3. Nëse nuk u bëhet pagesa brenda afatit të caktuar, ata kanë të drejtë të kërkojnë përmbushjen e detyrimit ose dorëzimin e sendeve që zakonisht do t'u takonin në emër të pjesës trashëgimore.

Neni 143

Ndarja e sendeve të shtëpisë

1. Sendet e shtëpisë që shërbejnë për plotësimin e nevojave të përditshme të trashëgimtarit që ka bashkëjetuar me trashëgimlënësin në të njëjtën familje e që nuk është pasardhës apo bashkëshort i tij, do t'i lihen me kërkesën e tij, kurse vlera e tyre do të llogaritet në pjesën e këtij trashëgimtari.

2. Nëse vlera e sendeve tejkalon vlerën e pjesës trashëgimore, trashëgimtari të cilit i janë lënë sendet do t'ua paguajë këtë diferencë trashëgimtarëve të tjerë.

Neni 144

Detyrimi i mbrojtjes midis trashëgimtarëve pas ndarjes

1. Nëse pas ndarjes,

1.1. një person i tretë, në zbatim të së drejtës të krijuar para ndarjes në mënyrë të ligjshme merr një send që trashëgimtari ka fituar me ndarje, ose në mënyrë të ligjshme kufizon ushtrimin e një të drejte që trashëgimtari ka fituar me ndarje;

1.2. një send i fituar nga trashëgimtari me ndarje ka një defekt të fshehur; ose

1.3. një kërkesë që i ka kaluar trashëgimtarit me ndarje nuk ekziston, ose nuk mund nxirret në vlerën e plotë që i ka kaluar atij, trashëgimtarët e tjerë janë përgjegjës ndaj këtij trashëgimtari për diferencën mes vlerës aktuale të këtij sendi, të drejte, ose objekti dhe vlerës së prezumuar të tyre gjatë ndarjes.

2. E drejta e trashëgimtarit sipas paragrafit 1 mund të ushtrohet brenda 3 viteve nga data e ndarjes. Lidhur me parashkrimin e kësaj kërkesë zbatohen dispozitat e Librit të Detyrimeve.

3. Sipas këtij neni përgjegjësia e çdo trashëgimtari për çdo kërkesë kufizohet brenda kërkesës që i takon pjesës së tij në raport me trashëgiminë në tërësi.

**TITULLI VIII
DISPOZITAT KALIMTARE**

Neni 145

Në përgjithësi mbi zbatimin në kohë

1. Ky Libër (une do te thoja Kodi) zbatohet për trashëgimin e personave që vdesin në ose pas ##### (datës së hyrjes së tij në fuqi).
2. Ky libër zbatohet për cdo disponim me pasurinë pas vdekjes (p.sh., testamenti, kontrata) i bërë para ose pas ##### (datës së hyrjes së tij në fuqi)

Neni 146

Zbatimi në kohë në lidhje me bashkësinë jashtmartesore

1. Ku bashkëshortët jashtëmartesor pa fëmijë kanë jetuar së bashku për më pak se dhjetë vjet (ish neni 28), në ### (në kohën kur ky kod hyn në fuqi), zbatohen dispozitat e mëposhtme:
2. Periudha pesë vjeçare e cekur në nenin e 11 të këtij Libri zbatohet me ndryshimin se periudha nuk fillon para ##### (datës së hyrjes në fuqi të kodit të ri).
3. Megjithatë, sapo çifti të mbush dhjetë vjet bashkëjetesë, të drejtat e plota të trashëgimisë zbatohen në çdo rast.

Neni 147

Zbatimi në kohë në lidhje me drejtat e anëtarëve të familjes së gjerë

1. Nëse një anëtar i familjes së gjerë ka fituar të drejta në bazë të Ligjit Nr. 2004/32 (Ligji për Familjen i Kosovës), këto të drejta mbetën të pacenuara.
2. Kërkesat që lindin nga një kontribut familjar ndaj trashëgimlënësit, për shkak të vdekjes së tij, sipas ligjit të vjetër trajtohen si çdo detyrim tjetër i trashëgimlënësit.

Neni 148

Zbatimi në kohë në lidhje me çështjet afatgjate

Nëse një person ka fituar si duhet çdo të drejtë sipas ligjit të vjetër, këto të drejta duhet të respektohen sipas dispozitave të reja. Kjo gjithashtu vlenë për të drejtat e fituara sic duhet sipas Ligjit Nr. 2004/32 Ligji mbi Familjen i Kosovës.

Neni 149

Dispozitat procedurale të mbetura në fuqi

Të gjitha rregullat e natyrës procedurale, të cilat nuk janë të përfshira në këtë libër, mbeten në fuqi

Neni 150

Dispozitat e të drejtës ndërkombëtare private të mbetura në fuqi

Të gjitha rregullat e të drejtës ndërkombëtare private, të cilat nuk janë të përfshira në këtë libër, mbeten në fuqi.